marcel saraș
mihai ștefănescu

GRAMATICA PRACTICĂ A LIMBII FRANCEZE

editura științifică și enciclopedică

Marcel Saraș, Mihai Ștefănescu

COPERTA DE : TAMAȘ KLARA

REDACTOR : CECILIA BURGHELEA

Marcel Saraş
Mihai Ştefănescu

GRAMATICA PRACTICĂ A LIMBII FRANCEZE

Editura
ştiinţifică şi enciclopedică
1976 BUCUREŞTI

Notă

Contribuţia autorilor la elaborarea acestei lucrări a fost următoarea:

M. SARAŞ:

Fraza şi Modalităţile enunţului, Domeniul verbului şi exprimarea subordonării, Sistemul interogativ-relativ, Pronumele personale, Adverbul, Pronunţare şi ortografie.

M. ŞTEFĂNESCU:

Substantivul şi determinanţii săi, Atributul, Exprimarea posesiei şi a cantităţii, Prepoziţia, Conjuncţia, Exerciţiile.

TABLA DE MATERII

CUVÎNT ÎNAINTE 11

BIBLIOGRAFIE 13

Fraza

PROPOZIȚIA 16

Modalitățile enunțului 17

Exprimarea afirmației 17

Răspunsul afirmativ exprimat printr-un singur adverb 17

Răspunsul afirmativ întărit 18

Răspunsul afirmativ atenuat 18

Exprimarea negației 19

Negația cu doi termeni 19

Negația cu un singur termen 23

Negația simplă NE 23

NE fără înțeles negativ 25

Folosirea altor negații simple 26

Negația cu mai mulți termeni 27

Negația lexicală 27

Exprimarea restricției 28

Exprimarea interogației 29

Interogația directă 29

Interogația totală 29

Interogația parțială 31

Interogația indirectă 33

Exprimarea exclamației 34

Tipuri de propoziții exclamative 34

Enunțurile cu sens imperativ 36

Locul termenilor propoziției 37

Procedee de subliniere expresivă a termenilor 39

Domeniul verbului

VERBUL 43

Moduri și timpuri 43

Conjugarea verbelor 44

Grupele de verbe 44

Formarea timpurilor simple ... 45
Derivarea timpurilor simple ... 47
Formarea timpurilor compuse ... 49
Folosirea verbelor auxiliare AVOIR şi ÊTRE ... 49
Perifrazele verbale ... 51
Timpurile supracompuse ... 54
Tipuri de conjugare ... 54
Conjugarea verbelor auxiliare ... 54
Conjugarea verbelor la diateza activă ... 56
Verbele de grupa I ... 56
Verbele de grupa a II-a ... 57
Verbele de grupa a III-a ... 58
Diateza pasivă ... 69
Diateza reflexivă ... 71
Verbele impersonale ... 73
Întrebuinţarea modurilor şi a timpurilor ... 75
Modul indicativ ... 75
Exprimarea viitorului ... 75
Timpurile trecute ... 78
Concordanţa timpurilor la indicativ ... 81
Modul condiţional ... 83
Modul subjonctiv ... 84
Întrebuinţarea subjonctivului ... 84
Concordanţa timpurilor la subjonctiv ... 86
Modul imperativ ... 86
Modul infinitiv ... 87
Modul participiu ... 93
Acordul participiului trecut ... 96
EXPRIMAREA SUBIECTULUI ... 100
EXPRIMAREA PREDICATULUI ... 106
Acordul predicatului cu subiectul ... 111
EXPRIMAREA OBIECTULUI ACŢIUNII ... 115
Prin ce se exprimă obiectul acţiunii ... 117
Obiectul acţiunii este exprimat printr-o propoziţie ... 118
Propoziţii completive introduse prin QUE ... 118
Propoziţii completive introduse prin À CE QUE, DE CE QUE ... 120
Propoziţia completivă infinitivală ... 121
Propoziţii completive introduse prin QUI, QUOI, QUICONQUE ... 122
Propoziţii interogative indirecte ... 123
Propoziţii exclamative indirecte ... 124
EXPRIMAREA TIMPULUI ... 124
Exprimarea datei ... 124
Exprimarea orei ... 127
Adverbe de timp ... 127
Construcţia complementului circumstanţial de timp ... 128
Propoziţiile circumstanţiale de timp ... 129
Propoziţia participială temporală ... 133

Construcţii echivalente cu o propoziţie temporală 134
EXPRIMAREA LOCULUI ACŢIUNII 135
Prepoziţii care introduc un complement de loc 135
Adverbe de loc 136
Propoziţia circumstanţială de loc 137
EXPRIMAREA CAUZEI 137
Prepoziţii care introduc un complement circumstanţial de cauză 138
Propoziţia circumstanţială de cauză 139
Propoziţii cauzale introduse printr-o conjuncţie 139
Propoziţiile cauzale participiale 141
Propoziţii independente exprimînd cauza 142
Propoziţia relativă cauzală 142
Construcţii infinitivale exprimînd cauza 142
EXPRIMAREA CONSECINŢEI 143
Propoziţii coordonate exprimînd consecinţa 143
Propoziţiile subordonate consecutive 144
Construcţii infinitivale echivalente cu o subordonată consecutivă 145
EXPRIMAREA SCOPULUI 146
Propoziţiile subordonate finale 147
EXPRIMAREA CONDIŢIEI 148
Propoziţia circumstanţială condiţională 149
Propoziţiile condiţionale introduse prin conjuncţia SI 149
Propoziţiile condiţionale exprimate prin alte conjuncţii (în afară de SI) 153
Sisteme condiţionale fără subordonare formală 155
EXPRIMAREA CONCESIEI 156
Complementul concesiv 156
Propoziţiile concesive 157
Propoziţiile concesive conjuncţionale 158
Propoziţii relative cu valoare concesivă 161
Opoziţia simplă (paralelă) 163
EXPRIMAREA COMPARAŢIEI 163
Al doilea termen al comparaţiei nu este o propoziţie 164
Raporturi de egalitate 164
Raporturi de inegalitate 166
Al doilea termen al comparaţiei este o propoziţie 168
EXPRIMAREA ALTOR COMPLEMENTE 170

Substantivul şi determinanţii săi

SUBSTANTIVUL 173
Felurile substantivului 173
Genul substantivelor comune 175
Genul substantivelor proprii 177

Genul substantivelor compuse *180*
Formarea femininului *185*
Numărul substantivului *190*

ADJECTIVUL *201*
Felurile adjectivului *201*
Formarea femininului adjectivelor calificative *201*
Formarea pluralului adjectivelor calificative *206*
Acordul adjectivului calificativ *208*
Gradele de comparație ale adjectivelor calificative *213*

ATRIBUTUL *218*
Atributul adjectival *218*
Atributul substantival *224*
Atributul exprimat printr-un verb *226*
Atributul exprimat printr-o propoziție *227*
Apoziția *230*
Complementul adjectivului *232*

ARTICOLUL *234*
Articolul hotărît *235*
Articolul nehotărît *242*
Articolul partitiv *244*
Repetarea articolului *249*
Omisiunea articolului *252*

DEMONSTRATIVELE *258*
Adjectivul demonstrativ *258*
Pronumele demonstrativ *260*

EXPRIMAREA POSESIEI *266*
Adjectivul posesiv *266*
Pronumele posesiv *271*
Alte modalități de exprimare a posesiei *273*

EXPRIMAREA CANTITĂȚII *274*
Exprimarea numerică a cantității *274*
Numeralul cardinal *274*
Numeralul ordinal *278*
Alte modalități de exprimare a cantității *279*
Exprimarea nedeterminată a cantității *282*
Adjectivele și pronumele nehotărîte *286*
Adjectivele nehotărîte *286*
Pronumele nehotărîte *287*

SISTEMUL INTEROGATIV-RELATIV *315*
Pronumele interogative *315*
Adjectivul interogativ *321*

Adverbe și locuțiuni interogative 322
Pronumele relative 323
Pronumele relative simple 324
Pronumele relative compuse 329
Adjectivul relativ 330
Pronumele personale 331
Pronumele personal subiect 332
Pronumele personal complement 336
Pronumele reflexive 345
Pronume personale cu sensuri speciale 347
Pronumele adverbiale 348

Cuvintele invariabile

ADVERBUL 355
Felurile adverbelor 355
Derivarea adverbelor 357
Comparația adverbelor 359
PREPOZIȚIA 364
Formele prepozițiilor 365
Repetarea prepozițiilor 369
Omisiunea prepoziției 370
Întrebuințarea principalelor prepoziții și locuțiuni prepoziționale 371
CONJUNCȚIA 392
Conjuncțiile coordonatoare 393
Valoarea și întrebuințarea principalelor conjuncții de coordonare 394
Conjuncțiile subordonatoare 397
Folosirea unor conjuncții subordonatoare 399

Pronunțare și ortografie

Sunetele limbii franceze 403
Tendințe actuale în pronunțarea franceză 404
Reprezentarea grafică a sunetelor 405
Vocala E caduc 408
Legătura consonantică 409
Elemente de prozodie 415
Semnele diacritice 417
Eliziunea 419
EXERCIȚII 421
INDEX ALFABETIC 505

CUVÎNT ÎNAINTE

În intenţia autorilor, această lucrare vine în sprijinul celor care, avînd unele cunoştinţe de limbă franceză, doresc să le adîncească şi să le extindă. Astfel, elevi din clasele terminale ale liceului, studenţi, cursanţi ai Universităţilor Populare sau de la Cursurile intensive de limbi străine, tineri sau vîrstnici vor putea studia sau consulta această *Gramatică practică a limbii franceze* care le oferă un repertoriu foarte cuprinzător, dar accesibil, al structurilor limbii franceze curente.

Aceasta justifică opţiunea autorilor pentru terminologia gramaticală tradiţională care, cu toate neajunsurile ei, prezintă marele avantaj de a fi cunoscută de un public larg. De asemenea, adresîndu-se unor vorbitori de limbă română, această gramatică trebuia să consemneze deosebirile structurale dintre cele două sisteme lingvistice, atît prin unele explicaţii cît şi prin traducerea totală sau parţială a exemplelor, uşurînd prin aceasta şi înţelegerea fenomenelor respective. Caracterul practic al lucrării se reflectă şi în numărul mare de exemple care însoţesc explicaţiile şi în grija pentru organizarea cît mai clară a fiecărui paragraf; astfel, prin folosirea unor caractere tipografice diferite s-au demarcat aspectele generale ale unui mecanism gramatical de cele particulare însumate în note şi observaţii. Aceeaşi cerinţă impunea eliminarea referinţelor de istoria limbii, a discuţiilor, inutile la acest nivel, asupra improprietăţii unui termen gramatical sau a unei definiţii care diferă de la o gramatică la alta.

Această lucrare, propunîndu-şi să exploreze cu deosebire structurile limbii franceze curente şi uzuale, s-a îndepărtat mult de concepţiile dogmatice ale gramaticilor normative inspirîndu-se în largă măsură din lucrările unor lingvişti moderni. Adoptînd astfel un criteriu descriptiv în prezentarea fenomenelor de limbă, autorii au făcut un larg credit limbii franceze curente.

De aceea, imensa majoritate a exemplelor au fost extrase din *Dictionnaire du français contemporain* (Larousse, 1971), din înregistrările făcute cu ocazia elaborării vocabularului fundamental francez *(L'élaboration du français élémentaire*, Didier, 1956), din operele unor scriitori moderni, în măsura în care citatul reflecta anumite tendinţe ale limbii literare actuale etc.

Recomandînd cititorului român folosirea unor structuri ale limbii franceze actuale, pînă nu demult condamnate de numeroşi lingvişti, ne-am ferit totuşi de a cădea într-un liberalism excesiv. De aceea, ignorînd formele desuete de exprimare, promovate de vechile gramatici, am lăsat de o parte şi construcţiile proprii limbii franceze populare, în măsura în care ele nu s-au implantat în vorbirea familiară. De asemenea, am încercat să desprindem în note şi observaţii unele tendinţe ale limbii curente, oglindite în scrierile

unor prozatori sau gazetari contemporani, luînd însă poziție împotriva inovațiilor excesive cît și a reînvierii cu orice preț a unor forme structurale desuete. Desigur, pentru aceste evaluări și opțiuni, întotdeauna delicate pentru un străin, ne-am sprijinit pe indicațiile dicționarelor și ale gramaticilor moderne, dar am recurs uneori și la consultarea directă a unor profesori francezi.

Structura acestei gramatici comportă următoarele secțiuni: *Fraza și modalitățile enunțului*, *Domeniul verbului*, *Substantivul și determinanții săi*, *Cuvintele invariabile*. Ultima parte cuprinde exerciții, capitolul fiind precedat de cîteva indicații privind pronunțarea și ortografia franceză.

Această repartizare a materialului gramatical prezintă avantajul de a insista de la început asupra ideii de structură a limbii și a interdependenței elementelor constitutive ale enunțului. Adoptînd acest plan, ne-am opus atomismului practicat de gramaticile tradiționale ridicînd în același timp bariera care multă vreme a despărțit în mod artificial morfologia de sintaxă, mai ales în învățămîntul limbilor străine. Aceasta ne-a îndemnat să integrăm cît mai devreme sistemul verbal francez în grupul său firesc, după cum n-am ezitat să însumăm atributul și propozițiile relative printre ceilalți determinanți ai substantivului. De asemenea, propoziția și fraza n-au mai fost prezentate separat în planuri disjuncte ci au fuzionat ca modalități de exprimare a anumitor idei și raporturi. Sîntem așadar convinși că prin această distribuire a problemelor gramaticale întărim în conștiința cititorului ideea că limba este un sistem coerent format din unități care nu pot fi însușite izolat pentru că depind unele de altele.

AUTORII

BIBLIOGRAFIE

BRĂESCU I., SARAŞ M., *Gramatica limbii franceze moderne*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1964.

BRUNOT F., *La pensée et la langue*, Paris, Masson, 1926.

CHEVALIER J. CL., BLANCHE-BENVENISTE CL., ARRIVÉ M., PEYTARD J., *Grammaire Larousse du français contemporain*, Paris, Larousse, 1964.

CRISTEA TEODORA, *Grammaire structurale du français contemporain*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1974.

DESSAINTES M., *L'analyse grammaticale au seuil de la stylistique*, Bruxelles-Namur, La Procure, 1962.

DONOHUE-GAUDET M.-L., *Le vocalisme et le consonantisme français*, Paris, Delagrave, 1969.

DOPPAGNE A., *Trois aspects du français contemporain*, Paris, Larousse, 1966.

DUBOIS J., *Grammaire structurale du français*, vol. III *(La phrase et ses transformations)*, Paris, Larousse, 1969.

DUBOIS J. & colectiv, *Dictionnaire du français contemporain*, Paris, Larousse, 1967.

FOUCHÉ P., *Traité de prononciation française*, Paris, C. Klincksieck, 1959.

GOUGENHEIM G., *Système grammatical de la langue française*, Paris, D'Artrey, 1963.

GRAMMONT M., *Traité pratique de prononciation française*, Paris, Delagrave, 1941.

GREVISSE M., *Le bon usage*, Gembloux-Paris, Duculot, 1962.

GUILBERT L., LAGANE R., NIOBEY G., *Grand Larousse de la langue française*, Paris, 1971 — 1974.

LE BIDOIS G. et R., *Syntaxe du français moderne*, Paris, Picard, 1935 — 1938.

MARTINET A., *Éléments de linguistique générale*, Paris, A. Collin, 1960.

MAUGER G., *Grammaire pratique du français d'aujourd'hui*, Paris, Hachette, 1968.

ROBERT P., *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, 1967.

ROUGERIE A., *Grammaire française et exercices*, Paris, Dunod, 1964.

SAUVAGEOT A., *Français écrit, français parlé*, Paris, Larousse, 1962.

STEINBERG N., *Grammaire française*, 2 vol., Leningrad, 1966.

THOMAS A., *Dictionnaire des difficultés de la langue française*, Paris, Larousse, 1956.

WAGNER R.L., PINCHON J., *Grammaire du français classique et moderne*, Paris, Hachette, 1962.

■ Fraza

§ 1. Fraza este formată din două sau mai multe propoziții, are un înțeles complet, o anumită linie melodică și este delimitată de două pauze absolute:

Après que les femmes, agenouillées, eurent coupé les tiges au ras du sol, les perches soulevées sortirent de terre et furent dépouillées des lianes qu'elles portaient.

Pauzele absolute sînt marcate în scris prin *majusculă* la începutul frazei și, în general, printr-un *punct* la sfîrșitul ei.

Notă

Criteriul semantic și cel prozodic nu sînt determinante întrucît și o propoziție independentă are un înțeles complet și o curbă melodică proprie. Pauzele absolute și punctuația nu sînt nici ele concludente. Pe lîngă faptul că pot delimita și o propoziție independentă, numeroși scriitori moderni, urmărind anumite efecte de stil, separă printr-un punct o propoziție subordonată de principala ei:

Et, tout en fumant sa pipe, il regardait le soleil déclinant. Quand, tout à coup, apparut une flotille de chalands. (A. de Châteaubriant)

Pe de altă parte, delimitarea propozițiilor în cadrul frazei comportă uneori dificultăți, mai ales dacă verbul este la un mod nepersonal. Astfel enunțul

Il croit pouvoir venir.

poate fi considerat ca o singură propoziție, deși printr-o simplă transformare el devine o frază formată din două propoziții:

Il croit qu'il pourrait venir.

§ 2. Fraza poate fi formată prin juxtapunere, coordonare sau subordonare.

1. Propozițiile *juxtapuse* sînt, în general, despărțite prin virgulă, fiecare păstrîndu-și autonomia sa gramaticală:

Elle applaudit, elle s'agite, elle fait des signes.

Pot fi juxtapuse și propoziții subordonate:

Est-il un homme qui ne fasse rien, ne lise rien, ne sache rien?

Observație

Uneori, juxtapunerea are un caracter formal întrucît între propozițiile juxtapuse se pot stabili raporturi de subordonare. Astfel, raportul ipotetic dintre următoarele două propoziții este evident:

Epargnez l'animal, il vous tuera.

2. Două propoziții de același fel pot fi *coordonate* prin anumite conjuncții care, prin înțelesul lor, adaugă raportului de coordonare sensuri variate:

Il entra **et** *s'assit devant nous.*
Je pense **donc** *je suis.*
Il parle beaucoup **mais** *ne dit pas grand-chose.*

(A se vedea § 572—582).

3. Prin *subordonare* se înțelege raportul de dependență dintre o propoziție subordonată și una principală:

J'attendrai ici jusqu'à ce que vous veniez.

Raporturile de subordonare se exprimă, în general, cu ajutorul unor conjuncții (sau locuțiuni conjuncționale).

(A se vedea § 583—595).

PROPOZIȚIA

§ 3. Propoziția este, în general, **axată pe un verb la mod personal:**

Elle **va** *au marché.*
Ils **sont** *malades.*

Observații

1. În limba franceză, predicatul poate fi exprimat și printr-un verb la mod impersonal *(infinitiv* sau *participiu):*

Lui, **mentir?**
Il regardait les gens passer dans la rue.
Le chat parti, les souris dansent.

2. **Propoziția poate fi constituită dintr-un singur element, mai ales cînd exprimă:**

Un ordin: *Attention! Sortez!*
O exclamație: *Formidable!*
Răspunsul la o întrebare: *Tu viens? — Non!*

3. Propoziția formată dintr-un substantiv sau dintr-un grup substantival exprimă deseori o indicație:

Danger!
Stationnement interdit.

Aceste propoziții *nominale* sînt des folosite de scriitorii moderni:

La nuit. Le gouffre. Ni lumière, ni conscience. La déchirante joie. (R. Rolland)

Ele mai apar în indicațiile scenice, în titlurile unor articole din ziare etc.

§ 4. În structura propoziției dezvoltate pot fi întîlnite mai multe elemente componente care corespund, fiecare, unei anumite funcțiuni. Astfel, în propoziția:

Marie a rencontré ses amies devant l'Université.

vom recunoaște următoarele funcțiuni:

— Subiectul *(le sujet): Marie*

— Predicatul *(le verbe): a rencontré*
— Complementul direct *(l'objet direct): ses amies*
— Complementul circumstanțial *(le complément circonstanciel): devant l'Université.*

În cazul unei propoziții cu predicat nominal *(proposition attributive)* ca:
La saison semblait pluvieuse.
mai întîlnim funcțiunea de nume predicativ *(attribut): pluvieuse.*

Aceste *funcțiuni esențiale* pot fi îndeplinite de cîte un cuvînt sau de grupuri de cuvinte. În cadrul acestor grupuri pot fi deosebite *funcțiuni secundare.* Astfel, în propoziția:
Le jeune chien de mes voisins a aboyé toute la nuit.
deosebim în grupul subiectului următoarele elemente:
— Atributul adjectival *(l'épithète): jeune*
— Atributul substantival *(le complément du nom): de mes voisins.*

Determinări asemănătoare pot figura și în grupul adjectivului, al pronumelui sau al adverbului.

Observație

Elementele sintactice care intră în structura propoziției pot fi reîntîlnite sub formă de propoziții în planul frazei. Astfel, complementul din

Il constate **son erreur.**

poate deveni, prin transformare, o propoziție completivă:

Il constate **qu'il s'est trompé.**

Aceasta permite prezentarea funcțiilor sintactice, în mod concomitent, în planul propoziției și al frazei. De aceea, vom folosi deseori termenul de **enunț** prin care se înțelege o unitate de rang superior, delimitată de pauze absolute și formată dintr-o singură propoziție sau din mai multe *(phrase, énoncé).*

MODALITĂȚILE ENUNȚULUI

EXPRIMAREA AFIRMAȚIEI

§ 5. Răspunsul afirmativ la o întrebare poate fi exprimat prin adverbe:
Est-ce qu'il viendra? — **Oui.**
Tu ne viens pas? — **Si.**
printr-o propoziție reprezentînd o linie melodică coborîtoare:
Il viendra? — **Il viendra.**
sau, foarte frecvent, printr-un adverb întărit de o propoziție sau de alt cuvînt:
Tu as trouvé ton stylo? — **Oui, je l'ai trouvé.**
Vous viendrez avec nous? — **Oui, certainement.**

a) RĂSPUNSUL AFIRMATIV EXPRIMAT PRINTR-UN SINGUR ADVERB

§ 6. Adverbul OUI este folosit ca răspuns afirmativ la o întrebare formulată pozitiv:
Tu es fatigué? — **Oui.**

În funcție de conținutul întrebării și de intenția locutorului, răspunsul poate fi exprimat și prin alte cuvinte sau locuțiuni care pot adăuga afirmației diferite nuanțe:

— o certitudine: *certainement, sûrement, bien sûr, assurément, sans doute;*

— o confirmare: *naturellement, évidemment, ça va de soi* (se înțelege de la sine), *ça va sans dire* (fără doar și poate, se înțelege de la sine);

— o acceptare: *d'accord, volontiers.*

§ 7. Adverbul SI este folosit ca răspuns afirmativ la o întrebare negativă:

Tu n'es pas fatigué? — **Si.** (Ba da)

Observație

Deseori, cînd răspunsul la o întrebare negativă este în mod neîndoielnic afirmativ, *oui* se poate substitui lui *si:*

Est-ce que ça ne sent pas le gaz? — **Oui.**

b) RĂSPUNSUL AFIRMATIV ÎNTĂRIT

§ 8. Adverbele de afirmație pot fi întărite prin repetarea sub formă afirmativă a propoziției interogative:

Est-ce qu'il t'a écrit? — **Oui, il m'a écrit.**

Tu ne viens pas? — **Si, je viens.**

§ 9. Adverbul OUI poate fi întărit și prin adverbele și locuțiunile indicate la § 6:

Est-ce qu'elle rentre avant le soir? — **Oui, certainement.**

sau de alte cuvinte (conjuncții, interjecții etc.) cu care formează locuțiuni afirmative ca: *mais oui; eh bien, oui; ma foi, oui; que oui; ça oui* folosite cu diferite nuanțe în limbajul uzual, mai mult sau mai puțin familiar.

§ 10. În afară de repetarea întrebării sub formă de propoziție afirmativă (§ 8), adverbul afirmativ SI oferă puține posibilități de întărire, printre care singura frecventă este *mais si:*

Vous ne l'avez donc pas vu? — **Mais si.**

Mai puțin folosită este *que si*, care implică o nuanță de protest:

Tu ne veux pas venir? — **Que si.**

c) RĂSPUNSUL AFIRMATIV ATENUAT

§ 11. Implicînd un grad de probabilitate mai mare sau mai mic, afirmația atenuată este, în general, exprimată prin cîteva verbe urmate de cîte o întărire:

Est-ce qu'il viendra? — *Je* **crois** *que oui.*

— *Il* **paraît** *qu'il viendra*

— *(Il viendra, à ce qu'il* **paraît***)*

— *Je* **pense** *qu'il viendra.*

— *Je* **présume** *que oui.*

sau prin locuțiuni adverbiale dintre care cele mai frecvente sînt *peut-être, probablement, vraisemblablement:*

Est-ce qu'il viendra? — *Peut-être.*
— *Peut-être qu'il viendra.*
— *Peut-être viendra-t-il.*
— *Oui, peut-être.*

EXPRIMAREA NEGAȚIEI

I. NEGAȚIA CU DOI TERMENI

§ 12. Tipul cel mai frecvent de negație este reprezentat de *ne ... pas* prin care se poate exprima atît o negație predicativă:

Pierre **ne** *dort* **pas.**

cît și una nepredicativă:

Ce **n'***est* **pas** *hier qu'il est arrivé.*

Și într-un caz și în celălalt *ne ... pas* se sprijină pe o formă verbală.

§ 13. *Locul termenilor negației*

1. Dacă verbul este la un *timp simplu* (în afară de infinitivul prezent), cei doi termeni încadrează verbul:

Il **ne** *viendra* **pas.**

Ne *voulant* **pas** *le fâcher, il préféra se taire.*

2. Dacă verbul este la un *timp compus* (în afară de infinitivul trecut), cei doi termeni încadrează auxiliarul:

Elle **n'***est* **pas** *venue.*

3. Dacă verbul este la *infinitiv prezent*, termenii negației precedă verbul:

Prenez garde de **ne pas** *glisser.*

În limba literară se pot întîlni numeroase exemple în care *ne ... pas* încadrează infinitivul prezent:

On peut être intelligent et **n'***aimer* **pas** *les vers.* (Gide).

4. Dacă verbul este la *infinitiv trecut*, în limba curentă și în cea familiară *ne ... pas* precedă verbul auxiliar:

Pourquoi **ne pas** *avoir écrit?*

În limba literară însă, *ne ... pas* încadrează verbul auxiliar:

Je crains de **n'**avoir **pas** *compris.*

Observații

1. Eventualele pronume complemente neaccentuate și pronumele reflexive își păstrează locul înaintea verbului, chiar la imperativ:

Ces livres, il **ne** *nous les a* **pas** *rapportés.*

Nous **ne** *nous sommes* **pas** *trompés de chemin.*

Ne *les lui montre* **pas!**

2. Termenii negației încadrează o dată cu verbul și pronumele subiect postpus:
Ne *viendrait-il* **pas?**
Ne *me l'a-t-il* **pas** *dit?*

3. Între verb și termenul negativ PAS poate apărea un adverb sau o locuțiune de tipul: *sûrement, évidemment, même, surtout, donc, d'ailleurs, pourtant, quand même:*

Ils **ne** *vont sûrement* **pas** *tarder.*

4. Termenul PAS poate fi întărit prin DU TOUT, care exprimă intensitatea *(deloc):*
Il n'est **pas du tout** *habile.*

§ 14. Al doilea termen al negației poate fi:
— un adverb: *plus* (mai), *guère* (nu prea), *point* (deloc), *jamais* (niciodată), *nulle part* (nicăieri), *nullement, aucunement* (deloc);
— un pronume nehotărît: *personne* (nimeni), *rien* (nimic);
— un pronume sau adjectiv nehotărît: *aucun, nul, pas un* (nici un);
— o conjuncție: *ni* (nici).
Aceste cuvinte adaugă negației informații suplimentare.

§ 15. PLUS, ca adverb negativ nu trebuie confundat cu omograful său cantitativ:

Il **ne** *viendra* **plus** *chez nous.* (negativ)
Il a travaillé un peu **plus,** *cette année.* (cantitativ).

Pe cînd *plus* negativ se pronunță întotdeauna [ply], adverbul cantitativ se pronunță [plys] cînd se află la sfîrșitul propoziției sau al unui grup ritmic (ca în exemplul de mai sus).
Plus negativ poate preceda pronumele *personne*, întărindu-l:
Il **n'***y avait* **plus personne** *dans la rue.*
Ca și *pas, plus* poate fi întărit de *du tout:*
Elle **n'***était* **plus** *heureuse* **du tout.**

Observație
Plus cantitativ este deseori însoțit de o altă negație:
Elle **ne** *parlait* **pas,** *moi,* **non plus.** (... nici eu)
Pas plus *tard que demain...* (nu mai tîrziu...)

§ 16. GUÈRE, avînd înțelesul de *nu prea*, reprezintă o atenuare a negației:

Cette robe **ne** *lui va* **guère.**
Il **n'***a* **guère** *de courage.*

Guère poate fi precedat sau urmat de *plus:*
Mot qui **n'***est* **plus guère** *employé.* (... nu prea **mai...**)

§ 17. POINT este sinonim cu *pas*, dar nu mai apare în vorbire fiind considerat termen literar, arhaizant sau regional.

§ 18. JAMAIS, cu înțelesul negativ de *niciodată*, este însoțit de *ne* și poate ocupa locuri diferite în propoziție:

Il **n'***est* **jamais** *venu chez nous.*
Jamais *il* **n'***est venu chez nous.*

Jamais poate fi folosit fără negația *ne:*
Mieux vaut tard que **jamais.**
dar nu trebuie confundat cu sinonimul său pozitiv, care are înțelesul de *vreodată, cumva:*
Si **jamais** *je l'attrape, gare à lui!*
Jamais negativ poate fi însoțit și de alte cuvinte negative:
On **n'***emploie* **plus jamais** *ce mot.*
Il **n'***est* **jamais nulle part.**

§ **19.** NULLE PART are înțelesul de *nicăieri* și prezintă particularitatea de a fi folosit după participiul unui verb la timp compus:
On **ne** *l'a trouvé* **nulle part.**
Acest adverb poate fi însoțit și de alte cuvinte negative:
On **n'***a trouvé* **aucune** *trace de lui* **nulle part.**

§ **20.** NULLEMENT și sinonimul său AUCUNEMENT exprimă negația intensivă *(deloc)* a unui verb sau nume predicativ:
Cela **ne** *me gêne* **nullement.**
Il **n'***était* **nullement** *jaloux.*

§ **21.** PERSONNE, fiind pronume, poate îndeplini diferite funcțiuni sintactice ocupînd locuri corespunzătoare în propoziție:
Personne n'*est venu le voir.* (subiect)
Je **ne** *connaissais* **personne.** (complement)
Însoțit de un adjectiv sau de un participiu trecut, *personne* este urmat de prepoziția *de:*
Il **n'***y avait* **personne de** *blessé parmi eux.*

Observații

1. Ca substitut negativ, *personne* e considerat masculin:
Je **ne** *connais* **personne de** *plus heureux qu'elle.*

2. Neînsoțit de altă negație, *personne* are înțelesul de *cineva, oricine,* mai ales după o propoziție principală negativă, într-o comparativă sau după *sans que:*
Il **ne** *veut* **pas** *que* **personne** *paie à sa place.*
Il le sait mieux que **personne.**
Je suis parti sans que **personne** *s'en aperçoive.*

§ **22.** RIEN, fiind tot pronume, prezintă particularități similare:
Rien n'*a pu le décider de venir.* (subiect)
Je **ne** *vois* **rien** *dans ce brouillard.* (complement)
Il **n'***y a* **rien de** *perdu.*
Neînsoțit de altă negație, *rien* are înțelesul pozitiv de *ceva:*
Il est trop naïf pour **rien** *soupçonner.*

§ 23. AUCUN, cu înțelesul negativ de *nici un* este folosit mai ales ca adjectiv, însoțit de *ne:*

Aucun élève ne *s'est absenté aujourd'hui.*

de *ne ... plus:*

Il **n'***y a* **plus aucun** *remède.*

sau de *sans* (în acest caz, *aucun* putînd fi și postpus substantivului):

On peut l'atteindre **sans aucune** *difficulté.*

On peut l'atteindre **sans** *difficulté* **aucune.**

Ca pronume este puțin folosit și atunci e urmat de prepoziția *de:*

Je **ne** *connais* **aucun de** *ses amis.*

§ 24. NUL *(nici un)* este puțin folosit în limba uzuală în care sînt preferate pronumele *aucun* și *personne.*

Ca adjectiv nehotărît, *nul* precedă întotdeauna substantivul:

Nul *doute qu'il* **ne** *soit déjà arrivé.*

Ca pronume, *nul* este subiect (mai ales de genul masculin) și aparține aproape exclusiv limbajului administrativ:

Nul n'*est censé ignorer la loi.*

Observație

Exprimat după substantiv, *nul* este adjectiv calificativ, folosit curent în limba uzuală:

Ils ont fait match **nul.**

§ 25. PAS UN *(nici un)* este o variantă expresivă a lui *aucun* și *personne.* Ca predeterminant negativ poate fi întărit de *seul:*

Elle **n'***a* **pas une** *(seule) amie.*

Ca pronume, *pas un* este mai ales subiect:

Pas un ne *t'en voudra.*

Urmat de un adjectiv, *pas un* este, în general, însoțit de prepoziția *de:*

De tous ces fruits, il **n'***en reste* **pas un** *de mûr.*

§ 26. Conjuncția NI *(nici)* este puțin folosită în limba franceză modernă. Exceptînd unele locuțiuni ca *ni l'un ni l'autre* (nici unul nici altul), *sans rime ni raison* (fără sens, fără motiv) etc., vorbitorul francez evită în mod spontan folosirea acestei conjuncții. În limba literară însă, NI este o conjuncție frecventă și poate genera numeroase construcții.

1. Cînd NI coordonează două verbe, fiecare dintre ele e precedat de *ne:*

Il **ne** *boit* **ni ne** *mange.*

Il **ne** *veut* **ni ne** *peut refuser.*

În acest caz, primul verb poate fi încadrat de *ne ... pas:*

Il **ne** *boit* **pas ni ne** *mange.*

2. Cînd NI coordonează doi termeni dintr-o propoziție, verbul este precedat de *ne* iar *ni* este repetat înaintea fiecărui termen:

Ni *l'or* **ni** *la grandeur* **ne** *nous rendent heureux.*

Observații

1. În limba curentă, *ou* sau *et* înlocuiesc deseori conjuncția *ni*:

Ni *les conseils* **ni** *les reproches n'ont rien pu sur lui.*
Les conseils **ou** (**et**) *les reproches...*

2. Cînd NI leagă două complemente directe, verbul poate fi încadrat de *ne ... pas;* în acest caz primul termen nu mai e precedat de *ni:*

Il **ne** *craint* **pas** *la pluie* **ni** *le vent.*
Il **ne** *craint* **ni** *le vent* **ni** *la pluie.*

3. Deseori, articolul este omis înaintea termenilor coordonați prin *ni*:

Ni *vent* **ni** *pluie* **ne** *l'arrêtent.*

4. În limba literară, cînd termenii coordonați sînt subiecte, se poate omite *ni* dinaintea primului termen:

(Ni) *le mari* **ni** *la femme* **ne** *savaient lire.*

3. NI poate coordona doi termeni dintre care primul e introdus de prepoziția *sans:*

Il est resté **sans** *parents* **ni** *amis.*

II. NEGAȚIA CU UN SINGUR TERMEN

a) Negația simplă NE

§ 27. Adverbul NE exprimă singur negația în următoarele cazuri:

1. În unele expresii și locuțiuni verbale ca: *Ne vous en déplaise* (nu vă fie cu supărare), *Qu'à cela ne tienne!* (puțin îmi pasă!), *Ne dire mot* (a tăcea chitic), *N'empêche que* (oricum, cu toate astea), *N'avoir garde de* (departe de mine gîndul), *Si je ne me trompe* (dacă nu mă înșel), *À Dieu ne plaise!* (ferească Dumnezeu!):

Nous n'avons garde *d'oublier vos recommandations.*

2. În propozițiile ipotetice realizate cu locuțiunile *n'était, n'eût été* (de n-ar fi, de n-ar fi fost), care aparțin limbii literare:

N'était *la pluie, je sortirais*
(S'il ne pleuvait pas, je sortirais).

§ 28. NE poate fi folosit *singur* sau *urmat* de PAS în unele cazuri. Însă alternanța dintre NE și NE... PAS corespunde unor diferențe de stil; astfel, *ne ... pas* este frecvent în limba uzuală (vorbită și scrisă), pe cînd *ne*, folosit singur, aparține mai ales limbii literare și are deseori un caracter arhaic.

NE poate fi întîlnit singur în următoarele cazuri:

1. Rareori cu verbele *cesser* (a înceta), *oser* (a îndrăzni), *pouvoir* (a putea), *savoir* (a ști):

Il **ne** *cesse de parler.*
Je **ne** *sais ce qu'il veut.*

În limba uzuală şi, în mare măsură, în limba literară modernă, se foloseşte în aceste cazuri negaţia completă *ne ... pas:*

Il **ne cesse pas** *de parler*
Je **ne sais pas** *ce qu'il veut.*

2. În propoziţiile ipotetice introduse prin conjuncţia SI, *ne* folosit singur are un caracter emfatic şi aparţine exclusiv limbii literare:

Il serait venu, s'il **n'***était malade.*

Observaţie

Unele propoziţii introduse prin SI au devenit locuţiuni în care *ne* e întotdeauna folosit singur:

Si je ne me trompe, *je vous ai bien rencontré hier.*
Si je ne l'ai vu hier, *je veux bien être pendu.*

3. Deseori în propoziţiile relative cu verbul la subjonctiv care depind de o principală negativă sau interogativă:

Il n'y a pas d'homme qui **ne** *désire être heureux.*
Y a-t-il quelqu'un qui **ne** *le connaisse?*

4. În propoziţiile interogative introduse prin *qui* sau *quel:*

Qui **ne** *serait ému?*
Quel homme **ne** *serait ému?*

5. În propoziţiile interogative şi exclamative introduse prin *que* cu înţelesul de *pentru ce, de ce:*

Que **ne** *le disiez-vous?*
Que n'êtes-vous ici pour partager ma joie!

6. După *depuis que,* dacă verbul care urmează este la un timp compus:

Il s'est passé bien des choses depuis que je **ne** *vous ai vu.*

De asemenea în propoziţiile introduse prin *il y a... que* sau *voici... que,* care conţin un complement exprimînd durata şi au verbul la un timp compus:

Il y a longtemps que je **ne** *l'ai vu.*
Voici trois ans que je **ne** *l'ai vu.*

Observaţie

Dacă verbul este la un timp simplu, negaţia completă *ne ... pas* devine obligatorie:

Depuis que nous **ne** *nous voyons* **pas.**
Il y avait un an que je **ne** *lui parlais* **pas.**

7. Deseori, cînd complementul direct e precedat de *d'autre:*

Je **n'***ai d'autre ami que vous.*

8. După *ce n'est pas que, non que, non pas que:*

J'ai refusé, mais ce n'est pas que je **n'***en aie eu envie.*

9. Uneori, în propoziţiile finale introduse prin *que:*

Sauvez-vous que l'on **ne** *vous attrape.*

b) NE fără înțeles negativ

§ 29. În anumite propoziții subordonate, NE este folosit fără valoare negativă și se opune ca atare negației *ne... pas*. Astfel, în enunțul:

Je crains qu'il ne *vienne.*

propoziția subordonată exprimă o afirmație *(mi-e teamă că vine)* care se opune negației din:

Je crains qu'il ne *vienne* pas. (Mi-e teamă că nu vine)

Acest NE, numit *expletiv* sau *modal*, este deseori suprimat în limba vorbită și chiar în cea literară.

NE expletiv (fără valoare negativă) poate fi întîlnit în următoarele cazuri:

1. După verbele care exprimă *teama*, ca *craindre*, *avoir peur*, *appréhender* ***trembler*** folosite la forma afirmativă:

Je crains que la fillette ne *prenne froid.* (Mi-e teamă ca fetița să nu răcească)
J'ai peur qu'il ne *tombe malade.* (Mi-e teamă să nu se îmbolnăvească)

De remarcat că, în aceste cazuri, și în limba română se folosește o negație expletivă.

Observații

1. Deseori, chiar limba literară suprimă în aceste propoziții particula NE:

Je craignais que mon absence fût remarquée. (H. Bordeaux)

2. NE expletiv poate fi întîlnit și în propozițiile introduse prin locuțiunile *de crainte que*, *de peur que* (de teamă să):

Il parlait bas, de crainte qu'on ne *l'entende.*

3. Dacă propoziția principală este negativă, NE expletiv se suprimă:

Je ne *crains* pas *qu'il vienne.*

2. După verbele *empêcher* (a opri, a împiedica), *éviter* și mai ales *prendre garde* (a lua seama) folosite la forma afirmativă:

J'empêche qu'il ne *vienne.*
Prenez garde qu'on ne *vous trompe!*

3. După unele verbe folosite la forma negativă sau interogativă ca *douter* (a se îndoi), *nier* (a nega), *contester*, *dissimuler* etc.:

Je ne doute pas qu'il ne *soit un grand artiste.*
Il ne nie pas que vous n'*ayez raison.*
Doutez-vous que celà ne *soit vrai?*

Observație

În această categorie sînt incluse și propozițiile introduse prin locuțiunile negative *nul doute que* (nici o îndoială că), *il n'y a pas de doute que* (nu e nici o îndoială că), *il n'est pas douteux que* (e neîndoielnic că):

Il n'y a pas de doute que vous ne *soyez bien accueilli.*

4. În propozițiile comparative după *plus*, *moins*, *mieux*, *autre*, *autrement*, *meilleur*, *moindre*, *pire*, *plutôt*, cînd principala este afirmativă:

Paris était alors plus aimable qu'il n'*est aujourd'hui.*
Le déjeuner fut meilleur que je ne *m'y attendais.*
Il agit autrement qu'il ne *parle.*

5. După unele locuțiuni conjuncționale și anume:
— în mod obișnuit, chiar în limba uzuală, după *à moins que* (numai să):
Nous irons nous promener à moins qu'il **ne** *pleuve.*
— deseori după *avant que:*
Je serai de retour avant qu'il **ne** *rentre.*
— după *sans que*, numai cînd principala e negativă:
Je ne pouvais rien faire sans qu'il **ne** *le sache.*
— după *peu s'en faut que, il s'en faut (de) peu que* (puțin lipsește ca să):
Peu s'en fallait qu'il **ne** *tombât.*

c) Folosirea altor negații simple

§ 30. Răspunsurile negative fără verb pot fi exprimate prin următoarele negații simple:

1. **Non** poate fi folosit singur:
Tu lui as téléphoné? — **Non.**
sau întărit de un adverb, de *pas*, sau de alt cuvînt:
Vous viendrez avec nous? — *Sûrement* **non.**
Tu as brûlé la lettre? — **Non pas,** *elle est là.*
Tu veux aller chez lui? — *Oh ça!* **Non!**

După verbe ca *croire, affirmer, prétendre, répondre,* **non** poate figura ca complement:
Je crois que **non.**

2. **Pas** este întotdeauna însoțit de un adverb sau urmat de o întărire *(pas du tout, pas le moins du monde):*
Ils sont rentrés? — **Pas** *encore.*
Vous viendrez avec nous? — *Pourquoi* **pas?**
Tu as aimé ce film? — **Pas du tout.**

Notă

În nici unul din aceste cazuri *pas* nu poate fi înlocuit de *non.*

3. **Jamais, personne, rien, nullement:**
Tu le vois parfois? — **Jamais.**
Tu as rencontré quelqu'un? — **Personne.**
Vous avez trouvé quelque chose? — **Rien.**
Tu t'ennuies? — **Nullement.**

4. **Point** poate, de asemenea, constitui un răspuns negativ, dar este puțin folosit în limba uzuală.

§ 31. **Non** și **pas** pot indica o opoziție absolută sau negarea unui termen dintr-o propoziție:
Tu l'as fait par pitié et **non** *par conviction.*
C'est la peur qui t'a poussé et **pas** *ta propre conviction.*
Opoziția poate fi exprimată prin juxtapunere:
Il l'a fait pour son frère, **non** *pour toi.*
Il l'a fait pour elle, **pas** *pour toi.*

sau întărită de *non pas que* în limba literară:

Elle aimait ce quartier, **non pas qu'***il fût beau, mais parce qu'il était tranquille.*

§ 32. Pentru negarea unui substantiv se folosește **non**, care, deseori, joacă rolul unui prefix negativ:

Une politique de **non-***intervention et de* **non-***violence.*

§ 33. Pentru negarea unui adjectiv se folosește, în general, adverbul **pas**:

Il mange des poires **pas** *mûres.*
Raconter une histoire **pas** *drôle.*

Dacă adjectivul este nume predicativ, folosirea lui **pas** aparține, în mod mai evident, limbii familiare:

Pas *fatigant, ce travail! (Ce travail est* **pas** *fatigant)*

De fapt, în acest context avem de-a face cu o negație predicativă familiară în care este omis *ne*. În aceste enunțuri, *pas* poate fi înlocuit de **nullement.**

Nullement *fatigant, ce travail!*

Negarea unui adjectiv mai poate fi realizată uneori cu **non, jamais, point, plus**:

Des objets de luxe **non** *indispensables*
Des leçons **jamais** *sues.*
Une femme sérieuse et **plus** *toute jeune.*

§ 34. Pentru negarea unui adverb se folosește, în majoritatea cazurilor, **pas**:

Pas *beaucoup.* **Pas** *assez.* **Pas** *trop vite.*
Se spune însă: **non** *loin*, **non** *seulement.*

III. NEGAȚIA CU MAI MULȚI TERMENI

§ 35. Într-o propoziție pot apărea trei sau chiar patru termeni negativi, negația referindu-se, în acest caz, nu numai la verb dar și la alți termeni:

Personne ne *viendra* **plus** *nous voir.*

IV. NEGAȚIA LEXICALĂ

§ 36. Negația lexicală se sprijină pe proprietatea antonimelor de a se putea substitui unui termen negat într-o propoziție:

Il **ne** *fait* **pas** *chaud* = *il faid* **froid.**
Il **n'***est* **pas** *riche* = il est **pauvre.**

§ 37. Negația lexicală operează mai ales în clasa adjectivului și a verbului. Printre antonime pot fi deosebite:

— cuvinte formate cu prefixe negative de tipul *prudent/imprudent*, numite și *contrarii;*

— cuvinte antonime cu rădăcini diferite de tipul *grand/petit.*

1. Prefixele folosite pentru negarea adjectivului sînt:
in-: *possible/impossible, utile/inutile*
i- (cu dublarea consoanei): *lisible/illisible, réel/irréel*
mal-: *heureux/malheureux, propre/malpropre*
mé-: *content/mécontent, connu/méconnu.*

2. Prefixele folosite pentru negarea verbului sînt:
dé-: *régler/dérégler, faire/défaire*
dés-: *apprendre/désapprendre, unir/désunir.*

Observație

În cadrul negației lexicale trebuie să se țină seama de faptul că deseori termenul contrariu este diferit, în funcție de colocațiile posibile:

une rue — *large / étroite*
un esprit — *large / borné*
un vêtement — *large / serré*
un sens — *large / restreint*

EXPRIMAREA RESTRICȚIEI

§ 38. Restricția se exprimă cu ajutorul termenilor *ne ... que* (nu ... decît):
Il **ne** *lit* **que** *des poésies.*
Je **ne** *vous demande* **qu'***à me renseigner.*

Restricția exprimată prin *ne ... que* se poate referi la:
— un nume predicativ:
Je **ne** *suis* **qu'***un modeste étudiant.*
— la un complement direct sau indirect:
Je **ne** *prendrai* **que** *quelques livres.*
Il **ne** *pensait* **qu'***à elle.*
— la un complement circumstanțial:
Elle **ne** *se montra* **qu'***à l'heure du déjeuner.*

Pentru a introduce în zona restricției un subiect, se folosesc locuțiunile *il n'y a que* sau *ce n'est que:*
Il **n'y avait que** *moi qui le savais.*
Ce n'est que *cet aspect-là qui m'intéressait.*

Pentru un verb la mod personal se folosește expresia *ne faire que*, verbul principal fiind la infinitiv:
(Elle bavardait.)
Elle **ne faisait que** *bavarder.*

Observații

1. *Ne ... que* este, în general, sinonim cu *seulement:*
Elle **n'***aimait* **que** *la mer.*
Elle aimait **seulement** *la mer.*

2. Deseori, *ne* este însoțit de o altă negație *(personne, rien, nul, aucun, jamais, guère, plus):*
Il **ne** *me restait* **plus qu'***à l'avertir.*
Ils **ne** *firent* **jamais** *de mal* **qu'***à eux-mêmes.*
În aceste cazuri *que* este sinonim cu *sauf, excepté.*

3. **Rien que** constituie o expresie sinonimă cu *seulement*:
Rien qu'*en le regardant, on savait à qui on avait affaire.*

§ 39. Locuțiunea **ne ... pas que** (nu numai) este sinonimă cu *ne ... pas seulement* și reprezintă anularea restricției; astfel între:

Il **n'***avait* **qu'***une auto. (Il avait une seule auto)*

și

Il **n'***avait* **pas qu'***une auto. (Il n'avait pas seulement une auto)*

există o evidentă opoziție de sens.

Ne ... pas que devine *il n'y a pas que* în cazul că se referă la un subiect:
Il n'y a pas que *vous pour faire ce travail.*

EXPRIMAREA INTEROGAȚIEI

§ 40. În analiza propozițiilor interogative se ține seama de *stilul* (direct sau indirect) al interogației, de *incidența* ei (totală sau parțială) și de *organizarea* ei morfosintactică.

1. O propoziție interogativă este considerată *directă*, dacă ea formează o propoziție independentă, exprimată cu o intonație specifică (marcată în scris prin semnul întrebării):

Qui êtes-vous?

Interogația *indirectă* este exprimată printr-o propoziție subordonată care se sprijină pe verbul unei propoziții principale:

Je vous demande **qui vous êtes.**

2. Interogația este *totală*, cînd se referă la verbul propoziției:

Est-ce qu'il est parti?

Interogația este *parțială*, dacă se referă la un termen al propoziției, altul decît predicatul:

Quand est-il parti? (complement circumstanțial).
Qu'est-ce que vous faites? (complement direct)
Quel est votre nom? (nume predicativ)

Observație

Pe cînd linia melodică a interogației totale este întotdeauna *ascendentă*, cea a interogației parțiale este *descendentă*, dar punctul ei de atac este o notă mai înaltă decît în propoziția declarativă. Interogația parțială se caracterizează și prin prezența unui cuvînt interogativ (pronume, adjectiv, adverb).

INTEROGAȚIA DIRECTĂ

I. Interogația totală

§ 41. În structura propozițiilor interogative, întîlnim mai multe tipuri de interogații și anume:

1. **Interogația melodică** caracterizată prin linia melodică ascendentă a întrebării și prin ordinea normală a termenilor propoziției (subiect + verb):

Tu viens?

Deosebit de frecventă în limba uzuală, interogația marcată prin ton este, prin excelență, tipul de întrebare caracteristic dialogului.

2. **Interogația perifrastică** e realizată cu ajutorul locuțiunii interogative *est-ce que:*

Est-ce que *tu viens?*

Acest tip de interogație prezintă avantajul de a menține ordinea normală a termenilor propoziției (subiect + verb) și de a întări linia melodică ascendentă a întrebării prin prezența perifrazei *est-ce que.* Este un tip frecvent de întrebare, nu numai în limba vorbită, dar și în cea scrisă.

3. **Interogația inversivă** se caracterizează prin inversarea termenilor propoziției (verb + subiect), deci prin exprimarea subiectului după verb:

Viens-**tu?**

Observații

1. Pronumele personale subiecte, pronumele nehotărît *on* și demonstrativul *ce* se exprimă în urma verbului, fiind legate în scris de o liniuță:

Parlez-**vous** *français?*

Peut-**on** *croire cela?*

Est-**ce** *la vérité?*

Dacă verbul este la un timp compus, aceste subiecte se așază după auxiliar:

Se sont-**elles** *bien amusées?*

Cînd forma verbală se termină, la persoana a III-a singular, în vocală, pentru a evita hiatul, se intercalează între verb și subiectul postpus un *-t-* eufonic:

A-t-il *répondu a ta lettre?*

Parle-t-elle *français?*

2. Din cauza dificultăților de pronunțare pe care le antrenează postpunerea subiectului *je,* interogația inversivă nu este aproape deloc folosită la persoana I cu verbe la indicativ prezent, fiind înlocuită prin interogația cu *est-ce que:*

Est-ce que je rêve?

Singurele inversiuni posibile la persoana I privesc cîteva verbe monosilabice și care se termină în vocală:

ai-je? dois-je? sais-je? suis-je? puis-je?

3. Dacă subiectul propoziției interogative inversive este un *substantiv,* el este exprimat înaintea verbului, dar reluat după verb printr-un pronume personal corespunzător:

Jean *est*-**il** *arrivé?*

Tes amis *viendront*-**ils** *aussi?*

Această inversiune complexă se aplică și în cazul că subiectul e exprimat printr-un *pronume posesiv, demonstrativ* sau *nehotărît:*

Les tiens *sont*-**ils** *partis?*

Tout *est*-**il** *prêt?*

4. Interogația inversivă este puțin folosită în limba vorbită care preferă tipul melodic și cel perifrastic.

II. Interogația parțială

§ 42. Interogația parțială e caracterizată de prezența unui cuvînt interogativ (pronume, adverb, predeterminant) care reprezintă, în curba melodică descendentă a propoziției, nota cea mai ridicată:

Comment allez-vous?

Interogația parțială se poate referi la orice termen al propoziției în afară de verb.

§ 43. Interogația parțială privind subiectul

1. Dacă întrebarea se referă la o *persoană*, propoziția interogativă este introdusă prin QUI:

Qui *est venu?*

sau prin forma întărită a aceluiași pronume, QUI EST-CE QUI:

Qui est-ce qui *est venu?*

Observații

1. **Lequel** poate reprezenta atît un nume de persoană cît și de lucru:

Lequel *de vous deux est le poète?*

Parmi ces étoffes, **laquelle** *vous plairait le plus?*

2. Întrebările care cer numai o confirmare a subiectului pot fi introduse:

— prin **c'est ... qui:**

C'est *vous* **qui** *avez dit cela?*

— prin **est-ce ... qui:**

Est-ce *vous* **qui** *avez dit cela?*

— prin **est-ce que c'est ... qui:**

Est-ce que c'est *vous* **qui** *avez dit cela?*

2. Dacă întrebarea se referă la un *lucru*, întrebarea este introdusă:

— prin QU'EST-CE QUI:

Qu'est-ce qui *vous prend?*

— prin LEQUEL, care indică, în general, o alegere:

De ces deux tissus, **lequel** *convient le mieux?*

— prin QUOI în unele locuțiuni fără verb:

Quoi *de neuf?*

3. O întrebare privind subiectul logic al unui verb impersonal este introdusă prin QU'EST-CE QUI sau QUE:

Qu'est-ce qui *s'est passé?*

Que *s'est-*il *passé?*

De remarcat că în al doilea caz, pronumele impersonal *il* este postpus verbului.

§ 44. Interogația privind numele predicativ

1. Întrebarea referitoare la un nume de ființă este introdusă:

— prin QUI, cu inversiunea subiectului:

Qui *êtes-vous?*

Qui *sont ces jeunes gens?*

— sau prin QUI EST-CE QUE, fără inversiune:
Qui est-ce que *vous êtes?*

2. Pentru un nume de lucru, cuvîntul interogativ este QUE, cu inversiunea subiectului:
Que *deviendrai-je seul?*
sau QU'EST-CE QUE, fără inversiune:
Qu'est-ce que *je deviendrai seul?*

Observații

1. În franceza familiară, *Qui êtes-vous?* poate lua forma **Vous êtes qui?** Tot așa, *Qui est-ce?* devine **C'est qui?**

2. De asemenea *Qu'êtes-vous?* sau *Qu'est-ce que vous êtes?* pot lua forma **Vous êtes quoi?**

§ 45. Interogația privind complementul direct

1. Pentru persoane, propoziția e introdusă prin QUI:
Qui *a-t-elle encore invité?*
sau prin QUI EST-CE QUE, fără inversiune:
Qui est-ce qu'*elle a encore invité?*
Dacă subiectul e exprimat printr-un substantiv, el este reluat după verb printr-un pronume corespunzător:
Qui Pierre *a-t-***il** *vu?*

2. Pentru lucruri, cuvîntul interogativ este QUE sau QU'EST-CE QUE:
Que *fait-il?*
Qu'est-ce qu'*il fait?*

Observații

1. **Lequel** este folosit pentru ființe sau lucruri, dacă au fost denumite sau definite de context:
De ces demoiselles, **laquelle** *inviteras-tu à danser?*
De ces deux livres, **lequel** *préfères-tu?*

2. Propoziția interogativă poate fi introdusă și prin **quel + substantiv:**
Quels poètes *avez-vous connus?*
Quelle robe *mettras-tu?*

3. În limba familiară, **qui** și **lequel** pot apărea după verb, în interogații melodice:
Qui *as-tu vu? Tu as vu* **qui?**
Parmi ces livres, tu choisiras **lequel?**
În construcții similare, **que** devine **quoi:**
Qu'*as-tu répondu? Tu as répondu* **quoi?**

§ 46. Interogația privind complementul indirect

1. Pentru ființe, propoziția e introdusă prin QUI precedat de o prepoziție **(à qui, de qui, pour qui, avec qui etc.):**
À qui *avez-vous pensé?*

Pentru a evita inversiunea, în limba uzuală se folosește perifraza *est-ce que:*

Avec qui est-ce que *tu viendras?*

iar în cea familiară pronumele interogativ va apărea după verb:

Tu viendras **avec qui?**

2. Pentru lucruri, cuvîntul interogativ este QUOI, precedat de o prepoziție (**à quoi, de quoi, en quoi, avec quoi** etc.):

À quoi *penses-tu?*

Tot pentru evitarea inversiunii, se poate folosi *est-ce que* sau, în limba familiară, postpunerea pronumelui interogativ:

À quoi est-ce que *tu penses?*
Tu penses **à quoi?**

§ 47. Interogația privind complementul circumstanțial

1. Propoziția este introdusă printr-unul din adverbele COMMENT, OÙ, POURQUOI, QUAND, COMBIEN:

OÙ *habitez-vous?*

Și în acest caz, inversiunea subiectului poate fi evitată:

Où est-ce que *vous habitez?*

sau, în limba familiară:

Vous habitez **où?**

2. Dacă subiectul este exprimat printr-un substantiv, în general, sînt posibile următoarele construcții:

Où *Pierre va-t-il?* (cu inversiune complexă)
Où *va Pierre?* (cu inversiune simplă)
Où *est-ce que Pierre va?* (cu *est-ce que*)

INTEROGAȚIA INDIRECTĂ

§ 48. Propoziția interogativă indirectă este o subordonată a cărei propoziție principală are ca predicat unul din verbele: *dire* (folosit mai ales la imperativ), *demander*, *se demander*, *ignorer*, *ne pas savoir*, *vouloir savoir* etc.:

Qui êtes-vous?
J'ignore **qui vous êtes.**

§ 49. Dacă interogația indirectă se referă la un verb, deci e *totală*, termenul care o introduce este SI:

Dis-moi **si** *tu viendras demain.*

Observații

1. În acest caz conjuncția **si** are un înțeles dubitativ și ca atare poate fi urmată de viitor sau de condițional:

Il se demandait **si** *sa femme le* **laisserait** *partir.*

2. Propoziția interogativă indirectă poate fi și negativă:

Je me demande **si** *je* **ne** *me suis* **pas** *trompé.*

§ 50. Interogativa indirectă *parțială* poate fi introdusă:

1. prin QUI, dacă întrebarea se referă la un substantiv nume de *persoană* (subiect, complement direct și indirect, nume predicativ):

Je voudrais savoir **qui** *a téléphoné.* (**Qui** *a téléphoné?)*
Je vous demande **qui** *vous cherchez.* (**Qui est-ce que** *vous cherchez?)*
J'ignore **qui** *vous êtes.* (**Qui** *êtes-vous?)*

2. prin CE QUI (pentru subiect) și CE QUE (pentru complement direct), dacă întrebarea se referă la un *nume de lucru:*

Je ne sais pas **ce qui** *vous intéresse.* (**Qu'est-ce qui** *vous intéresse?)*
Je veux savoir **ce que** *vous lisez.* (**Que** *lisez-vous?)*

3. prin QUOI precedat de o prepoziție (pentru lucruri):
Je me demande **à quoi** *il pense.* (**À quoi** *pense-t-il?)*

Observație

Înaintea unui infinitiv se folosește QUE:
Il ne sait **que** *faire.*
care în limba familiară este înlocuit de **quoi:**
Il ne sait **quoi** *faire.*

4. prin QUEL + *substantiv* (pentru ființe și lucruri):

J'ignore **quel poète** *a dit cela.*
Je demande **quelle place** *vous avez.*
care poate lua și forma:
Je demande **quelle** *est votre* **place.**

5. prin adverbele COMMENT, OÙ, POURQUOI, QUAND etc. (pentru un complement circumstanțial):
Je me demande **pourquoi** *il agit ainsi.* (**Pourquoi** *agit-il ainsi?)*

EXPRIMAREA EXCLAMAȚIEI

§ 51. Enunțul exclamativ se caracterizează printr-o linie melodică, în general, ascendentă (reprezentată în scris printr-un semn de exclamație) și, deseori, prin prezența unui cuvînt exclamativ:

Quel homme!
Comme elle est belle!
Ah! que c'est beau!

Tipuri de propoziții exclamative

§ 52. Exclamația poate fi exprimată printr-o interjecție, urmată sau nu de alte elemente:

D'accord!
Tiens, *c'est vrai donc!*

Principalele interjecții, grupate după înțelesul lor, sînt următoarele:
Admirația: *Oh! Oh! là là! Ah!*
Acceptarea: *D'accord! Ça va! Entendu! Soit!*

Aprobarea: *Bon! Bien! Parfait! Tant mieux!*
Avertismentul: *Gare! Attention! Alerte!*
Apelul, chemarea: *Hé! Allo! Eh! Pst!*
Dezgustul: *Pouah! Fi! Fi donc!*
Disprețul: *Bah! Pff!*
Durerea: *Ah! Oh! Aïe!*
Entuziasmul: *Hourra! Vive!*
Ezitarea: *Euh! Hmm!*
Indignarea: *Oh!*
Încurajarea: *Allons! Bravo! Courage!*
Mirarea: *Ah! Ah ça! Allons donc! Tiens! Ça alors!*
Oprirea: *Halte! Stop!*
Regretul: *Ah!*
Resemnarea: *Bah! Tant pis!*
Ușurarea: *Ouf! Enfin!*
Zgomotul produs de o explozie *(Boum!)*, de cădere *(Paf! Patatras!)*, de o ruptură *(Crac!)*.

§ **53.** Propoziția exclamativă poate fi introdusă și prin alte cuvinte:

1. Prin adjectivul QUEL urmat de un substantiv:

Quelle *chance elle a!* (Ce ...!)

sau de verbul *être:*

Quel *fut son étonnement!* (Care nu-i fu mirarea!)

Observații

1. Enunțurile introduse prin *quel* + substantiv pot fi exprimate și fără verb:
Quelle ***chance!***

2. Dacă adjectivul *quel* este urmat de *être* se face inversiunea subiectului, iar în limba literară se folosește o „falsă negație":

Quel *ne fut pas mon étonnement* (Care **nu**...!)

2. Prin adverbul COMME:

Comme *il fait beau!* (Ce ...!)

În limba familiară, *comme* este deseori înlocuit prin locuțiunile CE QUE sau QU'EST-CE QUE:

Ce qu'*il fait beau!*
Qu'est-ce qu'*elle est mignonne cette petite!*

3. Prin adverbul COMBIEN:

Combien *je suis content de le revoir!* (Cît de...!).

În mod frecvent, *combien* este înlocuit cu sinonimul său **comme**, iar în limba uzuală de **ce que**:

Comme *je suis content de le revoir!*

4. Prin adverbul QUE:

Qu'*elle est belle!* (Ce ...!)

În acest caz, **que** e sinonim cu **comme** și **ce que**:

Comme *elle est belle!* **Ce qu'***elle est belle!*

Que de are un înțeles cantitativ:

Que de *difficultés je prévois!* (Cîte...!)

și are sensul de **combien**: *Combien de difficultés ...!*

Cu sensuri diferite, **que** poate fi urmat și de un verb negativ:

Que *n'ai-je fait pour toi!* (Ce ...!)

Que *ne suis-je près de vous!* (De ce ...!)

în ambele cazuri folosindu-se inversiunea.

§ 54. Exclamația poate lua aspectul unei propoziții subordonate introdusă printr-o conjuncție:

Si *je l'avais su!*

Quand *je te le disais!*

Pourvu qu'*il tienne jusqu'à l'aube!*

§ 55. Numai inversiunea subiectului, însoțită de o anumită intonație, pot marca o exclamație:

*Est-***il** *niais! Est-***ce** *beau!*

*Est-***il** *manqué, ce roman!*

§ 56. Însă în numeroase cazuri, exclamația e marcată numai de conturul melodic al enunțului:

Il est admirable!

Nous sommes si contents!

Il l'aime tellement!

Enunțurile cu sens imperativ

§ 57. O categorie aparte a exclamației e formată din propozițiile cu înțeles imperativ, care exprimă, în general, un *ordin*, o *interdicție*, un *avertisment*, o *indicație* etc.

Aceste enunțuri pot fi exprimate:

1. Printr-o **interjecție** cu sens imperativ de tipul:

Attention! Silence! Halte! Allons!

urmată sau nu de alte cuvinte:

Attention! *Ça glisse!*

2. Printr-un verb la **imperativ**:

Tais-toi! Arrêtez-vous! Parlez *plus haut!*

Observație

Atenuarea unui ordin se obține prin adăugarea expresiei *je vous en prie:*

Ouvrez, **je vous en prie!**

care, cu un sens ceva mai categoric, poate deveni:

Je vous prie d'ouvrir!

3. Printr-un verb la **indicativ prezent** sau la **viitor**, mai ales cu inversiunea subiectului:

Veux-tu *te taire? Te* **tairas-tu? Vas-tu** *te taire?*

4. Printr-un verb la **subjonctiv**:

Qu'il **s'en aille!** *Qu'ils* **sortent!**

5. Printr-un **infinitiv**, dacă e vorba de o **indicație cu caracter general**:
Ne pas **descendre** *avant l'arrêt!*
Prendre *une cuillerée trois fois par jour!*

6. Prin locuțiunea **défense de** + *infinitiv* pentru a **exprima** o **interdicție**:
Défense *d'entrer!* **Défense** *de fumer!*

LOCUL TERMENILOR PROPOZIȚIEI

§ 58. În principiu, ordinea normală a termenilor propoziției este *Subiect + Predicat;* această succesiune, numită și „secvență progresivă", este departe de a fi rigidă; motive de ordin gramatical, logic sau intențional pot interveni pentru a o schimba.

Subiectul este exprimat *după verb* în următoarele cazuri:

1. În propozițiile *incidente* care sînt, în general, construite cu verbele *dire, ajouter, demander, répondre, répliquer, crier, s'écrier, faire* etc.:

Non, **dit-il,** *je ne viendrai pas.*
Mais je ne me trompe pas, **ajouta mon frère.**

Observații

1. Unele propoziții incidente au devenit adevărate locuțiuni intercalate ca: *paraît-il, semble-t-il, voyez-vous.*

2. Deși inversiunea în aceste construcții este obligatorie, uneori se poate întîlni și ordinea normală, fără inversiune, mai ales atunci cînd verbul este la indicativ prezent iar subiectul e reprezentat de *je: je pense, je suppose, je parie* etc.:

Elle ne partira pas,* je suppose,** ***avant de nous dire adieu.

2. În unele propoziții *interogative* și *exclamative.* (A se vedea § 41—47, 51—57).

3. În propozițiile introduse prin anumite adverbe și **locuțiuni adverbiale** ca *ainsi* (așa, astfel), *de même* (tot așa), *aussi* (de aceea), *au moins, du moins* (cel puțin, măcar), *encore, à peine* (abia), *en vain, vainement* (în zadar, zadarnic), *peut-être* (poate), *tout au plus* (cel mult), *probablement, difficilement, sans doute, toujours (toujours est-il que)* etc., se face inversiunea simplă pentru subiectele pronominale și complexă pentru cele nominale, dar mai ales în **limba literară:**

*Peut-être viendra-t-*il.
*À peine le soleil était-*il *levé.*
*Je lui ai écrit; encore faut-*il *qu'il réponde.*

Observații

1. În principiu, în limba uzuală și într-o oarecare măsură și în limba literară, se folosește în aceste cazuri ordinea normală S + V:

Peut-être il viendra.
S'il n'est pas intelligent, du moins il a du bon sens.
À peine le soleil était levé.

Faptul însă că sensul adverbului modal de la începutul propoziției e, uneori, mai bine determinat de prezența inversiunii, explică de ce după *ainsi*, *encore*, *de même*, *aussi*, ordinea V + S este mai frecventă. Astfel, în următoarele două enunțuri, valoarea adverbului *ainsi* e diferită:

Ainsi *périt l'équipage.* (Așa, în acest fel...)
Ainsi *l'équipage périt par la faute du commandant.* (Astfel...)

2. Adverbul *toujours* formează locuțiunea *toujours est-il* cu înțelesul de *oricum, în tot cazul, totuși:*

La météo a annoncé du beau temps. **Toujours est-il** *que le temps est menaçant.*

4. După anumite complemente circumstanțiale, mai ales de loc și de timp:

De l'autre côté de la cour logeait **un jeune homme.**
Quand viendra **la belle saison,** *tout sera oublié.*

Observații

1. În acest caz, inversiunea este facultativă, dar foarte frecventă, mai ales cînd verbul este precedat de un substantiv:

Dans une aile de la **maison,** *vivait* **une vieille femme.**

2. Subliniem faptul că subiectul exprimat prin pronume nu este postpus în aceste cazuri: *Quand* **il** *viendra...*

5. Deseori în propozițiile comparative introduse prin: *comme, ainsi que, tel que, autant que, à mesure que* etc.:

Comme disait **le vieillard** *que nous avions rencontré.*
Il s'accrocha à moi, ainsi que font **les faibles ...**

Observație

Inversiunea poate apărea și după adjectivul *seul* cu sens adverbial restrictiv *(numai, doar):*

Seules brillaient encore **quelques étoiles.**

6. După anumite verbe ca *arriver, paraître, rester, suivre, survenir, venir* care pot figura la începutul enunțului:

Restent *les témoignages des auteurs anciens ...*
Suivit *une âpre discussion ...*

Observație

Această inversiune „absolută" este des întîlnită în stilul administrativ sau în indicațiile scenice:

Seront *soumis à une amende tous ceux qui...*
Entrent *les figurants.*

7. Cînd din motive stilistice numele predicativ este exprimat înaintea verbului:

Rares sont **les jours** *sans nuages.*
Très grande est **votre erreur.**

Observații

1. Această inversiune aparține limbii literare și conferă enunțului un ton solemn. Totuși, cînd numele predicativ este exprimat prin adjectivele *nombreux, rare* și, mai ales, cînd adjec-

tivul nume predicativ este la comparativ sau la superlativ, inversiunea pare firească și deci mai frecventă:

Nombreux étaient à cette époque **les écrivains militants.**
Les plus recherchés, parmi les grands artistes, étaient assurément **les musiciens.**

2. Inversiunea devine și mai firească atunci cînd numele predicativ este exprimat prin adjectivul *tel:*

Telle fut **la vie exemplaire** *de cet écrivain.*

PROCEDEE DE SUBLINIERE EXPRESIVĂ A TERMENILOR

§ 59. Unul din procedeele frecvente de subliniere a unui termen din propoziție constă în *dislocarea* lui.

Dacă termenul dislocat este exprimat la începutul propoziției, el trebuie *reluat* printr-un pronume corespunzător:

Ce roman, *je* **l'***ai déjà lu.*
(J'ai déjà lu ce roman)

Dacă este exprimat la sfîrșitul propoziției, el va fi *anticipat* tot printr-un pronume:

Je **l'***ai déjà lu,* **ce roman.**
(J'ai déjà lu ce roman)

Procedeul este deosebit de frecvent în limba uzuală, fie că e vorba de un subiect nominal:

Cette femme, *qu'est-***elle** *devenue?*

de un nume predicativ:

Élégante, *elle* **l'***a été toujours.*

de un complement cu sens partitiv:

Du café, *tu* **en** *as acheté?*

Observații

1. Subiectul exprimat printr-un substantiv nedeterminat sau luat într-un sens general, poate fi reprezentat, în limba uzuală, de pronumele *cela, ça:*

Une fée, **cela** *va sur les eaux.*
Les voyages, **ça** *demande de l'argent.*

2. Subiectul sau complementul exprimate prin pronume nu sînt de fapt detașate ci numai reluate sau anticipate printr-un pronume accentuat corespunzător:

Toi, *tu viendras aussi? (Tu viendras aussi,* **toi?)**
Moi, *il ne me trompera pas. (Il ne me trompera pas,* **moi)**

Deseori, pronumele accentuat este întărit prin *même:*
Je le lui dirai, **moi-même.**

3. Pentru dislocarea numelui predicativ se folosește pronumele neutru *le:*
Intelligent, *il* **l'***est sans doute.*

Mai există însă posibilitatea de a omite verbul *être:*
Une folie, *cette entreprise.*

§ 60. Un alt procedeu se sprijină pe folosirea prezentativelor* *c'est ... qui* și *c'est ... que:*

C'est *Marie* **qui** *a téléphoné.*
(Marie a téléphoné).
C'est *demain* **qu'***elle arrivera.*
(Elle arrivera demain.)

1. Expresia de prezentare *c'est ... qui* se folosește pentru a scoate în relief *subiectul:*

C'est *un enfant* **qui** *a cassé la vitre.*

2. *Ce ... que* scoate în relief:

— un complement direct sau indirect:

C'est *une lettre* **que** *j'ai envoyée.*
C'est *à mon ami* **que** *je parle.*

— un complement circumstanțial:

C'est *demain* **que** *nous partirons.*
C'est *ici* **qu'***il viendra.*

— un nume predicativ:

C'est *un beau pays* **que** *la Roumanie.*

Observații

1. Dacă termenul introdus între *c'est ... qui (que)* este un pronume personal, se folosește forma accentuată corespunzătoare:

C'est *moi* **qui** *parle. (Je parle)*
C'est *lui* **que** *j'attends. (Je l'attends)*
C'est à eux **que** *je vais m'adresser.*

2. Înaintea unui substantiv la plural se va folosi *ce sont ...:*

Ce sont *mes amis* **qui** *m'ont écrit.*
Ce sont *mes amis* **que** *j'attendais.*

De asemenea, înaintea unui pronume de persoana a III-a la plural, *c'est* devine *ce sont ...:*

Ce sont *eux* **qui** *m'ont dit cela.*
Ce sont *elles* **que** *nous attendions.*

În acest caz, în limba familiară, se întîlnește tot mai frecvent *c'est ...:* **C'est** *eux* **qui ...** **C'est** *elles* **que ...**

3. Forma de singular *c'est* devine obligatorie, dacă substantivul sau pronumele la plural sînt precedate de o prepoziție:

C'est *à mes parents* **que** *j'ai écrit.*
C'est *à eux* **que** *je pense.*

Tot *c'est* va preceda un substantiv la singular, chiar dacă un altul la plural îi este coordonat:

C'est **l'orgueil et les gaspillages** *qui l'ont ruiné.*

* Prezentativele *(les présentatifs)* sînt, în general, expresii folosite în limba franceză pentru a da mai multă expresivitate unei părți din propoziție și, uneori, unei propoziții întregi.

4. În principiu, verbul *être* din galicismul *c'est ... qui (que)* este folosit la prezent chiar dacă verbul principal este la trecut:

C'est *mon père* **qui** *est allé ouvrir.*

E posibil însă ca *être* să fie la imperfect sau la perfectul simplu:

C'était *ma sœur* **qui** *lui écrivait souvent.*
Ce fut *papa* **qui** *lui dit la vérité.*

5. Dacă propoziția este negativă și negația se referă la termenul scos în relief, *c'est ... qui (que)* devine *ce n'est pas ... qui (que):*

Ce n'est pas *lui* **qui** *m'a empêché de venir.*
Ce n'est pas *à toi* **que** *je parle.*

6. În general, aceste prezentative nu au corespondent în limba română, în care numai accentul de intensitate poate sublinia termenul respectiv. În unele cazuri însă, punerea în evidență a subiectului sau a complementului e totuși posibilă și prin detașare:

C'est *lui* **qui** *a cassé la vitre* (El e cel care a spart geamul). **C'est** *à eux* **que** *j'écris* (Lor le scriu).

§ **61.** Un alt procedeu, mai puțin folosit, constă în includerea verbului principal între **Ce (celui) qui ... c'est** (pentru subiect) și **Ce (celui) que ... c'est** (pentru complementul direct):

Ce qui *m'inquiète* **c'est** *la santé de l'enfant.*
Celui qui *m'écrit le plus souvent* **c'est** *Marcel.*
Ce que *je voudrais étudier* **c'est** *la littérature.*
Celui que *je désire revoir* **c'est** *ton frère.*

Observații

1. Dacă se urmărește punerea în evidență a complementului indirect, pronumele relativ variază în funcție de antecedentul său (persoană sau lucru) și de prepoziția care introduce complementul:

Celui à qui *elle pense* **c'est** *Jean, son fiancé.*
Ce à quoi *il pense* **c'est** *(à) son pays.*
Ce dont *j'ai besoin* **c'est** *d'un bon dictionnaire.*

2. Acest procedeu nu poate fi folosit pentru complemente circumstanțiale.

§ **62.** Locuțiunea **Il n'y a que ... qui** subliniază un subiect și exprimă o restricție:

Il n'y a que *la musique* **qui** *l'intéresse.*
(Seule, la musique l'intéresse).
(Ce n'est que la musique qui l'intéresse).

§ **63.** Alte procedee privesc folosirea următoarelor prezentative:

1. **Voilà**, precedat de **en**:

En voilà *du bon travail!*

sau urmat de o propoziție relativă:

Le voilà qui vient. (Uite-l că vine)

2. **Pour** este folosit mai ales pentru sublinierea unui nume predicativ și a unui complement direct:

Pour *jolie, elle l'avait toujours été.*
Pour *de l'esprit, il en avait et beaucoup.*

În limba literară e folosită și locuțiunea *pour ce qui est de* cu înțelesul de *cît despre:*

Pour ce qui est de *la fortune, il n'est pas à plaindre.*

3. **Quant à** (sinonim cu **En ce qui concerne)** avînd înțelesul de *în ceea ce privește, cît despre,* precedă termenul pe care îl subliniază:

Il ne m'a rien dit **quant à** *ses projets.*
Quant à *mon ami, je le crois capable de faire mieux.*
Quant à *moi, je suis tout à fait d'accord.*

VERBUL

MODURI ŞI TIMPURI

§ **64.** În limba franceză sînt patru moduri *personale:* **l'Indicatif** (indicativul), **le Conditionnel** (condiţionalul), **l'Impératif** (imperativul), **le Subjonctif** (subjonctivul) şi două moduri *nepersonale:* **l'Infinitif** (infinitivul) şi **le Participe** (participiul).

Observaţii

1. *Le gérondif* (gerundivul) este, în general, considerat ca un aspect al participiului.

2. Unii lingvişti consideră *condiţionalul* ca un timp al indicativului, mai ales atunci cînd el exprimă un viitor raportat la trecut *(Il m'a téléphoné qu'il viendrait)*. În alte situaţii însă, condiţionalul îşi justifică statutul său de mod.

§ **65.** Fiecărui mod îi corespund două sau mai multe timpuri, simple şi compuse:

MODES (Moduri)	TEMPS SIMPLES (Timpuri simple)	TEMPS COMPOSÉS (Timpuri compuse)
Indicatif (indicativ)	**Présent** (prezent) **Imparfait** (imperfect) **Passé simple** (perfect simplu) **Futur simple** (viitor)	**Passé composé** (perfect compus) **Plus-que-parfait** (mai mult ca perfect) **Passé antérieur*** (trecut anterior) **Futur antérieur** (viitor anterior)
Impératif (imperativ)	**Présent** (prezent)	**Passé** (trecut)
Conditionnel (condiţional)	**Présent** (prezent)	**Passé** (trecut)
Subjonctif (subjonctiv)	**Présent** (prezent) **Imparfait*** (imperfect)	**Passé** (perfect) **Plus-que-parfait*** (mai mult ca perfect)
Infinitif (infinitiv)	**Présent** (prezent)	**Passé** (trecut)
Participe (participiu)	**Présent** (prezent)	**Passé** (trecut) **Passe composé*** (perfect)

Observații

1. În gramatica tradițională, la modul condițional figura și *condiționalul trecut forma a II-a*, care este de fapt *mai mult ca perfectul subjonctivului.*

2. În afară de timpurile compuse indicate în acest tablou, mai există și altele, formate cu verbe semi-auxiliare, cu perifraze verbale și așa-numitele timpuri supracompuse, care vor fi prezentate mai departe.

3. După cum se poate vedea, sistemul verbului francez diferă de cel românesc. Astfel, în limba română există încă două moduri *(supinul* și *gerunziul)* iar timpurile marcate de un asterisc lipsesc în limba română.

CONJUGAREA VERBELOR

GRUPELE DE VERBE

§ **66.** În limba franceză, verbele se împart în trei grupe sau conjugări:

Grupa I este formată din verbele care la infinitivul prezent au terminația **-er**:

CHANT*ER*, REGARD*ER*, TRAVAILL*ER*.

Verbele din grupa I se conjugă regulat, în afară de *aller* și *envoyer*. Este grupa cea mai numeroasă, ea reprezentînd aproximativ patru cincimi din verbele limbii franceze.

Grupa a II-a cuprinde verbele care se termină la infinitiv în **-ir** și la participiul prezent în **-issant**:

FIN*IR (fin***issant***)*, REMPL*IR (rempl***issant***).*

Această grupă cuprinde cîteva sute de verbe care se caracterizează prin prezența infixului **-iss-** intercalat între radical și terminație la cele trei persoane de la indicativ prezent plural, la toate persoanele de la indicativ imperfect, subjonctiv prezent și la participiul prezent. Și verbele din această grupă se conjugă în mod regulat.

Observație

Pentru a identifica un verb de grupa a II-a, nu este suficient să cunoaștem terminația **-ir** de la infinitiv, întrucît și unele verbe din grupa a III-a se termină la infinitiv tot în **-ir**. Pe cînd însă verbele din grupa a II-a au participiul prezent în **-issant**, cele din grupa a III-a cu infinitivul în **-ir** fac participiul prezent în **-ant**.

Grupa a III-a cuprinde verbele care se termină la infinitiv în **-ir, -oir, -re**; cele terminate la infinitiv în **-ir** fac participiul prezent în **-ant** spre deosebire de verbele din grupa a II-a:

PART*IR (part***ant***)*, VEN*IR (ven***ant***)*
V*OIR*, RECEV*OIR*, POUV*OIR*
PREND*RE*, FAI*RE*, RI*RE*.

Verbele din grupa a III-a nu prezintă un sistem regulat de conjugare pentru că majoritatea își schimbă radicalul în cursul conjugării. Această grupă conține un număr restrîns de verbe, majoritatea fiind însă dintre cele mai des folosite.

Observații

1. Grupa I și a II-a sînt numite și conjugări vii *(conjugaisons vivantes)* pentru că primesc mereu verbe noi (mai ales grupa I): *téléphoner, radiodiffuser, alunir* (a aseleniza). Prin opoziție, grupa a III-a de verbe poartă denumirea de conjugare moartă *(conjugaison morte)* pentru că nu se mai îmbogățește cu nici un verb nou, ci pierde chiar și din cele care îi aparțin. Astfel, numeroase verbe din această grupă nu se mai folosesc sau au devenit *defective*, adică nu mai sînt folosite decît la anumite moduri și timpuri.

2. Verbele auxiliare **avoir** și **être** sînt considerate în afara acestor trei grupe, deși formal, ele sînt verbe neregulate de grupa a III-a.

FORMAREA TIMPURILOR SIMPLE

§ 67. În general, orice formă verbală prezintă două elemente:

1. **Radicalul,** care reprezintă semnificația lexicală a verbului.

La verbele regulate, radicalul își păstrează aceeași formă **în tot cursul** conjugării. Astfel, la toate formele de conjugare ale verbului **chanter** vom întîlni radicalul **chant-**:

je **chante**, *nous* **chant***ons*, *ils* **chant***aient*.

La verbele neregulate, acest radical se schimbă în cursul conjugării:

pouv*oir*, *je* **peu***x*, *nous* **pourr***ions*.
all*er*, *je* **v***ais*, *nous* **all***ons*, *j'***ir***ai*.

2. **Terminația** este elementul care, adăugat radicalului, indică *modul, timpul* și *persoana*.

Terminațiile verbelor

MODUL	TIMPUL	TERMINAȚII		
		Grupa I	Grupa a II-a	Grupa a III-a
Infinitif	**Présent**	**-er**	**-ir**	**-ir, -oir, -re**
Participe	**Présent** **Passé**	*-ant* *-é*	*-issant* *-i*	*-ant* *-i, -u, -s, -t*
Indicatif	**Présent**	-e -es -e -ons -ez -ent	-is -is -it -issons -issez -issent	-s -s (-t) -ons -ez -ent

MODUL	TIMPUL	TERMINAȚII		
		Grupa I	Grupa a II-a	Grupa a III-a
Indicatif	**Imparfait**	-ais -ais -ait -ions -iez -aient	-issais -issais -issait -issions -issiez -issaient	-ais -ais -ait -ions -iez -aient
	Passé simple	-ai -as -a -âmes -âtes -èrent	-is -is -it -îmes -îtes -irent	-us -is -us -is -ut -it -ûmes -îmes -ûtes -îtes -urent -irent
	Futur	-ai, -as, -a, -ons, -ez, -ont		
Subjonctif	**Présent**	-e -es -e -ions -iez -ent	-isse -isses -isse -issions -issiez -issent	-e -es -e -ions -iez -ent
	Imparfait	-asse -asses -ât -assions -assiez -assent	-isse -isses -ît -issions -issiez -issent	-usse -isse -usses -isses -ût -ît -ussions -issions -ussiez -issiez -ussent -issent
Impératif	**Présent**	-e -ons -ez	-is -issons -issez	-s -ons -ez

Observații

1. Terminațiile de viitor și condițional au fost considerate în valoarea lor etimologică ca reduceri ale lui *habeo* și *habebam*, alipite infinitivului: *cantare* + *habeo*, *cantare* + *habebam*.

2. Ortografia terminațiilor ascunde în mare parte aspectul oral al conjugării verbului francez. În acest sens, menționăm identitatea — la majoritatea verbelor — a primelor trei persoane de la singular și a persoanei a III-a de la plural, care, în planul oral, nu se disting decît prin subiectul lor:

je chante, tu chantes, il chante, ils chantent = [t]
je vois, tu vois, il voit, ils voient = [vwa]

Derivarea timpurilor simple

§ 68. Pentru verbele regulate se poate folosi *procedeul derivației*. Astfel, *infinitivul prezent*, *participiul prezent* și *perfectul simplu* de la indicativ pot fi considerate timpuri primitive, dat fiind că radicalul lor poate fi folosit pentru formarea celorlalte timpuri. Acest procedeu are numai un caracter practic, mnemotehnic, și nu corespunde decît în mică măsură cu procesul etimologic de formare a timpurilor.

a) Din **infinitivul prezent** se pot forma:

1. **Indicativul prezent** *(l'indicatif présent)*. Pentru a forma acest timp, se îndepărtează terminația infinitivului și, la radicalul astfel obținut, se adaugă terminațiile respective, corespunzătoare grupei de conjugare a verbului:

CHANT*ER:* radical CHANT + terminațiile grupei I:
*je chant***e**, *tu chant***es**, *il chant***e**, *nous chant***ons**, *vous chant***ez**, *ils chant***ent**.

FIN*IR:* radical FIN + terminațiile grupei a II-a:
*je fin***is**, *tu fin***is**, ... *nous fin***issons**, ... *ils fin***issent**.

RI*RE:* radical RI + terminațiile grupei a III-a:
*je ri***s**, *tu ri***s**, *il ri***t**, *nous ri***ons** ...

Observații

1. Radicalul unor verbe din grupa I cu infinitivul în *-eler, -eter, -emer, -oyer* etc., suferă modificări ortografice și fonetice la formarea indicativului prezent. (A se vedea § 82)

2. Majoritatea verbelor neregulate formează acest timp din radicale diferite la unele persoane (**savoir**: *je sais ..., nous savons)*.

3. Unele verbe din grupa a III-a nu mai primesc terminația *-t* la persoana a III-a singular (**prendre**: *il prend)*, iar altele folosesc terminații speciale sau ale altei grupe.

2. **Viitorul** *(le futur simple)*. Pentru a forma viitorul, se adaugă la *infinitiv* terminațiile **-ai, -as, -a, -ons, -ez, -ont**, aceleași pentru toate grupele de verbe:
PARLER: *je parler***ai**, *tu parler***as**, *il parler***a**, *nous parler***ons** ...

Observații

1. La verbele neregulate, forma infinitivului suferă modificări înainte de a deveni radical pentru viitor. Astfel, verbele terminate în **-re** *(prendre, lire)* pierd pe *e* din terminația infinitivului: *je prend***rai**, *je li***rai**. Verbele în **-oir** *(savoir, voir)* au la viitor radical deosebit: *je sau***rai**, *je ver***rai**.

2. Verbele *aller* și *envoyer*, care formal aparțin grupei I, sînt, de fapt, neregulate și au la viitor un radical special: *j'i***rai**, *j'enver***rai**.

3. Alipirea terminațiilor la infinitiv antrenează permutarea accentului pe silaba conținînd terminația, fenomen care la verbele din grupa I e însoțit de modificări fonetice și uneori ortografice în radical. (A se vedea § 82)

3. **Condiționalul prezent** *(le conditionnel présent)* se formează cu terminațiile **-ais, -ais, -ait, -ions, -iez, -aient**, aceleași pentru toate grupele, adăugate la infinitivul prezent:
PORTER: *je porter***ais**, *tu porter***ais**, ... *nous porte* **rions** ...

La toate verbele din limba franceză, radicalul condiționalului prezent este identic cu al viitorului: *J'***irais** — *j'***irai.**

b) Din **participiul prezent** se formează:

1. **Imperfectul indicativului** *(l'imparfait de l'indicatif)*. Pentru a forma acest timp, se folosește radicalul obținut prin îndepărtarea terminației **-ant** de la participiul prezent. La acest radical se adaugă terminațiile **-ais, -ais, -ait, -ions, -iez, -aient,** aceleași pentru toate grupele de verbe:

CHANTER *(chant***ant** — radical **chant**): *je chant***ais.**

FINIR *(finiss***ant** — radical **finiss**): *je finiss***ais.**

CRAINDRE *(craign***ant** — radical **craign**): *je craign***ais.**

Observație

Terminațiile imperfectului sînt aceleași cu ale condiționalului prezent; totuși nu poate fi nici o confuzie de forme verbale, dat fiind că aceste două serii de terminații se adaugă la radicale diferite: *je* **chant***ais ... je* **chanter***ais.*

2. **Subjonctivul prezent** *(le subjonctif présent)* se formează cu terminațiile **-e, -es, -e, -ions, -iez, -ent,** aceleași pentru toate grupele, adăugate la radicalul participiului prezent:

TROUVER *(trouv***ant** — radical **trouv**): *que je trouv***e.**

SAVOIR *(sach***ant** — radical **sach**): *que je sach***e.**

Observații

1. La unele verbe neregulate, subjonctivul prezent se formează de la un radical diferit: **Recevoir**: *que je reçoive;* **Aller**: *que j'aille.*

2. Formele subjonctivului sînt aproape întotdeauna precedate de *que.*

c) Din **perfectul simplu** se formează **imperfectul subjonctivului** întrucît ambele timpuri au aceeași vocală tematică: *e, i* sau *u.* Se procedează în felul următor:

Se folosește ca radical persoana a II-a singular de la perfectul simplu, lăsînd de o parte *s final:*

CHANTER: **tu chantas** — radical **chanta**

FINIR: **tu finis** — radical **fini**

RECEVOIR: **je reçus** — radical **reçu**

La acest radical se adaugă terminațiile **-sse, -sses, -t, -ssions, -ssiez, -ssent.** La persoana a treia singular, vocala care precedă terminația *-t* primește un accent circumflex:

CHANTER: *que je chanta***sse,** ... *qu'il chan***tât,** *que nous chanta***ssions** ...

FINIR: *que je fini***sse,** ... *qu'il fin***ît,** *que nous fini***ssions.**

RECEVOIR: *que je reçu***sse,** ... *qu'il reç***ût.**

Observație

Imperativul prezent *(l'impératif présent)* are, în limba franceză, trei persoane și anume: persoana a II-a singular, I și a II-a plural, spre deosebire de limba română unde nu are decît două persoane: a II-a singular și plural.

Imperativul prezent din limba franceză are aceleași forme cu ale indicativului prezent la persoanele respective, luate însă fără pronume personal; verbele din grupa I pierd pe *s* din terminația persoanei a II-a singular a indicativului prezent:

Chanter :	*chante !*	*chantons !*	*chantez !*
Finir :	*finis !*	*finissons !*	*finissez !*
Aller :	*va !*	*allons !*	*allez !*

FORMAREA TIMPURILOR COMPUSE

Folosirea verbelor auxiliare AVOIR și ÊTRE

§ 69. Timpurile compuse se formează dintr-un *verb auxiliar (avoir* sau *être)* și din participiul trecut al verbului propriu-zis.

MODUL	TIMPUL COMPUS	MODUL ȘI TIMPUL VERBULUI AUXILIAR	EXEMPLE
Indicatif	**Passé composé**	*Indicatif présent*	*J'***ai** *chanté* *Je* **suis** *arrivé*
	Plus-que-parfait	*Indicatif imparfait*	*J'***avais** *chanté* *J'***étais** *arrivé*
	Passé antérieur	*Indicatif passé simple*	*J'***eus** *chanté* *Je* **fus** *arrivé*
	Futur antérieur	*Indicatif futur*	*J'***aurai** *chanté* *Je* **serai** *arrivé*
Impératif	**Passé**	*Impératif présent*	**Aie** *chanté !* **Sois** *arrivé !*
Conditionnel	**Passé**	*Conditionnel présent*	*J'***aurais** *chanté* *Je* **serais** *arrivé*
Subjonctif	**Passé**	*Subjonctif présent*	*Que* **j'aie** *chanté* *Que je* **sois** *arrivé*
	Plus-que-parfait	*Subjonctif imparfait*	*Que j'***eusse** *chanté* *Que je* **fusse** *arrivé*
Infinitif	**Passé**	*Infinitif présent*	**Avoir** *chanté* **Être** *arrivé*
Participe	**Passé composé**	*Participe présent*	**Ayant** *chanté* **Étant** *arrivé*

§ 70. Se conjugă cu auxiliarul **avoir**:

1. Verbele **tranzitive directe** *(transitifs directs):*

Nous avons **acheté** *des fleurs.*

Verbele tranzitive directe sînt cele a căror acțiune se răsfrînge asupra unui obiect care este *complement direct;* această categorie de verbe corespunde *tranzitivelor* din limba română.

2. Verbele **tranzitive indirecte** *(transitifs indirects):*

Elle **a pensé** *à toi.*

Verbele *tranzitive indirecte* sînt cele a căror acțiune se răsfrînge asupra unui *complement indirect;* ele corespund unor verbe *intranzitive* din limba română, și anume celor care pot avea un complement indirect.

Observație

Unele verbe *tranzitive* pot fi în același timp *directe* și *indirecte: consentir (à) quelque chose, invectiver (contre) quelqu'un, vitupérer (contre) quelqu'un.*

Se spune în toate cazurile: *hériter de quelqu'un,* dar: *hériter de quelque chose* și *hériter quelque chose,* această ultimă construcție fiind obligatorie cînd se menționează de la cine s-a moștenit:

Il a hérité d'une maison.
Il a hérité une maison de son oncle.

3. Unele verbe **intranzitive,** care exprimă, în general, *acțiuni: atterrir, amerrir, alunir* (a aseleniza), *courir, décoller* (a decola), *galoper, marcher, nager, sauter, trotter, voler* (a zbura) etc.:

Ils **ont couru** *toute la journée.*
L'avion **a décollé** *normalement.*

În limba franceză, sînt considerate ca *intranzitive (verbes intransitifs)* verbele a căror acțiune nu se răsfrînge asupra unui obiect. De aceea, verbele intranzitive din limba franceză nu pot avea decît un complement circumstanțial.

4. Verbele **impersonale** propriu-zise:

Il **avait plu** *toute la journée.*

5. Verbele **auxiliare** *avoir* și *être.*

§ 71. Se conjugă cu auxiliarul **être**:

1. Toate verbele folosite la **diateza reflexivă**:

Ils **se sont souvenus** *de leur séjour en Roumanie.*
Elle **s'est lavé** *les mains.*

2. Toate verbele folosite la **diateza pasivă**:

Elle **était accompagnée** *de son frère.*

3. Un număr restrîns de verbe **intranzitive,** care exprimă:

— *mișcarea: aller* (a merge, a se duce), *arriver* (a sosi), *descendre* (a coborî), *entrer* (a intra), *monter* (a urca), *partir* (a pleca), *rentrer* (a se întoarce), *retourner* (a se întoarce), *revenir* (a reveni), *sortir* (a ieși), *survenir* (a surveni, a apărea pe neașteptate), *tomber* (a cădea), *venir* (a veni) etc.

— *schimbarea unei stări: décéder* (a deceda), *devenir* (a deveni), *mourir* (a muri), *naître* (a se naște), *parvenir* (a parveni, a ajunge) etc.

— *permanența: rester, demeurer* (a rămîne).

Observații

1. Cîteva dintre aceste verbe pot fi folosite și ca *tranzitive*, adică însoțite de un complement direct; în acest caz ele se conjugă cu *avoir* și, deseori, își schimbă sensul:

entrer :

Le professeur **est** *entré en classe.* (... a intrat ...)

Ils **ont** *entré le meuble par la fenêtre.* (Au introdus mobila ...)

descendre :

Il **est** *descendu du train en marche.* (A coborît din mersul trenului)

Ils **ont** *descendu les meubles d'un camion.* (Au descărcat mobila ...)

monter :

Elle **est** *montée dans sa chambre.* (S-a urcat ...)
Il **a** *monté sa valise.* (A urcat valiza)

rentrer :

Ils **sont** *rentrés tard.* (S-au întors tîrziu)
On **a** *rentré la récolte.* (S-a strîns recolta)

retourner :

Il **est** *retourné chez son ami.* (S-a întors ...)
On lui **a** *retourné le manuscrit.* (I s-a înapoiat ...)

sortir :

Il **est** *sorti très tôt.* (A ieșit ...)
Il **a** *sorti son mouchoir.* (A scos ...)

2. La verbele conjugate cu *être*, participiul trecut se acordă, în general, cu subiectul în gen și număr. (A se vedea § 128 — 131).

§ 72. Unele verbe intranzitive se conjugă cu **avoir** cînd exprimă *acțiunea* și cu **être** cînd exprimă *rezultatul* acțiunii. Verbele cele mai folosite din această categorie sînt: *accourir* (a veni în goană), *apparaître* (a apărea), *baisser* (a coborî), *changer* (a se schimba), *disparaître* (a dispărea), *divorcer* (a divorța), *échouer* (a eșua), *embellir* (a deveni mai frumos), *enlaidir* (a se urîți), *grandir* (a crește, a se mări), *grossir* (a se umfla, a crește), *maigrir* (a slăbi), *paraître* (a apărea; a părea), *passer* (a trece), *rajeunir* (a întineri), *vieillir* (a îmbătrîni) etc.:

Elle **est** *passée nous voir.* (acțiune)
L'hiver **a** *passé.* (rezultat)

PERIFRAZELE VERBALE

§ 73. În afară de verbele auxiliare *avoir* și *être*, numite și auxiliare *fundamentale*, limba franceză mai folosește unele verbe personale care, urmate, în general, de un infinitiv, formează perifraze verbale putînd exprima valori temporale sau modale deosebite. Dintre aceste verbe, numite și *semiauxiliare*, cele mai folosite sînt *aller, venir, devoir, faire.*

§ 74. **Perifraze construite cu verbul** ALLER:

1. Din *indicativul prezent* al verbului **aller** urmat de un *infinitiv* se formează viitorul **apropiat** *(le futur proche)* care exprimă o acțiune ce urmează să se producă în scurt timp față de momentul vorbirii:

Vous **allez revoir** *votre ami; il sera bientôt ici.*

Observații

1. Viitorul apropiat este deosebit de frecvent în limba uzuală tinzînd să se substituie viitorului simplu. (A se vedea § 98).

2. Acest timp perifrastic se traduce în limba română prin viitorul obișnuit; pentru a indica însă iminența, se poate folosi, în limba română, un adverb corespunzător:

Vous **allez revoir** *votre ami.* (Vei revedea *îndată* pe prietenul dumitale)

2. Din *imperfectul indicativ* al verbului **aller** urmat de un *infinitiv* se formează tot un **viitor apropiat** care exprimă însă o acțiune ce urmează să se producă la scurt timp față de un *trecut:*

Elle ne savait pas ce qu'elle **allait dire.**

Acest timp perifrastic are în limba română înțelesul de *a urma să, a fi gata să, a fi pe punctul de a, era să:*

Elle **allait partir** *lorsque la dépêche arriva.* (Era pe punctul de a pleca cînd...)
Nous **allions partir** *sans toi.* (Era să plecăm...)

Observații

1. Din *imperfectul* sau *prezentul* verbului *aller* urmat de un participiu prezent sau de un gerunziu rezultă o perifrază care exprimă *continuitatea* sau *progresivitatea:*

L'inquiétude **allait croissant.** (Neliniștea creștea mereu)
Un mal qui **va en empirant.** (Un rău care se agravează mereu)

Această perifrază (mai ales cea construită cu imperfectul) aparține exclusiv limbii literare.

2. *Aller* folosit la imperativ, forma negativă, și urmat de un infinitiv exprimă o recomandare cu nuanță de avertisment:

Ne va pas dépenser *cet argent en deux jours!* (Vezi să nu cheltuiești banii...)
N'allez pas *vous* **imaginer** *que je ferais cela.* (Să nu credeți cumva că...)

§ 75. **Perifraze construite cu verbul** VENIR:

1. Din *indicativul prezent* al verbului **venir** urmat de prepoziția **de** și de un infinitiv se formează **trecutul apropiat** *(le passé récent)* care exprimă o acțiune trecută, săvîrșită cu puțină vreme înainte de momentul vorbirii:

Je viens de *lui* **téléphoner.** (Tocmai i-am telefonat)

În limba română, această perifrază corespunde perfectului compus însoțit de un adverb de timp *(tocmai).*

2. Din *imperfectul indicativ* al verbului **venir** urmat de prepoziția **de** și de un infinitiv se formează tot un **trecut apropiat** care exprimă însă o acțiune săvîrșită cu puțin timp înaintea altei acțiuni trecute:

Je **venais de rentrer,** *quand il arriva.* (Tocmai mă întorsesem cînd...)

În general, această perifrază corespunde mai mult ca perfectului din limba română, însoțit de adverbul *tocmai.*

Observație

Venir à, folosit la indicativ prezent sau imperfect și urmat de infinitiv, exprimă o *eventualitate*, mai ales în propoziții ipotetice introduse prin *si:*

S'il vient à pleuvoir, *je ne sortirai plus.* (În caz că plouă ...)

Si *je* **venais à disparaître,** *voici mon remplaçant.* (Dacă s-ar întîmpla să mor ...)

§ 76. **Perifraze construite cu verbul** DEVOIR:

Verbul **devoir** urmat de un infinitiv poate exprima:

— o acțiune probabilă:
Il **doit être** *malade.*

— o acțiune iminentă:
Attendez-le! Il **doit venir.**

— o obligație:
Pour réussir, tu **dois travailler.**

§ 77. **Perifraze construite cu ajutorul unor locuțiuni verbale:**

1. **Se mettre à** + *infinitiv* exprimă începutul acțiunii:
Une pluie fine **s'était mise à** *tomber.* (...începuse...)

2. **Être en train de** + *infinitiv* subliniază durata unei acțiuni:
Il **était en train de lire.** (Tocmai citea)
La blessure **est en train de** *guérir.* (Rana e pe cale de a se vindeca)

3. **Être en voie de** + *infinitiv* exprimă pe lîngă ideea de durată și iminența:
Il **est en voie de réussir.** (E pe cale să...)

4. **Être sur le point de** + *infinitiv* indică momentul apropiat al începerii acțiunii:
Il **est sur le point de** *partir.* (E gata să plece)
Tu **étais sur le point de** *renoncer à ton projet.* (Erai pe punctul de a renunța...)

5. **Être en passe de** + *infinitiv* este sinonimă cu perifraza anterioară dar implică ideea unei situații favorabile:
Il **est en passe d'***être promu directeur.*

§ 78. **Perifraze construite cu verbul** FAIRE:

Frecvența acestor perifraze și mai ales faptul că verbul *faire* poate fi folosit la toate modurile și timpurile determină pe unii lingviști să considere construcțiile *faire* + *infinitiv* ca formînd o diateză.

Faire + *infinitiv* poate arăta:

1. că subiectul face acțiunea prin intermediul altcuiva.

Faites appeler *un médecin!* (Trimiteți după un medic)
Elle **fait faire** *une robe neuve à sa fillette.* (A dat să-i facă o rochie...)

2. că subiectul este agentul acțiunii exprimate de verbul la infinitiv:

Je **ferai voir** *à ces enfants toute la ville.* (Le voi arăta acestor copii...)
Il les **fait travailler.** (Îi pune la muncă)

TIMPURILE SUPRACOMPUSE

§ 79. **Timpurile supracompuse** *(temps surcomposés)* se formează dintr-un timp compus al verbului auxiliar *avoir* sau *être* urmat de participiul trecut al verbului propriu-zis:

Indicatif

Passé surcomposé: j'ai eu travaillé. *Plus-que-parfait surcomposé:* j'avais eu travaillé. *Futur antérieur surcomposé:* j'aurai eu travaillé.

Conditionnel *passé surcomposé:* j'aurais eu travaillé.

Subjonctif *passé surcomposé:* que j'aie eu travaillé.

Infinitif *passé surcomposé:* avoir eu travaillé.

Participe *passé surcomposé:* ayant eu travaillé.

Observaţii

1. La verbele intranzitive conjugate cu *être*, timpurile supracompuse se formează în mod similar, dar sînt rar folosite: *j'ai été parti, j'avais été parti* etc.

2. Verbele reflexive nu au timpuri supracompuse. Aceste timpuri se regăsesc însă în conjugarea pasivă: *j'ai eu été appelé.*

3. Timpurile supracompuse sînt folosite mai ales în limba vorbită, timpul cel mai frecvent fiind perfectul supracompus; el are, faţă de un perfect compus, valoarea pe care trecutul anterior o are faţă de perfectul simplu:

Aussitôt que **j'ai eu fait** *mon travail, je suis sorti.*

§ 80. TIPURI DE CONJUGARE

Conjugarea verbelor auxiliare

AVOIR

Indicatif

Présent: j'ai, tu as, il (elle) a, nous avons, vous avez, ils (elles) ont. *Imparfait:* j'avais, tu avais, il (elle) avait, nous avions, vous aviez, ils (elles) avaient. *Passé simple:* j'eus, tu eus, il (elle) eut, nous eûmes, vous eûtes, ils (elles) eurent. *Futur simple:* j'aurai, tu auras, il (elle) aura, nous aurons, vous aurez, ils (elles) auront. *Passé composé:* j'ai eu, tu as eu, il (elle) a eu, nous avons eu, vous avez eu, ils (elles) ont eu. *Plus-que-parfait:* j'avais eu, tu avais eu, il (elle) avait eu, nous avions eu, vous aviez eu, ils (elles) avaient eu. *Passé antérieur:* j'eus eu, tu eus eu, il (elle) eut eu, nous eûmes eu, vous eûtes eu, ils (elles) eurent eu. *Futur antérieur:* j'aurai eu, tu auras eu, il (elle) aura eu, nous aurons eu, vous aurez eu, ils (elles) auront eu.

Impératif

Présent: aie! ayons! ayez! *Passé:* aie eu! ayons eu! ayez eu!

Conditionnel

Présent: j'aurais, tu aurais, il (elle) aurait, nous aurions, vous auriez, ils (elles) auraient. *Passé:* j'aurais eu, tu aurais eu, il (elle) aurait eu, nous aurions eu, vous auriez eu, ils (elles) auraient eu.

Subjonctif

Présent: que j'aie, que tu aies, qu'il (elle) ait, que nous ayons, que vous ayez, qu'ils (elles) aient. *Passé:* que j'aie eu, que tu aies eu, qu'il (elle) ait eu, que nous ayons eu, que vous ayez eu, qu'ils (elles) aient eu. *Imparfait:* que j'eusse, que tu eusses, qu'il (elle) eût, que nous eussions, que vous eussiez, qu'ils (elles) eussent. *Plus-que-parfait:* que j'eusse eu, que tu eusses eu, qu'il (elle) eût eu, que nous eussions eu, que vous eussiez eu, qu'ils (elles) eussent eu.

Infinitif

Présent: avoir. *Passé:* avoir eu.

Participe

Présent: ayant. *Passé:* eu; ayant eu.

ÊTRE

Indicatif

Présent: je suis, tu es, il (elle) est, nous sommes, vous êtes, ils (elles) sont. *Imparfait:* j'étais, tu étais, il (elle) était, nous étions, vous étiez, ils (elles) étaient. *Passé simple:* je fus, tu fus, il (elle) fut, nous fûmes, vous fûtes, ils (elles) furent. *Futur simple:* je serai, tu seras, il (elle) sera, nous serons, vous serez, ils (elles) seront. *Passé composé:* j'ai été, tu as été, il (elle) a été, nous avons été, vous avez été, ils (elles) ont été. *Plus-que-parfait:* j'avais été, tu avais été, il (elle) avait été, nous avions été, vous aviez été, ils (elles) avaient été. *Passé antérieur:* j'eus été, tu eus été, il (elle) eut été, nous eûmes été, vous eûtes été, ils (elles) eurent été. *Futur antérieur:* j'aurai été, tu auras été, il (elle) aura été, nous aurons été, vous aurez été, ils (elles) auront été.

Impératif

Présent: sois! soyons! soyez! *Passé:* aie été! ayons été, ayez été.

Conditionnel

Présent: je serais, tu serais, il (elle) serait, nous serions, vous seriez, ils (elles) seraient. *Passé:* j'aurais été, tu aurais été, il (elle) aurait été, nous aurions été, vous auriez été, ils (elles) auraient été.

Subjonctif

Présent: que je sois, que tu sois, qu'il (elle) soit, que nous soyons, que vous soyez, qu'ils (elles) soient. *Passé:* que j'aie été, que tu aies été, qu'il (elle) ait été, que nous ayons été, que vous ayez été, qu'ils (elles) aient été. *Imparfait:* que je fusse, que tu fusses, qu'il (elle) fût, que nous fussions, que vous fussiez, qu'ils (elles) fussent. *Plus-que-parfait:* que j'eusse été, que tu eusses été, qu'il (elle) eût été, que nous eussions été, que vous eussiez été, qu'ils (elles) eussent été.

Infinitif

Présent: être. *Passé:* avoir été.

Participe

Présent: étant. *Passé:* été; ayant été.

Conjugarea verbelor la diateza activă

§ 81. Verbele de grupa I

CHANTER

Indicatif

Présent: je chante, tu chantes, il (elle) chante, nous chantons, vous chantez, ils (elles) chantent. *Imparfait:* je chantais, tu chantais, il (elle) chantait, nous chantions, vous chantiez, ils (elles) chantaient. *Passé simple:* je chantai, tu chantas, il (elle) chanta, nous chantâmes, vous chantâtes, ils (elles) chantèrent. *Futur simple:* je chanterai, tu chanteras, il (elle) chantera, nous chanterons, vous chanterez, ils (elles) chanteront. *Passé composé:* j'ai chanté, tu as chanté, il (elle) a chanté, nous avons chanté, vous avez chanté, ils (elles) ont chanté. *Plus-que-parfait:* j'avais chanté, tu avais chanté, il (elle) avait chanté, nous avions chanté, vous aviez chanté, ils (elles) avaient chanté. *Passé antérieur:* j'eus chanté, tu eus chanté, il (elle) eut chanté, nous eûmes chanté, vous eûtes chanté, il (elles) eurent chanté. *Futur antérieur:* j'aurai chanté, tu auras chanté, ils (elle) aura chanté, nous aurons chanté, vous aurez chanté, ils (elles) auront chanté.

Impératif

Présent: chante! chantons! chantez! *Passé:* aie chanté! ayons chanté! ayez chanté!

Conditionnel

Présent: je chanterais, tu chanterais, il (elle) chanterait, nous chanterions, vous chanteriez, ils (elles) chanteraient. *Passé:* j'aurais chanté, tu aurais chanté, il (elle) aurait chanté, nous aurions chanté, vous auriez chanté, ils (elles) auraient chanté.

Subjonctif

Présent: que je chante, que tu chantes, qu'il (elle) chante, que nous chantions, que vous chantiez, qu'ils (elles) chantent. *Passé:* que j'aie chanté, que tu aies chanté, qu'il (elle) ait chanté, que nous ayons chanté, que vous ayez chanté, qu'il (elles) aient chanté. *Imparfait:* que je chantasse, que tu chantasses, qu'il (elle) chantât, que nous chantassions, que vous chantassiez, qu'ils (elles) chantassent. *Plus-que-parfait:* que j'eusse chanté, que tu eusses chanté, qu'il (elle) eût chanté, que nous eussions chanté, que vous eussiez chanté, qu'ils (elles) eussent chanté.

Infinitif

Présent: chanter. *Passé:* avoir chanté.

Participe

Présent: chantant. *Passé:* chanté, ayant chanté.

§ 82. Observații asupra verbelor din grupa I

În afară de *aller* și *envoyer*, care sînt verbe neregulate, toate verbele din grupa I au un radical invariabil. Totuși, unele verbe prezintă modificări ortografice, însoțite, uneori, de modificări de pronunțare.

a) *Modificări ortografice care nu antrenează modificări fonetice*

1. Verbele terminate la infinitiv în **-cer** *(avancer, commencer, placer)* schimbă pe *c* în *ç* înainte de *a* şi *o* pentru a menţine aceeaşi pronunţare a radicalului: *j'avançais, nous commençons.*

2. Verbele în **-ger** *(manger, partager)* adaugă un *e* după *g* înainte de *a* şi *o* pentru a menţine literei *g* sunetul [ʒ]: *je mangeais, nous partageons.*

b) *Modificări ortografice şi de pronunţare*

1. Verbele care au un *e mut* în penultima silabă de la infinitiv *(semer, peser, mener)* schimbă acest *e* mut în *e deschis* (**è**) înaintea unei silabe mute: *je sème, tu pèses, ils mènent.* Schimbarea are loc şi la viitor şi condiţional, pentru că silaba *-er*, sonoră la infinitiv, devine mută la aceste timpuri: *je sèmerai, tu pèserais.*

2. Dacă această categorie de verbe se termină la infinitiv în **-eler** *(appeler, ciseler)* sau în **-eter** *(jeter, acheter)*, pronunţarea lui *e deschis* este transcrisă fie prin **è** *(je cisèle, tu achètes)*, fie prin dublarea consoanelor **l** sau **t** *(j'appelle, tu jettes).*

Următoarele verbe transcriu pe *e deschis* prin **è** cu accent grav: *acheter, celer, ciseler, congeler, crocheter, dégeler, écarteler, fureter, geler, haleter, marteler, modeler, peler* etc.

Cele mai multe verbe însă dublează consoana *l* sau *t:*

— *appeler, atteler, chanceler, déficeler, démuseler, denteler, dételer, ensorceler, épeler, étinceler, ficeler, harceler, morceler, museler, rappeler, renouveler, ressemeler, ruisseler* etc.;

— *banqueter, becqueter, breveter, cacheter, caqueter, décolleter, dépaqueter, émoucheter, épousseter, étiqueter, feuilleter, jeter, projeter, trompeter* etc.

3. Verbele care au un **é** *închis* în penultima silabă a infinitivului *(céder, espérer)* schimbă acest *é* în **è** *deschis* înaintea unei silabe mute: *je cède, tu espères.* Aceste verbe vor menţine pe **é** *închis* la viitor şi condiţional, dat fiind că silaba *-er-* nu este finală: *je céderai, il espérerait.*

Verbele terminate în **-éer** *(créer, agréer)* menţin pe **é** *închis* în tot cursul conjugării: *je crée, tu agrées.*

4. Verbele care se termină în **-oyer** sau **-uyer** *(nettoyer, appuyer)* schimbă pe *y* în *i* înaintea unui *e mut: je nettoie, ils appuient).* Însă la verbele în **-ayer** *(payer, balayer)* schimbarea lui **y** în **i** este facultativă: *je paye* sau *je paie.* Aceste două forme se deosebesc însă şi prin pronunţare: je paye [pɛj], je paie [pɛ].

Verbele în **-eyer** *(grasseyer)* păstrează întotdeauna pe *y* în cursul conjugării.

5. La imperativ, verbele din grupa I primesc un **-s** înainte de pronumele **en** sau **y**: *parles-en! vas-y!*

§ 83. Verbele de grupa a II-a

FINIR

Indicatif

Présent: je finis, tu finis, il (elle) finit, nous finissons, vous finissez, ils (elles) finissent. *Imparfait:* je finissais, tu finissais, il (elle) finissait, nous finissions, vous finissiez, ils (elles) finissaient. *Passé simple:* je finis, tu finis, il (elle)

finit, nous finîmes, vous finîtes, îls (elles) finirent. *Futur simple:* je finirai, tu finiras, il (elle) finira, nous finirons, vous finirez, ils (elles) finiront. *Passé composé:* j'ai fini, tu as fini, il (elle) a fini, nous avons fini, vous avez fini, ils (elles) ont fini. *Plus-que-parfait:* j'avais fini, tu avais fini, il (elle) avait fini, nous avions fini, vous aviez fini, ils (elles) avaient fini. *Passé antérieur:* j'eus fini, tu eus fini, il (elle) eut fini, nous eûmes fini, vous eûtes fini, ils (elles) eurent fini. *Futur antérieur:* j'aurai fini, tu auras fini, il (elle) aura fini, nous aurons fini, vous aurez fini, ils (elles) auront fini.

Impératif

Présent: finis! finissons! finissez! *Passé:* aie fini! ayons fini; ayez fini!

Conditionnel

Présent: je finirais, tu finirais, il (elle) finirait, nous finirions, vous finiriez, ils (elles) finiraient. *Passé:* j'aurais fini, tu aurais fini, il (elle) aurait fini, nous aurions fini, vous auriez fini, ils (elles) auraient fini.

Subjonctif

Présent: que je finisse, que tu finisses, qu'il (elle) finisse, que nous finissions, que vous finissiez, qu'ils (elles) finissent. *Passé:* que j'aie fini, que tu aies fini, qu'il (elle) ait fini, que nous ayons fini, que vous ayez fini, qu'ils (elles) aient fini. *Imparfait:* que je finisse, que tu finisses, qu'il (elle) finît, que nous finissions, que vous finissiez, qu'ils (elles) finissent. *Plus-que-parfait:* que j'eusse fini, que tu eusses fini, qu'il (elle) eût fini, que nous eussions fini, que vous eussiez fini, qu'ils (elles) eussent fini.

Infinitif

Présent: finir. *Passé:* avoir fini.

Participe

Présent: finissant. *Passé:* fini; ayant fini.

§ 84. Observații asupra verbelor din grupa a II-a

Verbele din grupa a II-a sînt regulate cu excepția lui **haïr** (a urî) și **fleurir** (a înflori) care prezintă unele particularități.

1. Verbul **haïr** nu folosește trema la indicativul prezent, persoanele de la singular *(je hais, tu hais, il hait)* și la imperativ, persoana a II-a singular *(hais!)*. Din cauza tremei, la perfectul simplu și la subjonctivul imperfect, formele verbului *haïr* se scriu fără accent circumflex: *nous haïmes, vous haïtes, qu'il haït.*

2. **Fleurir,** folosit cu sensul propriu de a înflori, este verb regulat de grupa a II-a. Cînd e folosit cu sensul figurat de *a prospera* el are la imperfectul indicativului și la participiul prezent formele: *je florissais, florissant.*

§ 85. Verbele de grupa a III-a

Prezentăm în acest paragraf principalele forme ale verbelor uzuale din grupa a III-a, care, în majoritate, sînt *neregulate*, adică își schimbă radicalul în cursul conjugării și, uneori, înlocuiesc terminațiile grupei respective cu altele. Includem aici și verbele *aller, envoyer* care, formal fac parte din grupa I.

Notă

S-au folosit următoarele abrevieri: **Ind.** (indicatif), *Prés.* (présent), *Imparf.* (imparfait), *Passé s.* (passé simple), *Futur* (futur simple), *Passé comp.* (passé composé), **Subj.** (subjonctif), **Part.** (participe).

A fost omis *le conditionnel* al cărui radical este întotdeauna identic cu al viitorului și *l'impératif* care derivă direct din indicativ prezent. *Le passé composé* va indica, la fiecare verb, auxiliarul folosit pentru formarea timpurilor compuse.

ACQUÉRIR

Ind. *prés.:* j'acquiers, tu acquiers, il acquiert, nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. *Imparf.:* j'acquérais. *Passé s.:* j'acquis. *Futur:* j'acquerrai. *Passé comp.:* j'ai acquis. **Subj.** *prés.:* que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acquériez, qu'ils acquièrent. *Imparf.:* qu'il acquît. **Part.** *prés.:* acquérant. *Passé:* acquis.

ALLER

Ind. *prés.:* je vais, tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont. *Imparf.:* j'allais. *Passé s.:* j'allai, tu allas. *Futur:* j'irai. *Passé comp.:* je suis allé. **Subj.** *prés.:* que j'aille, que tu ailles, qu'il aille, que nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent. *Imparf.:* qu'il allât. **Part.** *prés.:* allant. *Passé:* allé.

ASSAILLIR

Ind. *prés.:* j'assaille, nous assaillons. *Imparf.:* j'assaillais. *Passé s.:* j'assaillis. *Futur:* j'assaillirai. *Passé comp.:* j'ai assailli. **Subj.** *prés.:* que j'assaille. *Imparf.:* qu'il assaillît. **Part.** *prés.:* assaillant. *Passé:* assailli.

Se conjugă la fel: *défaillir*, *tressaillir*.

ASSEOIR

Verbul are două radicale diferite, al doilea fiind mai puțin folosit.

1. **Ind.** *prés.:* j'assieds, tu assieds, il assied, nous asseyons, vous asseyez, ils asseyent. *Imparf.:* j'asseyais. *Passé s.:* j'assis. *Futur:* j'assiérai. *Passé comp.:* j'ai assis. **Subj.** *prés.:* que j'asseye. *Imparf.:* qu'il assît. **Part.** *prés.:* asseyant. *Passé:* assis.

2. **Ind.** *prés.:* J'assois, tu assois, il assoit, nous assoyons, vous assoyez, ils assoient. *Imparf.:* j'assoyais. *Passé s.:* j'assis. *Futur:* j'assoirai. *Passé comp.:* j'ai assis. **Subj.** *prés.:* quej'assoie, que nous assoyions, que vous assoyiez, qu'ils assoient. *Imparf.:* qu'il assît. **Part.** *prés.:* assoyant. *Passé:* assis.

BATTRE

Ind. *prés.:* je bats, tu bats, il bat, nous battons, vous battez, ils battent. *Imparf.:* je battais. *Passé s.:* je battis. *Futur:* je battrai. *Passé comp.:* j'ai battu. **Subj.** *prés.:* que je batte, que nous battions. *Imparf.:* qu'il battît. **Part.** *prés.:* battant. *Passé:* battu.

Se conjugă la fel: *rabattre*, *rebattre*.

BOIRE

Ind. *prés.:* je bois, tu bois, il boit, nous buvons, vous buvez, ils boivent. *Imparf.:* je buvais. *Passé s.:* je bus. *Futur:* je boirai. *Passé comp.:* j'ai bu. **Subj.** *prés.:* que je boive. *Imparf.:* qu'il bût. **Part.** *prés.:* buvant. *Passé:* bu.

BOUILLIR

Ind. *prés.:* je bous, tu bous, il bout, nous bouillons, vous bouillez, ils bouillent. *Imparf.:* je bouillais. *Passé s.:* je bouillis. *Futur:* je bouillirai. *Passé comp.:* j'ai bouilli. **Subj.** *prés.:* que je bouille. *Imparf.* qu'il bouillît. **Part.** *prés.:* bouillant. *Passé:* bouilli.

BRAIRE

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* il brait, ils braient. *Imparf.:* il brayait, ils brayaient. *Futur:* il brayra, ils brairont.

Acest verb se foloseşte numai la persoana a III-a (singular şi plural) şi la timpurile indicate.

BRUIRE

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* il bruit, ils bruissent. *Imparf.:* il bruissait, ils bruissaient. **Part.** *prés.:* bruissant.

Acest verb se foloseşte numai la timpurile şi persoanele indicate.

CONCLURE

Ind. *prés.:* je conclus, tu conclus, il conclut, nous concluons, vous concluez, ils concluent. *Imparf.:* je concluais. *Passé s.:* je conclus. *Futur:* je conclurai. *Passé comp.:* j'ai conclu. **Subj.** *prés.:* que je conclue. *Imparf.:* qu'il conclût. **Part.** *prés.:* concluant. *Passé:* conclu.

La fel se conjugă *exclure* şi *inclure;* dar *inclure* face la participiul trecut *inclus.*

CONDUIRE

Ind. *prés.:* je conduis, tu conduis, il conduit, nous conduisons, vous conduisez, ils conduisent. *Imparf.:* je conduisais. *Passé s.:* je conduisis. *Futur:* je conduirai. *Passé comp.:* j'ai conduit. **Subj.** *prés.:* que je conduise. *Imparf.:* qu'il conduisît. **Part.** *prés.:* conduisant. *Passé:* conduit.

La fel se conjugă: *cuire, construire, déduire, détruire, instruire, introduire, produire, réduire, reproduire.*

CONNAÎTRE

Ind. *prés.:* je connais, tu connais, il connaît, nous connaissons, vous connaissez. ils connaissent. *Imparf.:* je connaissais. *Passé s.:* je connus. *Futur:* je connaîtrai. *Passé comp.:* j'ai connu. **Subj.** *prés.:* que je connaisse. *Imparf.:* qu'il connût. **Part.** *prés.:* connaissant. *Passé:* connu.

La fel se conjugă *paraître, apparaître, disparaître, reconnaître.*

COUDRE

Ind. *prés.:* je couds, tu couds, il coud, nous cousons, vous cousez, ils cousent. *Imparf.:* je cousais. *Passé s.:* je cousis. *Futur:* je coudrai. *Passé comp.:* j'ai cousu. **Subj.** *prés.:* que je couse. *Imparf.:* qu'il cousît. **Part.** *prés.:* cousant. *Passé:* cousu.

COURIR

Ind. *prés.:* je cours, tu cours, il court, nous courons, vous courez, ils courent. *Imparf.:* je courais. *Passé s.:* je courus. *Futur:* je courrai. *Passé comp.:* j'ai

couru. **Subj.** *prés.:* que je coure. *Imparf.:* qu'il courût. **Part.** *prés.:* courant. *Passé:* couru.

La fel se conjugă: *accourir, concourir, parcourir, recourir, secourir.*

CRAINDRE

Ind. *prés.:* je crains, tu crains, il craint, nous craignons, vous craignez, ils craignent. *Imparf.:* je craignais. *Passé s.:* je craignis. *Futur:* je craindrai. *Passé comp.:* j'ai craint. **Subj.** *prés.:* que je craigne. *Imparf.:* qu'il craignît. **Part.** *prés.:* craignant. *Passé:* craint.

Se conjugă la fel: *atteindre, ceindre, contraindre, dépeindre, enfreindre, éteindre, feindre, geindre, joindre, peindre, plaindre, rejoindre, restreindre, teindre.*

CROIRE

Ind. *prés.:* je crois, nous croyons, vous croyez, ils croient. *Imparf.:* je croyais, nous croyions. *Passé s.:* je crus. *Futur:* je croirai. *Passé comp.:* j'ai cru. **Subj.** *prés.:* que je croie, que nous croyions. *Imparf.:* qu'il crût. **Part.** *prés.:* croyant. *Passé:* cru.

CROÎTRE

Ind. *prés.:* je croîs, tu croîs, il croît, nous croissons, vous croissez, ils croissent. *Imparf.:* je croissais. *Passé s.:* je crûs. *Futur:* je croîtrai. *Passé comp.:* j'ai crû. **Subj.** *prés.:* que je croisse. *Imparf.:* qu'il crût. **Part.** *prés.:* croissant. *Passé:* crû.

La fel se conjugă: *décroître.*

CUEILLIR

Ind. *prés.:* je cueille, tu cueilles, il cueille, nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. *Imparf.:* je cueillais. *Passé s.:* je cueillis. *Futur:* je cueillerai. *Passé comp.:* j'ai cueilli. **Subj.** *prés.:* que je cueille. *Imparf.:* qu'il cueillît. **Part.** *prés.:* cueillant. *Passé:* cueilli.

Se conjugă la fel: *accueillir, recueillir.*

DÉCHOIR

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* je déchois, tu déchois, il déchoit, nous déchoyons, vous déchoyez, ils déchoient. *Imparf.:* —. *Passé s.:* je déchus. *Futur:* je déchoirai. *Passé comp.:* j'ai déchu (acțiune), je suis déchu (stare). **Subj.** *prés.:* que je déchoie, que nous déchoyions, qu'ils déchoient. *Imparf.:* —. **Part.** *prés.:* —. *Passé:* déchu.

Se conjugă la fel: *échoir*, care la viitor are două forme *(il échoira* sau *il écherra)* iar la participiu prezent face *échéant.* Verbul *échoir* se folosește numai la persoana a III-a singular și plural.

DEVOIR

Ind. *prés.:* je dois, tu dois, il doit, nous devons, vous devez, ils doivent. *Imparf.:* je devais. *Passé s.:* je dus. *Futur:* je devrai. *Passé comp.:* j'ai dû. **Subj.** *prés.:* que je doive. *Imparf.:* qu'il dût. **Part.** *prés.:* devant. *Passé:* dû (due, dus, dues).

DIRE

Ind. *prés.:* je dis, tu dis, il dit, nous disons, vous dites, ils disent. *Imparf.:* je disais. *Passé s.:* je dis. *Futur:* je dirai. *Passé comp.:* j'ai dit. **Subj.** *prés.:* que je dise. *Imparf.:* qu'il dît. **Part.** *prés.:* disant. *Passé:* dit.

Se conjugă la fel: *redire.* (Compusele *contredire, prédire, médire* se conjugă după *suffire).*

DORMIR

Ind. *prés.:* je dors, tu dors, il dort, nous dormons, vous dormez, ils dorment. *Imparf.:* je dormais. *Passé s.:* je dormis. *Futur:* je dormirai. *Passé comp.:* j'ai dormi. **Subj.** *prés.:* que je dorme. *Imparf.:* qu'il dormît. **Part.** *prés.:* dormant. *Passé:* dormi.

Se conjugă la fel: *endormir.*

ÉCLORE

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* il éclôt, ils éclosent. *Futur:* il éclora, ils écloreront. *Passé comp.:* il est éclos. **Subj.** *prés.:* qu'il éclose, qu'ils éclosent. **Part.** *passé:* éclos.

Acest verb se conjugă numai la timpurile indicate şi la persoana a III-a singular şi plural.

ÉCRIRE

Ind. *prés.:* j'écris, tu écris, il écrit, nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent. *Imparf.:* j'écrivais. *Passé s.:* j'écrivis. *Futur:* j'écrirai. *Passé comp.:* j'ai écrit. **Subj.** *prés.:* que j'écrive. *Imparf.:* qu'il écrivît. **Part.** *prés.:* écrivant. *Passé:* écrit.

Se conjugă la fel: *circonscrire, décrire, inscrire, prescrire, proscrire, souscrire, transcrire.*

ENVOYER

Ind. *prés.:* j'envoie, tu envoies, il envoie, nous envoyons, vous envoyez, ils envoient. *Imparf.:* j'envoyais, nous envoyions. *Passé s.:* j'envoyai. *Futur:* j'enverrai. *Passé comp.:* j'ai envoyé. **Subj.** *prés.:* que j'envoie. *Imparf.:* qu'il envoyât. **Part.** *prés.:* envoyant. *Passé:* envoyé.

Se conjugă la fel: *renvoyer.*

FAILLIR

(Verb defectiv)

Ind. *passé s.:* je faillis. *Futur:* je faillirai. *Passé comp.:* j'ai failli. **Part.** *passé:* failli.

Acest verb e folosit numai la infinitiv, perfect simplu, viitor, condiţional şi la timpurile compuse ale indicativului.

FAIRE

Ind. *prés.:* je fais, tu fais, il fait, nous faisons, vous faites, ils font. *Imparf.:* je faisais. *Passé s.:* je fis. *Futur:* je ferai. *Passé comp.:* j'ai fait. **Subj.** *prés.:* que je fasse. *Imparf.:* qu'il fît. **Part.** *prés.:* faisant. *Passé:* fait.

Se conjugă la fel: *contrefaire, défaire, parfaire, satisfaire.*

FALLOIR

(Verb impersonal)

Ind. *prés.:* il faut. *Imparf.:* il fallait. *Passé s.:* il fallut. *Futur:* il faudra. *Passé comp.:* il a fallu. **Subj.** *prés.:* qu'il faille. *Imparf.:* qu'il fallût. **Part.** *prés.:* —. *Passé:* fallu.

FRIRE

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* je fris, tu fris, il frit (la celelalte persoane nu e folosit). *Futur:* je frirai. *Passé comp.:* j'ai frit. **Part.** *passé:* frit.

Acest verb mai poate fi folosit la mai mult ca perfectul indicativ: *j'avais frit.*

FUIRE

Ind. *prés.:* je fuis, tu fuis, il fuit, nous fuyons, vous fuyez, ils fuient. *Imparf.:* je fuyais, nous fuyions. *Passé s.:* je fuis (puțin folosit). *Futur:* je fuirai. *Passé comp.:* j'ai fui. **Subj.** *prés.:* que je fuie, que nous fuyions. *Imparf.:* qu'il fuît. **Part.** *prés.:* fuyant. *Passé:* fui.

Se conjugă la fel: *s'enfuir.*

GÉSIR

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* je gis, tu gis, il gît, nous gisons, vous gisez, ils gisent. *Imparf.:* je gisais. **Subj.** *prés.:* que je gise. **Part.** *prés.:* gisant.

LIRE

Ind. *prés.:* je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils lisent. *Imparf.:* je lisais. *Passé s.:* je lus. *Futur:* je lirai. *Passé comp.:* j'ai lu. **Subj.** *prés.:* que je lise. *Imparf.:* qu'il lût. **Part.** *prés.:* lisant. *Passé:* lu.

Se conjugă la fel: *élire, relire.*

LUIRE

Ind. *prés.:* je luis, tu luis, il luit, nous luisons, vous luisez, ils luisent. *Imparf.:* je luisais. *Passé s.:* je luisis. *Futur:* je luirai. *Passé comp.:* j'ai lui. **Subj.** *prés.:* que je luise. *Imparf.:* qu'il luisît. **Part.** *prés.:* luisant. *Passé:* lui.

Se conjugă la fel: *nuire, reluire.*

MAUDIRE

Ind. *prés.:* je maudis, tu maudis, il maudit, nous maudissons, vous maudissez, ils maudissent. *Imparf.:* je maudissais. *Passé s.:* je maudis. *Futur:* je maudirai. *Passé comp.:* j'ai maudit. **Subj.** *prés.:* que je maudisse. *Imparf.:* qu'il maudît. **Part.** *prés.:* maudissant. *Passé:* maudit.

MENTIR

Ind. *prés.:* je mens, tu mens, il ment, nous mentons, vous mentez, ils mentent. *Imparf.:* je mentais. *Passé s.:* je mentis. *Futur:* je mentirai. *Passé comp.:* j'ai menti. **Subj.** *prés.:* que je mente. *Imparf.:* qu'il mentît. **Part.** *prés.:* mentant. *Passé:* menti.

La fel se conjugă: *démentir, se départir, repartir* (a replica), *se repentir, ressentir, sentir.*

METTRE

Ind. *prés.:* je mets, tu mets, il met, nous mettons, vous mettez, ils mettent. *Imparf.:* je mettais. *Passé s.:* je mis. *Futur:* je mettrai. *Passé comp.:* j'ai mis. **Subj.** *prés.:* que je mette. *Imparf.:* qu'il mît. **Part.** *prés.:* mettant. *Passé:* mis.

Se conjugă la fel: *admettre, commettre, démettre, émettre, s'entremettre, omettre, permettre, promettre, remettre, soumettre, transmettre.*

MOUDRE

Ind. *prés.:* je mouds, tu mouds, il moud, nous moulons, vous moulez, ils moulent. *Imparf.:* je moulais. *Passé s.:* je moulus. *Futur:* je moudrai. *Passé comp.:* j'ai moulu. **Subj.** *prés.:* que je moule. *Imparf.:* qu'il moulût. **Part.** *prés.:* moulant. *Passé:* moulu.

MOURIR

Ind. *prés.:* je meurs, tu meurs, il meurt, nous mourons, vous mourez, ils meurent. *Imparf.:* je mourais. *Passé s.:* je mourus. *Futur:* je mourrai. *Passé comp.:* je suis mort. **Subj.** *prés.:* que je meure, que nous mourions, qu'ils meurent. *Imparf.:* qu'il mourût. **Part.** *prés.:* mourant. *Passé:* mort.

MOUVOIR

Ind. *prés.:* je meus, tu meus, il meut, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. *Imparf.:* je mouvais. *Passé s.:* je mus. *Futur:* je mouvrai. *Passé comp.* j'ai mû. **Subj.** *prés.:* que je meuve, que nous mouvions, qu'ils meuvent. *Imparf.* qu'il mût. **Part.** *prés.:* mouvant. *Passé:* mû.

Se conjugă la fel: *émouvoir* și *promouvoir*, dar nu primesc accent circumflex participiul trecut: *ému, promu.*

NAÎTRE

Ind. *prés.:* je nais, tu nais, il naît, nous naissons, vous naissez, ils naissent. *Imparf.:* je naissais. *Passé s.:* je naquis. *Futur:* je naîtrai. *Passé comp.:* je suis né. **Subj.** *prés.:* que je naisse. *Imparf.:* qu'il naquît. **Part.** *prés.:* naissant. *Passé:* né.

OUÏR

(Verb defectiv)

Acest verb se folosește numai la infinitiv și, rar, la perfectul compus: *j'ai ouï.*

OUVRIR

Ind. *prés.:* j'ouvre, tu ouvres, il ouvre, nous ouvrons, vous ouvrez, ils ouvrent. *Imparf.:* j'ouvrais. *Passé s.:* j'ouvris. *Futur:* j'ouvrirai. *Passé comp.:* j'ai ouvert. **Subj.** *prés.:* que j'ouvre, que nous ouvrions. *Imparf.:* qu'il ouvrît. **Part.** *prés.:* ouvrant. *Passé:* ouvert.

Se conjugă la fel: *couvrir, découvrir, entrouvrir, recouvrir, souffrir.*

PAÎTRE

(Verb defectiv)

Ind. *prés.:* je pais, tu pais, il paît, nous paissons, vous paissez, ils paissent. *Imparf.:* je paissais. *Futur:* je paîtrai. **Subj.** *prés.:* que je paisse. **Part.** *prés.:* paissant.

Acest verb nu se folosește la perfectul simplu, la imperfectul subjonctiv și la timpurile compuse.

PARTIR

Ind. *prés.:* je pars, tu pars, il part, nous partons, vous partez, ils partent. *Imparf.:* je partais. *Passé s.:* je partis. *Futur:* je partirai. *Passé comp.:* je suis parti. **Subj.** *prés.:* que je parte. *Imparf.:* qu'il partît. **Part.** *prés.:* partant. *Passé:* parti.

PLAIRE

Ind. *prés.:* je plais, tu plais, il plaît, nous plaisons, vous plaisez, ils plaisent. *Imparf.:* je plaisais. *Passé s.:* je plus. *Futur:* je plairai. *Passé comp.:* j'ai plu. **Subj.** *prés.:* que je plaise. *Imparf.:* qu'il plût. **Part.** *prés.:* plaisant. *Passé:* plu.

Se conjugă la fel: *complaire, déplaire.*

PLEUVOIR

(Verb impersonal)

Ind. *prés.:* il pleut. *Imparf.:* il pleuvait. *Passé s.:* il plut. *Futur:* il pleuvra. *Passé comp.:* il a plu. **Subj.** *prés.:* qu'il pleuve. *Imparf.:* qu'il plût. **Part.** *prés.:* pleuvant. *Passé:* plu.

POINDRE

(Verb defectiv)

Acest verb nu se foloseşte decît la infinitiv şi la persoana a III-a indicativ prezent şi viitor. În general, subiectul este *le jour.* **Ind.** *prés.:* le jour point. *Futur:* le jour poindra.

POURVOIR

Ind. *prés.:* je pourvois, tu pourvois, il pourvoit, nous pourvoyons, vous pourvoyez, ils pourvoient. *Imparf.:* je pourvoyais. *Passé s.:* je pourvus. *Futur:* je pourvoirai. *Passé comp.:* j'ai pourvu. **Subj.** *prés.:* que je pourvoie, que nous pourvoyions, qu'ils pourvoient. *Imparf.:* nu e folosit. **Part.** *prés.:* pourvoyant. *Passé:* pourvu.

POUVOIR

Ind. *prés.:* je peux (je puis), tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. *Imparf.:* je pouvais. *Passé s.:* je pus. *Futur:* je pourrai. *Passé comp.:* j'ai pu. **Subj.** *prés.:* que je puisse, que nous puissions, qu'il puissent. *Imparf.:* qu'il pût. **Part.** *prés.:* pouvant. *Passé:* pu.

Acest verb nu e folosit la imperativ.

PRENDRE

Ind. *prés.:* je prends, tu prends, il prend, nous prenons, vous prenez, ils prennent. *Imparf.:* je prenais. *Passé s.:* je pris. *Futur:* je prendrai. *Passé comp.:* j'ai pris. **Subj.** *prés.:* que je prenne, que nous prenions, qu'ils prennent. *Imparf.:* qu'il prît. **Part.** *prés.:* prenant. *Passé:* pris.

Se conjugă la fel: *apprendre, comprendre, se déprendre, désapprendre, entreprendre, s'éprendre, se méprendre, reprendre, surprendre.*

RECEVOIR

Ind. *prés.:* je reçois, tu reçois, il reçoit, nous recevons, vous recevez, ils reçoivent. *Imparf.:* je recevais. *Passé s.:* je reçus. *Futur:* je recevrai. *Passé*

comp.: j'ai reçu. **Subj.** *prés.:* que je reçoive, que nous recevions, qu'ils reçoivent. *Imparf.:* qu'il reçût. **Part.** *prés.:* recevant. *Passé:* reçu.

Se conjugă la fel: *apercevoir, concevoir, percevoir.*

REPAÎTRE

Ind. *prés.:* je repais, tu repais, il repaît, nous repaissons, vous repaissez, ils repaissent. *Imparf.:* je repaissais. *Passé s.:* je repus. *Futur:* je repaîtrai. *Passé comp.:* j'ai repu. **Subj.** *prés.:* que je repaisse. *Imparf.:* qu'il repût. **Part.** *prés.:* repaissant. *Passé:* repu.

RÉSOUDRE

Ind. *prés.:* je résous, tu résous, il résout, nous résolvons, vous résolvez, ils résolvent. *Imparf.:* je résolvais. *Passé s.:* je résolus. *Futur:* je résoudrai. *Passé comp.:* j'ai résolu. **Subj.** *prés.:* que je résolve. *Imparf.:* qu'il résolût. **Part.** *prés.:* résolvant. *Passé:* résolu.

Se conjugă la fel: *absoudre*, dar are participiul trecut *absous* şi nu se foloseşte la perfectul simplu şi la imperfectul subjonctivului.

RIRE

Ind. *prés.:* je ris, tu ris, il rit, nous rions, vous riez, ils rient. *Imparf.:* je riais. *Passé s.:* je ris. *Futur:* je rirai. *Passé comp.:* j'ai ri. **Subj.** *prés.:* que je rie, que nous riions. *Imparf.:* qu'il rît. **Part.** *prés.:* riant. *Passé:* ri.

Se conjugă la fel: *sourire.*

ROMPRE

Ind. *prés.:* je romps, tu romps, il rompt, nous rompons, vous rompez, ils rompent. *Imparf.:* je rompais. *Passé s.:* je rompis. *Futur:* je romprai. *Passé comp.:* j'ai rompu. **Subj.** *prés.:* que je rompe. *Imparf.:* qu'il rompît. **Part.** *prés.:* rompant. *Passé:* rompu.

Se conjugă la fel: *corrompre, interrompre.*

SAVOIR

Ind. *prés.:* je sais, tu sais, il sait, nous savons, vous savez, ils savent. *Imparf.:* je savais. *Passé s.:* je sus. *Futur:* je saurai. *Passé comp.:* j'ai su. **Subj.** *prés.:* que je sache, que nous sachions. *Imparf.:* qu'il sût. **Part.** *prés.:* sachant. *Passé:* su.

SEOIR

(Verb defectiv)

Acest verb are numai următoarele forme:

Ind. *prés.:* il sied, ils siéent. *Imparf.:* il sayait, ils sayaient. *Futur:* il siéra, ils siéront. **Cond.** *prés.:* il siérait, ils siéraient. **Part.** *prés.:* seyant.

Acest verb se foloseşte numai la modurile, timpurile şi persoanele indicate.

SERVIR

Ind. *prés.:* je sers, tu sers, il sert, nous servons, vous servez, ils servent. *Imparf.:* je servais. *Passé s.:* je servis. *Futur:* je servirai. *Passé comp.:* j'ai servi. **Subj.** *prés.:* que je serve. *Imparf.:* qu'il servît. **Part.** *prés.:* servant. *Passé:* servi.

Se conjugă la fel: *asservir, desservir.*

SOURDRE

(Verb defectiv)

Acest verb e folosit numai la infinitiv şi, rar, la următoarele două persoane de la *ind. prés.:* il sourd, ils sourdent.

SUIVRE

Ind. *prés.:* je suis, tu suis, il suit, nous suivons, vous suivez, ils suivent. *Imparf.:* je suivais. *Passé s.:* je suivis. *Futur:* je suivrai. *Passé comp.:* j'ai suivi. **Subj.** *prés.:* que je suive, que nous suivions. *Imparf.:* qu'il suivît. **Part.** *prés.:* suivant. *Passé:* suivi.

Se conjugă la fel: *s'ensuivre* (numai la persoanele a III-a, singular şi plural), *poursuivre.*

SUFFIRE

Ind. *prés.:* je suffis, tu suffis, il suffit, nous suffisons, vous suffisez, ils suffisent. *Imparf.:* je suffisais. *Passé s.:* je suffis. *Futur:* je suffirai. *Passé comp.:* j'ai suffi. **Subj.** *prés.:* que je suffise. *Imparf.:* qu'il suffît. **Part.** *prés.:* suffisant. *Passé:* suffi.

SURSEOIR

Ind. *prés.:* je sursois, tu sursois, il sursoit, nous sursoyons, vous sursoyez, ils sursoient. *Imparf.:* je sursoyais. *Passé s.:* je sursis. *Futur:* je surseoirai. *Passé comp.:* j'ai sursis. **Subj.** *prés.:* que je sursoie, que nous sursoyions. *Imparf.:* qu'il sursît. **Part.** *prés.:* sursoyant. *Passé:* sursis.

TAIRE

Ind. *prés.:* je tais, tu tais, il tait, nous taisons, vous taisez, ils taisent. *Imparf.:* je taisais. *Passé s.:* je tus. *Futur:* je tairai. *Passé comp.:* j'ai tu. **Subj.** *prés.:* que je taise. *Imparf.:* qu'il tût. **Part.** *prés.:* taisant. *Passé:* tu.

TENDRE

Ind. *prés.:* je tends, tu tends, il tend, nous tendons, vous tendez, ils tendent. *Imparf.:* je tendais. *Passé s.:* je tendis. *Futur:* je tendrai. *Passé comp.:* j'ai tendu. **Subj.** *prés.:* que je tende. *Imparf.:* qu'il tendît. **Part.** *prés.:* tendant. *Passé:* tendu.

Se conjugă la fel: *attendre, condescendre, confondre, défendre, démordre, descendre, détendre, détordre, distendre, entendre, épandre, étendre, fendre, fondre, mordre, pendre, perdre, pondre, pourfendre, prétendre, rendre, répandre, répondre, revendre, tondre, tordre, vendre.*

TENIR

Ind. *prés.:* je tiens, tu tiens, il tient, nous tenons, vous tenez, ils tiennent. *Imparf.:* je tenais. *Passé s.:* je tins, nous tînmes, vous tîntes, ils tinrent. *Futur:* je tiendrai. *Passé comp.:* j'ai tenu. **Subj.** *prés.:* que je tienne, que nous tenions. *Imparf.:* qu'il tînt. **Part.** *prés.:* tenant. *Passé:* tenu.

Se conjugă la fel: *s'abstenir, appartenir, contenir, détenir, entretenir, maintenir, obtenir, retenir, soutenir.*

TRAIRE

Ind. *prés.:* je trais, tu trais, il trait, nous trayons, vous trayez, ils traient. *Imparf.:* je trayais, nous trayions. *Passé s.:* — *Passé comp.:* j'ai trait. **Subj.**

prés.: que je traie, que nous trayions. *Imparf.:* —. **Part.** *prés.:* trayant. *Passé:* trait.

Se conjugă la fel: *abstraire, distraire, extraire, soustraire.*

VAINCRE

Ind. *prés.:* je vaincs, tu vaincs, il vainc, nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. *Imparf.:* je vainquais, nous vainquions. *Passé s.:* je vainquis, nous vainquîmes. *Futur:* je vaincrai. *Passé comp.:* j'ai vaincu. **Subj.** *prés.:* que je vainque, que nous vainquions. *Imparf.:* qu'il vainquît. **Part.** *prés.:* vainquant. *Passé:* vaincu.

Se conjugă la fel: *convaincre.*

VALOIR

Ind. *prés.:* je vaux, tu vaux, il vaut, nous valons, vous valez, ils valent. *Imparf.:* je valais. *Passé s.:* je valus. *Futur:* je vaudrai. *Passé comp.:* j'ai valu. **Subj.** *prés.:* que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille, que nous valions, que vous valiez, qu'ils vaillent. *Imperf.:* qu'il valût. **Part.** *prés.:* valant. *Passé:* valu.

Se conjugă la fel: *équivaloir, revaloir.*

VENIR

Ind. *prés.:* je viens, tu viens, il vient, nous venons, vous venez, ils viennent. *Imparf.:* je venais. *Passé s.:* je vins, tu vins, il vint, nous vînmes, vous vîntes, ils vinrent. *Futur:* je viendrai. *Passé comp.:* je suis venu. **Subj.** *prés.:* que je vienne, que nous venions. *Imparf.:* qu'il vînt. **Part.** *prés.:* venant. *Passé:* venu.

Se conjugă la fel: *advenir, devenir, intervenir, prévenir* (cu *avoir*), *provenir, revenir, se souvenir, subvenir* (cu *avoir*), *survenir.*

VÊTIR

Ind. *prés.:* je vêts, tu vêts, il vêt, nous vêtons, vous vêtez, ils vêtent. *Imparf.:* je vêtais. *Passé s.:* je vêtis. *Futur:* je vêtirai. *Passé comp.:* j'ai vêtu. **Subj.** *prés.:* que je vête. *Imparf.:* qu'il vêtit. **Part.** *prés.:* vêtant. *Passé:* vêtu.

Se conjugă la fel: *dévêtir, revêtir.*

VOIR

Ind. *prés.:* je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient. *Imparf.:* je voyais, nous voyions. *Passé s.:* je vis. *Futur:* je verrai. *Passé comp.:* j'ai vu. **Subj.** *prés.:* que je voie, que nous voyions, qu'ils voient. *Imparf.:* qu'il vît. **Part.** *prés.:* voyant. *Passé:* vu.

Se conjugă la fel: *entrevoir, revoir.*

VIVRE

Ind. *prés.:* je vis, tu vis, il vit, nous vivons, vous vivez, ils vivent. *Imparf.:* je vivais. *Passé s.:* je vécus. *Futur:* je vivrai. *Passé comp.:* j'ai vécu. **Subj.** *prés.:* que je vive. *Imparf.:* qu'il vécût. **Part.** *prés.:* vivant. *Passé:* vécu.

Se conjugă la fel: *revivre, survivre.*

VOULOIR

Ind. *prés.:* je veux, tu veux, il veut, nous voulons, vous voulez, ils veulent. *Imparf.:* je voulais. *Passé s.:* je voulus. *Futur:* je voudrai. *Passé comp.:* j'ai voulu. **Subj.** *prés.:* que je veuille, que tu veuilles, qu'il veuille, que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veuillent. *Imparf.:* qu'il voulût. **Part.** *prés.:* voulant. *Passé:* voulu.

Diateza pasivă

§ 86. Limba franceză, neavînd forme specifice pentru diateza pasivă, foloseşte verbul **être** urmat de **participiul trecut**:

ÊTRE FÉLICITÉ

Indicatif

Présent: je suis félicité. *Imparfait:* j'étais félicité. *Passé simple:* je fus élicité. *Futur simple:* je serai félicité. *Passé composé:* j'ai été félicité. *Plus-que-parfait:* j'avais été félicité. *Passé antérieur:* j'eus été félicité. *Futur antérieur:* j'aurai été félicité.

Impératif

Présent: sois félicité! *Passé:* aie été félicité!

Conditionnel

Présent: je serais félicité. *Passé:* J'aurais été félicité.

Subjonctif

Présent: que je sois félicité. *Imparfait:* que je fusse félicité. *Passé:* que j'aie été félicité. *Plus-que-parfait:* que j'eusse été félicité.

Infinitif

Présent: être félicité. *Passé:* avoir été félicité.

Participe

Présent: étant félicité. *Passé:* ayant été félicité.

Notă

Participiul trecut al verbelor pasive se acordă în gen şi număr cu subiectul gramatical: *Elles ont été félicitées par leurs amies.*

§ 87. În principiu, numai verbele *tranzitive directe* pot fi la diateza pasivă:
Le professeur interroge les candidats.
Les candidats **sont interrogés** *par le professeur.*

Observaţii

1. Verbele tranzitive directe *avoir* şi *pouvoir* nu pot fi folosite la diateza pasivă.

2. În schimb, unele tranzitive indirecte ca: *obéir à, désobéir à, pardonner à* pot fi întrebuinţate la diateza pasivă:

***Il* sera pardonné** *s'il dit la vérité.*
***Tu* seras obéi.**

3. Verbele *sembler, paraître, rester, demeurer* urmate de participiul trecut pot fi considerate ca verbe auxiliare ale diatezei pasive:

Il **semble aimé** *de tous.*

4. Există şi o formă impersonală a diatezei pasive, folosită mai ales în stilul administrativ:

Il **fut procédé** *au vote.* (S-a procedat la vot)

§ 88. Verbele pasive au în acelaşi timp un *subiect gramatical* asupra căruia se răsfrînge acţiunea şi un subiect propriu-zis numit *complement de agent.* În exemplul de mai sus:

Les candidats sont interrogés par le professeur.

complementul de agent este *par le professeur*, iar subiectul gramatical *les candidats.*

În general, complementul de agent este introdus de prepoziţia **par**:

Il a été appelé **par** *son directeur.*

Agentul mai poate fi introdus de prepoziţia **de**, mai ales în următoarele cazuri:

1. După verbe pasive care exprimă *starea:*

En hiver, la terre est couverte **de** *neige.*
La rue est bordée **d'***arbres.*

2. Deseori după verbe care exprimă un sentiment *(aimer, adorer, regretter, estimer, respecter* etc.):

Il était respecté **de** *tous.*

3. Cînd agentul este un substantiv abstract exprimat după verbe ca *saisir, prendre, gagner, envahir, accabler, frapper:*

Il fut saisi **de** *peur.*
Ils étaient accablés **de** *honte.*

4. Deseori după verbele *accompagner, suivre, précéder,* mai ales dacă complementul de agent nu e însoţit de determinări:

Elle était accompagnée **de** *son mari.*

dar:

Elle était accompagnée **par** *un jeune homme fort intéressant.*

Notă

În expresia *mangé aux mites (aux vers, aux rats)* întîlnim un caz particular de complement de agent introdus de prepoziţia *à:*

Ma robe a été mangée **aux** *mites.* (... mîncată de molii)

§ 89. În general, atît în limba literară cît şi în cea familiară se evită construcţiile pasive cu verbul *être*, preferîndu-se fie un verb activ, fie unul reflexiv cu sens pasiv. Astfel, în locul enunţului cu verb pasiv:

Cet air **est chanté** *partout.*

pot fi folosite propoziţiile sinonime:

On *chante cet air partout.*
Cet air **se** *chante partout.*

Construcţia activă cu pronumele *on* este deseori posibilă cînd verbul pasiv nu este însoţit de agent.

Diateza reflexivă

§ 90. Din punct de vedere structural, diateza reflexivă se caracterizează prin prezența pronumelui reflexiv *me, te, se, nous, vous, se* (cu valoare de complemente directe sau indirecte) și a auxiliarului *être* la timpurile compuse:

S'AMUSER

Indicatif

Présent: je m'amuse, tu t'amuses, il s'amuse, nous nous amusons, vous vous amusez, ils s'amusent. *Imparfait:* je m'amusais. *Passé simple:* je m'amusai. *Futur:* je m'amuserai. *Passé composé:* je me suis amusé, tu t'es amusé, il s'est amusé (elle s'est amusée), nous nous sommes amusés, vous vous êtes amusés, ils se sont amusés (elles se sont amusées). *Plus-que-parfait:* je m'étais amusé. *Passé antérieur:* je me fus amusé. *Futur antérieur:* je me serai amusé.

Impératif

Présent: amuse-toi! amusons-nous! amusez-vous! *Passé:* —.

Conditionnel

Présent: je m'amuserais. *Passé:* je me serais amusé.

Subjonctif

Présent: que je m'amuse. *Passé:* que je me sois amusé. *Imparfait:* qu'il s'amusât. *Plus-que-parfait:* qu'il se fût amusé.

Infinitif

Présent: s'amuser. *Passé:* s'être amusé.

Participe

Présent: s'amusant. *Passé:* amusé, s'étant amusé.

Observații

1. Verbele reflexive nu se folosesc la imperativ trecut.

2. Participiul trecut al verbelor reflexive se acordă în general, cu subiectul în gen și număr. *(A se vedea* § 130).

3. În principiu, pronumele reflexiv trebuie să însoțească verbul la toate formele. Totuși, cînd verbul reflexiv este la infinitiv și depinde de unul din verbele *envoyer, faire, laisser, mener*, pronumele reflexiv poate fi omis, mai ales în limba familiară:

Faites-le (se) *taire.*
Faites-le (s')*asseoir.*
On menait les écoliers (se) *baigner.*

4. La timpurile compuse ale verbelor *s'en aller, s'en venir, s'en retourner*, adverbul *en* trebuie exprimat înainte de auxiliar:

*Il s'***en** *est allé. Elle s'***en** *est venue.*

§ 91. În limba franceză există două categorii de verbe reflexive și anume:

1. Verbele care se folosesc numai la diateza reflexivă *(verbes essentiellement pronominaux)* ca: *s'abstenir, s'arroger, s'écrier, s'écrouler, s'enfuir, s'envoler,*

s'emparer, s'évanouir, se repentir, se souvenir etc. Multe dintre aceste verbe nu au sens reflexiv, iar funcția pronumelor *me, te, se* ... este inanalizabilă:

S'enfuir (a fugi); *s'évanouir* (a leşina).

2. Verbele accidental reflexive *(verbes accidentellement pronominaux)* care se pot folosi şi la diateza activă:

Il se *lave. Il lave sa chemise.*

Trecerea unui verb la diateza reflexivă e însoțită deseori de o modificare a înțelesului verbului de bază:

Apercevoir une lumière. (A zări...)
S'apercevoir d'une erreur. (A-şi da seama...)
Douter de quelque chose. (A se îndoi...)
Se douter de quelque chose. (A bănui...)
Taire un secret. (A tăinui...)
Se taire. (A tăcea)

§ 92. Verbele reflexive pot avea următoarele sensuri:

1. Un înțeles **reflexiv** propriu-zis, cînd acțiunea se răsfrînge tot asupra subiectului:

Elle se **regarde** *dans la glace.*

În acest caz, pronumele reflexiv are funcția de complement **direct** sau indirect:

Il se *lave.* (lui-même)
Il se *nuit.* (à lui-même)

Dacă pronumele reflexiv este complement **indirect, verbul poate avea un alt** complement direct:

Il s'*est lavé* **les mains.**

2. Verbele reflexive folosite la una din cele trei persoane **de la plural** sau avînd ca subiect pronumele *on* pot avea un înțeles **reciproc:**

Ma sœur et moi, **nous nous aimons** *beaucoup.*
Ils se **sont serré** *la main.*

Observație

Înțelesul reciproc al unui verb reflexiv poate fi întărit prin pronumele nehotărît *l'un l'autre (les uns les autres)* sau, pentru unele verbe, prin prefixul *entre:*

Ils se regardaient **l'un l'autre.**
Ils s'**entraident.**

3. Un sens **pasiv:**

Ce livre se **lit** *facilement.*

În acest caz, agentul acțiunii nu este exprimat; construcția corespunzătoare activă este introdusă prin pronumele nehotărît *on:*

On lit facilement ce livre.

Uneori, reflexivul cu sens pasiv este în acelaşi timp un verb impersonal:

Il se peut *que vous ayez raison.*

Verbele impersonale

§ 93. Verbele impersonale se folosesc numai la persoana a III-a singular şi au ca subiect *aparent* pronumele *il*, care nu semnifică nimic, ţinînd doar locul subiectului care lipseşte:

PLEUVOIR

Indicatif

Présent: il pleut. *Imparfait:* il pleuvait. *Passé simple:* il plut. *Futur:* il pleuvra. *Passé composé:* il a plu. *Plus-que-parfait:* il avait plu. *Passé antérieur:* il eut plu. *Futur antérieur:* il aura plu.

Conditionnel

Présent: il pleuvrait. *Passé:* il aurait plu.

Subjonctif:

Présent: qu'il pleuve. *Imparfait:* qu'il plût. *Passé:* qu'il ait plu. *Plus-que-parfait:* qu'il eût plu.

Infinitif:

Présent: pleuvoir. *Passé:* avoir plu.

Participe

Présent: pleuvant. *Passé:* plu (ayant plu).

Notă

Verbele impersonale nu pot fi folosite la *imperatic*.

§ 94. Verbele impersonale pot fi grupate în două categorii:

a) *Verbele impersonale propriu-zise*, care nu se folosesc decît la forma impersonală. Din această categorie fac parte:

1. Verbele care denumesc fenomene atmosferice: *il pleut* (plouă), *il neige* (ninge), *il tonne* (tună), *il grêle* (bate grindina), *il vente* (bate vîntul), *il bruine* (burniţează) etc.

2. Verbele *falloir* (a trebui) şi *advenir* (a se întîmpla).

Observaţii

1. Verbele *il pleut, il neige, il tonne* pot fi folosite cu *sens figurat* şi ca verbe personale:

Les coups **pleuvaient.**
La lune **neige** *sa lumière.*
Il **tonnait** *contre les injustices.*

2. În limba familiară, verbele care denumesc fenomene atmosferice înlocuiesc pronumele neutru *il* prin *ça:*

Ça *pleut.* **Ça** *gèle.*

b) Verbele *accidental impersonale.* Din această categorie fac parte:

1. Verbele personale care intră în compunerea unor locuţiuni impersonale deosebit de frecvente; astfel:

Avoir formează locuţiunea *il y a* care exprimă existenţa (**Il y a** *trop de meubles dans cette pièce)* sau sensul temporal de: *acum (Je l'ai vu* **il y a** ***deux jours).***

Être formează un mare număr de locuțiuni impersonale de tipul: *il est juste, il est temps, il est utile, il est bon, il est nécessaire, il est convenable* etc.:

Il est utile *d'apprendre le français.*

Deseori, în limba curentă, pronumele *il* este înlocuit în aceste expresii prin demonstrativul neutru *ce:*

C'est si bon *de revoir des camarades.*

Locuțiunea *il est* este folosită pentru exprimarea orei:

Quelle heure **est-il? Il est** *deux heures.*

sau pentru a marca existența, în locul expresiei *il y a:*

Il est *des gens que la vérité effraie.*

Il était *une fois* ... (A fost odată ...)

Plaire formează locuțiunile *s'il vous plaît* (vă rog) și *comme il vous plaira* (cum doriți, cum vă place).

2. Verbele personale folosite impersonal și urmate, în general, de o propoziție subordonată cu verbul la subjonctiv:

Pouvoir, folosit impersonal, ia forma reflexivă și este urmat de o propoziție cu verbul la subjonctiv:

Il se peut *que je me sois trompé.* (Il est possible que ...)

În locuțiunea *cela se peut (ça se peut)* tot cu înțelesul de *il est possible,* pronumele *il* este înlocuit de un demonstrativ neutru.

Paraître și **sembler** sînt urmate de o propoziție, precedată sau nu de un adjectiv:

Il paraît *qu'elle va se marier.*

Il me paraît *utile de consulter un spécialiste.*

Il me semble *que vous vous trompez.*

Verbul *paraître* formează și locuțiunea *à ce qu'il paraît* (după cît se pare).

Convenir și **suffire** sînt, în general, urmate de un infinitiv precedat de prepoziția *de* sau de o propoziție cu verbul la subjonctiv:

Il convient *d'être prudent.*

Il suffit *qu'elle me voie pour qu'elle soit de bonne humeur.*

3. Verbele care, folosite impersonal, își schimbă înțelesul:

Arriver (a sosi) are, la forma impersonală, mai ales înțelesul de *a se întîmpla:*

Il arriva *que l'hiver fut rude.*

Il arrive *qu'il prenne ses repas au restaurant.*

Geler are înțelesul de *a îngheța* cînd e folosit cu un subiect personal:

Le froid **gèle** *le sol.*

On **gèle** *ici.*

și înțelesul de *a gerui, a fi ger,* cînd e folosit impersonal:

Il gèle *à pierre fendre.* (E un ger de crapă pietrele)

4. Verbele tranzitive directe ca *dire, décider, défendre, interdire, permettre, prouver, répondre* folosite ca verbe impersonale la diateza pasivă fără indicarea agentului acțiunii:

Il est défendu *de fumer ici.*

Il a été décidé *qu'ils seraient ici avant midi.*

5. Verbele intranzitive care, folosite impersonal, sînt urmate de un substantiv:

Il manque *plusieurs pages dans mon livre.*
Il reste *quelques minutes jusqu'au départ du train.*
Il me vient *une idée.*

ÎNTREBUINȚAREA MODURILOR ȘI A TIMPURILOR

Modul indicativ

§ 95. **Modul indicativ** *(l'indicatif)* exprimă, ca și în limba română, acțiuni și stări situate în prezent, în trecut sau în viitor, pentru că este singurul mod care dispune de o gamă largă de timpuri.

§ 96. **Indicativul prezent** *(l'indicatif présent)* poate exprima:

1. O acțiune care are loc în *momentul* vorbirii:

Qu'est-ce que tu **fais**? — *Je* **lis.**

sau care se desfășoară în timp:

La nuit **tombe.**
Je **l'attends** *depuis une heure.*

2. O constatare cu caracter general și permanent:

Cet oiseau **se nourrit** *d'insectes.*
La terre **tourne** *autour du soleil.*

De aceea, proverbele și maximele sînt în general exprimate la prezent:

Qui dort dîne.

3. O acțiune care se repetă în mod obișnuit:

Le matin, **je me lève** *à six heures.*

4. Un viitor iminent:

*Attends-moi! J'***arrive.**

sau chiar mai îndepărtat:

La semaine prochaine, nous **allons** *à la campagne.*

Observație

În subordonatele condiționale introduse prin conjuncția **si**, indicativul prezent înlocuiește în mod obligatoriu viitorul: **S'il pleut,** *je ne viendrai pas.* (A se vedea § 223 — 224).

5. Un prezent istoric:

Napoléon **traverse** *les Alpes,* **surprend** *l'ennemi* ...

Exprimarea viitorului

§ 97. **Viitorul** *(le futur simple)* exprimă o acțiune posterioară față de prezent:

Nous **irons** *demain au théâtre.*

dar poate avea și unele valori particulare.

1. Astfel, viitorul poate fi folosit pentru a atenua o afirmație:

Vous **saurez** *que ce jeune homme n'est pas bête du tout.*

un ordin (înlocuind imperativul):

Vous **remettrez** *ces papiers au directeur.*

o rugăminte:

Je vous **prierai** *de me rendre un service.*

2. Viitorul verbelor *avoir* și *être*, folosite la persoana a III-a, poate exprima o probabilitate sau o explicație plauzibilă:

Elle n'est pas venue? C'est qu'elle **aura** *encore sa migraine.* (Probabil tot din cauza durerilor ei de cap)

On sonne. Va ouvrir! Ce **sera** *le facteur.* (Probabil că e factorul)

3. Într-o relatare istorică, viitorul poate evoca un eveniment ca fiind posterior unui prezent fictiv:

*C'est ce domaine du rêve qu'*évoquera *le roman Le Grand Meaulnes, paru à la veille de la guerre de 1914.*

Observații

1. Într-o propoziție condițională introdusă prin conjuncția *si*, viitorul este exprimat de indicativul prezent:

S'il **vient,** *tu lui diras de m'attendre.*

2. Într-o propoziție completivă, condiționalul prezent are valoare de viitor dacă verbul propoziției principale este la un timp trecut:

Il m'a promis qu'il **viendrait** *passer les vacances chez nous.* (... că va veni ...)

3. În anumite cazuri, subjonctivul poate de asemenea exprima viitorul:

Je ne crois pas qu'il **vienne** *demain.* (... că va veni ...)

§ 98. **Viitorul perifrastic**, numit și viitor apropiat *(futur rapproché)*, poate exprima o acțiune posterioară care urmează să se petreacă după un timp foarte scurt față de prezent:

Il est tard. On **va manquer** *le train.* (O să pierdem trenul).

În mod frecvent însă, viitorul perifrastic are, astăzi, valori similare cu ale viitorului simplu. Astfel, în propoziția:

Elle **va se marier** *dans trois ans.*

nu mai poate fi vorba de un viitor apropiat.

Observații

1. În general, perifraza *aller* + *infinitiv* nu este folosită pentru verbul *aller;* astfel, se evită construcții de tipul *nous allons aller*, în afară de cazul că între termenii perifrazei se intercalează unul sau mai multe cuvinte: *Où vas-***je** *aller?*

2. Verbul *aller* nu poate fi folosit ca semiauxiliar al viitorului perifrastic la condițional și la subjonctiv; de aceea, în aceste cazuri *aller* + *infinitiv* este înlocuit de perifrazele *être sur le point de* (pentru condițional) și *devoir* + *infinitiv* (pentru subjonctiv):

Quand même l'orage **serait sur le point d'éclater,** *moi, je pars.* (... ar fi gata să izbucnească...)

Je ne crois pas qu'il **doive venir.** (... că are să vină)

§ 99. **Viitorul anterior** *(le futur antérieur)* poate exprima:

1. O acțiune care va fi terminată înaintea altei acțiuni tot viitoare:

Quand il viendra, je **serai parti.**

În acest caz, viitorul anterior apare frecvent fie în subordonatele temporale, fie în principala de care ele depind:

Il viendra quand je **serai parti.**

2. O acțiune probabilă care este explicația ipotetică a unui fapt:

*Il n'a pas répondu? Il n'***aura** *pas* **reçu** *ta lettre.*
(Il est possible qu'il n'ait pas reçu ta lettre).

3. Regretul (descurajarea):

Comment? On **aura fait** *tout ce chemin inutilement?*

Observație

Uneori, viitorul anterior se prezintă ca o perifrază cu verbul *aller* + *infinitiv trecut:*

Dès que je **vais avoir fini,** *j'irai avec vous.*

sau cu *je viendrai de* + *infinitiv:*

Tu m'attendras lisant les journaux que tu **viendras d'acheter.**

§ 100. **Condiționalul prezent** poate exprima o acțiune posterioară într-o subordonată care depinde de o principală cu verbul la un timp trecut:

Je ne savais pas qu'il **rentrerait** *si tard.* (... că se va întoarce ...)

Il m'a écrit qu'il **arriverait** *dimanche prochain.* (... că va sosi ...)

Cum în această situație condiționalul își pierde valoarea sa modală de optativ, gramatica franceză îl denumește *futur dans le passé.* (A se vedea § 108).

Acest viitor concordant poate fi exprimat și prin perifraza *aller* (la imperfect) + *infinitiv*, dacă posterioritatea față de trecut este *iminentă:*

Il répondit qu'il **allait revenir** *dans quelques instants.* (... că se va întoarce ...)

Il me téléphona qu'il **allait venir.** (... că va veni)

Observații

Perifraza *j'allais* + *infinitiv* mai poate exprima:

1. Un fapt iminent care urma să se întîmple în trecut:

Le spectacle **allait commencer** *et la salle du théâtre était encore vide.* (Spectacolul urma să înceapă ...)

2. Un fapt care era pe cale să se producă în trecut, dar nu s-a produs:

Nous **allions nous mettre** *à table lorsqu'on frappa à la porte.* (Tocmai ne așezam la masă cînd ...)

Va vite à ta place, nous **allions commencer** *sans toi!* (... era să începem ...)

§ 101. **Condiționalul trecut** poate exprima viitorul anterior față de un trecut și e denumit în acest caz *le futur antérieur dans le passé:*

Elle assurait qu'à dix heures elle **serait rentrée.** (... va fi acasă)

Cu această valoare, poate fi folosit și condiționalul prezent, deosebirea fiind abia perceptibilă:

Elle assurait qu'à dix heures elle **rentrerait.**

Timpurile trecute

§ 102. **Imperfectul** *(l'imparfait)* exprimă, în general, o acțiune care se desfășoară în trecut și a cărei durată nu este determinată:

Autrefois, la France **s'appelait** *la Gaule.*

1. Putînd exprima durata, acest timp are o valoare *narativă* și *descriptivă* evidentă:

Le temps **était** *si beau que tous les passagers* **restaient** *sur le pont.*

La voiture **avançait** *lentement; les bêtes* **glissaient, soufflaient, fumaient** *et le fouet du cocher* **claquait.**

2. Deseori, imperfectul exprimă acțiuni obișnuite care se repetă:

Je **me réveillais** *tôt, je* **prenais** *mon petit déjeuner et je* **sortais ...**

sau o succesiune de acțiuni:

Le régiment **partait** *à 3 heures,* **franchissait** *la rivière au lever du soleil et dès 6 heures* **prenait** *contact avec l'ennemi.*

Observație

În acest caz, imperfectul prezintă acțiunile insistînd asupra desfășurării lor în timp. Dacă în locul imperfectului se folosește perfectul simplu, se pune în valoare rapiditatea succesiunii acțiunilor:

Le régiment **partit** *à 3 heures,* **franchit** *la rivière ...*

3. Într-o propoziție subordonată, imperfectul exprimă o acțiune simultană față de un timp trecut din principală:

Il me disait qu'il **était** *malade.*

Deseori, acest imperfect concordant corespunde prezentului în limba română. (A se vedea § 108).

4. Imperfectul mai poate avea valoarea unui condițional trecut:

Mais l'enfant est malade: il **fallait** *appeler le médecin. (il aurait fallu)*

sau a unui condițional prezent într-o subordonată condițională introdusă prin conjuncția *si:*

*Si j'***étais** *à votre place, je n'hésiterais pas.*

În acest caz, imperfectul din limba franceză corespunde chiar condiționalului prezent din limba română. (A se vedea § 223).

Observație

Tot cu valoare de condițional prezent, imperfectul poate exprima:

1. O cauză aparentă (după *comme si):*
*Il parle fort comme si j'***étais** *sourd.* (... ca și cum aș fi ...)

2. O sugestie, o dorință, regretul etc. (după *si):*
Si on **allait** *se promener?*
*Si j'***étais** *encore jeune!*
S'il **faisait** *beau!*

§ 103. **Perfectul simplu** *(le passé simple)* exprimă, în general, o acțiune terminată în trecut și care nu mai are nici un raport cu prezentul, ceea ce explică frecvența sa în relatări și în narațiuni cu caracter istoric:

Elle connut *les gros travaux du ménage, elle* **lava** *la vaisselle,* **savonna** *le linge sale,* **descendit** *à la rue les ordures ...*

Perfectul simplu poate exprima și o serie de acțiuni fără durată într-o succesiune rapidă:

Il **ouvrit** *la porte,* **entra, salua** *tout le monde et* **s'assit.**

Ca și în limba română, perfectul simplu a dispărut din limba vorbită în care este înlocuit prin perfectul compus; în relatările scrise, în limba folosită de gazetari, de crainicii de la radio și televiziune, perfectul simplu este folosit frecvent, dar numai la persoana a III-a.

§ 104. **Perfectul compus** *(le passé composé)* exprimă tot o acțiune trecută, dar care păstrează un anumit contact cu prezentul, fie pentru că s-a desfășurat într-un timp apropiat de prezent:

Hier, nous **sommes allés** *nous promener dans la forêt.*

fie pentru că consecințele ei sînt încă actuale:

Il **a attrapé** *la grippe et il est au lit.*

Perfectul compus mai poate exprima:

1. O acțiune care va fi terminată curînd, avînd în acest caz valoarea unui viitor anterior:

*J'***ai fini** *dans un instant = J'aurai fini dans un instant.*

Tot cu valoare de viitor anterior, perfectul compus apare în propoziții condiționale introduse cu conjuncția *si:*

Si vous **avez fini** *avant deux heures, vous m'en avertirez.*

2. O constatare sau un adevăr permanent valabil, fiind în acest caz însoțit de un adverb de timp *(jamais, toujours* etc.):

*Le risque n'***a jamais découragé** *les héros.*

§ 105. **Trecutul perifrastic,** numit și trecut apropiat *(passé récent),* e format din prezentul verbului **venir** urmat de prepoziția *de* și de infinitiv: *Je* **viens de partir.**

Acest trecut perifrastic exprimă o acțiune terminată de curînd:

Est-ce qu'il est sorti depuis longtemps? — Non, il **vient de sortir.** (Nu, *tocmai* a plecat)

§ 106. **Trecutul anterior** *(le passé antérieur)* exprimă mai ales o acțiune terminată cu puțin timp înaintea altei acțiuni tot trecute reprezentată de perfectul simplu:

Quand il **fut parti,** *tout le monde se* **sentit** *plus à l'aise.*

De aceea, trecutul anterior se întrebuințează mai ales în propozițiile subordonate de timp introduse printr-una din conjuncțiile *quand, lorsque, aussitôt que* (îndată ce), *après que* (după ce), *dès que* (îndată ce) etc., verbul propoziției principale fiind la perfectul simplu:

Dès qu'elle **eut fini** *de lire la lettre, elle se mit à pleurer.*

Aussitôt qu'il **fut parti,** *l'autre arriva.*

În afară de ideea de anterioritate față de un perfect simplu, trecutul anterior se poate întrebuința și în propozițiile independente pentru a exprima desfășurarea rapidă a unei acțiuni în trecut:

Peu après, nous **fûmes arrivés** *à destination.*

În acest caz, verbul este însoțit de un complement circumstanțial de timp ca: *bientôt, vite, en un instant, peu après, en quelques minutes* etc.

Observații

1. Trecutul anterior, ca și perfectul simplu, **nu** este folosit în limba vorbită și din ce în ce mai puțin în cea scrisă. De aceea, pentru a exprima anterioritatea față de un alt trecut, se folosește *perfectul supracompus* (A se vedea **§ 79**) :

*Quand j'***ai eu fini,** *je suis sorti.*

*(Quand j'***eus fini,** *je* **sortis).**

De remarcat că în această situație perfectul supracompus exprimă anterioritatea față de un *perfect compus* care a înlocuit perfectul simplu.

*Aussitôt que j'***ai eu fait** *mon travail, je* **m'en suis allé.**

Dacă verbul este reflexiv și nu permite formele supracompuse, întîlnim, mai ales în limba familiară, perfectul compus obișnuit:

La mère a repris espoir dès que l'enfant **s'est endormi.**

2. Trecutul anterior corespunde, în limba română:

— *perfectului compus*, atunci cînd e folosit într-o propoziție temporală:

Quand il **eut fini** *son travail, il sortit.* (Cînd și-a terminat lucrul ...)

— și uneori *perfectului simplu*, cînd e folosit într-o propoziție independentă:

Elle **eut** *bientôt* **deviné** *leur secret.* (Ea ghici îndată ...)

3. Pentru folosirea subjonctivului în locul trecutului anterior după *après que*, **a se vedea § 194.**

§ 107. Mai mult ca perfectul *(le plus-que-parfait)* este timpul care, în mod curent, exprimă o acțiune anterioară față de altă acțiune trecută; dar această anterioritate nu este *imediată* ca în cazul trecutului anterior:

Dix heures **avaient sonné** *quand il entra.*

1. Mai mult ca perfectul, folosit într-o subordonată, exprimă o acțiune anterioară atunci cînd în principală verbul este la un timp trecut:

*Je croyais qu'il n'***était** *pas encore* **arrivé.**

Elle m'a écrit que son mari **avait été** *malade.*

În acest caz, mai mult ca perfectul francez corespunde perfectului compus din limba română.

2. Mai mult ca perfectul e folosit în subordonatele condiționale introduse prin conjuncția *si*, avînd în acest caz valoare de condițional trecut:

*Si je l'***avais vu,** *je lui aurais parlé.* (Dacă l-aș fi întîlnit ...)

Cu aceeași valoare îl regăsim:

— în propozițiile exclamative introduse prin conjuncția *si*, care exprimă regretul:

*Ah! Si je l'***avais su!**

— după *comme si:*

Elle avait les yeux rouges comme si elle **avait pleuré.**

3. Mai mult ca perfectul mai poate exprima acțiuni anterioare obișnuite, care se repetă:

Quand il **avait** *bien* **travaillé,** *il était de bonne humeur.*

În acest caz, mai mult ca perfectul are, deseori, și o valoare narativă evidentă:

*La famille avait eu une rude journée: on s'***était levé** *de bonne heure, on* **avait travaillé** *d'arrache-pied et l'on n'***avait dîné** *qu'après le coucher du soleil.*

Observație

Cînd acțiunea este imediat anterioară altei acțiuni trecute, se poate întrebuința peri fraza *venir de + infinitiv*, semiauxiliarul *venir* fiind la *imperfect:*

Ils nous ont écrit qu'ils **venaient de déménager.** (... că tocmai s-au mutat)
Je venais de me lever, *quand je reçus son télégramme.*

Concordanța timpurilor la indicativ

§ 108. Într-o propoziție subordonată al cărei verb este la modul indicativ, timpul întrebuințat este determinat, în principiu, de:

— *timpul* la care este exprimat verbul propoziției principale

— și de *raportul* de simultaneitate, posterioritate sau anterioritate care se stabilește între acțiunea din subordonată față de cea din principală.

a) Dacă verbul propoziției principale este la *prezent* sau la *viitor*, în propoziția subordonată se folosește:

1. **Indicativul prezent** *(l'indicatif présent)* pentru a exprima un raport de *simultaneitate:*

Je crois qu'il **dort.**
Il croira que tu **dors.**

2. **Indicativul viitor** *(le futur simple)* pentru a exprima un raport de *posterioritate:*

J'espère qu'elle **sera** *heureuse.*
Je crois qu'ils **partiront** *demain.*
Il nous dira qu'il **ira** *le voir.*

Observații

1. În acest caz, viitorul poate fi exprimat și prin forma sa perifrastică *je vais + infinitiv:*

Je pense qu'ils **vont arriver.**

2. Raportul de posterioritate se poate exprima și prin *viitorul anterior:*

Je crois que demain, à cette heure, il **sera parti.**

3. **Perfectul compus** *(le passé composé)*, **imperfectul** *(l'imparfait)*, **mai mult ca perfectul** *(le plus-que-parfait)* pentru a exprima un raport de *anterioritate:*

Je crois qu'il **est parti.**
Je pense que ses premières poésies **étaient** *meilleures.*
Je sais que son grand-père **avait été** *explorateur.*

Observație

În locul perfectului compus se poate folosi forma perifrastică *je viens de + infinitiv* pentru a exprima o anterioritate iminentă:

Je crois qu'il **vient de partir.**

b) Dacă verbul propoziției principale este la un *timp trecut*, în propoziția subordonată se întrebuințează:

1. **Imperfectul** *(l'imparfait de l'indicatif)* pentru a exprima o acțiune *simultană:*

Je croyais que mon frère **était** *chez vous.*
J'avais cru qu'il **pleuvait.**

Observații

1. Se folosește însă *indicativul prezent* dacă acțiunea durează în prezent:

Il m'a téléphoné qu'il **est** *malade.*

On m'a dit que le magasin **ouvre** *à huit heures.*

sau dacă verbul exprimă un adevăr general valabil și permanent:

Galilée affirma que la terre **tourne** *autour du soleil.*

În limba vorbită însă, prevalează imperfectul:

J'ai appris qu'il **était** *malade.*

deși în intenția vorbitorului stăruie ideea de prezent.

2. În limba română acest imperfect concordant corespunde de cele mai multe ori indicativului prezent:

Je croyais que mon frère **était** *chez vous.* (... că *e* la voi)

2. **Condiționalul prezent** *(le futur dans le passé)* **pentru a exprima o acțiune** *posterioară:*

Ils nous ont écrit qu'ils **viendraient** *passer les vacances chez nous.*

Je croyais qu'il **partirait** *le lendemain.*

Observații

1. Pentru a exprima o posterioritate iminentă se poate folosi perifraza *j'allais* + *infinitiv:*

Je savais qu'il **allait rentrer.** (... că urma să se întoarcă)

sau perifraza *je devais* + *infinitiv:*

Elle m'a dit que son mari **devait arriver.** (... că urma să sosească)

2. Dacă acțiunea din subordonată e situată în viitor din punctul de vedere al vorbitorului, în locul condiționalului întîlnim *viitorul:*

Il m'a dit qu'il **viendra** *demain.*

3. Condiționalul prezent concordant corespunde în limba română cu viitorul:

Il m'a écrit qu'il **viendrait.** *(... că va veni)*

3. **Mai mult ca perfectul** *(le plus-que-parfait)* **pentru a exprima o acțiune** *anterioară:*

Il m'a écrit qu'il **avait fait** *un beau voyage.* (... că a făcut ...)

Elle m'a dit que sa sœur **avait** *beaucoup* **souffert.**

Pentru o anterioritate iminentă se va folosi trecutul recent perifrastic *je venais de* + *infinitiv:*

Il comprit qu'il **venait de faire** *une gaffe.* (... că făcuse ...)

În limba vorbită și, deseori, în cea scrisă, raportul de anterioritate poate fi exprimat și printr-un *perfect compus:*

*Vous ne m'avez pas dit quand cela s'***est passé.**

*Je t'ai déjà expliqué que j'***ai eu** *du mal à me débarrasser de lui.*

Observații

Regulile concordanței la indicativ se aplică în următoarele cazuri:

1. În propozițiile completive directe introduse prin conjuncția *que:*

Je pensais qu'elle **viendrait** *plus tôt.*

Aceste propoziții apar frecvent după verbe declarative sau de opinie (a se vedea **§ 169, 170).**

2. În propozițiile completive care exprimă o interogație indirectă și sînt introduse prin *si, quand, comment, où, ce qui, ce que* etc. (a se vedea § 178):

Je ne savais pas si elle **était** *contente.*
Je me demandais ce qu'il **avait pu** *leur dire.*

3. În propozițiile subiective introduse prin conjuncția *que:*

Il est certain que vous **aviez** *raison.*
Il a été décidé qu'ils **partiraient** *le lendemain.*

4. În orice fel de propoziție subordonată care depinde de o propoziție regentă cu rol de completivă directă sau de subiectivă:

Je savais qu'elle reviendrait dès qu'on **l'appellerait.**
Thérèse savait que les remèdes qu'elle **prendrait** *ne lui serviraient à rien.*
Il était entendu que vous partiriez dès que nous **serions** *de retour.*

Modul condițional

§ 109. **Condiționalul** *(le conditionnel)* exprimă mai ales acțiuni eventuale a căror realizare este legată de satisfacerea unei condiții:

S'il l'avait su, il ne **serait** *pas* **parti.**

sau de o supoziție:

Se **sentirait-***il mal, qu'il viendrait.*

Condiționalul mai poate exprima:

1. o rugăminte:

Oserais-*je vous demander un service?*
*J'***aurais désiré** *vous parler.*

2. o presupunere:

Vous **auriez oublié** *les clefs à la maison.*

3. un reproș, o dezaprobare:

Tu **aurais pu** *venir plus tôt.*

4. regretul:

*J'***aurais** *tellement* **voulu** *le voir!*

Condiționalul poate avea un înțeles pur temporal de *viitor* cînd apare în anumite subordonate care depind de un verb principal la trecut:

Je croyais qu'il **arriverait** *avant moi.* (că va sosi ...)
Nous pensions qu'ils lui **auraient remis** *la lettre avant la fin de la semaine.* (... că îi vor fi înmînat scrisoarea ...)

Folosit în aceste condiții, condiționalul poartă denumirea de *futur du passé* pentru condiționalul prezent și *futur antérieur du passé* pentru condiționalul trecut.

§ 110. **Condiționalul prezent** *(le conditionnel présent)* poate exprima:

1. o acțiune posibilă în viitor (sens *potențial):*

S'il faisait beau, demain nous **irions** *à la campagne.*

2. o acțiune nerealizată în prezent (sens *ireal):*

S'il était bien portant, il **pourrait** *travailler.*

3. o acțiune care nu s-a realizat în trecut (sens *ireal*):

Si tu avais fait des économies, tu **aurais** *aujourd'hui une belle voiture.*

(Pentru folosirea timpurilor în subordonatele respective a se vedea § 223).

§ 111. **Condiționalul trecut** *(le conditionnel passé)* poate exprima o acțiune care nu s-a realizat în trecut (sens *ireal*):

S'il avait fait beau temps, nous **serions allés** *à la campagne.*

Observație

În acest caz, mai mult ca perfectul subjonctiv poate înlocui fie condiționalul **trecut**, fie mai mult ca perfectul indicativ, fie amîndouă timpurile în aceleași enunț:

S'il était venu, elle lui **eût parlé.**
S'il **fût venu,** *elle lui aurait parlé.*
S'il **fût venu,** *elle lui* **eût parlé.**

Acest subjonctiv mai mult ca perfect (numit și condițional trecut forma a II-a) aparține exclusiv limbii literare.

Modul subjonctiv

§ 112. **Modul subjonctiv** *(le subjonctif)* exprimă, în general, acțiuni a căror eventuală realizare este considerată doar în intenția celui care vorbește și, ca atare, se opune indicativului, modul faptelor reale, prin excelență:

Je ne crois pas qu'il **soit arrivé.**
Je crois qu'il **est arrivé.**

Notă

În limba franceză, subjonctivul are numeroase valori care nu corespund *conjunctivului* din limba română și invers.

Întrebuințarea subjonctivului

I. *În propozițiile independente și principale*

§ 113. În aceste propoziții, subjonctivul poate exprima:

1. un ordin sau o interdicție (în general, la persoana a III-a, singular și plural):

Qu'il **s'en aille!**
Que tout **soit terminé** *ce soir.*

2. o dorință, o urare:

Puisse-*t-il réussir!* (De-ar putea să reușească!)
Pourvu qu'il **fasse** *beau demain!* (Numai de-ar fi vreme frumoasă mîine!)
Vive *la République Socialiste de Roumanie!* (Trăiască *Republica Socialistă România!)*

3. o imprecație:

*Que je n'***entende** *plus parler de lui!* (Să nu mai aud vorbind de el!)
Que le diable **l'emporte!** (Să-l ia dracu!)

4. o eventualitate:

Qu'il **vienne** *et nous verrons qui sera le plus fort.* (Numai să vină și o să vedem care din noi e mai tare.)

Observații

1. Verbul *pouvoir*, folosit la subjonctiv prezent cu inversiunea subiectului și urmat de infinitiv, formează o locuțiune perifrastică prin care se exprimă o dorință:

Puisse-*t-elle* **être** *heureuse!*

De remarcat că subjonctivul nu este precedat de *que.*

2. Subjonctivul în propozițiile independente este deseori integrat în expresii în care *que* este omis:

Advienne *que pourra!* (Fie ce-o fi!)
Coûte *que coûte.* (Cu orice preț)
Ne vous **déplaise!** (Nu vă fie cu supărare!)

3. Subjonctivul verbului *être (soit)* cu înțelesul de *fie* e folosit pentru a exprima o supoziție (mai ales în limbajul matematic):

Soit *le triangle ABC.*

Soit repetat poate exprima o alternativă:

Soit *l'un,* **soit** *l'autre.*

Cînd exprimă consimțămîntul, *soit* este adverb de afirmație și se pronunță [swat]:

Soit! *je vous accompagnerai.*

4. Subjonctivul prezent al verbului *savoir* intră în compunerea locuțiunii *que je sache* sau *je ne sache pas* care exprimă o afirmație atenuată:

Je ne sache pas *qu'il soit venu.*

II. *În propozițiile subordonate*

§ 114. Subjonctivul este foarte des folosit în propozițiile subordonate, introduse prin conjuncția *que* (**§ 168, 170**):

Je désire **que tu m'écrives** *souvent.*

în unele propoziții relative (**§ 347**):

C'est le meilleur livre **que j'aie jamais lu.**

și în numeroase propoziții circumstanțiale:

— finale (**§ 220**):
Je t'ai donné ce livre **afin que tu le lises.**
— de cauză (**§ 209**):
Ce n'est pas **que nous le désirions.**
— concesive (**§ 232—237**):
Je viendrai, **bien que je sois un peu souffrant.**
— de timp (**§ 197**):
J'attendrai ici **jusqu'à ce qu'elle vienne.**
— condiționale (**§ 228**):
J'irai chez eux, **à condition que tu viennes aussi.**

Notă

Pentru explicații amănunțite privind folosirea modului subjonctiv în propozițiile subordonate, a se vedea capitolele respective.

Concordanța timpurilor la subjonctiv

§ 115. Timpul de la subjonctiv folosit în propoziția subordonată depinde de:
— *timpul* la care este exprimat verbul propoziției principale și de
— raportul de *anterioritate*, de *simultaneitate* sau de *posterioritate* care se stabilește între acțiunea din propoziția subordonată și cea din principală.

a) Dacă verbul propoziției principale este la *prezent* sau la *viitor*, în propoziția subordonată se folosește:

1. **Subjonctivul prezent** *(le subjonctif présent)* pentru a exprima un raport de *simultaneitate* sau de *posterioritate:*
Je regrette qu'il **soit** *malade.*
Je ne crois pas qu'il **vienne** *demain.*
Il faudra que tu **ailles** *le voir.*

2. **Subjonctivul perfect** *(le subjonctif passé)* pentru a exprima un raport de *anterioritate:*
Je crains que vous **vous soyez trompé.**
Elle regrette que vous ne **soyez** *pas* **venu.**
sau de *posterioritate:*
*Je crains que vous n'*ayez *pas* **terminé** *ce soir.*

b) Dacă verbul propoziției principale este la un *timp trecut* sau la *condițional*, în propoziția subordonată se întrebuințează, în principiu, următoarele timpuri, dar numai la persoana a III-a:

1. **Subjonctivul imperfect** *(le subjonctif imparfait)* pentru a exprima un raport de *simultaneitate* sau de *posterioritate*:
J'étais heureux qu'elle **fût** *avec moi.*
J'aurais voulu qu'il **vînt** *me voir le lendemain.*

2. **Subjonctivul mai mult ca perfect** *(le subjonctif plus-que-parfait)* pentru a exprima o acțiune *anterioară* sau *posterioară:*
Il était content qu'elle **fût venue.**
Elle exigeait que les enfants **fussent rentrés** *avant dix heures.*

Acest aspect al concordanței, care a fost respectat cu strictețe în limba clasică, a dispărut complet din limba vorbită care înlocuiește *imperfectul* prin **prezentul subjonctiv:**
J'étais heureux qu'elle **soit** *avec moi.*
J'aurais voulu qu'il **vienne** *me voir le lendemain.*
și *mai mult ca perfectul* prin **perfectul subjonctiv:**
Il était content qu'elle **soit venue.**
Elle exigeait que les enfants **soient rentrés** *avant dix heures.*
În limba literară, imperfectul și mai mult ca perfectul subjonctiv sînt încă folosite, dar numai la persoana a III-a.

Modul imperativ

§ 116. **Imperativul** *(l'impératif)* este modul prin care se exprimă mai **ales** un ordin:
Levez-vous! Sortez!

o interdicție:

N'entrez pas!

o invitație:

Asseyez-vous!

un sfat:

Sois *prudent!*

o eventualitate:

Soyez *gentil pour lui, il devient hargneux.* (De sînteți drăguț cu el...)

Observații

1. Persoana a III-a singular și plural poate fi exprimată prin formele corespunzătoare ale subjonctivului:

Qu'il **entre!** *Qu'ils* **se taisent!**

2. Imperativul trecut, puțin folosit, exprimă în general rezultatul acțiunii:

Soyez rentrés *à huit heures, ce soir!* (Să fiți înapoi la ora opt ...)

Modul infinitiv

§ 117. **Modul infinitiv** *(l'infinitif)* poate avea o valoare *verbală*, exprimînd o acțiune sau o stare al căror timp și agent pot fi determinate de context:

Il aime (aimait, aimerait) vous **voir.**

*Je me souviens (me souviendrai, me suis souvenu) d'***avoir aimé.**

Je regardais les enfants **s'amuser.**

sau o valoare *nominală*, infinitivul putînd îndeplini toate funcțiile substantivului:

Refuser *son invitation serait* **l'offenser.**

Je suis ravi de vous **avoir revu.**

Observații

1. Dintre cele două timpuri ale acestui mod, *infinitivul prezent* are o extensiune incomparabil mai mare.

2. Infinitivul este foarte frecvent în limba franceză și are numeroase valori care nu corespund infinitivului din limba română.

Infinitivul cu valoare verbală

§ 118. Infinitivul cu valoare verbală propriu-zisă este întrebuințat în următoarele cazuri:

1. În propozițiile infinitivale *(propositions infinitives)* după verbele *voir, regarder, entendre, écouter, sentir*, infinitivul avînd un subiect propriu care este în același timp complement al verbului principal:

Je regardais les gens **passer** *dans la rue.*

J'entends les oiseaux **chanter.**

Infinitivul din aceste propoziții corespunde gerunziului din limba română:

Je l'ai vu **entrer** *dans un café.* (L-am văzut intrînd...)

sau unei propoziții relative:

Je voyais les gens **passer.** (...care treceau)

(Pentru construcția propoziției infinitivale, a se vedea § 175)

Observații

Termenul de propoziție infinitivală poate fi extins și la:

1. Infinitivul folosit după verbele *laisser* și *faire*, dacă acest infinitiv are un subiect exprimat:

J'ai laissé les enfants **jouer.** (I-am lăsat pe copii să se joace)
Il faisait **chanter** *les enfants.* (Îi punea pe copii să cînte)

2. Infinitivul complement indirect al unor verbe ca *conseiller, inviter, demander, dire, ordonner, pousser, empêcher* etc., dacă infinitivul are un subiect diferit de al verbului principal:

Je lui ai conseillé **de venir.** (... să vie)
Il nous a empêchés **de partir.** (... să plecăm)

2. Într-o propoziție exclamativă care exprimă mirarea, indignarea:

Lui, **avoir fait** *cela!*
Moi, **parler** *à cet homme!*

3. Într-o propoziție interogativă directă în care infinitivul exprimă o ezitare:

Que **faire?**
À qui **s'adresser?**

4. Într-o propoziție declarativă în care infinitivul exprimă un ordin, o interdicție:

Ne pas **fumer.**
Ralentir.

5. Într-o propoziție relativă:

Je cherche un magasin où **trouver** *une robe simple.* (...în care se găsesc...)

6. Precedat de prepoziția *à* are valoarea supinului din limba română:

De l'eau bonne **à boire.** (Apă bună de băut)

sau poate înlocui o subordonată condițională:

À travailler *régulièrement, vous ferez des progrès.*

În acest caz, în limba română putem avea fie o propoziție condițională *(Dacă munciți cu regularitate)*, fie un gerunziu *(Muncind cu regularitate).*

7. Precedat de prepoziția *de* și având valoarea unui *perfect simplu:*

Il déclama une poésie et tout le monde **d'applaudir.** (...și toată lumea aplaudă)

Acest infinitiv, numit și *infinitif de narration*, este folosit în narațiuni și aparține exclusiv limbii literare.

8. Folosit la trecut, infinitivul exprimă anterioritatea și este echivalent cu orice timp compus al indicativului:

Il prétend **avoir vécu** *à Paris.* (...că a trăit...)
*Je me rappelle l'*avoir **rencontré.** (...că l-am întîlnit)

Precedat de prepoziția *après*, infinitivul trecut este echivalent în românește cu o propoziție temporală cu verbul la perfect compus:

Après avoir lu *le journal, il le replia avec soin.* (După ce a citit ziarul...)
Après m'être reposé, *j'ai fait une promenade.* (După ce m-am odihnit...)

Infinitivul trecut are întotdeauna același subiect cu verbul principal.

Infinitivul cu valoare nominală

§ **119.** Numeroase infinitive sînt dublate de forme pur substantivale ca: *le rire* (rîsul), *le savoir* (știința), *le souvenir* (amintirea), *le devoir* (datoria), *le déjeuner* (dejunul), *le dîner* (dineul, cina) etc. Unele infinitive substantivate au format locuțiuni ca *Au revoir! Au sortir de* (la ieșirea din), *Au dire de* (după spusele):

Au sortir de *l'hiver.* (La ieșirea din iarnă)
Au dire de *quelqu'un.* (După spusele cuiva)

§ **120.** Infinitivul poate îndeplini, ca și un substantiv, orice funcție în propoziție.

1. *Infinitivul subiect* este deseori întîlnit în propoziții cu caracter sentențios:

Apprendre *ne suffit pas, il faut comprendre.*
Vivre *c'est lutter.*

Infinitivul subiect este precedat de prepoziția *de* în următoarele cazuri:

— cînd e exprimat după numele predicativ subliniat prin prezentativul *c'est ... que:*

C'est une honte que **de mentir.** (**Mentir** *est une honte*)

— cînd depinde de o locuțiune impersonală:

Il me tarde **d'avoir** *ces résultats.*

— cînd infinitivul, deși subiect, are nuanță cauzală:

D'entendre *parler de lui, la rendait heureuse.*

2. *Infinitivul nume predicativ* apare deseori în propoziții al căror subiect e tot un infinitiv:

Espérer, c'est **vivre.**

Acest nume predicativ este, în general, precedat de prepoziția *de* cînd subiectul este un substantiv:

Ton premier devoir est **de travailler.**

3. *Infinitivul cu funcție de complement al verbului* este deosebit de frecvent în limba franceză:

J'espère **réussir.**
Elle veut **partir.**

Subiectul acestui infinitiv este, în general, identic cu subiectul verbului principal:

Elle *aurait voulu* **chanter, danser, s'amuser, faire** *toutes les folies, tant elle était heureuse.*

Je ne pense **pouvoir venir.**

Dacă subiectul infinitivului este diferit, în general, în locul infinitivului trebuie folosit un mod personal:

Elle veut **partir.** — *Elle veut que* **tu partes.**
J'espère **réussir.** — *J'espère qu'il* **réussira.**

Observații

1. Infinitivul este *obligatoriu* după verbele modale *pouvoir, devoir* (a trebui) ca și după numeroase alte verbe ca: *aller, s'en aller, courir, daigner, se dépêcher, descendre, s'ef-*

forcer, essayer, faillir, se hâter, oser, paraître și *sembler* (folosite ca verbe personale), *rentrer, venir* etc.:

Il ne pourra pas **venir** *aujourd'hui.*
Elle semblait ne pas **comprendre.**
Je cours **annoncer** *cette bonne nouvelle.*

2. După verbele declarative ca *affirmer, assurer, avouer, croire, déclarer, dire, nier, prétendre, proclamer, raconter, reconnaître* etc., în locul infinitivului se folosește de preferință *indicativul*, deși verbul care urmează are același subiect cu al verbului principal:

*Elle déclara qu'elle n'***avait** *rien* **vu.**
*(Elle déclara n'***avoir** *rien* **vu.)**

3. Infinitivul poate fi folosit și în cazul cînd subiectul său este în același timp complement direct sau indirect al verbului principal:

J'emmène les enfants **voir** *ce spectacle.*
*Je lui conseille d'***attendre.**

Infinitivul complement poate fi exprimat fără intermediul vreunei prepoziții (construcție directă):

Il doit **partir.**

sau precedat de prepoziția *à* sau *de* (construcție indirectă):

Il apprend **à** nager.
J'accepte **de partir** *avec vous.*

Observații

1. Pot fi urmate de un infinitiv complement în construcție directă (fără prepoziție) următoarele verbe: *accourir, affirmer, aller, apercevoir, assurer, avouer, compter, conduire, courir, croire, déclarer, détester, devoir, dire, écouter, entendre, envoyer, se figurer, s'imaginer, laisser, mener, monter, oser, penser, pouvoir, préférer, prétendre, reconnaître, regarder, rentrer, revenir, savoir, sentir, supposer, venir, voir, vouloir* etc.:

Je veux **apprendre** *le français.*

2. Pot fi urmate de un infinitiv precedat de prepoziția *à* verbele: *s'abaisser, aboutir, s'acharner, s'amuser, s'appliquer, apprendre, arriver, aspirer, s'attendre, autoriser, s'avilir, avoir, se borner, chercher, se complaire, condamner, consentir, conspirer, se décider, destiner, se dévouer, disposer, donner, employer, encourager, engager, enseigner, s'entendre, s'essayer, s'évertuer, se fatiguer, s'habituer, hésiter, inviter, se mettre, s'obstiner, parvenir, persévérer, persister, se plier, se préparer, se refuser, renoncer, se résigner, se résoudre, réussir, servir, songer, travailler, trouver* etc.:

Il apprend **à** **nager.**

3. Pot fi urmate de un infinitiv precedat de prepoziția *de* verbele: *s'abstenir, accepter, accorder, accuser, achever, ambitionner, appréhender, s'arrêter, attendre, avertir, s'aviser, cesser, choisir, commander, conseiller, se contenter, craindre, désespérer, dispenser, douter, empêcher, essayer, éviter, finir, se flatter, se hâter, imaginer, imposer, interdire, jurer, méditer, menacer, mériter, négliger, ordonner, oublier, prier, projeter, promettre, proposer, recommander, refuser, regretter, se réjouir, se repentir, risquer, rougir, se souvenir, suggérer, supplier, tenter, se vanter* etc.:

Je m'abstiens **de commenter** *votre affirmation.*

4. După unele verbe *(commencer, continuer, contraindre, s'ennuyer, forcer, obliger, solliciter, demander* etc.) infinitivul e precedat fie de *à* fie de *de*:

Il commence **à parler.**
Quand la nuit commence **de tomber.**

5. Altele ca *aimer, mettre, rester, décider* pot fi urmate de un infinitiv în construcție directă sau precedat de prepoziția *à:*

Elle a mis **(à) chauffer** *de l'eau.*

4. *Infinitivul complement circumstanțial* este precedat de prepoziții și locuțiuni prepoziționale al căror sens prezintă deseori dificultăți:

À + *infinitiv prezent* poate fi complement circumstanțial exprimînd *cauza:*

À la voir *tous les jours, il s'éprit d'elle.* (Văzînd-o în fiecare zi...)

sau *condiția:*

À travailler *régulièrement, vous ferez des progrès.* (Muncind...)

Această construcție se află la originea unor locuțiuni ca: *à supposer* (presupunînd), *à en juger par* (judecînd după), *à y regarder de près* (privind mai atent), *à n'en point douter* (cu toată certitudinea):

Je le sais **à n'en point douter.**

Observație

À + *infinitiv prezent* este deseori folosit pentru a caracteriza o acțiune, formînd de altfel și numeroase locuțiuni:

Elle pleurait **à fendre l'âme.** (... de ți se rupea inima)
Il gèle **à pierre fendre.** (E ger de crapă pietrele)
Elle chantait **à ravir.** (Ea cînta fermecător)

De + *infinitiv trecut* poate exprima cauza unei stări, fiind, în acest caz, în legătură cu un adjectiv:

Elle avait les cheveux ébouriffés **d'avoir** *tant* couru. (...pentru că alergase atîta)

Exprimat la începutul enunțului, *de* + *infinitiv* e folosit în limba literară pentru a sublinia o cauză:

D'avoir dit *tout ce qu'il pensait, il fut soulagé.*

Par + *infinitiv* poate urma numai după *commencer, débuter, finir, terminer:*

Il commença **par me parler** *de sa fiancée.*
Il débuta **par réciter** *une poésie de Hugo.*

Pour + *infinitiv* poate exprima cauza:

Il a eu une indigestion **pour avoir trop mangé.** (... pentru că a mîncat prea mult)

scopul:

Je cherche une tenaille **pour arracher** *ce clou.* (... pentru a scoate acest cui)

consecința:

L'histoire est trop belle **pour être** *vraie.* (... ca să fie adevărată)

concesia:

Pour être *plus âgés, ils n'en sont pas plus sages.* (Deși sînt ...)

Prepoziția *pour* intră și în compunerea locuțiunii *passer pour* (a trece drept):

Il passait **pour être** *très courageux.*

Afin de + *infinitiv* exprimă scopul:

Je me hâte **afin d'arriver** *à l'heure.* (... ca să ajung la timp)

À force de + *infinitiv* exprimă cauza indicînd în același timp că acțiunea a fost repetată și a durat mai multă vreme:

A force de chercher, *il finira bien par trouver.* (Tot căutînd...)

À moins de + *infinitiv* exprimă condiția:

Venez samedi, **à moins de recevoir** *un contrordre.*

Au point de + *infinitiv* exprimă, în general, consecința:

Il ne fait pas froid **au point de mettre** *un chandail.* (Nu e atît de frig ca să pui un pulover)

J'ai sommeil **au point de m'endormir** *debout.* (... de îmi vine să dorm de-a-n picioarele)

Quant à + *infinitiv* subliniază importanța unei acțiuni, izolînd-o:

Quant à exiger *de lui la ponctualité, je pense que c'est impossible.* (Cît despre punctualitate, cred că e cu neputință să-i ceri așa ceva)

Histoire de + *infinitiv* formează o locuțiune familiară cu înțelesul de *numai cu intenția de a:*

Je suis sorti, **histoire de fumer** *une cigarette.*

Nous l'avons invitée, **histoire de la distraire** *un peu.*

De manière (de façon) à + *infinitiv* exprimă scopul:

Ils ont mis des bourrelets aux fenêtres, **de manière à éviter** *les courants d'air.* (... ca să evite curentul).

5. *Infinitivul atribut* este precedat de prepoziția *de,* mai ales cînd determină substantive abstracte:

La permission **d'entrer.** *La volonté* **de vivre.**

sau de prepoziția *à,* mai ales pe lîngă substantive concrete:

Une maison **à louer.** *Une machine* **à coudre.** *Un fer* **à repasser.**

Observații

1. De remarcat că *de* + *infinitiv* corespunde atributului verbal din limba română exprimat prin infinitiv *(permisiunea de a intra)* pe cînd *à* + *infinitiv* corespunde atributului exprimat prin supin *(o casă de închiriat).*

2. Infinitivul precedat de *à* formează numeroase locuțiuni pentru caracterizarea unui substantiv:

Des sanglots **à fendre l'âme.** (Plînsete sfîșietoare)

Des applaudissements **à tout casser.** (Aplauze furtunoase)

6. *Infinitivul complement al adjectivului* este, de cele mai multe ori, introdus de prepoziția *à:*

— după adjective ca *lent, apte, prêt, enclin, habile, bon, mauvais, agréable, extraordinaire* etc.:

Il est apte **à faire** *un bon soldat.*

C'est un paysage agréable **à voir.**

— după un numeral folosit ca nume predicativ și după *le premier, le dernier, le seul:*

Nous ne sommes que trois **à connaître** *ce projet.*

Il est le seul **à défendre** *tes intérêts.*

Infinitivul complement al adjectivului mai poate fi **precedat de prepoziția** *de:*

Il est imprudent **de partir** *par ce temps-là.*

Modul participiu

§ 121. Modul participiu *(le participe)* este un mod nepersonal care **poate exprima** o acțiune sau o stare, avînd în acest caz o *valoare verbală:*

La pluie **tombant** *à verse, nous avons dû rentrer.*
Étant *encore très faible, je préfère rester chez moi.*
En rentrant, *j'ai rencontré des amis.*
Le repas **terminé,** *il se leva.*

Deseori însă, participiul are valoarea unui *adjectiv:*

Il emporta une victoire **éclatante.**
Il y avait un tableau **peint** *par Picasso.*

Observații

1. În limba franceză, participiul are două timpuri:
— *participiul prezent* căruia îi corespunde gerunziul din limba română;
— *participiul trecut* corespunzînd participiului din limba română.

2. Participiului prezent i se alătură *gerundivul (le gérondif)* care are aceeași formă cu a participiului prezent precedat de *en: en chantant, en partant.* Acest aspect al participiului corespunde și el gerunziului din limba română. (A se vedea **§ 123).**

3. Participiul trecut are și o formă *compusă (participe passé composé): ayant chanté, étant arrivé.* Acest participiu trecut compus corespunde în limba română tot gerunziului, dar este deseori echivalent cu o propoziție atributivă sau cu o temporală de anterioritate.

§ 122. Participiul prezent *(le participe présent)* folosit cu valoare *verbală,* **exprimă** o acțiune sau un fapt care se petrec în același timp cu acțiunea din propoziția principală:

Le vent, **soufflant** *avec violence, arrache (a arraché, arrachera) les dernières feuilles.*

Ca atare, prin el însuși, participiul prezent nu indică timpul acțiunii, ci numai *simultaneitatea* cu acțiunea prezentă, trecută sau viitoare a verbului principal.

1. Participiul prezent, reprezentînd o acțiune, este exprimat după un substantiv pe care îl determină și are, în acest caz, o valoare *descriptivă:*

Un homme, **tenant** *une lampe à la main, s'approcha de nous.*

În acest caz, participiul prezent este echivalent cu o propoziție relativă:

Un homme **qui tenait...**

Deseori, această relativă este preferată, mai ales dacă substantivul este complement direct:

J'ai vu un homme **qui tenait...**

Observație

Această valoare *descriptivă* a participiului, sintetizînd o relativă, justifică folosirea lui în limbajul administrativ:

Les plans **définissant** *des objectifs à long terme seront approuvés par le parlement.*

și în enunțuri de exerciții:

***Cherchez des exemples illustrant** cette règle.*

2. Participiul prezent este des folosit pentru a exprima o acțiune *concomitentă* cu cea a verbului principal; în acest caz, participiul determină subiectul propoziției principale și indică o circumstanță:

Les chiens, **poursuivant** *un chat, renversèrent les pots de fleurs.*
(Les chiens renversèrent les pots de fleurs pendant qu'ils poursuivaient un chat.)
Les enfants pleuraient, **se tenant** *par la main.*

3. Dacă participiul prezent are un subiect propriu, el poate forma o propoziție participială *(proposition participe)*:

La pluie ne cessant pas, *nous sommes rentrés.*
(Pentru construcția acestor propoziții, a se vedea § 195, 196, 210.)

§ 123. **Gerundivul** este format din participiul prezent precedat de *en* și constituie un *aspect* al acestui timp. Gerundivul este mult mai frecvent folosit în limba curentă exprimînd nu numai *concomitența* dintre două acțiuni ale aceluiași subiect, dar, spre deosebire de participiu, are, în general, valoarea unui complement circumstanțial:

1. de timp:
Je les ai rencontrés **en venant.**

2. de mod:
C'est en **lisant** *qu'on s'instruit.*
En s'associant, *les plus petits constituent une force.*

3. de supoziție:
En vous vengeant, *vous attirerez sa haine.*
En vous voyant *hésiter, je perds moi-même toute confiance.*

Observații

1. Cînd gerundivul exprimă concomitența între două acțiuni mai mult sau mai puțin disparate, el e precedat de *tout*:

Tout en mangeant, *il lisait son journal.*

2. Precedat de *rien que*, gerundivul insistă asupra unei acțiuni, subliniind-o:

Rien qu'en le voyant, *j'ai envie de rire.* (Numai privindu-l mă pufnește rîsul)

3. În principiu, gerundivul, ca și participiul prezent, trebuie să aibă același subiect cu verbul principal. Totuși, prezența unui subiect diferit nu provoacă ambiguitate în unele enunțuri-tip ca:

L'appétit vient **en mangeant.**

sau în expresiile: *chemin faisant* (pe drum, în timp ce mergeam), *tambour battant* (cu vioiciune; cu hotărîre), *donnant, donnant* (dacă dai, ai):

Chemin faisant, *il me raconta toute son histoire.* (Pe drum, el îmi povesti toată viața lui)
Elle entra **tambour battant.** (Ea intră cu vioiciune)

§ 124. **Participiul prezent** poate avea valoarea unui *adjectiv calificativ*, fiind deci variabil în gen și număr:

Une soirée **charmante.** *Une chaleur* **étouffante.**
Des yeux **brillants.** *Un professeur* **exigeant.**

Unele adjective verbale au o ortografie diferită de aceea a participiului prezent corespunzător:

VERBUL	PARTICIPIUL PREZENT	ADJECTIVUL VERBAL
adhérer	adhérant	adhérent
affluer	affluant	affluent
coïncider	coïncidant	coïncident
communiquer	communiquant	communicant
convaincre	convainquant	convaincant
converger	convergeant	convergent
différer	différant	différent
diverger	divergeant	divergent
émerger	émergeant	émergent
équivaloir	équivalant	équivalent
exceller	excellant	excellent
expédier	expédiant	expédient
extravaguer	extravaguant	extravagant
fatiguer	fatiguant	fatigant
influer	influant	influent
intriguer	intriguant	intrigant
naviguer	naviguant	navigant
négliger	négligeant	négligent
précéder	précédant	précédent
provoquer	provoquant	provocant
résider	résidant	résident
somnoler	somnolant	somnolent
suffoquer	suffoquant	suffocant
vaquer	vaquant	vacant
violer	violant	violent

Observații

1. *Exigeant* și *obligeant* păstrează ca adjective aceeași formă cu participiul prezent corespunzător.

2. Adjectivul verbal derivat din verbe reflexive pierde pronumele reflexiv *se:*

***Le soleil* levant.** ***Le soleil* couchant.**

3. Uneori, valoarea verbală sau adjectivală a participiului este mai greu de deosebit:

Il a vu des sauvages **errant (errants)** *dans les bois.* (rătăcind, rătăcitori)

§ 125. Participiul trecut *(le participe passé)* permite formarea timpurilor compuse, ceea ce îi conferă un rol important în sistemul verbal francez:

Elles sont **arrivées** *hier.*
Il a **accompli** *sa tâche.*

Folosit fără auxiliar, participiul trecut poate constitui predicatul unei propoziții participiale, dacă are un subiect propriu (a se vedea § 195):

***La nuit* venue,** *nous nous séparâmes.* (Cînd a căzut noaptea...)

Participiul trecut folosit fără auxiliar mai poate avea valoarea unui adjectiv verbal cu sens pasiv, putînd fi însoțit de un complement de agent:

Dominée *par la forêt et* **éclairée** *par le soleil, la vallée était vraiment très belle.*

§ 126. **Participiul trecut compus** *(participe passé composé)* este, așa cum o arată denumirea sa, un timp compus din participiul prezent al auxiliarului și participiul trecut al verbului respectiv:

Ayant chanté. Étant arrivé. S'étant levé.

În general, verbele pasive, cele intranzitive conjugate cu *être* și, mai rar, verbele reflexive, omit auxiliarul:

Aperçus *de l'ennemi, ils réussirent pourtant à s'enfuir.* (Deși zăriți de inamic, ei...)

Arrivé *trop tard, il ne trouva plus personne au bureau.* (Nu mai găsi pe nimeni la birou pentru că sosi prea tîrziu)

Réveillé *dès l'aube, il travaillait jusqu'au soir.* (Sculat din zori, el muncea pînă seara)

Participiul trecut compus este deseori echivalent cu o propoziție circumstanțială:

La cigale, **ayant chanté** *tout l'été...* (După ce a cîntat toată vara, greierul...)

Ayant appris *la nouvelle, mon oncle entra dans une colère terrible.* (Auzind vestea...)

Acordul participiului trecut

I. *Participiul trecut folosit fără auxiliar*

§ 127. Participiul trecut folosit fără auxiliar se acordă în gen și număr cu substantivul sau pronumele pe care îl determină:

Un trésor **caché.** *Une page* **lue.** *Des feuilles* **jaunies.**
Assise *à l'ombre, elle lisait.*

Observație

Următoarele participii trecute, folosite înaintea substantivului, sînt considerate *prepoziții* și rămîn invariabile: *approuvé, attendu, certifié, communiqué, excepté, passé, reçu, supposé, vu:*

Il fut exempté de cette charge, **attendu** *son infirmité.* (... dată fiind infirmitatea sa)
Tous les habitants, **excepté** *les femmes.* (... cu excepția femeilor)
Passé *une heure du matin, la porte est fermée.* (După ora unu noaptea ...)
Vu *les circonstances* ... (Date fiind împrejurările ...)

La aceste participii se adaugă următoarele locuțiuni în compunerea cărora figurează un participiu trecut: *non compris* (exclusiv), *y compris* (inclusiv), *étant donné* (dat fiind), *ci-joint* (alăturat), *ci-inclus* (inclus) care, de asemenea, rămîn invariabile înaintea substantivului:

Tous frais payés, **y compris** *les réparations.*
Vous trouverez **ci-joint** *les documents.*

Dacă aceste participii și locuțiuni sînt întrebuințate după substantiv, ele își pierd valoarea de prepoziții și devin adjective care se acordă în gen și număr:

Les lettres **attendues** *arrivèrent ce jour-là.*
Il est rentré à une heure **passée.** (S-a întors la ora unu trecut)
Vous trouverez les documents **ci-jointes.**

II. *Participiul trecut conjugat cu auxiliarul* ÊTRE

a) *Verbe folosite la diateza activă și pasivă*

§ **128.** Participiul trecut al verbelor intranzitive conjugate cu auxiliarul *être* se acordă în gen și număr cu subiectul:

Elle est **rentrée** *à huit heures du soir.*
Nous sommes **revenus** *le lendemain.*

Observații

1. Dacă sînt mai multe subiecte de genuri diferite, participiul trecut e acordat la masculin plural:

Mon père et ma mère sont **arrivés** *hier.*

2. Dacă subiectul este exprimat prin pronumele *vous* reprezentînd o singură persoană (pronume de politețe), participiul trecut rămîne la singular:

Quand êtes-vous **arrivé**?

3. Dacă subiectul este exprimat prin pronumele nehotărît *on*, participiul trecut rămîne în principiu invariabil:

On était **resté** *bons camarades.*

Numeroși scriitori acordă însă în acest caz participiul trecut:

Eh bien! petite, est-on toujours **fâchée**? (Maupassant)

4. Participiul trecut al verbelor folosite la forma impersonală și conjugate cu *être* rămîne invariabil:

Il est **tombé** *quelques grêlons.*
Il lui est **arrivé** *une fâcheuse histoire.*

§ **129.** Participiul trecut al verbelor folosite la diateza pasivă se acordă întotdeauna cu subiectul în gen și număr:

Elles ont été **appelées** *par le directeur.*

b) *Verbe folosite la diateza reflexivă*

§ **130.** În principiu, participiul trecut al verbelor folosite la diateza reflexivă se acordă cu subiectul în următoarele două cazuri:

— dacă pronumele reflexiv este *inanalizabil:*

Elles se sont **souvenues** *de toi.* (nu se poate ști ce fel de complement este pronumele *se)*

— dacă pronumele reflexiv este *complement direct:*

Elle s'est **promenée**. *(se* este complement direct)

Verbele reflexive al căror participiu trecut se acordă sau nu sînt grupate potrivit acestor două criterii.

1. Participiul trecut al verbelor exclusiv pronominale *(verbes exclusivement pronominaux)*, care se folosesc numai la diateza reflexivă, se acordă întotdeauna cu subiectul pentru că pronumele lor reflexiv nu poate fi analizat:

Elles se sont **moquées** *de vous.*

Observații

1. Din această categorie fac parte: *s'absenter, s'abstenir, s'accouder, s'accroupir, s'acheminer, s'adonner, s'agenouiller, se blottir, se cabrer, se dédire, se démener, se désister, s'ébattre, s'ébrouer, s'écrier, s'écrouler, s'efforcer, s'élancer, s'emparer, s'empresser, s'enfuir, s'enquérir,*

s'entraider, s'envoler, s'éprendre, s'évader, s'évanouir, s'évertuer, s'exclamer, s'extasier, se formaliser, se gargariser, s'immiscer, s'infiltrer, s'ingénier, s'ingérer, s'insurger, se méfier, se méprendre, se moquer, s'obstiner, se prosterner, se ratatiner, se raviser, se rebeller, se rebiffer, se récrier, se recroqueviller, se réfugier, se renfrogner, se rengorger, se repentir, se soucier, se souvenir, se suicider, se targuer.

2. Face excepție verbul *s'arroger* al cărui participiu trecut **rămîne invariabil cînd** este urmat de un complement direct:

Ils se sont **arrogé** *des droits.*

dar se acordă dacă complementul îl precede:

Les droits qu'ils se sont **arrogés.**

2. Participiul trecut al verbelor accidental pronominale *(verbes accidentellement pronominaux)* se acordă cu subiectul* dacă pronumele reflexiv *me, te, se, nous, vous, se* este complement direct:

Elles se sont **réveillées** *à six heures du matin.*
Nous nous sommes **couchés** *très tôt.*

Dacă verbul reflexiv este urmat de un complement **direct, pronumele reflexiv** devine complement indirect și acordul participiului trecut **nu se mai face:**

Elle s'est **lavée.** *(se* este complement direct)
Elle s'est **lavé** *les mains. (se* este complement **indirect)**

Observații

1. Dacă complementul direct precedă verbul, participiul se acordă în gen și număr cu acest complement:

Les bons petits plats *qu'elle s'est* **préparés.**

2. Verbele *se complaire, se convenir, se déplaire, s'entre-nuire, se mentir, se nuire, se parler, se plaire, se ressembler, se rire, se sourire, se succéder, se suffire, se survivre* **sînt însoțite** de un pronume reflexiv considerat complement indirect și ca atare, participiul lor trecut rămîne invariabil:

Elles se sont **ri** *de nous.*
Elle s'est **plu** *à me taquiner.*

Cu toate acestea, numeroși scriitori le consideră ca verbe fără sens reflexiv și acordă participiul lor trecut:

Elle s'était **plue** *à éveiller l'amour.* (Maurois)

3. Verbele *s'apercevoir, s'attaquer, s'attendre, s'aviser, se douter, s'échapper, s'ennuyer, se jouer, se plaindre, se prévaloir, se saisir, se servir, se taire* **nu au sens reflexiv,** deci pronumele lor reflexiv nu este analizabil; în consecință participiul lor trecut se acordă întotdeauna:

Elles se sont **aperçues** *de leur erreur.*
Elle s'est **plainte** *de nous.*

§ 131. Participiul trecut al verbelor reflexive cu **sens pasiv se acordă** întotdeauna cu subiectul:

Les voitures se sont bien **vendues** *cette année.*

* De fapt, acordul se face cu pronumele reflexiv **complement direct. Cum însă pentru** efectuarea acestui acord trebuie să ne referim la subiect, care indică **genul și numărul, este** preferabil să spunem de la început că acordul se face cu subiectul.

III. *Participiul trecut conjugat cu auxiliarul* AVOIR

§ 132. Participiul trecut al verbelor conjugate cu auxiliarul *avoir* se acordă în gen și număr cu *complementul direct* care precedă verbul:

Voici **la lettre** *que j'ai* **reçue.**
Voici **les lettres** *que nous avons* **reçues.**
Ces livres, je **les** *ai* **lus.**

Dacă complementul direct este exprimat după verb, acordul participiului **nu** se mai face:

J'ai **reçu une lettre.**

Cazuri particulare

1. Dacă verbul se găsește la un timp supracompus, acordul se face **numai** cu al doilea participiu:

On les a **eu** *vite* **distancés.**

2. Participiile trecute ale verbelor *courir, coûter, peser, valoir, vivre* sînt invariabile cînd aceste verbe sînt folosite cu înțelesul lor *propriu*, fie că sînt tranzitive directe:

Les deux heures que nous avons **couru ...**
Les trois mille francs que ces travaux ont **coûté ...**
Les cinq kilos que ce paquet a **pesé ...**
Les soixante ans qu'il a **vécu** *ici ...*

fie că sînt intranzitive:

Nous avons couru pendant deux heures.
Ces travaux ont coûté trois mille francs.
Ce paquet a pesé cinq kilos.
Il a vécu ici soixante ans.

Dacă aceste verbe sînt folosite cu înțeles *figurat*, participiul lor trecut se acordă cu complementul direct care precedă, dat fiind că în acest caz verbele devin tranzitive directe:

Les dangers que j'ai **courus.** *(= affrontés)*
Les peines que ce travail m'a **coûtées.** *(= causées)*
Les décisions que j'ai mûrement **pesées.** *(= examinées)*
Les beaux moments que j'ai **vécus.** *(= passés)*

3. Participiul trecut urmat de un infinitiv se acordă cu complementul direct care îl precedă, dacă acest complement este al participiului; astfel, în enunțul:

La femme que j'ai **entendue** *chanter.*

s-a făcut acordul pentru că complementul *la femme* este al verbului *entendre.* Însă în:

La chanson que j'ai **entendu** *chanter.*

complementul *la chanson* este al infinitivului *chanter.*

Observații

1. Participiul trecut al verbului *faire* urmat de infinitiv este întotdeauna invariabil:

La robe que j'ai **fait** *faire.*
Je les ai **fait** *changer d'avis.*

2. Există tendința de a nu acorda nici participiul trecut al verbului *laisser* urmat de infinitiv:

Je les ai **laissé** *s'enfuir.*

3. Participiul trecut al verbelor *devoir* (a trebui), *pouvoir*, *vouloir* rămîne invariabil pentru că complementul direct care le precedă aparține unui infinitiv neexprimat (subînțeles):

J'ai fait tous les efforts que j'ai **pu.** (faire)
J'ai lu les œuvres que j'ai **voulu.** (lire)

4. Uneori prepoziția *à* sau *de* se intercalează între participiu și infinitiv; în acest caz, acordul participiului cu complementul său direct care precedă este obligatoriu:

Les couteaux que j'ai **portés** *à repasser.*

5. Aceste situații particulare dau limbii scrise mai multă precizie. Totuși, în afară de cazul în care infinitivul e precedat de o prepoziție, există tendința de a lăsa *neacordat* participiul urmat de infinitiv.

4. Participiul trecut al verbelor *impersonale* este întotdeauna invariabil:
Les grands froids qu'il a **fait** *cette année.*

5. Rămîne de asemenea invariabil participiul trecut al cărui complement este pronumele neutru *le* sau pronumele adverbial *en:*

Cette voiture est plus rapide que je ne **l'***aurais* **cru.**
*De bons livres, j'***en** *ai lu beaucoup.*

6. Participiul trecut precedat de un substantiv colectiv însoțit de un complement se acordă fie cu substantivul colectiv, fie cu complementul acestuia, după înțeles:

La foule *d'hommes que j'ai* **vue.**
*Une foule d'***hommes** *que j'ai* **vus.**

7. Dacă participiul este precedat de relativul *que* avînd ca antecedent *un des* urmat de un superlativ, el se acordă în mod facultativ:

C'est un des plus beaux livres que j'aie **lu(s).**

EXPRIMAREA SUBIECTULUI

§ 133. Modalitățile de exprimare a subiectului pot fi grupate după natura predicatului propoziției (verb *personal* sau *impersonal)*, după modul *(personal* sau *nepersonal)* la care este exprimat predicatul și după diateza *(activă* sau *pasivă)* la care este folosit.

§ 134. Subiectul *(le sujet)* unui predicat exprimat printr-un *verb personal* poate fi:

1. un *substantiv* însoțit, în general, de un predeterminant:

Cet homme *me paraît très intelligent.*
Mes amis *arriveront par le train du soir.*

Deseori, substantivul-subiect polarizează în jurul lui și alți determinanți cu care formează un *grup de cuvinte* numit și *grup nominal subiect:*

Une immense table de chêne sculpté *occupait le milieu de la pièce.*

2. un *pronume personal:*

Nous *irons cueillir des fleurs.*
Lui *s'en moque, mais* **elle** *s'en préoccupe.*

Observații

1. Pronumele personal de persoana I și a II-a (care în limba română poate fi subînțeles) însoțește în mod obligatoriu predicatul, fiind, uneori, singura modalitate de precizare a categoriei de persoană:

Tu *viens?* (Vii?) — *Oui,* **je** *viens.* (Da, vin)
Vous *partez?* (Plecați?) — *Oui,* **nous** *partons.* (Da, plecăm)

De asemenea, dacă la persoana a III-a subiectul nu este exprimat de altă categorie gramaticală (substantiv, pronume relativ, demonstrativ etc.), prezența pronumelui personal este obligatorie:

Ils *sont arrivés hier.*

(Pentru unele cazuri particulare, a se vedea **§ 135 — 139).**

2. Deseori, subiectul exprimat prin pronume personal este scos în relief (**a se vedea § 59, 60**):

Moi, *je n'irai pas.*
Quant **à lui, il** *préfère le café.*
C'est **toi qui** *as écrit cela?*
Il *viendra* **lui-même.**

3. un *pronume demonstrativ, interogativ, nehotărît, relativ:*

Cela *ne m'intéresse pas.*
Qui *te l'a dit?*
On *viendra te chercher.*
Personne *n'est venu me voir.*
Je ne connais pas celui **qui** *est venu.*

4. un verb la *infinitiv:*

Vivre *c'est travailler et lutter.*

Subiectul exprimat printr-un infinitiv este reluat prin demonstrativul *ce,* dacă verbul propoziției este *être:*

Vouloir ce *n'est pas un mot,* **c'***est une vertu.*

Verbele impersonale care pot avea un subiect logic exprimat printr-un infinitiv sînt: *il convient, il faut, il me plaît, il suffit, il me tarde, il vaut mieux* etc.:

Il convient de **se taire.**
Il vaut mieux ne pas **insister.**

5. un cuvînt sau grup de cuvinte considerate ca substantive și însoțite deseori de un predeterminant:

Cet incessant va-et-vient *m'agace.*
Le mieux *est quelquefois l'ennemi du bien.*

6. o *propoziție:*

Qui vivra *verra.*
Il est évident **qu'il ne viendra pas.**

Cazuri particulare

§ 135. Subiectul unui verb folosit la *imperativ* nu e niciodată exprimat dar poate fi indicat de un substantiv sau de un pronume accentuat, despărțit de verb prin virgulă:

Mes enfants, *approchez!*
Toi, *pars devant! Attendez,* **vous autres.**

Pronumele reflexiv, care la imperativ are forma accentuată, poate, de asemenea, indica subiectul:

*Habille-***toi** *et viens avec nous!*

§ 136. Un verb la *infinitiv* poate fi însoțit de un subiect propriu cînd are valoare de predicat:

J'entends **les oiseaux** *chanter.*

În acest caz, subiectul este în același timp complement direct al verbului principal:

Je **les** *entends venir.*

Folosit într-o propoziție exclamativă, infinitivul poate fi însoțit de un substantiv sau de un pronume care, deși detașate de verb, indică agentul acțiunii:

Lui, *avoir fait cela?*
Fernande, *épouser son cousin?*

De cele mai multe ori însă, infinitivul se sprijină tot pe subiectul verbului principal:

Je *crois pouvoir venir.*

§ 137. Un verb la participiu prezent sau trecut poate avea valoare de predicat și în acest caz e însoțit de un subiect propriu:

La pluie *ne cessant pas, nous rentrâmes.*
Le village *dépassé, l'auto roula plus vite.*

Deseori, însă, participiul, ca și infinitivul, se sprijină pe subiectul verbului principal:

En m'apercevant, **il** *poussa des cris.*

§ 138. Un verb folosit la diateza pasivă are un *subiect gramatical* și unul *real*, numit și *complement de agent:*

La délégation *sera reçue* **par le directeur.**
Il *était accompagné* **de son fils.**

Uneori, complementul de agent e subînțeles:

La vendange *a été faite à temps.*

§ 139. Verbele *impersonale*, care exprimă fenomene ale naturii, sînt însoțite de subiectul *aparent* **il**:

Il *pleut.* **Il** *neige.* **Il** *fait beau.*

Acest pronume neutru *il* este lipsit de semnificație și ține numai locul subiectului care nu există.

Folosirea subiectului aparent *il* s-a extins și la alte verbe și locuțiuni impersonale care, prin natura lor, trebuie însoțite și de un subiect *logic*, exprimînd autorul acțiunii; astfel, în enunțul

Il *est arrivé un malheur.* (S-a întîmplat o nenorocire), pe lîngă subiectul aparent *il*, e exprimat și subiectul logic *un malheur:*

Un malheur est arrivé.

Sînt deci însoțite de un subiect aparent și de unul logic toate verbele și expresiile impersonale care nu denumesc fenomene ale naturii:

Il *est temps* **de partir.**
Il *s'est produit* **une fissure.**
Il *serait bon* **d'y penser.**

Observații

1. Unele expresii impersonale nu sînt însoțite de subiectul aparent *il: N'importe* (nu interesează, n-are importanță), *N'empêche que* (deși), *Vaille que vaille* (de bine de rău) etc.

2. Verbele impersonale care exprimă fenomene ale naturii pot fi însoțite, în limba familiară, de pronumele neutru *ça: Ça pleut. Ça neige.*

3. Deseori, pronumele neutru *ce* este subiectul aparent al verbului *être*, fie pentru a anunța subiectul logic care urmează:

C'*est une belle chose que* **le travail.**

fie pentru a reprezenta un infinitiv sau un substantiv cu rol de subiect exprimat la începutul propoziției:

Vouloir **c'***est pouvoir.*
Tes couleurs à toi, **c'***est des couleurs de peintre.*

Înaintea altor verbe, forma plină *cela (ça* în limba familiară) înlocuiește pronumele *ce:*

Cela *m'ennuie de partir.*
Ça *me chagrine de devoir partir.*

Subiectul este exprimat printr-o propoziție

§ **140.** Tipul cel mai frecvent îl constituie propoziția care exprimă *subiectul real* al unui verb impersonal (însoțit de subiectele aparente *il, ce, cela, ça):*

Il *me semble* **que vous vous trompez.**
C'*est dommage* **qu'elle ne soit pas venue.**
Cela *m'ennuie* **que vous partiez.**
Ça *ne vous dérange pas* **que je fume?**

Această propoziție subiectivă se întîlnește după numeroase locuțiuni impersonale. În general, modul folosit în acest tip de subordonată subiectivă este *indicativul* sau *subjonctivul*, după gradul de certitudine sau de incertitudine pe care îl exprimă locuțiunea impersonală. În unele cazuri însă, folosirea modului în aceste propoziții este greu de generalizat, cu atît mai mult cu cît după unele locuțiuni se poate folosi atît indicativul cît și subjonctivul. De aceea, indicațiile care urmează au un caracter general orientativ.

1. *Indicativul* (și, uneori, *condiționalul)* este folosit după locuțiuni impersonale care exprimă:

— certitudinea, evidența: *il est certain, il est sûr, il est évident, il est clair, il est vrai, il est incontestable, il est indiscutable, il va de soi* (se înțelege

de la sine), *il est hors de doute, il résulte, il s'ensuit, il suit*, dacă sînt folosite la forma afirmativă:

Il est certain **que vous avez tort.**
Il va de soi **que je ferai mon devoir.**
Il était évident **qu'elle réussirait.**

— o hotărîre: *il est décidé, il est entendu:*
Il est décidé **que vous partirez demain.**

Observații

1. Dacă aceste locuțiuni sînt folosite la forma *negativă* sau *interogativă*, predicatul propoziției subiective este, în general, la *subjonctiv:*

Il n'est pas certain **qu'elle soit heureuse.**
Est-il certain **qu'elle soit heureuse?**

2. Predicatul este tot la subjonctiv, dacă propoziția subiectivă se află la începutul frazei:

Que vous ayez tort, *c'est certain.*

2. *Subjonctivul* apare mai ales după locuțiunile care exprimă:

— necesitatea, obligația: *il faut, il est nécessaire, il convient, il importe, il suffit, peu importe, n'importe:*

Il faut **que vous appreniez le français.**
Il convient **que vous vous en occupiez.**

— îndoiala, teama: *il est douteux, il n'est pas douteux, nul doute, il est à craindre, il n'est pas à craindre:*

Il est douteux **qu'elle vienne.**

Deși *il n'est pas douteux, nul doute* exprimă negarea îndoielii, verbul propoziției subiective poate fi tot la subjonctiv:

Il n'est pas douteux **qu'elle ne vienne.** (Nu e nici o îndoială că ea va veni)
Nul doute **que cela ne soit exact.**

Deseori însă, în limba curentă, subjonctivul este înlocuit de indicativ sau de condițional:

Il n'est pas douteux **qu'ils refuseront** *de partir.*
Nul doute **que son nom figurerait** *un jour au tableau.*

— posibilitatea sau imposibilitatea: *il est possible, il est impossible, il se peut:*

Il est possible **qu'ils parviennent à s'entendre.**
Il est impossible **que vous m'en ayez déjà parlé.**
Il se peut **que je me sois trompé.**

— o apreciere mai mult sau mai puțin subiectivă: *il est bon* (e bine), *il est juste, il est fâcheux, il est étonnant, il est étrange, il est utile, il est rare, il est regrettable, il est honteux, il est surprenant, il vaut mieux, il suffit, il est temps, c'est dommage, c'est assez, il s'en faut de beaucoup (de peu):*

Il est étonnant **que cela ne se soit pas produit plus tôt.**
Il est regrettable **qu'elle l'ait appris si tard.**
Il vaut mieux **que vous nous écriviez tout de suite.**
Il est temps **que tu t'en occupes.**

Il s'en faut de beaucoup **que l'expérience soit concluante.** (Mai trebuie mult ca...)

C'est dommage **qu'ils soient venus si tard.**

3. Locuțiunile impersonale care exprimă aparența și probabilitatea: *il semble (il me semble), il paraît, il apparaît, il est probable* sînt urmate, în general, de *indicativ:*

Il paraît **que vous approuvez notre suggestion.**
Il est probable **qu'elle ne viendra pas.**
Il me semble **que vous vous trompez.**

Observații

1. După *il (me) semble* poate deseori apărea subjonctivul dacă locuțiunea exprimă în același timp o îndoială:

Il semble **que la chose soit facile.**

2. Dacă locuțiunile de mai sus sînt folosite la forma negativă sau interogativă, propoziția subiectivă va avea verbul la subjonctiv:

Il ne me paraît pas **que la situation soit si mauvaise.**
Il n'est pas probable **que cela se passe ainsi.**
Il ne me semble pas **qu'on puisse agir autrement.**

4. După locuțiunile *il arrive, il advient, il se trouve* se poate folosi atît *indicativul* cît și *subjonctivul:*

Il arriva **que je le rencontrai dans la rue.**
Il arrive **que je prenne les repas au restaurant.**

§ **141.** Propoziția subiectivă poate fi exprimată la începutul frazei, în locul obișnuit al subiectului și să nu depindă de un verb impersonal:

Qu'il ne cesse de pleuvoir *me laisse indifférent.*

Predicatul acestei propoziții este întotdeauna la *subjonctiv:*

Qu'il ait perdu la vue dans un accident d'auto *rendait cette perte plus angoissante.*

Deseori, acest tip de propoziție este despărțit de principală prin virgulă, mai ales atunci cînd ea este reprezentată de pronumele neutru *ce, cela:*

Un enfant partir seul la nuit, c'*était peu probable.*
Que la guerre pût éclater, cela *passait mon entendement.*

§ **142.** Propoziția subiectivă introdusă prin pronumele relativ *qui* e folosită mai ales în fraze cu caracter sentențios și în proverbe:

Qui va lentement, *va sûrement.*
Qui sème peu, *peu récolte.*

Uneori, acest tip de propoziție e întîlnit în expresii imperative în care verbul principal este folosit la subjonctiv fără *que:*

Sauve **qui peut!**
Qui m'aime, *me suive!*

Limba literară modernă pare să favorizeze această construcție, mai ales atunci cînd *qui* (cine) este înlocuit de *quiconque* (oricine):

Qui l'aurait vu, *eût été épouvanté de son agitation.* (Aragon)

Quiconque approchait *de cette dame âgée, lente et pesante, se sentait honoré.* (Duhamel)

§ **143.** Propoziția subiectivă introdusă prin **ce qui, ce que** (ceea ce) este, de fapt, o variantă a tipului anterior, fiind folosită atunci cînd subiectul subordonatei nu este nume de persoană:

Ce qui allait se passer *l'intéressait extrêmement.*
Ce que tu viens de me dire *n'est pas vrai.*

Observații

1. Subiectiva introdusă prin **ce que** poate apărea și după o locuțiune impersonală de tipul *c'est invraisemblable, c'est fou:*

C'est fou **ce qu'il peut dire de bêtises.**

2. Acest tip de subiectivă poate cuprinde și propozițiile introduse prin *celui qui, celle qui* etc.:

Ceux qui vivent *ce sont ceux qui luttent.*

Această interpretare este justificată și de faptul că *celui qui* se poate substitui lui *qui* care introduce o subiectivă:

Qui *n'a pas vu Venise, n'a rien vu.*
Celui qui *n'a pas vu Venise, n'a rien vu.*

§ **144.** Pot fi considerate ca subiective și propozițiile introduse prin *que* și care apar după anumite adverbe ca *probablement, évidemment, bien sûr, peut-être* etc.:

Peut-être **qu'elle viendra.**
Il est probable **qu'elle viendra.**

Dealtfel, aceste adverbe corespund locuțiunilor impersonale *il est probable, il est évident, il est sûr (certain).*

În aceste propoziții subiective se folosește *indicativul.*

Observație

În limba familiară mai ales, pot fi întîlnite propoziții subiective introduse prin *comme, quand, si:*

C'est étrange **comme il fait sombre ici.**
Cela m'étonnerait **s'il était en retard.**

EXPRIMAREA PREDICATULUI

§ **145. Predicatul** *(le verbe)* poate fi un verb predicativ:

Les enfants **s'amusent.**

sau un verb nominal:

Il était *malade.*
La journée **lui parut** *longue.*

§ **146. Predicatul verbal** poate fi exprimat:

1. printr-un verb la mod personal:

Il **dort.**

2. printr-un verb la infinitiv sau la participiu, dacă are un subiect propriu:
Je regardais les gens **passer** *dans la rue.*
Le froid **augmentant,** *les maçons quittèrent le chantier.*
Ses amis **partis,** *il s'ennuyait.*

3. printr-un verb la infinitiv precedat de *voici:*
Voici **venir** *le premier jour de l'An.*

4. printr-o locuțiune verbală *(avoir peur, prendre garde, tomber d'accord, prendre la fuite, faire appel* etc.):
Il **fit appel** *à ses connaissances d'école.*

5. printr-o perifrază verbală:
Une pluie fine **s'était mise à tomber.**
Elle venait de rencontrer *son amie.*

Observație

Un verb folosit la un mod personal poate fi urmat de un altul (sau chiar de două verbe) la infinitiv cu care formează împreună predicatul:

Ils devaient partir *le lendemain.*
Les traits de son visage **paraissaient avoir été coulés** *en bronze.*

§ **147. Predicatul nominal** e format dintr-un verb nepredicativ și dintr-un nume predicativ:
Elle **paraissait malade.**

§ **148. Verbul nepredicativ** *(verbe attributif, verbe copule)* exprimă diferite raporturi între subiect și ceea ce i se atribuie acestuia prin numele predicativ.

1. Astfel, numeroase verbe nepredicative, dintre cele mai des folosite, pot exprima:

— o stare reală *(être, se tenir, se révéler* etc.):
L'enfant **se tenait** *tranquille sur sa chaise.*

— o stare aparentă *(sembler, paraître, avoir l'air, faire, se croire, se juger, se montrer* etc.):
Elle **avait l'air** *contente.*
Ils **se jugèrent** *perdus.*

— persistența unei stări *(rester, demeurer, se maintenir* etc.):
Il ne peut pas **rester** *tranquille.*

— trecerea la o altă stare *(devenir, se faire, s'annoncer* etc.):
Il **était devenu** *un autre homme.*
La journée **s'annonçait** *belle.*

2. Verbul nepredicativ poate fi folosit uneori la diateza pasivă: *être nommé, être choisi, être supposé, être rendu* etc.
În acest caz el exprimă rezultatul acțiunii:
Il **a été élu** *député.*

Alte verbe pasive ca *être reconnu, être réputé, être déclaré, être considéré comme, être traité de (comme)* exprimă recunoașterea unei calități atribuite subiectului:
Il **a été déclaré** *bon chasseur.*
Il **a été traité** *de menteur.*

Observație

Unele dintre aceste verbe sînt urmate de o prepoziție *(pour, comme, de)* care introduce numele predicativ. Această construcție caracterizează și verbele *passer pour* (a trece drept), *se donner pour* (a se da drept):

Il **passait pour** *un homme juste.*

3. Numeroase verbe predicative ca: *vivre, mourir, naître, arriver, partir, rentrer, venir, revenir* etc. pot fi însoțite de un adjectiv cu valoare de nume predicativ:

Nous **sommes** partis *heureux pour cette croisière.*
Elle **a** vécu *heureuse.*

§ **149. Numele predicativ** *(l'attribut)* poate fi exprimat prin numeroase părți de cuvînt:

— un substantiv:
Son père était **serrurier.**
C'est **un savant réputé.**
Il a été **le professeur de mon fils.**

Observații

1. În general, numele predicativ nu este însoțit de articol cînd exprimă profesiunea sau o funcție socială:

Il est **professeur.**
Il a été élu président.

Articolul intervine însă dacă numele predicativ este însoțit de o determinare:

Il est **le professeur** *de mon fils.*

2. Prezența articolului nehotărît conferă numelui predicativ un relief deosebit:

Il est **mécanicien.** (este mecanic *ca oricare altul)*
C'est **un mécanicien.** (este un mecanic *de toată încrederea)*

De remarcat și construcția diferită la persoana a III-a: *Il (elle) est ..., Ils (elles) sont ...* + substantiv fără articol, față de *C'est un ..., Ce sont des ...*

3. Articolul hotărît poate introduce ideea de unicitate:

Vous êtes **le président.**

sau adaugă numelui predicativ valoarea unui supranume:

Pour nous, Pierre était **„le poète".**

— un adjectiv calificativ:
La neige était **épaisse.**
La maison avait l'air **pavoisée.** (adjectiv verbal)
sau un grup de cuvinte echivalînd cu un adjectiv:
Ses cheveux étaient **d'un noir d'enfer.**
— un adjectiv posesiv accentuat:
Tu es **mienne** *et je suis* **tien.**

— un adjectiv interogativ, exclamativ sau un numeral:

Quel *est ce Monsieur?*
Quelle *fut ma surprise!*
Nous étions **trois,** *eux, ils étaient* **six.**
Il est **le premier.**

— un pronume posesiv, interogativ sau nehotărît:

Cette voiture est **la mienne.**
Qui *êtes-vous?*
Ce n'est **rien.**

— un pronume personal accentuat:

C'est **moi (toi, lui...)**

— un pronume demonstrativ:

Les yeux d'Isabelle étaient **ceux de son père.**

— pronumele neutru *le* (a se vedea și § 504):

Intelligente elle **l'était** *sûrement.*

— un infinitiv:

Partir c'est **mourir** *un peu.*

— un adverb cu valoare de adjectiv *(bien, mal, debout):*

Il n'est pas **bien** *du tout.*

§ 150. Numele predicativ poate fi exprimat și de o propoziție predicativă *(proposition attribut):*

Mon espoir est **qu'il guérira.**

1. Aceste propoziții sînt introduse prin conjuncția *que* și depind de un substantiv sau de un adjectiv substantivat:

La vérité était **qu'il l'aimait éperdument.**
Le terrible était **que l'épidémie frappait surtout les enfants.**

2. Modul folosit în această propoziție este *indicativul:*

Mon opinion est **qu'il vaut mieux être prudent.**
(Părerea mea este că e mai bine să fii prevăzător)

Dar *subjonctivul* apare întotdeauna cînd propoziția predicativă exprimă o acțiune eventuală, nesigură:

Pour elle, l'essentiel était **que son mari l'aimât.** (Pentru ea, esențialul era ca soțul ei să o iubească)

Le plus simple serait **que vous logiez chez nous.**

Observații

1. Termenul de propoziție predicativă poate fi extins și la o relativă introdusă prin *qui* fără antecedent exprimat:

Le voleur n'est pas **qui vous croyez.**

2. Subiectul verbului nepredicativ poate fi reprezentat de pronumele neutru *ce:*

Le pire c'est qu'ils ne s'entendent pas.

Locul numelui predicativ

§ 151. Numele predicativ este exprimat, în majoritatea cazurilor, *după* verb:

Le ciel est **serein,** *l'air est* **doux.**

În următoarele cazuri, numele predicativ *precedă* verbul:

1. Cînd numele predicativ este dislocat şi exprimat la începutul propoziţiei cu intenţia de a-l pune în relief:

Grande *fut sa surprise quand elle le vit.*

Această construcţie aparţine limbii literare.

Observaţie

Punerea în relief a numelui predicativ cu ajutorul prezentativului *c'est... que* afectează doar locul subiectului:

Pasteur était **un grand savant.**
C'était **un grand savant** *que Pasteur.*

2. Cînd numele predicativ este reprezentat prin pronumele neutru *le:*

Sincère, *elle* **l'***était certainement.*
(Elle était certainement **sincère).**

3. În mod obligatoriu, cînd numele predicativ este exprimat printr-un pronume interogativ:

Qui *êtes-vous?* **Qui est-ce que** *vous êtes?*
Que *deviendrai-je?* **Qu'est-ce que** *je deviendrai?*

sau printr-un adjectiv interogativ:

Quel *est votre nom?*

Observaţie

Deseori, în limba curentă, verbul *être* este omis; în acest caz, numele predicativ este exprimat înaintea subiectului şi despărţit de el prin virgulă:

Fameux, *ce vin.* *(Ce vin est* **fameux)**
Très bon, *ce café.*

§ 152. Acordul numelui predicativ

1. Numele predicativ exprimat printr-un substantiv se acordă, în general, în gen şi număr cu subiectul:

Jean est **acteur.** *Jeanne est* **actrice.**
Jean et sa femme sont **acteurs.**
Elles sont **actrices.**

Observaţii

1. E posibil ca substantivul-nume predicativ să nu poată fi folosit la genul respectiv:

Elle est un excellent **professeur.** (Substantivul *professeur* nu are feminin)
Cet homme est **une canaille.** (Substantivul *canaille* nu are masculin)

2. De multe ori, înţelesul propoziţiei determină genul şi numărul numelui predicativ:

La carpe est **un poisson.**
Les fleurs sont **ma joie.**
Les bananes sont **un dessert nourrissant.**

2. Numele predicativ exprimat printr-un adjectiv se acordă în gen şi număr cu subiectul:

Cet homme est **généreux.** *Cette jeune fille est* **charmante.**
Ces enfants sont **amusants.**

Observaţii

1. Dacă subiectul este un pronume personal, numele predicativ se acordă în gen şi număr cu acest pronume, adică cu substantivul pe care pronumele îl reprezintă:

Elle paraissait **fatiguée.**
Vous êtes **content** *de votre voyage? (Vous* este pronume de politeţe şi reprezintă aici o persoană de genul masculin)

2. Dacă subiectul este exprimat prin pronumele **on** cu valoare de pronume nehotărît, numele predicativ se foloseşte la masculin singular:

Quand on est **courageux,** *on réussit.*

Deseori însă, *on* reprezintă (mai ales în limba familiară) o anumită persoană; în acest caz, numele predicativ se acordă cu substantivul reprezentat:

Alors, ma petite, on est **fâchée?**

3. Adjectivul-nume predicativ, folosit după locuţiunea verbală **avoir l'air,** se acordă în gen şi număr cu subiectul, mai ales dacă expresia are înţelesul de *a părea:*

Elle avait l'air **heureuse.** (Ea părea fericită)
Elles avaient l'air **contentes.**

Numai în limba literară, numele predicativ poate fi la masculin singular (acordat cu substantivul *air),* avînd în acest caz înţelesul de *aspect, înfăţişare:*

Elle avait l'air **sérieux.**

Această distincţie se face din ce în ce mai rar, iar în cazul unui subiect nume de lucru nu se face deloc:

Cette maison à l'air **vieille.**
Ces pommes ont l'air **mûres.**

(Pentru alte cazuri particulare, a se vedea *acordul adjectivului* § **326).**

ACORDUL PREDICATULUI CU SUBIECTUL

§ **153.** Predicatul, exprimat printr-un verb la mod personal, se acordă în persoană şi număr cu subiectul:

Il **dort.** *Nous* **dormons.** *Les enfants* **dorment.**

Acordul predicatului cu mai multe subiecte

§ **154.** Dacă subiectele sînt de persoane gramaticale diferite, ele pot fi reluate printr-un pronume subiect la plural:

1. persoana I are prioritate faţă de persoana a II-a şi a III-a:
Toi et moi, **nous irons** *au cinéma.*
Elle et moi, **nous ferons** *une excursion.*

2. persoana a II-a are prioritate faţă de a III-a:
Toi et lui, **vous partirez** *demain matin.*

§ 155. Dacă subiectele sînt coordonate prin conjuncția *et* sau juxtapuse, predicatul se folosește, în general, la plural:

Mon frère et ma sœur **arriveront** *demain.*
Mon frère, ma sœur, mon père **arriveront** *demain.*

1. Totuși, predicatul se folosește la *singular* în următoarele cazuri:

— dacă subiectele coordonate sau juxtapuse sînt însoțite de adjectivul nehotărît **aucun**:

Aucune ville, aucun village ***ne*** *l'***attirait** *spécialement.*

— dacă subiectele sînt reprezentate, înaintea predicatului, printr-un pronume nehotărît la singular *(tout, rien, tout le monde, chacun* etc.):

Les rues, les maisons, la forêt, tout lui **évoquait** *son enfance.*

— dacă subiectele formează, prin înțelesul lor, o gradație, ultimul fiind considerat cel mai important:

Un souffle, une ombre, un rien lui **faisait** *peur.*

— dacă subiectele sînt agenții unui verb impersonal:

Il est tombé *de la pluie et de la grêle.*

— dacă subiectele coordonate, neînsoțite de articol sau de altă determinare, constituie titlul unei opere:

Paul et Virginie **est** *un roman français.*

— dacă subiectele sînt pronume demonstrative neutre:

Ceci et cela lui **est** *indifférent.*

2. Predicatul poate fi la *singular* sau la *plural*, dacă subiectele sînt coordonate prin *ainsi que, de même que, comme:*

La mère ainsi que la fille **sera** (sau **seront**) *là.*

Dar dacă subiectele sînt *l'un et l'autre*, pluralul este mai frecvent:

L'un et l'autre **sont venus.**

și este singurul acord posibil, dacă verbul precedă subiectele:

Ils **sont venus** *l'un et l'autre.*

§ 156. Cînd subiectele sînt coordonate prin conjuncția *ou*, predicatul e exprimat, în general, la plural:

Un choc ou une émotion **peuvent** *lui être fatals.*

Predicatul rămîne însă la singular, dacă subiectele se exclud reciproc:

L'un ou l'autre **l'emportera.**

În alte cazuri însă, această distincție este facultativă:

Le directeur ou son adjoint **présidera** (sau **présideront**) *la cérémonie.*

§ 157. Cînd subiectele sînt coordonate prin conjuncția **ni**, tendința este de a acorda predicatul la plural:

Ni l'un, ni l'autre ***ne*** **viendront.**
Ni son père ni sa mère ***ne*** **pourront** *venir.*

Predicatul la singular este justificat în cazul că numele predicativ se referă numai la unul din subiecte:

Ni ce monsieur ni cet autre n'est le père de l'enfant.

Acordul predicatului cu un subiect colectiv

§ 158. Acordul predicatului cu un subiect colectiv depinde de natura subiectului colectiv și deseori de înțelesul său.

1. După un substantiv colectiv la singular urmat de un determinant la plural trebuie deosebite două situații diferite:

— dacă subiectul colectiv este precedat de articolul nehotărît *un, une*, predicatul este, de preferință, la *plural:*

Une foule de curieux **encombraient** *la rue.*
Une multitude d'enfants **attendaient** *devant l'entrée de l'école.*
Une nuée de moineaux **s'échappaient** *d'un buisson de ronces.*
Une meute de chiens **couraient** *après le lièvre.*

dar singularul este, de asemenea, posibil:

Un peuple de volailles **circulait** *dans l'herbe haute.*
Un amas de livres **couvrait** *le canapé.*
Une troupe d'oies sauvages **traversait** *le ciel.*

— dacă subiectul colectiv este precedat de articolul hotărît *le, la* predicatul este la singular:

La foule des visiteurs **s'accroît** *sans cesse.*
La troupe des chasseurs **escalada** *la montagne.*

2. După *la plupart* și după *beaucoup, peu, combien* folosite ca nominale, predicatul este la plural:

La plupart des candidats **ont été reçus.**
Il y en a beaucoup qui **pensent** *cela.*
Il en est peu qui **aient** *ce bonheur.*
Combien **ont péri** *ainsi!*

3. După *beaucoup de, peu de, tant de, trop de, assez de, combien de* urmate de un substantiv la plural, predicatul se acordă, în principiu, cu acest substantiv:

Beaucoup de gens **croient** *le contraire.*
Peu d'élèves **ont échoué** *à ce concours.*

Predicatul este la singular numai dacă adverbul respectiv poate fi echivalat cu un substantiv:

Beaucoup de précautions **peut** *nuire.* **(L'abondance** *de précautions peut nuire).*
Trop de biens **nuit.** **(L'excès** *de biens nuit)*

4. Dacă subiectul este exprimat printr-un substantiv precedat de un numeral, predicatul este la plural:

Quatre jours **sont passés.**

Dar dacă numeralul denumește un întreg, predicatul rămîne la singular:

Mille nouveaux francs **est** *déjà une somme importante.*

5. După un numeral substantivat de tipul *une centaine, une dizaine* (vreo sută, vreo zece), predicatul e folosit la singular sau la plural, în mod facultativ:

Une centaine de personnes **n'ont pu** (sau **n'a pu**) *entrer.*

Observații

1. Predicatul se acordă facultativ, la singular sau la plural și după substantivele care denumesc fracțiuni: *la moitié*, *le tiers* (o treime), *le quart* (o pătrime):

La moitié des candidats **a été refusée** (sau **ont été** *refusés*).

2. Unele numerale substantivate ca *douzaine*, *cent*, *mille* urmate de un substantiv la plural pot denumi unități folosite în comerț și antrenează un predicat la singular:

La douzaine d'œufs **valait** *trois francs.*

6. După **plus d'un** (mai mult de unul), predicatul este la singular:

Plus d'un **n'a pu** *entrer.*

dar după **moins de deux**, predicatul este la plural:

Moins de deux ans **sont passés.**

7. Dacă titlul unei opere este un substantiv plural determinat de un articol hotărît, un demonstrativ sau un posesiv, predicatul se exprimă, în general, la plural:

Les Misérables **sont** *un roman de Victor Hugo.*

Dacă substantivul respectiv nu este determinat, predicatul este la singular:

Romances sans paroles **est** *un recueil de poésies.*

Acordul predicatului cu pronumele relativ QUI

§ 159. Dacă subiectul este exprimat prin pronumele relativ **qui**, predicatul se acordă în număr și persoană cu antecedentul acestui pronume:

Toi, qui **es** *très jeune, tu ne comprends pas cela.*
C'est moi, moi seul, qui **suis** *le chef.*
Vous êtes l'homme qui **convient.**

Observații

1. Dacă antecedentul este nume predicativ, verbul se exprimă la persoana a III-a chiar dacă subiectul este un pronume de persoana I sau a II-a:

Je ne suis pas celui qui **a parlé.**
Vous êtes le seul qui **puisse** *m'aider.*

2. Dacă antecedentul este **un des** + *substantiv*, verbul este la singular sau la plural, după cum se insistă sau nu asupra ideii de individualitate:

C'est un des écrivains qui **mérite** *la meilleure récompense.*
C'est un des ingénieurs qui **ont élaboré** *le projet.*

3. După **un de ceux qui**, predicatul este, în general, la persoana a III-a plural:

Vous êtes un de ceux qui lui **témoignent** *le plus de sympathie.*

Acordul expresiei de prezentare C'EST cu subiectul său real

§ 160. Acest acord prezintă următoarele particularități:

1. Urmat de **nous, vous,** *c'est* rămîne la singular:

C'est nous *qui partirons les premiers.*
C'est vous *qui le dites.*

2. Urmat de **eux, elles,** *c'est* rămîne la singular în limba curentă:

C'est eux (elles) *qui m'ont dit cela.*

dar e folosit la plural în limba literară:

Ce sont eux (elles) *qui m'ont dit cela.*

Însoțită însă de o negație, expresia *c'est* trebuie exprimată la plural:

Ce ne sont pas eux; ce ne sont pas elles.

3. Urmată de un substantiv la plural, *c'est* devine *ce sont*, mai ales în limba literară:

Ce sont les enfants.

Dar în limba familiară se aude mai ales singularul:

C'est des heures *qui paraissent longues.*
Ce n'est pas les journaux *qui racontent ces détails.*

De aceea, dacă după *c'est* urmează două substantive, unul singular și altul plural, este preferabil să se exprime întîi substantivul singular precedat de *c'est:*

C'est la gloire *et les plaisirs qu'il a en vue.*

Observație

Dacă substantivul sau pronumele la plural sînt precedate de o prepoziție, *c'est* rămîne întotdeauna la singular:

C'est à ses maîtres *qu'il doit sa formation.*
C'est à eux *qu'elle pense.*
Ce n'est pas à eux (à elles) *que je pense.*

EXPRIMAREA OBIECTULUI ACȚIUNII

(Complementul direct și indirect)

§ **161.** Obiectul acțiunii se exprimă, ca și în limba română, printr-un **complement direct** *(complément d'objet direct):*

Je reconnais **mon erreur.**

sau printr-un **complement indirect** *(complément d'objet indirect):*

Je réfléchis **à mon erreur.**

În gramatica franceză, distincția dintre complementul direct și cel indirect este în mare măsură formală, ea sprijinindu-se pe construcția diferită a acestor complemente. Astfel, pe cînd complementul indirect este precedat de o prepoziție (mai ales *à* sau *de*):

Je téléphone **à mon ami.**
Elle parlait **de son prochain voyage.**

complementul direct se leagă *nemijlocit* de verbul său:

Vous écrivez **une lettre.**

Observații

1. Această regulă este puțin concludentă întrucît uneori complementul direct este formal, precedat de o prepoziție:

Nous avons rencontré de vieilles paysannes *qui allaient au marché.*
Il a fini de parler.

iar complementul indirect poate fi exprimat printr-un pronume personal fără prepoziție:

Il nous *a parlé.*

2. Cum, deseori, acordul participiului trecut e condiționat de identificarea precisă a complementului direct sau indirect, este mai util să luăm în considerare *sensul* diferit al acestor complemente.

Il nous *a* salués. *(Qui a-t-il salué?)*
Il nous *a* parlé. *(À qui a-t-il parlé?)*

Verbele determinate de complementul direct și indirect

§ 162. Verbele care pot fi determinate de un complement direct sînt numite **tranzitive directe** *(transitifs directs)*. Din punctul de vedere al determinării lor, aceste verbe pot fi grupate în mai multe categorii.

1. Verbe care *trebuie* însoțite de un complement direct:

Il a cassé une vitre.

Fără această determinare, verbul *il a cassé* nu are sens.

Din această categorie fac parte numeroase verbe ca: *abaisser, abattre, abîmer, ajouter, avoir, briser, cacher, casser, citer, consommer, convoquer, définir, délivrer; emmener, enlever, envoyer, entreprendre, faire, mettre, obtenir, posséder, recontrer, secouer, supprimer* etc.

2. Verbe care se pot dispensa de prezența unui complement direct explicit, putînd fi folosite *absolut:*

Il mange *(des fruits).* Il fume *(une cigarette).*
C'est elle qui conduit *(l'auto).*
Il écrit *(des articles) dans les revues.*
Il lit *(un livre).*

3. Verbe care pot fi determinate în același timp de un complement direct și de unul indirect:

J'ai demandé *l'heure à un passant.*
Il nous raconte *de belles histoires.*

Din această categorie fac parte: *accorder, adresser, annoncer, attribuer, cacher, certifier, confirmer, conseiller, destiner, demander, dire, emprunter, interdire, montrer, opposer, pardonner, prédire, prêter, présenter, recommander, reprocher* etc.

§ 163. Verbele care pot fi determinate de un complement indirect sînt numite **tranzitive indirecte** *(transitifs indirects):*

L'enfant obéit *à ses parents.*
Il manque de talent.

1. Unele verbe tranzitive indirecte introduc complementul prin prepoziția **à**. Așa sînt: *aboutir, accéder, adhérer, appartenir, se complaire, se conformer, con-*

sentir, convenir, correspondre, déplaire, désobéir, échapper, se fier, s'habituer, s'intéresser, nuire, obéir, pardonner, plaire, se préparer, se présenter, procéder, réfléchir, remédier, renoncer, ressembler, sembler, songer, sourire, succéder etc.

2. Alte verbe tranzitive indirecte introduc complementul prin prepoziția **de:** *s'abstenir, abuser, se charger, se débarrasser, dépendre, se désintéresser, disposer, douter, s'emparer, jouir, se méfier, se mêler, se moquer, se plaindre, se priver, profiter, provenir, se servir, se soucier, se souvenir.*

§ 164. Numeroase verbe pot fi cînd tranzitive directe, cînd indirecte, schimbarea de regim fiind deseori însoțită de o modificare a sensului:

abuser:
Abuser quelqu'un (a înșela pe cineva)
Abuser de tabac (a abuza de tutun)

applaudir:
Applaudir un acteur (a aplauda un actor)
Applaudir à un projet (a aproba cu entuziasm un proiect)

décider:
Décider quelque chose (a hotărî ceva)
Décider de quelque chose (a se pronunța asupra unui lucru)

manquer:
Manquer quelque chose (a nu nimeri, a rata ceva)
Manquer de talent (a fi lipsit de talent)

témoigner:
Témoigner une vive surprise (a arăta, a manifesta o mare surpriză)
Témoigner d'une chose (a confirma un lucru, a sta mărturie)

user:
User un vêtement (a uza o haină)
User de violence (a face uz de violență).

PRIN CE SE EXPRIMĂ OBIECTUL ACȚIUNII

§ 165. Complementul direct și indirect pot fi exprimate:

1. printr-un substantiv:

Le menuisier range **ses outils.**
Elle renonce **à ses prétentions.**

Substantivul poate fi precedat de un articol partitiv:

Elle a pris **du café.** *Je ne mange pas* **de viande,**

2. printr-un pronume:

Je **les** *ai rencontrées dans la rue.*
Prenez **celles-ci!**
Il a **tout** *accepté.*
Que *dis-tu?*
Je **leur** *ai parlé.*
*J'***y** *pense toujours.*

(Pentru folosirea pronumelor ca complemente, a se vedea **§ 507—508**).

3. printr-un infinitiv:

Il espère **remporter** *le premier prix.*
Nous consentons **à signer.**

4. printr-o propoziţie:

On annonce **qu'il pleuvra demain.**
Les commerçants se plaignent **de ce que les clients sont rares.**

OBIECTUL ACŢIUNII ESTE EXPRIMAT PRINTR-O PROPOZIŢIE

§ 166. Propoziţiile completive care exprimă obiectul acţiunii pot fi grupate în:

— propoziţii completive introduse prin conjuncţiile **que, à ce que, de ce que**
— propoziţii **infinitivale;**
— propoziţii completive introduse prin pronumele **qui, quoi, quiconque** fără antecedent;
— propoziţii **interogative indirecte** şi **exclamative indirecte.**

PROPOZIŢII COMPLETIVE INTRODUSE PRIN *QUE*

§ 167. Acest tip de propoziţie se foloseşte îndeosebi după unele verbe declarative sau care exprimă un sentiment, voinţa, un îndemn, o opinie etc.:

Je vous assure **qu'il viendra.**
Je suis heureux **qu'il soit venu.**

Principala dificultate în folosirea acestor completive o constituie alegerea modului, indicativ, condiţional sau subjonctiv, care depinde nu numai de natura verbului principal, dar şi de intenţia vorbitorului.

§ 168. Subjonctivul este folosit după verbe care exprimă voinţa, un ordin, un sentiment, o îndoială etc. ca: *aimer, avoir peur, attendre, consentir, contester, craindre, défendre, demander, déplorer, désirer, douter, empêcher, s'étonner, être content, éviter, exiger, interdire, ordonner, préférer, proposer, redouter, regretter, se réjouir, souhaiter, tâcher, tolérer, vouloir* etc.:

Il aime **que l'on soit heureux** *autour de lui.*
J'attends **qu'elle m'écrive.**
Nous craignons **qu'il ne fasse** *une erreur.*
Il demande **que chacun fasse** *son devoir.*
Je déplore que cette lettre **se soit égarée.**
Je propose **que le projet soit accepté.**
Je me réjouis **que vous soyez en bonne santé.**
Tâchez **qu'elle comprenne** *ce qu'elle doit faire.*
Vous tolérez **qu'on vous dise cela?**
Je veux **que vous m'écriviez souvent.**

§ **169.** Indicativul apare, în general, după verbe care exprimă o declarație, o opinie, o senzație ca: *affirmer, annoncer, (s')apercevoir, apprendre, assurer, confirmer, considérer, convenir, croire, constater, déclarer, se douter, espérer, estimer, se figurer, ignorer, (s')imaginer, juger, parier, penser, présumer, promettre, prouver, raconter, répéter, se rappeler, reconnaître, remarquer, se rendre compte, savoir, sentir, soutenir, se souvenir, trouver, voir* etc.:

J'espère **qu'il réussira.**
Je considère **qu'il ne faut pas** *abandonner trop vite cette idée.*
Il a reconnu **qu'il était coupable.**

Observații

1. După verbele de opinie ca *croire, se figurer, s'imaginer, penser, trouver* etc., folosite la forma negativă sau interogativă, predicatul propoziției completive este, în general, la subjonctiv:

Je ne crois pas **qu'il vienne.**
Nous ne trouvons pas **qu'il ait tort.**
Pensez-vous **qu'elle se soit fâchée?**

Dar, și în acest caz, viitorul sau condiționalul sînt frecvente, mai ales în limba curentă:
Je ne crois pas **qu'il viendra.**

2. După verbele declarative și de opinie, condiționalul se poate substitui oricînd indicativului fie cu valoarea sa modală, fie pentru a exprima viitorul *(futur dans le passé):*

Je présume **qu'il pourrait venir demain.** (... că ar putea ...)
Nous savions **qu'elle ne viendrait pas.** (... că nu va veni)

§ **170.** După unele verbe ca *admettre, comprendre, concevoir, dire, entendre, être d'avis, ignorer, nier, se plaindre, prétendre, signifier, supposer* etc., se poate folosi **indicativul** sau **subjonctivul,** după cum ele exprimă o opinie sau voință, o acțiune reală sau una ireală:

J'admis **qu'il était urgent** *de mettre un peu d'ordre dans mes idées.*
Admettons **qu'il ait commis cette erreur.**
Tu comprends **qu'il est dangereux** *de laisser les enfants seuls.*
Il comprenait très bien **qu'on puisse agir ainsi.**
J'ai dit **qu'il était innocent.**
Dites-lui **qu'il vienne me voir.**
J'entends **qu'on m'obéisse.**
Il nie **qu'il est venu** (sau **qu'il soit venu**) *tard.*
Il se plaint **qu'on l'a calomnié.**

Observații

1. Din analiza acestor exemple se poate constata că unele verbe își schimbă înțelesul în funcție de modul indicativ sau subjonctiv folosit în subordonată:

J'ai entendu *qu'il était malade.* (Am auzit că ...)
J'entends *qu'on m'obéisse.* (Înțeleg, cer să fiu ascultat)
J'admets *que vous avez raison.* (Recunosc ...)
Admettons *que vous ayez réussi à votre examen.* (Să presupunem ...)

2. Pentru folosirea timpurilor în completivele introduse prin *que* a se vedea *corespondența timpurilor* **§ 108, 115.**

§ 171. În mod obișnuit, completiva introdusă prin *que* este exprimată după verbul principal:

Je crois bien **qu'elle a du succès.**

Propoziția completivă poate fi scoasă în relief și prin plasarea ei la începutul frazei. În acest caz însă, propoziția completivă este reprezentată în principală de un pronume neutru *(le, en, y)*, iar predicatul ei este întotdeauna la subjonctiv:

Qu'elle ait du succès, *je le crois bien.*
Qu'il fût sot, *je n'en pouvais plus douter.*

Se remarcă, de asemenea, că subordonata completivă este despărțită de principală prin virgulă.

PROPOZIȚII COMPLETIVE INTRODUSE PRIN *À CE QUE, DE CE QUE*

§ 172. Există tendința, astăzi, de a introduce propoziția completivă prin **à ce que** sau **de ce que** atunci cînd verbul principal este, în mod obișnuit, urmat de un complement introdus prin *à* sau *de:*

Il s'attend **à ce que je revienne.**
Elle s'excusa **de ce que le dîner n'était pas prêt.**

§ 173. Verbele care pot fi urmate de o completivă introdusă prin **à ce que** sînt: *aboutir, s'accoutumer, aider, aimer, s'attendre, avoir intérêt, consentir, se décider, demander, s'exposer, faire attention, intéresser, s'opposer, penser, prendre garde, renoncer, se résoudre, tenir, veiller* etc.:

Il tient **à ce que tu viennes avec ta sœur.**
Je ne m'oppose pas **à ce que vous l'invitiez.**

Observații

1. În general, predicatul propozițiilor completive introduse prin *à ce que* este la subjonctiv. Modul indicativ poate fi totuși folosit după cîteva verbe:

Elle ne pensait pas **à ce qu'***elle faisait.*

2. Deși aceste verbe introduc complementul prin prepoziția *à*, majoritatea pot fi urmate și de o completivă introdusă prin *que:*

Je demande **qu'on m'oublie.**
Je demande **à ce qu'on m'oublie.**
Je consens **que vous partiez.**
Je consens **à ce que vous partiez.**

§ 174. Propozițiile completive introduse prin **de ce que** depind mai ales de verbe ca: *abuser, s'attrister, se contenter, se désoler, s'étonner, s'excuser, se féliciter, s'indigner, s'inquiéter, se lamenter, se plaindre, profiter, se réjouir, se vanter* etc.:

Je me félicitais **de ce qu'on me laissait en paix.**
Elle se plaignait **de ce qu'il rentrait tard.**

Observații

1. Unele verbe din această categorie pot fi urmate și de o completivă introdusă prin *que:*

Il se plaint **qu'on l'a calomnié.**
Il se plaint **de ce qu'on l'a calomnié.**

2. În completivele introduse prin *de ce que*, verbul este, în general, la indicativ:

Je me réjouis **de ce que vous êtes** *en bonne santé.*

De remarcat că același verb poate fi urmat de o completivă introdusă prin *que*, dar cu verbul la subjonctiv:

Je me réjouis **que vous soyez** *en bonne santé.*

PROPOZIȚIA COMPLETIVĂ INFINITIVALĂ

§ 175. Propoziția infinitivală are verbul la infinitiv și un subiect propriu care e în același timp complement direct al verbului principal; astfel în

Je vois les enfants **jouer** *dans le jardin.*

substantivul *les enfants* este în același timp subiect al infinitivului și complement direct al verbului *voir.*

Acest tip de propoziție completivă se folosește frecvent după verbele *voir, regarder, entendre, écouter, sentir:*

J'entends les oiseaux **chanter.** (Aud păsările cîntînd)

și după verbele *laisser, faire:*

Une matière poreuse laisse **passer** *l'air.* (... lasă să treacă aerul)
Le soleil fait **mûrir** *les fruits.*

Observații

1. Pentru ca infinitivul să poată constitui o propoziție el trebuie să aibă un subiect propriu, diferit de cel al verbului principal. Totuși, uneori acest subiect nu este exprimat:

J'entends **chanter.** *(quelqu'un, des gens)*

2. Termenul de propoziție infinitivală poate fi extins și la infinitivul care depinde de verbe ca *commander, conseiller, défendre* (a interzice), *demander, inviter, prier* etc., dacă subiectul lui este complement direct sau indirect al verbului principal:

Je les ai priés **de venir plus tôt.**
Il nous a conseillé **d'attendre encore.**

3. În limba literară poate fi întîlnită o propoziție infinitivală al cărui subiect este relativul *que:*

Je ramenais la conversation sur des sujets **que** *je savais l'intéresser.*

§ 176. Privitor la natura și locul subiectului propoziției infinitivale, deosebim următoarele cazuri:

a) Subiectul infinitivului este exprimat printr-un *substantiv:*

1. După verbele principale *voir, regarder, entendre, écouter, sentir, laisser,* dacă infinitivul nu este însoțit de un complement direct, subiectul poate fi exprimat fie înaintea infinitivului, fie după el:

J'entends **le chien** *aboyer.*
J'entends aboyer **le chien.**

Dacă infinitivul este un verb tranzitiv însoțit de un complement, în general, subiectul e exprimat înaintea infinitivului:

J'ai souvent entendu **mon père** *prononcer ces paroles.*

Dar și în acest caz, sînt posibile construcțiile următoare:

J'ai souvent entendu prononcer ces paroles **à mon père.**

J'ai souvent entendu prononcer ces paroles **par mon père.**

2. Dacă verbul principal este *faire*, iar infinitivul nu este însoțit de un complement direct, subiectul este exprimat după infinitiv:

Il a fait tomber **des pommes** *en secouant les branches.*

Dacă infinitivul este însoțit de un complement direct, subiectul este exprimat tot după verb, dar precedat de prepoziția *à:*

Cela fit changer d'opinion **à mon père.**

Cela fit dire **à mon père** *qu'il fallait agir autrement.*

b) Dacă subiectul verbului este un *pronume personal complement*, el e exprimat înaintea verbului principal și are următoarele forme:

1. Dacă infinitivul este un verb *intranzitiv*, subiectul infinitivului este un pronume complement direct conjunct:

Je **les** *ai vus entrer ici.* (I-am văzut intrînd aici)

2. Dacă infinitivul este un verb *tranzitiv* însoțit de un complement direct exprimat de un substantiv, subiectul infinitivului poate fi:

— complement direct (de tipul *le, la, les)*:

Je **l'***entends chanter une chanson.*

— sau complement indirect (de tipul *lui, leur)*:

Je **lui** *entends chanter une chanson.*

Observații

1. Dacă verbul principal este *faire*, iar infinitivul este însoțit de un complement direct, subiectul acestui infinitiv este *lui, leur:*

Vous **lui** *faites dire des bêtises.*

2. Dacă verbul principal este *laisser*, iar infinitivul este însoțit de un complement direct, subiectul infinitivului este de tipul *le, la, les:*

Je **le** *laisse écrire sa lettre.*

3. Dacă infinitivul este un verb reflexiv, pronumele subiect al infinitivului este de tipul *le, la, les:*

Vous **le** *faites se retourner.*

PROPOZIȚII COMPLETIVE INTRODUSE PRIN *QUI, QUOI, QUICONQUE*

§ 177. Aceste propoziții completive sînt introduse printr-un pronume relativ fără antecedent *qui, quoi:*

J'invite **qui** *je veux.*

Il ne m'a pas dit **à quoi il faisait allusion.**

sau prin pronumele nehotărît *quiconque:*

Il méprise **quiconque le flatte.**

Verbul acestor propoziții este la indicativ sau la condițional.

PROPOZIȚII INTEROGATIVE INDIRECTE

§ **178.** Cuvintele care introduc completivele interogative depind de caracterul total sau parțial al interogației.

1. Dacă interogația este *totală* (se referă la întreaga propoziție sau la predicatul ei), propoziția interogativă indirectă este introdusă prin conjuncția SI:

Je demande **si tu viendras.** *(Tu viendras?)*

Il voudrait savoir **si tu es content.** *(Tu es content?)*

Această conjuncție, numită și *Si dubitatif*, nu are înțeles condițional și permite folosirea verbului la viitor sau condițional.

2. Dacă interogația este *parțială* (se referă la unul din termenii propoziției, în afară de verb), propoziția interogativă indirectă este introdusă prin **qui, quoi, ce qui, ce que, quel, lequel, quand, où, comment, pourquoi, combien** etc. după cum interogația se referă la subiect, la numele predicativ, la obiectul acțiunii sau la complementul circumstanțial. Astfel,

— QUI reprezintă un *subiect* nume de persoană:

Je ne sais pas **qui a téléphoné.** *(Qui a téléphoné?*

un *nume predicativ* personal:

J'ignore **qui vous êtes.** *(Qui êtes-vous?)*

sau un *complement direct* nume de persoană:

Je vous demande **qui vous cherchez.** *(Qui cherchez-vous?)*

Precedat de o prepoziție, QUI poate introduce o completivă indirectă:

Je te demande **à qui tu as parlé.** *(À qui as-tu parlé?)*

— CE QUI reprezintă un subiect nume de lucru:

Je me demande **ce qui l'intéresse.** *(Qu'est-ce qui l'intéresse?)*

— CE QUE reprezintă un complement direct nume de lucru:

Je voudrais savoir **ce que vous lisez.** *(Que lisez-vous? Qu'est-ce que vous lisez?)*

— QUOI precedat de o prepoziție reprezintă un complement indirect nume de lucru:

Je ne sais pas **à quoi il pense.** *(À quoi pense-t-il?)*

— COMMENT, OÙ, QUAND, COMBIEN, POURQUOI etc. introduc o interogativă indirectă exprimînd circumstanța:

J'ignore **où il est allé.** *(Où est-il allé?)*

Je me demande **pourquoi il est parti.** *(Pourquoi est-il parti?)*

Observații

1. În limba literară, înaintea unui infinitiv, complementul direct nume de lucru este reprezentat de QUE:

Je ne sais **que faire.**

iar în limba familiară de QUOI:

Je ne sais **quoi faire.**

2. Deseori, o interogativă indirectă introdusă prin *quel* e înlocuită de o propoziție relativă avînd ca antecedent același substantiv:

Je voulais savoir **quel temps il faisait.**
(Je voulais savoir le temps **qu'il faisait.)**
Je ne sais pas **quelle heure il est.**
(Je ne sais pas l'heure **qu'il est.)**

§ 179. Locul subiectului într-o propoziție interogativă indirectă este înaintea verbului, acest tip de interogație fiind caracterizat, spre deosebire de interogația directă, de succesiunea normală *subiect* + *verb*. Dacă pronumele subiect nu este niciodată inversat, subiectul exprimat printr-un substantiv poate apărea și după verb în unele cazuri:

Il se demandait à quoi servait **cet appareil.**
Il se demandait à quoi **cet appareil** *servait.*

Dealtfel, după *quel* cu rol de nume predicativ, inversiunea substantivului subiect este singura construcție posibilă:

J'ai demandé quel était **son nom.**

PROPOZIȚII EXCLAMATIVE INDIRECTE

§ 180. Cu o structură asemănătoare interogației indirecte, propoziția exclamativă indirectă este tot o completivă introdusă, în general, prin **quel, comme, combien, ce que** (cu înțelesul de *combien*):

Tu ne sais pas **comme je t'aime!**
Il se souvint **combien elle était séduisante!**
Vous ne pouvez pas vous imaginer **ce qu'il faisait beau là-bas!**

Uneori, exclamația indirectă apare după verbul *penser* și e introdusă prin *si:*

Vous pensez **s'il était heureux de cette nouvelle!**
(Vă închipuiți ce fericit era de această veste!)
Tu penses, **si j'ai eu peur!** (Îți dai seama ce frică mi-a fost!)

EXPRIMAREA TIMPULUI

Exprimarea datei

§ 181. Complementul de timp care exprimă numărul anilor este format din prepoziția EN urmată de numeralul cardinal respectiv:

Cela s'est passé **en 1789.**

Observații

1. Dacă numărul anilor depășește 1 000, limba vorbită preferă să-l exprime prin numărul sutelor:

En dix-sept cent quatre-vingt neuf.

în loc de

En mille sept cent quatre-vingt neuf.

2. Numai în actele juridice, transcrierea în litere a numărului anilor înlocuiește pe *mille* prin *mil.*

3. Substantivul *année* exprimă durata și este mai des folosit decît *an.* Spre deosebire de acesta din urmă, *année* poate fi însoțit de un adjectiv demonstrativ:

Il a bien travaillé **cette année.**

de un adjectiv interogativ:

En quelle année *est-il parti?*

de adjectivul nehotărît *quelques, chaque:*

Dans quelques années, *l'enfant grandira.*
Il reviendra **chaque année.**

de un mare număr de adjective calificative:

L'année scolaire, universitaire, une bonne (mauvaise) année, l'année suivante.
Je vous souhaite une **bonne** *et* **heureuse** *année!*

4. Substantivul *an* este deseori precedat de un numeral cardinal:

Il est parti depuis **quatre ans.**

și intră în compunerea unor locuțiuni frecvente ca: *Tous les ans* (în fiecare an), *Le jour de l'an* (ziua de 1 ianuarie), *Par an* (pe an), *Le nouvel an* (anul nou) etc.

An poate fi urmat de cîteva adjective calificative ca *prochain, passé, dernier,* dar nu poate fi precedat de un adjectiv calificativ.

§ 182. Complementul care indică luna calendaristică poate forma următoarele structuri:

— numele lunii precedat de EN:
Ils viendront **en juin, en août.** *Nos sommes* **en janvier.**

— numele lunii precedat de *au mois de:*
Prendre ses vacances **au mois d'août.**

— numele lunii precedat de data zilei:
Je serai de retour **le 24 août.**

Pentru determinarea aproximativă a părților unei luni se pot folosi:
— *Au début de juillet* (la începutul lui iulie)
— *À la mi-juillet, à la mi-août* (la jumătatea lui ...)
— *À la fin de juillet* (la sfîrșitul lui iulie)

§ 183. Pentru determinarea zilei se folosesc următoarele construcții:

— numele zilei din săptămînă, folosit fără articol și fără prepoziție:
Ils arriveront **mercredi.**

— data zilei din lună se exprimă prin numeralul cardinal respectiv, precedat de articolul LE:

Je suis parti **le 20 janvier.**

Dacă se precizează şi numele zilei, articolul *le* precedă acest substantiv:

Nous partirons **le jeudi 20 janvier.**

Numele zilei precedat de LE poate exprima data permanentă a unei acţiuni:

Ce médecin reçoit **le mardi.**

Observaţii

1. Pentru determinarea zilei în raport cu prezentul se folosesc *hier, avant-hier, aujourd'hui, demain, après-demain:*

Ils sont arrivés **avant-hier.**

Dacă determinarea are loc în raport cu trecutul sau cu viitorul se folosesc *la veille* (în ajun, cu o zi înainte), *l'avant-veille* (cu două zile înainte), *le lendemain* (a doua zi), *le surlendemain* (a treia zi):

Nous irons dimanche au théâtre; la **veille,** *il faudra louer des places.*

Nous arriverons vendredi à Bucarest, et le **lendemain,** *samedi nous partirons pour Constanţa.*

2. Pentru a denumi părţile zilei se folosesc: *matin, midi, après-midi, soir* precedate de LE sau de CE:

Je l'ai rencontré **le matin.**

Ils recevront la lettre **ce soir.** (în seara asta)

Folosirea particulei LÀ indică îndepărtarea în timp:

Ce soir-là, *il a plu à verse.* (În seara aceea ...)

Aceste substantive pot fi folosite ca determinanţi dînd loc la construcţiile următoare: *demain soir, hier matin, la veille à midi, la veille au soir, l'avant-veille dans l'après-midi* etc.

3. Substantivele feminine *journée, matinée, soirée* exprimă *durata:*

Je l'ai attendu une **journée** *entière.*

Quelle belle **matinée**!

Passer ses **soirées** *à lire.*

pe cînd substantivele masculine corespunzătoare *jour, matin, soir* denumesc ziua, dimineaţa, seara ca unităţi de timp:

Les sept **jours** *de la semaine.*

§ 184. Complementul care indică anotimpul formează următoarele construcţii:

— numele anotimpului precedat de prepoziţia EN (dar numai pentru *été, automne, hiver):*

En été *il fait chaud.* **En hiver** *il neige.*

— înaintea substantivului *printemps* se foloseşte AU:

Au printemps *les arbres fleurissent.*

— dacă e vorba de o acţiune obişnuită care se repetă, numele anotimpului e precedat de prepoziţia EN sau de articolul LE (pentru *été, automne, hiver):*

En été (l'été) *il fait trop chaud dans cette maison.*

și de AU sau LE pentru *printemps:*

Au printemps (le printemps) *il fait très beau ici.*

— Dacă numele anotimpului este urmat de un adjectiv calificativ, se folosește articolul LE:

L'été prochain, *nous irons au bord de la mer.*

Exprimarea orei

§ **185.** Complementul care exprimă ora este introdus prin prepoziția *À:*

Nous serons ici **à dix heures.**
Il est rentré **à midi (à minuit).**

Dacă indicarea orei este aproximativă, se folosește prepoziția VERS, urmată sau nu de articolul LES:

Il viendra **vers dix heures, vers les dix heures.**

LES poate fi menținut chiar dacă e vorba de o singură oră, de *midi* sau de *minuit:*

Ils seront ici **vers (les) une heure, vers (les) midi, vers (les) minuit.**

Observații

1. Față de o anumită oră, numărul minutelor *în plus* se exprimă prin numeralul cardinal respectiv, folosit fără prepoziție sau conjuncție:

J'arriverai **à cinq heures cinq.**

Numărul minutelor *în minus* este precedat de MOINS:

J'arriverai **à cinq heures moins cinq.**

2. Sfertul de oră în plus e precedat de ET sau UN:

Le train part **à deux heures et quart (un quart).**

Dacă e în minus, se folosește MOINS LE sau MOINS UN:

Il sera ici **à trois heures moins le (moins un) quart.**

3. Jumătatea de oră în plus se leagă prin conjuncția ET:

Il s'est réveillé **à six heures et demie.**

4. Numărul aproximativ de minute se exprimă prin **quelque:**

Je serai là à deux heures **et quelque.** (... și ceva)
Il viendra à midi **moins quelque.** (... fără ceva)

Adverbe de timp

§ **186.** Complementul circumstanțial de timp poate fi exprimat prin numeroase adverbe și locuțiuni adverbiale:

1. Cu valoare de trecut: *autrefois, jadis* (odinioară), *naguère* (mai demult), *depuis longtemps* (de multă vreme), *dernièrement, récemment, depuis peu* (de curînd):

Jadis, *il y avait ici une forêt.*
Je ne l'ai pas vu **depuis longtemps.**

2. Cu valoare de viitor: *dans quelque temps* (peste cîtăva vreme), *bientôt, immédiatement, dans un instant, dans un moment, sous peu* (peste puțin, îndată), *prochainement* (în curînd), *tout de suite:*

Il viendra **dans un instant.**

3. Cu valoare de prezent: *maintenant, à présent, à l'heure qu'il est, actuellement:*

Maintenant *elle va être heureuse.*
Actuellement *ce problème ne se pose plus.*

4. Cu alte valori: *parfois* (uneori), *quelquefois* (citeodată), *souvent* (deseori), *jamais* (vreodată), *soudain, tout à coup* (deodată), *de temps en temps, désormais, dorénavant* (de acum înainte), *déjà, toujours, à jamais* (pentru totdeauna) etc.

Désormais, *tu n'auras plus de soucis.*

Observații

1. Locuțiunea adverbială *tout de suite* (îndată, imediat) este deseori înlocuită de *de suite*, nu numai în limba familiară, dar și în cea literară:

Allez **de suite** *vous restaurer.* (A. Gide)

2. Adverbul *tantôt*, care a avut sensurile *îndată* și *adineaori*, este folosit astăzi cu înțelesul de *în după-amiaza asta:*

Venez **tantôt** *prendre le thé.*
(Venez cet après-midi prendre le thé.)

3. Deosebirea de înțeles dintre *tout à coup* (deodată) și *tout d'un coup* (dintr-o dată) nu se mai face astăzi, aceste locuțiuni fiind considerate sinonime.

CONSTRUCȚIA COMPLEMENTULUI CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP

§ 187. Complementul circumstanțial de timp, construit fără prepoziție, poate fi exprimat:

1. printr-un substantiv:
Il viendra **l'année prochaine.**
Je partirai **jeudi.**
Le combat a duré **une semaine.**

2. printr-un adverb de timp (a se vedea și **§ 186**):
Je l'ai rencontré **dernièrement.**
Dorénavant *tu rentreras plus tôt.*

3. printr-un verb la gerundiv sau la participiu:
En m'apercevant, *il poussa des cris de joie.*
Tout en dînant, *il lisait son journal.*
Ayant réuni *toute la famille, il ouvrit le testament.*

§ 188. Deseori însă, complementul circumstanțial de timp este introdus de prepoziții și locuțiuni prepoziționale. În acest caz, el poate fi exprimat:

1. printr-un substantiv:
Pendant l'hiver, *il a achevé la rédaction de son roman.*

2. printr-un pronume:
Il est arrivé bien **après moi.**
3. printr-un adverb de timp:
Elle est partie **pour longtemps, pour toujours peut-être.**
4. printr-un verb la infinitiv trecut sau prezent:
Après avoir déjeuné, *il est allé se promener.*
Avant de partir, *aies soin de fermer la porte.*

§ **189.** Prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale care introduc un complement circumstanţial de timp exprimă diferite raporturi temporale (anterioritate, posterioritate, durată etc.). Prepoziţiile cele mai des folosite sînt: *avant, après, pendant, durant, jusqu'à, pour, de, depuis, dès, à partir de, vers, sur, à* etc.:
Je les ai attendus **jusqu'au soir.**
Depuis la mort de son mari, *elle ne sort plus.*
Sa vie durant, *il n'a fait que travailler.*
Il arriva **vers le soir.**

PROPOZIŢIILE CIRCUMSTANŢIALE DE TIMP

§ **190.** Între propoziţia principală şi subordonata circumstanţială de timp (numită şi propoziţie *temporală*) se stabilesc, în general, trei feluri de raporturi:
— de simultaneitate (acţiunile celor două propoziţii se petrec în acelaşi timp);
— de anterioritate (acţiunea din subordonată precedă pe cea din principală);
— de posterioritate (acţiunea din subordonată este posterioară celei din principală).

Aceste raporturi sînt determinate de natura conjuncţiei care introduce propoziţia temporală şi de alegerea timpului verbal în cele două propoziţii.

Acţiunile sînt simultane

§ **191.** Conjuncţiile care introduc o temporală, a cărei acţiune este simultană cu acţiunea din principală, sînt următoarele:
QUAND, LORSQUE (cînd):
Quand il la regardait, *il était toujours ému.*
Lorsque *vous y penserez, vous me rapporterez ce livre.*

Observaţii

1. **Quand** mai poate marca şi alt raport temporal:
Quand *vous aurez lu ce livre, vous me le prêterez.* (După ce veţi fi citit cartea ...)

2. Conjuncţia **lorsque** este mai puţin folosită, fiind o variantă literară a lui *quand.*

3. Remarcăm că în exemplele de mai sus, verbele din cele două propoziţii sînt la acelaşi timp. După cum vom vedea, această concomitenţă temporală nu este obligatorie:
Quand *je suis entré, il dormait.*
Simultaneitatea se realizează între o acţiune care durează *(il dormait)* şi alta momentană *(je suis entré).*

COMME: *(pe cînd, cînd, în timp cc):*

Comme *le soir tombait, nous arrivâmes enfin en vue d'un village.*

După **comme,** verbul propoziției temporale este întotdeauna la imperfect, iar în principală se folosește perfectul simplu (ca în exemplul de mai sus) sau perfectul compus:

Le téléphone a sonné juste **comme** *j'entrais dans mon appartement.*

ALORS QUE *(pe cînd, în timp ce, cînd):*

Je l'ai connu **alors que** *j'étais étudiant.*

În acest context, **alors que** este sinonim cu **lorsque.**

PENDANT QUE, TANDIS QUE (în timp ce):

Pendant que *maman préparait le dîner, papa lisait son journal.*
Pendant que *je regardais à la fenêtre, une voiture provoqua un accident.*
Nous sommes arrivés **tandis qu'***ils déjeunaient.*

Tandis que aparține unei vorbiri mai alese.

DEPUIS QUE *(de cînd):*

Depuis que *je le connais, je n'ai cessé de l'estimer.*

TANT QUE, AUSSI LONGTEMPS QUE (atîta timp cît):

Il vaut mieux voyager **tant qu'***on est jeune.*
Tant que *son mari vécut, elle n'eut aucun souci.*
Je vous prie de garder ce livre **aussi longtemps qu'***il vous sera nécessaire.*

Observație

Conjuncția **tant que** indică două acțiuni de durată egală și care se limitează reciproc. De aceea, în ambele propoziții se folosește același timp. Dar dacă cele două propoziții sînt la forma negativă, verbul subordonatei exprimă, în general, rezultatul acțiunii și e folosit la un timp compus (mai mult ca perfect, viitor anterior), pe cînd verbul principalei este la un timp simplu corespunzător:

Tant que *je ne serai pas rentré, tu ne sortiras pas.*

TOUTES LES FOIS QUE *(ori de cîte ori)*, CHAQUE FOIS QUE *(de fiecare dată cînd):*

Toutes les fois qu'*il venait, il nous apportait des fleurs.*
Chaque fois qu'*ils venaient, nous sortions le grand service à café.*

Aceste două locuțiuni conjuncționale exprimă repetarea concomitentă a acțiunilor.

À MESURE QUE, AU FUR ET À MESURE QUE *(pe măsură ce):*

À mesure que *l'orateur parlait, l'auditoire s'enthousiasmait.*
Au fur et à mesure que *l'heure avançait, elle s'inquiétait davantage.*

Aceste două locuțiuni indică progresia proporțională a două acțiuni care se desfășoară simultan.

AU MOMENT OÙ *(în clipa în care):*

Au moment où *l'on servit le potage, mon oncle reparut.*

Această locuțiune are și alte variante: **à l'instant où, à l'heure où, le jour où, dès l'instant où** etc.

QUE poate singur introduce o temporală simultană:

À la fin du spectacle, les applaudissements crépitaient encore **que** *les premiers rangs déjà se levaient impatients.* (... în timp ce...)

Le professeur n'avait pas encore fini sa leçon **que** *la cloche annonçait bruyamment la fin des classes.* (... cînd...)

Observaţii

1. QUE mai poate introduce o temporală simultană dacă principala este reprezentată de galicismul *il y a* + o determinare de timp de tipul *il y a deux jours, il y a longtemps, il y a une semaine* etc.:

Il y a plus d'un mois **qu'***elle attendait cette lettre.* (... de cînd ...)

2. QUE mai e folosit pentru a evita repetarea oricărei conjuncţii sau locuţiuni temporale:

Quand il viendra et **qu'***il verra cela...*

§ **192.** Din exemplele care ilustrează construcţia temporalelor simultane rezultă că *modul* folosit în aceste propoziţii este, în general, **indicativul** şi rareori *condiţionalul.*

În ceea ce priveşte folosirea *timpurilor* în cele două propoziţii, deosebim două situaţii:

1. Verbul din principală şi cel din subordonată sînt la acelaşi timp:

Quand il **parlait,** *tout le monde se* **taisait.**
Le recevriez-*vous chaque fois qu'il* **viendrait?**
Tant que **durait** *le jour, il ne* **voyait** *personne autour de sa petite demeure.*

Acest paralelism temporal corespunde unei simultaneităţi *totale.*

2. Unul din verbe exprimă o acţiune care durează, iar celălalt o acţiune momentană:

Quand je **suis entré,** *il* **dormait.**
Comme il **sortait,** *elle* **entra.**

Acţiunea din propoziţia temporală este anterioară

§ **193.** Anterioritatea acţiunii din propoziţia temporală faţă de cea din principală rezultă mai ales din decalajul temporal dintre cele două verbe:

Quand il **eut rédigé** *son rapport, il le* **fit** *taper.*

Deseori însă, raportul de anterioritate este marcat în acelaşi timp de înţelesul conjuncţiei:

Après qu'*il fut parti, on reconstruisit la maison.*

§ **194.** Conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale care introduc o propoziţie temporală de anterioritate sînt următoarele:

APRÈS QUE:

Après qu'*il aura passé son examen, nous partirons à la campagne.* (După ce...)
Il est venu nous apporter la lettre, **après que** *Jacques était parti.*

Observaţie

După **après que** ar trebui folosit întotdeauna *indicativul* întrucit subordonata pe care o introduce exprimă un fapt trecut şi *real*. Astăzi, însă, atît limba uzuală cît şi cea literară folosesc în mod curent *subjonctivul:*

C'était peu de temps **après que nous ayons acheté** *cette maison.* (... de cînd ...)

Après qu'ils se fussent quittés, *les jours leur semblaient plus longs.* (... după ce ...)

După ce multă vreme a fost considerată ca o construcţie greşită, folosirea subjonctivului după *après que* a devenit tot mai frecventă, datorită mai ales analogiei cu propoziţiile temporale introduse prin *avant que* şi urmate în mod firesc de subjonctiv.

QUAND, LORSQUE (după ce, cînd):

Quand *tu auras lu ce roman, tu me le prêteras.* (După ce vei fi citit acest roman...)

Lorsqu'*elle eut atteint le coin de la rue, elle se réfugia sous les arbres.*

De remarcat că, în acest caz, numai deosebirea dintre formele verbale indică raportul de anterioritate, dat fiind că conjuncţiile *quand, lorsque* introduc deseori o temporală simultană.

DEPUIS QUE (de cînd):

Depuis que *mon père est mort, mon oncle a soin de la famille.*

Depuis qu'*il est parti, nous sommes sans nouvelles.*

În general, pentru ca *depuis que* să introducă o temporală de anterioritate, e necesar ca unui timp compus din subordonată să-i corespundă în principală un timp simplu. În cazul că în ambele propoziţii se foloseşte acelaşi timp, temporala este simultană.

DÈS QUE, AUSSITÔT QUE, SITÔT QUE (îndată ce):

Dès qu'*il sera arrivé, vous m'avertirez.*

Aussitôt qu'*il apprit la nouvelle de sa réussite, il lui envoya une lettre de félicitations.*

Il commença l'examen du manuscrit, **sitôt qu'***il lui fut remis.*

Sitôt que *le chien avait avalé un morceau, il jappait pour réclamer le suivant.*

Prin înţelesul lor, aceste locuţiuni indică o anterioritate imediată. De remarcat că verbul din principală poate fi uneori la acelaşi timp ca cel din subordonată.

À PEINE (abia):

À peine *étiez-vous parti, qu'il arrivait.*

À peine *suis-je dans la rue, voilà un violent orage qui éclate.*

După *à peine*, verbul e folosit la forma inversivă (subiectul este exprimat după verb).

Observaţii

1. Conjuncţia QUE poate, de asemenea, introduce o temporală de anterioritate, dar avînd o nuanţă de *opoziţie* evidentă:

Son ami avait disparu dans la foule, **que** *Jacques regardait encore immobile.* (... dar Jacques privea încă ...)

Il n'avait pas mis le pied sur le trottoir, **qu'***il entendit un fracas épouvantable.*

2. Temporala introdusă prin UNE FOIS QUE (îndată ce) are deseori o nuanţă *cauzală:*

Une fois qu'*il s'est mis quelque chose en tête, il ne veut plus rien entendre.*

PROPOZIȚIA PARTICIPIALĂ TEMPORALĂ

§ 195. **Propoziția participială** *(la proposition participe)* are predicatul la modul participiu și un subiect propriu, diferit de acela al verbului principal:

Aussitôt la lettre reçue, *vous partirez.* (Îndată ce veți primi scrisoarea...)

La nuit venue, *tout se tait.* (Cînd se lasă noaptea, totul se liniștește)

§ 196. Propoziția participială cu valoare de temporală anterioară are, în general, verbul la participiul trecut:

Les classes finies, *les enfants quittèrent l'école* (Cursurile terminate, copiii părăsiră școala)

De fapt, în acest tip de propoziție, predicatul, exprimat printr-un verb pasiv sau intranzitiv (conjugat cu *être*), se află la forma compusă a participiului, din care însă auxiliarul a fost omis:

Le linge lavé et repassé, *la bonne femme alla se reposer.*
Le village dépassé, *l'auto roula plus vite.*

Observații

1. Predicatul exprimat prin participiul trecut poate fi precedat de un adverb de timp ca *aussitôt, sitôt, une fois* pentru a indica o anterioritate imediată:

Aussitôt *le déjeuner fini, on retourna à l'Exposition.*
Sitôt *la nouvelle lancée, les curieux commencèrent à affluer.*

2. Uneori, participiul însuși lipsește:

Une fois la commode en place, *elle l'emplit.* (Îndată ce scrinul fu la locul lui ...)

3. Propoziția participială temporală poate avea verbul la participiul prezent, dar această construcție este puțin frecventă:

***Huit heures* sonnant,** *on entendit le train qui arrivait.*

Acțiunea din propoziția temporală este posterioară

§ 197. Principalele conjuncții și locuțiuni conjuncționale care pot introduce o propoziție temporală de posterioritate sînt:

AVANT QUE (înainte ca):

Il faudra rentrer les gerbes **avant que** *l'orage éclate.*
J'irai certainement vous voir **avant que** *vous partiez.*

După *avant que*, verbul poate fi însoțit, în mod facultativ, de *ne* expletiv:

J'irai certainement vous voir **avant que** *vous* **ne** *partiez.*
Rentrons **avant qu'***il* **ne** *pleuve.*

Observații

1. După **avant que**, verbul este întotdeauna la subjonctiv.

2. Dacă propoziția principală este negativă, *avant que* poate fi înlocuit prin **que** urmat tot de subjonctiv și de **ne** expletiv:

Je ne m'en irai pas **que** *vous* **ne** *m'ayez répondu.*
Je ne te lâche pas **que** *tu* **ne** *m'aies pardonné.*
Această construcție aparține limbii literare.

JUSQU'À CE QUE (pînă ce):

J'attendrai ici **jusqu'à ce qu'***elle vienne.*
Restez **jusqu'à ce que** *je revienne.*

Observaţie

O variantă a acestei locuţiuni este **jusqu'au moment où** care permite folosirea indicativului:

Il a été malheureux **jusqu'au moment où** *il l'a rencontrée.*

EN ATTENDANT QUE (pînă cînd):

L'enfant enrichit sa mémoire **en attendant que** *son jugement puisse en profiter.*
Nous nous abritions sous les arbres **en attendant que** *l'orage se calmât.*

Locuţiunea **en attendant que,** foarte apropiată ca înţeles de *jusqu'à ce que,* insistă mai mult asupra duratei acţiunii şi mai puţin asupra limitei ei finale. Ambele locuţiuni sînt urmate de un verb la subjonctiv.

Observaţie

Dacă două propoziţii temporale depind de aceeaşi principală, a doua este introdusă de conjuncţia QUE:

Partons avant qu'il ne vienne et **qu'***il voie cela.*

§ 198. Din exemplele care ilustrează diferitele construcţii de propoziţii temporale de posterioritate rezultă că modul folosit în aceste propoziţii este *subjonctivul.* O excepţie o constituie propoziţiile introduse prin *jusqu'au moment où* în care se foloseşte indicativul.

CONSTRUCŢII ECHIVALENTE CU O PROPOZIŢIE TEMPORALĂ

§ 199. În numeroase cazuri, o propoziţie temporală poate fi exprimată printr-o construcţie echivalentă:

1. Gerundivul poate deseori înlocui o temporală simultană:

Il lisait son journal **pendant qu'***il dînait.*
En dînant, *il lisait son journal.*

sau:

Tout en dînant, *il lisait son journal.*

Evident, această construcţie nu e posibilă decît în cazul în care propoziţia principală şi temporala au acelaşi subiect.

2. *Après* + *infinitiv trecut* poate înlocui o temporală anterioară dacă ambele propoziţii au acelaşi subiect:

Quand *il aura lu le livre, il te le prêtera.*
Après avoir lu *le livre, il te le prêtera.*

3. *Avant de* + *infinitiv* poate înlocui o temporală de posterioritate, dacă ambele propoziţii au acelaşi subiect:

(Je veux vous dire quelques mots **avant que** *je m'en aille.)*
Je veux vous dire quelques mots **avant de m'en aller.**

4. Un substantiv sau adjectiv cu valoare predicativă, exprimat la începutul frazei, poate, de asemenea, înlocui o temporală:

(Quand il était enfant, *il aimait cueillir des fleurs.*)
Enfant, *il aimait cueillir des fleurs.*

EXPRIMAREA LOCULUI ACȚIUNII

§ **200.** Complementul de loc poate fi exprimat:

— printr-un substantiv, în general, precedat de o prepoziție:
Il est parti **pour Paris.** *Il a vécu* **en France.**

— printr-un pronume:
Nous sommes **chez nous.** *Il vient* **vers moi.**

— printr-un adverb de loc:
Elle restera **ici.** *Ils habitent* **loin.**

— printr-o propoziție:
Où que vous alliez, *je vous suivrai.*

PREPOZIȚII CARE INTRODUC UN COMPLEMENT DE LOC

§ **201.** Principalele prepoziții care introduc un complement de loc sînt următoarele:

À: *Nous sommes arrivés* **à Bucarest.**

Observații

1. Prepoziția **à** este înlocuită prin **chez** înaintea unui nume de persoană:
J'irai cet après-midi **chez** *le médecin.*

2. Verbul *partir* e urmat deseori de un complement de loc introdus de prepoziția *pour:*
Il partira **pour Paris.**

Această construcție, considerată multă vreme ca obligatorie, tinde să devină facultativă. Astfel, numeroși scriitori folosesc, în acest caz, prepozițiile *à, chez, vers, en:*

Hippolyte partit **à** *Neufchâtel.* (Flaubert)

3. Prepoziția *à* intră în compunerea a numeroase locuțiuni prepoziționale de loc: *à travers,* (peste, de-a curmezișul), *au-delà de* (dincolo de), *au-dessous de* (dedesubt), *au milieu de* (în mijlocul), *au travers de* (de-a curmezișul), *aux environs de* (în împrejurimile) etc.

DE: *Il vient* **de** *l'école. Il sort* **de** chez *soi.*
DEPUIS: *Les Pyrénées s'étendent* **depuis** *l'Atlantique jusqu'à la Méditerranée.*

Observații

1. Folosită fără *jusqu'à*, prepoziția *depuis* indică locul unei acțiuni care continuă:
Depuis *ma chambre, je puis tout entendre.* (Din camera mea ...)
On transmet un concert **depuis** *la salle de l'Athénée.*

2. Sensul spațial al acestei prepoziții nu trebuie confundat cu sensul ei temporal: *Depuis la Révolution...*

DÈS: **Dès** *la sortie de Paris, la route a été encombrée.* (De la ieșirea din Paris...)

DANS, EN: *Il y a une boulangerie* **dans** *la rue voisine. Il a vécu* **en** *France.*

Observații

1. *Dans* precedă un substantiv însoțit de o determinare, pe cînd **en** precedă în general un substantiv fără articol.

2. EN e folosit înaintea numelor geografice:
— înaintea unui substantiv feminin sau care începe cu o vocală: **En** *Roumanie.* **En** *Irak.*
— înaintea numelor de regiuni: **En** *Provence.*
— înaintea numelor de insule mari: **En** *Crète.*

Dar, înaintea numelor de țări de genul masculin care încep cu o consoană se folosește *à* (contractată cu articolul): **Au** *Brésil.* **Au** *Canada.*

SUR, AU-DESSUS DE: *Mettre sa tête* **sur** *un oreiller.* (...pe...)
S'appuyer **sur** *un bâton.* (...într-un...)
La clef est **sur** *la porte.* (...în...)
Poser une lampe **au-dessus du** *bureau.* (...pe...)

SOUS, AU-DESSOUS DE: *S'asseoir* **sous** *un arbre. Le village est* **au-dessous de** *la montagne.*

DEVANT: *Elle s'est assise* **devant** *moi.* (...înaintea, în fața...)

AVANT: *Sa maison est juste* **avant** *le pont.* (...în fața...)

DERRIÈRE, APRÈS: *Je marche* **derrière** *lui.* (...în urma, după...) *La maison este juste* **après** *la poste.* (...în dosul...)

AUPRÈS: *Il est venu s'asseoir* **auprès** *de moi.* (...lîngă...)

PRÈS DE: *Il est demeuré* **près de** *sa mère mourante.* (...lîngă...) *Cette île est située* **près de** *l'équateur.* (...aproape de...)

LE LONG DE: *Il se promenait* **le long de** *la rivière.* (... de-a lungul...)

ADVERBE DE LOC

§ 202. Principalele adverbe și locuțiuni adverbiale cu înțeles spațial și care pot fi complemente de loc sînt:

AILLEURS: *Allons* **ailleurs!** (...în altă parte) *Ces conserves ne sont pas fabriquées en France: elles viennent* **d'ailleurs.** (...din altă parte)

ALENTOUR: *J'admirais le château et je voyais* **alentour** *les écuries.* (...în preajmă, în vecinătate...)

EN ARRIÈRE: *Faire un pas* **en arrière.** (...înapoi)

AUTOUR: *La fusée est dans l'orbite de la Lune et tourne maintenant* **autour.** (...în jur)

APRÈS: *Dans le cortège, les femmes marchant* **après.** (...în urmă) *Allez jusqu'au coin de la rue,* **après** *vous verrez la rue.* (...după aceea...)

AVANT: *N'allez pas jusqu'à la poste; arrêtez-vous* **avant.** (...înainte) *Il marche* **en avant.** (...în față, înainte)

DEDANS: *Le bureau était ouvert: je suis entré* **dedans.** (...înăuntru)

DEHORS: *Attends-moi* **dehors!** (...afară) *Il est resté* **dehors** *toute la nuit.*

DERRIÈRE: *Corsage qui s'agrafe* **derrière.** (...în spate)

DEVANT: *Gilet qui se boutonne* **devant.** (...în față)

ICI, LÀ: *Il habite* **ici.** *Sortez* **d'ici!** *Votre stylo n'est pas ici, je le vois* **là,** *sur l'autre bureau.* (... acolo ...)
Ce n'est pas loin de **là.** (... de acolo)

PRÈS, AUPRÈS: *Il demeure tout* **près.** (...foarte aproape) *Son frère était malade, il est resté* **auprès.** (...lîngă el)

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC

§ **203.** Aceste propoziții, puțin frecvente, sînt introduse de:

1. adverbul relativ OÙ:

Où *il n'y a pas d'eau, la vie s'éteint.*

2. adverbul *où* precedat de o prepoziție **(de, par, jusque)** sau de adverbul *là:*

D'où *il était, il aurait pu s'apercevoir de ma présence.*
Je suis allé **là où** *vous avez été.*

§ **204.** În aceste propoziții se folosește *indicativul* sau *condiționalul,* după cum acțiunea e reală sau ipotetică.

Observație

Numeroși lingviști consideră propoziția locativă ca fiind o relativă, introdusă prin pronumele relativ *où* folosit fără antecedent.

EXPRIMAREA CAUZEI

§ **205.** Complementul circumstanțial de cauză poate fi exprimat:

— printr-un substantiv precedat de o prepoziție:

Il n'a pas obtenu son permis de conduire, **à cause d'une fausse manœuvre.**

— printr-un pronume personal precedat de o prepoziție:

C'est **à cause de toi** *que j'ai été puni.*

— printr-un gerundiv:
Il s'est blessé **en tombant,**

— printr-un participiu prezent:
Étant *trop jeune, on le renvoya.*

— printr-un infinitiv precedat de o prepoziție:
Elle connaissait les lieux **pour y être venue** *avec sa mère.*
D'avoir tant crié, *il eut la voix brisée.*

— printr-o propoziție cu verbul la mod personal:
Du moment que vous le voulez, *je m'en vais.*

— printr-o propoziție participială:
Les circonstances étant différentes, *je renonce à ce projet.*

§ 206.
PREPOZIȚII CARE INTRODUC UN COMPLEMENT CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ

À CAUSE DE urmat de un nume de ființă sau de lucru:
Il a retardé **à cause de** *toi.* (...din cauza...)
Je ne suis pas venu **à cause de** *l'orage.*

POUR CAUSE DE urmat de un nume de lucru:
Il a été renvoyé **pour cause d'***incapacité.* (...din cauză de, din motiv de...)
Demander un congé **pour cause de** *maladie.*

Acest tip de complement este folosit în stilul administrativ și în anunțuri:
Le magasin est fermé **pour cause** de *décès.*

PAR SUITE DE:
Par suite des *pluies, la rivière a débordé.* (În urma...)

VU, ATTENDU, EN RAISON DE, ÉTANT DONNÉ:
Vu *l'heure tardive, il a fallu ajourner la discussion.* (Dat fiind ...)

Aceste prepoziții sînt folosite mai ales în limbajul administrativ.

À FORCE DE:
Il a réussi **à force de** *travail.* (... prin multă muncă)

PAR CRAINTE DE, DE PEUR DE:
Par crainte d'*une erreur, il est prudent de refaire le calcul.* (De teama...)

DE:
Il est rouge **de** *colère.* (... de ...)

POUR:
Le café est fermé **pour** *réparations.* (...pentru, din cauză de...)

FAUTE DE:
Je n'ai pas pu achever, **faute de** *temps.* (...din lipsă de...)

GRÂCE À:
J'ai réussi **grâce à** *vous.* (... datorită, mulțumită, grație ...)

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ

§ 207. Din punctul de vedere al structurii lor, propozițiile circumstanțiale de cauză pot fi grupate în:

— propoziții cauzale introduse printr-o conjuncție;
— propoziții cauzale participiale;
— propoziții independente (juxtapuse sau coordonate);
— propoziții relative cauzale.

La acestea pot fi adăugate construcțiile infinitivale care sînt echivalente cu unele propoziții cauzale conjuncționale.

PROPOZIȚII CAUZALE INTRODUSE PRINTR-O CONJUNCȚIE

§ 208. Conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale care pot introduce o propoziție circumstanțială de cauză sînt:

PARCE QUE (pentru că):

Nous avons renoncé à notre promenade **parce qu'il** *pleuvait.*

Observații

1. Locuțiunea **parce que** enunță o cauză reală și este urmată de un verb la *indicativ*, rareori la *condițional:*

Elle ne viendra pas **parce qu'***elle est souffrante.*
C'est **parce qu'***on l'aurait froissé, qu'il a refusé sa collaboration.*

2. Propozițiile introduse prin *parce que*, și care au același subiect cu principala, pot fi reduse la o construcție participială:

Étant souffrante, *elle ne viendra pas.*

sau la numele predicativ prin omisiunea verbului *être* și a subiectului:

Elle ne viendra pas, **parce que souffrante.**

3. Pentru sublinierea unei cauze cunoscute se folosește conjuncția dublă SI ... C'EST (PARCE) QUE:

S'*il réussit,* **c'est qu'***il travaille beaucoup.*

COMME (cum):

Comme *je ne tiens pas à échouer, j'ai mis en œuvre toute mon énergie.*

Subordonata cauzală introdusă prin *comme* precedă întotdeauna propoziția principală.

PUISQUE, DU MOMENT QUE (din moment ce):

Puisque *vous vous sentez mal, allez consulter un médecin.*
Du moment que *vous l'affirmez, je le crois.*

MAINTENANT QUE (acum că):

Maintenant que *le temps s'est remis au beau, nous allons pouvoir sortir.*

ATTENDU QUE, ÉTANT DONNÉ QUE, VU QUE (dat fiind că):

On ne peut pas se fier à ces résultats, **attendu que** *les calculs sont approximatifs.*

Étant donné qu'*on ne pouvait la soigner ici, les médecins l'envoyèrent à l'hôpital de Rouen.*

Il faut renoncer à cette dépense, **vu que** *les crédits sont épuisés.*

Aceste **locuţiuni** aparţin, mai ales, stilului administrativ şi juridic.

QUE:

Qu'avez-vous **que** *vous pleurez si fort?* (Ce-aveţi de plîngeţi aşa de tare?)

Elle était donc fâchée **qu'***il n'est pas venu?*

Propoziţia introdusă prin **que** indică un fapt care justifică o întrebare. Cauza este exprimată de propoziţia principală, subordonata indicînd numai faptul care a determinat întrebarea. Acest tip de propoziţie cauzală are o nuanţă consecutivă evidentă.

Observaţii

1. Pot fi considerate ca subordonate cauzale şi propoziţiile introduse prin **que** depinzînd de o principală care exprimă o stare (mirare, surpriză, tristeţe, satisfacţie):

Elle fut un peu piquée **que** *la galanterie ne s'adressât pas à elle.*

2. Mai frecvente sînt propoziţiile introduse prin DE CE QUE cu verbul la indicativ sau la subjonctiv:

Tout cela est venu **de ce qu'***il a été imprudent.*

Il s'étonne beaucoup **de ce que** *vous n'ayez rien dit.*

Je suis ennuyé **de ce que** *vous ayez agi sans me consulter.*

în care *de ce que* este o variantă semantică a locuţiunii *parce que.*

D'AUTANT PLUS QUE (D'AUTANT QUE), D'AUTANT MOINS QUE, SURTOUT QUE:

Il est **d'autant plus** *responsable de ces actes* **qu'***il a cherché à les dissimuler.* (... cu atît mai ... cu cît ...)

Il mérite **d'autant moins** *votre reproche* **qu'***il a agi sur votre ordre.* (... cu atît mai puţin ... cu cît ...)

Je ne comprends pas votre façon d'agir, **d'autant que** *rien ne vous obligeait à vous conduire ainsi.* (cu atît mai mult cu cît ...)

Il a des inquiétudes pour sa santé, **surtout que** *l'hiver s'annonce rude.* (... mai ales că, cu atît mai mult cu cît ...)

Aceste conjuncţii exprimă o relaţie cauzală insistînd asupra importanţei cauzei. Locuţiunea *surtout que* aparţine limbii familiare.

SOIT QUE ... SOIT QUE (fie că ... fie că):

Il ne m'a pas reconnu, **soit qu'***il fît trop sombre*, **soit qu'***il fût distrait.*

Această conjuncţie dublă exprimă două cauze presupuse, care se exclud reciproc. Locuţiunile pot avea şi varianta **soit que ... ou que** şi sînt urmate de subjonctiv.

CE N'EST PAS QUE, NON QUE, NON PAS QUE:

Ce n'est pas qu'*il soit paresseux, mais il est lent.* (Nu că ar fi leneş, dar ...)

Il ne réussit pas, **non qu'***il soit incapable, mais parce qu'il ne travaille pas.* (... nu pentru că ar fi...)

Il aimait ce quartier de Paris, **non pas qu'***il fût beau, mais parce qu'il était tranquille.*

Aceste locuțiuni (dintre care **non pas que** aparține limbii literare) sînt urmate de un verb la *subjonctiv* și exprimă o cauză exclusă. Aceste propoziții sînt urmate de o alta, introdusă prin *mais*, și care exprimă cauza reală.

§ **209.** Din exemplele de mai sus rezultă că modul folosit în propozițiile cauzale conjuncționale este:

— **indicativul,** atunci cînd subordonata exprimă o cauză reală (subordonatele introduse prin *parce que, comme, puisque, étant donné que, d'autant plus (moins) que* etc.):

Il marche difficilement parce qu'il **a** *mal à la jambe.*

— **subjonctivul,** atunci cînd cauza este ireală (subordonatele introduse prin *soit que ... soit que, ce n'est pas que, non que):*

Il nous a quittés, non qu'il **fût** *à charge, mais il perdait son temps ici.*

Tot la subjonctiv *poate fi* și verbul propoziției introduse prin *de ce que:*

Elle a paru heureuse de ce que je **fusse venu** *la voir.*
*(Elle a paru heureuse de ce que j'***étais venu** *la voir.)*

— **condiționalul** înlocuiește indicativul (caz puțin frecvent), dacă acțiunea este eventuală:

Ne faites pas cela parce que vous **éprouveriez** *les conséquences les plus fâcheuses.*

PROPOZIȚIILE CAUZALE PARTICIPIALE

§ **210.** Cauza poate fi exprimată de o propoziție cu verbul la participiu și care are un subiect propriu, diferit de cel din principală:

La pluie ne cessant pas, *nous sommes rentrés.*
(Nous sommes rentrés parce que la pluie ne cessait pas.)

Verbul este exprimat la participiul prezent:

Les circonstances **étant** *différentes, j'ai changé d'avis.*
La soirée **étant** *belle, nous avons fait une promenade.*
Et le courage **me manquant,** *je n'en dis pas davantage.*

la participiul trecut forma compusă:

Amélie **n'ayant jamais vu** *la mer, Pierre eût aimé qu'il la découvrît sous un grand rayon de soleil.*
Un orage **ayant éclaté,** *nous fûmes forcés de retarder notre départ.*

sau la participiul trecut (forma simplă):

La maison **démolie,** *le jardin parut plus grand.*

Observații

1. Propozițiile participiale cauzale au, în general, o nuanță temporală.

2. Participiul avînd același subiect cu al verbului principal este frecvent folosit pentru a exprima cauza:

En apercevant *son fils, elle retrouva sa gaieté.*
C'est le stylo de papa que j'avais pris, **ayant perdu** *le mien.*

3. Verbul *être* la participiul prezent poate fi omis, cauza fiind exprimată numai de un adjectiv sau substantiv cu rol de nume predicativ:

Honteux *de son échec, il n'osait se montrer.*
Trop vieux, *il fut congédié.*

PROPOZIȚII INDEPENDENTE EXPRIMÎND CAUZA

§ **211.** O propoziție independentă juxtapusă sau coordonată poate, de asemenea, exprima o cauză.

1. Propoziția **juxtapusă** care exprimă cauza este despărțită de cealaltă printr-o virgulă, două puncte sau punct și virgulă:

Hâtons-nous, **le temps fuit!**
Elle n'est pas venue: **elle n'a pas reçu ma lettre.**

Deseori, propoziția exprimînd cauza este introdusă de un adverb de intensitate *(tant, tellement):*

J'étouffais, **tant** *il faisait chaud.*
Il m'exaspère, **tellement** *il est bavard.*

sau de prezentativul *c'est que:*

Elle n'est pas venue, **c'est qu'***elle n'a pas reçu ma lettre.*

2. Propoziția **coordonată** prin conjuncțiile *car, donc, en effet* poate exprima un raport cauzal:

Je m'ennuie ici **car** *il pleut sans cesse.*
Il n'est pas venu, il n'a **donc** *pas reçu ma lettre.*
Il est en retard, **en effet** *le temps n'est pas très engageant.*

PROPOZIȚIA RELATIVĂ CAUZALĂ

§ **212.** O subordonată relativă cu verbul la indicativ poate exprima un raport de cauză:

Son cocher, **qui était ivre,** *s'assoupit.*
(Son cocher s'assoupit parce qu'il était ivre.)
Le petit garçon, **qui était fort mal élevé,** *devint rapidement insupportable.*

Aceste propoziții sînt de fapt relative explicative cu nuanță cauzală.

CONSTRUCȚII INFINITIVALE EXPRIMÎND CAUZA

§ **213.** Construcțiile infinitivale, formate dintr-o prepoziție și un verb la infinitiv, sînt echivalente cu o propoziție cauzală. Prepozițiile care preced infinitivul sînt:

pour (urmată, în general, de infinitiv trecut):

Il s'est rendu malade **pour avoir trop mangé.**
(Il s'est rendu malade parce qu'il avait trop mangé.)

de:
Ses yeux étaient rouges **d'avoir pleuré.**
Enchanté, Monsieur, **de vous connaître.**

à:
À vous voir *si pâle, j'ai pensé que vous étiez un blessé de la grande bataille.* (Văzîndu-vă atît de palid ...)

à force de:
À force de chercher, *il finira bien par trouver.* (Tot căutînd ...)

faute de:
Faute d'y être passés, *ils ne peuvent pas savoir à quoi ils condamnent les accusés.* (Pentru că nu trecuseră pe acolo ...)

de crainte de:
Il marche lentement **de crainte de tomber.** (... de teamă să nu cadă)

EXPRIMAREA CONSECINȚEI

§ 214. Principalele mijloace de exprimare a consecinței sînt:

— o propoziție coordonată:
J'ai appris qu'il est malade; **par conséquent** *il ne faut pas compter sur lui.*

— o propoziție subordonată conjuncțională:
Il a agi **de telle sorte que** *tout le monde l'a félicité.*

— o propoziție relativă:
J'ai trouvé une maison **qui me conviendra** *parfaitement.*

— construcții infinitivale echivalente cu o propoziție consecutivă:
Travaillez **de façon à réussir.**

Observații

1. Ideea de consecință este foarte apropiată de aceea de *scop;* de aceea, o consecutivă care implică o intenție devine o propoziție *finală:*

Il parle **de sorte que** *tout le monde* **l'entend.**
(propoziție consecutivă)
Il parle **de sorte que** *tout le monde l'entende.*
(propoziție finală)

2. De asemenea, o relativă cu verbul la subjonctiv este, în general, o propoziție finală:
Il cherche un secrétaire **qui puisse le débarrasser** *de toute la besogne courante.*

3. Complementele prepoziționale implicînd un raport de consecință propriu-zis sînt puțin frecvente.

PROPOZIȚII COORDONATE EXPRIMÎND CONSECINȚA

§ 215. Aceste propoziții sînt introduse prin următoarele conjuncții și adverbe:

par conséquent (prin urmare):
J'ai refusé, **par conséquent,** *inutile d'insister.*

donc (ca atare, deci):

J'avais fini mon travail, vous ne me dérangez **donc** *pas.*
Je pense, **donc** *je suis.*

aussi (de aceea):

L'égoïste n'aime que lui, **aussi** *tout le monde l'abandonne.*

Deseori, *aussi* este urmat de inversiunea subiectului:

Ces étoffes sont belles, **aussi coûtent-elles** *cher.*

c'est pourquoi (de aceea):

Cet homme est rustre et brutal, **c'est pourquoi** *tout le monde le fuit.*

en conséquence (în consecință, de aceea):

Nous devons partir avant le jour; **en conséquence,** *le lever sera à quatre heures.*

partant (aparține limbii literare):

Il se voyait abandonné, **partant** *son désarroi était grand.* (... ca atare ...)

Observație

Ideea de consecință poate rezulta și din *juxtapunerea* a două propoziții independente:

Ma mère m'appelle, je me dépêche.
Il est si bon, il me pardonne tout.

PROPOZIȚIILE SUBORDONATE CONSECUTIVE

§ 216. Aceste subordonate, care sînt exprimate întotdeauna după propoziția principală, au, majoritatea, verbul la **indicativ.** Principalele locuțiuni care introduc o consecință reală sînt:

DE SORTE QUE, DE MANIÈRE QUE, DE FAÇON QUE, EN SORTE QUE (așa că) exprimînd o *consecință pură:*

Les victimes gardèrent le silence, **en sorte que** *la justice s'est arrêtée à des présomptions.*

La fenaison est terminée, **de sorte que** *vous pouvez vous en aller.*

Paul était assis devant moi, **de manière qu'***il ne pouvait me voir.*

Aceste locuțiuni pot avea și variantele DE TELLE SORTE QUE, DE TELLE MANIÈRE QUE, DE TELLE FAÇON QUE (în așa fel că, în așa fel încît, așa că):

Il s'est conduit **de telle sorte qu'***on l'a renvoyé.*

Observație

Consecința *reală* din exemplele de mai sus explică prezența indicativului în propozițiile consecutive respective. Dar dacă aceleași locuțiuni sînt folosite pentru exprimarea unui scop, sîntem în prezența unei subordonate finale cu verbul la subjonctiv:

***Faites* en sorte que tout soit prêt** *à l'heure.*

Dacă consecința implică și ideea de *intensitate,* subordonata e introdusă:

— **prin locuțiunea** AU POINT QUE (atît de mult încît, atît încît):

Je vous aime **au point que** *la vie sans vous n'aurait pour moi plus de sens.*
Sa responsabilité était engagée, **au point qu'***il pouvait craindre des ennuis.*

— prin QUE în corelație cu **adverbele SI, TELLEMENT, TANT:**

La pauvre Marcelle se retira **si** *triste* **qu'***elle fit pitié à sa mère.* (... atît de tristă încît ...)

Cette maison est **tellement** *grande* **qu'***il est difficile de la chauffer.*

Il parle **tant** **qu'***il ne voit pas* **que** *les autres n'écoutent plus.*

— prin QUE în corelație cu adjectivul TEL:

Sa faiblesse était **telle** **qu'***elle ne pouvait descendre à l'atelier.* (... atît de mare încît ...)

Il a fait un **tel** *bruit* **qu'***il a réveillé toute la maison.* (... un zgomot atît de mare încît ...)

Observații

1. Locuțiunea **si bien que** poate exprima atît consecința pură:

Il a dû errer sous la pluie, **si bien qu'***il est rentré fort malade.* (... așa că ...)

cît și consecința însoțită de o idee de intensitate:

Il travaille **si bien que** *son directeur l'a remarqué.* (... atît de bine încît ...)

2. De reținut că *si, tellement* precedă un adjectiv sau un adverb, *tel* precedă sau urmează după un substantiv, *tant, tellement* însoțesc un verb.

§ 217. Propozițiile consecutive care exprimă o consecință nerealizată, sau care comportă o nuanță finală, au verbul la **subjonctiv.** Aceste propoziții apar:

1. După locuțiunea SANS QUE (fără ca) care exprimă absența unei consecințe:

J'entrerai **sans qu'***on s'en aperçoive.*

La nuit vint **sans que** *je me fusse ennuyé un seul instant.*

În limba literară, **sans que** poate fi înlocuită de **que ... ne** după o principală negativă:

Il ne voit pas un brin d'herbe à terre, **qu'***il* **ne** *vous dise comment cela s'appelle en latin.*

2. După POUR QUE (ca să, pentru ca să), precedată în principală de verbul *suffire* sau de *assez, trop, suffisant:*

Une nuit **suffit** *parfois* **pour que** *la plantureuse floraison printanière s'épanouisse.*

Simon était **trop** *vieux* **pour qu'***on pût encore compter sur lui.*

Vous vous êtes donné **assez** *de mal* **pour qu'***on vous soit reconnaissant.*

3. Dacă principala e negativă sau interogativă:

Il **ne** *s'est* **pas** *conduit de telle manière qu'on puisse le renvoyer.*

Suis-je *donc si changée qu'il faille que je vous dise mon nom?*

CONSTRUCȚII INFINITIVALE ECHIVALENTE CU O SUBORDONATĂ CONSECUTIVĂ

§ 218. Dacă verbul subordonatei are același subiect cu al principalei, ideea de consecință poate fi exprimată printr-o construcție cu verbul la infinitiv precedat de:

de manière à, de façon à:

Il parle **de manière à être entendu** *par tous.*
(Il parle de manière que tout le monde l'entend.)

De remarcat că în acest caz, folosirea infinitivului adaugă contextului o nuanță finală evidentă.

au point de:

Il ne fait pas froid **au point de mettre** *un chandail.*

sans:

J'entrerai **sans** *être aperçu.*

EXPRIMAREA SCOPULUI

§ 219. Complementul de scop poate fi exprimat:

1. printr-un substantiv precedat de următoarele prepoziții și locuțiuni prepoziționale:

pour:

Il met de l'argent de côté **pour** *son prochain voyage.*

en vue de:

Ils s'entraînent **en vue du** *championnat.*

dans:

Il a agi **dans** *votre intérêt.*

contre:

Un remède **contre** *la grippe.*

2. printr-un verb la infinitiv precedat de o prepoziție sau de o locuțiune prepozițională:

pour, afin de, en vue de:

Il s'assit sur une chaise **pour** *ne pas tomber.*
Je me hâte **afin d'***arriver à l'heure.* (... ca să...)
Travailler **en vue de** *réussir à un concours.* (... pentru a ...)

de manière à, de façon à:

Il travaillait le soir, **de manière à** *ne pas être à la charge de ses parents.* (... ca să nu fie ...)

De remarcat că aceleași locuțiuni pot fi folosite pentru a exprima un raport de consecință.

dans l'intention, dans le but de:

Il ne l'avait fait que **dans le but d'***exaspérer son frère.*

de peur (crainte) de:

Il n'est pas venu plus tôt **de peur de** *vous déranger.* (... ca să nu ...)

histoire de (locuțiune aparținînd limbii familiare):
Je suis sorti, **histoire de** *fumer une cigarette.* (... numai cu intenția de a ...)

Observaţie

Infinitivul poate fi folosit şi fără prepoziţie; în acest caz, infinitivul urmează după un verb intranzitiv de mişcare ca *aller, courir, descendre, venir,* sau după un verb tranzitiv ca *mener, conduire, envoyer:*

Elle est allée **acheter** *du pain.* (... să cumpere ...)

J'ai envoyé les enfants **jouer** *dehors.*

3. printr-o propoziţie relativă cu verbul la subjonctiv:

Il s'agit de trouver un homme **qui puisse** *te remplacer.* (... care să te poată înlocui)

Uneori, verbul relativei poate fi la infinitiv:

Donnez-moi un coin **où me reposer.** (... unde să mă odihnesc)

4. printr-o propoziţie subordonată finală:

Nous sommes rentrés sans bruit, **de crainte qu'***il ne se réveille.*

PROPOZIŢIILE SUBORDONATE FINALE

§ **220.** Propoziţiile subordonate finale au întotdeauna verbul la **subjonctiv** şi sînt introduse de următoarele conjuncţii:

POUR QUE, AFIN QUE:

Pour que *vous puissiez vous mettre au courant de l'affaire, je vous enverrai le dossier.* (... ca să, pentru ca să ...)

Je voulais crier **pour qu'***on m'entendît de la ferme.*

Il tenait les yeux fermés **afin que** *l'ombre de ses cils couvrît sa paupière inférieure.*

La vieille bonne femme ferma les volets **afin que** *la chaleur ne pénétrât point dans la maison.*

Observaţii

1. Locuţiunea *pour que* este mai frecventă decît *afin que* şi are un înţeles mai larg. Astfel, un enunţ ca:

Il faut des pluies **pour que** *la récolte soit abondante,* nu permite folosirea locuţiunii *afin que,* care presupune o intenţie conştientă. De altfel, *pour que* poate exprima şi o relaţie de consecinţă (a se vedea § **217**).

2. Alături de *afin que,* se mai foloseşte locuţiunea *à cette fin que* (cu scopul ca):

Il surveille l'évacuation du cantonnement **à cette fin que** *personne ne tire au flanc.*

3. Locuţiunea *pour que* poate fi restrînsă la QUE, mai ales după un imperativ:

Mettez-vous là près de ce cierge, **que** *je vous regarde bien.*

Viens **que** *je te débarbouille.*

DE PEUR QUE, DE CRAINTE QUE (de teamă să nu, ca să nu):

De peur que *vous soyez surpris, je vous annonce d'avance.*

Deseori, aceste locuţiuni sînt însoţite de NE:

Meaulnes, caché derrière les sapins, **de crainte qu'***on* **ne** *l'aperçût, examinait le désastre du lieu.*

De peur que *le souci et la crainte* **ne** *se répandissent parmi l'équipage, le duc servit un repas copieux.*

Observație

Tot ca subordonate finale trebuie considerate și propozițiile care exprimă o consecință intenționată și au verbul la subjonctiv:

Il parle **de manière que** *tout le monde* **entende.**
Il s'agit de lui arranger une vie **si** *douce* **qu'***elle n'ait jamais plus l'intention de partir.*

EXPRIMAREA CONDIȚIEI

§ 221. Complementul circumstanțial de condiție poate fi exprimat:

1. printr-un substantiv precedat de prepozițiile:

sans. :
Sans votre aide, *je n'aurais pu réussir.*

en cas de:
En cas de pluie, *nous déjeunerons dedans.*

à moins de:
Restez, **à moins d'un contrordre.** (Rămîneți, în afară de cazul unui contraordin)

à défaut de:
A défaut de piano, *il s'accompagnerait à la guitare.* (În lipsa unui pian ...)

Observație

Un substantiv precedat de prepozițiile *sous* sau *avec* poate reprezenta, prin elipsă, o propoziție condițională:

Avec un chapeau, *tu aurais moins froid. (Si tu avais ton chapeau...)*
Sous cet arbre, *nous serions mieux.*

2. printr-un pronume personal precedat de prepozițiile **sans, avec:**
Sans vous, *je n'aurais pas réussi.*
Avec lui, *on serait sûr d'arriver à temps.*

3. printr-un verb la gerundiv:
En venant *plus tard, vous ne m'auriez pas trouvé.*

4. printr-un infinitiv precedat de:

à condition de:
Vous arriverez dans trois heures, **à condition de n'avoir** *aucun accident de route.*

à moins de:
Venez samedi, **à moins de recevoir** *un contrordre.* (... doar dacă nu primiți un contraordin)

faute de:
Faute de répondre *à temps, vous manquerez cette affaire.* (Dacă nu răspundeți la timp ...)

à:

À l'entendre, *on jurerait qu'il est l'homme le plus honnête.* (Dacă îl asculți pe el, ai jura că ...)

5. printr-o propoziție juxtapusă sau coordonată:

On lui parle, *elle ne vous répond pas.*
Osez le faire **et** *nous nous brouillerons à jamais.*

6. printr-o subordonată conjuncțională:

Si tu ne viens pas, *elle se fâchera.*

Observații

Ideea de condiție include deseori pe aceea de *supoziție.* Uneori însă putem face distincția dintre o condiție propriu-zisă:

Il acceptera, à condition de recevoir une indemnité.

și o supoziție:

En cas de pluie, nous nous abriterons ici.

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ

§ 222. Din punctul de vedere al structurii lor și al sistemului condițional în care apar, aceste subordonate pot fi grupate după cum urmează:

— propoziții introduse prin conjuncția SI;
— propoziții introduse prin alte conjuncții (în afară de SI);
— propoziții condiționale fără subordonare formală.

Observație

Deși considerată tradițional ca o circumstanțială, propoziția condițională are un statut aparte, ea participînd la un sistem logic compus din doi termeni *(subordonată + principală)* dintre care nici unul nu este o parte din celălalt, cel dintîi reprezentînd *condiția* și cel de-al doilea *consecința condiției.* Aceasta explică de ce, în studiul propoziției condiționale trebuie să avem în vedere, în același timp, structura propoziției principale, deci a întregului sistem condițional.

Propozițiile condiționale introduse prin conjuncția SI

§ 223. Propozițiile condiționale introduse prin SI au verbul la modul **indicativ.**:

— la *indicativ prezent,* pentru a exprima o acțiune *prezentă:*

Si tu **es content,** *je le suis aussi.*

sau *viitoare:*

Si vous **venez** *me voir dimanche, vous me ferez plaisir.* (Dacă veți veni ...)

— la *indicativ imperfect,* corespunzător, în limba română, condiționalului prezent:

S'il **faisait** *beau, nous irions à la campagne.* (Dacă ar fi vreme frumoasă ...)

— la *indicativ mai mult ca perfect*, corespunzător, în limba română, condiționalului trecut:

Si tu **étais venu** *plus tôt, tu aurais connu mon ami.* (Dacă ai fi venit ...)

— la *perfect compus* pentru a exprima un fapt împlinit:

Si tu **as admis** *cette opinion, tu as eu tort.*

sau cu valoare de viitor anterior:

Si demain la température **n'a pas baissé,** *vous me rappellerez.*

Observații

1. În limba literară se mai folosește uneori *subjonctivul mai mult ca perfect* în locul indicativului mai mult ca perfect:

Si l'enfant **eût été** *vivant, elle l'aurait amené au cirque.*
(Si l'enfant avait été vivant, elle l'aurait amené au cirque.)

Dar această construcție tinde să dispară.

2. Din exemplele date rezultă că în propoziția condițională introdusă prin SI nu se pot folosi nici viitorul simplu nici condiționalul. O rară excepție o constituie cazul în care *si* are înțelesul de *s'il est vrai que* (dacă e adevărat că):

Pardon ... si je ne puis t'aimer, si je ne **t'aimerai** *jamais.* (R. Rolland)
Si jamais batailles **auraient dû** *être gagnées, ce sont celles-là.* (A. Maurois)

Menționăm, de asemenea, tendința unor scriitori moderni de a folosi viitorul și condiționalul după *si*, pentru a imita vorbirea populară.

§ 224. Modul și timpul folosit în propoziția *principală* depind nu numai de intenția locutorului, dar și de timpul la care e exprimat verbul din subordonata introdusă prin *si*.

1. Dacă în propoziția condițională verbul este la prezentul indicativului *(SI + indicativ prezent)*, în propoziția principală verbul poate fi:

— tot la *indicativ prezent* pentru a exprima un fapt general:

Si un triangle **a** *deux côtés égaux, il* **est** *isocèle.*

sau o acțiune viitoare:

S'il **fait** *beau ce soir, je* **sors.**

De reținut că această structură, în care indicativul prezent are valoare de viitor în ambele propoziții, tinde să se impună în limba curentă.

— la *viitorul simplu:*

S'il **fait** *beau ce soir, je* **sortirai.**

— la *imperativ:*

Si tu **es** *malade,* **consulte** *un médecin.*

— la *subjonctiv prezent* pentru a exprima o injoncțiune (în acest caz subjonctivul suplinește lipsa imperativului la anumite persoane):

Si elle **veut** *venir avec nous,* **qu'elle vienne!**
S'ils **sont** *là,* **qu'ils entrent!**

2. Dacă verbul din propoziția condițională este la imperfect *(SI + imperfectul indicativ)*, în principală se poate folosi:

— *condițională prezent:*

Si vous **pouviez** *le faire, j'en* **serais** *heureux.*

— *condiționalul trecut:*

*Si j'***étais** *égoïste, je* **ne t'aurais pas rendu** *ce service.*
*Si tu m'***aimais,** *tu m'***aurais dit** *la vérité.*

Uneori, condiționalul trecut poate avea valoarea unui viitor anterior:

*Si j'***abandonnais** *mes études, mes parents* **auraient dépensé** *en pure perte bien de l'argent.*

— *imperfectul indicativ:*

*C'***était** *évidemment, si cela* **durait,** *la fin de votre carrière.* (Giraudoux)

3. Dacă verbul din subordonată este la mai mult ca perfectul indicativ *(SI + indicativ mai mult ca perfect)*, în principală se poate folosi:

— *condiționalul trecut:*

Si elle **avait épousé** *cet homme, elle* **aurait été** *heureuse.*

Observație

În limba literară apare uneori în locul condiționalului trecut mai mult ca perfectul subjonctiv:

S'il **avait cherché,** *il* **eût trouvé.**

De altfel, acest timp al subjonctivului poate apărea într-una din propozițiile sistemului condițional sau în amîndouă:

S'il eût cherché, il eût trouvé.

avînd întotdeauna în limba română valoarea unui condițional trecut.

— *condiționalul prezent,* pentru a exprima o consecință actuală și care durează:

*Si j'***avais suivi** *vos conseils, je ne* **serais** *pas dans l'état où vous me voyez.*
*Si le train n'***avait pas eu** *vingt minutes de retard, nous* **serions** *déjà loin.*

— *imperfectul indicativ* se substituie condiționalului trecut pentru a indica realitatea unui fapt care trebuia să fie consecința altuia:

Si vous **n'étiez pas venu,** *je vous* **faisais** *appeler.* (A. France)
Si les policiers **avaient été résolus,** *l'attaque* **échouait.** (Malraux)
Si la Garonne **avait voulu,** *elle* **se jetait** *dans la Manche.* (G. Nadaud)

4. Dacă verbul din propoziția condițională este la perfect compus *(SI + indicativ perfect compus)*, în principală poate apărea:

— tot *perfectul compus:*

Si tu ne lui as pas dit la vérité, tu **as** *mal* **fait.**

— *viitorul simplu:*

S'il a fait cela, je ne lui **adresserai** *plus la parole.*

— *imperativul:*

Si tu as pris froid et que tu te sentes mal, **mets-***toi au lit!*

— *subjonctivul:*

Si on ne l'a pas trouvé, qu'on le **cherche** *encore!*

Observații

Aceste propoziții condiționale au deseori o nuanță cauzală care devine foarte evidentă atunci cînd principala este introdusă prin *c'est ... que:*

S'il a été puni, c'est qu'il l'a mérité.

§ 225. Sinoptic, folosirea timpurilor în sistemele condiționale cu SI se prezintă în felul următor:

Propoziția subordonată introdusă prin **SI**	Propoziția principală
Indicativ prezent	*Indicativ prezent* *Viitor simplu* *Imperativ* sau *Subjonctiv prezent*
Indicativ imperfect	*Condițional prezent* *Condițional trecut* *Indicativ imperfect*
Indicativ mai mult ca perfect	*Condițional trecut* *Condițional prezent* *Indicativ imperfect*
Indicativ perfect compus	*Indicativ perfect compus* *Viitor simplu* *Imperativ* sau *Subjonctiv*

§ 226. Dacă un sistem condițional comportă două propoziții introduse prin SI, aceste subordonate pot fi juxtapuse, fiecare păstrînd conjuncția care le introduce:

Si *j'ai commis quelque injustice*, si *j'ai opprimé quelqu'un de vous, qu'il élève la voix.*

Această construcție subliniază independența fiecărei ipoteze.

Deseori însă, a doua subordonată este introdusă prin QUE și are verbul la **subjonctiv**:

S'*il fait beau demain et* **que je sois** *libre, nous irons à la campagne.*

Si *elle était une grande artiste et* **qu'elle fût** *capable de donner à l'humanité un chef-d'œuvre, ce serait bien.*

Observații

1. În principiu, timpul subjonctivului este aliniat după timpul indicativului din prima subordonată:

S'il **fait** *beau dimanche et* **que tu sois** *libre, viens me voir.* (prez. ind. — prez. subj.)

S'il **faisait** *beau dimanche et que tu* **fusses** *libre ...* (imperf. ind. — imperf. subj.)

S'il **avait fait** *beau dimanche et que tu* **eusses été** *libre ...* (m. m. ca p. ind. — m. m. ca p. subj.)

Cum imperfectul și mai mult ca perfectul subjonctivului au căzut în desuetudine, aceste timpuri sînt înlocuite în limba curentă (și chiar în cea literară) de prezentul și respectiv perfectul subjonctiv:

S'il **faisait** *beau dimanche et que tu* **sois** *libre.*
S'il **avait fait** *beau dimanche et que tu* **aies été** *libre...*

2. Există tendința de a folosi în a doua subordonată *indicativul:*

S'il **fait** *beau dimanche et que tu* **es** *libre...*
dar această construcție nu este recomandabilă.

§ 227. Deseori, conjuncția SI introduce propoziții care nu au valoare condițională:

— o interogație indirectă (propoziție completivă):
Je ne sais pas **s'***il viendra aujourd'hui.*

— o propoziție cauzală:
Comment l'aurais-je fait, **si** *je n'était pas né?*
sau care e urmată de un enunț exprimînd cauza:
S'*il réussit c'est qu'il travaille beaucoup.*

— o propoziție concesivă:
Qui a pu commettre cette erreur **si** *ce n'est celui que vous savez.*

— o propoziție subiectivă:
C'est un miracle **si** *nous sommes réchappés de cette catastrophe.*

— o propoziție exclamativă exprimînd o dorință:
Si *je pouvais le revoir!*

Propozițiile condiționale exprimate prin alte conjuncții (în afară de SI)

§ 228. Propoziția condițională mai poate fi introdusă prin alte conjuncții, mult mai puțin folosite decît SI, dar care pot exprima alte nuanțe ale condiției:

À (LA) CONDITION QUE *(cu condiția să)* urmată de un verb la subjonctiv, uneori la indicativ:

Je puis vous accompagner, **à condition que** *cela ne vous dérange pas.*
J'y consens bien, **à la condition que** *vous dînerez chez moi ce soir.*

POURVU QUE *(numai să)* urmată întotdeauna de subjonctiv:

Les enfants peuvent jouer dans la pièce d'à côté, **pourvu** *qu'ils ne fassent pas trop de bruit.*

Pourvu *qu'elle ait assez d'argent pour payer ses toilettes, elle s'estimait heureuse.*

Observație

Locuțiunea *pourvu que* poate introduce și o propoziție exclamativă independentă exprimînd o dorință:

Pourvu qu'*il fasse beau demain!*

POUR PEU QUE *(doar puțin să, numai să)* urmată de subjonctiv:

Pour peu que *le gaspillage des cyclamens continue, nous verrons bientôt cette jolie fleur disparaître de nos forêts.*

Pour peu qu'*on l'encourage, il devient insolent.*

Pour peu que *j'eusse de l'expérience, je n'aurais pas été la dupe de ses démonstrations.*

Pour peu qu'*on ait l'œil prompt et l'esprit léger, on peut entrer dans cette tour et en sortir sans attirer l'attention.*

De remarcat că subordonata introdusă prin *pour peu que* este, în general, exprimată la începutul frazei.

À MOINS QUE *(doar dacă, în afară de cazul cînd)* urmată de subjonctiv și, în general, de **ne** expletiv:

Nous resterons dimanche chez nous, **à moins que** *le temps ne s'améliore.*

J'irai chez vous, **à moins que** *vous ne sortiez.*

Il refusait de renouveler les baux, **à moins qu'***on ne consentît à des augmentations de loyer.*

Ne venez pas chez moi demain, **à moins que** *ce ne soit le matin.*

SELON QUE, SUIVANT QUE *(după cum)* sînt urmate de indicativ sau de condițional și exprimă o alternativă:

Selon que *vous travaillerez beaucoup ou peu, vous gagnerez plus ou moins.*

On obtient un résultat différent **suivant qu'***on ajoute ou qu'on retranche cet élément.*

SOIT QUE ... SOIT QUE ... *(fie că ... fie că, de ... de)* este urmată de subjonctiv și exprimă, de asemenea, o alternativă între două ipoteze corespunzînd, în general, unei singure consecințe din principală:

Soit qu'*il pleuve,* **soit qu'***il neige, le routier est toujours à son volant.*

Aceste locuțiuni au și variantele SOIT QUE ... OU QUE ..., QUE ... OU QUE ... preferate, de altfel, de vorbirea curentă:

Qu'*il pleuve* **ou qu'***il neige, le routier est toujours à son volant.*

Notă

Aceste sisteme condiționate comportă o nuanță de opoziție.

AU CAS OÙ, DANS LE CAS OÙ *(în cazul că)* exprimă o supoziție și sînt urmate de un verb la indicativ sau la condițional:

Au cas où *j'aurai un empêchement, je passerai un coup de téléphone.*

Au cas où *vous auriez préféré autre chose, rien ne vous empêchait de changer.*

Mais **dans le cas où** *il résisterait, que faut-il faire?*

SUPPOSÉ QUE, À SUPPOSER QUE, EN ADMETTANT QUE, SI TANT EST QUE *(presupunînd că, admițînd că)* introduc o supoziție și sînt urmate de un verb la subjonctiv:

Supposé qu'*il fasse beau, viendrez-vous avec nous à la campagne?*

En admettant que *vous n'ayez plus de fièvre, nous partirons demain.*

Nous déjeunerons dehors, **si tant est qu'***il fasse beau.*

L'incident a dû se produire comme il le rapporte, **si tant est qu'***il dise la vérité.*

À supposer que *vous soyez refusé à votre examen, que ferez-vous?*

Observație

Printre conjuncțiile care introduc o condițională poate fi menționată și QUAND *(dacă, de)* care exprimă o opoziție între ipoteza formulată și consecința din principală:

Quand *vous ne l'auriez affirmé, je ne vous l'aurais pas cru.*

În general, ambele verbe sînt la condițional.

Sisteme condiționale fără subordonare formală

§ 229. O subordonată condițională poate avea aspectul unei propoziții independente juxtapuse sau coordonate prin conjuncția **et :**

On lui parle, *elle ne vous répond pas.*

Que je ferme les paupières **et** *je revois l'hôpital.*

În acest caz, propoziția condițională poate fi deseori considerată ca o temporală.

Această subordonare implicită poate fi marcată, în afară de intonație, de construcții proprii.

1. Deseori, prima din cele două propoziții (cea care exprimă condiția) are verbul la imperativ sau la subjonctiv (pentru persoanele care lipsesc imperativului):

Chassez *le naturel, il revient au galop.*
Osez *le faire et nous nous brouillerons à jamais.*
Qu'on lui ferme *la porte au nez, il reviendra par la fenêtre.*
Qu'une crise se déclarât *et c'était un désastre.*
Fais *un pas, je t'assomme!*
De remarcat că coordonarea prin *et* apare în mod facultativ.

2. Propoziția care exprimă condiția este la forma interogativă:

Voulez-vous *réussir? Soyez énergique.*
Trouve-t-il *ce chemin barré? Il accepte un détour.*

Observații

1. Deseori, inversiunea subiectului nu antrenează un sens interogativ:

Restait-on *dehors, on fondait au soleil.*
Le maître **se retournait-il,** *le bruit cessait.*

2. În această construcție, propoziția principală poate fi precedată de **que :**

Partait-il *seul pour Paris,* **qu'***elle s'empressait de prévenir Mme Marliani.*

3. În limba literară, cîteva verbe, mai ales *venir,* sînt folosite la subjonctiv fără *que,* dar cu inversiunea subiectului:

Des flatteurs l'entourent; **vienne** *une disgrâce, il sera seul.*

3. Folosirea condiționalului în ambele propoziții constituie o structură uzuală în limba curentă:

Il **verrait** *tous les visages se détourner, il ne* **croirait** *pas à sa disgrâce.*
Vous **seriez arrivée** *quelques heures plus tôt, vous l'***auriez trouvée** *au chevet de son mari.*

4. În limba literară se foloseşte o construcţie asemănătoare, însă cu verbul la subjonctiv mai mult ca perfect, subiectul fiind, în general, inversat:

La route **eût-elle été** *plus sèche, l'accident n'aurait pas eu lieu.*
Eussé-je été *seul, je crois bien que j'aurais renoncé.*

5. Propoziţia condiţională poate fi exprimată, în limba literară, prin expresiile **n'était, n'eût été** *(de n-ar fi, de n-ar fi fost)* urmate de un subiect cu care, în principiu, verbul se acordă:

N'étaient *les hirondelles qui chantent, on n'entendrait rien.*
N'eût été *la fraîcheur de l'air, on se serait cru encore au mois d'août.*

Observaţie

Unii lingvişti consideră că relativele fără antecedent care îndeplinesc funcţia de subiect pot forma cu principala un adevărat sistem condiţional:

Qui veut la fin veut les moyens.
(Si l'on veut la fin, on accepte les moyens).

EXPRIMAREA CONCESIEI

§ 230. Ideea de concesie se sprijină pe opoziţia dintre două fapte: unul ar putea să împiedice producerea celuilalt, dar nu-l împiedică.:

Malgré la pluie, *la récolte n'est pas excellente.* (Cu toată ploaia ...)
Bien qu'il pleuve, *nous sortirons.* (Deşi plouă ...)

Observaţie

Uneori, opoziţia dintre cele două fapte nu are un caracter concesiv. Astfel, în fraza:
Tandis que vous jouez, *vos amis travaillent.*
sîntem în prezenţa unei *opoziţii simple* numită şi *opoziţie paralelă.*
Distincţia dintre raportul de concesie şi cel de simplă opoziţie nu e totdeauna evidentă.

COMPLEMENTUL CONCESIV

§ 231. Complementul concesiv poate fi exprimat:

1. printr-un substantiv sau un pronume precedate de o prepoziţie sau de o locuţiune prepoziţională:

malgré:
Malgré le brouillard, *l'avion a décollé à l'heure.* (Cu toată ceaţa ...)
Il y a consenti **malgré soi.** (... împotriva voinţei sale)

en dépit de:

En dépit de sa jeunesse, *il a déjà un jugement très sûr.* (În ciuda tinereții lui ...)

au mépris de:

Il a conclu cette affaire, **au mépris des lois.** (... înfruntînd legile)

Observații

1. Locuțiunile *en dépit de* și *au mépris de* aparțin limbii literare și nu pot fi urmate de pronume.

2. De remarcat că prepoziția *malgré* + *pronume* formează o locuțiune cu sensul de *fără voia, împotriva voinței: Malgré moi* (fără voia mea).

avec:

Avec tant de qualités, *il a cependant échoué.* (Cu toate calitățile lui ...)

2. printr-un verb la infinitiv precedat de o prepoziție:

pour:

Pour être plus âgés, *ces enfants n'en sont pas toujours plus sages.* (Deși sînt mai mari ...)

Christophe, **pour être** *distrait, n'en remarquait pas moins les jolis visages.* (... deși era distrat ...)

Pour ne pas reposer *sur une sympathie de l'esprit, cet amour n'en était moins vrai.* (Deși ...)

Construcția *pour* + *infinitiv* cu valoare concesivă atrage în principală o negație și o comparație *(n'en ... plus, n'en ... moins)* iar subiectul infinitivului este același cu al verbului principal.

sans:

Sans être *artiste, elle goûte les belles choses.* (Fără să fie, deși nu e ...)

Sans être *un modèle de courtoisie, cet article ne contenait plus aucune remarque désobligeante.*

3. printr-un verb la gerundiv precedat de *tout:*

Tout en se disputant, *ils n'auraient pu se passer l'un de l'autre.* (Deși se certau tot timpul ...)

Tout en riant, *il restait triste.*

4. printr-o propoziție juxtapusă:

J'ai beau apprendre, *j'oublie tout.*

sau coordonată printr-o conjuncție adversativă:

Il n'a pas été reçu au concours, **pourtant** *il avait beaucoup travaillé.*

5. printr-o propoziție conjuncțională:

Bien que *sa voiture fût en rodage, il ne la ménageait* pas.

PROPOZIȚIILE CONCESIVE

§ 232. După structura lor, propozițiile concesive pot fi grupate în:

— propoziții concesive conjuncționale: în această categorie pot fi deosebite concesivele care exprimă un fapt real, concesivele ipotetice, cele care comportă o alternativă;

— propoziții relative cu valoare concesivă;
— propoziții (sau construcții echivalente) care exprimă opoziția simplă (paralelă).

Propozițiile concesive conjuncționale

§ **233.** Conjuncțiile și locuțiunile care introduc o subordonată concesivă exprimînd un *fapt real* sînt:

QUOIQUE, BIEN QUE, ENCORE QUE (deși, cu toate că) urmate de un verb la subjonctiv:

Quoique *Julie eût vécu à Paris depuis son veuvage, elle n'avait jamais perdu ses habitudes provinciales.*

Bien qu'*il fît encore jour, Gérard avait fermé les volets.*

Encore que *le froid fût très vif, il sortait de très bonne heure pour une promenade dans la campagne.*

Observații

1. Locuțiunea *encore que* aparține exclusiv limbii literare.

2. *Quoique* și *bien que* pot fi urmate de un adjectiv sau de un participiu prezent sau trecut, propoziția neavînd verb:

Bien que pauvre, *il était généreux.*
(Bien qu'il fût pauvre, il était généreux.)
Quoique atteint *d'une grave maladie, il restait très gai.*
Quoique souffrant, *je suis sorti.*
Ils ont tout oublié **quoique n'ayant rien appris.**

3. În limba familiară și din ce în ce mai frecvent în cea literară, *quoique* și *bien que* sînt urmate de indicativ sau de condițional:

Aussi il ne nous a jamais donné le prix, quoiqu'il n'y **a** *que nous qui sachions danser.* (J. Cocteau)
Bien que vous **seriez** *assez disposés à la trouver excusable.* (P. Mille)
Această construcție nu este recomandabilă.

MALGRÉ QUE *(deși, cu toate că)* urmată de subjonctiv:

Malgré que *cela ne puisse vous servir à rien, je veux bien vous le prêter.*

Această locuțiune, care aparține limbii familiare, pătrunde din ce în ce mai mult și în limba literară cu toată opoziția unor lingviști care continuă să considere că *malgré que* nu poate fi întrebuințată corect decît cu verbul *avoir* formînd expresiile *malgré que j'en aie, malgré qu'il en ait:*

Il faut qu'il se plie à une certaine discipline, **malgré qu'il en ait.** (... fără voia lui)

Malgré qu'il en ait, *nous savons son secret.*

Observație

1. Subordonatele concesive introduse prin *quoique, bien que, encore que, malgré que* sînt echivalente cu o propoziție coordonată prin **pourtant, cependant, toutefois, mais** etc.:
Il se sent mal, **pourtant** *il viendra.*
(Bien qu'il se sente mal, il viendra.)

L'air brûlait, **cependant** *on était au déclin de la saison.*
(L'air brûlait malgré qu'on fût au déclin de la saison.)

2. Concesivele introduse prin **quoique, bien que** au un înțeles apropiat de o propoziție juxtapusă, al cărei verb este exprimat prin locuțiunea **avoir beau** + *infinitiv:*

Il a beau faire, *rien ne lui réussit.* (Poate să facă ce o vrea, nimic nu-i reușește.)
Vous avez beau dire, *il n'a aucune des qualités requises pour cet emploi.* (Orice ați spune...)

§ **234.** În numeroase subordonate concesive, acțiunea este doar ipotetică. Aceste propoziții sînt, în general, introduse prin:

MÊME SI (chiar dacă):
Même si *cela était vrai, quel mal y aurait-il?*
J'irai me promener, **même s'***il pleut.*

În aceste propoziții verbul este la indicativ, folosirea timpurilor și a modurilor corespunzînd unui sistem condițional.

QUAND, QUAND MÊME, QUAND BIEN MÊME au un înțeles aproape identic *(chiar dacă, chiar de)* atunci cînd exprimă concesia, dar sînt urmate de condițional:

Quand *vous me haïriez, je ne m'en plaindrais pas.*
Quand même *je le verrais ici, je ne le croirais pas.*
Quand *cela serait vrai, quel mal y aurait-il?*
Quand bien même *vous seriez mon fils, je ne pourrais pas vous parler autrement.*

Observații

1. Acest tip de subordonată concesivă poate lua aspectul unei propoziții juxtapuse cu subiect inversat:

Serait-il mourant, *elle ne lui pardonnerait pas.*

și cu folosirea facultativă a pseudoconjuncției *que:*

Serait-il mourant, **qu'***elle ne lui pardonnerait pas.*

sau chiar respectînd ordinea normală a termenilor:

Il serait mourant, elle ne lui pardonnerait pas.

2. În limba literară, condiționalul poate fi înlocuit prin imperfectul sau mai mult ca perfectul subjonctiv:

Se sentît-il *mal, qu'il viendrait.* (Chiar de s-ar simți rău, tot ar veni)
Se fût-il senti *mal, qu'il serait venu.* (Chiar de s-ar fi simțit rău ...)

în care *que* are o valoare expletivă și poate lipsi.

Construcția cu imperfectul subjonctiv este folosită mai ales cu verbele *être* și *devoir: fût-il* (de-ar fi), *dût-il* (de-ar trebui):

Il se voyait dans l'obligation de quitter la maison paternelle, **dût-il** *en souffrir toute la vie.*
Nous étions prêts à accepter toute condition, **fût-elle** *contraire à nos intérêts.*

Imperfectul subjonctiv al verbului *être* poate avea ca subiect postpus demonstrativul neutru *ce:*

Elle eût bien voulu, ne **fût-ce** *que pendant l'hiver, habiter la ville.* (... de n-ar fi fost decît pe timpul iernii).

§ 235. În numeroase propoziții concesive, ideea de concesie e restrînsă la un adjectiv-nume predicativ sau la un adverb cu rol de complement. Locuțiunile conjuncționale care introduc acest tip de concesive sînt:

SI ... QUE *(oricît de)* urmată de un verb la subjonctiv:

Si *intelligent* **qu'***il soit, il doit travailler s'il veut réussir.*
Si *vieux* **que** *je sois, cette marche ne m'effraie pas.*
Si *mal* **qu'***il ait agi, il faut lui pardonner.*

Observație

Limba literară mai cunoaște varianta **si ... soit-il (elle)** cu inversiunea subiectului:

Si *intelligent* **soit-il,** *il ne doit pas laisser de travailler.*

QUELQUE ... QUE *(oricît de)* încadrează un adjectiv cu rol de nume predicativ și e urmată de verbul *être* la subjonctiv:

Quelque *étrange* **que** *fût cette musique, elle m'était cependant agréable.*
Quelque *bonnes* **que** *soient vos raisons, vous ne convaincrez personne.*
Quelque *tristes* **que** *soient les suppositions où vous vous livrez, elles ne peuvent approcher de la réalité.*

Observații

1. În această locuțiune *quelque* este considerat *adverb*, ceea ce explică invariabilitatea sa înaintea unui adjectiv la plural:

Quelque *utiles* **que** *soient vos conseils, je ne peux pas les suivre.*

2. **Quelque ... que** poate încadra și un substantiv, *quelque* fiind, în acest caz, adjectiv variabil (a se vedea § 236).

TOUT ... QUE *(oricît de)* încadrează, în general, un adjectiv și este urmată de un verb la indicativ sau, mai rar, la subjonctiv:

Tout *malin* **qu'***il est, il s'est trompé.*
Tout *timide* **qu'***il soit, il a osé protester.*
Tout *occupés* **qu'***ils soient, ils pourraient venir nous voir de temps en temps.*

De remarcat că **tout** este considerat adverb invariabil atunci cînd e urmat de un adjectiv masculin sau de un adjectiv feminin care începe cu o vocală sau *h* mut:

Tout *généreux* **qu'***il est ...*
Tout *audacieuse* **qu'***elle est ...*
Tout *habile* **qu'***elle est ...*

Înaintea unui adjectiv feminin care începe cu o consoană sau cu *h* aspirat, **tout** e variabil în gen și număr:

Toute *dépaysée* **qu'***elle était, elle goûtait le soulagement.*
Toutes *hardies* **qu'***elles paraissent, elles ont parfois peur.*

Observație

Tout ... que poate încadra și un substantiv cu rol de nume predicativ, *tout* variind în gen și număr numai înaintea unui substantiv feminin care începe cu o consoană sau cu *h* aspirat:

Toute *femme* **qu'***elle est ...*
Toute *hardiesse qu'elle manifeste ...*

POUR ... QUE *(oricît de)* aparţine mai ales limbii literare şi încadrează un adjectiv cu rol de nume predicativ sau un adverb. Verbul care urmează este la subjonctiv, uneori la indicativ:

Pour *petite* **qu'***elle fût, cette armoire encombrait toute la pièce.*
Pour *petite* **qu'***elle est, elle est précieuse.*
Pour *peu* **que** *vous le vouliez, vous réussirez.*
Pour *peu* **qu'***il eût fait attention, il aurait évité l'accident.*

Propoziţii relative cu valoare concesivă

§ 236. Concesivele relative sînt introduse prin pronumele **qui, quoi,** prin adjectivele **quelque, quel** sau prin adverbul **où,** urmate de **que** cu care formează un sistem relativ nedefinit. În aceste propoziţii verbul este la *subjonctiv:*

QUI QUE *(oricine)* intră în compunerea expresiilor **qui que ce soit** (oricine ar fi) şi **qui que vous soyez** (oricine aţi fi), care formează, ele singure, propoziţia concesivă:

Qui que vous soyez, *attendez votre tour.*
Qui que ce soit, *qu'il attende.*

Observaţie

Aceste expresii au şi valoare de pronume nehotărîte, fiind, în acest caz, sinonime cu *n'importe qui* într-o propoziţie afirmativă:

À qui que ce soit *que nous parlions, nous devons être polis.* (Oricui ne-am adresa ...) şi cu *personne* (nimeni) într-o propoziţie negativă:

Je n'y ai trouvé **qui que ce soit.** (N-am găsit acolo pe nimeni).

QUOI QUE *(orice):*

Quoi que *vous fassiez, il sera mécontent.* (Orice aţi face ...)
Quoi qu'*il arrive, je vous attends demain.* **(Orice s-ar întîmpla ...)**

Observaţii

1. Nu trebuie confundată forma compusă a relativului nedefinit **quoi que** cu conjuncţia **quoique** (deşi).

2. **Quoi que** poate intra în compunerea expresiei **quoi qu'il en soit** *(oricare ar fi situaţia, oricum):*

Quoi qu'il en soit, *je partirai demain.* (Oricare ar fi situaţia ...)
Quoi qu'il en soit, *de tous les élèves, Jacques était le mieux doué.* (Oricum ...)

3. Locuţiunea **quoi que ce soit** poate fi considerată pronume nedefinit cu înţelesul de *orice (lucru):*

Quoi que ce soit *qui vous déplaise, il faut le dire.*

QUEL QUE *(oricare)* este urmată de verbul *être* sau de pronumele subiect, cu care **quel** se acordă în gen şi număr **(quel que, quels que, quelle que, quelles que):**

Quelle que *soit son audace, il n'osera pas.* (Oricare ar fi îndrăzneala lui ...)
Je n'aime pas les paresseux, **quels qu'***ils soient.* (... oricine ar fi ei)

QUELQUE ... QUE *(oricît, orice)* încadrează un substantiv:

Quelques *craintes* **que** *vous puissiez avoir, tout ira bien.* (Oricîte temeri ați avea ...)

Quelques *efforts* **qu'***il fasse, il ne réussira pas.* (Oricîte eforturi ar face ...)

Cînd **quelque ... que** încadrează un substantiv la singular, sensul poate fi uneori deosebit:

Avec **quelque** *violence* **que** *le frappât l'idée musicale, il lui eût été impossible de dire ce qu'elle signifiait.* (Cu oricîtă putere ...)

Quelque *effort* **qu'***il fasse, il ne pourra pas réussir.* (Orice efort ar face ...)

Notă

Quelque ... que are alt înțeles atunci cînd încadrează un adjectiv în locul substantivului:

Quelque *favorables* **qu'***aient pu être les circonstances, il ne faut pas exagérer les résultats qui ont pu en être obtenus.* (Oricît de favorabile ar fi putut fi împrejurările ...)

OÙ QUE *(oriunde):*

Où que *j'aille, c'est lui que je rencontre.* (Oriunde m-aș duce ...)

Il respectait la passion **où qu'***il la rencontrât.*

§ 237. Propozițiile concesive pot marca o alternativă atunci cînd sînt introduse prin locuțiunile:

SOIT QUE ..., SOIT QUE *(fie că ..., fie că)*, SOIT QUE ..., OU QUE *(fie că ... sau că)*, QUE ... OU QUE *(de ... sau)* urmate de subjonctiv:

Soit qu'*il gagnât*, **soit qu'***il perdît, jamais un muscle de sa face ne remuait.*

Qu'*il vente* **ou qu'***il pleuve, il fait sa promenade quotidienne.* (De e vînt sau de plouă...)

Dacă subiectul este același, **que ... ou que** poate fi restrînsă la:

QUE ... OU:

Que *ce fût un apache* **ou** *un fou, le danger avait été réel.* (De-ar fi fost un apaș sau un nebun ...)

QUE ... OU NON:

Qu'*on le veuille* **ou non,** *tout est combat.* (De vrei sau nu ...)

QUE ..., QUE:

Qu'*il vente,* **qu'***il pleuve, je fais ma promenade quotidienne.* (De e vînt, de e ploaie ...)

Observații

Așa cum am văzut la § 208, locuțiunile **soit que ..., soit que** și **soit que ... ou que** pot introduce și o relație de cauză:

Soit qu'*il fît sombre,* **soit qu'***il fût distrait, il ne nous a pas reconnus.*

De remarcat însă că în cazul concesiei, propoziția principală exprimă un fapt care se repetă, ceea ce explică de ce verbul este, de cele mai multe ori, la imperfectul subjonctiv:

Soit qu'*il fît froid,* **soit qu'***il fût malade, il venait nous voir chaque jeudi.*

Opoziția simplă (paralelă)

§ 238. Opoziția simplă prezintă două fapte opuse, dar între care nu se stabilește o contradicție concesivă:

Je travaille, **tandis que** *lui se promène.*
L'un entre, l'autre sort.

Opoziția simplă se exprimă:

1. printr-un substantiv sau pronume precedate de o prepoziție:

D'un côté le luxe des grands propriétaires et, **en face de cela**, *la misère des paysans.*
En face de *mes succès, on voit tes échecs.*

2. printr-un verb la infinitiv:

Au lieu de *prendre l'avion, nous avons pris le train.*
Loin de *nuire à votre santé, ce voyage vous fera grand bien.*

3. printr-o propoziție juxtapusă sau coordonată:

L'un arrive (et) l'autre s'en va.

4. printr-o propoziție subordonată introdusă prin:

TANDIS QUE, ALORS QUE, PENDANT QUE *(în timp ce):*
Vous reculez, **tandis qu'***il faudrait avancer.*
Alors qu'*il pleut à torrents, tu restes là, planté, à attendre.*

Pendant que *des pays vivent dans l'abondance, des nations sous-développées meurent de faim.*

QUAND:

Quand *on le croyait guéri, sa santé déclinait.*

SI:

Si *l'un se repose, l'autre travaille.*

Observații

1. În aceste propoziții, așa cum se poate vedea din exemplele care le ilustrează, verbul este la indicativ (obligatoriu după SI) sau la condițional.

2. În limba literară se mai folosește locuțiunea LOIN QUE sau BIEN LOIN QUE urmată de subjonctiv:

Bien loin qu'*il ait des sentiments hostiles, il proclame son estime pour vous.* (Departe de a avea ...)

3. Ca și unele subordonate concesive, aceste propoziții de opoziție paralelă sînt de fapt fie temporale, fie condiționale care conțin și un înțeles adversativ.

EXPRIMAREA COMPARAȚIEI

§ 239. Ideea de comparație este deosebit de frecventă și apare ori de cîte ori se stabilește între ființe, lucruri sau fapte un raport de *egalitate* (de asemănare):

Il travaille autant que moi. (Muncește tot atît cît și mine)
Cette fleur est blanche comme neige. (... albă ca ...)

sau de *inegalitate:*

Il travaille plus que moi. (Muncește mai mult decît mine)
Cette fleur paraît plus blanche que neige. (... mai albă decît ...)

Observații

1. Comparația dispune de numeroase mijloace lexicale cărora, deseori, nu le corespund structuri gramaticale proprii. Astfel, în enunțul:

Mon chapeau ressemble au tien.

ideea de comparație este exprimată de verbul *ressembler* (a se asemăna), al doilea termen al raportului *(au tien)* fiind considerat obiect al verbului și nu complement circumstanțial de comparație. De altfel numeroase propoziții temporale, condiționale etc., implică și raporturi comparative. De aceea, gramaticile tradiționale înregistrează un mic număr de complemente propriu-zise de comparație, deși limba oferă un larg evantai de posibilități de exprimare a acestor raporturi.

2. La aceasta se adaugă și faptul că în cazul propozițiilor comparative sîntem de fapt în prezența unor sisteme comparative, existența subordonatei fiind condiționată deseori de prezența unui corelativ în principală.

A. AL DOILEA TERMEN AL COMPARAȚIEI NU ESTE O PROPOZIȚIE

a) RAPORTURI DE EGALITATE

§ 240. Dacă al doilea termen al comparației este un **substantiv** sau un **pronume,** deosebim următoarele structuri:

AUSSI ... QUE încadrează un adjectiv sau un adverb de mod:

Elle est **aussi** *intelligente* **que** *son frère.* (... tot atît de inteligentă ca ...)
Il marche **aussi** *vite* **que** *toi.*

SI ... QUE înlocuiește, în general, pe **aussi ... que** atunci cînd propoziția e negativă sau interogativă:

Elle n'est pas **si** *intelligente* **que** *son frère.*
Est-elle **si** *intelligente* **que** *son frère?*

AUTANT QUE este, în general, precedată de un verb:

Il travaille **autant que** *son père.* (... tot atît cît ...)
Je dois **autant** *à vous* **qu'***à lui.*

Observații

1. **Autant que** se poate raporta și la un adjectiv, dacă acesta îl precedă:

Généreux, il l'est **autant que** *vous.*

De remarcat că în această construcție, adjectivul este reluat prin pronumele neutru *le.* Este un procedeu curent de subliniere a adjectivului inclus într-un raport de egalitate, enunțul de mai sus fiind sinonim cu:

Il est **aussi** *généreux* **que** *vous.*

2. **Autant de ... que** poate încadra un substantiv la plural sau la singular pentru a exprima egalitatea între două cantități:

Il a commis **autant d'***erreurs* **que** *toi.* (... tot atîtea ...)
Elle a **autant de** *finesse* **que** *vous.* (... tot atîta ...)

3. **Autant de ... que de ...** încadrează substantive și exprimă o egalitate numerică (dacă substantivele sînt la plural):

Il avait écrit **autant de** *nouvelles* **que de** *romans.* (... tot atîtea nuvele cît și romane)

sau o egalitate cantitativă (dacă substantivele sînt la singular):

Ajoutez-y **autant d'***eau* **que de** *lait.*

4. **Autant,** folosit singur, fără corelativul *que*, poate exprima intensitatea egală a unei acțiuni în desfășurarea ei:

Il travaille toujours **autant.** (... tot atîta)

TANT QUE înlocuiește, de cele mai multe ori, pe **autant que** atunci cînd propoziția este negativă sau interogativă:

Il ne travaille pas **tant que** *son père.*
Généreux, il ne l'est pas **tant que** *vous.*
Est-ce qu'il travaille **tant que** *vous?*

TANT ... QUE poate încadra un substantiv sau un pronume exprimînd o repartiție care nu implică neapărat egalitatea:

On avait engagé du personnel, **tant** *ouvriers* **qu'***ingénieurs.*

COMME exprimă mai ales asemănarea:

Cette maison est grande **comme** *un palais.*
On ne rencontre pas souvent un homme **comme** *lui.*

Observații

1. Deseori, **comme,** ca și sinonimele sale **ainsi que, de même que,** au valoarea unor simple conjuncții de coordonare:

Elle était très jolie, **comme** *sa mère d'ailleurs.* (... ca și ...)
Sa patience, **ainsi que** *sa modestie étaient bien connues de tous.* (... ca și ...)

2. **Comme** intră în compunerea expresiei familiare **comme ça** care, deseori, implică o idee de egalitate (mai ales cînd e însoțită de un gest corespunzător):

C'était un livre gros **comme ça.** (Era o carte așa de groasă)
Restez **comme ça,** *ne bougez pas!* (Stați așa ...)

À LA MANIÈRE DE, À LA FAÇON DE sînt locuțiuni prepoziționale, deseori restrînse la À LA, urmate de un substantiv și exprimînd asemănarea:

Il écrit **à la manière de** *Saint-Simon.* (Scrie în stilul lui ...)
Il prononce mal, **à la façon d'***un bègue.* (Pronunță rău, ca un gîngav)
Des jardins **à la française.** (Grădini după moda franceză).

PAREIL À, PAREILLEMENT À exprimă tot asemănarea:

L'un est **pareil à** *l'autre.* (... asemănător ...)
Les gamins étaient vêtus **pareillement à** *leurs papas* (... într-un mod asemănător, la fel ...)

TEL QUE exprimă un raport de asemănare apropiat de identitate:

Il est **tel que** *son père.* (E ca și tatăl lui)
Dans une affaire **telle que** *celle-ci il faut de l'habileté.* (Într-o afacere ca asta ...)

Observații

1. **Tel quel** formează o expresie cu înțelesul de *așa cum e, în starea în care se află:*
Je vous rends les livres **tels quels.** (... așa cum sînt)

Expresia sinonimă *tel que,* des folosită în limba familiară, este, totuși, considerată ca incorectă.

2. **Tel** repetat intră în compunerea unor proverbe exprimînd similitudinea:
Tel *maître,* **tel** *valet.* (Cum e turcul și pistolul)
Tel *père,* **tel** *fils.* (Aschia nu sare departe de copac)

3. **Tel,** fără *que,* poate de asemenea exprima un raport de asemănare:
Il est parti **tel** *un éclair.* (... ca un fulger)

ÉGAL À, À L'ÉGAL DE exprimă în mod firesc un raport de egalitate:
La base de ce triangle est **égale à** *sa hauteur.*
Sa probité est **égale à** *son dévouement.*
Il admirait cette petite poésie **à l'égal d'***une grande œuvre.* (... ca pe o mare operă)

SELON, CONFORMÉMENT À, SUIVANT, SUR indică, cu diverse nuanțe, un raport de conformitate:
Il a agi **selon** *vos désirs.* (... în conformitate cu ...)
Traiter les gens **suivant** *leurs mérites.* (... după meritele lor)
Il a agi **sur** *vos instructions.* (... după instrucțiunile dvs.)

§ **241.** Dacă al doilea termen este un adjectiv sau un adverb, raportul de egalitate se poate exprima prin:

AUSSI ... QUE:
Elle est **aussi** *bonne* **que** *belle.* (Ea e tot atît de bună pe cît e de frumoasă)
Ce loup rencontre un dogue **aussi** *puissant* **que** *beau.*
Il écrit **aussi** *vite* **que** *facilement.*

Observații

1. **Autant que** se poate substitui lui *aussi ... que* dacă primul adjectiv este exprimat înaintea acestei locuțiuni:
Elle est bonne **autant que** *belle.*

2. Dacă cele două adverbe nu sînt de mod, se va folosi **autant ... que :**
J'hésite **autant** *aujourd'hui* **qu'***hier.*

b) RAPORTURI DE INEGALITATE

§ **242.** Aceste raporturi sînt marcate îndeosebi de adverbele **plus** și **moins**:

PLUS ... QUE, MOINS ... QUE reprezintă structurile specifice comparativelor de superioritate și de inferioritate încadrînd adjective sau adverbe (a se vedea și § **327**):

Elle est **plus** *jolie* **que** *sa sœur.*
Ma voiture est **moins** *rapide* **que** *la tienne.*
Je cours **plus** *vite* **que** *toi.*

Al doilea termen poate fi tot un adjectiv sau un adverb:

Il est **plus** *bête* **que** *méchant.* (E mai mult prost decît ...)
Il écrivait **plus** *vite* **que** *soigneusement.* (Scria mai degrabă repede decît ...)

LE PLUS, LE MOINS, în general, urmate de DE, sînt elementele de bază ale superlativului relativ (a se vedea și § 328):

Ce sont les jours **les plus** *chauds* **de** *l'année.*
André est **le moins** *ordonné* **de** *mes enfants.*

PLUS și MOINS pot însoți și verbe:

Cette étoffe me plaît **plus que** *l'autre.*
Ce lustre éclaire **moins que** *celui du salon.*

Observații

1. Dacă al doilea termen al comparației nu este exprimat, *plus* poate fi înlocuit cu **davantage :**

Tu travailles beaucoup, mais lui, il travaille **davantage.** (... mai mult)

2. **Plus de** și **moins de** pot fi urmate de substantive:

Elle a **plus de** *succès que sa sœur.*
Il a **moins de** *soucis que moi.*

3. **Plus de** este sinonim cu **davantage que :**
Elle a **davantage de** *succès* **que** *sa sœur.*

Această construcție nu este însă considerată corectă, deși are o largă răspîndire în limba familiară.

PLUTÔT (QUE) indică preferința sau o apreciere favorabilă:

Pourquoi celle-là **plutôt que** *l'autre?* (De ce asta și nu cealaltă)
Nous préférons mourir **plutôt que** *d'être esclaves.* (Preferăm să murim decît să fim sclavi)
Il était **plutôt** *bête* **que** *méchant.* (Era mai curînd prost decît rău)

AUTREMENT, cu înțelesul de *mult mai*, poate exprima un comparativ de superioritate:

Ce sont des catastrophes **autrement** *terribles* **que** *l'explosion d'une machine.*
Il est **autrement** *intelligent.*

Acest adverb poate fi întărit de *plus* (mult mai mult):

Il a **autrement plus** *de talent* **que** *moi.* (Are mult mai mult talent decît mine).

Observație

Complementele unor verbe care exprimă preferința *(préférer, aimer mieux, l'emporter sur)* pot marca, de asemenea, un raport de inegalitate:

Je préfère le printemps **à l'été.**

B. AL DOILEA TERMEN AL COMPARAȚIEI ESTE O PROPOZIȚIE

§ 243. Deosebim mai întîi propozițiile comparative introduse prin QUE în corelație cu un comparativ (adjectiv, adverb) exprimat în propoziția principală:

Il rougit **aussi** *vite* **qu'***il venait de pâlir.* (El roși tot atît de repede pe cît ...)
Elle était **moins** *indépendante* **qu'***elle ne le laissait paraître.*
Tiens! les semis lèvent **mieux qu'***on l'aurait cru!*
Il est **meilleur que** *je ne l'aurais pensé.*
Elle chante **pis qu'***elle ne l'a jamais fait.*

Observații

1. În cadrul unei comparații care implică un raport de egalitate, sistemul comparativ poate prezenta o opoziție între două obiecte, calități sau acțiuni:

La solitude lui était pénible **autant que** *la société de l'homme lui était chère.*
Elle était **aussi** *blonde* **que** *sa sœur était brune.*

2. **Autant** poate introduce pe fiecare dintre cele două propoziții, enunțul luînd aspectul unui sistem juxtapus echivalent:

Autant *la solitude lui était pénible,* **autant** *la société de l'homme lui était chère.* (Pe cît ... pe atît ...)

3. **Si** poate înlocui pe **aussi** într-o propoziție negativă:

Il n'est pas **si** *intelligent* **que** *je le croyais.*

§ 244. Comparativele introduse prin QUE pot avea și alte corelative:

TEL, pentru a exprima identitatea sau asemănarea:

Il est resté **tel que** *nous l'avons connu.* (... așa cum ...)
Elle le vit **tel qu'***il était, monstrueux.*
Tel que *vous me voyez, je suis souvent consulté par des spécialistes.*
Il décrivait le monde **tel qu'***il l'imaginait.*

Tel poate introduce ambele propoziții într-un sistem de comparație juxtapus:

Telle *je vous imaginais,* **telle** *vous m'apparaissez.*
(Vous m'apparaissez **telle que** *je vous imaginais.)*

LE MÊME urmat de substantiv poate exprima identitatea:

Il écrit avec **la même** *sécheresse* **qu'***il parle.* (... cu aceeași uscăciune ...)

AUTREMENT:

Cet enfant ne se conduit pas **autrement qu'***on ne le voulait.*

PLUTÔT:

Cet écolier s'amuse **plutôt qu'***il ne travaille.* (Acest școlar mai mult se distrează decît muncește)

AUTRE:

Il est **autre que** *je ne croyais.* (E altfel decît îl credeam)

AILLEURS:

La source est située **ailleurs qu'***on croyait.* (... în altă parte decît credeam)

§ 245. Propozițiile comparative **fără corelativ** sînt numite și subordonate comparative propriu-zise. Ele pot fi introduse prin:

COMME, AINSI QUE, DE MÊME QUE urmate de indicativ sau, eventual, de condițional:

Il vous traite **comme** *il traiterait son propre fils.* (... așa cum, cum ...)

Sa pièire existence était transformée de bonheur, **comme** *un matin d'avril fait fleurir les jardins.* (... așa cum ...)

On sentait l'ennemi approcher, **de même qu'***on sent monter l'orage.* (... tot așa cum, așa cum ...)

Il s'accrocha aussitôt à son ami **ainsi que** *font les faibles qui se noient.* (... așa cum ...)

Observații

1. **Ainsi que** și **de même que** aparțin mai ales limbii literare.

2. Propozițiile introduse prin **comme** pot fi reduse la un simplu complement, mai ales atunci cînd se evită repetarea aceluiași verb:

Il courait **comme** *(court) un fou.*

Il me secoua **comme on fait** *d'un prunier.* (... ca pe un prun)

3. Dacă subordonata comparativă precedă principala și e introdusă prin **de même que,** propoziția principală e, în general, introdusă prin locuțiunea adverbială **de même** care întărește ideea de echivalență între cele două fapte sau acțiuni:

Dans les cités antiques, **de même que** *le culte du foyer domestique était secret,* **de même** *le culte du foyer public était caché aux étrangers.* (așa cum ... tot așa ...)

COMME SI introduce o subordonată comparativă condițională și este urmată de indicativ:

Cet enfant raisonne **comme s'***il était un homme.* (... ca și cum ar fi ...)

Elle vécut jusqu'au soir **comme si** *elle était grise, sans savoir ce qu'elle faisait.* (... ca și cum ar fi fost amețită ...)

AUTANT QUE, POUR AUTANT QUE sînt urmate de indicativ și uneori de subjonctiv (în acest caz propoziția marcînd în același timp o concesie):

Je vous aiderai **autant que** *je pourrai.* (... atît cît ...)

Ce jour de notre arrivée, **autant qu'***il m'en souvient, elle portait une robe de mousseline.* (...pe cît îmi amintesc ...)

L'idée n'a de prix que **pour autant qu'***elle est assimilée subjectivement.* (... decît în măsură în care ...)

Ainsi, **autant qu'***on puisse l'être, je vivais heureux.*

Pour autant que *je le connaisse, il ne te demandera rien.* (... atît cît îl cunosc ...)

§ 246. Propozițiile care exprimă o **progresie proporțională** pot fi introduse prin următoarele locuțiuni:

À MESURE QUE indică un paralelism în desfășurarea a două acțiuni exprimate prin verbe la indicativ (în general la *imperfect*):

À mesure qu'*on approchait de l'eau, le sable devenait plus dur.* (Pe măsură ce ...)

À mesure que *le repas avançait, la conversation devenait plus animée.*

DANS LA MESURE OÙ este o variantă a aceleiași locuțiuni:

Dans la mesure où *vous le croirez nécessaire, avertissez-moi.* (În măsura în care ...)

AU FUR ET À MESURE subliniază ideea de progresie paralelă:

Au fur et à mesure que *l'heure avançait, elle s'inquiétait davantage.* (Pe măsură ce ...)

§ **247.** Deseori, propozițiile comparative de progresie proporțională aparțin unui sistem comparativ complex în care subordonata introdusă prin QUE conține și un comparativ **(plus, moins, mieux)**, iar principala un corelativ de tipul **d'autant plus (d'autant moins, d'autant mieux)**:

La mer s'agite **d'autant plus que** *le vent est* **plus** *fort.* (Marea e cu atît mai agitată cu cît vîntul suflă mai tare)

La déception fut **d'autant plus** *rapide* **que** *l'espoir avait été* **plus** *grand.*

La chaleur se conserve **d'autant mieux que** *vous fermez* **plus** *vite la marmite.*

Observație

Acest sistem comparativ implică o idee cauzală. De altfel, ceea ce deosebește aceste propoziții comparative de cauzalele corespunzătoare este prezența comparativului în subordonată.

Acest tip de subordonată comparativă este de cele mai multe ori restrîns la o construcție simetrică de propoziții juxtapuse:

Plus *le vent est fort,* **plus** *la mer s'agite.* (... cu cît... cu atît ...)

(La mer s'agite **d'autant plus que** *le vent est* **plus** *fort.)*

Plus *je le connais,* **plus** *je l'aime.*

Moins *la pièce est éclairée,* **plus** *vous vous faites mal aux yeux.*

Citeodată, propozițiile pot fi coordonate prin **et**:

Plus *je l'écoutais* **et moins** *je reconnaissais mon ancien ami, si juste et si généreux autrefois.*

EXPRIMAREA ALTOR COMPLEMENTE

§ **248. Complementul de mod** *(le complément de manière)* este, în general, exprimat:

1. printr-un substantiv precedat de o prepoziție:

À: *Parler* **à** *voix basse* (a vorbi încet); *marcher* **à** *pas lents; acheter* **à** *crédit; vendre* **à** *tempérament* (a vinde în rate); *rouler* **à** *cent* **à** *l'heure; courir* **à** *toutes jambes* (a alerga cît te țin picioarele).

Observații

1. Frecvența complementului de mod introdus prin prepoziția **à** explică numărul mare de locuțiuni adverbiale formate cu această prepoziție:

Aller **à pied** (a merge pe jos)

Crier **à tue-tête** (a striga din răsputeri)

Marcher **à tâtons** *dans une pièce obscure* (a merge pe dibuite ...)
Marcher **à reculons** (a merge de-a-ndărătelea)
Dormir **à poings fermés** (a dormi buștean)
Regarder quelqu'un **à la dérobée** (pe furiș).

2. Prepoziția **à** intră și în compunerea unor locuțiuni adverbiale de mod exprimînd o gradație: **peu à peu, petit à petit** (încetul cu încetul), **pas à pas** (pas cu pas), **un à un** (unul cîte unul), **pièce à pièce** (bucată cu bucată) etc.

En: *Agir* **en** *secret; couper* **en** *petits morceaux; s'asseoir* **en** *cercle; mettre* **en** *tas; vivre* **en** *paix; être* **en** *congé* **(en** *vacances).*

Urmată de un substantiv nume de persoană, prepoziția **en** are înțelesul de *ca, în calitate de:*

Parler **en** *ami* (a vorbi în calitate de prieten)
Juger **en** *connaisseur.*

Par: *Prendre* **par** *la main* (a lua de mînă); *arriver* **par** *groupes; appeler quelqu'un* **par** *son nom* (a chema pe cineva pe nume); *saisir quelqu'un* **par** *les cheveux* (a apuca pe cineva de păr).

De: *Manger* **de** *bon appétit; boire* **d'***un trait* (a bea dintr-o înghițitură); *réussir* **d'***un seul coup* (a reuși dintr-o dată); *répondre* **d'***un ton sec; dormir* **d'***un sommeil profond.*

Avec: *Répondre* **avec** *colère; parler* **avec** *affectation.*

Sans: *Parler* **sans** *gestes.*

Observație

Unele complemente comparative, introduse prin conjuncții cu valoare prepozițională, pot fi considerate în același timp complemente de mod:

Des groupes de torches passaient ça et là **ainsi que** *des lucioles.* (... ca niște licurici)
On les a obligés de travailler **comme** *des mercenaires.*

2. printr-un adverb sau un adjectiv cu valoare adverbială:
Marcher **lentement**; *parler* **bas** (a vorbi încet); *voir* **clair.**

3. printr-un verb la gerundiv:
Les petits oiseaux s'élevèrent **en tournoyant** *et* **en criant** *sur nos têtes.*

4. printr-un infinitiv precedat de prepoziție:
Il chantait **à faire trembler** *les vitres.* (... de se cutremurau ...)
Il mangeait **à s'en rendre malade.** (Mînca de nu mai putea)

Observație

Deseori, complementul de mod este construit direct, fără prepoziție:

Il marchait **les yeux mi-clos.** (... cu ochii pe jumătate închiși)
Il se promenait **le manteau sur le bras.**
Il parlait **la pipe à la bouche.**

§ 249. **Complementul instrumental** *(le complément d'instrument)* este tot un complement de mod, dar indică mijlocul prin care se realizează o acțiune. Complementul instrumental este, în general, exprimat printr-un substantiv sau pronume precedate de o prepoziție:

À: *Peindre* **à** *l'huile; broder* **à** *la main; écrire* **à** *la craie; démolir un mur* **à** *la pioche* (a dărîma un zid cu tîrnăcopul).

Această prepoziție formează locuțiunile prepoziționale: **à l'aide de, au moyen de** care indică cu mai multă precizie un raport instrumental:

Le voleur ouvrit la porte **au moyen d'***une fausse clé.* (... cu o cheie falsă)

Il souleva le couvercle **à l'aide d'***un tournevis.* (El ridică capacul cu ajutorul unei șurubelnițe)

Locuțiunea **grâce à** (mulțumită, datorită, grație cuiva) introduce un complement nume de persoană sau un pronume:

J'ai réussi **grâce à** *vous.*

Par: *Envoyer une lettre* **par** *avion,* **par** *la poste.*

Această prepoziție formează locuțiunile **par l'intermédiaire de, par l'entremise de**:

La nouvelle nous est parvenue **par l'intermédiaire d'***une agence.*
Le dossier m'a été communiqué **par l'entremise d'***un secrétaire.*

Avec: *Couper la viande* **avec** *un couteau.*

De: *Montrer* **du** *doigt* (a arăta cu degetul); *pousser* **du** *coude* (a da cu cotul); *frapper* **du** *poing* (a lovi cu pumnul); *orner* **de** *fleurs.*

§ 250. **Complementul de măsură** *(le complément de mesure, de prix)* poate fi exprimat fără prepoziție:

Cette pièce mesure **quatre mètres sur trois.**
Ce sac pèse **trente kilos.**

Notă

Complementele circumstanțiale sînt de o mare varietate, ele indicînd nenumăratele condiții particulare în care are loc o acțiune. În afară de complementele prezentate la **§ 181 — 247,** celelalte nu pot fi exprimate prin propoziții (ca atare nu au tangență cu structura frazei) și reprezintă, de fapt, multiplele raporturi stabilite de prepozițiile care le introduc. Astfel, complemente circumstanțiale ca cele de *interes, destinație, punct de vedere, diferență, însoțire* și multe altele pot fi identificate în cadrul raporturilor prepoziționale (**§ 538 — 570**).

Substantivul și determinanții săi

SUBSTANTIVUL

§ 251. Substantivul *(le nom)* este unul din cele două elemente de bază ale propoziției, celălalt fiind verbul.

Observații

1. Substantivul e însoțit, de cele mai multe ori, de alte categorii de cuvinte care îl determină și cu care formează un *grup nominal:*

Le petit chien de nos voisins *a aboyé toute la nuit.*

2. Orice categorie gramaticală poate fi substantivată:

Le **manger,** *le* **dîner,** *le* **souvenir**; *le* **vrai,** *le* **faux**; *le* **bien,** *le* **mal**; *le* **oui,** *le* **non** etc.

FELURILE SUBSTANTIVULUI

Substantive comune și substantive proprii

§ 252. Sînt comune substantivele care au la bază noțiuni generale și care denumesc indivizi sau obiecte din aceeași categorie:

L'homme, la femme, le chien, le livre, la table.

§ 253. Sînt proprii substantivele care denumesc ființe sau lucruri individualizate:

Louis, les Roumains, Paris, les Carpates.

Observații

1. În general, substantivele proprii sînt prenume, nume de familie, nume de popoare, nume geografice (care denumesc țări, regiuni, orașe, sate, fluvii, munți), nume de străzi, nume de instituții, nume de sărbători etc.

2. Nu există o distincție categorică între substantivele comune și cele proprii.

Numeroase substantive comune, mai ales cele care denumesc trăsături fizice, trăsături morale, profesii sau locul de origine, au devenit proprii: *Lebrun* (cel oacheș), *Lebon* (cel bun), *Ledoux* (cel blînd), *Charpentier* (dulgher), *Fournier* (brutar), *Dumont* (de la munte), *Dupont* (de la pod), *Mouton* (oaie), *Poireau* (praz) etc.

De asemenea, numeroase substantive proprii au devenit comune: *Le champagne:* șampanie (de la numele regiunii *Champagne). Un harpagon:* tipul zgîrcitului (de la *Harpagon*,

personaj principal în comedia lui Molière). *Une mansarde*: mansardă (de la numele arhitectului *Mansard)*.

3. În limba franceză, spre deosebire de limba română, substantivele nume de popoare sînt considerate substantive proprii şi se scriu cu majusculă:

Les Français (francezii), *les Roumains* (românii).

Substantive concrete şi substantive abstracte

§ 254. Sînt concrete substantivele care denumesc fiinţe şi lucruri:

Un journal, un oiseau, une chanson, un homme, une fleur.

§ 255. Sînt abstracte substantivele care denumesc acţiuni, idei, sentimente:

La paix, l'amitié, la patience, la durée, l'intensité, la sagesse.

Substantive colective

§ 256. Substantivele colective denumesc un ansamblu sau o grupare de fiinţe sau de lucruri identice:

L'auditoire, l'assistance, la classe, la foule, le linge, le peuple, la troupe, la vaisselle.

Substantive compuse

§ 257. Potrivit structurii lor grafice, substantivele sînt simple sau compuse.

Substantivul simplu este cel format dintr-un singur cuvînt:

Un banc, un arbre, une fleur, un enfant, une rue, une ville.

Substantivul compus este cel alcătuit din două sau mai multe cuvinte care, în general, denumesc o singură realitate şi nu realităţile corespunzătoare fiecărui element al ansamblului:

Un perce-neige, une chauve-souris, un jeune homme, une jeune fille, un porte-cigarettes, une garde-robe, un portemanteau.

Observaţii

1. Termenii care constituie un cuvînt compus sînt uniţi:

— prin liniuţă:

Un porte-plume, un timbre-poste, un arc-en-ciel, un garde-magasin.

— prin sudare:

Le contresens (format din *contre + sens)*, *le contremaître, le contrefort, le contrepoison, le portemanteau.*

— alteori, termenii rămîn independenţi din punct de vedere grafic:

Une pomme de terre, les vers à soie, un haut fourneau, un château fort, le moyen âge.

2. Ortografia diferită a substantivelor compuse nu are la bază un criteriu precis: se scrie: *vis-à-vis*, dar *face à face; quasi-délit*, dar *quasi mort*. Acest arbitrar impune consultarea unui dicţionar al limbii franceze moderne.

GENUL SUBSTANTIVELOR COMUNE

§ 258. Substantivele comune sînt fie de genul masculin, fie de genul feminin:

Masculin: *le père, le banc, le silence, le télégramme.*

Feminin: *la mère, la chaise, la pomme, la route, la ville.*

Observaţii

1. Substantivelor neutre din limba română le corespund în limba franceză substantive de genul masculin *(creionul* — **le** *crayon)* sau substantive de genul feminin *(mărul* — **la** *pomme).*

2. Un mare număr de substantive masculine în limba română sînt feminine în limba franceză şi invers: *un dinte* — **une** *dent; o carte* — **un** *livre.*

§ 259. Genul gramatical al substantivelor care denumesc fiinţe corespunde deseori genului natural:

Masculin: *le père, le mari; le garçon, le jeune homme.*

Feminin: *la mère, la femme; la fillette, la jeune fille.*

Observaţii

1. Genul unor substantive nu corespunde însă genului natural al fiinţei pe care o denumesc. Astfel, substantive masculine denumesc fiinţe de genul feminin:

Un laideron (o slută); *un mannequin* (un manechin).

Substantive feminine denumesc fiinţe de genul masculin:

Une sentinelle, une recrue, une ordonnance.

2. Genul multor substantive care denumesc păsări sau animale este determinat în mod convenţional:

Le rossignol, la carpe, la panthère.

§ 260. Genul gramatical al substantivelor care denumesc lucruri este fix, masculin sau feminin, şi este indicat de determinant:

Le jardin, la maison, une pomme, cette fleur, son enfance heureuse, l'horloge parlante.

În lipsa articolului sau a altui determinant, recunoaşterea genului este dificilă. Iată cîteva reguli generale care, în ciuda excepţiilor, pot fi utile.

a) Sînt, în general, de genul masculin:

1. substantivele care se termină în vocală sonoră:

L'agenda, le café, le camélia, le canapé, le cobra, le choléra, le dahlia, le panorama, le schéma, le sofa, le tréma etc.

2. substantivele care au ca terminaţie sufixele: *-ier, -age, -as, -ement, -in, -is, -on, -illon, -oir: un encrier, un assemblage, le coutelas* (satîrul), *le logement, le testament, un rondin* (lemn de ars de formă rotundă), *le cliquetis* (zăngănitul), *le coupon, le moucheron* (musculiţa), *le tourbillon* (vîrtejul), *le miroir* (oglinda), *le semoir* (sacul semănătorului; maşina de semănat).

3. Deseori, sînt de genul masculin substantivele care denumesc:

— Arbori: *le chêne, le tilleul, le pommier, le prunier, le noyer, le cerisier, le poirier, l'abricotier, le pêcher, le mûrier, l'acacia, le hêtre, le sapin, le bouleau, le mélèze* etc.

— Metale sau substanţe chimice: *le fer, le cuivre, l'aluminium, l'acier, l'arsenic.* (Fac excepţie: *la fonte, l'alumine, la potasse).*

— Zile, luni, anotimpuri, punctе cardinale: *le lundi, un avril chaud, un hiver doux, le nord.*

— Vînturi: *le zéphyr, le mistral, l'alizé, le simoun, le sirocco.* (Fac excepţie: *la bise* (crivăţul), *la brise* (briza, adierea uşoară), *la tramontane* (vîntul de nord, ce bate pe Mediterana).

— Cifre, note muzicale: *le dix, le onze, un si bémol, un do* etc.

— Vocale: un *a*, un *y*.

— Cuvintele care denumesc consoane sînt de genul masculin dacă încep cu consoană: *un* b [be], *un* k [ka] şi, în principiu, feminine dacă încep cu vocală: *une* s [es], *une* l [el]. Tendinţa însă este de a le considera pe toate de genul masculin. Se spune şi se scrie în mod frecvent: *un* s, *un* l.

4. Adjectivele substantivate: *le bleu, le rouge, le gris, le français* (limba franceză), *le roumain* (limba română). Fac excepţie: *l'anglaise* (scrierea cursivă), *la ronde* (scrierea sau litera rondă); *une polonaise, une allemande* (dansuri) şi locuţiunile de tipul: *à la turque, à la milanaise* (după moda turcă sau după moda milaneză).

Observaţie

În locuţiunile de tipul *à la turque, à la milanaise* se subînţelege cuvîntul *mode:*

Être assis à la (mode) turque (a sta turceşte, a se aşeza turceşte).

Du riz à la (mode) milanaise sau *riz milanaise* (orez gătit după moda milaneză).

5. Infinitivele substantivate sînt, de asemenea, de genul masculin: *le dîner, le boire, le manger* etc.

6. Adverbele, prepoziţiile, conjuncţiile, interjecţiile sau chiar unele expresii consacrate sînt de genul masculin dacă sînt folosite ca substantive: *le bien* (binele), *le mal* (răul), *le devant de la voiture* (botul, partea din faţă a maşinii), *des on dit* (zvonuri), *un tête-à-tête* (o convorbire între patru ochi), *un pied-à-terre* (locuinţă modestă în altă localitate), *un va-et-vient* (un du-te-vino); *Je me moque du qu'en dira-t-on.* (Nu-mi pasă de ce va spune lumea)

b) Sînt, în general, de genul feminin:

1. Substantivele care au ca terminaţie sufixele: *-ade, -aille, -aine, -aison, -ison, -ande, -ée, -ence, -esse, -eur, -ie, -ille, -ise, -té, -ure: la bousculade, la colonnade* (şirul de coloane, de stîlpi), *la douzaine, la cargaison* (încărcătura), *la trahison* (trădarea), *la guérison* (vindecarea), *la confusion* (confuzia, învălmăşeala), *l'offrande* (ofranda), *la pelletée* (conţinutul unei lopeţi), *l'exigence* (pretenţia), *la finesse* (fineţea), *la richesse* (bogăţia), *la douleur* (durerea), *la causerie* (conversaţia; conferinţa pe ton familiar), *la jalousie, la ferraille* (fiare vechi), *la gourmandise* (lăcomia), *la bonté* (bunătatea), *la saleté* (murdăria), *la morsure* (muşcătura), *la brûlure* (arsura).

2. Substantivele care denumesc:

— Boli: *la grippe, la bronchite, l'otite, la peste, la rougeole, la phtisie* etc. (fac excepţie: *le choléra, le diabète, le typhus, le rhume*, precum şi substantivele care se termină în *-isme: l'arthritisme).*

— Sărbători: *la Saint-Nicolas, la Saint-Jean, la Toussaint* etc.

Substantivele care denumesc sărbători de acest tip au genul cuvîntului subînțeles *la fête: la (fête de) Saint-Jean.*

— Științe: *la médecine, la chimie, les mathématiques* etc.

— De asemenea, sînt de genul feminin majoritatea substantivelor abstracte care se termină în *-eur: la candeur, la valeur, la vigueur, la grandeur* etc.

Observații

Pentru a evita erorile în folosirea substantivelor cu forme asemănătoare în limba franceză și română, dar de gen diferit, dăm mai jos două liste cuprinzînd pe cele mai frecvent întîlnite:

1. Următoarele substantive sînt de genul masculin în limba franceză, iar în limba română sînt de genul feminin: *Acétylène, alpaga* (stofă de lînă fină), *alvéole, anathème, anniversaire, aphte, apothème, arôme, asthme, autoclave, axe, axiome, baccara, banc, basque, bégonia, béret, bonbon, bonnet, box* (boxă), *brancard, brassard, briquet, bromure, cabriolet, cacao, café, camée, camélia, campanile, canapé, canevas, caramel, carbure, cardiogramme, casque, cataplasme, centime, champagne, chiffre, chlorure, chocolat, choléra, chrysanthème, cigare, climat, cloaque, cobra, coma, crime, cyclamen, dahlia, delta, derme, désordre, diadème, dilemme, diplôme, dogme, drame, électrocardiogramme, emblème, épiderme, évangile, eczéma, fantôme, fossile, gardénia, globule, gorille, granule, guillemets (m. pl.), harmonica, hémisphère, hortensia, insecte, insigne, iodure, lama, légume, leucocyte, lustre, macaroni, magnolia, manche* (mansă), *masque, méandre, mélodrame, meuble, miasme, mica, mimosa, mollusque, monastère, morse, narcisse, opéra, orchestre, orgue, panorama, pape, parachute, paraphe, programme, pastiche, patin, pétale, pétard, pétunia, phoque, phyloxéra, placenta, plasma, platine, poudrier, prisme, problème, protoplasma, radiogramme, raphia, récépissé, reptile, réséda, roc, schéma, schisme, sépale, sofa, sommier, soya, soprano, sténogramme, strapontin, stratagème, svastika, sulfamide, sulfure, tableau* (tablă de scris), *taffetas, tambourin, télégramme, ténia, thème, théorème, tibia, trèfle, tréma, violon, visa, zèbre.*

2. Următoarele substantive sînt de genul feminin în limba franceză: *Absinthe, affiche, alcôve, améthiste, anacoluthe, anode, apocalypse, apostrophe, arabesque, attaque, auto, automobile, avance, balançoire, batiste, bourrette, boxe* (box), *brasse, breloque, cartouche, cathode, cellophane, clarinette, commission, compote, contrebasse, côtelette, créozote, danse, dent, digue, diapositive, douche, drogue, dynamo, entrecôte, épigraphe, épithète, épitaphe, équerre, équivoque, étude, extase, finette, frange, fumée, galoche, gaze, horloge, hormone, huile, idole, impasse, linotype, liqueur, loutre, magnéto, mappemonde, marche, méninge, molaire, mosaïque, mezzanine, obole, omoplate, opale, paille, pampa, panacée, patinoire, popeline, porcelaine, purée, recrue, ride, saison, sauce, scrofule, serge, spore, stalle, sténotype, syphilis, tournée, tribu, triphtongue, vague, valse, vapeur.*

GENUL SUBSTANTIVELOR PROPRII

§ 261. Prenumele au, în general, un gen fix, genul natural:

Jean est beau; Jeanne est belle; Pierre est petit; Anne-Marie est petite.

Unele prenume au aceeași formă pentru ambele genuri:

Claude, Camille.

Cele mai multe prenume prezintă variaţii de gen şi formează femininul, în principiu, potrivit regulii generale:

Louis — Louise; Paul — Paule; Germain — Germaine; Marcel — Marcelle; Simon — Simon(n)e; Henri — Henriette etc.

§ **262.** Genul numelor de ţări poate fi precizat, în general, cu ajutorul terminaţiei grafice. Astfel:

— Numele de ţări care au terminaţia grafică *-ie, -ée* sînt de genul feminin:

La Roumanie (République Socialiste de Roumanie), la Bolivie, la Corée du Sud, la Guinée (République de Guinée) etc.

— De asemenea, sînt feminine numele de ţări care se termină în *-e* mut *(-ce, -sse, -ine, -gne, -che, -de, -ge):*

La France, la Grèce, la Suisse, la Chine, la Grande-Bretagne, l'Autriche, la Hollande, la Suède, la Norvège etc., *l'Espagne, la Pologne (République Populaire de Pologne)* etc.

— Sînt de genul masculin numele ţărilor care se termină în *-a:*

Le Canada, le Costa-Rica, le Ghana, le Guatémala, le Libéria, le Panama, le Vénézuéla.

— De asemenea, sînt de genul masculin, numele de ţări care se termină în vocală nazală:

L'Iran, l'Irian, le Japon, le Gabon, le Liban.

— Tot de genul masculin sînt cele care se termină în următoarele consoane sonore: *-s, -c, -k, -m, -l, -r:*.

Le Honduras, le Maroc, le Danemark, le Mexique, le Viet-Nam, le Népal, le Portugal, l'Israël, l'Equateur.

Excepţie: *La Belgique.*

Observaţii

1. Sînt de genul masculin: *Le Chili, le Pérou, l'Uruguay, le Paraguay.*

2. *Nigéria* (conform dorinţei conducerii ţării) este de genul feminin, deşi agenţiile de presă folosesc în mod curent *Le Nigéria*, respectînd astfel regula generală.

§ **263.** Numele de oraşe care sînt introduse de articol au genul determinat de acest articol:

Le Caire est beau.
Le Havre est reconstruit depuis 1950.
La Haye est belle.
La Rochelle est active.

§ **264.** Determinarea genului numelor de oraşe nu poate fi încadrată în reguli precise. Totuşi, cîteva indicaţii pot fi utile. Astfel:

1. Numele de oraşe care se termină în *-e mut* sînt în general feminine: *Athènes, Alexandrie, Genève, Narbonne, Prague, Rennes, Rome* etc. Face excepţie *Belgrade.*

2. Numele de oraşe a căror silabă finală nu se termină în *-e mut*, sînt, în general, de genul masculin: *Bucarest, Budapest, Cadix, Calcutta, Gand, Milan, Pékin* etc.

Fac excepţie: *Moscou, Sofia*, considerate în mod curent ca substantive feminine.

Observaţii

1. Se pare că, în vorbire mai ales, masculinul tinde să se impună:

En plein Marseille. Venise est beau. Trouville est charmant.

2. Pentru evitarea unor erori în folosirea genului numelor de oraşe se poate spune: *La ville de Belgrade est belle. La ville de Paris est chargée d'histoire.*

3. Cînd numele oraşului nu denumeşte realitatea geografică, ci colectivitatea umană a oraşului, masculinul se impune (în aceste situaţii, numele oraşului este, în numeroase cazuri, precedat de *tout*):

Tout Genève s'intéresse au débat.
Tout Rome l'acclamait.

Dacă *tout* este precedat de articolul *le*, numele oraşului denumeşte cercurile aristocratice:

Le Tout-Paris assistait à cette brillante soirée.

§ 265. Navele de război, ca şi vasele de pescuit, au genul numelui pe care-l poartă:

Le „Jaguar", la „Jeanne d'Arc", la „Rose-Marie", la „Bretagne", le „Foch".

Navele de comerţ, transatlanticele sînt, în general, de genul masculin (se subînţelege cuvîntul *„paquebot"*):

Le „France", le „Flandre", le „Normandie".

§ 266. Numele tipurilor de avioane care la origine sînt substantive comune au genul acestor substantive:

La Caravelle, une Alouettte, un Mirage, un Météor, un Mystère etc.

Face excepţie: *Le Concorde.*

Observaţie

Numele tipurilor de avioane formate dintr-un substantiv de origine străină sau dintr-un simbol, sînt de genul masculin:

Un Boeing; un DC4; un Ilyioutchine polonais.

§ 267. Numele de automobile sînt de genul feminin:

Une Dacia 1300; une Citroën; une 404; une Jaguar, une Renault, une Mercédès etc.

(În aceste denumiri se subînţelege cuvîntul *voiture* sau *auto*)

Numele de camioane sînt de genul masculin:

Un Berliet; un Citroën.

(În aceste denumiri se subînţelege cuvîntul *camion*).

§ 268. Substantivele care denumesc vehicule spaţiale sînt, în general, de genul masculin:

Un Spoutnik; les premiers Surveyor; les précédents Luna.

GENUL SUBSTANTIVELOR COMPUSE

§ 269. Genul variază după tipul cuvîntului compus: dacă cele două elemente sînt într-un raport de determinat — determinant, genul este dat de elementul determinat. Astfel:

1. Genul substantivului compus dintr-un substantiv şi un adjectiv sau dintr-un adjectiv şi un substantiv este cel al substantivului determinat:

Un coffre-fort; une place-forte; un bas-relief; une basse-cour; une chauve-souris; un jeune homme; une jeune fille.

Observaţie

Substantivele compuse dintr-un adjectiv şi un substantiv, care denumesc păsări, sînt de genul masculin (probabil din pricina cuvîntului *oiseau*, subînţeles): *Un rouge-gorge* (prihor).

2. Genul cuvintelor compuse din două substantive alăturate este dat tot de elementul determinat:

Un chou-fleur (conopidă); *un navire-école* (navă şcolară); *un wagon-citerne; un bateau-mouche* (mic vas fluvial).

Substantivele în a căror compunere intră cuvîntul *mi* sînt de genul feminin:

La première mi-temps s'est achevée sur un résultat nul. (Prima repriză s-a terminat la zero)

Il sera de retour à la mi-octobre. (Se va înapoia la jumătatea lui octombrie)

La mi-janvier approche et il fait toujours chaud. (Jumătatea lui ianuarie ...)

3. Genul gramatical al substantivelor compuse dintr-un verb şi un substantiv este în general indicat de genul natural al *persoanelor* pe care le denumesc:

Un garde-barrière (bărbat — paznic de barieră); *une garde-barrière* (femeie — paznic de barieră).

4. Substantivele compuse dintr-un verb şi un substantiv care denumesc animale sînt, în general, de genul masculin:

Le hoche-queue (codobatura); *le perce-oreille* (urechelniţa).

5. Substantivele compuse care denumesc lucruri sînt, în general, de genul masculin:

Un porte-cigarettes; un garde-boue; un casse-noix; un portefeuille; un abat-jour; un essuie-glace.

6. Substantivele compuse din două verbe sînt de genul masculin:

Le savoir-faire (dibăcia, priceperea); *un ouï-dire* (un zvon); *le laisser-aller* (neglijenţa, delăsarea).

7. În cazul substantivelor compuse dintr-o prepoziţie (sau dintr-un adverb) şi un substantiv, care denumesc persoane, genul natural este indicatorul genului gramatical:

Un sans-cœur, une sans-cœur (persoană care nu are milă); *un sans-façon, une sans-façon* (persoană care nu face caz de maniere ceremonioase); *un hors-la-loi, une hors-la-loi* (persoană în afara legii); *un sans-logis, une sans-logis* (persoană care nu are unde locui).

Genul substantivelor compuse care denumesc lucruri este indicat, în general, de genul substantivului:

Un avant-poste; une avant-garde.
Un contre-jour; une contre-proposition.
Un sous-produit; une sous-production.

8. Substantivele compuse al căror prim element este o prepoziție sînt, în general, de genul masculin:

Un à-propos; un à-côté (o problemă secundară); *un en-tête* (un antet); *un hors d'œuvre* (o gustare la începutul mesei); *un après-midi; le sans-façon* (lipsa de manieră ceremonioasă); *le sans-gêne* (lipsa de jenă)

9. Substantivele compuse, formate dintr-o expresie consacrată, o propoziție sau o propoziție restrînsă sînt de genul masculin:

Il craint le qu'en dira-t-on. (Se teme de ce va spune lumea)
Avoir un tête-à-tête (A avea o întrevedere între patru ochi).
Le va et le vient de ces gens le fatigue. (Acest du-te vino al oamenilor îl obosește)
Ce n'est qu'un on-dit. (Nu este decît un zvon)
Le sauve-qui-peut fut affreux. (Învălmășeala a fost îngrozitoare)

Substantive care își schimbă genul în funcție de număr

§ 270. Unele substantive au gen diferit la singular și la plural:

Amour :

— *masculin* la singular: *Son vif amour de la liberté.*
— *feminin* la plural: *De folles amours.* Limba curentă tinde să-l considere masculin și la plural, deși unii scriitori îl folosesc și astăzi la feminin: *Les grandes amours se reconnaissent.* (Mauriac).

Délice :

— *masculin* la singular: *Cette poire est un vrai délice.*
— *feminin* la plural: *Il trouve de singulières délices dans la rêverie.* (neobișnuite desfătări)

Gens :

— *masculin* la plural cu înțelesul de *oameni*, în următoarele cazuri:

a) Cînd este urmat de un adjectiv:

Ces gens sont étonnants.
Ces gens sont vieux.

b) Cînd adjectivul care îl precedă are aceeași formă la cele două genuri:

Quels braves gens!
Quels honnêtes gens!

— *feminin* cînd adjectivul care îl precedă are formă diferită pentru cele două genuri:

Quelles bonnes gens!
Ce sont de vieilles gens.
Il connaît toutes ces curieuses gens.

Observaţii

1. Dacă *gens* este urmat de prepoziţia *de* şi de un substantiv care denumeşte o calitate, o profesiune, o stare, adjectivul care îl precedă este la masculin:

Tous les gens d'esprit et de mérite vous le diront.

De nombreux gens de lettres.

Certains gens d'affaires.

2. Forma *gent* se foloseşte la feminin singular cu sensul, de cele mai multe ori, peiorativ, de *clan*:

L'odieuse gent des bellicistes (clanul mîrşav al celor care doresc războiul).

La gent ailée (lumea păsărilor).

Hymne:

— *feminin* la singular (cînd are sensul de imn religios): *C'est une hymne sacrée.*

— *masculin* la plural (cînd are sensul de imn patriotic): *Les hymnes nationaux.*

În general, pentru a denumi un imn religios, se foloseşte cuvîntul *un cantique.*

Orgue :

— *masculin* la singular şi uneori şi la plural: *La jeune fille tient le petit orgue. Cette église a trois orgues différents.*

— *feminin* la plural, cînd denumeşte în mod emfatic un instrument unic: *Cette cathédrale a de belles orgues.* La plural se tolerează atît masculinul cît şi femininul: *Un des plus grands orgues. Les grandes orgues.*

Pâques :

Este masculin singular, cînd denumeşte sărbătoarea de Paşti ca dată şi se foloseşte fără articol: *Pâques était déjà passé. À Pâques prochain.* Cînd denumeşte sărbătoarea însăşi, este feminin plural: *Faire de bonnes Pâques. Joyeuses Pâques.*

Observaţii

Scris *Pâque* (cu majusculă sau cu literă mică) este feminin singular şi denumeşte sărbătoarea evreilor: *La Pâque juive dure sept jours.*

Substantive omonime al căror gen se schimbă după sens

§ 271. Anumite substantive care au o *etimologie comună* îşi schimbă genul după sens:

Aide :

— la *masculin* (cel care ajută la săvîrşirea unei acţiuni): *Ce mécanicien a un bon aide.*

— la *feminin* (ajutor material): *Il lui apporte une aide précieuse.*

Aigle :

— la *masculin* (vultur, acvilă): *Il admire un grand aigle.*

— la *feminin* (vultur femelă; stindard): *Les aigles impériales.*

Crêpe :

— la *masculin* (ţesătură uşoară de mătase sau de lînă): *Le crêpe de Chine.*

— la *feminin* (clătită): *Elle fait de bonnes crêpes.*

Critique :
— la *masculin* (critic literar, dramatic etc.): *Taine a été un grand critique littéraire.*
— la *feminin* (critică): *Réfuter une critique.*

Enseigne :
— la *masculin* (locotenent de marină): *Un enseigne de vaisseau.*
— la *feminin* (firmă de magazin): *Une enseigne lumineuse.*

Espace :
— la *masculin* (spațiu, interval): *Laisser un espace entre chaque mot.*
— la *feminin* (piesă de metal pe care tipografii o pun între cuvinte): *Il a placé une espace entre les mots.*

Garde :
— la *masculin* (paznic): *Il a trouvé un bon garde.*
— la *feminin* (femeie de pază): *Nous avons laissé l'enfant avec la garde.*

Greffe :
— la *masculin* (grefă la tribunale): *Le dossier est déposé au greffe du tribunal.*
— la *feminin* (grefă): *La greffe d'un rein;* (altoire): *La greffe d'un pommier.*

Guide :
— la *masculin* (ghid, călăuză): *Ils ont eu un guide expérimenté.*
— la *feminin* (hăț la ham): *Il a de bonnes guides pour sa carriole.*

Manche :
— la *masculin* (mîner): *Un manche de couteau.*
— la *feminin* (mînecă): *Les manches courtes d'une robe.*

Manœuvre :
— la *masculin* (salahor): *C'est un bon manœuvre.*
— la *feminin* (manevră): *La manœuvre d'un navire.*

Mémoire :
— la *masculin* (memoriu): *Rédiger un mémoire.*
— la *feminin* (memorie): *Elle a bonne mémoire.*

Mode :
— la *masculin* (mod): *Le mode d'emploi se trouve dans la boîte.*
— la *feminin* (modă): *Lancer une mode.*

Œuvre :
— la *masculin* (ansamblul operelor unui artist): *L'œuvre gravé de Callot.*
— la *feminin* (operă): *C'est une œuvre de jeunesse.*

Office :
— la *masculin* (birou, organ administrativ): *Office commercial.*
— la *feminin* (oficiu): *Ranger la vaisselle à l'office.*

Parallèle :
— la *masculin* (paralelă, comparație): *Faire un parallèle entre deux auteurs.*
— la *feminin* (linie paralelă): *Tracer une parallèle.*

Pendule :

— la *masculin* (pendul — în fizică): *Applications du pendule.*
— la *feminin* (pendulă): *Il regarde la pendule pour savoir l'heure.*

Physique :

— la *masculin* (fizic, înfăţişare): *Avoir un physique agréable.*
— la *feminin* (fizică — ştiinţă): *Il étudie la physique.*

Radio :

— la *masculin* (radiogramă): *Envoyer un radio;* (radio-telefonist): *Le radio de bord était très jeune.*
— la *feminin* (aparat de radio): *Avoir la radio dans sa voiture;* (radiografie, radioscopie): *Faire une radio.*

Trompette :

— la *masculin* (trompetist; gornist): *C'est un bon trompette.*
— la *feminin* (trompetă): *Il joue de la trompette.*

Voile :

— la *masculin* (voal): *Un voile de tulle.*
— la *feminin* (velă, pînză de corabie): *Toutes voiles déployées.*

§ 272. Anumite substantive omonime, cu o *etimologie diferită* îşi schimbă de asemenea genul după sens:

Livre :

— la *masculin* (carte): *C'est un livre relié.*
— la *feminin* (livră — unitate monetară sau de măsură): *Une livre turque. Une livre de beurre* (1/2 kg. de unt).

Moule :

— la *masculin* (tipar, formă): *Il a brisé le moule.*
— la *feminin* (midie — specie de scoici): *C'est une moule d'eau douce.*

Mousse :

— la *masculin* (mus — marinar sub 16 ani): *Le mousse est un très jeune marin.*
— la *feminin* (spumă): *La mousse de la bière déborde du verre;* (muşchi — plantă): *C'était un tapis de mousse.*

Page :

— la *masculin* (paj): *Être hardi (effronté) comme un page.*
— la *feminin* (pagină): *Les pages d'un livre.*

Poêle :

— la *masculin* (sobă): *C'est un poêle à charbon.*
— la *feminin* (tigaie): *Une poêle à frire.*

Somme :

— la *masculin* (somn): *Faire un petit somme.*
— la *feminin* (sumă): *C'est une grosse somme.*

Tour :

— la *masculin* (tur, înconjur): *Faire un tour en ville;* (strung): *Il travaille au tour.*

— la *feminin* (turn): *La tour Eiffel date de 1889.*

Vague :

— la *masculin* (vag, neclar): *Il regarde devant lui dans le vague.*

— la *feminin* (val): *Le bruit des vagues;* (modă, tendință): *La nouvelle vague.*

Vase :

— la *masculin* (vas): *C'est un vase étrusque. Mettez ces fleurs dans un vase.*

— la *feminin* (nămol pe fundul unei ape): *La rue était couverte d'une vase épaisse.*

§ 273. Substantive al căror gen este controvesat

Après-midi : tendința limbii moderne este de a-l folosi la masculin: *Un après-midi ensoleillé.*

Effluves : dicționarele îl înregistrează ca masculin, totuși femininul tinde să se generalizeze: *Des effluves embaumées* (miresme).

FORMAREA FEMININULUI

§ 274. Cele mai multe substantive formează femininul prin adăugarea unui *-e mut* la forma de masculin singular.

Pronunțarea multor substantive care se termină la masculin în vocală orală sau într-o consoană sonoră nu este afectată de această modificare ortografică:

Un ami — une amie; un fiancé — une fiancée; un rival — une rivale; un aïeul — une aïeule; Paul — Paule; un martyr — une martyre.

§ 275. Numeroase substantive care se termină în vocală orală, primind un *-e mut* la feminin își modifică pronunțarea.

1. Consoana finală *-t* sau *-d* care nu se pronunță la masculin devine sonoră la feminin:

Un candidat — une candidate; un avocat — une avocate; un dévot — une dévote; un saint — une sainte; un marchand — une marchande; un idiot — une idiote.

Observație

Cuvintele *le dévot — la dévote* și *l'idiot — l'idiote* prezintă în pronunțare și o schimbare a timbrului vocalei [devo — devɔt; idio — idiɔt].

2. Substantivele care se termină în vocală orală și au ca terminație grafică consoana *-s* sau *-x* își modifică pronunțarea și ortografia (cele în *-x* modifică această consoană în *-s* [z]):

Un époux — une épouse; un bourgeois — une bourgeoise; un marquis — une marquise; un ambitieux — une ambitieuse; un Français — une Française.

Observaţie

Face excepţie *le roux* care are femininul *la rousse* (roşcata).

3. Consoana finală *-t* devenind sonoră la feminin se dublează în cazul anumitor substantive:

Le cadet — la cadette; le chat — la chatte; le muet — la muette; le sot — la sotte.

Observaţii

1. Cuvîntul *le sot* [so] modifică timbrul vocalei la feminin *la sotte* [sɔt].
2. Substantivul *le favori* are femininul *la favorite.*

4. Substantivele care au la masculin terminaţia grafică *-er* modifică timbrul acestei vocale la feminin primind în scris un accent grav: *-ère* [ɛr]:

L'écolier — l'écolière; le fermier — la fermière; le berger — la bergère; le boulanger — la boulangère.

§ 276. Substantivele care se termină în vocală nazală prezintă mai multe situaţii. Astfel:

1. Cele în *-an, -en, -on* denazalizează această vocală la feminin: [ã, ɛ̃, ɔ̃ devenind an, ɛn, on] şi îşi modifică şi ortografia, dublînd în scris, în general, consoana *-n:*

Le champion — la championne; le gardien — la gardienne; le paysan — la paysanne; le baron — la baronne; le patron — la patronne; le doyen — la doyenne; le chien — la chienne.

Observaţie

Substantivele *un Lapon, un Nippon, un Letton* au două ortografii la feminin: *une Laponne (Lapone), une Nipponne (Nippone), une Lettonne (Lettone).*

2. Numeroase substantive de formaţie mai nouă denazalizează şi nu dublează consoana finală *-n:*

Le faisan — la faisane; le courtisan — la courtisane; le sultan — la sultane; le Persan — la Persane.

3. Unele substantive care se termină la masculin în *-ain* [ɛ̃] nu dublează consoana finală care devine sonoră la feminin [ɛn]:

Le châtelain — la châtelaine

4. Cîteva substantive care se termină în *-in* [ɛ̃] schimbă această vocală în *-ine* [in]:

Le cousin — la cousine; le voisin — la voisine.

Substantivele care prezintă la masculin finala grafică *-eau,* la feminin schimbă această finală în *-elle:*

Le chameau — la chamelle; le jumeau — la jumelle; le jouvenceau — la jouvencelle; le tourtereau — la tourterelle.

Excepţie: *Un chevreau — une chevrette.*

§ 277. Substantivele care se termină la masculin în consoană sonoră prezintă următoarele particularităţi:

1. Cîteva substantive care se termină la masculin în *-c* schimbă această consoană în *-que* la feminin, fără să-şi modifice pronunţarea:

Un Turc — une Turque; un Franc — une Franque; Frédéric — Frédérique.

Observaţie

Substantivul *un Grec* primeşte pe *-que* la feminin fără să piardă finala de la masculin: *Un Grec — une Grecque.*

2. Substantivele în *-p* schimbă această terminaţie grafică în *-v* înainte de *-e mut:*

Un loup — une louve [lu — luv].

3. Substantivele care se termină la masculin în *-l* articulat dublează pe *-l* la feminin fără să-şi modifice pronunţarea:

Le colonel — la colonelle; Gabriel — Gabrielle.

4. Substantivele care se termină la masculin în *-eur* schimbă această terminaţie la feminin în *-euse* [œr-øz]:

Un danseur — une danseuse; un nageur — une nageuse; un pêcheur — une pêcheuse; un vendeur — une vendeuse.

Observaţii

1. Cîteva substantive care se termină la masculin în *-eur* formează femininul în *-eresse:*

L'enchanteur — l'enchanteresse; le vengeur — la vengeresse; le pécheur — la pécheresse.

2. Un număr redus de substantive în *-eur* au la feminin două forme: una curentă în *-euse* şi una arhaică în *-eresse*, folosită mai ales ca termen poetic sau, mai frecvent, juridic:

Le chasseur — la chasseuse — la chasseresse (poetic).

Le demandeur — la demandeuse — la demanderesse (petiţionara).

Le défendeur — are numai forma juridică: *la défenderesse* (pîrîta).

5. Substantivele în *-teur* schimbă la feminin această terminaţie în *-trice:* [tœr-tris]

Un acteur — une actrice; un directeur — une directrice; un instituteur — une institutrice; un préparateur — une préparatrice.

Observaţii

1. Substantivul *chanteur* are două forme la feminin: *une chanteuse* (cîntăreaţă de muzică uşoară) şi *une cantatrice* (cîntăreaţă de operă):

Cette cantatrice fait salle comble à chacun de ses récitals.

Ces chanteuses sont prix de conservatoire.

2. Substantivul *docteur* are femininul *doctoresse*, deşi în enunţarea titlului se foloseşte frecvent *docteur* şi pentru femei: *Docteur Louise Charpentier.*

3. Substantivul *empereur* are femininul *impératrice.*

4. Substantivul *ambassadeur* are la feminin şi forma *ambassadrice* (soţie de ambasador şi ambasadoare). În limba literară se foloseşte în mod curent cînd e vorba de funcţie forma *ambassadeur* şi pentru feminin:

Cette jeune femme est ambassadeur.

§ 278. Numeroase substantive cu diferite terminaţii la masculin fac femininul în *-esse:*

Un abbé — une abbesse; un âne — une ânesse; un comte — une comtesse; un devin — une devineresse; un diable — une diablesse; un druide — une druidesse; un dieu — une déesse; un duc — une duchesse; un ivrogne — une ivrognesse; un maître — une maîtresse; un mulâtre — une mulâtresse; un nègre — une négresse (dar se spune curent: *un Noir — une Noire); un ogre — une ogresse; un pauvre — une pauvresse; un poète — une poétesse; un prêtre — une prêtresse; un prince — une princesse; un prophète — une prophétesse; un Suisse — une Suissesse; un tigre — une tigresse; un traître — une traîtresse.*

§ 279. **Substantive cu forme speciale**

1. Substantivele care denumesc grade de rudenie au în general forme speciale, una pentru masculin şi alta pentru feminin:

Le beau-fils — la belle-fille; le beau-frère — la belle-sœur; le beau-père — la belle-mère; le frère — la sœur; le gendre — la bru (de preferat *la belle-fille); le grand-père — la grand-mère; le mari — la femme; le neveu — la nièce; l'oncle — la tante; le papa — la maman; le parrain — la marraine; le père — la mère; le petit-fils — la petite-fille.*

2. Substantivele ce formează perechi şi denumesc fiinţe au, deseori, forme diferite la masculin şi la feminin:

a) Substantive care denumesc persoane:

Le compagnon — la compagne; le garçon — la fille; l'homme — la femme; le héros — l'héroïne; le jeune homme — la jeune fille; monsieur — madame; le speaker — la speakerine [spikœr — spikrin]; *le vieux — la vieille.*

b) Substantive care denumesc animale:

Le bélier — la brebis; le bœuf — la vache; le bouc — la chèvre; le canard — la cane; le cerf — la biche; le dindon — la dinde; l'étalon — la jument; le lièvre — la hase; le matou — la chatte; le mulet — la mule; le perroquet — la perruche; le sanglier — la laie; le singe — la guenon; le taureau — la vache; le verrat — la truie.

Observaţii

1. Substantivele care denumesc animale domestice au uneori trei forme:
— Una masculină care denumeşte *specia:*
Le mouton; le porc; le bœuf.
— A doua, tot masculină, denumeşte *masculul:*
Le bélier; le verrat; le taureau.
— A treia pentru *feminin:*
La brebis; la truie, la vache.

2. Unele nume de animale au o singură formă pentru a denumi masculul şi femela: *la souris, le rossignol, le zèbre* etc. În aceste cazuri pentru a preciza genul se foloseşte cuvîntul *mâle* sau *femelle:*
Un zèbre femelle.

Substantive cu formă fixă pentru ambele genuri

§ 280. Numeroase substantive au aceeaşi formă la masculin şi la feminin; genul lor este indicat de articol sau de un alt determinant:

Un adversaire — une adversaire; un amateur — une amateur; un artiste — une artiste; un athlète — une athlète; un aide — une aide; un camarade — une camarade; un collègue — une collègue; un complice — une complice; un concierge — une concierge; un dentiste — une dentiste; un disciple — une disciple; un élève — une élève; un enfant — une enfant; un esclave — une esclave; un garde — une garde; un journaliste — une journaliste; un locataire — une locataire; un partenaire — une partenaire; un pensionnaire — une pensionnaire; un propriétaire — une propriétaire; un touriste — une touriste.

Substantivele în *-iste* care denumesc instrumentiști au, de asemenea, formă fixă: *Un (une) pianiste.*

Observații

1. Substantivul *souillon* care denumește o femeie murdară, neîngrijită, poate fi folosit atît la masculin cît și la feminin:

Cette fille est un (une) souillon.

2. Substantivul *laideron*, deși se folosește numai cînd este vorba de o femeie, rămîne masculin:

Cette femme, quel laideron! (... ce urîțenie, ce pocitanie!)

§ 281. Substantivele care denumesc profesii nu au, în general, decît genul masculin:

Architecte, auteur, chauffeur, chef, censeur (cenzor), *conservateur* (conservator de muzeu, de bibliotecă), *député, diplomate, écrivain, graveur, juge, magistrat, maire, mannequin, ministre, modèle* (model într-un atelier de pictură), *peintre, professeur, sculpteur.*

Se va spune deci: *Mme Dupont est un excellent professeur. Cette femme est le meilleur graveur de la ville.*

Observații

1. Substantivelor menționate li se poate oricînd adăuga cuvîntul *femme* pentru a indica genul: *Une femme professeur* sau *un professeur femme. Des femmes professeurs.*

2. Unele substantive care denumesc funcții au o formă specială pentru a denumi pe soțiile celor care exercită aceste funcții (majoritatea acestor substantive aparțin limbii familiare): *Madame l'amirale, la maréchale, la générale, la commandante, la colonelle, la préfète, la rectrice, la ministresse.*

3. Participarea femeilor la viața socială și politică a creat forme noi de feminin: *Artisane, attachée, auditrice, aviatrice, avocate, candidate, championne, chirurgienne, commandante, conseillère* (consilier comunal, municipal), *députée, électrice, employée, lauréate, mairesse, la ministre* sau *la ministresse, technicienne, soldate* etc.

Totuși, formele de masculin sînt preferate. Deseori, formele enumerate mai sus au fie un caracter emfatic, fie un caracter familiar sau chiar peiorativ.

4. O serie de substantive masculine, mai ales cele cu sens peiorativ, se pot referi și la femei dacă substantivul este precedat de un adjectiv: *vrai, véritable* etc.: *Cette femme est un vrai despote, un véritable tyran.*

5. Cîteva substantive masculine se pot referi, avînd un sens familiar, și la femei: *Mon chéri, mon petit lapin.*

6. Cîteva substantive neavînd decît formă de feminin, se folosesc ca atare și pentru bărbați: *Il a été la victime de son imagination. Ce jeune homme est une vedette de cinéma. Cet homme est une canaille.*

Femininul substantivelor nume de persoane

§ 282. Numeroase prenume au o formă pentru masculin şi alta pentru feminin. Femininul prenumelor se formează după aceleaşi reguli care se aplică şi substantivelor comune:

1. Prin adăugarea unui *-e* la masculin: *René — Renée; Louis — Louise; Germain — Germaine; Justin — Justine; Paul — Paule; Martin — Martine.*

Unele prenume intercalează un *-i* înaintea lui *-e*, semnul femininului: *Émile — Émilie; Eugène — Eugénie; Léon — Léonie.*

2. Prin dublarea consoanei finale: *Jean — Jeanne, Julien — Julienne; Daniel — Danielle; Marcel — Marcelle.*

3. Cu ajutorul unor sufixe speciale: *Charles — Charlotte; Jacques — Jacqueline; Henri — Henriette; Yves — Yvonne.*

4. Unele prenume au aceeaşi formă pentru ambele genuri: *Camille, Claude.*

5. Unele prenume au forme cu totul diferite şi se folosesc numai pentru bărbaţi, iar altele numai pentru femei: *Arthur, Raoul; Anne, Mathilde* etc.

NUMĂRUL SUBSTANTIVULUI

Formarea pluralului

§ 283. Pluralul substantivelor se formează, în general, adăugînd în scris un *-s* final la forma de singular. Prezenţa acestui *-s* final nu modifică pronunţarea substantivului însuşi:

Un livre — des livres.

§ 284. Substantivele care se termină la singular în *-s, -z, -x* nu îşi modifică nici pronunţarea nici forma grafică la plural, numărul fiind precizat de articol sau de alt determinant:

Le bois — les bois; son fils — ses fils; le nez — les nez; cette noix — ces noix; sa voix — leurs voix.

§ 285. Substantivele terminate în *-au, -eau* şi în *-eu* primesc la plural un *-x* fără însă să-şi modifice pronunţarea de la singular:

Le tuyau — les tuyaux; le chapeau — les chapeaux; le cheveu — les cheveux; le jeu — les jeux.

Observaţie

Următoarele substantive terminate în *-au* sau *-eu* formează pluralul potrivit regulii generale, adăugînd un *-s* care nu modifică pronunţarea:

Le landau — les landaus; le sarrau — les sarraus (sarraux, la unii scriitori moderni), *le bleu — les bleus* (haina de lucru, salopeta; vînătaia), *le pneu — les pneus.*

§ 286. Substantivele terminate în *-ou* urmează regula generală de formare a pluralului, primind un *-s* care nu modifică pronunţarea:

Le clou — les clous; le coup — les coups; le cou — les cous; le trou — les trous.

Observaţie

Şapte substantive în *-ou* fac pluralul în *-oux*, fără să-şi modifice pronunţarea de la singular:

Le bijou — les bijoux, le caillou — les cailloux, [le chou — les choux, le genou — les genoux, le hibou — les hiboux, le joujou — les joujoux, le pou — les poux.

§ 287. Numărul substantivelor care îşi modifică pronunţarea la plural este infim. Astfel, vreo 30 de substantive care se termină la singular în *-al* fac pluralul în *-aux*:

L'amiral — les amiraux, l'arsenal — les arsenaux, l'animal — les animaux, le bocal — les bocaux, le caporal — les caporaux, le cardinal — les cardinaux, le capital — les capitaux, le cheval — les chevaux, le cristal — les cristaux, le canal — les canaux, le général — les généraux, l'hôpital — les hôpitaux, l'idéal — les idéaux (dar şi *les idéals*), *le journal — les journaux, le local — les locaux, le maréchal — les maréchaux, le madrigal — les madrigaux, le mal — les maux, le minéral — les minéraux, le métal — les métaux, le procès-verbal — les procès-verbaux, le piédestal — les piédestaux, le rival — les rivaux, le signal — les signaux, le total — les totaux, le vassal — les vassaux, le végétal — les végétaux, le val — les vaux.*

Observaţii

1. *Le val* nu se foloseşte la plural decît în expresia: *par monts et par vaux*, şi în cîteva nume proprii: *Les Vaux-de-Cernay, Vaux-le-Vicomte.* Pentru plural se recomandă *les vallées.*

2. Cîteva substantive în *-al* primesc la plural un *-s*, fără să-şi modifice pronunţarea:

Le bal — les bals, le cal — les cals (bătătura la mîini, la picioare), *le cantal — les cantals,* (brînză fabricată în Auvergne), *le carnaval — les carnavals, le cérémonial — les cérémonials, le chacal — les chacals, le choral — les chorals, le festival — les festivals, le final — les finals, le pal — les pals* (parul, ţeapa), *le récital — les récitals, le régal — les régals* (ospăţul), *le santal — les santals* (arbore din India cu lemn mirositor).

§ 288. O serie de substantive în *-ail* [aj] schimbă această terminaţie grafică în *-aux:*

Le bail — les baux (contract de închiriere sau de arendă), *le corail — les coraux* (coraliul, mărgeanul), *l'émail — les émaux* (smalţul), *le soupirail — les soupiraux* (răsuflătoare la pivniţă, la subsol), *le travail — les travaux, le vantail — les vantaux* (canatul unei uşi, ferestre), *le vitrail — les vitraux* (vitraliul).

Observaţii

1. Substantivul *émail* are şi forma de plural *émails* folosită pentru a denumi anumite lacuri utilizate în cosmetică, pictură sau în industrie.

2. Restul substantivelor în *-ail* [aj] fac pluralul după regula generală, adăugînd un *-s* care nu modifică pronunţarea:

Le chandail — les chandails (tricoul, pulovărul), *le détail — les détails, l'éventail — les éventails, le rail — les rails* (şina de cale ferată).

§ 289. Cîteva substantive îşi modifică pronunţarea deşi fac pluralul în *-s:*

Astfel substantivele *œuf* [œf], *bœuf* [bœf] şi *os* [ɔs] pierd consoana finală sonoră de la singular iar vocala se pronunţă închis: *œufs* [ø], *bœufs* [bø], *os* [o].

Legătura consonantică, indicator al pluralului

§ 290. Legătura consonantică constă în pronunţarea consoanei finale *(-s, -z, -x)* a unui cuvînt cînd acesta este urmat de un alt cuvînt care începe cu o vocală sau cu *-h* mut.

Parţial, deci, această legătură consonantică poate fi un indicator al pluralului (consoanele *-s, -z, -x* se vor pronunţa [z]):

1. Substantivele cu iniţială vocalică sau cu *-h* mut se leagă cu formele de plural ale articolelor şi ale adjectivelor pe care le precedă:

Des_enfants; mes_amis; quels_hommes! quels_avions!
De grands_efforts; heureux_enfants; de redoutables_avis; de petits_enfants; de petites_entreprises.
On lui racontait de belles_histoires.
Allons_enfants! Aux_armes!

2. De asemenea, în unele cazuri, substantivele se pronunţă legat şi cînd sînt urmate de adjective care încep cu o *vocală* sau cu *-h* mut:

Un signe amical — des signes_amicaux
Une voix agréable — des voix_agréables
On lui parlait de régions_inconnues.
Les voix_intérieures.

Notă

Această legătură se face rareori în limba cotidiană, ea rămînînd, aproape exclusiv o caracteristică a vorbirii afectate.

Substantive cu două forme de plural

§ 291. Următoarele substantive au două forme la plural cu înţelesuri uneori deosebite:

Aïeul — *les aïeuls* (bunicii): *Ses aïeuls paternels ont célébré leurs noces d'or.*
— *les aïeux* (strămoşii): *C'était la mode chez nos aïeux.*

Ciel — *les cieux* (cerul):
L'infini des cieux (firmamentul, spaţiul nesfîrşit).
— *les ciels:*
Les ciels de Van Gogh (partea din tablou care imită cerul),
Des ciels de lit (baldachin).
Les ciels d'une carrière (plafonul unei mine, cariere)
Les ciels de l'Ile de France sont célèbres (aspectul cerului...)

Œil — *les yeux* (formă de plural obişnuită): *Cette fillette a des yeux bleus.*
— *les œils* (în anumite substantive compuse): *Des œils-de-bœuf* (lucarne). *Des œils-de-chat* (varietate de pietre preţioase). *Des œils de perdrix* (bătături între degetele de la picioare).

Observaţii

1. Pentru a denumi spaţiul în care se mişcă astrele, în sens astronomic, se poate folosi *ciels* sau *cieux:*

Les ciels sau *les cieux des planètes.*

2. Pentru a denumi aspectul cerului, climatul chiar, se folosește frecvent forma *ciels:*

Les poètes ont chanté les beaux ciels d'Italie.
Je n'aime pas les ciels grisâtres.

3. În vocabularul aviației, forma *ciels* este preferată:

Air-France dans tous les ciels.
Notre avion a traversé les ciels de France, de Suisse et d'Italie.

Substantive care se folosesc la un singur număr

§ 292. O serie de substantive au numai forme de plural, iar altele au numai forme de singular.

a) În general, *substantivele fără singular* denumesc obiecte și noțiuni abstracte:

Des affres (chinuri), *des agrès* (aparate pentru gimnastică), *les annales*, *les archives*, *les broussailles* (mărăcinișul), *les catacombes*, *les confins* (hotarele, granița), *les débris* (resturile), *les décombres* (dărîmăturile), *les doléances*, *les échecs* (jocul de șah; eșecurile), *les hardes* (țoalele), *les humanités* (totalitatea studiilor clasice — greacă și latină), *les immondices* (gunoaiele menajere, resturile), *les lettres* (literatura, științele umanistice), *les mœurs* (moravurile), *les munitions; les nippes* (zdrențele), *les ossements; les pierreries* (pietrele scumpe, giuvaericalele), *les prémices* (primele roade, primele încercări), *les représailles*, *les saturnales* (orgiile), *les semailles* (semănăturile), *les ténèbres*, *les victuailles* (proviziile), *les vivres* (merindele).

— diferite ceremonii:

Les épousailles (cununia) — sinonim ironic al cuvîntului *mariage*, *les fiançailles* (logodna), *les funérailles*, *les noces* (nunta), *les obsèques* (funeraliile), *les pourparlers* (tratativele), *les préliminaires*, *les vêpres* (vecernia).

— sume de bani:

Les arrérages (rămășițele de plată), *les arrhes* (arvuna), *les frais* (cheltuielile), *les honoraires* (onorariul, leafa)

— locuri apropiate:

Les alentours, *les environs* (împrejurimile).

b) Un număr restrîns de substantive *nu au forme de plural* și deci nu se folosesc decît la singular. Aceste substantive denumesc:

— însușiri morale sau fizice, noțiuni:

Le courage, *la prudence*, *la bonté*, *la beauté*, *l'avarice*, *la paix*, *l'honneur*, *l'attention*, *le jugement* etc.

— ansambluri:

Le bétail (vitele), *le matériel* (totalitatea mașinilor folosite într-o uzină, în agricultură etc.), *la marmaille* (droaia de copii) etc.

— puncte cardinale:

Le nord, *le sud*, *l'est*, *l'ouest*.

— științe și arte:

La peinture, *la sculpture*, *la céramique* etc.
(Fac excepție: *les mathématiques*, *les lettres*, *les humanités*).

— materia:

Le fer, le bois, le marbre, l'or, le bronze etc.

De asemenea nu au forme de plural:

— adjectivele şi infinitivele substantivate:

Le vrai, le beau, l'essentiel, le manger, le boire etc.

— adverbele, prepoziţiile, conjuncţiile şi interjecţiile folosite ca substantive:

Le demain, l'hier, le oui, le non.
Se fâcher pour un „oui" ou pour un „non".
(Se spune totuşi: *Les oui et les non au référendum).*

Observaţie

Unele dintre aceste substantive pot avea forme de plural dar, în acest caz, au un sens figurat (A se vedea şi **§ 294**):

Les peintures (tablouri), *les sculptures* (sculpturile-opere), *les céramiques* (obiectele confecţionate prin tehnica ceramicei), *les bontés, les attentions, les civilités, les honneurs.*

Articolul şi adjectivul, indicatori ai pluralului

§ 293. În planul oral, pluralul substantivelor care nu-şi modifică pronunţarea, este indicat de articole şi adjective:

Le fils — **les** *fils; un livre* — **des** *livres; la voix* — **les** *voix; une voiture* — **des** *voitures; cette maison* — **ces** *maisons; mon bijou* — **mes** *bijoux; ma blouse* — **mes** *blouses.*

Il parlait de devis **totaux.** *C'était une équipe d'hommes* **loyaux.**

§ 294. Substantive care la plural au un înţeles deosebit

1. Unele substantive au la plural un sens diferit de cel pe care îl au la singular:

Assises — (Curte cu juri): *Il a été jugé aux Assises.*
Assise — (temelie de piatră): *Cette construction a une assise solide.*
Ciseaux — (foarfece): *Les ciseaux de la couturière coupent l'étoffe.*
Ciseau — (daltă): *Le sculpteur se sert d'un ciseau.*
Effets — (haine): *Il a mis ses effets dans la malle.*
Effet — (efect): *Ce phénomène peut avoir un effet curieux.*
Gages — (salarii): *Les gages des domestiques sont élevés à Paris.*
Gage — (garanţie): *Son honnêteté est le meilleur gage.*
Lumières — (cunoştinţe, inteligenţă): *Il va nous aider de ses lumières. Les hommes se conduisent par leurs lumières plutôt que par leurs passions. Le siècle des lumières* (secolul al XVIII-lea).
Lumière — (lumină): *La lumière de cette lampe est faible.*
Lunettes — (ochelari): *Les lunettes corrigent la vue.*
Lunette — (lunetă): *Il observe les astres avec une lunette.*
Vacances — (vacanţă): *Les élèves ont de longues vacances.*
Vacance — (loc vacant): *Une vacance survint dans notre personnel.*
Vues — (puncte de vedere, opinii): *Exposer ses vues.*
Vue — (vedere, priveliştе): *Avoir la vue nette. C'est une belle vue.*

2. Substantivele care denumesc materiale: *acier, bronze, cuivre, marbre, nickel, or* etc. se folosesc la plural pentru a denumi obiectele fabricate din aceste materiale:

Deux bronzes étaient disposés devant la fenêtre. (Două statuiete de bronz...)
Une pâte à faire les cuivres (o pastă de curăţat alămurile).
Nous nous avançâmes parmi les marbres. (... statuile de marmură)
Les nickels de la voiture brillent. (Accesoriile nichelate ...)
C'est une miniature dont les ors sont altérés. (... ornamente aurii ...)

Observaţie

Cuivre, bronze, marbre însoţite de un articol nehotărît la singular au acelaşi sens de obiect de ornament:

C'est un bronze célèbre.

3. O serie de substantive abstracte exprimă la plural acţiuni sau chiar obiecte concrete:

Il a eu pour moi beaucoup de bontés. (... multe atenţii)
Je vous remercie de vos bontés.
Ce sont de vaines politesses. (... amabilităţi)
C'est un magasin de curiosités. (... rarităţi)
Acheter des douceurs à un enfant. (... dulciuri ...).

4. Unele substantive au la plural o valoare augmentativă sau poetică:

Cela coûte des prix fous. (... preţuri exorbitante)
Descendre du haut des airs (... din înaltul cerului).

Observaţie

Unele substantive care denumesc obiecte constituite din două părţi identice sînt folosite şi la singular şi la plural cu acelaşi sens:

Une culotte — des culottes.
Une moustache — des moustaches.
Un pantalon — des pantalons.
Une tenaille — des tenailles (cleşte).
Il a laissé pousser sa moustache.
C'est un monsieur à moustaches.
Il avait un pantalon de tergal.
Il avait des pantalons trop courts.

Pluralul substantivelor de origine străină

§ 295. Substantivele de origine străină formează pluralul în mod diferit.

1. Unele substantive de origine străină urmează regula generală, primind un *-s* la plural:

Un album — des albums [albɔm]; *un alinéa — des alinéas; un accessit — des accessits; un agenda — des agendas* [aʒɛ̃nda]; *un barman — des barmans; un bifteck — des biftecks; un boa — des boas; un boléro — des boléros; un concerto — des concertos; un contralto — des contraltos: un forum — des forums* [fɔrɔm]; *un maximum — des maximums* [maksimɔm]; *un mémento — des mémentos; un récépissé — des récépissés; un référendum — des référendums* [referɛ̃ dɔm]; *un sanatorium — des sanatoriums* [sanatɔrjɔm]; *un scénario — des scé-*

narios; un solo — des solos; un soprano — des sopranos; un toast — des toasts [tost]; *un watman — des watmans* [watman].

2. Alte substantive păstrează pluralul din limba de origine:

Un clergyman — des clergymen [klɛrʒiman-klɛrʒimɛn] (pastor).
Un gentleman — des gentlemen [dʒɛntləman-dʒɛntlemɛn]
Un policeman — des policemen [pəlisman — pəlismɛn]
Un recordman — des recordmen [r(ə)kɔrdman-r(ə)kɔrdmɛn]
Un sportsman — des sportsmen [spɔrtsman-spɔrtsmɛn]

3. Cîteva substantive de origine străină au două forme la plural: un plural din limba de origine şi un plural din limba franceză:

Un baby — des babies (babys) [beibi]; *un dandy — des dandies (dandys)* [dădi]; *une lady — des ladies (ladys)* [ledi-lediz]; *un lied — des lieder* [lid-lidœr] *(lieds)* [lid]; *un match — des matches (matchs)* [matʃ]; *un maximum — des maxima (maximums)* [maksimɔm]; *un sandwich — des sandwichs (sandwiches)* [sădwitʃ]; *un whisky — des whiskies (whiskys)* [wiski].

4. Numeroase substantive de origine latină au aceeaşi formă la singular şi la plural:

Un errata — des errata (aparţine limbii scrise); *un duplicata — des duplicata* (aparţine vocabularului administrativ); *un avé — des avé; un crédo — des crédo; un amen — des amen* [amɛn]; *un requiem — des requiem* [rekɥijɛm]; *un veto — des veto.*

Pluralul substantivelor proprii

§ 296. Regulile privind formarea pluralului substantivelor proprii nu au un caracter absolut.

În general, substantivele proprii rămîn invariabile în următoarele cazuri:

— cînd denumesc familii:

Les Durand, les Thibault.

— cînd denumesc indivizi care poartă acelaşi nume:

Les Goncourt, les deux Corneille, les deux Van Eych.

— în stilul emfatic, cînd se vorbeşte de un singur individ:

Les Lamartine, les Hugo, les Balzac ont illustré l'époque romantique.

— dacă numele propriu este însoţit întotdeauna de articol hotărît:

Des La Bruyère, des La Fontaine.

— cînd substantivele proprii denumesc opere literare sau artistice aparţinînd aceluiaşi autor:

Trois Manet. Deux Rembrandt. Il possède deux Larousse.
Elle a acheté deux Rabelais.

— cînd denumesc ziare, automobile, sateliţi:

Il possède deux Simca. Achetez deux Figaro. Les deux Luna.

§ 297. Substantivele proprii primesc semnul pluralului în următoarele cazuri:

— cînd denumesc familii ilustre, princiare (înregistrate de istorie):

Les Bourbons, les Tudors, les Plantagenets, les Capets etc.

— cînd denumesc popoare:

Les Roumains, les Français, les Belges, les Russes.

— pentru a denumi mai multe țări cu același nume:

Les deux Amériques; Les Indes; Les trois Guyanes.

— cînd un nume binecunoscut este folosit pentru a denumi tipuri cu aceleași însușiri:

Les Molières sont rares aujourd'hui.

— cînd denumesc opere de artă care poartă numele celui reprezentat:

Des Apollons, des Madones, des Dianes etc.

Pluralul substantivelor compuse

§ 298. Substantivele compuse care se scriu într-un singur cuvînt, termenii constitutivi fiind sudați, formează pluralul după regulile obișnuite:

Un pourboire — des pourboires (bacșiș).
Un portemanteau — des portemanteaux (cuier).
Un passeport — des passeports.

Observație

Următoarele substantive prezintă modificări fonetice și grafice:

Monsieur — Messieurs [mosjø — mesjø]
Madame — Mesdames
Mademoiselle — Mesdemoiselles
Le bonhomme — les bonshommes [bɔnɔm — bɔ̃zɔm]
Le gentilhomme — les gentilshommes [ʒɑ̃tijɔm — ʒɑ̃tizɔm].

§ 299. În cazul substantivelor constituite din doi termeni separați (un substantiv și un adjectiv, două substantive sau două adjective), ambii termeni primesc, în general, semnul pluralului:

Un bateau-mouche — des bateaux-mouches (mică navă fluvială).
Une carte-postale — des cartes-postales.
Un clair-obscur — des clairs-obscurs (clar-obscur).
Un coffre-fort — des coffres-forts (casă de bani).
Un chef-lieu — des chefs-lieux (capitală de județ).
Un chou-fleur — des choux-fleurs (conopidă).
Un oiseau-mouche — des oiseaux-mouches (pasăre-muscă).
Un sourd-muet — des sourds-muets.

Observații

1. Se scrie *les haut-parleurs*, fiindcă *haut* are valoare adverbială.

2. De asemenea, se scriu: *des demi-heures, des mi-carêmes*, fiindcă atît *demi* cît și *mi* nu sînt percepute ca adjective.

3. Formele de plural *les grands-mères, les grands-tantes* sînt corecte dar nu așa de frecvente ca *les grand-mères, les grand-tantes*. Se va scrie însă *les grands-pères.*

4. Dacă primul termen se termină în *-o*, el rămîne invariabil; primește semnul pluralului numai al doilea termen:

Un Anglo-Saxon, des Anglo-Saxons
Un électro-aimant, des électro-aimants
Une gastro-entérite, des gastro-entérites

5. În cîteva cuvinte compuse, care denumesc mai ales rase de cîini, ambii termeni rămîn invariabili:

Un saint-bernard, des saint-bernard
Un terre-neuve, des terre-neuve
Un pur-sang, des pur-sang

Se scrie însă: *des fox-terriers.*

§ 300. Dacă substantivul compus este constituit din două substantive, dintre care al doilea este atributul primului, primeşte semnul pluralului numai primul element:

Un aide-de-camp — des aides-de-camp (aghiotant).
Un arc-en-ciel — des arcs-en-ciel (curcubeu).
Un pot-de-vin — des pots-de-vin (mită).
Un chef-d'œuvre — des chefs-d'œuvre (capodoperă).
Un clin-d'œil — des clins-d'œil (clipă).
Un croc-en-jambe — des crocs-en-jambe (piedică).
Une pomme-de-terre — des pommes-de-terre (cartof).
Un ver à soie — des vers à soie (vierme de mătase).
Un bain-marie — des bains-marie.
Un timbre-poste — des timbres-poste.

§ 301. În cazul substantivelor care denumesc culori, dacă cei doi termeni sînt la origine adjective de culoare (unul de culoare şi celălalt de nuanţă), ambii termeni primesc semnul pluralului:

Les bleus-clairs; les bruns-foncés.

Observaţie

Dacă al doilea termen este un substantiv care serveşte drept determinant al nuanţei, primeşte semnul pluralului numai primul termen:

Le rouge-brique — les rouges-brique.
Le vert d'eau — les verts d'eau.

§ 302. Dacă substantivul compus este format dintr-un participiu precedat de *premier, dernier, nouveau,* în general, ambii termeni primesc semnul pluralului:

Le nouveau-né — les nouveaux-nés (nou-născut).
Les nouveau-venu — les nouveaux-venus (nou-venit).
Le premier-né — les premiers-nés (primul-născut).
Le dernier-venu — les *derniers-venus* (ultimul-sosit).
La nouvelle-venue — les nouvelles-venues (nou-sosită).

§ 303. În cuvintele compuse dintr-un verb şi un substantiv cu funcţie de complement direct, substantivul ia semnul pluralului, dacă sensul permite aceasta.

1. Cuvintele în care substantivul este totdeauna la plural fiindcă forma de singular ar constitui un nonsens:

Un (des) chasse-mouches (o apărătoare de muşte); *un (des) compte-gouttes* (pipetă); *un (des) coupe-légumes* (instrument pentru tăiat zarzavatul mărunt); *un (des) porte-allumettes* (cutie pentru chibrituri); *un (des) porte-avions* (port-

avion); *un (des) porte-bagage*s (portbagaj); *un (des) porte-cigarette*s; *un (des) porte-clef*s (un inel, un belciug pentru chei); *un (des) porte-billet*s (portofel pentru bancnote); *un (des) porte-document*s (mapă cu fermoar) etc.

2. Cuvinte compuse în care substantivul complement ia semnul pluralului:

*Un chauffe-bain, des chauffe-bain*s (aparat de încălzire rapidă a apei); *un couvre-lit, des couvre-lit*s (cuvertură); *un couvre-pied, des couvre-pied*s (învelitoare de picioare); *un croque-mort, des croques-mort*s (cioclu); *un cure-dent, des cure-dent*s (scobitoare); *une garde-robe, des garde-robe*s (garderob); *un passe-montagne, des passe-montagne*s (bonetă de lînă care acoperă gîtul şi urechile); *un pèse-lettre, des pèse-lettre*s (cîntar pentru scrisori).

3. În unele cuvinte compuse, substantivul complement poate avea două forme, ambele considerate corecte:

Des attrappe-nigaud(s) — capcane pentru proşti
Des essuie-main(s) — prosoape
Des garde-nappe(s) — suporturi care se pun pe masă pentru a proteja faţa de masă.

4. În următoarele cuvinte compuse, la plural substantivul complement rămîne invariabil:

Un (des) abat-jour; un (des) brise-bise (perdeluţă); *un (des) brise-glace* (spărgător de gheaţă); *un (des) chasse-neige* (plug de curăţat zăpada); *un (des) coupe-gorge* (loc primejdios); *un (des) coupe-papier* (cuţit de tăiat hîrtie); *un (des) gratte-ciel* (zgîrie nori); *une (des) perce-neige* (ghiocel); *un (des) porte-drapeau* (portdrapel); *un (des) porte-monnaie* (portmoneu).

Observaţii

1. În substantivele compuse cu ajutorul cuvîntului *garde*, acest cuvînt primeşte semnul pluralului cînd substantivul compus denumeşte o persoană (cuvîntul *garde* avînd sensul de *paznic*). Dacă substantivul compus denumeşte un lucru, *garde* este considerat verb şi, ca atare, rămîne invariabil:

Des gardes-barrière (cantonieri, paznici de barieră).
Des gardes-chasse (paznici pe un domeniu de vînătoare).
Des gardes-magasin(s) (paznici de magazine).
Des gardes-malades (îngrijitori de bolnavi).
Des gardes-pêche(s) (paznici care supraveghează pescuitul).
Des garde-boue (apărătoare de noroi).
Des garde-feu (paravane de sobă).
Des garde-fous (balustrade).
Des garde-jupe (plase la bicicletă).
Des garde-manger (cămări).
Des garde-robes (dulapuri de haine).

Unii lingvişti recomandă ca acest cuvînt *(garde)*, fiind verb, să rămînă invariabil, indiferent dacă se referă la persoane sau la lucruri:

Des **garde-***barrières.*

2. Cînd compusul este format din *garde* şi un adjectiv nu se foloseşte liniuţa de unire, iar cei doi termeni primesc semnul pluralului:

Un garde champêtre — des gardes champêtres.

§ 304. În anumite substantive compuse dintr-un cuvînt invariabil (adverb, prepoziţie) şi un substantiv, al doilea termen (substantivul) primeşte semnul pluralului:

Un avant-poste, des avant-postes.
Une contre-allée, des contre-allées (poteci lăturalnice).
Une avant-garde, des avant-gardes.
Une contre-proposition, des contre-propositions.

Observaţii

1. În următoarele cuvinte compuse, substantivul nu primeşte semnul pluralului:

Un (des) sans-abri (un om fără locuinţă).
Un (des) sans-cœur (om fără milă).
Un (des) sans-façon (om care nu face mofturi)
Un (des) sans-gêne (om care nu are jenă).
Un (des) sans-le-sou (un coate-goale).
Un (des) sans-logis (om care nu are locuinţă).
Un (des) sans-souci (om fără griji).
Un (des) sans-travail (şomer).
Un (des) hors-d'œuvre (gustare la începutul mesei).
Un (des) sous-main (mapă pentru scris).
Un (des) après-midi (după amiază).

2. Dacă substantivul compus este format dintr-un adverb şi un participiu, primeşte semnul pluralului participiul:

Un tard-venu, des tard-venus (persoană care vine cu întîrziere).
Un non-combattant, des non-combattants (necombatant).

§ 305. Substantivele compuse din două verbe sau dintr-un pronume şi un verb sau un verb şi un complement (altul decît complementul direct) sau chiar un verb şi o propoziţie nu primesc semnul pluralului:

Un (des) pied-à-terre (locuinţă modestă în altă localitate).
Un (des) tête-à-tête (convorbire între patru ochi).
Un (des) va-et-vient (un du-te-vino).
Un (des) laissez-passer (permis de liberă trecere).
Un (des) on-dit (vorbe, zvon).
Un (des) songe-creux (visător).
Un (des) meurt-de-faim (muritor de foame).

§ 306. Unele substantive compuse, de origine străină, rămîn invariabile:

Un (des) post-scriptum [postskriptom]
Un (des) in-folio [infoljo]
Un (des) pick-up [pikœp]
Un (des) nota bene [notabene]
Un (des) ex-voto [ɛksvoto]
Un (des) statu-quo [statykwo]

Observaţii

Unele cuvinte compuse de origine străină s-au asimilat limbii franceze şi formează pluralul potrivit regulii generale:

Un boy-scout, des boy-scouts [bojskut]
Un cow-boy, des cow-boys [kaubɔj]

Un fac-similé, des fac-similés [faksimile]
Une girl-guide, des girl-guides [gœrl-gid]
Un music-hall, des music-halls [myzikol]
Un pipe-line, des pipe-lines [paiplain *sau* piplin]

ADJECTIVUL

FELURILE ADJECTIVULUI

§ **307.** În general, se deosebesc două feluri de adjective:

1. Adjective calificative care exprimă o însuşire, o caracteristică, fizică sau morală, a fiinţei sau a lucrului reprezentate de substantiv; adjectivele calificative pot fi concrete sau abstracte:

Un **beau** *spectacle, un homme* **pressé,** *une femme* **élégante.**

2. Adjective necalificative care precedă un substantiv determinîndu-l:

Sa *voiture,* **cette** *maison;* **quelle** *maison!*
Attends **deux** *minutes. Dans* **certains** *pays.*

Aceste adjective avînd o valoare determinativă nu pot avea grade de comparaţie şi nu pot fi nume predicative.

ADJECTIVUL CALIFICATIV

§ **308.** Adjectivul calificativ se acordă în gen şi număr cu substantivul pe care îl însoţeşte:

Un élève **appliqué,** *une étudiante* **appliquée, deux grandes** *maisons, un costume* **gris,** *une blouse* **grise.**

Observaţii

1. Din punct de vedere al formei, adjectivele pot fi simple *(beau, petit, grand, fort)* sau compuse *(anglo-saxon, avant-dernier, tout-puissant).*

2. Adjectivul calificativ se scrie cu majusculă în următoarele cazuri:

— cînd intră în compunerea unui nume propriu: *Charles* **le Téméraire,** *la Comédie* **Française,** *le cap* **Bon,** *la mer* **Rouge,** *le mont* **Blanc.**

— cînd este primul element al titlului unei opere: *La* **Divine** *Comédie, Le* **Grand** *Meaulnes.*

FORMAREA FEMININULUI ADJECTIVELOR CALIFICATIVE

§ **309.** Adjectivele calificative formează femininul adăugînd în scris un *-e mut* la forma de masculin singular:

Un livre **intéressant** — *une revue* **intéressante.**
Un spectacle **original** — *une exposition* **originale.**

§ 310. De cele mai multe ori, adăugarea lui *-e mut* pentru feminin determină modificări grafice iar în unele cazuri şi grafice şi fonetice:

a) *Adjective care la feminin îşi modifică numai forma grafică, păstrîndu-şi pronunţarea:*

1. Adjectivele care se termină la masculin în vocală orală:

Aimé — aimée; *bleu — bleue*; *flou — floue*; *joli — jolie*; *hindou — hindoue*; *poli — polie*; *vrai — vraie*; *aigu — aiguë*; *ambigu — ambiguë* etc.

Observaţii

1. Adjectivele *aigu, ambigu* primesc la feminin un *-e* cu tremă (ë), care arată că *u* trebuie pronunţat, adică îşi păstrează pronunţarea de la masculin:

2. Următoarele adjective, deşi se termină în vocală orală, fac excepţie de la regula enunţată modificîndu-şi atît grafia cît şi pronunţarea:

Andalou — andalouse; coi — coite (liniştit); *favori — favorite; hébreu — hébraïque.*

2. Adjectivele care se termină la masculin în *-c* sonor [k] modifică forma grafică a acestei consoane în *-que* [k], pronunţarea rămînînd aceeaşi:

Un accord caduc — une convention caduque; *un ennemi public — une action publique*; *un café turc — une pipe turque.*

Face excepţie adjectivul *laïque* care are o singură formă pentru ambele genuri.

Observaţie

Adjectivul *grec* primeşte *-que* la feminin păstrînd consoana *-c* de la masculin:

Le peuple grec — la civilisation grecque.

3. Cele care se termină în *-l* sonor urmează regula generală, uneori dublînd consoana finală la feminin:

— Cele în *-al* şi cele în *-il* nu dublează consoana sonoră finală de la masculin:

Amical — amicale; original — originale; civil — civile; puéril — puérile; subtil — subtile.

Observaţii

1. Adjectivul *pareil* [parɛj] şi adjectivul *vermeil* [vɛrmɛj] dublează consoana *-l* fără să modifice pronunţarea: *pareille, vermeille.*

2. Adjectivul *gentil* [ʒɑ̃ti] dublează consoana *-l* şi îşi modifică uşor pronunţarea la feminin: *gentille* [ʒɑ̃tij].

— Cele în *-el* [ɛl], precum şi cele în *-ul* [yl] dublează finala *-l:*

Cruel — cruelle; *individuel — individuelle*; *spirituel — spirituelle*; *nul — nulle.* Adjectivul *soûl — soûle* [su, sul] face excepţie.

Observaţie

Adjectivele *beau, fou, mou, nouveau, vieux* mai au o formă pentru masculin: *bel, fol, mol, nouvel, vieil* folosită înaintea substantivelor care încep cu o vocală sau cu *h* mut:

Un **beau** *jardin — un* **bel** *arbre; un* **nouveau** *journal — un* **nouvel** *article.*

Din a doua formă de masculin: *bel, fol, mol, nouvel, vieil,* derivă femininul prin dublarea consoanei finale: *belle, folle, molle, nouvelle, vieille.*

Adjectivul *jumelle* are la masculin singular o singură formă: *jumeau.*

4. Unele adjective care se termină în *-r sonor* la masculin, fac femininul conform regulii generale:

Mûr — mûre; pur — pure; sûr — sûre

— Cele în *-er* sonor primesc un accent grav:

Amer — amère; cher — chère; fier — fière

— Un număr restrîns de adjective care se termină în *-eur* derivate din adjective latine la comparativ) fac femininul în *-eure:*

Antérieur (antérieure), extérieur, inférieur, intérieur, postérieur, supérieur, ultérieur, majeur, mineur, meilleur.

b) *Adjective care la feminin își modifică și forma grafică și pronunțarea:*

1. Unele adjective care se termină în *-c* la masculin [k] schimbă pe *-c* în *-che* [ʃ] la feminin:

Blanc— blanche; *franc — franche* (sincer); *sec — sèche.*

2. Adjectivele care se termină la masculin în *-d mut* fac femininul adăugînd un *-e mut,* consoana *-d* devenind sonoră:

Un conférencier bavard — une concierge bavarde; un gosse criard — une voix criarde; un grand travailleur — une grande ferme.

3. Adjectivele în *-f* schimbă această consoană în *-v* la feminin:

Actif — active; bref — brève; captif — captive; neuf — neuve; sauf — sauve (nevătămat); *veuf — veuve; vif — vive.*

4. Adjectivele în *-g* intercalează un *-u* între această consoană și *-e mut* de la feminin:

Long — longue [lɔ̃ — lɔ̃g]; *oblong — oblongue* [oblɔ̃ — oblɔ̃g].

5. Adjectivele în *-n* denazalizează la feminin și, uneori, dublează pe *-n:*

— Cele în *-an* [ɑ̃] denazalizează și formează femininul în *-ane* sau *-anne* [an]:

Persan — persane; plan — plane; paysan — paysanne.

— Cele în *-on* [ɔ̃] denazalizează și formează femininul în *-onne* [ɔn]:

Bon — bonne; mignon — mignonne; lapon — laponne; letton — lettonne; nippon — nipponne.

— Cele în *-ain, -ein* [ɛ̃] și *-ien* [jɛ̃] au femininul în *-aine, -eine* [ɛn] și *-ienne* jɛn] (cele în *-ien* dublează consoana *-n):*

Certain — certaine; humain — humaine; roumain — roumaine; plein — pleine; serein — sereine; ancien — ancienne; parisien — parisienne; païen — païenne.

— Cele în *-in* [ɛ̃] au femininul în *-ine* [in]:

Enfantin — enfantine; fin — fine.

Observație

Adjectivele *bénin* și *malin* fac femininul *bénigne* [beniŋ] și *maligne* [maliŋ].

— Cele în *-un* [œ̃] fac femininul în *-une* [yn]:

Brun — brune; commun — commune.

6. Adjectivele în *-er* [e] modifică vocala la feminin în *-è* [ɛ], consoana *-r* devenind sonoră:

Entier — entière; *dernier — dernière*; *léger — légère*; *premier — première*.

7. Adjectivele în *-eur* la masculin au terminaţii speciale la feminin. Astfel:

— Unele adjective în *-eur*, derivate mai ales din verbe, fac femininul în *-euse:*

Flatteur — flatteuse; *frondeur — frondeuse*; *menteur — menteuse*; *moqueur — moqueuse*; *rieur — rieuse*; *trompeur — trompeuse*.

— Alte adjective în *-eur* care nu sînt derivate din verbe, fac femininul în *-trice:*

accusateur — accusatrice: Un document accusateur — une lettre accusatrice.
conducteur — conductrice: Un fil conducteur — une voiture conductrice.
conservateur — conservatrice: Un parti conservateur — une politique conservatrice.
corrupteur — corruptrice: Un spectacle corrupteur — une force corruptrice.
générateur — génératrice: Un principe générateur — une ligne génératrice.
moteur — motrice: Des organes moteurs — des roues motrices.
protecteur — protectrice: Un régime protecteur — des frontières protectrices.

Observaţie

Adjectivele *enchanteur, pécheur, vengeur* fac femininul în *-eresse: enchanteresse, pécheresse, vengeresse.*

8. Adjectivele care se termină în *-s* la masculin, primesc, în scris, la feminin un *-e;* consoana *-s*, nearticulată la masculin, se pronunţă [z] după o vocală sau [s] după o consoană:

gris — grise [gri — griz]; *mis — mise; niais — niaise; épars — éparse* [epar — epars(ə)].

Observaţii

1. Femininul adjectivelor *frais* şi *tiers* este *fraîche* şi *tierce: Le tiers monde* (grup de state cunoscut sub numele de „lumea a treia"); *une tierce personne* (o terţă persoană — străină de o problemă, de un grup).

2. Următoarele şase adjective dublează consoana finală *-s* la feminin:

bas — basse; *épais — épaisse*; *exprès — expresse*; *gras — grasse*; *gros — grosse*; *las — lasse*; *métis — métisse* (în acest ultim cuvînt *-s* se pronunţă şi la masculin: [metis]).

9. Adjectivele în *-t* final nearticulat la masculin formează femininul în mod diferit. Astfel:

— Adjectivele în *-et*, cu excepţia lui *net* în care *-t* este sonor şi la masculin, dublează, în general, această consoană la feminin:

coquet — coquette; *muet — muette*.

Observaţii

1. Zece adjective în *-et*, care la feminin urmează regula generală, primesc un accent grav pe *-è* [ɛt]:

complet — complète; *incomplet — incomplète*; *concret — concrète*; *désuet — désuète*; *discret — discrète*; *indiscret — indiscrète*; *inquiet — inquiète*; *quiet — quiète*: *Un appartement*

quiet (liniștit, odihnitor); *la chaleur quiète de la maison; replet — replète* (durduliu); *secret — secrète.*

2. Adjectivul *prêt* are femininul *prête.*

— Adjectivele în *-ot* [ɔ], în general, nu dublează consoana finală la feminin: *idiot — idiote*; — *manchot — manchote* (ciung).

Observație

Cîteva adjective în *-ot* [o] dublează consoana finală la feminin și schimbă și timbrul vocalei *-o*, închis la masculin, în *-o* deschis [ɔ] la feminin:

boulot — boulotte (grăsun) se folosește mai mult la feminin: *Une femme boulotte; maigriot — maigriotte; pâlot — pâlotte; sot — sotte; vieillot — vieillotte* (cam învechit).

10. Numeroase adjective care se termină în *-x* nearticulat la masculin (*-eux* [ø] și *-oux* [u]) schimbă această consoană în *-s* [z] la feminin:

heureux — heureuse; *honteux — honteuse*; *joyeux — joyeuse*; *jaloux — jalouse.*

Observații

1. Fac excepție, de la regula enunțată mai sus, următoarele adjective:

doux — douce; faux — fausse; roux — rousse; vieux — vieille.

2. Opoziția masculin — feminin nu mai apare în pronunțare dacă adjectivul precedă un substantiv care începe cu o vocală și cu care se face legătura consonantică. Astfel adjectivul *heureux* are aceeași pronunțare la ambele genuri cînd precedă un substantiv din grupa amintită: *un heureux homme — une heureuse issue* [œrøzɔm — œrøzisy]. Dealtminteri, adjectivele care permit legătura consonantică în situațiile amintite, au aceeași pronunțare la ambele genuri:

Un mauvais exemple — une mauvaise année [movɛzegzɑ̃pl — movɛzane]; *un prochain arrêt — une prochaine année* [prɔʃɛnare — prɔʃenane]; *premier arrêt — première année* [prəmjɛrare — prəmjɛrane].

c) *Adjective care nu își modifică nici forma și nici pronunțarea la feminin:*

1. Cele care se termină la masculin în *-e mut:*

drôle, honnête, jaune, large, pratique, rose, rouge, chauve, utile.
Une dépense **inutile, utile.**
Une récompense **honnête.**
Un boulevard **large.**
Une pièce **large.**

2. Cele care la origine sînt substantive sau adverbe:

Un tissu **marron.**
Une étoffe **marron.**
Un homme **très bien.**
Une femme **très bien.**

3. Adjective care intrînd în compunerea unor expresii consacrate sau a unor nume compuse (proprii sau comune) nu își modifică forma la feminin:

— adjectivul *grand:*

Avoir grand-faim, grand-soif, grand-peine, grand-pitié.
Marcher à grand-peine (a merge cu greu, anevoie).
Ne pas faire grand-chose (a nu face mare lucru, scofală).

La grand-route, la grand-rue (stradă principală a unui orăşel), *la grand-croix* (cea mai înaltă decoraţie a ordinului de Malta), *la grand-mère, la grand-tante.*

— adjectivul *fort:*

Se faire fort de (a se încumeta, a fi în stare să):
Elle se fait fort de réussir (Unii scriitori moderni folosesc, uneori, şi forma *forte.)*

4. Adjective cu formă unică la masculin şi la feminin singular:

angora: Un chat angora, une chatte **angora.**
châtain: Elle est plutôt **châtain** *que blonde* (Uneori se foloseşte şi *châtaine: Sa chevelure est châtaine).*
chic: C'est un chic bonhomme. C'est une fillette **chic.**
grognon: Il a un air grognon (morocănos, ursuz). *C'est une mère* **grognon** (sau chiar, uneori, **grognonne).**
kaki: Un uniforme kaki. Une vareuse **kaki.**
mastoc: Un homme mastoc (grosolan, bădăran). *Une femme* **mastoc.**
rococo: Un style rococo. Une pendule **rococo.**
snob: C'est un jeune homme snob. C'est une femme **snob.**

Adjective care au un singur gen

§ **311.** Un număr restrîns de adjective au un singur gen şi însoţesc aproape întotdeauna aceleaşi substantive. Astfel:

1. Sînt masculine:

Un nez **aquilin.** *C'est un grand* **benêt** (un mare nerod).
Avoir un pied **bot** (a avea un picior sucit). *Un garçon très* **fat** (plin de el). *Du vin* **muscat** (vin tămîios). *La déesse aux yeux* **pers** (bleu-vert). *Les marais* **salants** (saline maritime). *Un hareng* **saur** (o scrumbie sărată şi afumată). *Un courant* **triphasé** (un curent trifazic). *Des yeux* **vairons** (ochi ceacîri). *Du papier* **vélin.**

2. Sînt feminine:

Rester bouche **bée** (a rămîne cu gura căscată). *Une porte* **cochère** (poartă mare pentru vehicule). *Une ignorance* **crasse**; *une paresse* **crasse** (grosolană). *La soie* **grège** (borangicul). *Chercher la pierre* **philosophale.** *Faire œuvre* **pie** (a face o faptă pioasă). *La fièvre* **scarlatine.** *Des roses* **trémières** (o specie de nalbă mare). *La noix* **vomique** (nuca vomică).

FORMAREA PLURALULUI ADJECTIVELOR CALIFICATIVE

§ **312.** Pluralul adjectivelor calificative se caracterizează, în general, prin adăugarea, în scris, la masculin sau la feminin singular a unui *-s:*

un livre cher — des livres chers
une robe blanche — des robes blanches.

Prezența acestui *-s* modifică pronunțarea adjectivului cînd acesta se află înaintea unui substantiv care începe cu vocală sau cu *-h* mut. În acest caz, *-s* se pronunță *-z:*

un petit enfant — de petits_enfants
une petite école — de petites_écoles
une petite entreprise — de petites_entreprises

§ **313.** Adjectivele care se termină în *-s*, *-x* rămîn neschimbate la plural masculin:

un gros paquet — de gros paquets
un homme généreux — des hommes généreux
un couple heureux — des gens heureux
un faux rapport — de faux rapports
un tabouret bas — des tabourets bas.

§ **314.** Cîteva adjective care se termină în *-eau (beau, nouveau, jumeau, tourangeau)* își modifică numai forma grafică la masculin plural, primind un *-x:*

*un beau jour — de beau***x** *jours*
*un livre nouveau — des livres nouveau***x.**

Observație

Adjectivele *bel — beau; nouvel — nouveau; vieil — vieux; fol — fou; mol — mou* au o singură formă la plural masculin:
un bel enfant — de beaux enfants
un nouvel appartement — de nouveaux appartements
un vieil ami — de vieux amis
un geste mou — des gestes mous.

§ **315.** Adjectivele terminate la masculin singular în *-al* fac pluralul în *-aux:*

*un signe amical — des signes amical***aux**
*un ami loyal — des amis loy***aux**
*un adjectif numéral — des adjectifs numér***aux**

Observație

Unele adjective, deși se termină în *-al*, formează pluralul potrivit regulii generale, în *-s: banal, bancal* (cu picioarele strîmbe), *fatal, final, glacial, jovial, natal* (pluralul masculin al acestui adjectiv este rar folosit), *naval.*

*Des fauteuils bancal***s**; *des chantiers naval***s**; *des vents glacial***s**; *des pays natals.*

§ **316.** Adjectivele care se termină în *-eu* la masculin singular își modifică forma grafică la plural fără să-și schimbe pronunțarea:

bleu — bleus; hébreu — hébreux.

§ **317.** Cîteva adjective au două forme la plural:

austral — australs (australx)
idéal — idéals (idéaux)
matinal — matinals (matinaux)

Observaţie

În realitate, adjectivul *idéaux* este mai frecvent folosit:

Des types **idéaux.**

Se spune însă în mod obişnuit:

Des paysages **idéals.**

ACORDUL ADJECTIVULUI CALIFICATIV

§ **318.** Adjectivele calificative precum şi participiile trecute sau prezente cu valoare adjectivală se acordă în gen şi număr cu substantivul (sau cu substitutul) la care se referă:

Un **beau** *paysage; une* **belle** *soirée; des journées* **inoubliables.**

Des revues **achetées** *ce soir. Une nouvelle* **surprenante.**

§ **319.** Dacă adjectivul se referă la două sau mai multe substantive de gen diferit, acordul se face la masculin plural:

Des paroles et des gestes **violents.**

Un homme et une femme **âgés.**

Une fillette et un garçon **hauts** *de taille.*

Une tapisserie, une miniature, un tableau, une sculpture et un vitrail **médiévaux.** (Malraux).

Observaţie

Aşezarea adjectivului masculin plural după un substantiv feminin nu este recomandabilă, în scris mai ales, dacă adjectivul se termină în nazală sau în *-eau — elle; -eux—euse; -eur —euse; -teur — trice:*

Des pensées et des actes **humains.**

Des femmes et des hommes **trompeurs.**

Des usines et des quartiers **nouveaux.**

Des actions et des actes **générateurs** *de discorde.*

Des lettres et des documents **accusateurs.**

§ **320.** Dacă adjectivul se referă numai la unul din substantivele coordonate sau juxtapuse, acordul se face numai cu substantivul pe care îl determină:

Il a acheté une maison et une voiture **puissante.**

Il a demandé des livres, une carte, des photos **intéressantes** *pour se faire une idée sur ce pays.*

§ **321.** În cazul substantivelor masculine folosite cînd este vorba de femei sau a substantivelor feminine folosite cînd este vorba de bărbaţi, acordul adjectivului se face cu substantivul determinat:

Cette femme est un **petit** *démon, un* **vrai** *tyran.*

Elle est faite comme un **vrai** *modèle.*

Ce **blond** *mannequin est la sœur de mon ami.*

Cet acteur est une vedette **reconnue.**

Cet homme est une **vraie** *canaille, une* **vraie** *fripouille.*

Observație

În cazul în care substantivele au aceeași formă pentru ambele genuri, se poate face acordul ținînd scamă de genul natural:

*Vous avez connu l'***excellente** *dentiste de mon fils, c'est la femme de mon cousin.*

Acordul adjectivelor compuse

§ 322. În cazul adjectivelor compuse deosebim următoarele situații:

1. Dacă cei doi termeni ai adjectivului sînt variabili, se face acordul în gen și număr cu substantivul po care îl determină:

Une fille **sourde-muette**; *des enfants* **sourds-muets.**
Un enfant **premier-né**; *des enfants* **premiers-nés.**
Une pomme **aigre-douce**; *des pommes* **aigres-douces.**

2. În cazul anumitor adjective compuse formate din două adjective, primul poate să rămînă neschimbat dacă are valoare adverbială:

Des enfants **nouveau-***nés* sau *des enfants* **nouveaux-***nés.*
Des fenêtres **grand-***ouvertes* sau *des fenêtres* **grandes-***ouvertes.*
Des fleurs **frais-***cueillies* sau *des fleurs* **fraîches-***cueillies.*
Une fille **premier-***née* sau *une fille* **première-***née.*

Observație

Următoarele adjective se acordă întotdeauna:

Des **nouveaux-***mariés; des* **nouveaux-***venus; le* **dernier-***né; la* **dernière-***née.*

3. Dacă primul termen al unui adjectiv compus se termină în *-o* sau *-i*, rămîne invariabil:

Les rapports **franco-***italiens.*
Les relations **sino-***américaines.*
Des épisodes **tragi-***comiques.*
Des histoires **héroï-***comiques.*

4. Dacă unul din termenii adjectivului compus este invariabil (prepoziție, adverb etc.) se face acordul numai cu termenul variabil:

Une conséquence quasi **certaine.**
*Les peuples sud-***américains.**
*Les avant-***dernières** *phrases du discours.*

Acordul adjectivelor folosite pentru a denumi culori

§ 323. Adjectivele care denumesc culori pot fi simple și compuse. În acordul adjectivelor simple se aplică regula generală, făcîndu-se acordul cu substantivul în gen și număr:

Un costum gris: *des robes* **grises.**
Une blouse verte; *des blouses* **vertes.**

Observație

Dacă un adjectiv care exprimă culoarea este urmat de un alt adjectiv care precizează nuanța culorii, ambele adjective rămîn invariabile:

Elle a des cheveux **châtain clair.**
Sa robe **bleu foncé** *est très belle.*
Des tissus **bleu clair.**

§ 324. Dacă un substantiv este folosit pentru a denumi culoarea, în principiu, el rămîne neschimbat:

Des rubans **cerise.**
Des robes **marron.**
Des rideaux **orange.**
Des cheveux **acajou.**

Observaţii

1. Anumite substantive folosite frecvent pentru a denumi culori *(écarlate, fauve, mauve, pourpre, rose, violet)* sînt considerate adjective şi deci se acordă în gen şi număr:

Des robes **écarlates, mauves** *et* **roses.**
Une étoffe **violette.**
Des étoffes **violettes.**

2. Adjectivul ***châtain*** se acordă deseori la masculin plural (a se vedea şi § 317):

Des cheveux **châtains.**

La singular se poate spune:

Elle est plutôt **châtain(e)** *que blonde.*

§ 325. Adjectivele compuse care denumesc culori sînt invariabile:

Une robe **gris-perle**; *une blouse* **rouge-cerise**; *une robe* **vert-bouteille**; *des chapeaux* **jaune-paille**; *une jupe* **vert-amande.**

Dacă este vorba de culori diferite care se referă la acelaşi obiect, acordul este facultativ:

Une robe **noire** et **blanche** sau *une robe* **noir** et **blanc.**

§ 326. Cazuri particulare

1. Adjectivele sau participiile care însoţesc substantive, unite cu ajutorul conjuncţiilor *ou* sau *ni*, fac acordul potrivit regulii generale (A se vedea şi § 319):

Jean a le bras ou la jambe **cassés.**
Mon ami porte une blouse ou un pantalon **gris.**
Jean n'a ni le pied ni la jambe **cassés.**

2. În cazul unei serii de substantive deosebim următoarele situaţii:

— Dacă substantivele constituie o gradaţie, adjectivul atribut se acordă fie cu ansamblul, fie cu ultimul substantiv din serie, care în acest caz trebuie să fie cel mai expresiv:

Cet homme a montré un calme, un courage, une bravoure **admirables.**
Il montrait une douceur, une bonté **séduisantes.**

Observaţie

Dacă un substantiv feminin încheie seria, adjectivul trebuie să aibă aceeaşi formă la cele două genuri:

Des actes et des pensées **admirables.**

În cazul că adjectivul are formă diferită la feminin, este recomandabil ca substantivul masculin să-l preceadă, Astfel:

Des pensées et des actes **sérieux.**

— Dacă seria este rezumată printr-una din expresiile: *tout, tout le monde, tout cela, toute l'assistance* etc., verbul este la singular iar adjectivul ia genul substantivului sau al substitutului care rezumă seria:

Enfants, adolescents, adultes, toute l'assistance **ravie** *applaudissait la chanteuse.*

Élèves, étudiants, professeurs, tout le monde **enthousiaste** *acclamait les joueurs.*

3. Un substantiv la plural poate fi însoțit de mai multe adjective la singular care califică, fiecare, o singură unitate a ansamblului, denumit de substantivul la plural:

Les langues **latine** *et* **grecque.**
Les enseignements **primaire, secondaire** *et* **technique.**

4. Dacă un adjectiv însoțește un ansamblu format dintr-un substantiv și un atribut, acordul se face după sens, fie cu substantivul, fie cu atributul său:

Un groupe de spectateurs **enthousiastes.**
Un groupe de spectateurs **très dense.**
Un tas de feuilles **mortes.**
Un tas de revues **récentes.**
Un costume de laine **blanche (blanc).**
Des tricots de laine **blancs, bleus, roses.**
Une foule de concurrents **prête (prêts).**
Le nombre de soldats **blessés.**

5. După anumite expresii introduse prin: *une sorte de, une espèce de, une manière de, un genre de,* adjectivul se acordă cu al doilea termen al expresiei:

Une sorte de poème **ennuyeux.**
Une espèce d'uniforme **brun.**
Un genre de femme **assommante.**

6. Adjectivul (atribut sau nume predicativ) care se referă la anumite pronume personale se folosește la singular în următoarele situații:

— după pronumele de politețe *vous* (cînd acesta denumește o singură persoană):

Vous êtes **élégant,** *monsieur.*
Vous êtes **attentive,** *mademoiselle, à votre travail.*
Vous êtes **ponctuel,** *mon vieux.*
Vous êtes **appliquée,** *ma petite.*

— după pronumele *nous* cînd exprimă modestia (în prefața unei cărți în care autorul vorbește de el însuși):

Nous ne sommes pas **sûr** *d'avoir présenté tous les problèmes qui intéressent nos lecteurs.*

sau cînd este folosit de o autoritate de Stat:

Nous, Président de la République Française, **conscient** *de notre tâche, décidons...*

Le juge dit: Nous sommes **convaincu** *que vous êtes innocente, Madame.*

— după *nous*, denumind o singură persoană (în limba familiară), adjectivul nume predicativ se folosește la singular:

Mon petit, nous sommes un peu **fatigué,** *ce matin.*
Ma petite, nous sommes un peu **souffrante** *aujourd'hui.*

7. După pronumele *on*, care se poate substitui (îndeosebi în limba vorbită) tuturor persoanelor, se face acordul ţinînd seamă de context:

On n'est pas **contente**, *ma petite? (tu)*
On n'était pas **heureuse** *là-bas? (elle)*
On est **heureux**, *n'est-ce pas? (nous)*
On n'est pas trop **attentifs**. *(vous)*

8. Dacă adjectivul (atribut sau nume predicativ) este precedat de *des plus*, *des moins*, în general se face acordul la plural:

Un avion des plus **modernes**.
Une revue des plus **intéressantes**.
Un musée des moins **visités**.

9. Dacă adjectivul este intercalat în construcţia *les plus ... possible*, adjectivul *possible* rămîne invariabil în ciuda tendinţei de a se face acordul cu adjectivul intercalat:

On a acheté les voitures les plus élégantes **possible**.

Dacă *possible* este simplu adjectiv calificativ (atribut sau nume predicativ) se respectă regula generală a acordului:

Il a fait toutes les sottises **possibles**.

10. Adjectivele folosite ca adverbe rămîn în principiu invariabile:

Elle parle **haut**. *(adverb)*
Elle parle à **haute** *voix. (adjectiv)*
Ce sont des livres **chers** *(adjectiv)*
Ces livres coûtent **cher**. *(adverb)*
Elle a les cheveux **courts**. *(adjectiv)*
Elle a les cheveux coupés **court**. *(adverb)*

(Pentru acordul adjectivului în construcţia *avoir l'air content* a se vedea **§ 152**).

11. În expresiile *à quoi bon*, *rien de bon*, *quelque chose de bon*, adjectivul rămîne invariabil:

À quoi **bon** *cette discussion interminable?*
Cette chaleur accablante n'annonce rien de **bon**.
Elle a trouvé quelque chose de **bon** *dans ce livre.*

12. În construcţia *sans égal*, se face acordul cu substantivul la care adjectivul se referă:

Il a remporté un succès sans **égal**.
Ce serait pour vous une chance sans **égale**.
Des gentillesses sans **égales**.

Pluralul masculin *sans égaux* nu este folosit în acest gen de construcţii. Se recomandă evitarea acestei forme şi înlocuirea ei cu *inégalables*, *incomparables*: *Des résultats inégalables* sau *incomparables*.

13. Adjectivele *demi*, *semi*, *mi*, *nu* rămîn invariabile cînd precedă un substantiv (ele se leagă, în general, de substantiv printr-o liniuţă):

Une **demi**-*heure; une* **semi**-*voyalle; à* **mi**-*côte* (la jumătatea coastei, la jumătatea povîrnişului); *à* **mi**-*hauteur* (la jumătatea înălţimii); *à la* **mi**-*octobre* (la mijlocul lui octombrie); *la* **mi**-*temps* (repriza — în sport).

Aşezat după substantiv, adjectivul *nu* se acordă în gen şi număr:
Il se promène tête-nue, pieds nus.
Adjectivul *demi* se acordă numai în gen:
Deux heures et demie.
Une douzaine et demie.

Observaţie

În construcţiile de genul *avoir les yeux* **mi-clos**, *des fleurs* **mi-closes**, *des mets* **demi-cuits**, *mi* şi *demi* avînd valoare adverbială rămîn invariabile.

14. Cîteva adjective *(plein, haut, bas)* sînt folosite ca adverbe cînd precedă grupul *articol* + *substantiv* şi, deci, rămîn invariabile:
Il a de l'argent **plein** *les poches.* (... doldora de bani)
Il y a des clients **plein** *la boutique.* (... ticsită)...
Bas *les armes!* (Jos armele!)
On avait crié: **Haut** *les mains!* (... Mîinile sus!)

Aşezate după substantiv, aceste adjective urmează regula generală: *Il a les poches* **pleines** *d'argent. La boutique est* **pleine** *de clients.*

15. Unele participii care precedă în mod obişnuit substantivul au valoare de prepoziţii şi, în general rămîn invariabile::
Étant donné *son assiduité en classe, je crois qu'il sera le premier.* (Dată fiind...)
Vu *l'heure tardive, il a fallu ajourner la discussion.* (Avînd în vedere...)
Attendu *la situation internationale, le cabinet se réunira d'urgence.* (Avînd în vedere, dată fiind ...)
Passé *seize heures, l'accès du musée est interdit.* (După ...)
Excepté *ses voisins de palier, il ne connaissait personne dans l'immeuble.* (Afară de...)

16. Unele participii care intră în compunerea unor expresii consacrate *(ci-joint, ci-inclus, y compris, non compris)* rămîn invariabile cînd precedă un substantiv:

Vous trouverez **ci-joint** *quittance.* (... anexat, alăturat...)
Vous trouverez **ci-inclus** *copie de la réponse que je lui ai adressée.* (... cuprinsă, alăturată...)
On a tout fouillé, **y compris** *la cave.* (... pînă şi...).

Plasate după substantiv, aceste participii urmează regula generală:

Veuillez nous retourner les quittances **ci-incluses.**
Veuillez prendre connaissance des notes **ci-jointes.**
Un terrain de trois cents mètres carrés, maison **non comprise.** (... în afară de casă).

GRADELE DE COMPARAŢIE ALE ADJECTIVELOR CALIFICATIVE

§ 327. **Comparativul** *(le comparatif)* arată că o fiinţă sau un lucru posedă o însuşire într-un grad superior, inferior sau egal prin comparaţie cu alte fiinţe sau obiecte sau cu însuşirile aceleiaşi fiinţe sau aceluiaşi obiect.

Comparativul se formează cu ajutorul adverbelor *plus*, *moins*, *aussi* aşezate înaintea adjectivului şi exprimă prin comparaţie:

— însuşirile a două fiinţe sau obiecte:

Marie *est plus (moins, aussi) gentille que* **sa sœur.**

— două însuşiri ale aceleiaşi fiinţe sau ale aceluiaşi obiect:

Cette voiture est plus (moins, aussi) **robuste** *que* **rapide.**

— o însuşire a aceleiaşi fiinţe sau a aceluiaşi obiect în momente diferite:

Cette semaine *il a été plus (moins, aussi) actif que* **la semaine dernière.**

1. Comparativul de superioritate *(le comparatif de supériorité)* se formează cu ajutorul adverbului *plus* aşezat înaintea adjectivului:

Elle est **plus** *élégante que sa sœur.*
Ce jeune homme est **plus** *courageux que prudent.*
La situation est **plus** *grave aujourd'hui qu'hier.*

Observaţie

Comparativul de superioritate poate fi întărit cu ajutorul adverbelor *bien, beaucoup, un peu, autrement, infiniment:*

Il est **bien** *plus sérieux que son ami.*
Il est **beaucoup** *plus fort que ton frère.*
Mon livre est **un peu** *plus cher que le tien.*
Il a **autrement** *plus de talent que moi.*
Son travail est **infiniment** *plus facile que le vôtre.*

2. Comparativul de inferioritate *(le comparatif d'infériorité)* se formează cu adverbul *moins* aşezat înaintea adjectivului:

Cette région est **moins** *connue que l'autre.*
Notre ville est **moins** *grande que la capitale du pays.*
Elle est **moins** *intelligente que persévérante.*
Il est **moins** *paresseux que l'année dernière.*

Observaţie

Comparativul de inferioritate poate fi întărit, ca şi comparativul de superioritate, cu ajutorul aceloraşi adverbe *(bien, beaucoup, un peu, infiniment* etc.):

Elle est **bien** *moins courageuse que toi.*
Il est **beaucoup** *moins sérieux que son ami.*
Elle est **beaucoup** *moins intelligente qu'appliquée.*
Il est **un peu** *moins robuste que son ami.*

3. Comparativul de egalitate *(le comparatif d'égalité)* se formează cu ajutorul adverbului *aussi* aşezat înaintea adjectivului.

Jean est **aussi** *grand que Paul.*
Il est **aussi** *avancé que ses camarades.*
Mon cousin est **aussi** *courageux que puissant.*
La production a été **aussi** *élevée que l'année dernière.*

Observaţii

1. Într-o propoziţie negativă, *aussi* poate fi înlocuit cu *si:*

Il n'est pas **aussi (si)** *grand que toi.*
Ce garçon n'est pas **aussi (si)** *obéissant que sa sœur.*

2. Al doilea termen al comparației este introdus în limba franceză de *que* pentru toate cele trei comparative, spre deosebire de limba română care folosește pe *decît* pentru comparativele de superioritate și de inferioritate și pe *ca (ca și)* pentru comparativul de egalitate.

§ 328. **Superlativul relativ** *(le superlatif relatif)* se formează din comparativul de superioritate sau de inferioritate precedat de articolul hotărît *(le, la* sau *les)* care, în general, se acordă în gen și număr cu substantivul pe care acest superlativ îl determină:

C'est **la plus** *belle maison de notre ville.*
Il est **le plus** *généreux des hommes.*
Jean est **le moins** *courageux de tous ses amis.*
Ce sont les jours **les plus** *chauds de l'année.*

Observații

1. Adjectivul la superlativ poate fi așezat înaintea substantivului sau după substantivul pe care îl determină:

La maison **la plus belle** sau **La plus belle** *maison.*

2. Superlativul poate fi întărit cu *du monde* sau *de beaucoup:*

Elle a la plus belle voix **du monde.** (... din lume)
Il est **de beaucoup** *le plus vieux.* (... cu mult cel mai bătrîn)

3. Uneori, cînd *le plus (le moins)* precedă un adjectiv, articolul nu se acordă cu substantivul pe care acesta îl determină dacă nu are loc o comparație ci este vorba de o însușire în cel mai înalt grad. În acest caz, *le plus (le moins)* au o valoare adverbială, devenind variante ale superlativului format cu *très:*

Cet enfant ne sait jamais sa leçon même quand elle est **le plus** *facile.*
C'est à l'oral qu'elle s'est montrée **le plus** *brillante.*
Au moment où cette œuvre littéraire était **le moins** *admirée.*
Voici les livres qui nous on été **le plus** *utiles.*

(Tendința actuală a limbii moderne este de a nu respecta această regulă; dealtfel, acordul cu substantivul nu alterează înțelesul enunțului).

4. Superlativul relativ poate fi exprimat și fără articol hotărît în următoarele cazuri:

— cînd este precedat de un adjectiv posesiv:
C'est un de **mes** *meilleurs amis.*

— cînd este precedat de prepoziția *de:*
Ce qu'il y a **de** *plus beau c'est qu'il a eu le courage de faire cela.*
Ce qu'il y a **de** *plus remarquable c'est sa prudence.*

Adjective cu forme speciale de comparativ

§ 329. Cîteva adjective au forme speciale, numite și sintetice, pentru a exprima comparativul de superioritate. Aceste adjective *(bon, mauvais, petit)* au (cu excepția adjectivului *bon*) pe lîngă formele sintetice, și forme

analitice. Limba franceză modernă foloseşte trei comparative cu forme speciale:

ADJECTIV	COMPARATIV DE SUPERIORITATE	SUPERLATIV
BON	**meilleur**	**le meilleur, la meilleure, les meilleurs, les meilleures**
MAUVAIS	**pire**	**le pire, la pire, les pires**
PETIT	**moindre**	**le moindre, la moindre, les moindres**

Le repas est **meilleur** *qu'hier.*
Je vous souhaite une **meilleure** *santé.*
Il lui a consacré **le meilleur** *de sa vie.*
Je vous présente **mes meilleurs** *vœux, mes souhaits* **les meilleurs.**
Cette information est puisée **aux meilleures** *sources.*
C'est un remède **pire** *que le mal.*
C'est **la pire** *chose qui puisse vous arriver.*
Voici venir votre **pire** *ennemi.*
Une bière de **moindre** *qualité.*
Ce sont des nouvelles de **moindre** *importance.*
Je n'ai pas **la moindre** *idée de ce qui s'est passé.*
Le moindre *effort lui coûte.*

Observaţii

1. *Petit* şi *mauvais* au şi forme analitice: ***plus petit; plus mauvais, le plus mauvais.*** Aceste forme însoţesc substantive concrete:

Cette maison est **plus petite** *que la nôtre.*
Ta chambre est **la plus petite** *de toutes les pièces de cet appartement.*
Ce tissu est de **la plus mauvaise** *qualité.*

2. *Moindre* şi *le moindre* se folosesc pe lîngă substantive abstracte, şi îndeosebi, în limba literară:

Il se réveillait **au moindre** *bruit.*
J'accepte tout **sans la moindre** *hésitation.*

3. *Pire* şi *le pire* au mai mult un sens moral:
Il commettait alors **les pires** *imprudences.*

4. În unele cazuri, se foloseşte *plus* înaintea lui *bon*:

— cînd *bon* face parte dintr-un cuvînt compus:
Il est **plus bon enfant** *que moi* (E om mai de treabă decît mine).

— cînd adjectivul *bon* este opus unui alt adjectiv care se referă la aceeaşi fiinţă:
Il est **plus bon** *que sage.*

5. Formele *meilleur, moindre, pire* provin din comparativele latine *melior, minor, pejor;* spre deosebire de limba română, toate celelalte limbi romanice au păstrat aceste forme.

§ 330. **Superlativul absolut** *(le superlatif absolu)* exprimă gradul cel mai înalt al însușirii unei ființe sau a unui lucru.

1. Pentru exprimarea gradului absolut al unei însușiri se folosesc adverbele de intensitate: *très, fort, bien, tout, trop, tout à fait, absolument, extrêmement, infiniment* și alte cîteva adverbe în *-ment:*

Mon ami est **très** *courageux.*
J'ai été **fort** *heureux de visiter cette contrée merveilleuse.*
Depuis plusieurs jours il était **bien** *fatigué.*
Une **toute** *jeune fille.*
Vos notes sont **tout à fait** *insuffisantes; vous devrez faire un gros effort.*
Il est **extrêmement** *prudent.*
Votre question est **joliment (terriblement)** *embarrassante.*
C'est **absolument** *faux.*
Il est **trop** *exigeant.*

Observații

1. *Trop* poate fi întărit (în limba literară) cu *par:*

Il est **par** *trop exigeant.*

2. Superlativul absolut mai poate fi format și cu ajutorul:

— prefixelor *extra-, sur-, super-, ultra-, archi-* (în limbaj comercial sau familiar):
Des chocolats **extra-***fins.*
Qualité **sur***fine* **(super***fine).*
C'est une voiture **ultra***moderne.*
L'autobus est **archi***plein.*
C'est un mot **archi***vieux.*

— sufixului augmentativ *- issime*, luat din limba italiană:
Eminentissime (titlu onorific rezervat cardinalilor); **Révérendissime** (titlu onorific rezervat arhiepiscopilor); *Altesse* **sérénissime** (titlu rezervat unor prinți).
La **sérénissime** *République de Venise* (formulă folosită pentru a denumi Veneția în perioada de înflorire).
C'est une pièce **rarissime.** (... o piesă foarte rară).
C'est un fabricant **richissime.** (... foarte bogat)

2. Exprimarea superlativului absolut se mai poate face prin:

— complemente de comparație:

Il est fort **comme un Turc.**
Il est entêté **comme une mule.** (... ca un catîr)

— unele verbe la infinitiv care intră în compunerea unor expresii cu valoare absolută:

Elle est gentille **à croquer.** (E drăguță de-ți vine să o mănînci)
Il est laid **à faire peur.** (E urît de-ți vine să fugi, ți se face frică)

— unele adjective care exprimă ele însele o însușire în cel mai înalt grad:

C'est un travail **excellent.**
Il a un caractère **détestable.**

§ 331. Pentru a indica absența unei însușiri în mod absolut se folosesc adverbele *nullement, pas du tout:*

Il n'est **nullement** *inquiet.* (... deloc, nici un pic...)
Elle n'est **pas du tout** *contente.* (... deloc ...)

Adjective fără grade de comparaţie

§ 332. Unele adjective nu au grade de comparaţie fiindcă exprimă însuşiri care nu se pot compara; ele însele sînt forme de comparativ sau de superlativ.

1. Adjective care exprimă însuşiri care nu se pot compara: *aîné, cadet, double, triple, carré, circulaire, rectangulaire* etc.

2. Adjective care implică un comparativ (la origine sînt comparative latine): *antérieur, extérieur, inférieur, majeur, mineur, postérieur, supérieur* etc.

3. Adjective care de fapt sînt superlative: *extrême, excellent, éternel, infime, minime, suprême, unique* etc.

Observaţii

1. Adverbul *très* precedă uneori comparativele *supérieur* şi *inférieur:*

C'est **très inférieur** *à ce que j'attendais.*

2. Adjectivele *antérieur, postérieur, extérieur, intérieur, supérieur, inférieur, ultérieur* introduc al doilea termen al comparaţiei cu ajutorul prepoziţiei *à:*

Ce contrat est antérieur **à** *l'autre.*

ATRIBUTUL

§ 333. **Atributul** *(le complément du nom)* determină un substantiv sau un substitut al lui.

Atributul este exprimat prin numeroase categorii gramaticale *(adjective, numerale, substantive, pronume, verbe la infinitiv, adverbe)* şi prin propoziţii (subordonate relative).

După categoriile gramaticale prin care poate fi exprimat atributul, distingem mai multe feluri de atribute.

ATRIBUTUL ADJECTIVAL

§ 334. **Atributul adjectival** indică însuşirea unui substantiv sau a unui pronume fără să fie despărţit de el printr-o pauză (virgulă) şi este exprimat printr-un adjectiv calificativ sau prin alte părţi de vorbire cu rol de adjectiv (numeral cu valoare adjectivală, verb la participiu sau gerunziu):

Une rivière **rapide** *et* **étroite.**
Je vous fais **mes** *compliments.*
Une **petite** *maison* **cachée** *derrière un arbre* **vigoureux** *à feuilles* **persistantes.**
Une somme **de trois cents** *francs.*

1. Raportul dintre atributul adjectival şi substantiv sau substitutul lui se realizează în general direct:

Un boulevard **large** *et des rues* **étroites.**

După *quelque chose, quelqu'un, personne, rien, quoi? ceci, cela,* în unele cazuri, raportul se realizează indirect, cu ajutorul prepoziției *de:*

Quelque chose **d'***intéressant.*
J'ai acheté quelque chose **de** *bon.*
Quelqu'un **de** *grand va faire un discours ce soir.*
Il n'y a personne **de** *malade.*
Il n'y a rien **de** *meilleur.*
Quoi **de** *neuf?*
Il a ceci **de** *bon qu'il est toujours aimable.*

În alte cazuri, adjectivul calificativ poate fi însoțit de articol hotărît pentru a exprima astfel o însușire devenită supranume:

Charles **le** *Chauve, Étienne* **le** *Grand, Michel* **le** *Brave, Philippe* **le** *Beau, Louis* **le** *Pieux, Louis* **le** *Débonnaire.*

2. Atributul adjectival, în general exprimat printr-un adjectiv calificativ, mai poate fi exprimat:

— prin unele adverbe *(bien, mal, mieux)* sau prin locuțiuni adverbiale:

Un jeune homme **bien.**
Un homme **bien** *sous tous les rapports.*
Il a épousé une femme plutôt **mal.**
Une femme **mieux** *que son mari.*
Des gens **comme ça** *on devrait les respecter.*
J'ai vu passer deux hommes **à cheval.** (... călare)
Un discours **à l'improviste** (... pe neașteptate).
Un entretien **à la dérobée** (o convorbire pe furiș, în ascuns).

Une audience **à huis clos** (....cu ușile închise, fără public).

— prin propoziții comparative sau relative:

Un garçon **comme il faut.**
Choisissez la robe **qui convient.**
C'est un vélo **comme on n'en fait plus** *de nos jours.*

Locul atributului adjectival

§ 335. Adjectivul, ca și adverbul, este unul dintre elementele cele mai mobile ale frazei. Adjectivul în limba franceză poate fi așezat fie înaintea substantivului fie după substantivul calificat. Alegerea locului adjectivului nu este nici liberă și nici arbitrară. Atributul adjectival așezat după substantiv adaugă acestuia o trăsătură caracteristică care îl definește, îl clasifică, îl descrie:

Une maison **carrée.**
Une robe **neuve.**
Des cheveux **blonds.**
Une route **tortueuse.**
L'architecture **gothique.**

Atributul adjectival plasat înaintea substantivului exprimă în mod frecvent o apreciere subiectivă, o impresie, o nuanță morală:

Une **belle** *robe.*
Les **petites** *fleurs des champs.*
Une **grande** *ville.*

Un **joli** *village.*
Le **troisième** *rang.*
Un **bon** *élève étudie non pour l'école, mais pour la vie.*

Atributul adjectival plasat după substantiv are un sens mai explicativ şi îşi afirmă întreaga lui valoare semantică. Acelaşi atribut plasat înaintea substantivului poate avea un sens figurat, o valoare afectivă. Astfel:

Un costume **noir** — *un* **noir** *forfait* (urîtă, tristă nelegiuire).
— *de* **noirs** *pressentiments* (tragice presimţiri).
Une blouse **grise** — *une* **grise** *mine* (o mutră neplăcută.)

Aşezate înaintea substantivului, aceste adjective capătă sensuri noi: *noir* este echivalent cu *triste, tragique; gris* este echivalent cu *morne, désagréable.*

§ 336. Se folosesc în general *după substantiv:*

— adjectivele care definesc sau identifică, exprimînd culoarea, forma, categoria socială, naţionalitatea, o însuşire fizică, o precizare geografică etc.

Une robe **rouge.**
Un visage **ovale.**
Un terrain **rectangulaire.**
La classe **ouvrière.**
Le peuple **roumain.**
La région **méditerranéenne.**

— adjectivele verbale (participiile trecute şi anumite participii prezente):

Du marbre **poli.**
Le ciel **étoilé.**
Les eaux **dormantes.**
Un courage **étonnant.**

— adjectivele derivate din substantive proprii:

Une tragédie **cornélienne.**
Un éclat de rire **homérique.**
L'épopée **napoléonienne.**
Des plantes **alpines.**

— adjectivele urmate de un complement:

Un terrain **bon** *pour le sport.*
Un homme **content** *de son travail.*
Une bouteille **pleine** *de vin.*
Une maison **haute** *de trois étages.*

§ 337. Se folosesc în general *înaintea substantivului:*

— un grup restrîns de adjective foarte uzuale (în general monosilabice sau bisilabice) ca *beau, bon, grand, gros, haut, jeune, joli, long, large, mauvais, petit, vieux:*

Un **beau** *spectacle. Une* **belle** *excursion.*
Un **bon** *élève. Une* **bonne** *soupe.*
Un **vieux** *vagabond. Une* **vieille** *maison.*
Un **grand** *arbre. Une* **grande** *ville.*
Un **gros** *caillou. Une* **grosse** *pierre.*

Un **joli** *paysage. Une* **jolie** *maison.*
Un **long** *nez. Une* **longue** *suite d'événements.*
Un **mauvais** *métier. Une* **mauvaise** *affaire.*

Observaţie

Aceste adjective modificate de adverbe *monosilabice*, ca *très, trop, peu*, se folosesc de preferinţă după substantiv:

Un homme très **grand**
Un enfant trop **petit.**

Dacă adverbul care însoţeşte adjectivul nu este monosilabic, locul adjectivului este oarecum obligatoriu după substantiv:

Un garçon vraiment **petit.**
Un arbre plutôt **vieux.**
Un chemin toujours **mauvais.**

§ 338. Numeroase adjective care se folosesc în mod normal după substantiv, capătă o valoare afectivă sau expresivă cînd sînt folosite înaintea substantivului.

Cele mai frecvent folosite sînt următoarele:

Amer: *Des oranges* **amères** (portocale amare).
Il m'a fait d' **amers** *reproches* (... amarnice reproşuri).

Ancien: *Une monnaie* **ancienne** (o monedă veche).
Notre **ancienne** *maison* (casa noastră de odinioară).
Mon **ancien** *ami* (fostul meu prieten).

Bas: *Une maison* **basse** (o casă scundă).
Il a exercé une **basse** *vengeance* (... o răzbunare josnică).

Bon: *Un chef* **bon** (... bun, cumsecade).
Un **bon** *chef* (cu calităţi de conducător).

Brave: *Un homme* **brave** (un om curajos).
Une **brave** *femme, de* **braves** *gens* (... de treabă).

Certain: *Une preuve* **certaine** (o dovadă sigură).
Un **certain** *nombre de gens* (un oarecare număr de oameni).

Cher: *Une voiture* **chère** (o maşină scumpă).
Mes **chers** *enfants* (dragii mei copii).

Commune: *Une voix* **commune** (o voce comună, obişnuită).
Une **commune** *voix* (un singur glas, unanimitate).

Doux: *Des oranges* **douces** (portocale dulci).
L'eau **douce** *des rivières* (... dulce ...).
Une **douce** *chaleur* (o căldură plăcută).
Un **doux** *souvenir* (o amintire plăcută).

Faux: *Un homme* **faux** (... fals, care minte).
Un **faux** *rapport* (un raport inexact).
Un **faux** *pas* (un pas greşit).
Une **fausse** *manœuvre* (o manevră greşită).

Fort: *Un homme* **fort** (... viguros, puternic).
Une **forte** *somme* (o sumă mare).

Froid: *Une chambre* **froide** (... neîncălzită).
Une **froide** *audace* (o cutezanţă calculată).

Grand: *Un homme* **grand** (un om înalt).
Un **grand** *homme* (un om de valoare).

Jeune: *Un homme* **jeune** (un bărbat tînăr).
Un **jeune** *homme* (un tînăr).

Léger: *Un vêtement* **léger** (o îmbrăcăminte uşoară).
Une **légère** *tristesse* (o uşoară tristeţe).
Une **légère** *amélioration* (o uşoară îmbunătăţire)

Maigre: *Une viande* **maigre** (carne slabă, fără grăsime).
Un repas **maigre** (o masă fără carne).
Un **maigre** *repas* (o masă slabă cantitativ şi calitativ).
Une **maigre** *consolation* (o slabă mîngîiere).
Un **maigre** *salaire* (un salariu mic).

Méchant: *Un homme* **méchant** sau *un* **méchant** *homme* (un om rău).
Une **méchante** *affaire* (o afacere primejdioasă).
Un **méchant** *écrivain* (un scriitor fără talent).

Mortel: *Une blessure* **mortelle** (o rană mortală).
Un être **mortel** (o fiinţă muritoare).
Un ennemi **mortel** (un duşman de moarte).
Un silence **mortel** (o linişte de mormînt).

Noble: *Une famille* **noble** (care aparţine nobilimii).
Un **noble** *caractère* (generos).
De **nobles** *sentiments* (sentimente înălţătoare).

Nouveau: *Un modèle* **nouveau** *de voiture* (un model nou ...).
Une **nouvelle** *robe* (o altă rochie).
Un **nouveau** *directeur* (un alt director).

Pauvre: *Une femme* **pauvre** (săracă).
Un **pauvre** *homme* (un biet om).

Petit: *Un homme* **petit** (un om mic de statură).
Un **petit** *personnage* (un personaj fără importanţă).
Un **petit** *fonctionnaire* (un funcţionar mărunt).

Plaisant: *Une maison* **plaisante** (o casă atrăgătoare).
Une histoire **plaisante** (o poveste amuzantă).
Une plaisante **réponse** (un răspuns amuzant, ridicol sau impertinent).

Propre: *Un appartement* **propre** (curat).
Ses **propres** *paroles* (propriile sale cuvinte).

Pure: *De l'eau* **pure** (apă curată).
Une **pure** *calomnie* (o curată calomnie).

Rude: *Une surface* **rude** (aspră la pipăit).
Un hiver **rude** (aspră, grea).
C'est un **rude** *adversaire* (un adversar de temut).
Un **rude** *travailleur* (un muncitor de nădejde).
De **rudes** *travaux* (munci obositoare, anevoioase).

Sacré: *Les livres* **sacrés** (cărţile sfinte).
Une **sacrée** *audace* (o afurisită îndrăzneală).

Sale: *Des cheveux* **sales** (păr murdar).
Un **sale** *travail* (o muncă infectă).
Un **sale** *individu* (un individ necinstit).

Seul: *Un homme* **seul** (un om singur).
Un **seul** *homme* (numai un om).

Triste: *Un homme* **triste** (trist).
Un **triste** *écrivain* (fără talent).
Un **triste** *individu* (odios).

Vert: *Les feuilles* **vertes** *des arbres* (frunzele verzi...).
Une **verte** *vieillesse* (o bătrîneţe viguroasă).

Vieux: *De* **vieux** *amis* (prieteni vechi).
Un homme **vieux** (un om bătrîn).

Vrai: *Une nouvelle* **vraie** (conformă cu adevărul).
Du **vrai** *marbre* (marmură veritabilă).

§ **339.** O serie de adjective, în mod normal aşezate după substantiv, nu-şi modifică esenţial sensul dacă sînt aşezate înaintea substantivului; cel mult, adjectivele capătă o valoare intensivă. Astfel:

C'est un pays **admirable** sau *c'est un* **admirable** *pays.*
C'est un spectacle **remarquable** sau *c'est un* **remarquable** *spectacle.*
C'est une soirée **agréable** sau *c'est une* **agréable** *soirée.*
C'est une attitude **détestable** sau *c'est une* **détestable** *attitude.*

§ **340.** Adjectivele calificative juxtapuse pot fi aşezate **înaintea substantivului**, după substantiv sau pot încadra substantivul.

1. Două adjective juxtapuse aşezate înaintea substantivului:

Un **joli petit** *dîner.*
Ce **pauvre cher** *homme.*
Cette **arrogante petite** *vendeuse.*

De remarcat că primul adjectiv califică grupul format din substantiv şi al doilea adjectiv.

2. Două adjective juxtapuse aşezate după substantiv:

C'est un terme **littéraire récent.**
L'art **moderne contemporain.**
Les milieux **politiques français.**
Un train **rapide ultra-moderne.**
Une table **ovale ancienne.**

Al doilea adjectiv are în mod frecvent o valoare net accentuată care se referă la grupul format de substantiv şi primul adjectiv.

3. Două adjective juxtapuse care încadrează substantivul:

Une **petite** *rue* **étroite.**
Un **grand** *geste* **las.**
Ce **doux** *soleil* **provençal.**

Fiecare dintre aceste două adjective califică în parte acelaşi substantiv.

§ 341. Adjectivele calificative coordonate sau despărţite în vorbire printr-o pauză (marcată în scris prin virgulă) pot fi aşezate înaintea substantivului sau după substantiv:

Un **enfantin** *et* **charmant** *éclat de rire.*
Ce **gros, grand, vieux** *noyer.*
Un corridor **long** *et* **étroit.**
Un univers extrêmement **net** *et* **pur.**
Une ville **moderne** *et* **accueillante.**

§ 342. Numeroase grupuri adjectiv + substantiv formează construcţii consacrate.

Unele sînt cuvinte compuse:

Vif-*argent* (mercur, argint viu).
Une **chauve-***souris.*

Altele sînt expresii definitiv fixate:

Faire la **sourde** *oreille.*
Pleurer à **chaudes** *larmes.*
Se mettre à **plat** *ventre.*
Faire **grise** *mine à quelqu'un.*
Une **verte** *vieillesse.*

Observaţie

Uneori, numai intenţia scriitorului sau a locutorului explică locul neobişnuit al adjectivului:

Un **démocratique** *spectacle.*
Notre **esthétique** *volonté.*
Les **longs clairs** *rameaux.*
Le **lourd luisant** *câble* **noir.**
Une **vieille petite** *malle* **longue** *et* **basse.**
Le sort l'obligea de sortir de sa **natale** *terre.*

ATRIBUTUL SUBSTANTIVAL

§ 343. Atributul poate fi exprimat printr-un substantiv sau un substitut al lui şi introdus cu ajutorul unor prepoziţii: *à*, *de* (contractate sau nu), *en*, *envers*, *contre*, *par*, *pour*, *sans* etc. Cu ajutorul acestor prepoziţii pot fi exprimate raporturi extrem de variate:

— apartenenţa, posesia:

L'appartement **du voisin.**
L'auto **de son père** *est rapide.*
Ce professeur sait apprécier les mérites **de chacun.**
C'est une lettre **de François.**
L'opinion **des autres** *ne l'intéresse pas.*
Cette maison **à moi.** (construcţie frecvent folosită în vorbire)

— originea, locul:

C'est un poisson **de mer.**
C'est un vase **de Chine.**

Une excursion **à la montagne.**
Un séjour **à la campagne.**

— materialul, conținutul:

Il a reçu une belle montre **en or.**
Elle a mis le vase sur une petite table **de bois.**
C'est une grande maison **de brique.**
On lui a offert une tasse **de thé.**
Elle a mis des sachets **de lavande** *dans une armoire.*

— **autorul, instrumentul, mijlocul:**

Elle contemplait un tableau **de Rubens.**
Il aimait les poésies **de Baudelaire.**
La statue de Voltaire **par Houdon.**
Il a reçu un coup **de bâton.**
Il y avait un moulin **à vent** *et un moulin* **à** eau.

— **cauza:**

On entendait des cris **de douleur.**
Un meurtre **par imprudence.**
Une condamnation **pour vol.**

— **destinația, scopul:**

Le train **de Paris** *part à huit heures.*
C'est un grand terrain **de sport.**
Elle a acheté des tasses **à thé.**
La lutte **pour la vie.**
Il travaille pour le bonheur **des siens.**

— timpul, epoca, durata:

Les villes **du Moyen Age.**
Un voyage **en hiver** *est agréable.*
Il a fait une promenade **à l'aube.**
Un départ **pour trois jours.**

— comparația:

On leur a servi un thé **à la** russe.
C'est une victoire **à la Pyrrhus.**
Une sortie **à l'anglaise.**
C'est une pièce **sans valeur.**
Ce sont des gens **de rien.**

— elementul caracteristic:

Un moteur **à combustion interne.**
L'enfant **aux cheveux blonds.**
La jeune fille **à la rose.**
C'est une maison **de campagne.**
Un vol **avec effraction.**

Observații

1. În anumite substantive compuse, construcții (arhaice sau chiar recente) lipsește prepoziția care introduce în mod normal atributul:

***Le timbre*-poste** *(le timbre* **pour** *la poste).*
***Le chef*-lieu** (orașul principal al unui departament sau canton).

*L'hôtel-***Dieu** *(l'hôtel* **de** *Dieu)* (spital).
Le compte **profit** *et* **pertes.**

2. De asemenea, se omite prepoziţia înaintea numelor proprii care denumesc străzi, pieţe:

La rue **Poincaré.**
La place **Charles de Gaulle.**
La Tour **Eiffel.**

Prepoziţia reapare dacă substantivul propriu, nume de persoană, este precedat de un substantiv comun sau dacă substantivul propriu denumeşte un oraş, o ţară:

L'avenue **du** *Maréchal-Leclerc.*
Rue **de** *Lisbonne.*

3. Folosirea atributului la singular sau la plural depinde deseori de sens:

Des habits **d'homme,** *des vers* **à soie,** *des fruits* **à noyau,** *des œuvres* **d'art,** *des cours* **d'eau** etc.

Un tas **de pierres,** *du papier* **à lettres,** *une compote* **de pommes,** *un pays* **de montagnes.**

Unele atribute se pot folosi fie la singular fie la plural:

Une maison **de brique(s),** *une salle* **d'étude(s),** *des chapeaux* **de femme(s),** *du sirop* **de groseille(s).**

4. Două sau mai multe substantive pot avea un atribut comun dacă fiecare substantiv se construieşte cu aceeaşi prepoziţie:

Le début et la fin **d'un spectacle.**

Dacă substantivele se construiesc cu prepoziţii diferite, atributul se va repeta sau va fi reluat printr-un pronume:

Son affection **pour** *sa mère et sa soumission* **à** *elle.*

ATRIBUTUL EXPRIMAT PRINTR-UN VERB

§ 344. Atributul poate fi exprimat printr-un *verb la infinitiv* sau la *participiu* (prezent sau trecut):

Une machine **à laver.**
La volonté **de réussir** *redoublait ses forces.*
Son désir **de savoir** *était grand.*
Il brûle du désir **de** *vous* **plaire.**
Il lui venait une envie **de se lever.**
Ce serait une erreur **d'orienter** *cet élève vers les études littéraires supérieures; il aime tant les mathématiques!*
Il fut retenu par la crainte **de le blesser.**
On lui indiqua la route **à suivre.**
Ce sont des noms **appris** *et* **retenus** *dès sa tendre enfance.*
Il habitait une petite chambre **donnant** *sur le jardin.*

§ 345. Atributul poate fi exprimat printr-un *adverb:*

C'est le journal **d'hier.**
Les exemples **ci-dessous** *sont suffisants.*
Les enfants **d'aujourd'hui** *aiment le sport.*

ATRIBUTUL EXPRIMAT PRINTR-O PROPOZIȚIE

§ **346.** Substantivele pot fi determinate și de propoziții atributive care îndeplinesc funcția de atribut. Aceste subordonate pot fi introduse în frază prin pronume relative: *qui, que, quoi, où, dont, lequel, (duquel, auquel), laquelle (de laquelle, à laquelle):*

Regardez l'homme **qui sort de ce magasin.**
Le paysage **que vous contemplez** *est beau.*
Il n'est rien **à quoi il ne soit prêt.**
C'est une chose **dont je suis sûre.**
Ce village **où tu passes tes vacances** *est charmant.*

Propozițiile atributive sînt de două feluri:

a) *Propozițiile atributive cu rol determinativ* aduc lămuriri esențiale despre cuvîntul la care se referă, lămuriri necesare pentru înțelegerea comunicării. Astfel, dacă din fraza: *La vie des gens qui habitent cette île est heureuse* eliminăm relativa, comunicarea nu mai are sensul particular ci unul general: *La vie des gens... est heureuse.* Aceeași constatare se impune și în cazul următoarelor exemple:

Un homme **qui fait consciencieusement sa besogne** *mérite toute notre estime.*
L'homme **qui travaille** *échappe à l'ennui.*
L'excursion **dont il vient de parler** *est la plus belle de toutes celles qu'il a faites jusqu'à présent.*
Dans la façon **dont il parlait** *on sentait qu'il était coupable.*
Il nous dit qu'il fallait respecter les coutumes du pays **où l'on voyage.**
Dans la vie de notre ami il y avait quelque chose **qui n'était pas tout à fait clair.**
Il marchait comme un homme **dont les forces avaient beaucoup diminué.**

Relativa determinativă (denumită uneori și restrictivă) nu se desparte prin virgulă. Antecedentul, în general (dacă este un substantiv) este precedat de articolul hotărît.

b) *Propozițiile atributive cu rol explicativ (relatives explicatives)* sînt de două feluri:

1. atributive care precizează, descriu antecedentul fără să-l particularizeze; aceste propoziții, deși strîns legate de antecedent, nu sînt absolut indispensabile înțelesului sau structurii frazei: prin eliminarea lor, fraza poate fi lipsită de un detaliu însă structura ei rămîne corectă. Înaintea acestor propoziții, folosirea virgulei este frecventă fără să fie obligatorie. Verbul acestor propoziții este, în general, la indicativ sau la condițional (niciodată la subjonctiv):

Avant de monter dans le train, il regarda la montagne **dont le sommet était couvert de neige.**

Il s'était installé dans une petite maison, à la campagne, **qui était la plus belle du village.**

Ce voyage **que tu as fait en compagnie de ton oncle** *est le plus beau de ta vie.*

2. atributive explicative care au mai mult o valoare circumstanţială exprimînd un raport de cauză, de opoziţie, de concesie etc. Aceste propoziţii sînt *întotdeauna* despărţite de antecedent prin virgulă sau între virgule şi apar în frază ca propoziţii intercalate care pot fi cu uşurinţă omise fără ca înţelesul frazei să se schimbe.

Aceste propoziţii constituie un fel de paranteze care se desprind de antecedent atît prin intonaţie mai coborîtă cît şi prin pauza marcată prin virgulă. Atributivele explicative de acest fel sînt, în general, introduse prin *qui*, uneori prin *lequel* (subiect) sau prin *que:*

Vos parents, **à qui vous devez tant,** ***méritent bien votre reconnaissance.***
Les vrais savants, **qui sont modestes,** ***déclarent volontiers qu'il leur reste beaucoup de choses à apprendre.***
Son père, **qui était fatigué,** ***s'assoupit tout à coup.***
Le travail, **qui paraît parfois si pénible,** ***fait notre félicité.***
Notre ami, **qui aime les mathématiques,** ***voudrait devenir ingénieur.***
Vers la fin du mois de septembre, ***en compagnie de mon oncle*,** **qui connaît bien le pays,** ***j'ai visité la Moldavie.***
Votre projet, **que vous avez eu la bienveillance de nous exposer,** ***a certains inconvénients.***

Observaţii

1. Unele propoziţii atributive pot fi introduse şi prin locuţiunile relative *ce qui, ce que, ce à quoi, ce dont*, avînd ca antecedent o propoziţie întreagă:

Il entendit des pas dans le vestibule, **ce qui lui fit peur.**
Il était content et il se mit à chanter, **ce dont il fut étonné.**
Il me dit que son frère est toujours le premier de sa classe, **ce que je savais déjà.**

2. Unele propoziţii atributive, deşi sînt relative ca formă, nu sînt nici determinative, nici explicative. Aceste propoziţii sînt întotdeauna introduse de pronumele *qui;* unele se referă la subiectul principalei al cărei verb poate fi *être, rester, se tenir, se trouver* urmat de un complement circumstanţial de loc (de cele mai multe ori adverbul *là):*

Il est là **qui nous attend.**
Le voilà à la fenêtre de son bureau, **qui regarde les passants.**
Le grand-père était toujours là, **qui pouvait nous entendre.**

— altele se referă la complementul direct (substantiv sau pronume personal conjunct) al unei propoziţii principale al cărei verb este fie un verb de percepţie *(voir, entendre, regarder, sentir)*, fie un verb ca *apercevoir, trouver, découvrir, rencontrer:*

Je la trouvai **qui pleurait.**
On l'aperçut **qui sortait avec ses amis.**
On l'entendait **qui parlait à voix basse.**

3. Unele atributive au ca antecedent complementul direct al principalei căruia **nu-i** adaugă o explicaţie ci marchează numai în frază succesiunea a două acţiuni referitoare la antecedent:

Il me prêtait des livres **que je lui rendais toujours.**

4. Unele subordonate, deşi sînt introduse cu ajutorul conjuncţiei *que*, sînt determinative dacă precizează unul din cuvintele: *bruit, certitude, conviction, crainte, espoir, fait, nouvelle, opinion, preuve, sentiment* etc. (aceste substantive sînt întotdeauna precedate de articol hotărît sau de un demonstrativ):

J'ai la conviction **que cet élève sera le premier de sa classe.**

Deseori, aceste subordonate sînt considerate completive directe ale verbelor implicate în substantive.

Folosirea modurilor în subordonatele atributive determinative

§ 347. Problema folosirii modurilor se pune îndeosebi pentru relativele determinative. În celelalte relative, verbul este, în general, la indicativ şi, uneori, la condiţional.

Verbul propoziţiei relative determinative poate fi la *indicativ*, la *condiţional*, la *subjonctiv* şi, rareori, la *infinitiv*.

1. Verbul este la *indicativ* dacă relativa exprimă un fapt *real* şi *sigur:*

Je loue les efforts que vous **faites** *pour vous dominer.*
Bernard m'a dit qu'un incendie **avait détruit** *la maison de nos amis.*
Le travail que tu **accomplis** *est important.*
Nous avons des amis en qui nous **pouvons avoir** *confiance.*
Un livre qui nous **élève** *est un bon livre.*

2. Verbul este la *condiţional* dacă faptul exprimat este *ipotetic:*

Je pense que celui qui **travaillerait** *avec application réussirait à cet examen.*
*Tu aurais pu te choisir un compagnon qui t'***aurait moins ennuyé.**
Nous cherchons quelqu'un qui **pourrait** *nous expliquer cela.*
Il n'est personne ici qui ne **voudrait** *faire cela.*

3. *Subjonctivul* se foloseşte în următoarele cazuri:

— cînd relativa exprimă o intenţie, un scop, o dorinţă:

Je cherche quelqu'un qui **puisse** *faire ce travail.*
Faites-vous des amis en qui vous **puissiez** *avoir confiance.*
On envoya un courrier qui **annonçât** *la nouvelle.*
Nous souhaitons trouver dans notre entourage des personnes qui **sachent** *apprécier notre travail.*

— cînd **principala este negativă:**

Il n'avait aucun ami avec lequel il **pût** *sortir.*
Il n'y a rien qu'on **ne doive** *tenter pour faire triompher la justice.*
Je ne crois pas qu'il y ait des cas que l'on **puisse** *régler de cette façon.*

Observaţie

Il y a peu de introduce o afirmativă care, ca sens, corespunde aproape unei negaţii:

Il y a peu de gens qui **soient** *capables d'en faire autant.*
Il y a peu d'hommes qui **aient** *le courage de faire cela.*

— cînd **fraza este interogativă:**

Y a-t-il quelqu'un qui **veuille** *me faire ce plaisir?*
Est-il un homme qui **puisse** *se vanter de n'avoir nul besoin de l'aide d'autrui?*

— cînd antecedentul este însoţit de un superlativ sau de unul din adjectivele cu valoare superlativă *(le plus, le moins, le seul, l'unique, le premier, le dernier, le suprême* etc.):

C'est le plus habile ouvrier que je **connaisse.**
Elle était la seule qui le **comprît** *pleinement.*
C'est le premier homme qui **ait** *vu cela.*
C'est le seul poste que vous **puissiez** *remplir.*

— cînd substantivul sau pronumele pe care îl determină relativa se află într-o propoziţie condiţională:

Si je trouve quelque endroit où je **veuille** *rester, je te donnerai un coup de fil.*

Observaţie

Nu trebuie exagerat caracterul obligatoriu al subjonctivului în propoziţiile relative. De cele mai multe ori, tocmai în relative avem ocazia să alegem între indicativ şi subjonctiv. În general, cînd vrem să subliniem realitatea unui fapt, certitudinea, folosim indicativul. Astfel:

C'est le seul poste que vous **pouvez (puissiez)** *remplir.*
Je cherche quelqu'un qui le **fera (fasse).**
C'est le plus habile des ouvriers que je **connais (connaisse).**
Je cherche un homme qui **sait (sache)** *son métier.*
C'est le dernier roman qu'il **a (ait) écrit.**

Ori de cîte ori afirmaţia este categorică, indicativul este obligatoriu.

Subjonctivul exprimă o atenuare, ceea ce face ca deosebirea dintre aceste două moduri să fie uneori greu de perceput.

— verbul relativei poate fi, uneori, la infinitiv:

Il cherchait une main à quoi **s'accrocher.**
Aucun visage sur qui **reposer** *ses yeux dans cette foule.*
Il a ainsi vécu seul, sans personne avec qui **parler.**

APOZIŢIA

§ **348. Apoziţia** *(l'apposition)* poate fi considerată o formă a atributului substantival. Spre deosebire de atributul propriu-zis, apoziţia reia conţinutul lexical al substantivului, aducîndu-i o precizare care înlesneşte identificarea lui. În felul acesta şi apoziţia formează cu substantivul un grup nominal:

Le roi **François Ier**; *la ville* **de Paris**; *le Général* **Charles de Gaulle.**

Apoziţia poate fi exprimată prin:

— substantiv:

Victor Hugo, **chef de l'école romantique.**
Ulysse, **le prudent et fertile esprit de la Grèce.**

— adjectiv:

Habile et persévérant, *notre ami réussira à se faire une situation.*

§ **349.** Apoziţia poate constitui un grup omogen cu substantivul pe care îl identifică şi de care se leagă direct:

Le roi **Henri IV**; *le peintre* **Rubens**; *le musicien* **Debussy.**

Adeseori, apoziţia se leagă cu ajutorul prepoziţiei **de** care în aceste construcţii are mai mult rolul unei particule de sprijin:

La ville **de Paris,** *la région* **d'Alsace,** *l'île* **de Madagascar,** *le fleuve* **du Pô,** *le royaume* **de Belgique,** *le mois* **de mai,** *le nom* **de Thibault,** *les monts* **des Pyrénées.**

§ 350. Apoziția poate constitui un grup desprins de substantiv sau de substitutul lui de care se desparte printr-o pauză, marcată în general în scris prin virgulă, linioară sau paranteze:

Monsieur Dupont, **professeur**, *vient d'arriver.*

Quant à elle, **la pauvre femme**, *elle pensait à ses enfants, restés seuls à la maison.*

Această formă de apoziție poate fi așezată înaintea substantivului sau, mai frecvent, după substantiv:

Fils d'un avocat, *Paul Morin faisait son droit à Paris.*

Jean, **mon ami**, *n'aurait pas agi de la sorte.*

Se constată deseori prezența articolului hotărît sau nehotărît în apoziție:

— articolul nehotărît poate exprima, într-un anumit context, considerația față de ființa denumită:

Monsieur Lagarde, **un officier**, *était parmi les invités.*

— articolul hotărît arată că ființa denumită este cunoscută:

Monsieur Segrais, **le médecin**, *était là, lui aussi.*

§ 351. Apoziția poate să fie precedată de unele pronume:

Lui, **architecte**, *ne pourra pas accepter ce projet.*

Celui-là, **un brave homme**, *sera récompensé.*

Le mien, **l'enfant aux cheveux blonds**, *est le premier de sa classe.*

Dacă pronumele personal este neaccentuat, apoziția îl precedă:

Architecte, *il ne pourra pas faire ce projet.*

§ 352. Poate fi considerat apoziție și substantivul care, însoțit de atribute, reia un substantiv exprimat mai înainte precizînd natura, starea sau caracteristica lucrului denumit:

De sa chambre, il voyait un arbre, **un vieil arbre solitaire** *au milieu du jardin*, **un jardin flanqué** *à droite d'une muraille.*

Observații

1. Nu trebuie confundată apoziția cu atributul substantival.

Apoziția indică întotdeauna aceeași ființă sau același lucru ca și substantivul pe care îl completează, în timp ce atributul indică un obiect sau o ființă deosebite:

Le mois **de mai** (apoziție).

Le dernier jour **de la semaine** (atribut).

La ville **de Bucarest** (apoziție)

Une ville **de la région méridionale** (atribut)

2. Unele structuri de tipul *une drôle d'idée, un maladroit de chauffeur, une sotte de fille, un amour d'enfant, ce coquin de Figaro* etc. formează obiectul unei controverse.

În aceste structuri, cuvintele *drôle, maladroit, sotte, amour, coquin* sînt percepute de locutor cu valoarea lor calificativă și, deci, pot fi considerate adevărato apoziții. Unii le consideră atribute adjectivale. Această structură este deosebit de productivă în limba populară: *Cet idiot de Jean; Ce cochon de Morin* etc.

3. O subordonată completivă poate avea rol de apoziție:

Je ne veux qu'une chose: **qu'il revienne le plus tôt possible.**

Je n'ai qu'un seul désir: **qu'il me laisse travailler.**

Completiva poate fi apoziţia unui pronume demonstrativ neutru *(ceci, cela)* urmat de un complement:

Nos amis ont cela de charmant **qu'ils sont très accueillants.**
Ce village a cela de beau **qu'il est situé au pied de la montagne.**
Le voyage a ceci de bon **qu'il apporte souvent l'oubli.**

COMPLEMENTUL ADJECTIVULUI

§ 353. Ca şi substantivul, adjectivul calificativ şi adjectivul verbal pot să aibă complemente care să sublinieze, să precizeze sau să limiteze sensul adjectivului.

a) Complementul adjectivului poate fi exprimat fără prepoziţie printr-un adverb sau printr-o propoziţie:

— printr-un adverb:

Elle est **un peu** *triste.*
Il est **infiniment** *bon.*
Elle avait son teint **déjà** *ridé.*
Elle est **vraiment** *belle.*

— printr-o propoziţie:

Je suis content **qu'il réussira.**
Il est heureux **que tu sois là.**

b) Complementul adjectivului poate fi introdus cu ajutorul unei prepoziţii înaintea unui:

— substantiv:

Notre siècle est fécond en inventions **de toutes sortes.**
Il est avide **de vérité.**
Un vase plein **d'eau.**
Une région fertile **en blé.**
Un artiste fier **de son œuvre.**
Un père indulgent **pour ses enfants.**
Il est fort **aux échecs.**

— pronume:

Il faut être bienveillant **pour tous.**
Il est content **de lui.**
Ils sont sévères **pour les autres** *et indulgents* **pour eux-mêmes.**
C'est une maison pareille **à celle-ci.**

— verb la infinitiv:

Il est satisfait **d'avoir réussi.**
Il est plus facile **à dire** *qu'*à agir.
Toute vérité n'est pas bonne **à dire.**
L'homme est capable **de raisonner.**
Cela est facile **à comprendre.**
Sois attentif **à leur plaire.**

§ **354.** Complementul adjectivului introdus printr-o prepoziţie poate exprima:

— originea:

Il est originaire **de Moldavie.**
Elle est Française **du côté de sa mère.**

— aptitudinea:

C'est un jeune homme né **pour la peinture.**
Il est fort **en mathématiques.**

— destinaţia:

Utile **à la communauté.**

— cauza:

Il est rouge **de colère.**
Il est fier **d'avoir réussi.**
Célèbre **par ses œuvres.**

— consecinţa:

Cet enfant est gentil **à croquer** (...de-ţi vine să-l mînînci).

— trăsătura (nota caracteristică):

Un homme habile **à parler.**
Elle est sensible **au froid.**
C'est une région riche **en forêts.**
Avide **d'argent, de richesses.**

§ **355.** După unele adjective, complementul adjectivului este introdus întotdeauna prin aceeaşi prepoziţie:

Agé **de** *trente ans.*
Capable **de** *réussir.*
Désireux **de** *richesse*, **de** *gloire et* **d'***honneurs.*
Une journée féconde **en** *événements.*
Il est impatient **de** *vous revoir.*
Il est préférable **de** *faire une promenade à la campagne.*
Prêt **à** *quitter son bureau.*
Un livre vraiment utile **aux** *hommes.*

§ **356.** După unele adjective, complementul adjectivului poate fi introdus prin prepoziţii diferite:

Heureux **au** *jeu*, **en** *affaires*, **d'***apprendre quelque chose.*
Bon **pour** *les faibles*, **envers** *tous.*
Fort **en** *mathématiques*, **aux** *échecs.*
Habile **à** *parler*, **dans** *les relations sociales.*
Fidèle **à** *sa promesse*, **en** *ses paroles*, **dans** *les petites choses.*
Responsable **envers** *la patrie*, **de** *son malheur*, **devant** *la postérité.*

§ **357.** Două sau mai multe adjective pot avea un complement comun dacă se construiesc cu aceeaşi prepoziţie:

Des mesures utiles et nécessaires **à** *l'essor de l'industrie.*
Un spectacle admiré et applaudi **par** *tous les spectateurs.*

Nu s-ar putea spune însă: *Ce spectacle utile et applaudi* **par** *tous les spectateurs* (deoarece adjectivul *utile* cere prepoziţia **à**), deci va trebui să se spună corect: *Ce spectacle utile* **aux** *spectateurs et applaudi* **par** *eux.*

Observaţii

1. Unele adjective nu se pot folosi fără prepoziţie:

— *enclin à: Enclin à* **la colère.**
— *exempt de: Exempt d'***impôts** (scutit de impozite)
— *apte à: Apte aux* **affaires.**
Ils se prétendent aptes à **tout.**

2. Uneori prezenţa complementului schimbă sensul adjectivului:

Un homme **digne.**
Un homme **digne d'éloges** (care merită elogii).
Un nom **propre**
Un nom **propre à éveiller** *la curiosité d'un linguiste* (... în stare să trezească ...).

§ **358.** În construcţiile care exprimă o comparaţie, dacă termenul de comparaţie este complementul adjectivului, deosebim următoarele situaţii:

1. Dacă termenul de comparaţie este complementul unui adjectiv care exprimă inegalitatea, el este introdus prin conjuncţia **que:**

Il est plus grand **que** *son frère.*
Il est moins âgé **que** *sa sœur.*

2. Dacă termenul de comparaţie este complementul unui adjectiv care exprimă egalitatea, el este introdus prin: *comme, ainsi que, tel:*

Elle est aimable **ainsi que** *sa sœur.*
Il était poli **comme** *un enfant bien élevé.*
Cette maison est grande **tel** *un palais.*

3. Dacă termenul de comparaţie este complementul unui adjectiv la superlativ, el se exprimă cu ajutorul prepoziţiei **de** sau **d'entre:**

C'est le plus grand **des** *parcs.*
Elle est la plus appliquée **d'entre** *elles.*

ARTICOLUL

§ **359.** Articolul este cel mai frecvent determinant al substantivului:

Donnez-moi **le** *dictionnaire.*
Regarde **la** *belle voiture!*
Fermez **les** *fenêtres.*
Prends **un** *taxi.*
Achetez **des** *fruits.*

În limba franceză sînt trei feluri de articole:
— Articolul hotărît *(l'article défini);*
— Articolul nehotărît *(l'article indéfini);*
— Articolul partitiv *(l'article partitif).*

ARTICOLUL HOTĂRÎT

§ 360. Articolul hotărît *(l'article défini)* determină un substantiv care denumeşte lucruri, fiinţe sau noţiuni abstracte deja cunoscute sau despre care există referiri în frază:

Passez-moi **le** *journal qui est sur* **la** *table.*
La *bibliothèque de notre école est grande.*
Elle ferme **la** *fenêtre.*
Les *enfants de mon voisin sont sages.*
Il préfère **la** *douceur à* **la** *violence.*

Articolul hotărît are forme simple şi forme contractate.

1. *Formele simple:*

	MASCULIN	FEMININ
SINGULAR	**LE (L')**	**LA (L')**
PLURAL	**LES**	

Articolele *le* şi *la* precedă substantivele care încep cu o *consoană* sau cu un *h aspirat:*

Le *pain*, **la** *viande*, **le** *hangar*, **la** *halle.*

Articolul *l'* precedă substantivele masculine sau feminine, la singular, care încep cu o *vocală* sau un *h mut:*

L'*étudiant*, **l'***homme*, **l'***épée*, **l'***hôtesse.*

Acest articol se numeşte şi *elidat* şi provine din articolul *le* şi *la* care au pierdut vocala înaintea substantivelor care încep cu o vocală sau cu *h* mut.

Observaţii

1. Articolele *le, la* nu se elidează înaintea cîtorva cuvinte care încep cu o *vocală* sau cu *h* mut, precum şi înaintea substantivelor care denumesc vocale:

Le *uhlan*, **le** *onze*, **le** *huit*, **la** *huitaine*, **le** *un*, **la** *une*, **le** *yacht*, **le** *yard*, **le** *yatagan*, **la** *yole*, **le** *yod*, **le** *Yemen*, **la** *Yougoslavie*, **le** *week-end*, **le** *oui*, **le** *a*, **le** *i* etc.

2. Înaintea substantivului *ouate* se poate folosi atît *l'* cît şi *la: l'ouate* şi **la** *ouate.*

Les se foloseşte înaintea substantivelor masculine sau feminine la plural:

MASCULIN:	FEMININ:
les *livres*	**les** *villes*
les *hangars*	**les** *halles*
les *oiseaux*	**les** *écolières*
les *hommes*	**les** *heures*

2. *Formele contractate*

Articolele **le** şi **les** precedate de prepoziţia *à* sau *de* se contractă:

à + *le* = **au:**

Elle donne **au** *garçon un livre.*

à + *les* = **aux:**
Ils jouent **aux** *échecs.*
Il s'adresse **aux** *élèves.*

de + *le* = **du:**
La cravate **du** *garçon est belle.*
Je me souviens **du** *voyage de l'an dernier.*

de + *les* = **des:**
Les arbres **des** *allées sont vieux.*
Ils parlent **des** *livres qu'ils ont lus.*

Observaţii

1. În limba franceză veche, prepoziţia *en* se contracta cu articolul *les* dînd forma *ès (en* + *les, dans* + *les)* care se regăseşte în construcţii de tipul: *Licencié* **ès** *lettres,* ès *sciences; maître* **ès** *arts; docteur* **ès** *sciences,* **ès** *lettres.*

2. Contracţia poate avea loc şi cînd titlul unei opere care începe cu *le* sau *les* este precedat de *à* sau *de: L'auteur* **du** *„Misanthrope"; Molière songea* **aux** *„Femmes savantes".*
Dacă titlul conţine un element de coordonare, se înregistrează trei situaţii:
— se contractă prepoziţia cu primul articol:
La première partie **du** *Rouge et le noir.*
— se contractă prepoziţia cu cele două articole:
La fable **du** *Singe et* **du** *Chat.*
— se face contracţia dar articolul este reluat:
La fin **du** *„Le Rouge et le noir".*

3. Contracţia se face totdeauna cînd substantivul propriu este însoţit de articolul hotărît *le:*

Aller **au** *Caire. L'aéroport* **du** *Bourget. Le gouvernement* **du** *Portugal.*

4. Articolele *la* şi *l'* nu se contractă niciodată cu prepoziţiile care le precedă:

Les rues de **la** *ville sont larges.*
La chemise de **l'***enfant est blanche.*
Il va à **l'***école.*
Ils jouent à **la** *marelle* (şotron).

5. Articolele contractate *du, des* sau articolele *la, l'* precedate de *de* coincid cu formele articolului nehotărît sau cu variantele acestuia pentru a exprima partitivul:

Le prix **du** *beurre a baissé.* (articol contractat)
J'achète **du** *pain.* (articol partitiv)
Nous parlons **des** *livres.* (articol contractat)
J'achète des *fleurs.* (articol nehotărît)
Je bois **de** *l'eau.* (articol partitiv)
Il écrit **des** *lettres.* (articol nehotărît)

Întrebuinţarea articolului hotărît

§ 361. Acest articol se foloseşte, în general, înaintea substantivelor însoţite de:

— adjective:
Regardez la voiture **bleue.**
Le pain **acheté** *est tout frais.*

— atribute:

C'est l'enfant **de notre voisin.**
Elle est la patronne **de ce magasin.**
Ce sont les livres **de ma sœur.**

— propoziții relative:

Le livre **dont tu m'as parlé** *est trop cher.*
Passez-moi la revue **qui est sur la table.**
Les fruits **que tu as achetés** *sont délicieux.*

— construcții apoziționale:

Le mont **Caucase.**
Les monts **des Pyrénées.**
Monsieur Dupont, **le médecin,** *viendra vous voir.*

§ 362. Articolul hotărît se mai folosește în următoarele cazuri:

1. La formarea superlativului relativ:

Le *plus beau livre* sau **le** *livre* **le** *plus beau.*
Ces fleurs sont **les** *plus belles que j'aie jamais vues.*
Voici les ouvrages qui nous ont été **le** *plus utiles.*
(A se vedea și § 328)

Articolul se folosește și cînd substantivul este apoziție sau nume predicativ:

Ce livre, **le** *plus beau de tous.*
Ce livre est **le** *plus beau de tous.*

2. Înaintea substantivelor care denumesc:

— lucruri unice:

Le *soleil,* **la** *lune,* **la** *terre,* **le** *ciel,* **la** *mer,* **l'***air* etc.

— lucruri sau ființe luate ca noțiuni generale:

Il lutte pour **la** *liberté.*
La *danse lui plaît.*
On utilise beaucoup **le** *ciment,* **le** *fer et* **le** *verre.*
Son attitude annonçait **la** *peur.*
On admire **le** *courage.*

3. Înaintea substantivelor care denumesc:

— data: **Le** *23 Août;* **le** *30 décembre;* **le** *jeudi, 4 avril.*

— unele sărbători: **La** *Saint-Jean;* **la** *Toussaint,* **la** *Pentecôte.*

— numele zilelor cînd este vorba de un fapt care se repetă în mod obișnuit:

Le *dimanche il va à la pêche. Fermé* **le** *samedi.*
Fermé tous **les** *lundis* **sau** *fermé* **le** *lundi.*

— ora (indicată cu aproximație):

Il viendra chez nous vers **les** *trois heures.*
Nous nous rencontrerons vers **les** *une heure.*
C'était vers **les** *huit heures.*
Sur **les** *deux heures, je serai de retour.*

4. Aşezat înaintea adjectivului sau uneori înaintea numeralului cardinal, articolul hotărît are deseori o valoare corespunzătoare articolului adjectival din limba română:

Il achète **les** *plus beaux livres.*
Il accompagne **les** *deux amis de son frère.*
Pierre **le** *Grand; Michel* **le** *Brave, Jean* **le** *Bon.*
Montrez-moi **les** *trois livres achetés hier.*

5. Articolul hotărît înlocuieşte adjectivul posesiv cînd raportul de posesie este destul de clar indicat în context. Astfel:

— înaintea substantivelor care indică o parte a corpului, o însuşire a minţii omeneşti sau un lucru ce nu poate fi separat de persoana posesorului:

Il a mal **aux** *dents.*
Il a mal **à** *la tête.*
Ils ouvrent **la** *bouche.*
Elle a perdu **la** *mémoire.*
Son fils a perdu **la** *vie dans un accident.*
Il porte **les** *cheveux longs.*

Observaţii

1. Întrebuinţarea posesivului este posibilă cînd subiectul este numele obiectului posedat:

Sa *tête tournait.*
(La tête lui tournait)
Son *cœur battait.*
(Le cœur lui battait)

2. Uneori se foloseşte un pronume personal sau reflexiv pentru a indica posesorul în mod indirect:

Il **se** *lave les mains.* (Se spală pe mîini)
Il **m'***a pris le bras.* (M-a apucat de braţ)
Je **me** *suis blessé à la main.* (M-am tăiat la mînă)
Il **se** *coupe les ongles.* (Îşi taie unghiile)
On **lui** *prend la température.* (Îi ia temperatura)
Il **s'***essuie les yeux.* (Se şterge la ochi)

— înaintea unui complement de mod construit direct fără prepoziţie (introdus în limba română prin *cu):*

Il se promène **le manteau sur le bras.** (...cu paltonul pe braţ)
Il marchait **les yeux mi-clos** *et* **la tête basse.** (...cu ochii închişi şi cu capul în jos)
Il écoutait **la pipe à la bouche.** (...cu luleaua în gură)

— înaintea substantivelor care denumesc obiecte de îmbrăcăminte, cînd raportul de posesie este subînţeles, se poate folosi articolul:

Gardez **le** *chapeau.*
Ôtez **le** *manteau.*
Mettez **les** *gants.*

Observaţie

Deseori, în cazul obiectelor de îmbrăcăminte, se foloseşte posesivul în locul articolului hotărît:

Gardez **votre** *chapeau.* (Nu vă scoateţi pălăria)
Mettez **vos** *gants.* (Puneţi-vă mănuşile)
Il a mis **son** *chapeau.* (Şi-a pus pălăria)
Elle a mis **son** *manteau.* (Şi-a pus paltonul)

6. Articolul hotărît intră în compunerea pronumelor posesive şi precedă numeralele ordinale, avînd (în ambele cazuri) o valoare corespunzătoare articolului posesiv din limba română:

Le *mien*, **la** *mienne*, **le** *nôtre*, **la** *leur*, **les** *leurs* etc.
Le *deuxième*, **la** *deuxième*, **le** *septième*, **le** *dixième*, **la** *dixième* etc.

Prezenţa sau absenţa articolului hotărît înaintea numelor proprii

§ 363. Articolul hotărît este folosit, de cele mai multe ori, înaintea cuvintelor care denumesc:

— continente, ţări, provincii:

L'*Europe*, **l'***Afrique*, **la** *France*, **la** *Roumanie*, **le** *Canada*, **la** *Provence*, **la** *Bretagne.*

Observaţie

Aceste nume de continente, ţări şi provincii se folosesc cu articol cînd au funcţia de subiect, nume predicativ, complement direct:

La France *est un beau pays.*
Ce beau pays est **le Canada.**
On admire **la Roumanie.**

sau complement de loc introdus cu prepoziţia *par:*

On passe **par la Suisse** *et* **par l'Italie.**

— insule mari, arhipelaguri:

La *Sicile*, **la** *Crète*, **la** *Nouvelle Zélande*, **la** *Nouvelle Guinée*, **les** *Havaï*, **les** *Lofoten.*

Observaţie

Insulele mici din Europa nu au articol: *Délos, Samos* etc. Se va spune însă *la Crète* şi *Chypre* (deşi nu-i mică!)

Insulele aparţinînd altor continente nu au, în general, articol: *Madagascar, Bornéo, Sumatra* etc.

Totuşi, se spune: *la Gouadeloupe, la Martinique, la Jamaïque.*

§ 364. Numele geografice precedate de prepoziţiile *à, dans, en, pour, vers* au funcţia de complement circumstanţial de loc. Cu ajutorul acestor prepoziţii şi eventual al unor articole se exprimă *destinaţia.*

Cînd destinaţia este exprimată printr-un substantiv care denumeşte un oraş, un departament, o regiune sau o provincie franceză, o ţară, prepoziţiile şi articolele se folosesc astfel:

1. Prepoziţia *à* e folosită înaintea unui substantiv fără articol care denumeşte un oraş:

Aller **à** *Paris*, **à** *Bucarest*, **à** *Moscou*, **à** *Berlin*, **à** *Londres*.

Fac excepţie numele de localităţi care au articol în mod obişnuit:

Il va **à** *La Havane*, **au** *Hâvre*, **à** *La Rochelle*, **à** *La Haye*, **au** *Caire*.

2. Prepoziţia *dans* e folosită înaintea numelor unor departamente sau regiuni franceze precedate de articol hotărît:

Il a passé ses vacances **dans** *les Ardennes*.
Il voudrait s'installer **dans** *le Jura*.

3. Prepoziţia *en* se foloseşte, în general, înaintea substantivelor care denumesc:

— provincii franceze de genul *feminin:*

Aller **en** *Auvergne*, **en** *Bourgogne*, **en** *Alsace*, **en** *Provence*.

— provincii franceze de genul masculin care încep cu *vocală:*

Passer ses vacances **en** *Anjou*, **en** *Artois*.

— provincii franceze de genul masculin care încep cu *consoană* (acestea admit deopotrivă *en, au, dans le):*

Aller **en (au, dans le)** *Périgord*.
S'installer **en (au, dans le)** *Berry*.

— ţări de genul feminin sau insule mari europene:

Aller **en** *Chine*, **en** *France*, **en** *Hollande*, **en** *Sicile*, **en** *Crète* etc.

Observaţii

1. Se spune însă în mod curent:

Aller **à** *Délos*, **à** *Chypre*, **à** *Cuba*, **à** *Bornéo*, **à** *la Martinique*.

2. Se foloseşte *au* înaintea substantivelor care denumesc ţări de genul masculin care încep cu consoană:

Aller **au** *Canada*, **au** *Japon*, **au** *Brésil*, **au** *Congo*, **au** *Portugal*.

Înaintea numelor de ţări cu forme de plural se foloseşte *aux:*

Aller **aux** *Etats-Unis*.

— ţări de genul masculin care încep cu vocală:

En *Iran*, **en** *Irak*.

Observaţii

1. Dacă numele de ţară sau oraş este însoţit de un adjectiv sau de alt determinant, se foloseşte *dans le, dans la:*

Dans le *Brésil d'aujourd'hui*.
Dans le *vieux Paris*.
Dans la *Provence ensoleillée*.

2. Numele de ţări precedate de prepoziţiile *pour, vers* sau *par*, sînt însoţite întotdeauna de articol:

Partir **pour** *la France*, **pour** *la Hongrie*.
Passer **par** *le Maroc*, **par** *l'Italie*.
Se diriger **vers** *l'Espagne*, **vers** *la Suède*.

§ 365. Numele geografice precedate de articolele *du*, *de la*, *de l'*, *des* sau de prepoziția *de* exprimă *punctul de plecare.*

Articolele și prepoziția se folosesc astfel:

1. Formele *du*, *de la*, *des* precedă:

— numele de departamente și de provincii franceze:
Rentrer **du** *Pas de Calais*, **du** *Jura*, **de la** *Bretagne*, **des** *Ardennes* etc.

— numele de țări de genul masculin care încep cu consoană:
Rentrer **du** *Canada*, **du** *Congo*, **du** *Brésil*, **du** *Portugal*, **du** *Maroc* etc.

— numele de orașe care au un articol în mod obișnuit:
Venir **du** *Caire*, **du** *Havre*, **de la** *Rochelle.*

2. Formele *de*, *d'* precedă:

— numele de orașe fără articol:
Il vient **de** *Paris*, **de** *Londres*, **de** *Rome*, **de** *Bucarest*, **d'***Avignon*, **d'***Aix-en-Provence.*

— numele de țări de genul feminin și numele de insule mari europene:
Rentrer **de** *Chine*, **de** *France*, **d'***Angleterre*, **d'***Egypte*, **de** *Sicile*, **de** *Crète.*

— numele de țări de genul masculin care încep cu vocală:
Il vient **d'***Iran*, **d'***Irak*, **d'***Israël.*

§ 366. În general, numele proprii de persoane nu primesc articol:
Corneille, Racine et Molière sont les représentants du théâtre français du dix-septième siècle.

În anumite cazuri, numele proprii sînt însoțite de articol hotărît. Astfel:

1. **Cînd numele propriu este precedat de un adjectiv care îl caracterizează:**
Le *grand Corneille*, **l'***illustre Descartes.*

2. Dacă este vorba de un personaj istoric, articolul hotărît își are locul între numele propriu și adjectivul care îl caracterizează:
Charles **le** *Chauve*, *Etienne* **le** *Grand*, *Michel* **le** *Brave*, *Pierre* **le** *Grand.*

3. Pentru a denumi membrii unei familii:
Les *Goncourt*, **les** *Dupont*, **les** *Thibault;* **les** *Bourbons.*

4. Înaintea unor substantive proprii care denumesc scriitori sau artiști italieni:
Le *Tasse*, **Le** *Corrège*, **Le** *Caravage.*

5. Înaintea numelor unor cîntărețe, actrițe, balerine etc. cunoscute și apreciate pentru talentul lor:
La *Champmeslé*, **la** *Lecouvreur*, **la** *Calas*, **la** *Duclos*, **la** *Clairon*, **la** *Maximova*, **la** *Dumesnil*, **la** *Patti*, **la** *Malibran* etc.

Observație

În vorbirea populară se folosește frecvent articolul hotărît înaintea numelor de femei, îndeosebi înaintea numelor formate de la numele bărbatului:

La *Martine vient de sortir avec ses gosses.*
La *Michaude est allée chez le docteur avec l'aîné.*

§ 367. Numele proprii care denumesc personalităţi sau personaje cunoscute sînt însoţite de articol hotărît sau nehotărît în următoarele cazuri:

1. Cînd numele propriu este folosit emfatic (cu nuanţă laudativă):

Les *Chateaubriand*, les *Balzac*, les *Flaubert sont les créateurs de la prose française.*

Un *Claude Bernard*, un *Pasteur*, un *Cuvier ont contribué à l'essor de la science française.*

2. Cînd numele propriu este folosit ca nume comun:

Cet homme dont vous parlez est un *Tartuffe (un hypocrite).*

Je connais votre ami: c'est un *Harpagon (un avare).*

3. Cînd numele propriu al unui artist este folosit pentru a denumi opera:

On y admirait des *Rubens*, des *Rembrandt et* un *magnifique Titien.*

Les *Vélasquez et* les *Goya du Prado sont magnifiques.*

Observaţie

Numele proprii pot fi însoţite de articol partitiv cînd numele propriu denumeşte o parte a operei unui scriitor, compozitor, pictor, sculptor, filozof etc.

Il aime jouer du *Mozart et, parfois,* du *Wagner.*

Il lit du *Descartes et* du *Camus.*

On a vendu du *Rubens et* du *Van Gogh.*

Ces vers ne sont pas originaux, c'est du *Baudelaire.*

ARTICOLUL NEHOTĂRÎT

§ 368. **Articolul nehotărît** *(l'article indéfini)* precedă un substantiv care denumeşte un lucru sau o fiinţă fără să-l determine sau să-l identifice precis:

Je vois un *livre sur la table.*

Elle avait acheté un *chapeau,* une *robe et* des *gants.*

§ 369. Formele articolului nehotărît

	MASCULIN	FEMININ
SINGULAR	**UN**	**UNE**
PLURAL	**DES**	

Observaţii

1. Uneori este important să se facă deosebirea între numeralul cardinal *un* exprimînd numărul (care se opune lui *deux, trois)* şi articolul *un* care se opune lui *des:*

Venez un *jour chez nous.* (articol nehotărît)

Il a une *voiture, il n'en a pas deux.* (numeral)

2. De asemenea, nu trebuie confundat *des* articol nehotărît şi *des* articol hotărît contractat *(de + les):*

J'ai passé **des** *jours agréables à Sinaïa.* (articol nehotărît)
Le prix **des** *livres français est élevé.* (articol contractat)
La table est pleine **des** *livres que vous avez achetés.* (articol contractat)
Il a apporté **des** *journaux et* **des** *revues.* (articol nehotărît)

Întrebuinţarea articolului nehotărît

§ **370.** Articolul nehotărît poate fi folosit şi în următoarele cazuri particulare:

1. Pentru a denumi un lucru sau o fiinţă izolată dintr-un ansamblu de acelaşi fel. În acest caz, articolul nehotărît are un înţeles apropiat de cel al numeralului:

Il prit **un** *crayon et se mit à écrire.*
Elle tenait à la main **un** *bouquet de violettes.*
Elle avait acheté **une** *robe.*

2. Pentru a exprima o limitare calitativă a unei noţiuni abstracte sau a unui obiect unic:

Il a montré **un** *courage admirable.*
Elle a **une** *intelligence surprenante.*
Un *grand soleil rouge se lève à l'horizon.*

3. În construcţii cu sens admirativ:

Un (des) *Chateaubriand,* **un (des)** *Balzac ont créé la prose française.*
Un *Alexandre,* **un** *César,* **un** *Napoléon ont bouleversé le monde.*

4. Pentru a scoate în relief substantivul:

Toi, **un** *médecin, faire cela?*
Vous, **un** *brave garçon, recevoir votre ami de la sorte!*
Une *mère peut-elle oublier son enfant?*

5. Pentru a sublinia calitatea deosebită a unei îndeletniciri:

Vous êtes **un** *mécanicien.* (un bun, un adevărat mecanic)
M. Dubois est **un** *avocat.*
Tu es **un** *architecte.*

Observaţii

1. Dacă substantivul este reprezentat de un pronume personal de persoana a III-a singular sau plural, nu se poate folosi articolul nehotărît pentru a sublinia calitatea îndeletnicirii:

Il est architecte.
Elle est journaliste.
Ils sont professeurs.

În acest caz, se foloseşte *c'est un (une)* sau *ce sont des:*

C'est un architecte.
Ce sont des professeurs.

2. Pentru a indica profesia ca simplă calificare (îndeletnicire) nu se foloseşte articolul nehotărît înaintea numelui predicativ:

M. Dubois est **avocat.**
Mon voisin est **mécanicien** *dans une usine.*

6. Uneori se poate folosi *le* în locul lui *un* şi *la* în locul lui *une* fără ca sensul să se schimbe:

Un *chien est un animal domestique.*
Le *chien est un animal domestique.*
Un *homme qui ne travaille pas ne mérite pas notre estime.*
L'*homme qui ne travaille pas ne mérite pas notre estime.*

ARTICOLUL PARTITIV

§ 371. Articolul partitiv *(l'article partitif)* indică o cantitate nedeterminată şi se foloseşte înaintea substantivelor care denumesc lucruri care nu se pot număra:

J'ai acheté **du** *sucre.*
Il boit **de la** *bière.*
Tu bois **de l'***eau.*
Il a montré **du** *courage.*
Il y a **du** *poisson dans cette rivière.*
Il a **de la** *fièvre.*

Observaţie

Articolul partitiv nu are corespondent în limba română şi, în general, nu se traduce:
J'ai bu **de l'***eau.* (Am băut apă)
Il a acheté **du** *pain.* (A cumpărat pîine)
Uneori, înţelesul articolului partitiv poate fi redat prin *ceva, nişte, puţin:*
Elle a acheté **de la** *viande.* (...nişte carne)

§ 372. Formele articolului partitiv

SINGULAR		PLURAL
MASCULIN	FEMININ	
DU	**DE LA**	—
DE L'		

DU precedă substantivul de genul masculin la singular care începe cu *consoană* sau cu *h aspirat:*

Il a acheté **du** *vin.*
Elle aime manger **du** *hachis de viande.*

DE LA se foloseşte înaintea substantivului de genul feminin la singular care începe cu o *consoană* **sau** cu *h aspirat*

Elle a bu **de la** *bière. Elle a* **de la** *patience.*
Cet avion perd **de la** *hauteur.*
Il éprouve **de la** *honte devant un échec.*

DE L' precedă substantivele masculine sau feminine care încep cu o *vocală* sau cu *h mut:*

Il a **de l'***argent.*
Mettre **de l'***huile dans les rouages.*
C'est **de l'***eau de pluie.*
Apporter **de l'***herbe aux bêtes.*

Observaţie

1. Formele articolului partitiv nu trebuie confundate cu cele ale articolului hotărît folosite pentru exprimarea genitivului. Confuziile nu sînt posibile, întrucît substantivele însoţite de articol partitiv au funcţia de complement direct în propoziţie: *Boire* **du** *vin. Du vin* este complement direct precedat de articol partitiv.

2. În cazuri cu totul particulare (substantive care se folosesc numai la plural) articolul nehotărît *des* poate avea un sens partitiv:

Manger **des** *épinards.*

§ **373.** Articolele *du, de la, de l'* precedă, în general, substantivele nume de **lucruri** care nu se pot **număra.**

Aceste substantive, în general fără forme de plural, denumesc:

— materia, considerată ca un obiect concret (alimente, cereale, lichide, stofe, metale etc.):

J'achète **du** *beurre et* **de** *la farine.*
Il y a **du** *poisson dans ce lac.*
Il aime manger **du** *miel.*
Il y avait **du** *blé dans les sacs.*
On boit **du** *cidre et* **du** *vin rouge.*
Apportez-moi **de** *l'eau.*
Cette étoffe ressemble à **de** *l'étamine de laine.*
On a découvert **de** *l'or dans cette région.*
Il a reçu **de** *l'argent.*

— însuşiri morale sau fizice, noţiuni abstracte;

Vous avez **de la** *patience.*
Ce garçon a **du** *courage.*
Elle a **du** *talent.*
Il y avait **de la** *douceur dans sa voix.*
Je lui témoignais **de la** *confiance.*
Il y avait **de la** *lumière derrière les rideaux.*
Ces gens avaient **du** *goût.*

Observaţie

Unele dintre aceste substantive pot avea şi forme de plural, dar în acest caz sensul lor se schimbă:

Des bontés (atenţii), *des douceurs* (zaharicale), *des fers* (cătuşe, lanţuri), *des lumières* (cunoştinţe, inteligenţă), *des bois* (instrumente de suflat; coarne de cerb), *des peintures* (picturi).

§ 374. Formele partitive preced uneori şi substantive care pot fi numărate. Prezenţa articolului partitiv operează însă trecerea acestor substantive în categoria acelora care nu se pot număra. Astfel:

— prin metonimie, numele animalului denumeşte carnea acestuia:

Il a acheté **du bœuf.** (A cumpărat carne de vacă)
Il aime manger **du mouton.** (Îi place să mănînce carne de oaie)
On a mangé **du lièvre.** (S-a mîncat carne de iepure)
On leur a servi **du poulet.** (Le-a servit carne de pui)
Les musulmans ne mangent pas **de porc.** (Musulmanii nu mănîncă carne de porc)

— tot prin metonimie, numele obiectului reprezintă caracterele lui proprii:

Ce que vous faites c'est **du théâtre.** (Ceea ce faceţi dumneavoastră este teatru curat)
Il y a **du drame** *dans cette comédie.* (E multă dramă în această comedie)

— prin folosirea formei de singular în locul pluralului:

Il y a **de la** *truite dans cette rivière.* (Sînt păstrăvi în acest rîu)

§ 375. Formele articolului partitiv apar în construcţii cu verbul *faire* pentru a indica o activitate, precum şi în anumite expresii curente:

Faire **du** *sport*, **du** *ski*, **de la** *bicyclette*, **du** *patinage*, **du** *tennis*, **de la** *musique*, **de la** *marche à pied.*
Faire **de la** *vitesse*, **de la** *politique*, **de la** *propagande.*
Faire **du** *coude* (a da cu cotul), faire **de l'***œil à qqn.* (a face cu ochiul cuiva)

§ 376. Formele partitivului apar şi în construcţiile impersonale *il fait*, *il y a* cînd acestea sînt folosite pentru a indica starea vremii:

Il fait **du** *soleil aujourd'hui; il fait soleil.* (...e soare...)
Il faisait **de la** *lune ce soir-là.* (Era lună...)
Il fait **du** *vent.* (E vînt)
Il y avait **du** *brouillard.* (Era ceaţă)

Observaţie

În construcţiile folosite pentru caracterizarea vremii se foloseşte *un* dacă substantivul este însoţit de un atribut adjectival:

Il fait **un** *vent terrible.*
Il y avait **un** *brouillard épais.*
Il faisait **une** *petite pluie froide.*

§ 377. Uneori, partitivul este folosit înaintea unui nume propriu, nume de scriitor sau de artist celebru, luat în sens figurat:

Il aimait lire **du** *Descartes et* **du** *Pascal.* (Îi plăcea să citească pe Descartes şi pe Pascal)
On y jouait **du** *Racine.* (Se juca Racine)
Il lisait **du** *Camus.* (Îl citea pe Camus)

Observaţie

Substantivul precedat de una din formele partitivului poate fi în propoziţie:
— subiect:
Du *pain est resté sur la table.* (A rămas pîine...)

— complement direct:
Il mange **du poulet.** (El mănîncă carne de pui)
Il achète **de la** *viande.* (El cumpără carne)
— complement cu prepoziție:
Cette étoffe ressemble à **de la** *soie naturelle.* (...cu mătasea...)

Înlocuirea articolului partitiv și a formelor articolului nehotărît prin prepoziția *DE*

§ 378. Prepoziția *DE* înlocuiește pe *DES* cînd substantivul este precedat de un adjectiv calificativ:

On a acheté **d'***excellents livres.*
Elle a acheté **de** *nouveaux disques.*
Cette ville a **de** *larges avenues.*
Il a apporté **d'***autres revues.*
Tu as acheté **de** *belles fleurs.*
On voyait **de** *gros nuages venant de l'est.*

Observații

1. Dacă grupul *adjectiv + substantiv* constituie un tot sau formează un cuvînt compus, formele partitivului și ale articolului *des* se mențin:

Des *jeunes gens et* **des** *jeunes filles.*
Du *bons sens.* **De la** *bonne volonté.*
Des *petits enfants.* **Des** *petits pains.* (chifle).
Des *faux pas.* **Des** *fausses notes.*
Des *bons mots.*

2. Articolul *des* și partitivele se mențin de asemenea cînd substantivul este urmat de o propoziție relativă determinativă:

J'ai mangé **des** *beaux fruits que tu as achetés.*
Beaucoup **des** *livres que vous avez apportés sont intéressants.*
C'est une bouteille **du** *vin que vous avez acheté l'an dernier.*

3. Gramaticile recomandau înlocuirea articolelor *du, de la, de l', des* cu de înaintea grupului *adjectiv + substantiv:*

Il mange **de** *bon pain.*
Il achète **de** *bon vin.*
Această regulă nu mai este deloc aplicată la *singular:*
C'est **du** *vrai champagne.*
Il achète **du** *bon pain.*
Cet épicier vend **du** *bon café.*
Apportez-moi **du** *bon vin.*

§ 379. După un adverb de cantitate sau un substantiv care exprimă cantitatea, se folosește **de** în locul articolelor *du, de la, de l', des:*

Une bouteille **de** *vin rouge.*
Un tas **de** *livres.*
Un morceau **de** *fromage.*
Il a pris un peu **de** *café.*
Il y avait beaucoup **de** *spectateurs.*

Il y avait plus **de** *dix personnes à la réunion.*
Versez-moi un peu plus **de** *thé.*
Tu as mis trop **de** *sel.*
Il a maintenant assez **de** *livres.*
Autant **d'***hommes, autant* **d'***avis.* (Cîte capete atîtea păreri)

Observaţii

1. *Du, de la, de l', des* îşi reiau locul dacă substantivul este urmat de o determinare (atribut, propoziţie relativă):

Une bouteille **du** *vin que vous avez acheté l'an dernier.*
Vivre **du** *pain qu'on gagne.*
Beaucoup **des** *livres que vous avez achetés sont intéressants.*

Se va spune însă: *Beaucoup* **de** *livres, qui étaient détériorés, ont été remplacés* (relativa este explicativă şi nu determinativă).

2. Folosirea partitivelor *du, de la, de l'* şi a articolului nehotărît *des* este obligatorie după *bien* cu înţeles de adverb de cantitate şi după *la plupart:*

Je me suis donné **bien** *de la peine.* (Mi-am dat multă osteneală)
Il y avait **bien** *des braves gens.* (Erau acolo mulţi oameni cumsecade)
La plupart *des invités sont arrivés.* (Cea mai mare parte a invitaţilor au sosit)
Il travaille **la plupart** *du temps.* (El lucrează cea mai mare parte a timpului)

De se foloseşte în locul formelor *un, une, du, de la, de l', des* în propoziţiile negative:

J'ai **un** *ami; je n'ai pas* **d'***ami.*
Je mange **du** *pain; je ne mange pas* **de** *pain.*
Il a encore **de la** *fièvre; il n'a plus* **de** *fièvre.*
Il trouve **du** *travail; il ne trouve pas* **de** *travail.*
Ils mangent **des** *fruits; ils ne mangent pas* **de** *fruits.*
Il y a **des** *visiteurs; il n'y a pas* **de** *visiteurs.*
J'ai **des** *allumettes; je n'ai pas* **d'***allumettes.*

Observaţii

1. Articolul partitiv şi articolul nehotărît *des* se folosesc dacă negaţia nu se referă decît la o parte a ideii exprimate şi deci conţine implicit o afirmaţie cu restricţie:

Il ne demande pas **du** *beurre et* **du** *pain mais* **de la** *confiture.*
Je n'ai pas **des** *regrets, mais* **des** *remords.*
Je ne vous ferai pas **des** *reproches inutiles.*
Je ne prendrai pas **de la** *peine pour rien.*
Il ne boit pas **du** *vin tous les jours.*
Je n'ai pas **de l'***argent pour le gaspiller.*

2. Articolul partitiv şi articolul nehotărît *des* se menţin după verbul *être* la forma negativă:

Ce n'est pas **du** *vin ni* **de la** *bière; c'est* **de l'***eau.*
Ce ne sont pas **des** *étudiants.*
Ces objets ne sont pas **des** *bijoux.*

3. *Du, de la, de l', des* se menţin şi în cazul restricţiei *(ne ... que):*
Il ne prend que **du** *lait et* **des** *biscuits.*

Locul articolului

§ **380.** Locul articolului este determinat de structura diferită a grupului nominal.

1. Articolul precedă grupul *substantiv + adjectiv* sau *adjectiv + substantiv:*

Un *séjour agréable.*
Un *spectacle instructif.*
Une *belle histoire.*
Admirez **le** *magnifique paysage.*
Regardez **les** *belles fleurs.*
Il a reçu **les** *revues littéraires.*

2. În indicarea titlului sau a supranumelui unei persoane, articolul precedă titlul sau supranumele:

Monsieur **le** *Ministre.*
Madame **la** *comtesse.*
Alexandre **le** *Grand* (Alexandru cel Mare).
Michel **le** *Brave* (Mihai Viteazul).

3. În cazul substantivelor însoțite de unele adjective nehotărîte *(tout, même, tel)* folosite ca determinant, locul articolului se schimbă în funcție de sensul determinantului. Astfel:

— articolul este, în general, încadrat de *tout* și *substantiv:*

Toute **l'***assistance applaudissait.* (Toată, întreaga...)
Nous faisons toutes **les** *réparations.* (...toate...)

— articolul precedă foarte rar grupul ***tout*** *+ substantiv:*

Le *Tout-Paris* (tot Parisul, în sens de notabilități).
La *toute-puissance* (atotputernicia).

— articolul precedă grupul *même + substantiv* sau *substantiv + même:*

Il fait **la** *même température qu'hier.* (...aceeași temperatură...)
Il a **les** *mêmes goûts.* (...aceleași gusturi)
Ce sont **les** *propos mêmes qu'il a tenus sur vous.* (...exact cuvintele pe care le-a spus despre dumneavoastră)
Il est **la** *loyauté même.* (...loialitatea în persoană)

— articolul precedă grupul *tel + substantiv* sau *substantiv + tel:*

Une *telle conduite vous fait honneur.* (O asemenea...)
On n'a jamais vu **une** *telle impudence.* (...o asemenea nerușinare)
Un *homme tel que lui méritait cette distinction.* (...ca el...)

— articolul este încadrat de *tel* și de *substantiv:*

Tel **un** *homme fatigué, il s'affaissa dans son fauteuil* (Întocmai ca, exact ca...)

§ **381.**

REPETAREA ARTICOLULUI

a) Articolul *se repetă* în următoarele situații:

1. Într-o enumerare dacă substantivele se referă la persoane sau la obiecte diferite:

Les *maîtres*, **les** *élèves et* **les** *étudiants étaient de la fête.* (...luau parte la sărbătoare)
Il rencontra **le** *médecin*, **le** *notaire*, **le** *maire et* **le** *curé du village.*
L'*or*, **l'***argent et* **le** *platine sont des métaux précieux.*
Il boit **de la** *bière et* **de l'***eau.*

2. Înaintea substantivelor care denumesc zile ale săptămînii care se succed:

Le 15 *et* **le** 16 *mai nous aurons l'occasion de voir les belles danses folkloriques de Provence.*
Il sera de retour **le** 17 *ou* **le** 18 *juillet.*
Elle vient chez nous **le** *mardi et* **le** *vendredi de chaque semaine.* (...marţea şi vinerea în fiecare săptămînă)
Ils vont tous à la piscine **les** *jeudis et* **les** *samedis.* (...joia şi sîmbăta)

3. Înaintea adjectivelor la superlativ relativ care se referă la aceeaşi fiinţă sau la acelaşi lucru:

Je voudrais lui demander la chose **la** *plus étonnante*, **la** *plus surprenante*, **la** *plus merveilleuse.*
Cet avion est **le** *plus rapide*, **le** *plus puissant et* **le** *plus confortable du monde.*

4. Înaintea substantivelor însoţite de un atribut adjectival, articolul se repetă de asemenea în următoarele cazuri:

— cînd fiecare substantiv este calificat de un adjectiv diferit:

Les *petits profits et* **les** *grands succès.*
Le *beau parc et* **la** *jolie piscine.*
Les *petites maisons et* **les** *coquettes villas.*

— cînd două adjective de sens opus, coordonate prin *et* sau *ou*, califică un singur substantiv pe care îl precedă:

Les *bonnes et* **les** *mauvaises habitudes.*
Le grand et **le** *petit commerce.*
Un *bon et* **un** *mauvais goût.*
Les *grandes et* **les** *petites villes.*
Il définit **la** *vraie et* **la** *fausse dévotion.*
L'*histoire ancienne ou* **la** *moderne* (...sau **l'***histoire moderne).*

Observaţie

Se spune şi se scrie deseori:

Les *premier et deuxième actes* — deşi **Le** *premier et* **le** *deuxième acte* rămîne forma cea mai corectă.

— cînd adjectivele coordonate sînt precedate de substantive:

Le *linge propre et* **le** *linge sale.*
La *langue grecque et* **la** *langue latine.*
L'*histoire ancienne et* **l'***histoire moderne.*

Observaţie

Dacă substantivul nu se repetă, forma corectă este:

Les *langues grecque et latine.*
Les *histoires ancienne et moderne.*

b) Articolul *nu se repetă* în următoarele situații:

— cînd al doilea substantiv formează cu primul o titulatură, un ansamblu (în stilul administrativ sau juridic):

Les *Arts et Métiers.*
Les *Ponts et Chaussées.*
Inspecteur des *Eaux et Forêts.*
Les *us et coutumes* (datinile și obiceiurile).
Les *frères et sœurs.*
Les *voies et moyens* (căile și mijloacele).
Les *allées et venues.*

Observație

Articolul se folosește la plural chiar dacă primul substantiv (din cele două sau mai multe care constituie un tot) este la singular:

Les *père et mère d'un enfant.*
L'acte contiendra les *nom, prénom, date de naissance, profession et domicile de l'accusé.*
Vous êtes priés d'assister aux *convoi, service et enterrement.*

— cînd substantivele se referă la aceeași persoană:

Un *collègue, ami et voisin de mon frère.*
Le *frère et collaborateur du médecin.*
L'*aide et conseiller du directeur.*

— dacă două adjective se referă la o singură realitate:

Un *rare et beau sujet.*
Un *beau et instructif voyage.*
Un *gentil et brave garçon.*
Les *petits et jolis enfants de mon voisin.*

Observații

1. Dar pentru a sublinia expresivitatea adjectivului se poate repeta articolul:

Le *grand,* le *gros homme que voici.*
Les *petits et* les *jolis enfants de mon ami.*
C'est un *bon et* un *honnête homme.*

2. Dacă cele două adjective nu sînt coordonate prin *et* sau *ou,* articolul se repetă:

La *grande,* la *belle ville de Paris.*
Le *grand,* le *sublime Corneille.*

§ 382. **Folosirea articolului fără substantiv.** Articolul poate uneori să mențină structura frazei chiar fără substantiv:

— cînd formează cu un grup de cuvinte o construcție nominală cu înțeles deplin:

Le *2 chasseurs (2* **régiment de chasseurs**); la *Saint-Paul* (**la fête de Saint Paul**); le *Maine-et-Loire* (**le département formé par la Maine et la Loire**).

— cînd precedă anumite cuvinte sau expresii cărora le dă valoare de substantiv:

Pousser des *oh! et* des *ah!*
Avec des *si on mettrait Paris dans une bouteille.*

OMISIUNEA ARTICOLULUI

§ 383. Deşi, în general, substantivul este introdus printr-un articol, sînt numeroase cazurile în care articolul este omis.

1. Astfel , nu se foloseşte nici un fel de articol cînd substantivul este însoţit de următorii determinanţi:

— un adjectiv demonstrativ:

Cette *fleur sent bon.* **Ces** *arbres sont vieux.*

— un adjectiv posesiv:

Son *appartement est confortable.* **Votre** *auto est ultra-moderne.*

— interogativul *quel*:

Quel *livre?* **Quelle** *histoire?* **Quelle** *victoire!*

— unele adjective nehotărîte:

Il a **quelque** *influence sur ton ami.* **Tout** *homme qui pense ferait la même chose.*

— un adjectiv numeral ordinal:

Il a acheté **trois** *livres.*

Il a **quarante** *ans.*

Observaţii

1. Cînd este vorba de lucruri sau fiinţe determinate, se foloseşte articolul:

Les *deux livres achetés hier par mon frère* (cele două cărţi ...).

Les *douze élèves de mon groupe* (cei doisprezece ...).

2. Pentru a exprima vîrsta cu aproximaţie, numeralul cardinal este precedat de articol:

Il va sur **les** *quarante ans. C'est un homme dans* **les** *quarante ans (dans la quarantaine).*

2. Articolul nehotărît, în general, este omis şi înlocuit cu *de* în următoarele cazuri:

— cînd substantivul este precedat de un adjectiv calificativ la plural:

Elle a acheté **de belles** *fleurs.* (A se vedea **§ 378**)

— după cuvinte care exprimă cantitatea:

Il a mangé **beaucoup de** *fruits.* (A se vedea **§ 379**)

— în majoritatea construcţiilor negative:

Il n'a **pas de** *soucis.*

Il **ne** *vient* **pas** *de visiteurs.* (A se vedea **§ 379**)

3. Articolul este omis deseori în construcţii care exprimă timpul ca dată. Astfel pentru a preciza:

— ziua ca dată:

Aujourd'hui 4 juin. Il viendra lundi.

Observaţie

Pentru a sublinia data, se foloseşte articolul:

Il viendra **le** *3 mai.*

De asemenea, datarea unei scrisori se va face folosind articolul:

Le *5 mai 1975.*

— lunile anului:
Février *sera chaud cette année.*
Venez me voir en **décembre.**

— anotimpul — dacă substantivul care denumeşte anotimpul are o valoare adjectivală:
Elle a admiré de beaux manteaux **d'hiver.**
Il a passé ses vacances **d'été** *à la campagne.*
Elle a acheté des robes **de printemps.**

sau funcţie de complement de timp:
En été *et* **en automne** *on peut faire d'agréables excursions.*
En hiver *on ira à Sinaïa pour faire du ski.*

Observaţie

Se va spune însă totdeauna *au printemps*:
Il fait beau au printemps.
Il sera de retour au printemps.

4. În exprimarea precisă a preţului nu se foloseşte articolul:
On vend, on achète, on paie un vélo deux cents francs.

Observaţii

1. În exprimarea cu aproximaţie a preţului se foloseşte articolul:
Cette robe vaut dans **les** *cent francs.*
On l'a payée dans **les** *cent francs.*

2. Introducerea unui complement impune folosirea articolului:
Les *cent francs que vaut cette robe.*

5. În stilul telegrafic, unde economia de cuvinte se impune, articolul dispare totdeauna:
Reçu télégramme. Lettre suit.

6. În afişe, anunţuri, titluri, adrese:
Défense de fumer.
Robes et manteaux.
A vendre: Petite maison près de Paris.
Cours de littérature.
Dictionnaire du français contemporain.
Il habite, 30 rue de la Paix.

7. În anumite proverbe, maxime, construcţii consacrate:
Plus fait douceur que violence. (Vorba dulce mult aduce)
Travailler jour et nuit.
Abondance de biens ne nuit pas.
Par monts et par vaux (peste ţări şi mări).
Pauvreté n'est pas vice.
Entre chien et loup (în amurg).

8. În unele enumerări pentru a imprima povestirii un ritm mai viu:
Chacun apporta ce qu'il avait: **pain, viande, vêtements, argent, objets** *de toute sorte.*

Femmes, moine, vieillards, *tout était descendu* (La Fontaine).
Cette peinture n'est que **masures, verdures** *des champs,* **ombres** *d'arbres et* **ponts** *et* **rivières.**

9. Înaintea substantivelor cu funcţie de apoziţie:
Bucarest, **capitale de la Roumanie.**
Pierre Curie, **physicien français,** *a découvert le radium.*
Il a écrit un roman, **roman que j'ai lu.**
Phèdre, **tragédie** de Racine.

Observaţie

Dacă apoziţia este determinată la rîndul ei de un atribut, articolul îşi reia locul, subliniind, în felul acesta notorietatea:

M. Durand, **le** *maire de la ville.*
Phèdre, **la** *tragédie de Racine.*

10. În general, înaintea unui substantiv folosit ca nume predicativ:
Mon ami est **médecin.**
M. Dubois est **employé** *dans un magasin.*
Son père est **mécanicien.**
Mon ami a été élu **président.**
Elle est **mère.**
Il est **directeur.**

Observaţie

Pentru a determina mai precis identitatea, substantivul îşi păstrează articolul:

Vous êtes **le comptable.**
Il est **le chef.**
Êtes-vous **le directeur?**
Elle est **la patronne.**

11. Înaintea unui vocativ:
Enfants, *écoutez-moi bien.*
Tenez bon, **camarades!**
Soldats, *en avant!*
Poète, *prends ton luth* (Musset).
Bonjour, **Monsieur!**
Ami, *je t'aime pour ton caractère sérieux.*

Observaţie

În vorbirea familiară se foloseşte frecvent articolul hotărît înaintea unui vocativ:

Eh! **la** *petite, amène-toi!*
Il faut partir, **les** *amis!*
Vous avez vu de belles choses là-bas, **l'***oncle Melchior?*

12. Articolul este deseori omis cînd substantivele complemente directe sînt unite cu ajutorul conjuncţiilor duble *ni ... ni; soit ... soit:*
Il n'a **ni** *frère* **ni** *sœur.*
Il n'achetait **ni** *viande* **ni** *fruits.*
Soit *maladie,* **soit** *paresse, il ne travaillait pas depuis dix jours.*

Observație

Dacă substantivele au funcție de subiect sau de nume predicativ, articolul își reia locul:

Ni **la** *mère, ni* **la** *fille ne quittaient jamais leur maison.*
Ce livre n'est ni **un** *roman ni* **un** *poème, c'est un journal intime.*

13. Deseori, după adverbul *jamais* exprimat la începutul frazei, articolul este de asemenea omis:

Jamais **femme** *ne fut plus heureuse! Jamais* **voyage** *ne fut plus agréable! Jamais* **poète** *ne fut plus apprécié de son vivant!*

14. Articolele *du, de la, de l', des* sînt omise de asemenea cînd însoțesc:

— substantive complemente ale unor verbe care se construiesc cu prepoziția *de (couvrir, déjeuner, entourer, orner, remplir, accompagner* etc. *de quelque chose):*

La route se couvre de **poussière.**
*On avait entouré la maison d'*arbres **fruitiers.**
Il a rempli sa serviette de **livres.**

— substantive complemente ale unor participii sau adjective care cer prepoziția *de*, precum și adjectivul *plein:*

Je l'ai vu couvert de **sang** *et de* **poussière.**
Le couloir est encombré de **meubles.**
Elle avait les bras chargés de **roses.**
Une bouteille pleine de **vin.**

Observație

Substantivele determinate păstrează articolul:

Elle avait les bras chargés **des** *roses qu'elle avait achetées.*
Je l'ai vu couvert **du** *sang des siens.*
La maison était entourée **des** *arbres qu'on avait plantés jadis.*
C'est une bouteille pleine **du** *vin que vous avez apporté l'an dernier.*

15. După unele complemente de cauză ale verbelor *mourir, crier, pleurer, être malade:*

Il mourait **de** *soif et* **de** *faim.*
Elle pleurait **de** *joie.*
Un enfant qui crie **de** *peur.*

Observație

Dacă complementul este determinat, articolul reapare:

Je mourrai **du** *chagrin que vous me causez.*
Elle pleure **de la** *joie de les revoir.*

16. După verbele sau substantivele care exprimă o lipsă, o necesitate *(avoir besoin de, manquer de, être privé de, se passer de, le manque de, le besoin de, l'absence de):*

Vous manquez **de** *courage et* **d'***expérience.*
Il a besoin **de** *conseils et* **d'***affection.*
Il se passe **de** *nos services; il se passe* **d'***argent.*
Le manque absolu **d'***eau; un manque* **de** *goût.*

17. În construcţiile în care prepoziţia *de* este urmată imediat de un substantiv la plural avînd funcţia de atribut sau complement, nu se foloseşte articolul:

L'arrivée **de** *voyageurs.* (*de* + atribut substantival)

C'est un livre riche **d'***enseignements.* (*de* + complementul adjectivului).

Il parle **de** *choses et* **d'***autres.* (*de* + complement)

Le professeur suivi **d'***élèves se dirigeait vers la sortie.* (*de* + complement de agent).

Les voyageurs venaient **de** *points très éloignés.* (de + complement circumstanţial)

18. Articolul este omis cînd grupul *prepoziţie* + *substantiv* este atribut al unui substantiv. Grupurile cele mai frecvente sînt:

— *DE* + *substantiv fără articol* se foloseşte pentru a indica materialul din care este făcut un lucru, destinaţia obiectului, felul sau însuşirea sa, precum şi însuşirea unei fiinţe:

Un escalier **de** *marbre, une table* **de** *bois, une robe* **de** *laine.*

Un bureau **de** *renseignements, une salle* **de** *bains.*

Une maison **de** *campagne, une voix* **d'***enfant, une robe* **d'***hiver, un rôle* **de** *confident.*

Des hommes **de** *bonne volonté, un homme* **de** *courage, un homme* **de** *bien.*

— *À* + *substantiv fără articol* indică, în general, particularitatea: *Un moteur* **à** *explosion* (**à** *réaction*); *un chapeau* **à** *larges bords; un tissu* **à** *rayures.*

— *EN* + *substantiv fără articol* (indică materialul, forma):

Une montre **en** *or, un buste* **en** *marbre, un peigne* **en** *écaille, un conte* **en** *vers.*

— *SANS* + *substantiv fără articol* indică o lipsă:

Un homme **sans** *scrupule, une maison* **sans** *enfants, un document* **sans** *indication de date.*

19. Articolul este omis de asemenea dacă grupul *prepoziţie* + *substantiv* are valoare adverbială şi îndeplineşte funcţia de complement circumstanţial (do mod, în general). Prepoziţiile care intră, îndeosebi, în compunerea acestor grupuri sînt: *à, en, avec, par, sans* etc. Astfel:

— *À: Aller* **à** *pied. J'ai envie de vous parler* **à** *cœur ouvert. Monter* **à** *cheval. Il pleut* **à** *torrents. Dormir* **à** *poings fermés.*

— *EN: Rouler* **en** *auto. Il parle* **en** *ami. Il est sorti* **en** *veston. Il aime voyager* **en** *chemin de fer. Il est* **en** *bonne santé. Il est* **en** *habit.*

— *AVEC: Il reconnut* **avec** *stupeur que son ami avait beaucoup changé. Il agit toujours* **avec** *courage. Il nous accueille* **avec** *cérémonie. Les négociations ont été menées* **avec** *prudence.*

Observaţii

1. Construcţia *avec* + *substantiv abstract* fără articol este echivalentă cu un adverb:

Avec joie — joyeusement

Avec élégance — élégamment

Avec prudence — prudemment

Avec courage — courageusement

2. Dacă substantivul este însoțit de un atribut, grupul se dislocă și articolul își reia locul:

Il nous a accueillis avec **une** *joie profonde.*
Il a agi avec **un** *courage inouï, avec* **une** *prudence excessive.*
Il sortit avec **l'agilité** *d'un chat.*
La nouvelle se répandit avec **la** *rapidité de l'éclair.*

— *PAR : Le vent souffle* **par** *rafales. Voyager* **par** *chemin de fer. Sortir* **par** *beau temps. Il agit* **par** *ambition ou* **par** *générosité. Payer 50 lei* **par** *jour* (**par** *mois*, **par** *an*).

— *S A N S : Il pleut* **sans** *cesse. Il m'a parlé* **sans** *témoin. On m'a traité* **sans** *façon. Son devoir est écrit* **sans** *fautes. Il a agi* **sans** *prudence. Il est* **sans** *argent.* (Dar: **sans** *le sou*). *Une maison* **sans** *enfants. Il travaille* **sans** *répit.*

Observație

În general, dacă complementul este determinat sau dacă *sans* poate fi înlocuit cu *s'il n'y avait pas* (de n-ar fi), articolul își reia locul:

Son devoir est écrit sans fautes.
(Son devoir est écrit sans **les** *fautes* **habituelles**)
Il travaille sans enthousiasme.
(Il travaille sans **l'enthousiasme dont il serait capable**).
Sans **cet** *accident, il aurait pu arriver à temps.*
(S'il n'y avait pas eu **cet** *accident, il aurait pu arriver à temps).*

20. Articolul este de asemenea omis întotdeauna după: *à force de, pour cause de, pour raison de :*

Il a réussi **à force de** *travail.* (... prin multă muncă).
Fermé **pour cause de** *mariage.* (... din motive de căsătorie).
Il est allé à la campagne **pour raison(s) de** *santé.* (... din motive de sănătate).

21. Articolul este omis într-un mare număr de locuțiuni verbale în care verbul și substantivul (complement) formează un ansamblu:

Avoir **faim, soif, peur, crainte, besoin, envie, raison, honte** etc.
Faire **peur, part de, feu, signe, fortune, fiasco, foi de, peau neuve.**
Prendre **part, garde, soin, congé, appui, possession, position.**
Perdre **confiance, connaissance, patience, courage.**

Observații

1. În numeroase cazuri, prezența articolului dislocă ansamblul, substantivul recăpătîndu-și autonomia:

Avoir raison (a avea dreptate);
Avoir **une** *raison de faire cela* (a avea un motiv de a face acest lucru);
Donner raison (tort) à quelqu'un (a aproba sau a dezaproba pe cineva);
Donner **la** *raison d'une chose* (a explica cauza unui lucru);
Prendre congé (a-și lua rămas bun);
Prendre **un** *congé* (a-și lua concediu).

2. Cînd substantivul este însoțit de un atribut, articolul își reia locul iar unitatea locuțiunii dispare:

Il prend **une** *part active à cette action. Il a* **une** *faim de loup.*
Il fit **un** *signe de la main.*

22. Substantivul folosit cu valoare de imperativ nu are articol:
Attention ! Pardon ! Silence ! Feu !

DEMONSTRATIVELE

ADJECTIVUL DEMONSTRATIV

§ 384. Adjectivul demonstrativ determină, în general, fiinţa sau lucrul denumite de substantivul pe care îl precedă:

Cet *élève est le premier de sa classe.*
Cette *maison est très ancienne.*
Ce *soir nous irons au concert.*
Ces *pneus sont usés.*

§ 385. Formele adjectivului demonstrativ sînt următoarele:

SINGULAR	MASCULIN:	**CE, CET**
	FEMININ:	**CETTE**
PLURAL	MASCULIN:	**CES**
	FEMININ:	

CE se întrebuinţează înaintea substantivelor de genul masculin la singular, care încep cu *consoană* sau cu *h aspirat:*

Ce *livre*, **ce** *héros*, **ce** *garçon.*

CET se foloseşte înaintea substantivelor masculine la singular, care încep cu *vocală* sau cu *h mut:*

Cet *étudiant*, **cet** *enfant*, **cet** *homme.*

(Fac excepţie substantivele masculine: *onzième*, *oui*, *uhlan*, *yacht*, *yak (yack)*, *yaourt*, *yatagan*, *yen*, *yiddish*, *yole*, *huit*, *huitain* etc. care sînt precedate de adjectivul demonstrativ *ce.*

CETTE precedă întotdeauna numai substantivele feminine la singular:
Cette *maison*, **cette** *étudiante*, **cette** *histoire.*

CES precedă substantivele masculine sau feminine la plural:
Ces *livres*, **ces** *élèves*, **ces** *maisons*, **ces** *hommes.*

Observaţii

1. Adjectivul demonstrativ precedă întotdeauna substantivul; în limba română, adjectivul demonstrativ poate fi folosit şi după substantiv:

Cette *fleur* — **această** *floare* sau *floarea* **aceasta.**

2. Substantivul însoţit de un adjectiv demonstrativ nu are niciodată articol în limba franceză, pe cînd în limba română el poate fi articulat:

Cet *enfant* — copil*ul* acesta.

§ 386. Adjectivul demonstrativ se foloseşte pentru a determina:

— o fiinţă sau un lucru:

Passe-moi **ce** *journal.*
Montrez-leur **ces** *photos.*
Je voudrais faire connaissance avec **cet** *homme.*

— o persoană sau un lucru despre care s-a vorbit:

Vous parliez d'un livre; je voudrais lire **ce** *livre.*
Tu m'as parlé d'un grand acteur; tu m'as promis de me présenter à **cet** *acteur.*

— o persoană sau un lucru despre care nu s-a vorbit încă:

Lisez **ce** *livre, vous en serez enchanté.*
Il a **ce** *défaut de parler trop vite.*
Regardez **ces** *enfants; ils sont si gentils!*

— un substantiv determinat de o relativă:

Passez-moi **cette** *revue* **qui est sur la table.**
Je t'enverrai **ces** *romans* **dont je viens de te parler.**

§ 387. Formele adjectivului demonstrativ sînt deseori întărite cu una din particulele adverbiale *ci* şi *là*, aşezate după substantivul determinat de care se leagă printr-o liniuţă:

Ce *livre*-**ci**; **cet** *élève*-**là**; **cette** *maison*-**là**; **ces** *hommes*-**ci.**

a) Particula *ci* se foloseşte:

— pentru a indica, în principiu, ceea ce este actual, aproape în timp sau în spaţiu, sau ceea ce urmează să fie spus:

Cet *enfant*-**ci** *est souffrant.*
Ces *arbres*-**ci** *sont presque centenaires.*
Il a été malade **ce** *mois*-**ci.**
Ces *costumes*-**ci** *sont trop chers.*
Écoutez **cette** *histoire*-**ci,** *c'est long à raconter.*

— pentru a indica timpul, în mod nedeterminat, cu ajutorul substantivelor *heure, temps, jour, mois:*

À **cette** *heure*-**ci** *il est déjà loin.*
Ces *jours*-**ci** *nous irons lui rendre visite.*
Il a été malade **ce** *mois*-**ci.**
Il est un peu fatigué **ces** *temps*-**ci.**

Observaţii

1. Dacă substantivul este urmat de un adjectiv, nu se poate folosi particula ***ci.***

2. Particula *ci* nu se foloseşte cu cuvintele:

matin, après-midi, soir, nuit.

b) Particula *là* se foloseşte:

— pentru a indica ceea ce este departe în timp sau în spaţiu sau ceea ce s-a spus:

Ces *cerises*-**là** *ne sont pas fraîches.* (cireşele acelea ...)
Cette *histoire*-**là** *me paraît incroyable.*

Il avait **cette** *semaine-là acheté un costume neuf.*
Ces *beaux-jours-là, je ne les oublierai jamais.*

— în povestire, cu substantive care denumesc diviziuni ale timpului (folosire obligatorie):

Il faisait froid **ce** *jour-là,* **ce** *matin-là,* **cet** *après-midi-là,* **ce** *soir-là,* **cette** *semaine-là,* **ce** *mois-là,* **cette** *année-là.*
À **cette** *époque-là, à* **ce** *moment-là, à* **cette** *heure-là.*
En **ce** *temps-là les ennemis avaient envahi notre pays.*

— în construcţiile cu valoare admirativă sau peiorativă:

Ce *jeune homme-là, quel talent!*
Je ne veux pas connaître **ces** *gens-là.*

Observaţii

1. Cînd substantivul este urmat de un adjectiv nu se poate folosi particula *là.*

2. În limba vorbită se foloseşte frecvent *là* în toate cazurile. Aşa cum se spune *voilà* în loc de *voici*, se spune şi *là* în loc de **ci (ici).**

Totuşi, cînd este vorba de o precizare se face apel la *ci:*

Moi, je prends **ce** *livre-ci; toi, tu prends* **ce** *livre-là.*

Repetarea adjectivului demonstrativ

§ 388. Adjectivul demonstrativ este *repetat* sau *nu* potrivit, în general, aceloraşi reguli care se aplică şi la folosirea articolului.

1. Adjectivul demonstrativ *se repetă* în următoarele cazuri:

— într-o enumerare dacă substantivele denumesc lucruri sau fiinţe diferite:

Ces *élèves,* **ces** *étudiants,* **ces** *ouvriers, tous vont au stade.*

— cînd două adjective de sens opus unite prin *et* sau *ou* califioind un singur substantiv se referă la două realităţi distincte:

Ces *grandes et* **ces** *petites îles sont désertes aujourd'hui.*
Ces *vieux et* **ces** *nouveaux quartiers font le charme de cette ville.*

2. Adjectivele demonstrative *nu se repetă:*

— dacă două sau mai multe substantive denumesc aceeaşi fiinţă sau acelaşi obiect:

Ce *voisin, ami et collègue de mon père est un brave homme.*

— dacă două sau mai multe adjective se referă la acelaşi lucru sau la aceeaşi fiinţă:

Cette *belle, pittoresque et charmante vallée est ignorée par les touristes.*

PRONUMELE DEMONSTRATIV

§ 389. Pronumele demonstrativ este un substitut al substantivului şi împrumută genul şi numărul fiinţelor sau lucrurilor pe care le reprezintă. Sînt şi pronume demonstrative neutre, pronume care nu cunosc deosebirea de gen.

§ 390. Pronumele demonstrative au forme simple și forme compuse:

	MASCULIN	FEMININ	NEUTRU
SINGULAR			
forme simple	celui	celle	ce, (c')
forme compuse	celui-ci, celui-là	celle-ci, celle-là	ceci, cela, ça
PLURAL			
forme simple	ceux	celles	
forme compuse	ceux-ci, ceux-là	celles-ci, celles-là	

Observații

1. Cînd pronumele neutru *ce* precedă o formă a verbului *être* care începe cu *e* sau *a*, vocala se elidează:

C'est facile.

2. Formele *ceci*, *cela* (compuse ale formei *ce*) se scriu într-un singur cuvînt.

Întrebuințarea pronumelor demonstrative masculine și feminine

§ 391. Pronumele demonstrative masculine și feminine au forme simple și forme compuse. Formele compuse sînt formate din formele simple la care s-au adăugat particulele adverbiale *-ci* și *-là*. Formele simple sau compuse variază după genul și numărul substantivului înlocuit.

Întrebuințarea formelor simple

§ 392. Formele simple, în principiu, se folosesc cu un complement determinativ care poate fi:

— o propoziție relativă:

Il a reçu une lettre mais ce n'est pas **celle qu'***il attendait.*
Celui qui *parle en ce moment c'est mon meilleur ami.*
Les hommes qui vivent intensément sont **ceux qui** *luttent.* (Hugo)
J'ai été retenu par **celui dont** *je t'avais parlé.*
Sa passion pour la chasse égale **celle qu'***il a pour la pêche.*

Observație

Dacă pronumele demonstrativ este întărit cu *seul* sau cu *même*, sau despărțit de relativ prin alt cuvînt, se folosește forma compusă:

Cette région est **celle-là même** *que je voudrais visiter.*
Celui-là seul *qui a lu ce livre pourra faire la composition.*
Celui-là *est heureux qui aime passionnément son métier.*
Celle-là *est ma sœur dont les cheveux flottent sur les épaules.*

— un complement introdus cu prepoziția *de* sau cu altă prepoziție decît *de:*

Nous prendrons le train de huit heures; **celui de** *dix heures arrive trop tard.*
Les pneus arrière sont usés, mais **ceux de** *devant sont encore en bon état.*

Ses sentiments ne sont pas **ceux** **d'***un ingrat.*
Notre ami a un grand défaut, **celui** **de** *ne pas tenir sa promesse.*
Sa voiture est aussi rapide que **celle** **de** *son cousin.*
J'ai lu ses deux livres: **celui** **sur** *le théâtre classique et* **celui** **sur** *le théâtre romantique.*
Parmi les distinctions qu'il fait retenons **celles** **entre** *le conte et la nouvelle.*
Les livres pour la vente et **ceux** **pour** *l'étalage.*

— un complement determinativ exprimat printr-un participiu sau printr-un adjectiv (construcţie considerată nu tocmai corectă, deşi este frecvent întîlnită):

Vous joindrez à ces notes **celles** **envoyées** *par nos correspondants.*
De tous ces exemples **ceux** **marqués** *d'un astérisque sont les plus importants.*
Ce sont de belles broderies; vous admirez **celles** **faites** *à la main.*
De ces deux maisons, **celle** **édifiée** *sur la colline est la plus belle.*

Formele simple (uneori şi cele compuse) pot fi folosite fără antecedent, reprezentînd deci un substantiv care nu a fost exprimat (se referă numai la persoane):

Ceux *qui vivent ce sont ceux qui luttent* (Hugo).
Celui *qui ne travaille pas ignore la source du bonheur.*

Întrebuinţarea formelor compuse

§ 393. Formele compuse se folosesc fără complement determinativ. În general, formele de apropiere (cele cu *-ci*) apar în opoziţie cu formele care indică depărtarea (cele cu *-là*) şi se folosesc în următoarele cazuri:

— pentru a deosebi fiinţele sau lucrurile apropiate de cele îndepărtate:
De ces deux maisons, **celle-là** *ne me plaît pas; je préfère* **celle-ci.**

— pentru a deosebi unul de altul două lucruri pe care le privim (apropierea sau depărtarea fiind cu totul aproximativă dacă nu chiar inexistentă):
Lequel de ces deux livres préférez-vous: **celui-ci** *ou* **celui-là?**

— pentru a sublinia opoziţia cînd se compară fiinţe sau lucruri pe care nu le privim (formele cu *-ci* se referă la ultima fiinţă sau la ultimul lucru despre care s-a vorbit):
Jean et Pierre sont de bons amis, mais **celui-ci** *aime le sport tandis que* **celui-là** *adore la musique.*
Elle aime la danse et la poésie; elle préfère **celle-ci** *à* **celle-là.**

— pentru a deosebi un lucru sau o fiinţă dintre altele (fără să fie vorba de o comparaţie); în acest caz, formele de apropiere şi de depărtare se confundă:
De toutes ces robes, j'ai choisi **celle-ci** **(celle-là).**

§ 394. Pentru a insista asupra fiinţei sau lucrului reprezentat, se folosesc formele compuse ale pronumelui demonstrativ urmate, uneori, de un pronume relativ; alteori, între pronumele demonstrativ şi cel relativ este intercalat un alt cuvînt sau chiar o propoziţie. Astfel:

Il regardait **ceux-ci** **qui** *montaient vite dans le train et* **ceux-là** **qui** *en descendaient.*
Ceux-là *furent les pires ennemis de la patrie* **qui** *se mirent au service des envahisseurs.*

Observație

Aceste pronume (forme compuse) nu reprezintă întotdeauna ființe sau lucruri determinate; deseori ele au valoarea unor pronume nehotărîte (sinonime cu *l'un, l'autre, les uns, les autres* etc.):

Celui-ci *voudrait chanter,* **celui-là** *voudrait danser.*
Celui-ci *dit oui,* **celui-là** *dit non.*
Que de monde! **Ceux-ci** *viennent d'arriver,* **ceux-là** *vont partir.*
On s'adresse à **celui-ci,** *à* **celui-là,** *pas de réponse!*

Întrebuințarea pronumelui demonstrativ neutru

§ 395. În principiu, pronumele *ce* nu poate fi folosit decît în următoarele situații:

1. Urmat de un pronume relativ:

Ce qui *l'intéresse c'est le sport.*
Ce que *vous dites est difficile à comprendre.*
J'aime tout **ce que** *tu aimes.*
Ce que *j'admire, c'est son courage.*
Il sait **ce qui** *lui reste à faire.*
Vous ferez tout **ce qu'***il faut.*
Ce dont *vous parlez est très intéressant.*

2. Urmat de una din formele verbului *être* sau *devoir + être, pouvoir + être, sembler:*

C'*est amusant.*
Ce *n'est pas facile.*
Ce *doit être vrai.*
Ce *peut être vrai.*
Ce *ne peut être lui; il n'était pas là.*
Ce *devait être lui qui avait déposé le paquet.*
Ici, il n'y a rien à voir, **ce** *me semble.*

§ 396. Pronumele neutru *ce* urmat de una din formele verbului *être* este folosit, în general, pentru a relua ceea ce precedă. Astfel, *ce* poate introduce:

1. Un subiect exprimat prin:

— substantiv:

La victime **c'est mon meilleur ami.**
Les gagnants **ce sont nos voisins.**

— pronume:

Le coupable **c'est moi, c'est toi, c'est lui.**
Qui a dit cela? **C'est nous, c'est vous, ce sont eux, ce sont elles.**
Ce sont eux *les coupables.*

Observație

C'est rămîne invariabil dacă este urmat de un subiect la plural, cu excepția persoanei a III-a plural:

Ce sont *eux les amis de ton frère.*
Ce sont *nos cousines.*

Ce sont *nos invités.*

— verb la infinitiv:

L'essentiel **c'est de travailler.**
La difficulté **c'est de décider.**

— propoziţie:

Ce qui m'afflige **c'est qu'il a fait semblant** *de ne pas me reconnaître.*

2. Un nume predicativ exprimat printr-un substantiv, adjectiv sau un verb la infinitiv:

Aider son ami, **c'est une belle chose.**
Lutter pour la liberté, **c'est beau.**
Ne pas connaître cela, **c'est faire preuve** *d'une ignorance complète.*
Travailler bien **c'est aimer sa patrie.**
Partir **c'est mourir un peu.**

Observaţie

Pronumele *ce* este folosit pentru a lega două verbe la infinitiv. Dacă al doilea verb este la forma negativă, folosirea lui *ce* este facultativă.

Partir n'est pas (ce *n'est pas) mourir.*
Vivre n'est pas (ce *n'est pas) souffrir.*
Pardonner n'est pas (ce *n'est pas) oublier.*

3. Un complement:

Celui que je félicite **c'est lui.**
Où vont-ils s'installer? **C'est loin.**
Il doit venir, **c'est le moment.**
Il se lève tôt; **c'est pour ne pas manquer le train.**
Elle travaille beaucoup; **c'est pour aider ses élèves à comprendre ces choses-là.**

Observaţii

1. Demonstrativul *ce* este folosit pentru a reprezenta persoane numai cînd intervine *o generalizare:*

Les petits, **c'est** *étonnant.* (Ăştia micii sînt de speriat)
C'est *fragile, vous savez, les vieux.* (Ştiţi, sînt şubrezi bătrînii)
Les élèves, **c'est** *difficile à tenir.* (Sînt greu de stăpînit elevii)

2. Dacă numele predicativ este un adjectiv şi verbul *être* este precedat de un subiect neutru, se foloseşte *ce* pentru a aminti ceea ce precedă:

Il a oublié, **c'est** *certain.*
Faut-il en parler? **C'est** *inutile.*

şi *il* pentru a anunţa ceea ce urmează:

Il *est utile de réfléchir.*
Il *est beau d'aider son ami.*

Dar vorbirea curentă preferă construcţiile cu *ce,* mai ales cînd se insistă asupra adjectivului:

C'*est évident qu'il a raison.*
C'*est regrettable qu'il soit parti si tôt.*

Ce se impune dacă infinitivul este primul termen al propoziţiei:

Réfléchir, **c'***est utile.*
Aider son ami, **c'***est beau.*

În general, construcțiile cu *ce*, preferate în vorbirea curentă, au o valoare afectivă mai mare:

C'est beau d'aider son ami.

Il se folosește și cu sensul de *il y a, il y avait* la începutul unei povestiri:

Il *était une fois* ... (era o dată ...);

Il *y avait là-bas* ... (era acolo ...);

sau în construcții proprii limbii literare:

Il *est des cas où* ... (sînt cazuri cînd ...);

Il *est des gens qui disent* ... (sînt oameni care zic ...).

4. *Ce* apare în unele expresii arhaice care mai sînt folosite, ca: *ce me semble, ce faisant, sur ce, ce disant:*

Il se porte bien, **ce me semble.** (... mi se pare, am impresia)

Nous étions en panne sur une petite route, **sur ce** *il se mit à pleuvoir.* (... atunci ...)

Ce disant, *il sortit vite.* (Acestea fiind zise ...)

Ce faisant, *il pensait accomplir une bonne action.* (Procedînd astfel...)

5. *Ce que* urmat de un adjectiv, un adverb sau un verb exprimă intensitatea (într-o propoziție exclamativă directă sau indirectă):

Ce que *tu peux être bête!*

Ce qu'*on a ri ce soir-là!*

Tu ne sais pas **ce que** *j'ai pu être malade!*

6. Pronumele *ce* intră în compunerea galicismelor *c'est... qui* și *c'est ... que*, care sînt folosite ca expresii de prezentare și subliniere. (A se vedea § 60).

§ 397. Formele compuse *ceci, cela, ça* se folosesc, fără complement determinativ, în cazurile următoare:

— pentru a denumi două obiecte sau idei pe care vrem să le deosebim:

Ceci *vous appartient,* **cela** *ne vous appartient pas.*

Ceci *est à moi,* **cela** *est à toi.*

L'un dit **ceci,** *l'autre dit* **cela.**

— pentru a denumi un singur obiect sau o singură idee se folosește *cela:*

Avez-vous noté **cela?**

Il n'aime pas **cela.**

Cela *est compliqué.*

Qui vous a dit **cela?**

— pentru a anunța o idee se folosește *ceci:*

Rappelle-toi **ceci:** *le travail est la source du bonheur.*

Dites **ceci** *de ma part à votre ami: qu'il se tienne tranquille.*

— pentru a atrage atenția asupra a ceea ce s-a spus, se folosește *cela:*

Faites votre devoir: n'oubliez pas **cela.**

Que votre ami se tienne tranquille: dites-lui **cela** *de ma part.*

§ 398. Forma *cela* și mai ales *ça* apare în unele expresii folosită frecvent în vorbirea curentă, avînd uneori valoare peiorativă.

Astfel:

C'est **ça (cela)** (foarte bine, bravo).

Ne me regardez pas comme **ça.** (... așa, în felul acesta)

Rien que **ça** (numai atît).
Pas de **ça**! *Ah! non, pas de* **ça**! (asta nu!)
À part **ça**, *c'est le meilleur garçon du monde* (sens ironic)
Ça *m'est égal*, (Îmi e tot una)
Malgré **ça**, *on s'est bien amusé.* (Cu toate acestea ...)
Sans **ça** *il aurait affaire à moi.* (Altfel, dacă nu ...)
Ça *va-t-il?* (Eşti bine, sănătos?)
Ça *se dit.* (Aşa se zice)
Ça *ne se dit pas.* (Nu se zice aşa)
Il ne manquait plus que **ça.** (Asta mai lipsea)
Ça *y est.* (S-a făcut)
Pas tant que **ça** (Nici aşa, în aşa chip).
Ça *marche?* (Cum merge?)
Ça *va bien?* (Sănătos?)

EXPRIMAREA POSESIEI

ADJECTIVUL POSESIV

§ 399. Adjectivul posesiv exprimă un raport de posesie şi este un determinant al substantivului pe care îl însoţeşte:

Son *appartement est élégant.*
Sa *voiture est moderne.*
Notre *école est belle.*
Leurs *compositions sont intéressantes.*

§ 400. În limba franceză adjectivele posesive pot fi: *neaccentuate* şi *accentuate.*

Formele neaccentuate ale adjectivului posesiv determină substantivul în aceleaşi condiţii ca şi articolul *le* sau demonstrativul *ce.*

Formele accentuate *(mien, tien, sien, nôtre, vôtre, leur* etc.) se folosesc foarte rar, avînd un caracter arhaizant:

Un **mien** *ami m'a raconté cette histoire.*

Formele neaccentuate ale adjectivului posesiv

	SINGULAR (un obiect posedat)		PLURAL (mai multe obiecte)
	MASCULIN	FEMININ	MASCULIN ŞI FEMININ
Un posesor	**mon** **ton** **son**	**ma** **ta** **sa**	**mes** **tes** **ses**
Mai mulţi posesori	**notre** **votre** **leur**		**nos** **vos** **leurs**

Întrebuințarea adjectivului posesiv

§ 401. Adjectivul posesiv variază, ca și în limba română:

— după genul și numărul substantivului care denumește obiectul posedat:
Mon *livre* — **mes** *livres*, **ma** *composition* — **mes** *compositions.*

— după persoana și numărul posesorilor:
Mon *livre* — **notre** *livre;* **son** *ami* — **leur** *ami.*

§ 402. Înaintea unui substantiv sau grup nominal feminin care începe cu *vocală* sau *h mut*, se întrebuințează formele de masculin *mon*, *ton*, *son* în loc de *ma*, *ta*, *sa*, pentru a se evita hiatul:

Mon *auto*, **ton** *habitude*, **son** *aventure.*

Formele *ma*, *ta*, *sa* se folosesc numai înaintea unui grup nominal feminin care începe cu *consoană* sau cu *h aspirat:*

Ma *maison*, **ta** *serviette*, **sa** *haine.*

Observații

1. Fac excepție *huitaine*, *huitième*, *yole* și *onzième* înaintea cărora se folosește *ma*, *ta*, *sa:*

C'est **ma** *huitième composition qui est la meilleure.*
On a reçu **sa** *onzième lettre.*
Ta *yole est neuve.*

2. În limba franceză, spre deosebire de limba română, substantivul însoțit de adjectivul posesiv pierde articolul:

Son frère — fratele lui.
Mon ami — prietenul meu.
Nos voisins — vecinii noștri

§ 403. Adjectivul posesiv este mai frecvent folosit în limba franceză decît în limba română. Se întrebuințează în următoarele cazuri:

1. Pentru a arăta că posesorul este în același timp și subiectul propoziției:
Il prit **sa** *serviette et sortit vite.* (Și-a luat servieta ...)
J'ai pris **mes** *livres.* (Mi-am luat cărțile)
Il a bâti **sa** *maison.* (Și-a construit casa)
Elle a mis **son** *manteau.* (Și-a pus mantoul)
Mettez **vos** *gants.* (Puneți-vă mănușile)

Observații

1. Dacă posesorul este indicat cu ajutorul pronumelui *on* sau nu este deloc precizat, se folosește posesivul *son, sa:*

On peut apporter **son** *manger.*
Il est doux de revoir la maison de **son** *enfance.*
Il faut remplir **sa** *tâche.*

2. Cînd posesorul este reprezentat de *chacun* (subiect sau complement), se folosesc formele *son, sa, ses:*

Chacun aura **son** *dû.* (... partea cuvenită)
Chacun doit remplir **sa** *tâche.*

À chacun selon **ses** *mérites.*
Chacun a **son** *défaut.*

Dacă *chacun* are ca antecedent un pronume de persoana I sau a II-a plural, se foloseşte *notre, votre; nos, vos:*

Avez-vous chacun **votre** *livre?*
Nous sommes rentrés chacun dans **notre** *chambre.*
Nous suivions chacun **notre** *route.*
Nous défendons chacun **nos** *intérêts.*

Dacă antecedentul este un substantiv sau un pronume de persoana a III-a plural, se folosesc formele *son, sa, ses* sau *leur, leurs:*

Mes amis s'en allèrent chacun de **son (leur)** *côté.*
Ils ouvrirent chacun **son (leur)** *livre.*
Ils prirent chacun **ses (leurs)** *livres.*

2. Pentru a exprima un fapt sau un lucru care se petrece în mod obişnuit sau o trăsătură permanentă:

Il a pris **son** *café comme d'habitude.*
Il fait **son** *droit à Bucarest.*
Elle a **sa** *migraine.* (... durerea ei de cap obişnuită)
Il s'éloigna de **son** *pas léger.* (... cu pasul lui uşor)
Elle a manqué **son** *train.* (... trenul cu care pleacă în mod obişnuit)

Observaţie

Articolul ia locul adjectivului posesiv cînd faptul exprimat este întîmplător:

Elle souffre de **la** *migraine.*
Il a manqué **le** *train.*
*Il s'éloigna d'***un** *pas léger.*
*Elle nous répondit d'***un** *air doux.* (... în chip blînd, cu blîndeţe)

§ 404. Articolul hotărît se foloseşte pentru a indica posesia cînd nu poate exista nici o îndoială asupra posesorului, obiectul posedat fiind inseparabil de posesor. Astfel:

— articolul precedă substantivele care denumesc părţi ale corpului:

Elle a mal à **la** *tête.* (Pe ea o doare capul)
Elle ouvrit **les** *yeux et se mit à pleurer.*
Il me tendait **la** *main.*
Il traînait **la** *jambe.* (El îşi tîra piciorul)
Elle se lave **les** *mains.* (Ea se spală pe mîini)

Observaţie

Dacă substantivul care denumeşte o parte a corpului este determinat, adjectivul posesiv ia locul articolului:

Elle a mal à **sa** *pauvre tête.*
Il traînait **sa** *jambe malade.*
Elle ouvrit **ses** *grands yeux bleus.*
Elle brosse **ses** *beaux cheveux blonds.*

— în anumite locuţiuni consacrate:

Rentrons à **la** *maison.*

— cînd o relativă indică raportul de posesie:

Regardez ***l'auto qu'il vient d'acheter.***

Observaţie

În unele cazuri, înlocuirea adjectivului posesiv cu articolul schimbă sensul propoziţiei:

Il fait **sa** *valise.* (Îşi face valiza, bagajul)
Il se fait **la** *valise.* (Îşi face bagajul, pleacă)
Montrer **les** *dents* (a ameninţa, a-şi arăta colţii).
Montrer **ses** *dents* (sens propriu: a-şi arăta dinţii).
Elle lui a donné **la** *main.* (... i-a dat mîna)
Elle lui a donné **sa** *main.* (... a acceptat să se căsătorească)

§ 405. Adjectivul posesiv se foloseşte de asemenea pentru a exprima şi alte relaţii decît cele de apartenenţă, propriu-zise. Astfel, adjectivul posesiv poate exprima:

— rudenia:

Mon *père*, **ma** *mère*, **vos** *parents*, **nos** *cousins*, **son** *petit fils*, **sa** *tante* etc.

— dragostea, prietenia:

Mon *enfant, fais ton devoir.*
Son *Jeannot est le premier de sa classe.*
Tiens, **mon** *vieux, prends ce verre.*

— politeţea:

Madame, mademoiselle, mesdemoiselles, monsieur, messieurs.
Mon *capitaine,* **mon** *colonel,* **mon** *général.*

Observaţii

1. În limba franceză, militarii (cu excepţia marinarilor) se adresează superiorilor cu ajutorul posesivului *mon:*

Mon *lieutenant,* **mon** *capitaine,* **mon** *colonel.*
În limba franceză, substantivul *Maréchal* neflind un grad, ci o demnitate, se spune: *Monsieur le Maréchal.*

2. Posesivele *votre* şi *vos* sînt folosite şi pentru a denumi un singur posesor:

Votre *attitude vous honore, Monsieur.*
Vos *paroles sont flatteuses, Madame.*

3. Pluralul oficial *(notre, nos)* este forma întrebuinţată de o autoritate de Stat:

Telle est **notre** *volonté.*
Le peuple connaît **nos** *intentions.*
Nos *idées concernant le développement de l'industrie dans notre pays.*

4. Pluralul de modestie *(notre, nos)* este folosit uneori de scriitori în prefeţele operelor lor:

Notre *but est ...;* **nos** *intentions ont été ...*

— ironia, dispreţul:

J'en ai assez de **ton** *Yves.*

§ 406. Adjectivul posesiv este folosit în mod curent în vorbire şi în scris în locuţiuni de tipul:

Prendre **sa** *revanche.*
Demander **son** *chemin* (A cere indicaţii)

Être à **son** *aise* (A se simţi bine)
Prendre **ses** *aises* (A se face comod)
À **votre** *aise* (Cum vreţi dumneavoastră)
Elle a eu **ses** *dix-huit ans le 2 mai.* (Ea a împlinit ...)
À **votre** *santé!* (În sănătatea dv., noroc!)
Cela ne fait pas **mon** *compte.* (Aceasta nu-mi convine)
Faire **son** *chemin* (A reuşi în viaţă)
Passer **son** *chemin* (A-şi vedea de drum)
Perdre **son** *chemin* (A se rătăci, a o lua razna)

§ **407.** Expresiile posesive *à moi, à toi, à lui, à elle, à nous, à vous, à eux, à elles* pot fi folosite, mai ales în limba uzuală, în următoarele cazuri:

— pentru a înlocui formele adjectivului posesiv:
À qui est ce livre? Il est **à moi.**
Ceci est **à nous, à vous, à eux, à elles.**

— pentru a întări ideea de posesie (însoţesc un substantiv precedat de adjectivul posesiv corespunzător):
C'est mon livre **à moi.**
C'est son idée **à lui.**

Repetarea adjectivului posesiv

§ **408.** Adjectivul posesiv, în general, se repetă:

— înaintea fiecărui substantiv:
Mon *frère,* **ma** *sœur et* **mes** *cousins sont partis hier soir.*

— înaintea adjectivelor care exprimă însuşiri opuse:
Je connais **ses** *bons et* **ses** *mauvais côtés.*
Tes *grands et* **tes** *petits défauts sont à l'origine de ton échec.*

Observaţii

În unele cazuri, adjectivul posesiv nu se repetă.

1. Dacă două substantive reprezintă aceeaşi persoană:

Voici **mon** *cousin et ami.*
Voici **mon** *oncle et bienfaiteur.*

2. Dacă substantivele formează un grup (în anumite construcţii):

En **mon** *âme et conscience, je déclare ...*
Je connais **ses** *faits et gestes.*
On faisait attention à **leurs** *allées et venues.*

3. Dacă precedă adjective care se referă la aceeaşi fiinţă sau la acelaşi lucru:

Ma *douce et aimable tante.*
Il n'oubliera jamais **votre** *généreux et cordial accueil.*

Formele accentuate ale adjectivului posesiv

§ **409.** Formele accentuate ale adjectivului posesiv sînt aceleaşi cu ale pronumelui posesiv fără articol. Aceste forme nu au valoare determinativă şi nu înlocuiesc articolul. Ele se folosesc:

— cu un substantiv precedat de articol nehotărît (construcție **foarte rar** folosită):

Un **mien** *ami m'a raconté cette histoire amusante.*
Un **sien** *parent lui a envoyé une longue lettre.*

— ca nume predicativ (rar folosite chiar în limba scrisă):

Ma bibliothèque est **tienne.**
Je considère comme **mien** *votre succès.*
Ici tout est **vôtre.**

PRONUMELE POSESIV

§ **410.** Pronumele posesiv *(le pronom possessif)* înlocuiește atît numele obiectului posedat, cît și pe al posesorului:

Cette voiture est plus belle que **la tienne.**

Pronumele posesiv se acordă în gen și număr cu substantivele care denumesc obiectele posedate și, în același timp, cu numărul posesorilor.

Formele pronumelui posesiv

	PERSOANA	SINGULAR (un obiect posedat)		PLURAL (mai multe obiecte posedate)	
		MASCULIN	FEMININ	MASCULIN	FEMININ
Un posesor	I	**le mien**	**la mienne**	**les miens**	**les miennes**
	a II-a	**le tien**	**la tienne**	**les tiens**	**les tiennes**
	a III-a	**le sien**	**la sienne**	**les siens**	**les siennes**
Mai mulți posesori	I	**le nôtre**	**la nôtre**	**les nôtres**	
	a II-a	**le vôtre**	**la vôtre**	**les vôtres**	
	a III-a	**le leur**	**la leur**	**les leurs**	

Observații

1. Pronumele posesiv în limba franceză este precedat de articolul hotărît *le, la, les*, pe cînd în limba română el este precedat de articolul posesiv *al, a, ai, ale:*

Le *mien*, **la** *mienne* (**al** *meu*, **a** *mea*)

2. Formele *le nôtre* [lə notrə], *le vôtre* [lə votrə] se scriu cu accent circumflex și au o pronunțare ușor diferită de aceea a adjectivelor posesive *notre* [notrə], *votre* [votrə].

3. Pronumele *le leur* nu trebuie confundat cu adjectivul *leur* (**leur** *maison)* sau cu complementul indirect *leur (je* **leur** *montrerai ces photos).*

Întrebuințarea pronumelor posesive

§ **411.** Pronumele posesiv se folosește:

— pentru a relua un nume exprimat mai înainte:

Mon voisin est médecin, **le tien** *est professeur.*
Il a ses affaires, moi j'ai **les miennes.**

Votre appartement est grand, **le nôtre** *est petit.*
Ses propositions ne sont pas raisonnables: écoutons **les tiennes.**

Observaţie

Dacă posesivul precedat de *le* sau *les* are funcţia de complement şi este introdus cu prepoziţia *à* sau *de*, articolul se contractă:

Il pense à son travail, moi, je pense **au mien.**
Tu parles de tes affaires, moi, je parle **des miennes.**
Mon droit est incontestable, je n'en dirai pas autant **du vôtre.**

— cu înţeles particular cînd este folosit fără antecedent pentru a denumi persoane din familie, prieteni, adepţi etc. (numai formele de masculin plural *les miens, les tiens, les siens, les nôtres, les vôtres, les leurs):*

Il est entouré de l'affection **des siens.** (... a lor săi)
Les miens *sont arrivés hier soir.* (Ai mei ...)
Les tiens *partiront ce soir même.* (Ai tăi ...)
Les nôtres *arriveront les premiers.* (Ai noştri ...)
Soyez **des nôtres** *demain.* (... ai noştri, printre invitaţii noştri...)
Je ne suis plus **des leurs.** (... de-ai lor)
Les vôtres *sont en retard.* (Ai voştri ...)

— pentru a indica participarea sau avutul cuiva (numai formele de masculin singular):

Tu demandes **le tien.** (... ce este al tău, bunul tău)
Je ne demande que **le mien.** (... ce este al meu)
Chacun doit y mettre **du sien.** (... contribuţia sa, efortul său)

— pentru a exprima acţiuni obişnuite la o persoană cu o comportare care lasă de dorit (numai în expresia **faire des siennes**):

Ton frère a encore fait **des siennes.** (... nebunii)

Funcţiile sintactice ale pronumelui posesiv

§ 412. Pronumele posesive pot avea următoarele funcţii sintactice:

— subiect:

Tes amis sont partis, **les miens** *viennent d'arriver.*

— nume predicativ:

La maison que vous admirez est **la nôtre.**
Ce livre n'est pas **le mien.**

— complement direct sau indirect:

On demanda les passeports; chacun présenta **le sien.**
Prête-moi ton stylo; j'ai perdu **le mien.**
*Je me suis adressé à mes amis ainsi qu'***aux vôtres.**

— complement circumstanţial:

Dans notre jardin il y a des fleurs; dans **le vôtre** *il n'y en a pas.*

— atribut:

Les pièces de son appartement et **du mien** *sont pareilles.*
Il s'est montré indigne de notre confiance et de **la vôtre.**

ALTE MODALITĂȚI DE EXPRIMARE A POSESIEI

§ 413. Posesia poate fi exprimată și cu ajutorul pronumelui relativ *dont*, al pronumelui *en*, al verbelor *avoir*, *posséder* și *appartenir*, precum și cu prepozițiile *à* și *de*.

1. **Dont** poate exprima posesia, înlocuind un adjectiv posesiv; în acest caz, substantivul care urmează este precedat de articolul hotărît:

C'est un chanteur; **ses** *disques connaissent un grand succès.*
C'est un chanteur **dont** *les disques connaissent un grand succès.*

Il a acheté une voiture; **son** *moteur est très puissant.*
Il a acheté une voiture **dont** *le moteur est très puissant.*

Admirez ce parc; **ses** *allées sont si belles.*
Admirez ce parc **dont** *les allées sont si belles.*

Regardez ce tissu; **sa** *couleur est passée.*
Regardez ce tissu **dont** *la couleur est passée.*

Observație

Propoziția relativă introdusă cu *dont* poate fi intercalată între părțile propoziției principale cînd înțelesul ei lămurește subiectul principalei:

Ce vieillard, **dont le visage est couvert de rides,** *a 80 ans.*
Ce pays, **dont l'industrie est très développée,** *a beaucoup de ressources.*
Ce tapis, **dont les couleurs sont admirables,** *vient d'Orient.*

2. **En** are valoare posesivă cînd poate înlocui un substantiv cu funcție de atribut, introdus cu prepoziția *de:*

*J'aime cette ville, j'***en** *connais toutes les rues.*
*J'aime beaucoup Paris et j'***en** *admire les monuments.*
Ne répondez pas à cette lettre; le ton **en** *est impertinent.*
*J'ai visité cette région; j'***en** *ai admiré les beaux sites.*

Observație

En se folosește, în general, pentru lucruri și numai cînd substantivul care denumește posesorul și cel care denumește obiectul posedat sînt în două propoziții diferite.

Pentru persoane se folosește adjectivul posesiv:

Il aime son cousin, mais il connaît **ses** *défauts.*

3. **Avoir, posséder, appartenir** au, de asemenea, valoare posesivă:

Il **possède** *une petite maison à la campagne.*
*J'***ai** *un appartement de trois pièces.*
Ils **ont** *une maison au bord de la mer.*
Ils **ont** *beaucoup d'argent.*
Cette auto nous **appartient.**

4. Prepoziția **à** (în general cu verbul *être* și cu un pronume personal atribut sau cu un substantiv) are, deseori, valoare posesivă:

Un ami **à** *moi m'a raconté cette histoire.*
Ce livre est **à** *Jean.*
Ceci est **à** *nous.*
Il a une manière bien **à** *lui d'agir.*

5. Prepoziţia **de** are, prin excelenţă, valoare posesivă:
C'est la lettre **de** *François.*
La voiture **des** *Durand est décapotable.*
La robe **de** *Marie est merveilleuse.*

EXPRIMAREA CANTITĂŢII

EXPRIMAREA NUMERICĂ A CANTITĂŢII

§ **414.** Cantitatea precisă este exprimată numeric, ca şi în limba română, prin două feluri de numerale: numerale cardinale şi numerale ordinale.

1. Numeralele cardinale arată numărul precis de fiinţe sau de lucruri denumite de substantivele pe care, în general, le însoţesc:
Un *livre*, **une** *revue*, **trois** *livres*, **vingt-cinq** *élèves.*

2. Numeralele ordinale arată ordinea, locul pe care îl ocupă o fiinţă sau un lucru într-o serie:
Janvier est le **premier** *mois de l'année.*
Mars est le **troisième** *mois de l'année.*

NUMERALUL CARDINAL

§ **415.** Numeralul cardinal *(l'adjectif numéral cardinal)* are forme simple şi compuse:

1. Sînt simple formele numeralelor de la *zéro* la *seize*, zecile de la *vingt* la *soixante*, precum şi numeralele *cent* şi *mille.*

2. Numeralele compuse sînt formate, fie prin adunare *(dix-sept, trente et un, soixante-dix)*, fie prin înmulţire *(quatre-vingts)*, fie prin adunare şi înmulţire în acelaşi timp *(quatre-vingt-dix-neuf).*

§ **416.** Principalele numerale cardinale sînt:

1 *un, une.*
2 *deux:* **Deu(x)*** *cahiers;* **deux** *élèves; ils sont* **deu(x).**
3 *trois:* **Troi(s)** *bancs;* **trois** *élèves; ils sont* **troi(s).**
4 *quatre:* **Quatre** *autos; ils sont* **quatre.**
5 *cinq:* **Ciu(q)** *livres* sau **cinq** *livres; ils sont* **cinq.**
6 *six;* **Si(x)** *livres,* **six** *arbres; ils sont* **six** *(x* se pronunţă *s).*
7 *sept:* **Se(p)t** *francs,* **se(p)t** *arbres; ils sont* **se(p)t.**
8 *huit:* **Hui(t)** *voitures,* **huit** *étudiants; ils sont* **huit.**

---

* Parantezele ( ) încadrează litera care nu se pronunţă, iar semnul de legătură ‿ arată că:
— *s* final se pronunţă [z]
— *x* final se pronunţă [z]

9 *neuf:* **Neuf** *livres*, **neuf** *arbres; ils sont* **neuf.** In **neuf** *ans*, **neuf** *heures*, consoana *f* se pronunță *v*.
10 *dix:* **Di(x)** *cahiers*, **di(x)** *francs*, **dix** *élèves; ils sont* **dix** (*x* se pronunță *s*).
11 *onze:* 12 *douze;* 13 *treiz;* 14 *quatorze;* 15 *quinze;* 16 *seize:* 17 *dix-sept:* **Di(x)-se(p)t;** 18 **dix-huit: Dix-hui(t)** *livres; ils sont* **dix-huit.**
19 *dix-neuf:* **Dix-neuf.**
20 *vingt:* **Vin(gt)** *livres*, **vin(g)t** *élèves; ils sont* **vin(gt).**
21 *vingt et un:* **Vin(g)t et un, vin(g)t et une** *revues;* 22 *vingt deux:* **Vin(g)t deux** etc.
30 *trente;* 31 *trente et un;* 32 *trente-deux* etc.
40 *quarante;* 41 *quarante et un;* 42 *quarante-deux* etc.
50 *cinquante;* 51 *cinquante et un;* 52 *cinquante-deux* etc.
60 *soixante;* 61 *soixante et un;* 62 *soixante-deux* etc.
70 *soixante-dix;* 71 *soixante et onze;* 72 *soixante-douze* etc.
80 *Quatre-vin(gts) livres;* **quatre-vin(gt)s** *arbres; ils sont* **quatre-vin(gts).**
81 *quatre-vin(gt)-un;* 82 *quatre vin(gt)-deux* etc.
90 *quatre-vin(gt-)-dix;* 91 *quatre-vin(gt)-onze* etc.
100 *cent:* **Cen(t)** *bancs*, **cent** *arbres; ils sont* **cen(t).**
101 *cen(t) un;* 102 *cen(t) deux* etc.
111 *cen(t) onze.*
200 *deux cen(ts):* **Deux cen(ts) livres; deux cen(t)s** *arbres; ils sont* **deux cen(ts);** 201 *deux cen(t) un* etc.
300 *trois cen(ts);* **trois cen(t)s** *arbres;* 301 *trois cen(t) un* etc.
1 000 *mille: Mille un, mille deux* etc.
1 011 *mille onze.*
1 100 *mille cen(t);* 1 200 *mille deux cen(ts).*
1 976 *mille neuf cent soixante seize.*
2 000 *deux mille.*
10 000 *dix mille.*
100 000 *cent mille.*

Observații

1. Numeralele *un, deux, trois, cinq, huit, neuf* au două variante în pronunțare după cum cuvîntul pe care îl precedă începe cu vocală sau consoană:

Deux livres [dolivr]; *deux arbres* [dvzarbr]

2. În exprimarea datei *deux, trois, six, dix* pot avea două pronunțări: *Le six avril* [lə sisavril] sau [lə sizavril]: *cinq* și *huit* pot avea, de asemenea, două pronunțări cînd precedă un cuvînt care începe cu consoană: *Le cinq mars* [lə sẽkmars] sau [le sẽ mars]; *neuf* cu varianta orală [nœv] apare numai în *neuf ans* [nœvã] și *neuf heures* [nœvœr]; *vingt* are două variante [vẽt] și [vẽ], prima cînd cuvîntul care urmează începe cu vocală și în numeralele compuse: *vingt-six* [vẽtsis], *vingt articles* [vẽt artikl], a doua cînd cuvîntul începe cu consoană: *vingt livres* [vẽlivr].

§ 417. În general, numeralele cardinale sînt invariabile. Totuși, cîteva se schimbă în funcție de gen și număr:

— *Un* are forma *une* pentru feminin:

Vingt et **un** *étudiants; trente et* **une** *maisons; Les Mille et* **une** *Nuits.*

— **Vingt** şi **cent** primesc un *s* la plural cînd intră în compunerea unor numerale formate prin înmulţire şi nu sînt urmate de alt numeral:

J'ai compté **quatre-vingts** *livres.*
Ils étaient **sept cents.**

Dacă *vingt* şi *cent* sînt urmate de un alt numeral, ele nu mai primesc semnul pluralului:

*J'ai compté quatre-***vingt***-six livres.*
Ils étaient sept **cent** *dix.*

— **Mille** este totdeauna invariabil (cînd nu are sensul de milă marină):

Cinq **mille**; *dix* **mille**; *cent* **mille.** *Le bateau a parcouru dix* **milles.** (zece mile).

— **Millier, million, milliard, billion** etc. sînt substantive şi, deci, variabile la plural:

Vingt **millions** *d'habitants.*

Observaţii

1. Numeralul *mille* nu trebuie confundat cu substantivul *mille* (milă marină) care ia semnul pluralului:

Ce navire parcourt tant de **milles** *à l'heure.*

2. Numeralul *mille* se mai scrie *mil* pentru a indica anul, dar numai în actele juridice:

L'an **mil** *neuf cent soixante.*

3. Numeralele (ca şi datele) cuprinse între 1 000 şi 2 000 pot fi exprimate şi prin numărul sutelor, formă preferată în limba vorbită:

Dix-neuf cent soixante-quinze.
(Mille neuf cent soixante-quinze)

§ 418. Numeralele cardinale pot fi întrebuinţate ca *substantive, adjective, pronume* sau *nume predicative:*

1. Substantive:

— fără articol (în matematici):

Deux *et* **deux** *font* **quatre; dix** *et* **onze** *font* **vingt et un**

— precedate de articol:

Il a eu **un dix** *pour sa composition.*
„Histoire **des Treize**" *est un roman intéressant.*

2. Adjective:

— cînd precedă substantive fără articol:

Il a perdu **trente** *francs.*
Il réussira à faire ce travail dans **six** *jours.*

— precedate de articol hotărît:

Les deux *élèves qui viennent de sortir sont mes cousins.* (Cei doi...).
Les trois *livres achetés hier sont sur la table.*

— precedate de un posesiv sau demonstrativ:
Voici mes deux *amis.* Ces dix *hommes.*
Ces deux *autos sont rapides.*

3. Pronume.:
Il avait vingt ans et sa sœur dix-huit.

4. Nume predicative:
Nous étions quarante *dans le car.*

§ 419. Numeralele cardinale, cu excepția lui *un*, înlocuiesc numeralele ordinale în următoarele cazuri:

— pentru a indica anul, data (cu menționarea zilei și a lunii):
L'an huit cent.
Le trente *décembre; le* vingt-huit *février; le* deux *avril.*
Il viendra le huit *à la maison* (numele lunii reieșind din context).
Pentru prima zi a lunii se folosește totdeauna *le premier:*
Le premier *mai,* le premier *avril* etc.

Observație

Articolul nu se elidează înaintea lui *huit* și *onze:*
Le huit *avril;* le onze *octobre.*

— pentru a indica decadele:
Les années vingt; *les années* quarante.

— pentru a indica diviziunea unei lucrări (volumul, tomul, capitolul, actul, scena, articolul, paragraful, nota, remarca):
Livre deux, *tome* trois, *chapitre* deux, *page* trente et un, *page* quatre-vingt, *note* un, *remarque* un, *livre* un sau *livre* premier, *acte* un sau *acte* premier.

— pentru a preciza ordinea într-o dinastie:
Henri IV, *Louis* XIV; se va spune totdeauna: *François* premier.

Observații

1. Numeralele *vingt* și *cent* nu iau semnul pluralului dacă sînt folosite în locul numeralelor ordinale:

*Page quatre-*vingt.
L'an neuf cent.
Le vers deux cent.

2. În limba franceză, spre deosebire de limba română, numeralul cardinal precedă adjectivele *premier* și *dernier:*

Les deux *premiers* (primii doi)
Les trois *derniers* (ultimii trei)
Les cent *derniers* (ultimii o sută)

§ 420. Numeralele cardinale pot avea în anumite contexte valori particulare:

— numeralul *deux* poate denumi o cantitate neprecisă, în general mică:
Ce n'est pas loin; c'est à deux *pas d'ici, c'est à* quatre *pas.*

— numeralele *vingt, trente-six, cent, mille* exprimă o cantitate mare:
On le lui a dit **cent** *fois.* (... de sute de ori)
Il a **cent** *fois raison.* (Are de o sută de ori dreptate)
Gagner **des mille** *et* **des cents** (... mulţi bani, sute şi mii.)

— numeralul *quatre* poate avea, de asemenea, o valoare neprecisă:
Dire **ses quatre** *vérités* (a spune cuiva adevărul în faţă).
Faire **les quatre** *volontés à quelqu'un* (a face cuiva toate capriciile).

NUMERALUL ORDINAL

§ **421. Numeralul ordinal** *(l'adjectif numéral ordinal)* exprimă ordinea, locul unei fiinţe sau al unui lucru într-o serie. Ca şi numeralul cardinal, numeralul ordinal are o funcţie determinativă:

Je lui écris **pour la troisième** *fois.*
Il a réussi **le sixième.**
C'est **la quatrième** *lettre qu'il m'envoie.*
Je viens ici **pour la quatrième** *fois.*

§ **422.** Numeralele ordinale se formează din numeralele cardinale cu ajutorul sufixului *-ième: deuxième, troisième, huitième, dixième, centième:*

Lisez **le deuxième** *chapitre de ce roman.*
C'est **la dixième** *représentation de cette pièce.*

1. Numeralul ordinal corespunzător lui *un, une* este *le premier, la première.* Forma *unième* apare numai în numeralele compuse de tipul: *vingt et unième, trente et unième, cent et unième* etc.

2. Formele corespunzătoare cardinalului *deux* sînt: *le second, la seconde* sau *le deuxième, la deuxième.* Forma *second, seconde* nu se foloseşte niciodată în formarea ordinalelor compuse: *vingt-deuxième, trente-deuxième* etc.

Observaţie

Regula potrivit căreia numeralele *second, seconde* se folosesc numai cînd seria cuprinde doi termeni nu mai este respectată. În limba modernă se foloseşte în aceeaşi măsură *le second mois de l'année* sau *le deuxième mois de l'année.*

Second este păstrat însă în unele formule consacrate: **Le Second** *Empire.*

3. Dacă două sau mai multe numerale ordinale se succed, numai ultimul poate avea formă în *-ième*, primele păstrînd forma numeralelor cardinale:

*Quatre-vingt-***unième**, *quatre-vingt-***deuxième**, *quatre-vingt-***dixième**, *quatre-vingt-***onzième**, **centième**. *cent* **unième**, *cent* **deuxième**, *deux* **centième**, *deux cent* **unième**, **millième**, *deux* **millième**, *cent* **millième**, **millionième**, *six* **millionième**, **milliardième**, *six* **milliardième.**

§ **423.** Prin adăugarea sufixului *-ième*, o serie de numerale cardinale prezintă modificări ortografice. Astfel:

— Numeralele care se termină în *-e* mut pierd această vocală:
*Quatre-***quatrième**; *onze-***onzième**; *trente-***trentième** etc.
— *Cinq* adaugă un *u* înainte de a primi sufixul *-ième:*
Il est dans **la cinquième** *salle.*

— *Neuf* schimbă consoana *f* în *v:*
La neuvième *partie de son volume.*

§ **424.** Numeralele ordinale sînt precedate, în general, de articolele *le*, *la* care le precizează genul (cel al substantivului pe care îl determină), precum și de un articol nehotărît, de un adjectiv determinativ:
Le *deuxième étage*, **la** *troisième salle.*
Au-dessus de **ce** *deuxième etage il y a deux mansardes.*
C'est **sou** *troisième voyage à Paris.*

Observații

Pentru a evita unele confuzii în folosirea numeralelor ordinale, se precizează următoarele:

1. Pentru a indica clasa în care se călătorește cu trenul, cu vaporul etc., se spune:
Voyager en **seconde** (a călători cu a doua).
Prendre un billet de **première.** (... de clasa întîi)

2. Pentru a indica clasa în care învață un elev sau pentru a indica anul de studii:
Victor est élève de **seconde.** (... în clasa a doua)
Mon frère est en **troisième.** (... în anul III sau în clasa a treia)

3. Pentru precizarea etajului se va spune:
Habiter au **premier,** *au* **second** sau *au* **deuxième.**
Nous sommes montés au **sixième.**

4. *Le quantième* indică ziua lunii în sens administrativ:
Indiquez sur le procès verbal **le quantième** *du mois.*

§ **425.** Numeralul ordinal este înlocuit de numeralul cardinal pentru a preciza tomul, pagina, actul, scena, succesiunea într-o dinastie (A se vedea și § **419**):
Tome **sept,** *page* **douze,** *paragraphe* **deux.**
Louis **XIV,** *Henri* **IV** etc.

ALTE MODALITĂȚI DE EXPRIMARE A CANTITĂȚII

§ **426.** În categoria numeralelor pot fi incluse o serie de construcții care exprimă diverse valori cantitative. Acestea sînt: *fracționarele*, *multiplicativele*, *distributivele* precum și construcțiile care exprimă cantități aproximative.

1. *Fracționarele*

Pentru a exprima fracțiuni de unități se folosesc fracționarele a căror formă se confundă cu numeralele ordinale. Fac excepție *demi*, *tiers*, *quart*, forme folosite pentru a denumi *doimea* sau *jumătatea*, *treimea*, *pătrimea* sau *sfertul:*

$\frac{1}{2}$ *un* **demi**; *la* **moitié** (o doime; jumătatea);

$\frac{1}{3}$ *un (le)* **tiers** (o treime, treimea);

$\frac{1}{4}$ *un (le)* **quart** (o pătrime, pătrimea sau sfertul);

$\frac{1}{5}$ *un (le)* **cinquième** (o cincime, cincimea);

$\frac{2}{3}$ *(les) deux* **tiers** (cele două treimi);

$\frac{3}{4}$ *(les) trois* **quarts** (cele trei pătrimi, trei pătrimi);

$\frac{4}{5}$ *(les) quatre* **cinquièmes** etc. (cele patru cincimi, patru cincimi).

Observaţii

1. Spre deosebire de limba română, în limba franceză fracţionarele sînt de genul masculin:

Un (le) **sixième** *(o* şesime, *a* şasea parte).

2. Substantivul *demi* se foloseşte în aritmetică cînd obiectul nu este numit:

Quatre plus un **demi.**

Dacă obiectul este numit, se foloseşte *la moitié:*

Vingt francs plus **la moitié** *de seize francs.* **La moitié** *du revenu.*

Cet enfant a mangé **la moitié** *du gâteau.*

2. *Multiplicativele*

Multiplicativele (întrebuinţate ca adjective sau ca substantive) indică o creştere cantitativă proporţională şi precisă (prin înmulţire) a unei sume, a unei forţe, a unui efort, a unui cîştig sau chiar a unei acţiuni. Cele mai folosite sînt *(le) double, (le) triple, (le) quadruple, (le) quintuple, (le) sextuple, (le) décuple, (le) centuple.* În vorbirea curentă, unele dintre aceste multiplicative sînt folosite mai des. Astfel:

Le prix de cet article est **double.** (... îndoit, dublu)
C'est une voiture à **double** *commande.* (... cu comandă dublă)
Sa maison est **triple** *de la mienne.* (... de trei ori cît a mea)
Il a trouvé une situation où il gagne **le double.**
Il a gagné **le décuple** *de ce qu'il avait dépensé.* (A cîştigat înzecit ...)
Vous serez remboursé au **décuple.** (... înzecit)

3. *Distributivele*

Aceste construcţii exprimă repartizarea precisă a obiectelor în spaţiu şi timp sau periodicitatea unei acţiuni:

Elle a payé quatre francs **la douzaine.**
Ils marchaient **deux par deux.** (... doi cîte doi)
Un *élève* **sur dix** *a été reçu à l'examen d'entrée.* (unul din zece ...)
On a planté des arbres **tous les dix mètres.** (... din zece în zece metri)
Il vient chez nous **tous les trois ans.** (... o dată la trei ani)
Il vient chez nous **une année sur trois.** (... din trei în trei ani)

4. *Substantive care exprimă cantităţi aproximative*

Pentru a exprima valori neprecise, cantităţi aproximative se folosesc:

— substantive formate din numerale *cardinale* cu ajutorul sufixului **-aine** : *une huitaine, une dizaine, une vingtaine, une (la) trentaine, une (la)*

quarantaine, une (la) cinquantaine, une (la) soixantaine, une (la) centaine, precum și substantivul *un (le) millier:*

Il avait acheté **une dizaine** *de livres.*
Une vingtaine *de badauds font cercle autour de l'étalage du camelot.*
Il avait pris **une centaine** *de photos.*
Quelques milliers *de spectateurs applaudissaient le jeu de cette équipe.*

Observații

1. Uneori și *douzaine* și *demi-douzaine* pot avea o valoare neprecisă:

Combien étaient-ils? **Une douzaine, une demi-douzaine** (cam, aproximativ, în jur de ...).

2. *La trentaine, la quarantaine, la cinquantaine, la soixantaine* denumesc vîrsta de aproximativ 30, 40, 50, 60 de ani:

Il a atteint **la quarantaine.**
Son frère a dépassé **la cinquantaine.**
Mon oncle approche **la soixantaine.**

Se spune, de asemenea, cu numeral cardinal:

Cinquante à peu près (environ, peut-être).
Il a dans les cinquante ans. (... în jurul a ...)
Cela coûte dans les deux cents francs. (... cam, aproximativ ...)
Cela coûte environ mille francs. (... în jurul a, aproximativ, cam ...)
Attendez deux minutes. (... cam, în jurul ...)

Numeralul cardinal precedat de *plus, moins, bien* se folosește și pentru a **exprima** o cantitate superioară sau inferioară unui număr dat:

Ils étaient plus de trente — moins de trente.
Ils étaient au moins vingt — ils étaient bien vingt.

— construcții cu numerale ordinale care exprimă valori neprecise:

Elle est dans **les premières** *(parmi* **les premières).** (Ea este printre primele)
Il est dans **les quatrièmes.** (E cam al patrulea)
Il est dans **les** *tout* **premiers.** (Este printre cei dintîi)

Observații

1. Unele adjective determinative în **-aire** pot fi considerate ca făcînd parte din seria numeralelor.

Astfel:

— pentru a indica treptele învățămîntului sau erele geologice, se folosesc adjectivele *primaire, secondaire, tertiaire, quaternaire:*

Enseignement **primaire,** *enseignement* **secondaire.**
Ère **tertiaire,** *ère* **quaternaire.**

— pentru a indica vîrsta, se folosesc substantivele *quadragénaire, quinquagénaire, sexagénaire, septuagénaire, octogénaire, nonagénaire, centenaire:*

Un (une) **quinquagénaire** (un om între 50—60 de ani).
Notre voisin est **sexagénaire.** (... are între 60—70 de ani)
Un vieillard **nonagénaire** (... are între 90—100 de ani);
Un chêne **centenaire** (... care a împlinit 100 de ani).

2. O serie restrînsă de substantive în **-ain**: *quatrain, sizain, huitain, dizain* etc., se folosesc pentru a denumi mici poeme sau strofe de *4, 6, 8* și *10* versuri.

EXPRIMAREA NEDETERMINATĂ A CANTITĂŢII

§ **427.** Noţiunea de cantitate nedeterminată corespunde unei game ce cuprinde cantităţi mici (insuficiente chiar), cantităţi mijlocii precum şi cantităţi mari sau excesiv de mari.

Pentru a exprima nedeterminat cantităţi la plural (sau fiinţe, lucruri ce se pot număra) se folosesc:

1. Adjectivele *plusieurs, maint, mainte, certains, certaines, divers, différents, quelques* (A se vedea şi § **433—434**):

Plusieurs *élèves ont participé à cette compétition.*
Nous avons vu le film **plusieurs** *fois.*
Je l'ai vu à **maintes** *reprises.*
Certaines *vérités ne sont pas agréables à entendre.*
Je vous apporte **quelques** *bons livres.*
Je vous demande **quelques** *minutes.*

Observaţii

1. *Quelques*, după sens nu este forma de plural a lui *quelque; quelques* exprimă o cantitate mică nedefinită (A se vedea § **458**):

Quelques *étudiants sont absents.* (Cîţiva ...)

2. *Quelques* se combină uneori cu articolul hotărît sau cu adjectivul demonstrativ:

Les quelques *articles qu'il a écrits ne suffisent pas à expliquer sa notoriété.* (Cele cîteva articole ...)

2. Adverbele şi locuţiunile adverbiale: *peu, beaucoup, assez, force, plus, bien, tant, autant, trop, tellement; bon nombre de, un assez grand (petit) nombre de, un grand (petit) nombre de, pas mal de* (multe dintre aceste adverbe se folosesc şi la exprimarea unei cantităţi nedeterminate de lucruri care nu se pot număra):

Il y a **peu** *de fleurs dans votre jardin.*
Il a maintenant **assez** *de livres.*
Nous nous séparâmes à la porte avec **force** *poignées de main.*
On lui a offert **bien** *des livres rares.*
Elle a **tellement** *de soucis qu'elle ne peut plus nous écrire.*
Cette région était recherchée par **un assez grand nombre (un bon nombre)** *de touristes.*
Dans ce musée il a vu **pas mal de** *choses intéressantes.*

3. Unele pronume: *quelques-uns, plusieurs; certains, certaines; les uns, les unes; les autres:*

Ces livres sont excellents; j'en ai acheté **quelques-uns.**
Il rencontra des gens dont **plusieurs** *étaient ses amis.*
Quelques-uns *d'entre eux sont arrivés en retard.*
De tous ces livres, **les uns** *seront vendus,* **les autres** *seront donnés.*

§ **428.** Exprimarea nedeterminată a cantităţii la plural (lucruri care se pot număra) se face şi cu ajutorul comparaţiei.

1. Raportul de egalitate se exprimă folosind adverbul *autant* + *de* care precedă substantivul la plural:

J'ai reçu **autant de** *livres que toi.*
Vous avez **autant d'***amis que d'ennemis.*

2. Inegalitatea se exprimă cu ajutorul adverbelor: *plus de, davantage de, moins de; le plus de, le plus grand nombre de, la majorité des, la plupart des, le moins de, le plus petit nombre de, la minorité des* etc.:

Ils ont **plus de** *tableaux que de gravures.*
Il y a chaque année **davantage de** *voitures dans les rues.*
Elle a acheté **moins d'***oranges que de bananes.*
On a invité **moins de** *garçons que de jeunes filles.*
Le plus de *touristes se dirigeaient vers la grande salle.*
Le plus grand nombre de *spectateurs étaient en train de quitter la salle.*
La majorité des *employés étaient sortis de leurs bureaux.*
La plupart des *photos étaient en couleurs.*
Le moins de *visiteurs écoutaient les explications du guide.*
C'est **le plus petit nombre de** *spectateurs que j'ai jamais vus dans une salle de théâtre.*
On a vu **une minorité de** *spectateurs en train de quitter la salle.*
Dans **la minorité des cas,** *la responsabilité du conducteur n'est pas engagée.*

Observație

Pentru a exprima cantități extreme se pot folosi uneori și următoarele construcții exclamative sau interogative (A se vedea și § **53**):

Que de livres! (Ce de cărți!)
Ce qu'il y a de fleurs! (Ce de flori!)
Il y a tant (tellement) de livres! (Sînt atîtea cărți!)
Il y avait si peu de touristes! (Erau așa de puțini turiști!)

§ **429.** Pentru a exprima cantitatea nedeterminată, cînd este vorba de substantive care denumesc lucruri (ce nu se pot număra) sau noțiuni abstracte, se folosesc:

1. Adjectivele *certain, certaine* și *quelque* (aceste adjective nehotărîte au valoare cantitativă cînd însoțesc substantive care denumesc lucruri ce nu se pot număra):

Il y est resté un **certain** *temps.*
Son oncle est un homme déjà d'un **certain** *âge.*
Il faut **quelque** *temps pour se remettre.*

Observații

1. *Certain* se poate folosi cu un nume propriu pentru a arăta că nu se cunoaște decît identitatea individului numit:

J'avais pour camarade un **certain** *Dubois.*

2. Folosit ca adjectiv calificativ sau ca nume predicativ, *certain* are sensul de *sigur:*

Nous avons l'assurance **certaine** *de son refus.*
La bonne foi de cet homme est **certaine.**

2. Adverbele de cantitate: *peu, guère, assez, beaucoup, bien, davantage, ès, trop* (urmate de *de*):

Il a montré **peu** *de prudence.*
Elle a acheté **peu** *de viande aujourd'hui.*
Elle n'a **guère** *de persévérance.*
Il a **beaucoup** *de courage.*

Il y a **beaucoup** *d'eau.*
Elle a montré **bien** *du courage et de l'esprit.*
Vous montrez de la patience, il en a montré **davantage.**
Vous mangez **trop** *de viande.*
Il y a **trop** *de travail en retard.*
Il a **très** *envie de cela.*

Observaţii

1. *Bien* se construieşte cu articolul partitiv plin:

Il a **bien** *du courage.*
Elle a **bien** *de l'esprit.*
Il a **bien** *de la peine.*

2. În anumite expresii, formate dintr-un *verb* + *bien* sau *grand* + *substantiv abstract*, *très* se poate folosi în locul lui *bien* sau în locul lui *grand*. Astfel:

Il a **bien** *faim* (**grand**-*faim*); *il a* **bien** *soif* (**grand**-*soif*); *il a* **bien** *peur* (**grand**-*peur*); *il a* **bien** *mal* au acelaşi înţeles cu expresiile *J'ai* **très** *faim (soif, peur, mal).*

Aceste construcţii aparţin îndeosebi vorbirii familiare.

3. Unele adjective cu valoare adverbială precum şi adverbele derivate corespunzătoare: suffisant (suffisamment), insuffisant (insuffisamment), excessif (excessivement), infini (infiniment) etc.:

On a montré assez de prudence—on a montré **suffisamment** *de prudence.*
Il y a une quantité suffisante d'eau—il y a **suffisamment** *d'eau.*
Il nous a reçus avec trop de bonté — il nous a reçus avec ***une bonté*** **excessive.**
Il a montré très peu de courage — il a montré **excessivement** ***peu de*** *courage.*

4. Unele construcţii ce aparţin vorbirii familiare pot de asemenea exprima cantitatea *(rien comme, pas mal de* etc.*)*:

Il y a **pas mal de** *travail.* (E destul de lucru)
Ils devaient mettre de côté **pas mal d'***argent.*

§ **430.** Exprimarea cantităţii nedeterminate a lucrurilor ce nu se pot număra se face şi prin comparaţie. În acest caz, apar raporturi de egalitate şi raporturi de inegalitate. Astfel:

a) Egalitatea dintre două cantităţi se exprimă cu ajutorul adverbului *autant* + *de* care precedă substantivul:

Il y a **autant d'***eau que de vin.*
Elle a **autant d'***imagination que de sensibilité.*
Il gagne **autant d'***argent que son frère.*
Elle a **autant de** *finesse que toi.*
J'ai **autant d'***estime pour son livre que pour le vôtre.*

Observaţii

1. În propoziţiile negative, se poate folosi *tant* în loc de *autant:*

Il n'a pas **autant (tant)** *de courage que sa sœur.*

2. Pentru a se evita repetiția, substantivul precedat de *de* este deseori înlocuit cu pronumele *en:*

Il a beaucoup de courage; tu **en** *as* **autant** *que lui.*

3. În general, *autant* exprimă intensitatea cînd determină un verb:

J'en souffre **autant** *que vous.*
Je le défends **autant** *que je puis.*

b) Inegalitatea poate fi exprimată folosind adverbele: *plus, davantage, moins, le plus de, le moins de:*

Les Français boivent **plus** *de vin que de bière.*
Elle a montré **plus** *de courage que de prudence.*
Vous montrez de la patience, il en a montré **davantage.**
Il a mis **moins** *de vin que d'eau.*
Il a **moins** *de sensibilité que d'imagination.*
Il a dépensé **le plus (le moins)** *d'argent possible.*

Observații

1. Propozițiile exclamative pot, de asemenea, exprima cantități extreme:

Il y a **si peu** *d'eau!*
Il y a **tant de** *neige cet hiver!*
Ce qu'il y a *d'eau!* (construcție proprie vorbirii familiare)
Il a **tellement de** *travail!*

2. Propozițiile interogative exprimă deseori cantitatea:

Y a-t-il **tant (tellement)** *de neige?*
A-t-il **tant (tellement)** *d'argent?*

Exprimarea totalității

§ **431.** Pentru a exprima totalitatea lucrurilor sau a ființelor se folosește *tout* ca adjectiv, ca pronume sau ca adverb. Astfel:

1. Ca adjectiv:

— precedă un substantiv însoțit de articol hotărît sau de alt determinant:
Tout *le monde était là: c'était un beau spectacle.*
Il a lu **tous** *les livres que je lui avais prêtés.*

— precedă un substantiv însoțit de articol nehotărît:
J'ai rencontré **tout** *un groupe d'élèves.*
Il n'a pas travaillé **tout** *un mois.*
Ils occupent **toute** *une maison.*

2. Ca pronume:

Il a **tout** *dépensé,* **tout** *gaspillé.*
Ces jeunes hommes travaillent **tous** *très bien.*

Observații

1. Consoana finală a pronumelui *tous* se pronunță.

2. Pentru acordul lui *tout* a se vedea § **471.**

Absenţa oricărei cantităţi

§ **432.** Pentru a exprima *absenţa oricărei cantităţi* se folosesc adjective sau pronume nehotărîte:

— Adjective: *aucun, aucune; nul, nulle; pas un, pas une:*
Il n'a acheté **aucun** *livre.*

Nul *citoyen n'a le droit d'ignorer la loi.*
Pas un *camarade ne voudrait être à ta place.* (Nici un...)

— Pronume: *aucun, aucune; nul, nulle; pas un, pas une; personne; rien:*
Aucun *d'entre vous ne permettra cette infamie.* (Nici unul...)
Nul *n'a le droit de pénétrer dans cette salle.* (Nimeni...)
Il n'en est **pas un** *qui ne sache la réponse.* (Nu este nici unul care...)
Combien de réponses? — **Pas une.**
Je ne connais **personne** *ici.* (... pe nimeni...)
Cela ne dit **rien** *de bon.* (...nimic bun)
Il marchait sans **rien** *voir.* (... fără să vadă ceva)
Avez-vous trouvé quelque chose? — **Rien.** (nimic)

Adjectivele şi pronumele folosite pentru a exprima absenţa cantităţii nu se supun regulilor obişnuite referitoare la *gen*, *număr* şi, deseori, îşi schimbă şi sensul. Astfel:

Aucun, aucune se folosesc astăzi numai la singular:
Aucun *d'entre vous ne permettra cela.*
Je n'ai **aucune** *information à ce sujet.*

Aucun se poate folosi la plural numai cu substantive care nu au singular:
Sans **aucuns** *frais* (fără nici un fel de cheltuieli).
On ne lui fit **aucunes** *funérailles.* (... nici un fel de...)

Uneori poate fi folosit şi după substantiv dacă acesta este introdus cu prepoziţia *sans:*
Ils restèrent sans réaction **aucune.**
(A se vedea § **438**; **453**; **455—456**; **469**)

ADJECTIVELE ŞI PRONUMELE NEHOTĂRÎTE

ADJECTIVELE NEHOTĂRÎTE

§ **433.** Adjectivele nehotărîte însoţesc un substantiv pentru a-i determina într-un mod neprecis cantitatea, calitatea, asemănarea sau deosebirea.

1. Unele adjective nehotărîte determină substantivul luînd locul articolului:

Donnez-moi **quelque** *espoir.* (... vreo...)
Prêtez-lui **quelques** *livres intéressants.* (... cîteva ...)

2. Unele adjective determină substantivul combinîndu-se cu articolul:
Lisez **les quelques** *articles qu'il a écrits.* (... cele cîteva...)
Toute la *famille était en ville.* (Întreaga familie ...)

3. Multe adjective nehotărîte se folosesc și ca pronume:

Parmi mes amis **plusieurs** *sont professeurs.* (... mai mulți...)
Nul *n'est censé ignorer le réglement.* (Nimeni ...)

4. Cîteva adjective nehotărîte se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl determină:

Toute *cette semaine il a plu.* (Toată ...)
Il a passé **tous** *ses examens.* (... toate ...)

5. Unele adjective nehotărîte se folosesc numai la singular sau numai la plural:

Je le rencontre **chaque** *jour.* (... în fiecare zi)
J'ai écouté cette chanson **plusieurs** *fois.* (... de mai multe ori)

§ 434. Formele adjectivelor nehotărîte

SINGULAR		PLURAL	
MASCULIN	FEMININ	MASCULIN	FEMININ
aucun*	**aucune***	**aucuns**	**aucunes**
autre*		**autres***	
chaque			
		différents	**différentes**
		divers	**diverses**
certain	**certaine**	**certains***	**certaines***
maint	**mainte**	**maints**	**maintes**
même		**mêmes**	
nul*	**nulle***	**nuls**	**nulles**
pas un*	**pas une***		
plus d'un	**plus d'une**		
			plusieurs*
quel que	**quelle que**	**quels que**	**quelles que**
quelconque*		**quelconques**	
quelque*		**quelques**	
tel*	**telle***	**tels**	**telles**
tout	**toute**	**tous***	**toutes***

* Aceste adjective se folosesc și ca pronume.

PRONUMELE NEHOTĂRÎTE

§ 435. Pronumele nehotărîte reprezintă ființe sau lucruri, exprimînd în mod nedeterminat cantitatea, identitatea sau deosebirea.

Unele sînt numai pronume, altele pot fi și adjective, dar toate au sensuri atît de variate încît cu greu ar putea fi cuprinse într-o grupare precisă.

§ 436. Formele pronumelor nehotărîte

SINGULAR			PLURAL	
MASCULIN	FEMININ	NEUTRU	MASCULIN	FEMININ
aucun*	aucune*			
autre*		autre chose	autres*	
autrui				
			certains*	certaines*
chacun	chacune	grand chose peu de chose		
le même	la même	le même	les mêmes	
n'importe qui (lequel)		n'importe quoi		
nul*	nulle*			
on				
pas un*	pas une*			
personne				
plus d'un*	plus d'une*			
			plusieurs*	
quelqu'un	quelqu'une	quelque chose	quelques-uns	quelques-unes
qui quiconque qui que ce soit qui que vous soyez				
qui que		quoi que rien		
tel*	telle*			
		tout	tous*	toutes*
l'un	l'une		les uns	les unes
un	une	—	—	—

* Aceste pronume se folosesc şi ca adjective.

Întrebuinţarea adjectivelor şi a pronumelor nehotărîte

§ 437. Dat fiind că adjectivele şi pronumele nehotărîte cuprind cuvinte foarte diferite ca formă şi valoare, gruparea lor după înţeles întîmpină dificultăţi. Se pot totuşi distinge:

1. Nehotărîte propriu-zise: *quelque*, *quelconque*, *certain*, *certaine*, *certains*, *certaines*, *quelqu'un*, *quelque chose*.

2. Nehotărîte care exprimă o valoarea numerală nedeterminată: *chaque*, *chacun*, *tout*, *toute*, *tous*, *toutes*, *plusieurs*, *quelques-uns*, *quelques-unes*, *quelques*, *maints*, *maintes*, *tout le monde* etc.

3. Nehotărîte care exprimă negaţia: *aucun*, *aucune*, *nul*, *nulle*, *pas un*, *pas une*, *personne*, *rien*.

4. Nehotărîte care exprimă identitatea, asemănarea sau deosebirea: *même*, *autre*, *l'un*, *l'autre*, *les autres*, *d'autres*, *différents*, *divers*.

Această grupare nu poate cuprinde în întregime clasa nehotărîtelor care exprimă nuanțele cele mai complexe ale determinării și, îndeosebi, ale determinării cantitative.

Ca urmare, prezentarea lor se face alfabetic, ținînd seamă de sensurile lor diferite, precum și de funcția gramaticală a fiecăruia.

§ 438. AUCUN (AUCUNE) poate fi adjectiv sau pronume:

a) Adjectivul *aucun*, în general, precedă substantivul și se folosește aproape numai la singular. Poate avea două valori: pozitivă și negativă.

1. De cele mai multe ori, *aucun* are o valoare negativă (fiind însoțit de *ne*, niciodată de *pas* sau *point*) cu sensul de *nici un, nici o:*

Aucun *ami n'est venu le voir.*
Il n'entendit **aucun** *bruit.*
Il n'a jamais fait **aucune** *faute.*
Il n'y a plus **aucun** *remède.*
Elle n'avait **aucun** *talent.*

Observații

1. *Aucun* se așază uneori după substantiv cînd acesta este precedat de *sans:*

Sans réponse **aucune.**

2. La plural se folosește rar și îndeosebi cu substantive care au numai formă de plural sau care la plural au alt sens:

On ne lui fit **aucunes** *funérailles.*
Sans **aucuns** *frais.*
Elle se permettait de n'avoir **aucunes** *manières.*

2. *Aucun* are uneori valoare pozitivă *(vreun, vreo):*

— în propoziții care exprimă îndoiala:

*Je doute qu'***aucun** *homme ait réussi à la convaincre.*

— în propozițiile interogative la care răspunsul așteptat este negativ:
Croyez-vous que ce voyage ait **aucun** *charme pour moi?*

— după *sans, sans que:*
Il m'écouta sans **aucun** *trouble.*
Elle y entra sans **aucune** *hésitation.*
Il a été nommé sans faire **aucune** *démarche.*
*Le professeur est entré sans qu'***aucun** *élève s'en aperçût.*

— după un comparativ:
*Il a parlé mieux qu'***aucun** *orateur.*
*Elle a répondu mieux qu'***aucune** *étudiante.*

b) Ca pronume, *aucun* are următoarele valori:

1. Are valoare negativă cînd este însoțit de *ne (nici unul, nici una):*
Je ne connais **aucun** *de tes amis.*
Il n'en est venu **aucun.**
Aucun *d'entre nous ne sera d'accord avec vous.*
Aucun *de mes amis ne viendra chez vous.*

2. Folosit cu valoare pozitivă, *aucun* introduce în propoziţie o notă arhaizantă; se întrebuinţează ca şi adjectivul *aucun* în aceleaşi situaţii (în propoziţii dubitative, interogative, condiţionale, după *sans*, *sans que* sau după *que* într-o comparativă):

*Je doute qu'***aucun** *d'eux réussisse.* (... vreunul ...)
*Croyez-vous qu'***aucun** *de vos amis mérite d'avoir une telle récompense?*
*Il a parlé sans qu'***aucun** *le contredît.*
*Il a répondu mieux qu'***aucun** *de ses amis.*
*Il travaille plus qu'***aucun** *de ses condisciples.*

Observaţie

Sensul pozitiv al pronumelui *aucun* (cu funcţie de subiect) s-a păstrat la plural cu înţelesul de *certains (unii)* în limba literară:

D'aucuns *l'ont accusé de ne pas faire son devoir.*
D'aucuns *pensent que tu manques de courage.*
D'aucuns *pourront critiquer cette attitude.*

§ **439.** AUTRE poate fi adjectiv sau pronume:

a) Ca adjectiv, *autre* arată o altă fiinţă sau un alt lucru, asemănător celor denumite de substantivul pe care îl însoţeşte şi, în general, are înţelesul de *alt*, *celălalt*. Poate avea valori diferite:

1. Cu un substantiv *precedat* de articol nehotărît sau de un adjectiv (posesiv, demonstrativ, nehotărît precum şi de un numeral sau, deseori, de adverbul *tout)*, indică deosebirea dintre lucruri sau persoane care aparţin aceleiaşi categorii:

Venez un **autre** *jour.* (... în altă zi)
Donnez-moi un **autre** *verre.* (... un alt ...)
Une **autre** *année vous aurez plus de chance.* (În alt an ...)
Quelques **autres** *personnes se mirent à protester.* (Alte ...)
Prends ton **autre** *manteau.* (... celălalt ...)
Ils ont encore trois **autres** *enfants.* (... alţi trei ...)
Avez-vous trouvé quelque **autre** *solution?* (... vreo altă...)
Mon opinion est tout **autre.** (... cu totul alta, diferită)

2. Cu pronumele *personne* şi *quelqu'un* exprimă o exclusivitate:

Je n'ai rencontré personne **d'autre** *que nos voisins.* (... pe nimeni altul în afară de ...)
Quelqu'un **d'autre** *a-t-il téléphoné?* (Altcineva ...)

3. Cu un substantiv *fără articol* după negaţia *pas* indică, de asemenea, ideea de exclusivitate:

Il n'a pas **d'autre** *désir que de contenter ses parents.* (... altă ...)
Il n'a pas **d'autres** *moyens pour le faire comprendre qu'il a tort.* (... alte ...)

Observaţii

1. *Un autre* poate avea sensul de *un al doilea*, asemănător aceluia al cărui nume este indicat de substantivul pe care îl însoţeşte:

Regardez cet enfant qui chante; ce sera **un autre** *Caruso.* (... un al doilea ...)

2. *D'autres* este forma de plural a lui *un autre:*

Il a reçu **un autre** *livre.*
Il a reçu **d'autres** *livres.*

4. Cu un substantiv precedat de articol hotărît indică o opoziție între două obiecte, două persoane, două grupuri, două idei etc.:

La première solution était de passer nos vacances à la campagne; **l'autre** *solution était d'aller à Sinaïa.* (...cealaltă...)

L'autre *jour j'ai mené les enfants de mon frère au Zoo, aujourd'hui je les mène au Jardin des Plantes.* (Deunăzi...)

Observație

Precedînd un substantiv care denumește timpul (*jour, semaine* etc.), *l'autre* se poate referi la trecut sau la viitor (sensul precis este indicat de timpul verbului):

Je l'ai vu **l'autre** *semaine.* (... săptămîna trecută)
Je ne le verrai que **l'autre** *semaine.* (... săptămîna viitoare, cealaltă)

5. *L'un et l'autre* + substantiv are sensul de *ambii, amîndoi:*

L'un et l'autre *roman sont intéressants.*
L'un et l'autre *spectacle ont été applaudis longuement par les spectateurs.*

6. Cu pronumele *nous* și *vous*, *autre* indică un grup exclusiv:

Nous **autres,** *nous préférons le cinéma.*
Vous **autres,** *vous êtes toujours d'accord avec lui.*
Vous partez, nous **autres** *nous restons ici.*

Observație

Autre chose este considerat un compus nehotărît cînd *chose* nu mai are sensul lui propriu. Adjectivul care urmează este la masculin și se leagă cu *autre* prin *de:*

Je voudrais **autre chose** *de plus grand.*
Elle voudrait **autre chose** *de plus beau.*

b) Ca *pronume, autre* se referă la un substantiv sau la un pronume enunțat în propoziția precedentă. Are următoarele sensuri:

1. Cu articol nehotărît:

Tu as pris une orange, en veux-tu **une autre?** (...alta)
Tu n'aimes pas cette robe; prends plutôt **une autre.**
Cette région est très belle; en connais-tu **d'autres** *qui soient aussi belles?* (...altele...)
Ce roman est excellent; en as-tu **d'autres?**
Ce n'est pas le seul livre; il en a beaucoup **d'autres,**

2. Cu articol hotărît (în opoziție sau nu cu *l'un*) indică a doua persoană sau al doilea grup:

Regardez ces deux jeunes hommes; l'un est ouvrier, **l'autre** *est étudiant.*
Il y avait beaucoup de livres; les uns étaient en bon état, **les autres** *étaient avariés.*
Ce que **les autres** *pensent de moi m'est indifférent.*
Il se moque **des autres.**
Il aurait dû nous présenter l'un à **l'autre.**

3. În anumite expresii, pronumele *autre* subliniază ideea de reciprocitate:

Ils se sont battus **les uns les autres.** (...unii cu alții)
Ils se gênent **les uns les autres.** (...unii pe alții)
Ils s'accusent **l'un l'autre.** (...unul pe altul)

§ 440. AUTRUI. Pronume nehotărît, *autrui* este un arhaism care se foloseşte, în general, în limba literară, în fraze cu caracter sentenţios şi numai cînd este vorba de persoane:

Il faut traiter **autrui** *comme on voudrait être traité soi-même.* (...altul, alţii...)

Il ne veut pas vivre aux dépens **d'autrui.** (...altuia, altora)

Agir pour le compte **d'autrui,** *au nom* **d'autrui** (...altuia).

Sans profit ni pour moi ni pour **autrui.** (...altul, alţii).

§ 441. CERTAIN (CERTAINE)

a) Adjectiv nehotărît, *certain* precedă, în general, un substantiv cu sau fără articol nehotărît:

1. Precedă un substantiv însoţit de articol nehotărît, avînd înţelesul de *anumit*:

Il a une **certaine** *autorité.*

J'ai pour lui un **certain** *respect.*

On lit dans une **certaine** *presse...*

Il est venu me voir avec un **certain** *ami à lui.*

D'un **certain** *point de vue, il a raison.*

2. *Certain* fără articol nehotărît, la singular, aparţine unor construcţii proprii limbii literare:

Certain *jour qu'il pleuvait, j'avais oublié les fenêtres ouvertes.*

3. *Un certain (une certaine)* folosit înaintea unui substantiv, în general nume propriu de persoană, are înţelesul de *un anume, o anume* şi poate avea o valoare peiorativă:

Connaissez-vous **un certain** *Monsieur Mouton?*

On lit cela dans **une certaine** *presse.*

4. *Un certain (une certaine)* poate să preceadă un substantiv abstract, exprimînd o intensitate nicidecum neglijabilă:

Il faut **un certain** *courage pour faire ce long voyage.*

Au bout **d'un certain** *temps, il s'est remis.*

Ma tante est une femme **d'un certain** *âge.*

Dans **une certaine** *mesure cet échec lui sera salutaire.*

5. *Certains (certaines)* urmat de un substantiv fără articol exprimă o diferenţiere a unor persoane sau lucruri dintr-un ansamblu:

Certains *élèves ont de la peine à comprendre cela.*

Certaines *expressions sont difficiles à expliquer.*

Il y a **certaines** *choses pour lesquelles on éprouve de la répugnance.*

Observaţii

1. *Certain* folosit după un substantiv devine adjectiv calificativ cu înţelesul de *sigur, cert:*

Il a une autorité **certaine.**

Nous avons l'assurance **certaine** *de son refus.*

La victoire de votre équipe est considérée comme **certaine.**

Votre succès est **certain.**

2. *Certain de* (urmat de un substantiv sau de un verb la infinitiv) și *certain que* (urmat de un verb la indicativ) exprimă, de asemenea, certitudinea:

Je suis **certain de** *son succès.*
Il est **certain de** *n'avoir rien oublié.*
Chacun est **certain qu'***un accord sera toujours possible.*

b) Pronume, *certains (certaines)* poate avea următoarele funcții:

1. Subiect:

Certains *disent que tu as tort.* (Unii...)
Certains *sont incapables d'apprécier votre effort.*

2. Complement:

Je ne peux pas approuver l'attitude de **certains.** (...unora)
Aux yeux de **certains,** *il est coupable.*

Observație

Femininul plural *certaines* este rar folosit și anume cînd contextul cere această formă necesară pentru claritatea frazei:

Certaines *de nos compagnes se sont distinguées.*
Il a de grandes ambitions dont **certaines** *sont au-dessus de ses moyens.*

§ 442. CHACUN (CHACUNE) este pronume și se folosește numai la singular (masculin și feminin) cu înțelesul de *fiecare*:

Pronumele *chacun* are valorile următoare:

1. Denumește o persoană sau un lucru exprimate, în general, printr-un substantiv așezat înainte sau după el și cu care se acordă în gen:

Il a deux frères; il veut donner des livres à **chacun.**
Regardez ces photos **chacune** *à part.*
Les enfants étaient heureux car **chacun** *avait reçu de beaux cadeaux.*
Elle a payé ces robes cent francs **chacune.**
Il s'adressa à **chacun** *de ses amis.*
Elle avait deux filles et **chacune** *pratiquait un autre sport.*

2. Folosit cu valoare nominală, *chacun* nu se întrebuințează decît pentru persoane și este întotdeauna de genul masculin:

Chacun *doit obéir à la loi.*
Chacun *de nous peut se tromper.*
Ce n'est peut-être rien, mais **chacun** *le dit.*

Observație

Uneori, în limba literară, *chacun* este întărit cu ajutorul adverbului *tout:*

Tout un **chacun** *doit connaître cela.*
Comme tout un **chacun,** *il pensait souvent à son enfance.* (Ca orice om ...)

Folosirea pronumelui CHACUN cu unele forme ale adjectivului posesiv

1. Cînd *chacun* nu este precedat de un plural, pentru exprimarea posesiei se folosesc formele adjectivului posesiv pentru persoana a III-a singular *(son, sa, ses):*

Chacun *a ses défauts.*

Chacun *doit remplir sa tâche.*
Chacun *de nous fera son devoir.*

2. Dacă *chacun* este precedat de un plural de persoana I sau a II-a, formele corespunzătoare ale posesivului sînt *notre, votre* înaintea unui substantiv la singular şi *nos, vos* înaintea unui substantiv la plural:

Nous irons **chacun** *de notre côté.*
Moi et lui avons fait **chacun** *notre possible.*
Nous gagnâmes **chacun** *notre place.*
Nous avons **chacun** *nos difficultés.*
Vous avez **chacun** *vos problèmes à résoudre.*

3. Dacă *chacun* este precedat de un plural de persoana a III-a, se pot folosi *son, sa, ses* sau *leur, leurs* (se remarcă o preferinţă netă pentru adjectivul posesiv care exprimă un singur posesor):

Ils ont bu **chacun** *sa (leur) bouteille.*
Ils ont apporté **chacun** *sa (leur) part.*
Ces gravures doivent être remises **chacune** *à sa (leur) place.*

Folosirea pronumelui CHACUN cu unele forme ale pronumelui personal

1. *Chacun* folosit ca subiect are un sens general şi se construieşte cu pronumele *soi :*

Chacun *pense du bien de soi.*

2. *Chacun* folosit ca subiect şi însoţit de un complement se construieşte frecvent cu *soi;* limba literară preferă formele *lui-même, elle-même :*

Chacun *de vous pense du bien de lui-même.*

3. Dacă *chacun* nu are un sens general ci indică o situaţie particulară, de obicei, se preferă *lui* în loc de *soi :*

Après cette dispute, **chacun** *s'en retourna chez lui.*

4. Dacă *chacun* este precedat de un subiect la plural, se foloseşte deseori *soi* şi, uneori, *eux :*

Ils se retournèrent **chacun** *chez soi (chez eux).*

§ **443.** CHAQUE este adjectiv cu formă invariabilă şi se foloseşte numai la singular înaintea substantivelor masculine sau feminine:

Chaque *membre de l'équipage donna son avis.* (Fiecare ...)
Chaque *fois qu'il venait, il nous apportait du chocolat.* (De fiecare dată...)
On a donné des livres à **chaque** *élève.*
Après **chaque** *phrase, il faisait une pause.*
Le téléphone sonne à **chaque** *instant.*

Observaţii

1. De remarcat că adjectivul *chaque* şi pronumele *chacun* au acelaşi corespondent în limba română:

Chaque *élève s'asseyait à sa place.* (Fiecare elev...)
Chacun *attendait son tour.* (Fiecare...)

2. Uneori, în vorbire, *chaque* este folosit ca pronume:

Acheter des livres pour dix francs **chaque.**

În limba literară se folosește în asemenea cazuri pronumele **chacun** care este forma corectă:

Acheter des livres pour dix francs **chacun.**

§ 444. CHOSE se combină cu *autre, grand, quelque, peu de* pentru a forma pronume nehotărîte:

Peut-il faire **autre chose?** (...altceva)
*Parlons d'***autre chose.** (...de altceva)
Nous n'avons pas obtenu **grand-chose.** (...mare lucru)
Quelque chose *est arrivé.* (Ceva...)
Il a gagné **peu de chose.** (...mai nimica)
Peu de chose *suffit pour le rendre heureux.* (Mai nimic, puțin...)

Observație

Adjectivele și participiile care califică pe *autre chose, grand-chose, quelque chose* se folosesc la masculin și se leagă de aceste construcții nedefinite cu prepoziția *de:*

Autre chose *de beau.*
Pas **grand-chose** *de bon.*
Quelque chose *de fâcheux.*

§ 445. DIFFÉRENTS, DIVERS sînt adjective nehotărîte și se folosesc cu următoarele sensuri:

1. Înaintea unui substantiv la plural (fără articol) exprimă ideea de cantitate nedeterminată, precum și ideea de varietate:

J'ai lu cette opinion dans **différents** *journaux.*
Il a parlé à **diverses** *personnes.*
Différentes *personnes me l'ont dit.*
On a signalé sa présence en **diverses** *occasions.*
Divers *amis m'ont prévenu.*
Choses **diverses** *et mal assorties.*

2. Însoțite de articol (sau de un alt determinant), aceste adjective nu mai au valoare cantitativă ci, mai de grabă, calificativă:

Ces **différents** *livres m'ont plu.* (Aceste felurite...)
Il apporte le même soin à ses **différents** *travaux.*

§ 446. L'UN (LES UNS), L'UNE (LES UNES) sînt pronume care au înțelesul de *unul (unii), una (unele)* și se folosesc cu următoarele valori:

1. Urmat de un substantiv sau pronume la plural care exprimă totalitatea, *un* poate fi însoțit sau nu de articolul elidat:

Il fut **l'un (un)** *des plus grands chanteurs.*
Cet élève est **l'un (un)** *des meilleurs élèves de sa classe.*
L'un (un) *de ces voyageurs me regarda sans rien dire.*

2. Articolul elidat se folosește mai frecvent dacă acest pronume este urmat de pronumele *nous, vous, eux:*

L'un *de vous veut-il m'aider?*
Nous nous adressâmes à **l'un** *d'eux.*
L'un *d'eux le trahit.*
L'un *de nous eut l'idée d'aller au théâtre.*

Observaţii

1. Fac excepţie: *de deux choses l'une, de deux jours l'un,* în care articolul nu se omite niciodată.

2. După *en* se foloseşte *un* fără articol:

Il en est venu **un.**
Vous voulez des solutions: en voici **une.**

3. *L'un* este urmat de *l'autre* (atît la singular cît şi la plural) dacă exprimă reciprocitatea, succesiunea sau opoziţia:

Ils s'aidaient **l'un l'autre.**
Les uns et les autres *sont partis.*
Ils entraient **l'un après l'autre.**
Le malheur de **l'un** *ne fait pas le bonheur de* **l'autre.**
L'un *dit ceci,* **l'autre** *dit cela.*
Les uns *prennent l'autobus,* **les autres** *prennent le tram.*

4. *L'un l'autre* unite prin conjuncţiile *et, ou, ni* formează expresii pronominale care se pot folosi ca adjective (numai la singular) sau ca pronume la singular şi la plural:

L'un et l'autre *cadeau lui fit plaisir.*
L'un et l'autre *raisonnement sont faux.*
Ni l'une ni l'autre *proposition ne sont acceptables.*
Ni l'un ni l'autre *ne viendra.*
L'un ou l'autre *fut-il d'accord avec vous?*
Ni les uns ni les autres *n'accepteront votre projet.*

Observaţii

1. După expresia *l'un et l'autre* folosită ca adjectiv, verbul care urmează se foloseşte în mod curent la singular:

L'une et l'autre *saison est favorable.*

2. Uneori se foloseşte pluralul în propoziţii de tipul:
L'une et l'autre *circonstances ne se ressemblaient pas.*
L'un et l'autre *cheval sont aussitôt tombés.*

3. Dacă *l'un et l'autre* sînt folosite ca pronume, verbul este, în general, la plural:

L'une et l'autre *sont bonnes.*
L'un et l'autre *sont venus.*

4. Dacă verbul precedă pronumele, pluralul este obligatoriu:
Ils sont venus, **l'un et l'autre.**

5. *L'un ou l'autre,* exprimînd opoziţia, se foloseşte cu verbul la singular:
L'une ou l'autre *expression est permise.*

6. *Ni l'un ni l'autre* se construieşte, de asemenea, de cele mai multe ori cu verbul la singular (unul din subiecte exclude pe celălalt):

Ni l'un ni l'autre *ne sera invité.*
Ni l'un ni l'autre *ne viendra.*
Ni l'un ni l'autre *ne sera directeur.*
Ni l'un ni l'autre *n'est son père.*

Observații

1. Dacă se insistă asupra sensului colectiv, se folosește verbul la plural:

Ni l'un ni l'autre *ne valent grand-chose.*

2. Dacă verbul precedă pronumele, pluralul îi impune:

Ils ne sont venus **ni l'un ni l'autre.**

3. Cînd *ni l'un ni l'autre* înlocuiesc două substantive feminine, *l'un* se folosește, în general, la feminin:

Voyez-vous venir sa mère et sa tante?
— Ni **l'une** *ni l'autre.*

Cînd unul dintre substantive este masculin, *l'un* rămîne la masculin:

Avait-il invité sa tante et son oncle?
— Ni **l'un** *ni l'autre.*

4. Dacă antecedenții sînt adjective, nu se folosește niciodată femininul.

Est-elle élégante et belle?
— Ni **l'un** *ni l'autre.*

§ 447. MAINT are înțelesul de *mai mult de unul*, *mai mulți* și se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl însoțește:

Je l'ai rencontré en **mainte** *occasion.*
Maintes *fois il a été averti du danger.*
Il revint à **maintes** *reprises.*
Maintes *gens vous diront que ce pays est très beau.*
J'ai reçu **maint** *conseils.* (...multe și nenumărate...)
Maintes *fois il a été invité.*

Adjectivul nehotărît *maint* este folosit în stilul familiar, îndeosebi, în expresiile *maintes fois*, *à maintes reprises*, *maintes et maintes fois.*

§ 448. MÊME exprimă, în general, identitatea și are următoarele valori:

a) Adjectiv, *même* are înțeles diferit după poziția față de substantivul pe care îl determină.

1. Așezat înaintea substantivului și precedat de articol sau de alt determinant, *même* exprimă identitatea sau asemănarea a cel puțin două ființe sau obiecte:

Ils ont **les mêmes** *goûts.* (...aceleași...)
Il a toujours **la même** *voiture.* (...aceeași...)
Elle fait **la même** *température qu'hier.*
Les mêmes *causes ne produisent pas toujours* **les mêmes** *effets.*
Nous avons retrouvé **les mêmes** *maisons avec leurs petits jardins.*

2. După un substantiv, sau după un pronume personal cu care se unește printr-o linioară, *même* are valoare de subliniere a identității (corespunzînd pronumelui de întărire din limba română *însumi*, *însuți* etc.):

Ce sont les paroles **mêmes** *qu'il a prononcées.*
*Il n'a cessé de gémir sur lui-***même.**
Ce tableau, c'est la réalité **même.**
Cet enfant est la sagesse **même.**

b) Precedat de articol hotărît, *même* este substantivat şi poate fi folosit cu valoare nominală la masculin plural:

Ce sont toujours **les mêmes** *qui travaillent.* (...aceiaşi...)
On prend **les mêmes** *et on recommence.*

c) Adverb, *même* este invariabil. În acest caz, el însoţeşte un verb, un adjectiv, un adverb sau un substantiv determinat aşezat după el (sau un pronume) şi are înţelesul de *chiar*:

Je ne me rappelle **même** *plus son nom.* (nici chiar)
Les plus sages **même** *se trompent quelques fois.*
Il sortait tous les jours **même** *quand il pleuvait.*
Cet enfant est appliqué et **même** *intelligent.*
C'est ici **même** *que l'accident s'est produit.*
Voici un ami, celui-là **même** *dont je vous ai parlé.*

Observaţie

Adverbul *même* se aşază după verb (sau între verb şi participiul trecut) sau înaintea substantivului subiect:

Il se mit **même** *à chanter pour lui faire plaisir.*
Je lui ai **même** *acheté un beau stylo.*
Même *le médecin est venu.*

§ 449. N'IMPORTE QUI, locuţiune pronominală care reprezintă o persoană fără să-i precizeze identitatea, implicînd o nuanţă peiorativă; are înţelesul de *oricine*:

Vous pouvez être **n'importe qui,** ***attendez votre tour.***
Il accueille **n'importe qui** *d'une manière courtoise.*
N'importe qui *pourrait faire cela mieux que ton cousin.*
Je le sais mieux que **n'importe qui.**
Il n'a pas l'air de **n'importe qui.** (nu este un oarecare, este cineva important)

§ 450. N'IMPORTE QUOI, locuţiune pronominală care reprezintă în mod nedefinit lucruri, acţiuni şi are înţelesul de *orice*:

Vous pouvez soutenir **n'importe quoi,** *il vous contredira quand même.*
N'importe quoi *plutôt que de pratiquer toujours ce métier.*
Vous pouvez raconter **n'importe quoi** *sur cette ville, je vous crois parce que je ne l'ai pas visitée.*
Ils se rencontraient toujours à la même heure et ils causaient de **n'importe quoi.**

§ 451. N'IMPORTE LEQUEL (LAQUELLE), locuţiune pronominală care reprezintă o persoană sau un lucru în mod nedefinit:

N'importe lequel *d'entre nous aurait agi de la sorte.* (Oricare...)
Achetez **n'importe laquelle** *de ces deux robes.*

§ 452. N'IMPORTE QUEL (QUELLE), locuţiune adjectivală care indică în mod nedefinit o persoană sau un lucru; această locuţiune precedă substantivul:

Il était capable de convaincre **n'importe quel** *homme.* (...pe orice om)
Il voulait acheter ce médicament à **n'importe quel** *prix.* (...la orice preţ)

Il aurait pu remplir **n'importe qu lle** *tâche.*
Mon ami lisait **n'importe quels** *livres.*

§ 453. NUL (NULLE) poate fi adjectiv sau pronume.

a) Adjectiv nehotărît, *nul (nulle)* aparține astăzi limbii literare și se folosește mai mult la singular; însoțit de negația *ne* indică absența totală avînd sensul lui *aucun (nici un, nici o):*

Nous n'avons **nul** *besoin de votre aide.*
Je n'ai **nulle** *envie d'aller ce soir au cinéma.*
Nous n'avons **nulle** *preuve de son innocence.*

Observații

1. Forma de plural este rară și se folosește, în general, cu substantive care au numai formă de plural:

Nulles *gens;* **nuls** *frais.*
Il n'avait pris **nulles** *précautions*

2. Așezat după un substantiv, *nul* are valoarea unui adjectiv calificativ cu înțelesul de *nul, zero,* sau *fără valoare:*

Ils ont fait match **nul.**
Le testament a été déclaré **nul.**
La récolte du vin sera **nulle.**
C'est une différence **nulle.**

b) Pronume, *nul (nulle)* se folosește uneori în limba literară ca echivalent al lui *personne,* cu funcția de subiect:

Nul *ne l'affirme.* (Nici unul, nimeni...)
Nul *mieux que lui n'est capable de faire cela.*

Uneori se folosește și femininul *nulle* cînd contextul cere aceasta:

Nulle *n'est plus aimable que ta grand-mère.*
Nulle *ne vous a accusée.* (Nici una...)

§ 454. ON, spre deosebire de celelalte pronume nehotărîte, nu se poate întrebuința decît ca subiect (cu excepția lui *nul,* de asemenea subiect).

1. Folosirea pronumelui *on* constituie un procedeu foarte frecvent de reprezentare nedeterminată a persoanelor:

On *frappe à la porte.* (Cineva...)
On *n'est jamais content de son sort.* (Omul, oamenii...)
On *les a entourés de tendresse.* (Cineva, ei, oamenii...)
On *travaille beaucoup dans ce laboratoire.* (Noi, voi, ei...)
On *est venu vous voir.* (Cineva...)

2. Construcțiile cu *on* corespund uneori unor construcții pasive fără complement de agent; în acest caz, *on* poate fi înlocuit cu *ils:*

On *a barré la route.*
On *a reconstruit le pont.*
On *a invité tous mes amis.*

Construcțiile cu *on* sînt preferate construcțiilor cu verb la diateza pasivă care sînt considerate mai greoaie: *La route a été barrée; le pont a été reconstruit; tous mes amis ont été invités.*

3. *On* poate reprezenta una sau mai multe persoane a căror existenţă este reală dar a căror identitate nu este indicată, fie din neştiinţă, fie din indiferenţă:

On *vous demande au téléphone.* (Cineva, o persoană...)
On *m'a remis un paquet pour vous.* (Cineva...)
On *est venu vous voir; ils étaient trois.* (Cineva...)

În acest caz, *on* poate fi înlocuit de *quelqu'un, une personne, des gens.*

4. *On* poate reprezenta o categorie de persoane determinată spaţial sau temporal:

Au Canada **on** *parle le français et l'anglais.*
Autrefois, on *n'avait ni la radio ni la télé.*

În aceste construcţii, *on* poate fi înlocuit cu *les gens.*

5. *On,* folosit cu un verb la prezent, exprimă uneori un adevăr general. Această valoare a pronumelui *on* este întîlnită frecvent în proverbe şi în maxime:

Quand **on** *veut,* **on** *peut.* (cine, oricine...)
On *aime bien se sentir approuvé.*
On *fait ce qu'on peut.*
On *a sa dignité.*

În aceste construcţii, *on* poate fi înlocuit cu *nous* sau cu un pronume nehotărît, simplu sau relativ: *Qui* sau *quiconque veut, peut; nous aimons bien nous sentir approuvés; nous faisons ce que nous pouvons.*

6. În vorbirea familiară, *on* înlocuieşte pronumele personal *nous,* care include şi persoana care vorbeşte *(toi et moi; lui, elle et moi; vous et moi; eux, elles et moi):*

Ce soir **on** *va au théâtre.*
On *a tous les deux les mêmes goûts.*
*Qu'est-ce qu'*on *fait là tous à attendre?*

7. În stilul familiar, *on* reprezintă persoanele determinate prin context:

Alors, **on** *est malade, mon petit?*
*A-t-***on** *été sage, mon enfant?*
Marie, on *va se marier, n'est-ce pas?*
On *a de la fièvre, ma petite.*
Ma sœur et moi, **on** *s'entend bien.*

Observaţii

1. Folosirea pronumelui *on* este atît de frecventă încît în stilul familiar este deseori preferat pronumelui *nous;* uneori, în aceeaşi propoziţie, *nous* este reluat prin *on:*

Nous, **on** *n'y peut rien.*
On *a appris nos leçons.*

2. *On* este folosit de scriitori în prefeţele lucrărilor lor:

Dans cet ouvrage, **on** *se propose de présenter l'évolution du roman au dix-septième siècle.*

8. *On* înlocuieşte, mai ales în vorbire, persoanele a doua şi a treia singular şi plural; aceste construcţii exprimă diferite nuanţe afective (familiaritate, simpatie, ironie, dispreţ):

Quand **on** *est malade, rien ne peut vous distraire.*
Tiens, **on** *est capricieux, aujourd'hui.*

On *prend des airs importants depuis cette nomination.*
*A-t-***on** *été sage, ma petite?*
Ça y est: **on** *ne se gêne plus!*
On *m'a demandé de tes nouvelles.*

9. Folosirea pronumelui *on* poate rezolva, într-o propoziție interogativă, ezitarea jenantă între *tu* considerat prea familiar față de o persoană nu îndeajuns de cunoscută și *vous* considerat prea ceremonios:
Alors, **on** *se promène un peu par ce beau temps?*

10. Cînd *on* reprezintă o persoană de genul feminin, numele predicativ împrumută genul persoanei reprezentate:
On *est fâchée, ma petite?*
On *est bien joyeuse ce matin.*
Quand **on** *est aussi belle que vous.*
On *n'est pas toujours jeune et belle.*
Cînd este evident că *on* reprezintă mai multe persoane, numele predicativ se acordă în gen și număr:
On *est égaux devant la loi.*
On *s'est bien couvertes pour sortir.*
On *était fatiguées par le voyage.*
On *était restés bons camarades.*
On *devient timides avec l'âge.*
On *ne s'était pas revus depuis trente ans.*
On *était perdus dans une espèce de ville.*

11. Pronumele complement cerut de *on* în anumite construcții poate fi *nous, vous* sau *soi,* după caz:
Quand **on** *est trop fatigué on ne remarque pas ce qui se passe autour de soi.*
On *a pris nos affaires avec nous.*
On *n'aime guère les gens qui nous font du mal.*

Observații

1. Pentru a evita hiatul, cînd cuvîntul care precedă pronumele *on* se termină în vocală, se folosește, îndeosebi în limba literară, forma *l'on:*
Si **l'on** *vous entendait.*
Il faut que **l'on** *consente.*
Forma *l'on* se folosește mai ales după *et, ou, où, si, qui, que.*

2. Pronumele *on* nu poate fi despărțit de verbul pe care îl precedă decît prin pronumele personale *le, la, les, leur, lui, me, te, se* sau *prin en, y, ne:*
On *me l'a dit.*
On *leur donne des livres.*
Des livres, **on** *en a acheté en quantité.*
On *y voyait toutes sortes de choses.*
On *les voit chaque matin se diriger vers l'école.*

3. Pronumele *on* este singurul pronume nehotărît care poate fi așezat și după verb în aceleași condiții ca pronumele *je, tu, il, elle, nous, vous, ils, elles.*
În acest caz, între verb și *on* apare *t* eufonic de legătură:
*Va-t-***on***?*
*Mange-t-***on***?*

§ 455. PAS UN, PAS UNE pot fi folosite ca pronume sau ca adjective nehotărîte:

1. Pronumele *pas un, pas une* (nici unul, nici una) este, de cele mai multe ori, însoţit de *ne* şi exprimă cu deosebită forţă ideea negativă; nu se foloseşte la plural:

Pas un *n'est venu le voir.*
Pas un *ne recula.*
Pas un *n'était en retard.*
Pas un *ne bougea.*

Observaţii

1. *Pas un*, neînsoţit de *ne* (în propoziţii comparative) are înţelesul de *nimeni altul:*

Il souffrit comme **pas un.**

2. După *pas un*, înaintea unui adjectiv sau participiu, se foloseşte prepoziţia *de:*

Parmi ces élèves il n'y en a **pas un d'***indiscipliné.* (... nici unul ...)
Il n'y en a **pas un de** *bon dans l'équipe.*

2. Adjectivul *pas un (pas une)* poate fi întărit de *seul:*

Pas un *seul oiseau.* (Nici o, nici măcar o ...)
Pas un *seul petit morceau*
De mouche ou de vermisseau. (La Fontaine)
Pas un *seul élève dans la classe.*

Observaţie

După *pas un ... qui* se foloseşte subjonctivul, fără *ne* expletiv:

Pas un *élève sur dix qui sache vraiment résoudre ce problème.*

Pas une *maison sur dix qui ait l'eau courante.* (Nici măcar o casă din zece care să aibă apă curentă)

Dacă verbul subordonatei este la forma negativă, sensul frazei se schimbă:

Pas une *maison sur dix qui n'ait l'eau courante.* (Nici măcar o casă din zece care să nu aibă apă curentă)

§ 456. PERSONNE este pronume nehotărît şi poate avea două valori: negativă şi pozitivă.

1. De cele mai multe ori, fiind însoţit de *ne*, *personne* are înţelesul negativ de *nimeni:*

Personne *ne l'a retrouvé.*
Je ne connais **personne** *ici.*
Il n'y a **personne** *dans la salle.*
Il n'y a **personne** *qui connaisse bien cette ville?*
Qu'on ne me dérange pas, je n'y suis pour **personne.**

Observaţii

1. Cînd este însoţit de un adjectiv sau de un participiu trecut, *personne* este urmat de *de:*

Personne *d'autre que lui ne pourra vous renseigner.*
Il n'y avait **personne** *de malade parmi eux.*

2. *Personne* se folosește fără negația *ne* în răspunsuri sau în propoziții fără verb:
Quelqu'un m'a-t-il demandé? — **Personne.**
Personne *dans les rues.*
3. *Personne* poate fi întărit cu ajutorul expresiei *au monde* (nimeni în lume):
Personne *au monde n'aurait pu faire cela.*

2. Fără negația *ne*, *personne* are, în general, un sens pozitiv sinonim cu acela al pronumelui *quelqu'un (cineva, careva)* și se folosește în următoarele situații:

— în propoziții care exprimă îndoiala sau în propoziții interogative la care răspunsul este negativ:

Je doute que **personne** *puisse réparer cet objet.* (...cineva...)
Y a-t-il **personne** *de si hardi pour le faire?*
Croyez-vous que **personne** *pourra le convaincre?*

— în propoziții subordonate care depind de o principală negativă:
Il ne veut pas que **personne** *paie à sa place.* (...cineva...)
Je ne crois pas que **personne** *ait jamais dit cela.*

— după *avant que, sans que, trop ... pour:*

Partez avant que **personne** *vous voie.*
Il est sorti sans que **personne** *s'en aperçoive.*
Il frappa et appela sans que **personne** *répondît.*
Il est trop aimable pour refuser **personne.**

— după un comparativ:

Il est meilleur juge que **personne.** (oricine, oricare)
Elle le sait mieux que **personne.**

— în propoziții condiționale:

Si vous pensez que **personne** *pourra le faire, dites-le moi.* (...cineva, careva...)

Observație

Pronumele nehotărît *personne* nu trebuie confundat cu substantivul feminin *une (la) personne:*

Le respect **de la personne** *humaine.* (substantiv)
Je ne connais **personne** *de plus heureux.* (pronume)

3. *Personne* poate avea următoarele funcții în propoziție:

— subiect:

Personne *ne m'en empêchera.*

— complement direct:

Ne pensez pas que vous blesserez **personne.** (...pe cineva)
Je n'ai rencontré **personne** *dans la rue.* (...pe nimeni...)

— complement prepozițional:

Il ne va jamais chez **personne.**
Il ne parle à **personne** *de cette histoire.*
Vous n'êtes comparable à **personne.**
Il ne fera cela pour **personne** *au monde.*

§ **457.** PLUSIEURS *(mai mulți, mai multe)* denumește un număr nedeterminat de persoane sau de lucruri și are aceeași formă la ambele genuri; poate fi adjectiv sau **pronume:**

a) Adjectiv nehotărît, *plusieurs* însoţeşte substantive la plural (atît de genul masculin cît şi de genul feminin) şi indică o cantitate superioară lui *unu* şi, de cele mai multe ori, lui *doi:*

Y a-t-il une ou **plusieurs** *personnes?*
Voici **plusieurs** *photos.*
Il y a **plusieurs** *années j'ai fait un voyage inoubliable dans le Delta du Danube.*
Pour les vacances je pourrais vous offrir **plusieurs** *livres.*
Plusieurs *personnes me l'ont dit.*

b) *Plusieurs* se foloseşte şi ca pronume:

Ces livres sont très intéressants; j'en ai acheté **plusieurs** *pour offrir à mes amis.*
Il rencontra beaucoup de personnes dont **plusieurs** *lui étaient connues.*
Plusieurs *d'entre eux sont mes amis.*
Combien de personnes avez-vous rencontrées? — Deux ou **plusieurs?**

§ 458. QUELQUE poate fi folosit cu valori şi sensuri diferite:

a) Ca adjectiv nehotărît, *quelque* nu poate fi folosit declt cu un substantiv nearticulat la singular:

Elle revint **quelque** *temps après.* (...după cîtva timp)
À **quelque** *distance on apercevait une petite maison.* (La o oarecare distanţă...)
Peut-être **quelque** *jour on pourrait lui rendre visite.* (Poate că într-o zi...)
J'ai **quelque** *peine à lui dire la vérité.* (...o oarecare...)
Il m'a répondu avec **quelque** *hésitation.*

b) *Quelque* folosit înaintea unui numeral cardinal are valoare adverbială şi indică o aproximaţie:

Il a **quelque** *quarante ans.* (...vreo...)
Nous avons fait ensemble **quelque** *vingt pas.*
Il y a **quelque** *vingt ans, il était petit et chétif.*

Observaţie

Quelques aşezat după un numeral de care este legat prin *et* arată că acest număr este depăşit cu cîteva unităţi (egal cu doi sau superior); are înţelesul de *ceva* şi este considerat adjectiv:

Il y avait dans la salle cinquante et quelques.

c) *Quelque* intră în compunerea locuţiunii concesive *quelque ... que* şi are următoarele valori:

1. Aşezat înaintea unui substantiv, *quelque* este adjectiv şi se acordă:
Quelque *travail qu'il fasse, il le fait avec application.* (Orice muncă ar face...)
Quelques *efforts qu'il fasse, il ne réussira pas.* (Oricîte eforturi ar face...)
Quelques *précautions qu'il prenne, il tombera.*

2. Aşezat înaintea unui adjectiv, *quelque* are valoare adverbială şi deci este invariabil:

Quelque *difficile que soit l'entreprinse, il faut la mener à bonne fin.* (Oricît de grea ar fi...)
Quelque *utiles que soient vos conseils, je ne peux pas les suivre.*
Quelque *puissants qu'ils soient, on ne les craint pas.*

3. Înaintea unui adjectiv urmat de un substantiv, *quelque* poate fi adjectiv sau adverb:

— dacă *quelque* determină adjectivul, este adverb și are înțelesul de *oricît:*
Quelque *bons orateurs qu'ils soient, ils ne convaincront personne.*

— dacă *quelque* determină substantivul, este adjectiv și are înțelesul de *orice, oricîți, oricîte:*
Quelques *raisons que vous avanciez, vous ne me convaincriez pas.* (Oricîte...)

Observații

1. Locuțiunea concesivă *quelque ... que* se construiește cu subjonctivul:
Quelques *excuses* **qu'***il ait alléguées, il a tort.* (Oricîte ...)
Quelque *rusé* **qu'***il soit, il ne réussira pas à le tromper.* (Oricît de șiret ar fi ...)
Quelques *objections* **qu'***il mette en avant, il finira par se rallier à notre idée.*
Quelque *étrange* **que** *fût cette musique, elle m'était cependant agréable.*

2. *Quelque* este invariabil ori de cîte ori este urmat de verbul *être* sau de un verb care poate înlocui verbul *être:*

Quelque *grands* **que** *soient son courage et son intelligence, il ne saurait y réussir.*
Méfiez-vous de l'éloquence, **quelque** *belles* **qu'***en soient les périodes.*

3. **Quelque** nu trebuie confundat cu adjectivul relativ **quel que, quelle que** + être (la subjonctiv) care indică în mod nedefinit o persoană sau un lucru (sinonim cu **quelconque, n'importe quel**):

Prenez un journal,* quel qu'il soit* **(quelconque).**

§ 459. QUELQU'UN, pronume nehotărît, indică o persoană a cărei identitate nu este cunoscută. Se folosește în următoarele situații:

1. Singur sau urmat de o propoziție relativă:
Quelqu'un *vous demande.* (Cineva...)
Je connais **quelqu'un** *qui va être content.* (...pe cineva...)
Si **quelqu'un** *venait, tu lui dirais que j'ai été appelé au ministère.*
Y a-t-il **quelqu'un** *qui pourrait me renseigner?*

2. Urmat de *de* și de un adjectiv masculin:
C'est **quelqu'un** *de sûr et d'honnête.* (...cineva...)
În unele structuri *quelqu'un* este folosit cu înțeles emfatic:
Il se prend pour **quelqu'un.** (... persoană importantă)
Elle se croit **quelqu'un.** (... cineva)
Elle a l'air de **quelqu'un** *qu'il faut ménager.*

§ 460. QUELQUE CHOSE se folosește ca pronume nehotărît, pentru lucruri, în următoarele situații (A se vedea și § 444):

1. Singur sau urmat de o propoziție relativă:
Tu attendais **quelque chose?** (... ceva?)
Il espère **quelque chose** *qui puisse le sortir d'embarras.*
Croyez-vous qu'il soit encore possible de faire **quelque chose** *pour lui?*
Manger **quelque chose** *avant de partir.*
Il a **quelque chose** *comme cinquante ans.* (... în jurul a...)
Ça pèse **quelque chose** *comme dix kilos.*

2. Urmat de *de* și de un adjectiv la *masculin:*

Il se passe **quelque chose** *d'étonnant.*

Il nous a apporté **quelque chose** *de bon.*

Deseori, ca și *quelqu'un*, pronumele nehotărît *quelque chose* este folosit cu înțeles emfatic:

Il est **quelque chose** *au ministère.*

Il se croit **quelque chose.**

Observație

Ca și *personne, rien* și *quelqu'un*, pronumele *quelque chose* este neutru, acordul făcîndu-se la masculin:

Il y avait dans ce roman **quelque chose** *de confus.*

Unii scriitori îl folosesc totuși la feminin:

Je comprends **quelque chose** *et je ne suis pas sûr qu'***elle** *soit bien* **celle** *qu'il voulait dire.* (Valéry)

§ 461. QUELQUES precedă un substantiv la plural și indică o cantitate mică nedefinită (este opus lui *plusieurs* și, după sens, nu este pluralul lui *quelque):*

J'ai acheté **quelques** *livres intéressants.* (... cîteva...)

Quelques *élèves étaient arrivés en retard.* (Cîțiva ...)

Je vous demande **quelques** *minutes d'entretien.*

Quelques *dizaines d'étudiants se dirigeaient vers le terrain de sport.* (Cîteva zeci de...)

Quelques se combină uneori cu articolul hotărît sau cu adjectivul demonstrativ:

Ces **quelques** *notes que vous avez prises sont insuffisantes.* (Aceste cîteva...)

Les **quelques** *expressions que vous avez apprises par cœur ne valent rien.* (Cele cîteva...)

Ces **quelques** *livres que vous avez lus ne suffisent pas pour votre examen.* (Aceste cîteva...)

Les **quelques** *fleurs qu'il a plantées n'ont pas pris.*

Avec ces **quelques** *ouvriers on ne pourra pas finir à temps le travail.* (Cu acești cîțiva...)

Les **quelques** *biens qu'il tenait à conserver coûte que coûte.*

§ 462. QUELCONQUE, spre deosebire de celelalte adjective nehotărîte, este folosit după substantiv și are înțelesul de *oarecare;* el nu variază decît în număr:

Prenez un journal **quelconque.**

Si pour une raison **quelconque** *vous ne pouvez pas venir, dites-le.*

Prenez deux livres **quelconques.**

Observații

1. *Quelconque* se folosește uneori înaintea unui substantiv și după *un* sau *l'un:*

Une chambre meublée d'un **quelconque** *mobilier choisi sans goût.*

Présentez une **quelconque** *observation sur le sujet.*

2. *Quelconque* însoțit de *très, aussi, bien* etc. poate fi (în vorbirea familiară) adjectiv calificativ cu sensul de *mediocru, banal:*

C'est un film bien **quelconque.** (... neînsemnat)

Un homme très **quelconque.** (... oarecare, mediocru)

§ **463.** QUICONQUE, pronume nehotărît, se referă la persoane și se folosește numai la singular cu sensul de *oricine, cine.* Astfel:

1. Introduce o propoziție relativă fără antecedent (această construcție aparține limbii literare și are un caracter sentențios):

Quiconque *a beaucoup voyagé, a beaucoup vu.* (Cine...)
Il sera aidé par **quiconque** *a un peu de connaissance en la matière.* (...oricare, oricine...)

2. Într-o propoziție, după un comparativ, indică o persoană nedefinită:

Il sait mieux que **quiconque** *ce qui lui reste à faire.* (...oricine, oricare...)
Il voyait mieux que **quiconque** *le risque qu'ils couraient.*

3. Precedat de prepoziția *à* sau *de*, *quiconque* poate avea înțelesul de *oricui:*

Il offrait des livres à **quiconque** *venait le voir.*
C'était le refuge des maquisards et de **quiconque** *refusait de collaborer avec les envahisseurs.*

§ **464.** QUELQUES-UNS (-UNES), pronume, este corespondent al adjectivului *quelques* și indică un număr nedeterminat dar limitat de persoane sau de lucruri; are înțelesul de *unii, unele, cîțiva, cîteva:*

J'ai admiré **quelques-uns** *de ses tableaux.*
Parmi ces gens, il y avait **quelques-uns** *qui voulaient se reposer.*
Quelques-unes *de ses poésies sont fort appréciées par les lecteurs.*

Adjectivul sau participiul așezat după *quelques-uns* este precedat de prepoziția *de:*

Parmi ces roses, j'en ai vu **quelques-unes** *de très belles.*
Il y avait beaucoup de livres; j'en ai choisi **quelques-uns** *de très intéressants.*

§ **465.** QUI este echivalent al lui *quiconque* și se folosește fără antecedent în fraze cu caracter sentențios:

Rira bien **qui** *rira le dernier.* (...cine, cel care...)
Il en parle à **qui** *veut l'entendre.* (...cui, aceluia care...)
QUI *va à la chasse perd sa place.* (Cine, cel care...)
La prenne **qui** *voudra.*

§ **466.** QUI QUE CE SOIT, QUI QUE TU SOIS, QUI QUE VOUS SOYEZ se referă numai la persoane:

Qui que tu sois, *parle.* (Oricine ai fi...)
Qui que vous soyez, *attendez votre tour.*
Je défie **qui que ce soit** *de faire mieux.*
Il le sait mieux que **qui que ce soit.** (...oricine)

Observație

In propoziții negative, **qui que ce soit** are înțelesul de *nimeni:*

Je n'y ai trouvé **qui que ce soit.**
Je ne le dirai à **qui que ce soit.**
Il n'y a **qui que ce soit.**

§ **467.** QUEL (QUELS), QUELLE (QUELLES) sînt adjective relative care precedate de *je ne sais, on ne sait* etc. formează locuțiuni adjectivale nedefi-

nite cu valoare apropiată de aceea a adjectivului *certain* cu înţeles nedeterminat:

Il pense à **je ne sais quel** *projet.* (...nu ştiu ce...)
On entendait je ne sais quels *bruits confus.* (...nu ştiu ce...)
J'ai lu cela dans **je ne sais quel** *livre* .(... în nu ştiu care, ce carte)
Il voudrait leur acheter **on ne sait quels** *jeux.*

§ 468. QUI şi QUOI sînt pronume relative care precedate de *je ne sais* (subiectul poate fi şi alt pronume: *on, il* etc.) formează locuţiuni pronominale nedefinite care indică:

— cele cu *qui*, persoane:

Il veut partir en voyage avec **ou ne sait qui.** (...cu nu ştiu cine)
Il pense confier cette mission à **je ne sais qui.** (... nu ştiu cui)

— cele cu *quoi*, acţiuni sau lucruri:

Son regard avait **on ne sait quoi** *de fuyant.* (... nu ştiu ce...)
Nous ne savons quoi *de grave se prépare.* (Nu ştim ce...)
Ils peuvent s'attendre à **Dieu sait quoi.** (... la cine ştie ce)

§ 469. RIEN este pronume nehotărît neutru şi poate avea atît înţeles negativ cît şi înţeles pozitiv:

1. Pronumele *rien* însoţit de obicei de negaţia *ne* are înţelesul negativ de *nimic:*

Rien *ne lui plaît.*
Je ne vois **rien** *dans ce tiroir.*
Il n'y a **rien** *à dire.*
On ne peut **rien** *faire pour lui.*

Observaţii

1. Cînd este însoţit de un adjectiv sau de un participiu trecut, *rien* este urmat de *de:*
Il n'y a **rien d'***intéressant dans ce roman.*
Tu n'as **rien d'***autre à me dire?*
Il n'y a **rien de** *perdu.*
2. *Rien,* ca şi *personne,* poate fi întărit cu ajutorul expresiei *au monde:*
Il n'y a **rien au monde** *qui puisse me convaincre.*
Je n'accepterai cette place pour **rien au monde.**
3. *Rien* se foloseşte fără negaţia *ne* în răspunsuri sau în propoziţii fără verb:
As-tu acheté quelque chose? — **Rien.**
Rien *vu sur la route.*

2. *Rien,* fără negaţia *ne,* are deseori valoare pozitivă, sinonimă cu aceea a locuţiunii nehotărîte *quelque chose (ceva);* valoarea pozitivă a acestui pronume nehotărît apare frecvent în următoarele cazuri:

— în propoziţii care exprimă îndoiala sau în propoziţii interogative la care răspunsul aşteptat este negativ:

Je doute qu'il y ait **rien** *qui puisse le froisser.*
Y a-t-il **rien** *de plus étrange que cet accident?*

— în propoziţii subordonate care depind de o principală negativă:

Je ne crois pas qu'il puisse **rien** *prouver contre moi.*
Il n'a jamais vu **rien** *qui soit plus amusant que ce spectacle.*

— după *avant que, sans que, sans, trop... pour que (avant de, trop... pour + verb la infinitiv):*

Avant que le jeune homme ait **rien** *pu dire, le concierge ferma la porte.*
Il partira sans qu'on en sache **rien.**
Il est entré sans **rien** *dire.*
Ce livre est trop compliqué pour qu'il puisse **rien** *comprendre.*
Cet homme est trop naïf pour **rien** *soupçonner.*
Avant de **rien** *entreprendre, allez voir votre ami.*

— în propoziții condiționale:

S'il a jugé inutile de **rien** *lui reprocher, je l'approuve pleinement.*

Observații

1. *Rien* intră în compunerea cîtorva locuțiuni adverbiale frecvent folosite:

Comme si de **rien** *n'était.* (Ca și cum nimic n-ar fi)
Il n'en est **rien.** (Este total neadevărat)
Cela ne fait **rien.** (Nu are nici o importanță).
En moins de **rien** (foarte repede).
Ne tenir à **rien** (a nu exista nici un obstacol; a nu avea nici o dorință).
Pour **rien** (pe nimica toată; degeaba; zadarnic).
Rien *que ça!* (numai atît!)
Rien *de* **rien** (absolut nimic — în vorbirea familiară).
Ne faire **rien** *qui vaille* (a nu face nimic bun).
Rien *du tout* (absolut nimic).

2. *Rien* se folosește uneori cu valoare substantivală:

C'est un **rien,** *il ne faut pas pleurer.*
Un **rien** *les amuse.* (Un nimic...)
Il perd son temps à des **riens.** (...cu nimicuri)
Il fait des histoires pour des **riens.** (... pentru lucruri de nimic, pentru nimicuri)

3. *Rien* poate fi în propoziție:

— subiect:

Rien *ne lui fait plaisir.*

— complement direct:

Il ne dit **rien.**

— complement prepozițional:

Il ne le fera pour **rien** *au monde.*
Il vit presque sans **rien.**

§ 470. TEL (TELLE) poate fi adjectiv nehotărît sau pronume nehotărît.

a) Ca adjectiv nehotărît, *tel* are mai mult o valoare demonstrativă și indică identitatea sau asemănarea; se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl însoțește și poate avea următoarele valori:

1. Are valoare demonstrativă cînd însoțește un substantiv cu al cărui articol nehotărît se combină:

Un **tel** *procédé est inqualifiable.* (Un astfel de, un asemenea, un atare...)
De **telles** *qualités sont rares.* (Astfel de, asemenea...)

De **telles** *raisons ne peuvent suffire à nous convaincre.*
Une **telle** *conduite vous honore.* (O astfel de, o asemenea...)

2. Poate exprima intensitatea:

Je n'ai jamais vu un **tel** *spectacle.* (...un astfel de...)
Négliger un document d'une **telle** *importance!* (...de o asemenea...)
Ne vendez pas un objet d'une **telle** *valeur.*

3. Folosit fără articol, *tel* indică o fiinţă sau un obiect pe care cel care vorbeşte îl cunoaşte dar nu-l precizează; are înţelesul de *cutare şi (sau) cutare:*

Utiliser **telle** *ou* **telle** *méthode* (...cutare sau cutare...)
Il arrivera **tel** *jour, à* **telle** *heure.* (...în cutare zi, la cutare oră)
Elle m'a dit **telle** *et* **telle** *chose.* (...cutare şi cutare lucru)

4. Folosit la începutul unei propoziţii, *tel* poate rezuma conţinutul a ceea ce precedă:

Instruire en intéressant, **tel** *doit être le but de tout professeur.* (A învăţa trezind interesul, acesta...)
Travailler pour les autres, **telle** *était sa devise.*

5. Spre deosebire de celelalte adjective nehotărîte, *tel* cu valoare demonstrativă poate fi nume predicativ şi, în acest caz, nu are articol:

Telle *est mon opinion et je ne la changerai point.*
Il le voyait **tel** *qu'il était à douze ans.*

6. *Tel* cu valoare demonstrativă se foloseşte, de asemenea, fără articol în proverbe, în maxime sau în enunţuri cu valoare sentenţioasă care exprimă comparaţia; *tel,* în aceste cazuri, se repetă deseori:

Tel *père,* **tel** *fils.*
Tel *maître,* **tel** *valet.*
Tels *ils étaient alors,* **tels** *je les vois aujourd'hui.*

7. *Tel que,* urmat de un substantiv determinat (sau de un pronume) şi de un verb la indicativ, exprimă de asemenea comparaţia şi are înţelesul de *aşa ca, aşa cum:*

Dans une situation **telle que** *celle-ci il faut avoir beaucoup de courage.*
Un homme **tel que** *votre ami doit jouir de notre estime.*
Tel que *vous le voyez, il vivra cent ans.*
Il est **tel que** *son père.*
Les faits sont **tels que** *je vous les ai racontés.*

8. *Tel que (tel... que)* introduce o propoziţie care exprimă o consecinţă:

J'ai eu une peur **telle que** *je me suis enfui.*
Il a fait un **tel** *bruit* **qu'il** *a réveillé tous ses voisins.*
Je n'en ai pas besoin **tel que** *je ne puisse attendre.*

9. *Tel* + *quel* formează o expresie cu înţelesul de *aşa cum este, mediocru, nesatisfăcător:*

Je vous rends les livres **tels quels.** (...aşa cum sînt)
C'est une maison **telle quelle.**
Cette voiture ne marche pas; je l'achète **telle quelle.**
Il y avait deux chambres **telles quelles.** (...ca vai de ele)

10. *Tel* intră în compunerea unor locuțiuni conjuncționale care indică consecința, scopul *(de telle façon que, de telle manière que, de telle sorte que* etc.). Astfel:

— pentru exprimarea unei consecințe reale se folosește verbul la indicativ:

Il parle **de telle façon que** *les auditeurs peuvent l'entendre.* (...în așa fel încît... pot să-l audă)

Il a crié **de telle manière qu'***il m'a réveillé.*

— pentru a exprima o consecință dorită, o intenție sau un scop, se folosește conjunctivul:

Il parle **de telle manière que** *les auditeurs puissent l'entendre.* (...în așa fel încît ... să poată să-l...)

Faites **de telle sorte que** *tout soit prêt à l'heure.* (...în așa fel ca totul să fie...)

11. Cu unele verbe *(croire tel, reconnaître pour tel, considérer comme tel)* formează expresii în care *tel* se acordă cu substantivul pe care îl determină și are înțelesul de *atare:*

C'est un spectacle extraordinaire, tous mes amis le considèrent comme **tel.**

C'est une belle réussite, on la reconnaît pour **telle.**

b) Ca pronume nehotărît *tel (telle)* reprezintă o persoană nedeterminată și poate avea mai multe înțelesuri:

1. Se folosește mai frecvent la singular cu înțelesul de *cel care, cine, unul:*

Tel *qui rit vendredi, dimanche pleurera.* (Cel care, cine...)

Tel *consent à être trompé pourvu qu'on le lui dise,* **tel** *autre pourvu qu'on le lui cache.* (Unul ..., altul...).

2. Indică o persoană căreia nu i se precizează identitatea (*un tel, une telle* folosindu-se ca substitute):

Je l'ai vu sortir avec **un tel, une telle.** (...cutare)

Un tel *vous dira qu'ils ont raison.*

Observații

1. *Monsieur* **un tel** și *Madame* **une telle** au următoarele forme la plural:
Messieurs **un tel et un tel.**
Mesdames **une telle et une telle.**

2. Corespondentul lui *un tel (une telle)* este *X* sau *Monsieur X:*
X *m'a dit de le rejoindre après le travail.*

3. *Tel* se folosește deseori în locul lui *comme* înaintea unui termen de comparație cu care se acordă:

La salle bourdonnait, **telle** *une ruche.* (...ca, ca și, întocmai ca...)

Elle disparut subitement, **tel** *un éclair.*

Les enfants grouillaient, **telles** *des fourmis.*

§ **471.** TOUT (TOUS), TOUTE (TOUTES) poate fi adjectiv, pronume sau adverb:

a) *Tout,* ca adjectiv nehotărît, se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl determină, și are mai multe înțelesuri:

1. Cînd precedă un substantiv însoţit de articol hotărît sau de un alt determinant (adjectiv posesiv, adjectiv demonstrativ) are înţelesul de *tot, toată; toţi, toate:*

Tout *son art consiste à profiter de n'importe quelle occasion.*
Toute *cette semaine il a plu.*
Il a passé **tous** *ses examens.*
Il a perdu **toute** *sa fortune.*
Nous faisons **toutes** *les réparations.*

Observaţii

1. În unele cazuri, *tout*, deşi precedă un substantiv articulat, are o valoare adverbială:
C'est **tout** *le portrait de sa mère.* (Este exact, leit chipul...)
C'est **tout** *le contraire.* (E exact, tocmai ...)

2. Înaintea unui numeral însoţit de articolul hotărît *les, tous (toutes)* are un înţeles deosebit:

Tous *les deux jours* (La fiecare două zile).
Tous *les dix mètres* (Din zece în zece metri).
Tous *les deux* (Amîndoi).
Tous *les trois* (Toţi trei, tustrei).
Toutes *les cinq* (Toate cinci).
Toutes *les dix minutes* (Din zece în zece minute).

2. Cînd precedă un substantiv însoţit de articol nehotărît (se foloseşte numai la singular) are sensul de *un întreg, o întreagă*:

Il a été malade **toute** *une semaine.* (...o întreagă, toată...)
Cette exposition occupe **toute** *une salle.*
J'ai voyagé en compagnie de **tout** *un groupe d'étudiants.*

3. Cînd *tout* precedă un substantiv neînsoţit de articol sau de alt determinant are înţelesul de *orice, oricare, fiecare*:

Tout *homme a ses défauts.*
Toute *vérité n'est pas bonne à dire.*
Il y avait des objets de **toute** *espèce.*
Pour **toute** *réponse, il se mit à rire.*

Observaţii

1. În anumite construcţii (multe sînt locuţiuni), *tout* are înţelesul de *cu toată, de toată:*

En **toute** *simplicité* (Cu toată...).
Un spectacle de **toute** *beauté* (... de toată frumuseţea).
Courir à **toute** *vitesse* (... cu toată viteza).
C'est de **toute** *évidence.* (Este foarte evident)
C'est une affaire de **toute** *urgence.* (... foarte urgentă)

2. *Tout (tous), toute (toutes)* se folosesc înaintea unor substantive fără articol cu care formează o serie de locuţiuni propriu-zise:

À **tout** *moment* (Într-una).
De **toute** *sorte* (Oricum).
À **tout** *propos* (Într-una, mereu).
En **tout** *temps* (De cînd e lumea).

En **toutes** *lettres* (Neprescurtat; în litere nu în cifre).
Toutes *proportions gardées* (Păstrînd măsura).
En **tout** *état de cause* (Oricare ar fi situația).
Somme **toute** (Scurt, într-un cuvînt).
Tout *de même* (Totuși, cu toate acestea).

b) Pronumele *tout (toute, tous, toutes)* reprezintă:

1. Ființe și lucruri:

Ils sont **tous** *venus pour nous aider.*
Il a trois enfants, **tous** *sont très sages.*
J'ai admiré tes robes; **toutes** *sont très belles.*
Tous *ont approuvé cette décision.*
On ne peut pas dire cela à **tous.**

Observație

Consoana finală din pronumele *tous* se pronunță întotdeauna.

2. Pronumele *tous* se folosește, de asemenea, pentru a prezenta mai multe ființe sau lucruri dintr-o enumerare:

Élèves, étudiants, femmes, ouvriers, **tous** *se dirigeaient vers le stade.*

3. *Tous* cu valoare nominală nu se folosește decît pentru persoane și poate fi înlocuit cu locuțiunea *tout le monde:*

Tous *le savent* = **Tout le monde** *le sait.*

După *tout le monde* verbul se folosește la persoana a III-a singular.

4. *Tout* (la singular) poate fi pronume neutru, avînd sens opus lui *rien:*

Il veut **tout** *faire.*
Tout *est en ordre.*
On ne peut pas **tout** *savoir.*
Il avait réponse à **tout.**
C'est **tout.**
Ce n'est pas **tout.**

5. *Tout* poate avea uneori și sensul de *toți, toate, toată lumea* reprezentînd, mai ales în limba clasică franceză, și nume de persoane (are o valoare recapitulativă):

Femmes, moines, vieillards, **tout** *était descendu.* (La Fontaine)

c) Adverbul *tout.*

Tout ca adverb este invariabil cu excepția cazurilor în care este urmat de un *adjectiv feminin* care începe cu *consoană* sau cu *h aspirat. Tout,* urmat de un adjectiv, de un adverb, de un substantiv, de un verb la gerunziu sau de o prepoziție, poate avea următoarele valori:

1. *Tout + adjectiv:*

— poate exprima un superlativ:

Il est **tout** *content.*
Ils sont **tout** *contents.*
Elle est **tout** *étonnée.*
Elles sont **tout** *étonnées.*
Elle est **toute** *contente.*

Elles sont **toutes** *contentes.*
Ma voisine est **tout** *heureuse.*
Elle est **toute** *honteuse.*

— poate indica o stare:

Il mange de la viande **toute** *crue.* (...crudă, crudă)
Elle s'est couchée **tout** *habillée.* (...aşa cum era îmbrăcată)
Il y avait des bébés **tout** *nus.* (...goi goluţi)

2. *Tout* + *adjectiv* + *que* exprimă o concesie şi se construieşte cu indicativul sau cu conjunctivul:

Tout *malin qu'il est, il s'est trompé.* (Oricît de, deşi...)
Tout *timide qu'il soit, il a eu le courage de protester.*
Tout *grand qu'il est, je ne le crains pas.*

3. *Tout* + *adverb* (un număr restrîns de adverbe) formează o serie de locuţiuni:

Tout *près* (aproape de tot, foarte aproape)
Tout *au loin* (departe de tot, foarte departe)
Tout *aussitôt* (numaidecît).
Tout *simplement* (foarte simplu, curat, fără înconjur).

4. *Tout* + *prepoziţie:*

Tout *en haut de la colline* (sus de tot...).
Tout *au sommet de la montagne* (sus de tot, chiar în vîrful...).

5. *Tout* + *substantiv* (*tout*, în acest caz, poate fi considerat adjectiv):

Elle est **tout** *yeux*, **tout** *oreilles.* (...numai ochi şi urechi)
Un tissu **tout** *laine* (o stofă numai lînă, lînă pură)

6. *Tout* + *verb* la gerundiv (*tout* subliniază simultaneitatea şi continuitatea acţiunilor sau opoziţia dintre ele):

Tout en mangeant, *il lisait son journal.* (În timp ce mînca...)
Tout en étant malade, *il allait au bureau.* (Deşi bolnav...)
Tout en riant, *il restait triste.* (Deşi rîdea...)

7. *Tout*, adverb, intră în compunerea unor locuţiuni adverbiale frecvent folosite (unele au valoarea unor superlative):

Il est **tout à fait** *bizarre.* (...cu totul, cît se poate de...)
Elle este **tout à fait** *aimable.* (...cît se poate de...)
Cet enfant ressemble **tout à fait** *à son père.* (...exact, în totul, leit...)
Je l'ai cherché partout, mais je l'ai retrouvé **tout de même** *à la sortie du cinéma.* (...totuşi...)
Il parle **tout** *haut,* **tout** *bas.* (...tare de tot, încet de tot)

Observaţie

Formele de superlativ cu *tout* nu sînt aşa de puternice ca cele formate cu *très:*
Il parl **tout** *bas.* (...încet de tot)
Il parle **très** *bas.* (...foarte încet)

d) *Tout* (substantiv) are ca formă de plural *touts* (toturi, întregi):
Plusieurs **touts** *distincts.*

SISTEMUL INTEROGATIV-RELATIV

PRONUMELE INTEROGATIVE

§ 472. Pronumele interogative au următoarele forme:

1. Forme *simple* invariabile:

qui? que? quoi?

2. Forme *perifrastice* invariabile:

qui est-ce qui?	**qu'est-ce qui?**
qui est-ce que?	**qu'est-ce que?**

3. Forme *compuse* variabile:

	MASCULIN	FEMININ
SINGULAR	**lequel?** **duquel?** **auquel?**	**laquelle?** **de laquelle?** **à laquelle?**
PLURAL	**lesquels?** **desquels?** **auxquels?**	**lesquelles?** **desquelles?** **auxquelles?**

Observații

1. Formele pronumelor interogative (în afară de cele perifrastice) sînt identice cu cele ale pronumelor relative.

2. Pe cînd forma pronumelui interogativ este determinată mai ales de natura substantivului pe care îl reprezintă (nume de ființă sau de lucru), forma pronumelui relativ e determinată de funcția pe care o îndeplinește în propoziție.

Întrebuințarea formelor simple

§ 473. Formele simple invariabile **qui? que? quoi?** sînt folosite în următoarele situații:

QUI reprezintă numai nume de persoană și poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

1. de subiect:

Qui *a téléphoné?* (Cine...?)
Qui *te l'a dit?*

2. de nume predicativ:

Qui *êtes-vous?* (Cine...?)
Qui *sont ces gens-là?*

3. de complement direct:

Qui *cherchez-vous?* (Pe cine...?)
Qui *as-tu rencontré?*

4. de complement indirect precedat de o prepoziţie:
À qui *avez-vous remis la lettre?* (Cui...?)
À qui *parle-t-elle?* (Cu cine...?)
De qui *parlez-vous?* (De cine...?)
Avec qui *viendra-t-il?* (Cu cine...?)
Chez qui *êtes-vous allé?* (La cine...?)
Pour qui *travaille-t-il?* (Pentru cine...?)
Sur qui *comptez-vous?* (Pe cine...?)

5. de complement de agent:
Par qui *fut-il battu?* (De cine...?)

6. de complement al adjectivului:
De qui *est-il digne?* (De cine...?)

Observaţii

1. Din exemplele de mai sus rezultă că, în afară de cazul cînd îndeplineşte funcţia de subiect, pronumele **qui** este urmat de inversiunea subiectului. În limba familiară însă, **qui** cu rol de complement poate fi exprimat la sfîrşitul propoziţiei, subiectul precedînd, în acest caz, verbul:
Vous cherchez **qui?**
Vous parlez **de qui?**
Il travaille **pour qui?**

2. **Qui** este, în general, considerat de genul masculin la singular. Cînd are funcţia de nume predicativ, pronumele **qui** poate fi urmat de verbul *être* acordat la persoana a III-a plural:
Qui *ont été vos guides?*
Qui *étaient ces garçons?*

3. Pronumele **qui** este folosit în interogaţiile indirecte cu aceleaşi funcţii sintactice:
Je me demande **qui** *a téléphoné?* (... cine ...)
J'ignore **qui** *vous êtes.* (... cine ...)
Nous voudrions savoir **à qui** *elle a parlé.* (... cu cine ...)
Dites-moi **de qui** *est cette chanson* (... de cine ...)

QUE reprezintă, în general, nume de lucruri şi poate îndeplini următoarele funcţii sintactice:

1. de subiect al unor verbe impersonale:
Que *se passe-t-il?* (Ce se petrece, ce se întîmplă?)
Qu'*y a-t-il?* (Ce este, ce se întîmplă?)
Qu'*adviendra-t-il?* (Ce se va întîmpla?)
Que *manque-t-il?* (Ce lipseşte?)

Notă

În acest caz, *il* este considerat subiect *gramatical*, iar *que* subiect *real*, ceea ce corespunde răspunsului la întrebarea:
Que *s'est-il passé?*
Il s'est passé quelque chose de grave.

2. de nume predicativ putînd reprezenta atît fiinţe cît şi lucruri:
Qu'*êtes-vous donc, vous qui parlez?* (Ce sînteţi voi...?)
Que *deviendra-t-il?*
Qu'*était ma vie, si tout cela était vrai?*

3. de complement direct:

Que *faites-vous?* (Ce...?)
Qu'*en dit-il?* (Ce spune el de toate astea?)
Que *cherchez-vous?* (Ce...?)

4. de complement circumstanţial fără prepoziţie avînd sensuri diferite:

Que *gagne-t-il par mois?* (Cît...?)
Que *sert de s'irriter?* (La ce serveşte...?)

Urmat de o negaţie *(ne* sau *ne... pas)* este folosit în limba literară cu înţelesul de *pourquoi* (de ce):

Que *ne vient-il pas?* (**Que** *ne vient-il?)*
Que *ne le disiez-vous?*

Observaţii

1. În interogaţia indirectă, **que** se foloseşte numai înaintea unui infinitiv:
Je ne sais **que** *devenir.*
Il n'a su **que** *dire.*
La pauvre mère ne sait plus **qu'***inventer.*
Cu această valoare, **que** este deseori înlocuit, în limba curentă şi uneori în cea literară, de **quoi**:
Je n'aurais pas su **quoi** *répondre.* (H. Bosco).

2. În toate celelalte cazuri, în interogaţia indirectă se foloseşte **ce qui** şi **ce que** (a se vedea § 50).

QUOI reprezintă numai lucruri şi poate avea în propoziţie următoarele funcţii:

1. de subiect într-o propoziţie fără verb:
Quoi *de plus émouvant?* (Ce e mai emoţionant?)
Quoi *de neuf?* (Ce mai e nou?)

2. de nume predicativ folosit înaintea infinitivului:
Quoi *devenir?*
sau după verb:
Tu deviendras **quoi?** (Ce ai să devii?)

3. de complement prepoziţional:
À **quoi** *penses-tu?* (La ce te gîndeşti?)
Par quoi *commencer?* (Cu ce să începem?)
Sur quoi *faut-il compter à présent?* (Pe ce...?)

4. de complement direct înaintea unui infinitiv:
Quoi *faire maintenant?*

Observaţii

1. În interogaţia indirectă, **quoi** poate fi complement direct (mai ales în limba familiară):
Elle ne sait plus **quoi** *inventer.*
Je ne savais **quoi** *répondre.*
În această situaţie, **quoi** înlocuieşte pronumele **que** din limba literară:
Je ne savais **que** *répondre.*

2. Tot în interogaţia indirectă, **quoi** poate fi complement precedat de o prepoziţie:
J'ignore **à quoi** *cela peut servir*
Dites-moi **de quoi** *vous avez à vous plaindre.*
Je voudrais savoir **par quoi** *commencer.*

Întrebuinţarea formelor perifrastice

§ **474.** Formele perifrastice sînt foarte des folosite în limba vorbită, dar numai în interogaţia directă. Unele pronume interogative perifrastice pot fi folosite numai pentru *persoane*, altele numai pentru *lucruri*.

a) Pentru *persoane* se folosesc:

QUI EST-CE QUI cu rol de subiect, echivalent cu pronumele interogativ simplu **qui**:
Qui est-ce qui *a téléphoné?* (Cine...?)
(Qui *a téléphoné?)*
Qui est-ce qui *te l'a dit?*
(Qui *te l'a dit?***)**

QUI EST-CE QUE este echivalent tot cu **qui**, dar poate îndeplini următoarele funcţiuni sintactice:

1. de nume predicativ:
Qui est-ce que *vous êtes?* (Cine...?)
(Qui *êtes-vous?)*

2. de complement direct:
Qui est-ce que *vous cherchez?* (Pe cine...?)
(Qui *cherchez-vous? — Vous cherchez* **qui***?)*

3. de complement indirect precedat de o prepoziţie:
À qui est-ce qu'*il faut s'adresser?* (La cine...?)
(À qui *faut-il s'adresser?)*
Avec qui est-ce que *tu viendras?* (Cu cine...?)
(Avec qui *viendras-tu? — Tu viendras* **avec qui***?)*
De qui est-ce que *vous parlez?* (De cine...?)
(De qui *parlez-vous? — Vous parlez* **de qui***?)*
Chez qui est-ce que *vous allez?* (La cine...?)
(Chez qui *allez-vous? — Vous allez* **chez qui***?)*
Sur qui est-ce que *vous comptez?* (Pe cine...?)
(Sur qui *comptez-vous — Vous comptez* **sur qui***?)*

Observaţii

1. În unele cazuri, folosirea pronumelui perifrastic în locul celui simplu contribuie la precizarea sensului întrebării. Astfel, propoziţia *Qui voit Pierre?* este echivocă întrucît nu se poate şti dacă pronumele **qui** este subiect *(Qui est-ce qui voit Pierre?)* sau complement *(Qui est-ce que Pierre voit?)*

2. În general însă, pronumele **qui** cu rol de subiect este mai des folosit decît forma perifrastică corespunzătoare **qui est-ce qui**, aceasta datorită faptului că inversiunea subiectului nu este obligatorie.

3. În schimb, în limba vorbită **qui est-ce que** înlocuieşte în mod curent pe **qui** cu rol de complement direct:
Qui est-ce qu'*elle a encore invité?*

Pe lîngă avantajul ordinii normale *subiect + verb*, **qui-est-ce que** subliniază funcţia de complement a pronumelui interogativ.

4. Construcţia *prepoziţie* + **qui est-ce que,** considerată multă vreme ca greoaie şi nerecomandabilă, a devenit curentă şi în limba scrisă.

b) Pentru *lucruri* se folosesc:

QU'EST-CE QUI cu rol de subiect, corespunzător cu **que**:

Qu'est-ce qui *s'est passé?* (Ce...?)
(Que *s'est-il passé?)*
Qu'est-ce qui *arrive?*
(Qu'*arrive-t-il?)*

De remarcat că în această situaţie **qu'est-ce qui** este subiectul real al unui verb impersonal, ca şi pronumele corespunzător **que.** Însă înaintea unui verb personal, forma perifrastică **qu'est-ce qui** devine obligatorie:

Qu'est-ce qui *vous empêche de venir?* (Ce...?)
Qu'est-ce qui *vous intéresse?*
Qu'est-ce qui *se trouve dans cette boîte?*

QU'EST-CE QUE corespunde pronumelui interogativ simplu **que** în următoarele funcţii sintactice:

1. de complement direct:

Qu'est-ce que *tu veux?* (Ce...?)
(Que *veux-tu?)*
Qu'est-ce que *vous cherchez?*
(Que *cherchez-vous?)*

Observaţii

1. Cu verbele care nu acceptă inversiunea pronumelui *je,* forma **qu'est-ce que** este singura posibilă:

Qu'est-ce que *j'entends?*
Qu'est-ce que *je prends?*

2. Dealtfel, **qu'est-ce que** este mult mai frecvent decît **que,** atît în limba vorbită cît şi în cea scrisă.

3. În interogaţia indirectă *qu'est-ce qui* este înlocuit prin **ce qui,** iar *qu'est-ce que* prin **ce que:**

Je me demande **ce qui** *vous empêche de venir.*
(Qu'est-ce qui *vous empêche de venir?)*
J'ignore **ce qu'***il a fait.*
(Qu'est-ce qu'*il a fait?)*
Dites-moi **ce que** *vous voyez.*
(Qu'est-ce que *vous voyez?)*

2. de nume predicativ:

Qu'est-ce qu'*il était de son vivant?* (Ce...?)
(Qu'*était-il de son vivant?)*
Qu'est-ce que *je deviendrai maintenant?*

Observaţii

1. Menţionăm o formă perifrastică cu valoare de complement prepoziţional avînd în compunerea ei pronumele interogativ **quoi**:

À quoi est-ce que *cela sert?* (La ce ...?)
(À quoi *cela sert? — Cela sert* **à quoi?)**
De quoi est-ce que *vous parlez?* (Despre ce ...?)
(De quoi *parlez-vous? — Vous parlez* **de quoi?)**

2. În limba familiară apar unele forme perifrastice întărite ca *qui est-ce que c'est qui* (pentru **qui est-ce qui**), *qu'est-ce que c'est que* (pentru **qu'est-ce que**) care apar uneori şi în limba literară:

Qu'est-ce que c'est que *ce bruit?* (V. Hugo)
Aceste forme nu sînt însă recomandabile.

Întrebuinţarea formelor compuse

§ 475. Formele compuse ale pronumelor interogative conţin adjectivul interogativ *quel* precedat de *le, la, les:* **lequel, laquelle, lesquels, lesquelles.** *Le* şi *les* se contractă în contact cu prepoziţiile *à* şi *de:* **auquel, auxquels, auxquelles, duquel, desquels, desquelles.**

Formele compuse prezintă următoarele particularităţi:

1. Au un *antecedent* (substantiv sau pronume) care poate fi exprimat înaintea pronumelui interogativ:

Parmi ces livres, **lequel** *préférez-vous?*

sau după acest pronume:

Lequel *préférez-vous de ces livres?*

Antecedentul poate fi subînţeles, el aparţinînd contextului sau situaţiei în care apare întrebarea:

Lequel *préférez-vous?*

Prezenţa antecedentului condiţionează folosirea formelor compuse şi constituie particularitatea lor esenţială faţă de formele simple.

2. Se pot referi atît la fiinţe cît şi la lucruri, masculine sau feminine, la plural sau la singular:

Lequel *de ces poètes préférez-vous?*
Parmi ces étoffes, voyez **laquelle** *vous plairait le plus?*

3. Se folosesc atît în interogaţia directă cît şi în cea indirectă:

Lequel *des enfants est le plus vif?*
Je ne sais pas **auquel** *des employés je dois m'adresser.*

4. Indică preferinţa (uneori identitatea) între două sau mai multe fiinţe sau lucruri.

§ 476. Pronumele interogative compuse pot îndeplini următoarele funcţii sintactice:

1. de subiect:

J'hésite entre ces tissus: **lequel** *convient le mieux?* (...care...?)

2. de complement direct:

De toutes ces voitures, **laquelle choisiriez-vous?** (...pe care...?)

Pentru a eluda inversiunea subiectului, limba familiară recurge la perifraza **lequel est-ce que**:

De toutes ces voitures, **laquelle est-ce que** *vous choisiriez?*

3. de complement prepoziţional:

Auquel *de tes amis veux-tu faire ce cadeau?* (Căruia...?)
Duquel *de vos élèves êtes-vous mécontent?* (De care dintre...?)
Avec lequel *de ces ingénieurs voulez-vous collaborer?* (Cu care dintre...?)
Chez lequel *de tes amis es-tu allé?* (La care dintre...?)
Par lequel *commencerons-nous?* (Cu care...?)
Je ne sais sur lequel *des deux il faut compter.* (...pe care din cei doi...?)

ADJECTIVUL INTEROGATIV

§ 477. Adjectivul interogativ se acordă în gen şi număr cu substantivul pe care îl însoţeşte şi are următoarele forme:

	SINGULAR	PLURAL
MASCULIN	**quel**	**quels**
FEMININ	**quelle**	**quelles**

Observaţii

1. În codul oral, acest acord este perceput numai în legătură consonantică:
Quels ennuis [kelzɑnɥi]
Quelles idées [kɛlzide]

2. **Quel** este folosit şi ca adjectiv exclamativ:
Quel *bonheur!* (Ce fericire!)

§ 478. Adjectivul interogativ se foloseşte, cu valori diferite, în următoarele situaţii:

1. **Quel** poate exprima identitatea:
Quelle *est donc cette jeune fille qui chante?* (Cine e...?)
Quel *est le but de la vie?* (Care e...?)
sau calitatea:
Quelle *est la valeur de cet homme?* (Care e...?)

2. Adjectivul **quel** poate fi un simplu epitet fiind, în acest caz, urmat de un substantiv:
Quel *film avez-vous vu cette semaine?* (Ce film...?)
Dacă substantivul determinat de **quel** este subiectul propoziţiei, nu se face inversiunea:
Quel *médecin lui a prescrit ce régime?* (Care medic...?)
Inversiunea subiectului apare însă dacă substantivul precedat de **quel** este complement direct:
Quel *médecin avez-vous consulté?* (Ce medic...?)

3. **Quel** poate fi nume predicativ fiind în acest caz urmat, în general, de verbul *être:*

Quelle *a été la cause de cet accident?* (Care a fost...?)
Quelle *est votre place?*

După cum se poate vedea din aceste exemple, **quel** cu rol de nume predicativ implică inversiunea subiectului. Dacă acest subiect este exprimat la începutul enunțului, el trebuie reluat după verb de un pronume corespunzător:

Votre place, **quelle** *est*-**elle?**

4. În interogațiile indirecte, **quel** cu rol de epitet nu atrage inversiunea subiectului:

Je vous demande **quel** *film vous avez vu.*
*(***Quel** *film avez-vous vu?)*

Dar cînd e urmat de verbul *être* sau *devenir*, **quel** cu rol de nume predicativ antrenează inversiunea subiectului:

Je demande **quelle** *est votre place.*

5. Folosit ca adjectiv exclamativ, **quel** poate fi urmat de un substantiv cu rol de subiect:

Quelle *chance l'a favorisé!* (Ce noroc...!)

sau de un substantiv cu rol de complement:

Quelle *chance il a!*

fără inversiunea subiectului.

Quel exclamativ poate fi și nume predicativ, mai ales urmat de un verb la forma negativă:

Quel *ne fut pas mon étonnement!* (Nu mică-mi fu...)

Această construcție aparține însă limbii literare.

Quel exclamativ poate fi folosit și fără verb:
Quel *bonheur!* (Ce...!)

ADVERBE ŞI LOCUŢIUNI INTEROGATIVE

§ 479. EST-CE QUE este locuțiunea adverbială interogativă cea mai frecventă pentru că permite folosirea ordinii normale *subiect* + *verb* în propoziția interogativă:

Est-ce qu'*il est venu? (Est-il venu?)*

Locuțiunea adverbială interogativă **est-ce que** e folosită numai în interogația directă în următoarele situații:

1. cînd interogația se referă la verbul propoziției:

Est-ce qu'*on va se promener?*

2. cu adjectivul interogativ **quel:**

Quelle heure **est-ce qu'***il est?*

3. cu pronumele interogative **qui, quoi,** lequel cînd sînt însoțite de o prepoziție:

Avec qui **est-ce qu'***il viendra?*

À quoi **est-ce que** *vous pensez?*
Contre lequel **est-ce que** *vous avez joué?*

4. cu alte adverbe interogative:
Quand **est-ce qu'***il viendra?*
Comment **est-ce qu'***il a fait?*

Observaţie

Aceste ultime construcţii, considerate multă vreme ca greoaie şi nerecomandabile, sînt frecvent folosite în limba curentă şi în cea literară.

§ 480. Adverbul interogativ SI este folosit numai în interogaţia indirectă care se referă la acţiunea exprimată de verb:
Je ne sais pas **si** *elle viendra.*
(Est-ce qu'elle viendra?)

Printre celelalte adverbe interogative menţionăm: **combien, comment, où, pourquoi, quand** etc. care pot fi întărite prin **est-ce que:**
Combien *de concurrents y avait-il?*
Pourquoi est-ce qu'*il est venu si tard?*

Observaţii

1. La acestea poate fi adăugată şi locuţiunea adverbială **est-ce**, care e forma interogativă a galicismului **c'est :**
Est-ce *lui qui est venu?*
Est-ce *là que vous l'avez rencontré?*
Evident, întrebarea poate fi marcată, şi în acest caz, numai de intonaţie:
C'est lui qui est venu?

2. Pentru interogaţia indirectă se va folosi **si c'est :**
Je me demande **si c'est** *lui qui est venu.*
Pentru toate problemele privind aspectele morfosintactice ale interogaţiei, a se vedea şi **§ 41—49.**

PRONUMELE RELATIVE

§ 481. În general, pronumele relative reprezintă un substantiv sau un pronume numite *antecedent* şi introduc o propoziţie subordonată relativă, care determină acest antecedent; astfel, în enunţul:
Prenez ce journal **qui** *est sur la table.*
pronumele relativ **qui** reprezintă substantivul *ce journal* şi introduce în acelaşi timp propoziţia subordonată *qui est sur la table.*

Observaţie

Uneori, pronumele relativ este folosit *fără antecedent*, el avînd în acest caz valoarea unui pronume nehotărît:
Raconte ton histoire **à qui** *veut l'entendre.*
(Spune povestea asta cui vrea s-o asculte)

Pronumele relative pot fi *simple:*

Je regarde ces enfants **qui** *jouent sur la place.*

sau *compuse:*

Ouvrez ce tiroir dans **lequel** *j'ai rangé vos papiers.*

PRONUMELE RELATIVE SIMPLE

§ 482. Formele pronumelor relative simple sînt:
Qui, que, quoi, dont, où.

Observaţii

1. Aceste pronume sînt invariabile, ele putînd reprezenta atît substantive la plural, cît şi la singular, substantive masculine, cît şi feminine.

2. **Qui, que, dont** pot avea ca antecedent un nume de persoană sau de lucru, pe cînd **quoi** şi **où** reprezintă numai nume de lucruri.

3. **Qui, que, quoi** pot fi uneori folosite fără antecedent.

Folosirea pronumelor relative simple depinde de funcţiunea lor în propoziţia relativă pe care o introduc.

§ 483. QUI, folosit cu antecedent, poate îndeplini următoarele funcţiuni:

1. Ca *subiect*, pronumele **qui** poate reprezenta nume de fiinţe sau de lucruri, la singular sau la plural, de genul masculin sau feminin şi are înţelesul de *care:*

Cet homme, **qui** *est mon voisin, chante du matin au soir.*
Chassez ce chien **qui** *aboie.*
J'ai remonté la pendule **qui** *était arrêtée.*
Toi **qui** *es si compétent en la matière, tu trouveras fort bien la solution.*
L'enfant se faufila entre les badauds **qui** *faisaient cercle autour de l'étalage.*

Observaţii

1. **Qui** poate avea şi un antecedent neutru, fiind precedat în acest caz de pronumele demonstrativ neutru **ce:**

Ce qui *me plaît, c'est sa franchise.* (Ceea ce...).
Ce qui *l'intéresse surtout, c'est la science.*

2. Demonstrativul **ce** poate reprezenta, la rîndul lui, o propoziţie:

Il n'a rien écrit, **ce qui** *est vraiment inquiétant.*

3. Cu acelaşi sens se foloseşte şi substantivul *chose:*

On ne trouve pas les documents, **chose qui** *entraînera de sérieux retards.* (... fapt care, ceea ce ...)

4. Antecedentul neutru poate fi reprezentat de *rien:*

Il n'y a là **rien qui** *me plaise.*

2. Cu rol de complement indirect, **qui** este întotdeauna precedat de o prepoziție și reprezintă, în general, nume de persoane:

Je ne connais pas l'homme **à qui** *tu as parlé.* (... căruia i-ai vorbit)

La personne **de qui** *je vous ai parlé doit passer cet après-midi.* (... de care ți-am vorbit...)

C'est l'ami dans la maison **de qui** *nous devons passer nos vacances.* (... în a cărui casă...)

La personne **avec qui** *je parlais est un jeune poète.* (... cu care ...)

Observații

1. **Qui** poate reprezenta, uneori, nume de animale:

J'ai un chien **avec qui** *je me promène souvent.*

2. În limba literară, **qui**, precedat de o prepoziție, este uneori folosit pentru a reprezenta un nume de lucru:

Ce paysage **à qui** *l'automne prêtait de nobles parures.* (G. Duhamel)

Această construcție este însă arhaică, în afară de cazul că antecedentul poate fi personificat:

La République **à qui** *ils ont donné leur vie ne les oubliera pas.*

3. În majoritatea cazurilor, **de qui** este înlocuit de pronumele *dont:*

La personne **de qui** *je vous ai parlé ...*
La personne **dont** *je vous ai parlé ...*

§ 484. QUI, folosit **fără antecedent,** poate îndeplini următoarele funcțiuni:

1. Ca *subiect*, folosit în proverbe, expresii sau enunțuri sentențioase:

Qui *vivra verra.* (Cine va trăi va vedea)
Qui *m'aime me suive.*
Sauve **qui** *peut!*

Observații

1. **Qui ... qui** repetat este o construcție care aparține mai ales limbii literare și are înțelesul de *l'un ... l'autre:*

Tout le monde est en vacances, **qui** *à la mer,* **qui** *à la montagne.* (... care la mare, care la munte)

Tous prenaient comme arme l'objet qui lui tombait sous la main: **qui** *une fourche,* **qui** *une bêche,* **qui** *un rateau.* (... care o furcă, care o sapă, care o greblă)

2. **Qui** poate avea și valoare de pronume neutru, echivalentă cu **ce qui** (ceea ce), în anumite expresii:

Voilà **qui** *va bien.*
Il a tout avoué et, **qui** *mieux est, par écrit.*
(El a mărturisit totul și, mai bine, a făcut-o în scris)

2. Îndeplinind tot rolul de subiect în propoziția relativă pe care o introduce, QUI poate fi, în același timp:

— complement direct al verbului principal:
Invitez **qui** *vous voudrez.* (Invitați pe cine vreți)
Choisissez **qui** *vous plaira.*

— complement prepozițional:
Il raconte son histoire **à qui** *veut l'entendre.* (... oricui, cui ...)
Tout est facile **à qui** *se porte bien.* (Pentru cine e sănătos, totul e ușor)

Pour qui *sait réfléchir, cet événement est plein d'enseignement.* (Pentru cine ştie să gîndească...)

La clientèle se montre toujours reconnaissante **envers qui** *ne la brusque pas.* (... faţă de cine..., faţă de cei care ...)

§ 485. QUE, folosit **cu antecedent,** poate îndeplini următoarele funcţiuni:

1. *Complement direct* reprezentînd atît fiinţe cît şi lucruri:

Il saisit la main **que** *je lui tendais.* (... pe care ...)

Les enfants **que** *tu vois jouer dans la cour sont tous mes élèves.*

Observaţii

1. Antecedentul poate fi demonstrativul neutru **ce** cu care pronumele **que** formează locuţiunea relativă **ce que** (ceea ce):

Ce que *tu me dis ne me surprend guère.*

Il est arrivé en retard, **ce que,** *chez lui, je trouve extraordinaire.*

2. **Que** *urmat de* **il** *neutru* (subiect al unui verb impersonal):

Je fais ce **qu'il** *me plaît.*

s-a pronunţat şi se mai pronunţă încă deseori [ki] în loc de [kil], ceea ce a dus la confuzia, în scris, dintre **qu'il** şi **qui:**

Je sais ce **qu'il** *me reste à faire.*

Je sais ce **qui** *me reste à faire.*

În general, verbele *rester, plaire, arriver* pot fi precedate de **ce qui** sau de **ce qu'il,** pe cînd *convenir, importer, prendre, résulter, se passer* sînt mai des precedate de **ce qui:**

Voilà **ce qui** *se passe.*

3. **Que** poate avea rol de subiect în anumite expresii ca: *Vaille* **que** *vaille* (de bine, de rău); *Coûte* **que** *coûte* (cu orice preţ); *Faites ce* **que** *bon vous semblera* (faceţi ce credeţi).

2. *Nume predicativ,* antecedentul fiind un adjectiv calificativ sau, mai rar, un substantiv:

Insensé **que** *je suis!* (Smintit ce sînt!)

Innocent **qu'** *il était, il a protesté contre cette accusation.* (Inocent cum era...)

Il se passait de manteau, fier **qu'** *il était de sa résistance au froid.*

Le célèbre acteur **qu'** *il est devenu aimait seulement les grands succès.*

Verbul poate chiar lipsi uneori:

La belle chose **que** *la télévision!*

Observaţie

Relativul **que** este folosit, mai ales în limba literară, cu valoare conjuncţională pentru a introduce complemente circumstanţiale de timp:

L'hiver **qu'** *il a fait si froid, nous sommes restés à la campagne.* (Fiind în iarna aceea atît de frig ...)

Il y a deux ans **que** *je ne vous ai écrit.* (Sînt doi ani de cînd ...)

La première fois **que** *je l'ai vu, il m'a paru un peu bizarre.* (Prima dată cînd l-am văzut ...)

§ 486. QUE, folosit **fără antecedent,** apare numai în cîteva expresii: **que** *je sache* (după cîte ştiu), **que** *je crois* (după cîte cred), **que** *tu dis* (nu mai spune):

Il n'est pas venu hier **que** *je sache.*
Je l'admire beaucoup. — **Que** *tu dis!* (Nu mai spune!)

§ 487. QUOI nu poate reprezenta decît nume de lucruri şi este totdeauna precedat de o prepoziţie; antecedentul său poate fi:

1. un pronume neutru *(rien, quelque chose, une chose, ce):*

Il n'est rien **de quoi** *il puisse se formaliser.* (Nu are de ce să se formalizeze)
C'était quelque chose **à quoi** *il n'avait jamais songé.* (Era ceva la care ...)
Ce n'est pas une chose **à quoi** *vous pouvez trouver* **à** *redire.* (Nu e un lucru la care ...)

2. o propoziţie reprezentată de neutrul **ce:**

Venez me voir, **ce à quoi** *je tiens beaucoup.* (Veniţi să mă vedeţi, lucru la care ţin mult)
Il me dit que sans doute il y aurait du verglas demain, **ce à quoi** *je n'avais pas songé.*
Ce à quoi *on tenait surtout, c'est que l'enfant reçut une bonne éducation.* (Lucrul la care ţineam mai ales...)

Propoziţia antecedent poate să nu fie reprezentată de pronumele **ce:**

Prêtez-moi un peu d'argent, **sans quoi** *je ne pourrai payer le taxi.* (Împrumută-mi nişte bani, altfel nu pot plăti taxiul)

Observaţii

1. **Quoi** poate fi folosit fără antecedent după **voici** şi **voilà :**

Voici **par quoi** *je vais commencer.*

2. Există, în limba literară actuală, tendinţa de a folosi relativul **quoi** în locul formei compuse *lequel:*

Les vérités d'emprunt sont celles **à quoi** *l'on se cramponne le plus fortement.* (A. Gide)
Le jardin paraissait rempli d'une vapeur bleue **à travers quoi** *jouait la lune.* (E. Henriot)

§ 488. DONT este totdeauna precedat de un antecedent şi poate reprezenta atît nume de fiinţe, cît şi de lucruri. În propoziţia relativă pe care o introduce, **dont** poate îndeplini următoarele funcţii:

1. de *atribut* cu înţelesul de *(al, a, ai, ale) căruia, căreia, cărora;* cu acest rol, **dont** poate determina:

— subiectul propoziţiei relative:

J'ai un ami **dont** *la mémoire est exceptionnelle.* (... a cărui memorie ...)
Voici un arbre **dont** *les feuilles tombent.* (... ale cărui frunze...)
L'escalier, **dont** *les marches étaient en bois, aboutissait au milieu d'un corridor.* (... ale cărei trepte...)

— complementul direct al propoziţiei relative:

Ce roman, **dont** *vous connaissez l'auteur, est mon livre de chevet.* (... al cărui autor îl cunoaşteţi...)
Cette montagne, **dont** *vous voyez le sommet, est un volcan éteint.* (Acest munte, al cărui vîrf îl vedeţi...)
Voici le professeur **dont** *je connais les élèves.* (... ai cărui elevi îi cunosc)

— numele predicativ exprimat printr-un substantiv:

L'écrivain, **dont** *mon frère est le secrétaire, voyage beaucoup.* (... al cărui secretar e fratele meu...)

Le lycée, **dont** *il est le directeur, a d'excellents professeurs.* (... al cărui director este...)

Observaţie

De remarcat că în propoziţia introdusă prin *dont* cu rol de atribut, ordinea termenilor este cea progresivă: *subiect + predicat + complement.* În unele cazuri (pronumele relativ determină un complement direct sau numele predicativ), propoziţiile corespunzătoare din limba română au o topică diferită:

Ce roman, **dont** *vous connaissez l'auteur...* (Acest roman, al cărui autor îl cunoaşteţi...)

L'écrivain, **dont** *mon frère est le secrétaire...* (Scriitorul, al cărui secretar e fratele meu...)

2. de *complement al unui adjectiv* cu înţelesul de *de care:*

C'est une voiture **dont** *je suis satisfait.*

Il a un fils **dont** *il est fier.*

3. de *complement indirect* sau *prepoziţional* al verbului din propoziţia relativă:

C'est une belle région **dont** *j'ai beaucoup entendu parler.* (...de care, despre care...)

Prenez ces médicaments **dont** *vous aurez certainement besoin.* (... de care...)

Vous nous avez offert des fleurs **dont** *nous vous remercions vivement.* (... pentru care ...)

La famille **dont** *il descend est originaire de la campagne.* (...din care se trage...)

Ces pêcheurs sont armés d'une baguette pointue **dont** *ils piquent adroitement leur proie.* (... cu care ...)

4. de *complement al unui pronume nehotărît* exprimînd cantitatea sau *al unui numeral:*

Il avait invité ses amis **dont** *je connaissais quelques-uns.* (...dintre care, din care...)

Il m'a offert quelques livres **dont** *deux étaient reliés.*

În acest caz, deseori propoziţia relativă nu are verbul exprimat:

Il avait huit enfants **dont** *six filles.* (... dintre care...)

Il y avait plusieurs invités **dont** *notre ancien professeur.*

Je possède plusieurs livres de cette collection, **dont** *quelques-uns reliés.*

Observaţii

1. Relativul **dont** poate avea ca antecedent pronumele demonstrativ neutru **ce:**

Voilà **ce dont** *je doute.* (Iată de ceea ce mă îndoiesc)

C'est là **ce dont** *je voulais vous entretenir.* (Despre acest lucru voiam să vă vorbesc)

sau pronumele nehotărît **rien:**

Ne faites **rien dont** *vous ayez à rougir.* (Nu faceţi nimic de care să vă fie ruşine)

2. **Dont** nu poate determina un complement indirect, fiind în acest caz înlocuit de **de qui** dacă antecedentul e un nume de persoană:

Le peintre à l'œuvre **de qui** *je m'intéresse est à la fois graveur.* (Pictorul de a cărui operă mă preocup este ...)

C'est l'homme à la réputation **de qui** *il a voulu nuire.*

sau de un pronume relativ compus *(duquel, de laquelle, desquels, desquelles)* dacă antecedentul e un nume de lucru:

C'est un projet à l'élaboration **duquel** *j'ai beaucoup travaillé.* (... la a cărui elaborare ...)

§ 489. OÙ, care e un adverb relativ, nu poate reprezenta decît nume de lucruri şi îndeplineşte funcţia de complement circumstanţial de loc:

La pièce **où** *il travaille n'est pas assez claire.* (... în care ...)

sau de timp:

Le jour **où** *je vous vois est une fête pour moi.* (... în care, cînd...)

Où este deseori precedat de o prepoziţie *(de, par, jusque):*

Le pays lointain **d'où** *il vient...* (... din care vine)

Je connais le chemin **par où** *je dois passer.* (... pe unde...)

Observaţii

1. **D'où** poate introduce un termen care exprimă o consecinţă:

Il ne s'y attendait pas, **d'où** *sa surprise.*

2. **Où** poate avea ca antecedent un adverb de loc *(là, ici, partout):*

Je l'ai laissé **là où** *vous l'avez rencontré.*

Partout où *il ira, les gens seront mécontents de lui.*

PRONUMELE RELATIVE COMPUSE

§ 490. Formele pronumelor relative compuse sînt:

	MASCULIN	FEMININ
SINGULAR	**lequel** **duquel** **auquel**	**laquelle** **de laquelle** **à laquelle**
PLURAL	**lesquels** **desquels** **auxquels**	**lesquelles** **desquelles** **auxquelles**

Observaţii

1. Pronumele relativ compus este variabil şi se acordă în gen şi număr cu antecedentul său.

2. Aceste pronume au întotdeauna un antecedent şi pot reprezenta nume de fiinţe sau de lucruri.

§ 491. Pronumele relativ compus se întrebuinţează în următoarele cazuri:

1. Pronumele relativ compus este folosit în mod obligatoriu dacă relativul e precedat de o prepoziţie (în afară de prepoziţia *de*) şi are ca antecedent un nume de lucru:

L'arbuste, **derrière lequel** *elle se cachait, était un rosier.* (Arbustul în spatele căruia ...)

Cette recherche, **sur laquelle** *nous fondons de grands espoirs, touche à sa fin.*
L'énergie, **avec laquelle** *il mène toute chose, est inépuisable.*
Il m'a envoyé plusieurs livres, **parmi lesquels** *il y avait deux dictionnaires.*

2. Formele compuse care conţin prepoziţia **de** *(duquel, de laquelle, desquels, desquelles)* sînt înlocuite prin DONT, în afară de cazul în care pronumele relativ determină un complement indirect (a se vedea şi § 488):

Le pays, à l'avenir **duquel** *je pense, exige de nous tous de grands efforts.* (Ţara, la al cărei viitor mă gîndesc...)

Les gens intelligents, au nombre **desquels** *il se compte, sont du même avis.* (... printre care se numără şi el...)

3. Formele compuse **care conţin prepoziţia à** *(auquel, à laquelle, auxquels, auxquelles)* sînt folosite în mod obligatoriu, dacă antecedentul este un nume de lucru:

Cette nouvelle science, **à laquelle** *je m'intéresse, se développe rapidement.*

Observaţii

1. Dacă antecedentul este un nume de persoană, forma compusă este înlocuită prin **à qui**:

La jeune fille **à qui** *j'ai parlé est ma cousine.* (Tînăra cu care am vorbit ...)

2. În limba familiară însă, relativul compus este deseori folosit cu un antecedent nume de persoană:

La jeune femme **à laquelle** *j'ai parlé est ma cousine.*

chiar şi atunci cînd relativul este precedat de alte prepoziţii:

Voici le camarade **avec lequel** *je sors le plus souvent.*
Il y avait plusieurs personnes **parmi lesquelles** *mon ami aussi.*

4. Cu rol de subiect şi de complement direct, pronumele relativ compus este puţin folosit şi numai:

— în stilul juridic şi administrativ:

Les témoins ci-présents **lesquels** *avaient déclaré...*

— în limba literară, atunci cînd relativul este precedat de două substantive de gen diferit:

C'est la maison d'un ami, **laquelle** *n'est pas neuve.*
Il y a une édition de ce livre, **laquelle** *se vend fort bien.*
La lettre était déposée dans un coffret clos, **lequel** *se dissimulait dans la mousse.*

În acest caz, pronumele relativ compus precizează antecedentul prin însăşi forma sa şi evită astfel un echivoc.

ADJECTIVUL RELATIV

§ 492. Adjectivul relativ are aceleaşi forme cu pronumele relativ compus:

Ces biens ont été mis en vente, **lesquels** *biens comprennent...*

Adjectivul relativ nu se foloseşte decît în stilul juridic şi administrativ:

Le témoin déclare avoir reçu mille francs, **laquelle** *somme a été versée le 10 janvier.*

Observație

În limba literară poate fi întîlnită expresia **auquel cas** (în care caz):

Vous serez peut-être absent, **auquel cas** *vous me préviendrez.*

Dar și în acest caz, în limba curentă se va prefera o exprimare echivalentă, fără adjectiv relativ:

Vous serez peut-être absent, **et dans ce cas** *vous me préviendrez.*

PRONUMELE PERSONALE

§ 493. Pronumele personale au forme deosebite pentru cele trei persoane gramaticale:

— persoana I (cea care vorbește):

Je *suis arrivé ce matin.*
Nous *partirons demain.*
C'est **moi** *qui ai envoyé cette lettre.*

— persoana a II-a (căreia ne adresăm):

Tu *viendras demain, n'est-ce pas?*
Vous *avez un train qui part à minuit.*
Je crois que **vous vous** *trompez.*

— persoana a III-a (despre care se vorbește):

Il *est venu avec sa sœur.*
Elle *vient d'arriver.*
Ils (elles) *ont de la chance.*

Observații

1. Pronumele de persoana a III-a reprezintă, de cele mai multe ori, un substantiv exprimat anterior, pe cînd cele de persoana a II-a și I indică numai locutorii angajați în dialog. De asemenea, pronumele de persoana a III-a este singurul care poate reprezenta și un nume de lucru.

2. Numai pronumele de persoana a III-a are unele forme deosebite pentru a indica genul masculin, feminin și uneori neutru.

3. Majoritatea pronumelor personale au forme speciale pentru a indica numărul singular sau plural.

§ 494. Pronumele personale prezintă două rînduri de forme:

— pronumele *neaccentuate* care însoțesc întotdeauna un verb și nu implică în pronunțarea lor un accent de intensitate:

Je *chante.* **Tu** *lis.* **Il** *est dans sa chambre.*

Pronumele neaccentuate se mai numesc și **conjuncte** întrucît nu pot fi despărțite de verbul pe care îl însoțesc.

— pronumele *accentuate* sînt marcate în pronunțare de un accent de intensitate. Aceste pronume sînt, în majoritatea lor, **disjuncte**, putînd fi separate de verb printr-un alt termen sau printr-o pauză.

Moi, *j'irai me promener, et* **toi?**

Observaţie

Distincţia dintre pronumele accentuate şi cele neaccentuate nu este marcată de forme deosebite pentru toate persoanele gramaticale. Astfel, dacă pronumele *moi, toi, eux* sînt întotdeauna accentuate, pronumele personale *tu, il, ils, elle, elles, le, la, lui, leur, nous, vous* pot fi accentuate sau nu, după funcţiunea lor sintactică şi după distribuirea lor în enunţ. De aceea e preferată clasificarea în *pronume conjuncte* şi *pronume disjuncte.*

PRONUMELE PERSONAL SUBIECT

§ 495. Formele pronumelor personale cu rol de subiect sînt următoarele:

	SINGULAR				PLURAL			
PERSOANA	I	II	III		I	II	III	
			MASC.	FEM.			MASC.	FEM.
Forme conjuncte	**je**	**tu**	**il**	**elle**	**nous**	**vous**	**ils**	**elles**
Forme disjuncte	**moi**	**toi**	**lui**	**elle**	**nous**	**vous**	**eux**	**elles**

Observaţii

1. Formele *elle, elles, nous, vous* fiind atît pronume conjuncte cît şi disjuncte, deosebirea dintre ele rezultă din context şi după locul pe care îl ocupă în propoziţie.

2. Pronumele *il*, înregistrat ca masculin, poate avea şi o valoare de pronume neutru atunci cînd e subiectul unui verb impersonal sau al unei expresii impersonale.

Întrebuinţarea formelor conjuncte

§ 496. Pronumele personale conjuncte cu rol de subiect însoţesc întotdeauna un verb la mod personal (în afară de imperativ). Pronumele *je, tu* şi, în lipsa unui subiect exprimat prin substantiv, pronumele *il* constituie singura modalitate de deosebire a formelor verbale care se pronunţă identic:

Je *prends*, **tu** *prends*, **il** *prend.*

Pronumele subiect îşi are locul, în mod normal, înaintea verbului. În următoarele cazuri însă el este exprimat *după* verb:

1. În propoziţiile interogative directe construite cu inversiunea subiectului:

*Viendra-t-***il**? *Où vas-***tu**?

2. În anumite propoziţii exclamative:

*Est-***il** *bête!* (Ce prost e!)

3. În mod facultativ după unele adverbe modale ca *peut-être* (poate), *sans doute* (fără îndoială), *en vain* (în zadar), *aussi* (de aceea):

J'ai marché toute la journée, aussi **suis-je** *très fatigué.*
*Peut-être ne viendra-t-***il** *pas.*

4. În propoziţiile incidente intercalate sau nu:
Je m'en irai, me **dit-elle**, *et je ne reviendrai plus.*
Où vas-tu? **cria-t-il** *de loin.*

Observaţii

1. Dacă verbul este la un timp compus, pronumele subiect inversat este exprimat între auxiliar şi participiul trecut:
*Où as-***tu** *été? S'en est-***il** *allé?*

2. Plasat înaintea verbului, pronumele subiect este neaccentuat, iar după verb este întotdeauna accentuat, în afară de pronumele *je: Pouvais-***je** *faire autre chose?*

§ 497. Formele conjuncte ale pronumelui personal subiect nu pot fi despărţite de verb decît de următoarele categorii de cuvinte:

— negaţia *ne:*
Elle **ne** *viendra plus chez nous.*

— unul sau două pronume complemente, eventual precedate de negaţia *ne:*
Je **leur** *ai écrit à plusieurs reprises.*
Nous **ne les** *avons pas vus.*
Cette fameuse lettre, il **ne me l'***a jamais montrée.*
*J'***y** *vais. Il* **m'en** *veut.*

— un pronume reflexiv:
Elles **se** *sont bien amusées.*

Observaţii

1. În mod excepţional pronumele *je* este accentuat şi despărţit de verb printr-un adjectiv în formula:
Je, *soussigné, déclare* ... (Subsemnatul declar ...)

2. De asemenea, *nous*, folosit în stilul solemn (pentru *je*) de o autoritate de stat, poate fi despărţit de verb:
Nous, *maire de la commune, décidons* ... (Noi, primarul comunei, hotărîm ...)

§ 498. În general, dacă verbele au acelaşi subiect şi sînt coordonate sau juxtapuse, pronumele subiect poate fi exprimat o singură dată, înaintea primului verb:
Il *entra, salua tout le monde et s'assit.*
Je *ne veux, ni ne dois obéir.*

Pronumele subiect va trebui însă repetat în următoarele cazuri:

1. Dacă verbele nu sînt la acelaşi mod şi timp:
J'*avais reçu une lettre et* **je** *la lisais.*

2. Dacă propoziţiile respective sînt coordonate cu conjuncţiile *donc, car:*
Je *pense,* **donc** *je suis.*
Il *n'est pas venu car* **il** *est tombé malade.*

3. Dacă o propoziţie afirmativă urmează după una negativă şi invers:
Il *ne menaçait plus,* **il** *suppliait maintenant.*

4. Repetarea pronumelui subiect se face deseori şi în afara acestor cazuri, mai ales pentru a da relief acţiunilor respective:

Il *rit*, **il** *applaudit*, **il** *était heureux.*

§ 499. Pronumele **il** are valoarea unui pronume *neutru* în următoarele cazuri:

1. Cînd însoţeşte un verb impersonal propriu-zis exprimînd fenomene atmosferice:

Il *pleuvait à verse.*
Il *neige depuis hier soir.*

În acest caz, *il* nu exprimă nimic, indicînd numai locul subiectului care lipseşte.

2. Cînd însoţeşte un verb personal folosit în mod accidental ca verb impersonal:

Il *est venu beaucoup de monde.* (A venit multă lume)
Il *nous reste encore quelques minutes.* (Ne mai rămîn...)
Il *faisait froid ce matin-là.* (Era frig...)

În această situaţie, *il* este subiectul gramatical al verbului, subiectul real fiind exprimat după verb.

3. Cînd reprezintă o propoziţie anterior exprimată:

Je suis jeune, **il** *est vrai.*

Observaţie

Pronumele neutru *il* nu este exprimat în numeroase expresii impersonale: *Peu importe* (puţin interesează); *N'importe* (nu interesează); *À Dieu ne plaise!* (Ferească Dumnezeu!); *Plaise au Ciel!* (de-ar da Dumnezeu!); *Reste à savoir si* ... (rămîne de văzut dacă ...) etc.

Întrebuinţarea formelor disjuncte

§ 500. Formele disjuncte ale pronumelui subiect se folosesc în următoarele cazuri:

1. Pentru a întări un subiect exprimat, dublîndu-l apoziţional:

Moi, *je reste à la maison.*
Nous, *nous l'aiderons.*
Je le sais bien, **moi.**

Observaţii

1. Uneori, aceste pronume disjuncte sînt întărite prin *quant à*, *pour*, *même:*

Quant à moi, *je crois qu'il n'est pas fautif.* (Cît despre mine, cred că...)
Pour toi, *va-t'en!* (Cît despre tine, pleacă!)
Moi-même, *je viendrai.*

2. Aceste pronume pot fi folosite şi după un verb la imperativ (subiectul conjunct nefiind exprimat):

Va-t'en, **toi!**
Allez-vous en, **vous!**

3. Subiectul întărit poate fi un substantiv propriu:

Pierre, **lui**, *ne partira pas.*

2. În propozițiile fără verb (răspunsuri enunțiative, interogative, exclamative):

Qui veut réciter la poésie? — **Moi**!
Qui a cassé la vitre? — **Toi** *ou* **lui**?
Toi, *ici!*

3. Cînd pronumele subiect este coordonat cu un alt subiect:

Ma sœur et **moi**, *nous espérons vous revoir bientôt.*

De remarcat că, în acest caz, verbul e precedat de un pronume personal la plural corespunzător persoanei reprezentate de pronumele disjunct:

Ton ami et **toi**, **vous** *vous imaginez des choses qui n'existent pas.*

În aceste cazuri, pronumele personal conjunct poate fi omis, mai ales dacă sînt folosite pronumele *lui, eux:*

Sa mère et **lui** *(ils) viendront demain dans l'après-midi.*
Leur mère et **eux** *(ils) arriveront demain.*

Observații

1. Dacă două pronume disjuncte sînt coordonate, pronumele conjunct este la persoana I plural în cazul că unul dintre pronumele coordonate este de persoana I:

Toi et **moi**, **nous** *irons chez Louise.*
Moi *et* **lui**, **nous** *irons ...*
Vous et **moi**, **nous** *irons ...*

Dar dacă pronumele coordonate sînt de persoana a II-a și a III-a, pronumele conjunct este de persoana a II-a:

Toi *et lui,* **vous** *irez chez Louise.*
Elle et **toi**, **vous** *irez ...*

Această observație este valabilă și pentru acordul predicatului, în cazul în care pronumele subiect este omis.

2. Pronumele disjunct poate fi și juxtapus altor subiecte:

Ton père, **toi**, *tes enfants, serez honorés à jamais.*

4. Cînd se exprimă o opoziție sau o distincție netă între subiectele a două propoziții coordonate sau juxtapuse:

Moi, *je travaille et* **lui** *se promène.*
Nous admirons les mêmes auteurs, **moi** *pour leur art,* **vous** *pour leurs idées.*

Observație

Pronumele **lui** și **eux** pot constitui singure subiectul:

Lui *ne viendra pas.*
Eux *ne sont pas d'accord.*

5. Cînd subiectul este antecedentul unei propoziții relative:

Lui, *qui est si intelligent, comment a-t-*il *pu se tromper?*
Moi, *qui ai tant souffert,* **je** *le comprends.*

De aceea, tot o formă disjunctă e folosită ca subiect cu expresia de prezentare **c'est... qui**:

C'est **lui** *qui est arrivé le premier.* (El a sosit primul)
Ce sont **eux** *qui m'ont dit cela.* (Ei mi-au spus asta)
Ce sont **elles** *qui m'ont accueilli à la gare.* (Ele m-au întîmpinat la gară)

6. Cînd pronumele subiect este însoţit de:

— un adjectiv:

Moi, *malade et découragé, je ne comprenais pas leur enthousiasme.*
Toi *seul, tu pourrais leur dire la vérité.*

— adjectivul de întărire *même;*

Moi-même, *je ne comprenais pas très bien ce qu'il voulait.* (Eu însumi nu prea înţelegeam...)

Observaţie

De reţinut că numai formele disjuncte ale pronumelui personal pot fi întărite: *moi-même, toi-même, lui-même, elle-même, nous-mêmes, vous-mêmes, eux-mêmes, elles-mêmes.*

— un adverb:

Moi *aussi je voulais voir cela.*

7. Cînd e subiectul unui verb la infinitiv sau la participiu:

Moi, *aller chez eux?* (Eu, să mă duc la ei?)
Toi, *venir dans cet état!*
Vous *partis, j'ai perdu la gaieté.* (Cum aţi plecat, mi-am pierdut voioşia)
Lui *parti, la réunion fut plus gaie.* (El, o dată plecat, reuniunea deveni mai veselă)

PRONUMELE PERSONAL COMPLEMENT

§ 501. Formele pronumelui personal complement sînt următoarele:

		SINGULAR				PLURAL			
PERSOANA		I	II	III		I	II	III	
				MASC.	FEM.			MASC.	FEM.
Compl. directe	Forme conjuncte	**me**	**te**	**le**	**la**	**nous**	**vous**	**les**	
	Forme disjuncte	**moi**	**toi**	**lui**	**elle**	**nous**	**vous**	**eux**	**elles**
Compl. indirecte	Forme conjuncte	**me**	**te**	**lui**		**nous**	**vous**	**leur**	
	Forme disjuncte	**à moi**	**à toi**	**à lui**	**à elle**	**à nous**	**à vous**	**à eux**	**à elles**

Observații

1. Formele disjuncte *moi, toi, lui, elle, nous, vous, eux, elles* pot fi precedate și de alte prepoziții ca: *avec, pour, par, chez, de,* formînd astfel diferite complemente prepoziționale (indirecte).

2. Printre pronumele complemente pot figura pronumele reflexive, ca și pronumele *en, y;* acestea avînd însă un statut aparte vor fi studiate în alte capitole.

3. Pronumele complement *le* poate avea, în anumite cazuri, și o valoare de pronume neutru.

Întrebuințarea pronumelor complemente conjuncte

§ 502. Sistemul pronumelor personale din limba franceză fiind foarte economic (spre deosebire de limba română) aceleași forme pot îndeplini funcții sintactice deosebite.

1. Pronumele *me, te, nous, vous* pot exprima atît complemente directe cît și indirecte:

Il **me (te, nous, vous)** *regarde avec insistance.* (complement direct)
Il **me (te, nous, vous)** *demande un stylo.* (complement indirect)

Deosebirea de sens e determinată de regimul verbului respectiv (tranzitiv direct sau tranzitiv indirect).

Observație

Pronumele *nous, vous* cumulează cele mai multe funcții sintactice:

— de subiecte conjuncte:
Nous *partirons demain matin.* (noi)
Vous *verrez des choses intéressantes.* (voi, dumneata, dumneavoastră)

— de subiecte disjuncte:
C'est **nous** *qui avons dit cela.* (noi)
C'est **vous** *qui affirmez cela.* (voi, dumneata, dumneavoastră)

— de complemente directe conjuncte:
Ils **nous (vous)** *regardent avec insistance.* (ne, vă)

— de complemente indirecte conjuncte:
Il **nous (vous)** *a écrit une lettre.* (ne-a scris, v-a scris)

— de pronume reflexive complemente directe sau indirecte:
Nous **nous** *sommes bien amusés.* (Ne-am distrat bine)
Je crois que vous **vous** *trompez.* (vă)

2. Forma conjunctă **lui,** cu valoare de complement indirect, poate fi folosită și ca complement direct disjunct:

Je **lui** *ai parlé.* (I-am vorbit)
C'est **lui** *que j'ai rencontré.* (Pe el l-am întîlnit)

Observație

Pronumele complement indirect *lui* poate avea valori deosebite cărora le corespund forme pronominale diferite în limba română:

Je **lui** *offre quelques fleurs.* (Îi ofer ...)
Je ne **lui** *connaissais pas ce défaut.* (Nu-i cunoșteam acest defect)
On **lui** *a volé la voiture.* (I s-a furat mașina)

Je **lui** *vis des larmes aux yeux.* (Îl văzui cu lacrimi în ochi)
Une femme vendait des fleurs: je **lui** *achetai un bouquet de violettes.* (... am cumpărat de la ea ...)

§ 503. În cazul că două verbe coordonate sau juxtapuse au un complement exprimat prin acelaşi pronume, vom deosebi următoarele situaţii:

a) Dacă acest pronume îndeplineşte aceeaşi funcţie (de complement direct sau indirect):

1. pronumele se repetă cu fiecare verb la *timp simplu*, chiar dacă subiectul nu este repetat:

Elle **l'***aime et* **le** *comprend.*
Il **m'***écrit tous les jours et* **m'***envoie des fleurs.*

2. pronumele se repetă şi dacă verbul este la un *timp compus* şi auxiliarul e repetat:

Elle **nous** *a aimés et* **nous** *a toujours compris.*
Je **lui** *ai envoyé des fleurs et* **lui** *ai écrit tous les jours.*

3. pronumele nu se repetă dacă auxiliarul verbului nu este exprimat:

Il **vous** *a aimé et compris.*
Elle **m'***a écrit de Florence et envoyé son livre.*

b) Dacă cele două pronume au funcţii sintactice diferite (unul e complement direct, celălalt complement indirect sau invers), pronumele se exprimă înaintea fiecărui verb, fie că acesta este la un timp simplu, fie că e la un timp compus:

Vous **le** *jugerez et vous* **lui** *pardonnerez.*
Vous **l'***avez jugé et vous* **lui** *avez pardonné.*

Observaţie

Deseori, în limba literară pronumele este exprimat numai înaintea primului verb, un singur pronume cumulînd două funcţiuni deosebite:

Quand vous **nous** *avez vus et fait signe.* (L.M. Chauffier)
Il **m'***a pris par le cou et demandé pardon.* (Duhamel)

Această licenţă este totuşi condiţionată de folosirea unui pronume cu formă unică pentru ambele funcţiuni.

§ 504. Pronumele complement **le** are o valoare de pronume *neutru* în următoarele situaţii:

1. Cînd reprezintă o propoziţie anterior exprimată:

Vous êtes fatigué, je **le** *vois.*
(Je vois que vous êtes fatigué)
Jacques est arrivé hier, **le** *saviez-vous?*
(Saviez-vous que Jacques était arrivé hier?)

sau care urmează:

Si vous **le** *permettez, je vais allumer une cigarette.*
Je vous **l'***avoue, je suis un peu ému.*

2. Cînd reprezintă un verb la infinitiv:

Partez, puisque vous **le** *voulez.*
(Partez, puisque vous voulez **partir***)*

3. Însoțind verbul *faire* atunci cînd acesta se substituie altui verb deja exprimat:

Il répondit comme jamais son frère ne **l'***aurait fait.*

4. În sistemele comparative după *plus que, autre que, autrement que, moins que, mieux que* urmate de un verb:

Il est autre que je ne **le** *croyais.* (El e altfel decît credeam)
Il a vécu plus longtemps qu'on ne **l'***aurait cru.*
Il est moins âgé que je ne **le** *supposais.*

În limba familiară însă *le* neutru este deseori omis din sistemele comparative:

Il m'a aidé autant qu'il a pu.
Tu vas mieux que je ne pensais.
Il est autre que je croyais.

Observații

1. Fiind neutru, acest pronume nu antrenează acordul participiului trecut:

L'affaire était plus sérieuse que nous ne **l'***avions* **cru.**

2. Acest pronume intră în compunerea unor expresii, el avînd însă o valoare nedeterminată:

L'emporter sur (a întrece).
Le prendre de haut (a fi arogant).
Se le tenir pour dit (a lua cele spuse ca un avertisment).

5. Pronumele neutru *le* poate, de asemenea, reprezenta un nume predicativ, cînd acesta e exprimat printr-un adjectiv calificativ:

Vous êtes **fatigué?** — *Oui, je* **le** *suis.*
Vous devez être **contents.** — *Nous ne* **le** *sommes pas.*
Il est **plus fort** *que je ne* **l'***étais à son âge.*
Elle a été très **jolie** *et elle* **l'***est encore.*

În limba literară mai ales, *le* neutru reprezintă și un nume predicativ exprimat printr-un substantiv cu sau fără articol nehotărît:

Ma sœur est **une enfant** *et je ne* **le** *suis plus.* (Musset)
Je les appelle **assassins** *parce qu'ils* **le** *sont.*

Observație

De remarcat că pronumele *le* rămîne invariabil deși reprezintă adjective și substantive de gen și de număr diferit. În limba literară se mai pot întîlni (din ce în ce mai rar) și pronumele *la, les* cu valoare neutră:

J'étais **son ennemie,** *et je ne* **la** *suis plus.*
Ces bons citoyens, vous **les** *serez un jour.*

Aceste construcții au însă un caracter arhaic.

Locul pronumelor complemente conjuncte

§ 505. Dacă în propoziție este un singur pronume complement, deosebim următoarele situații:

1. Pronumele personal complement este exprimat înaintea verbului, dacă acest verb nu este la imperativ forma afirmativă:

— complemente directe:

Je **le** *vois. Il* **me** *regarde.*
Je **t'***ai aperçu dans la rue.*
Ils **nous** *ont salués.*
Tu ne **les** *entends pas?*
Nous *ont-ils vus?*
Vous *a-t-il grondés?*

— complemente indirecte:

Elle **m'***écrit tous les jours.*
Je **lui** *téléphonerai.*
Lui *avez-vous téléphoné?*
Vous ne **leur** *avez pas parlé, n'est-ce pas?*
Ne **lui** *dites rien.*

2. Dacă verbul este la modul imperativ forma afirmativă, pronumele personal complement este exprimat după verb şi legat prin liniuţă:

*Regarde-***le**!
*Ces livres vous intéressent, prenez-***les**!
*Dites-***lui** *toute la vérité!*

În acest caz, pronumele complement de persoana I şi a II-a *(me, te)* este înlocuit de forma accentuată **moi, toi**:

*Ecoute-***moi,** *n'y va pas!*
*Dites-***moi** *ce qui vous ennuie!*
*Promène-***toi,** *tant que tu voudras.*

Notă

Pronumele **toi** înlocuieşte de fapt reflexivul *te* cu valoare de complement direct sau indirect.

3. Dacă verbul este la imperativ forma negativă, pronumele complement îşi reia locul său normal înaintea verbului:

Ne **le** *regarde pas!*
Ne **les** *prenez pas!*
Ne **lui** *téléphone pas!*
Ne **me** *dis plus rien!*

De remarcat că în această situaţie s-a revenit şi la formele obişnuite *me, te.*

4. Cînd verbul este la infinitiv, pot apărea situaţii diferite:

— pronumele este exprimat înaintea infinitivului dacă acesta este, la rîndul lui, complement al altui verb la mod personal:

Je désire **le** *revoir.*
Il saura **me** *comprendre.*
Nous voulons **vous** *dire la vérité.*
Je voudrais **lui** *présenter mon ami.*

— pronumele complement este însă exprimat înaintea verbelor *écouter, entendre, faire, laisser, mener, regarder, sentir, voir* urmate de un infinitiv:

Je **les** *écoute parler.*
Je **l'***entendais chanter.*
Ces enfants, je **les** *regardais s'amuser dans le jardin.*
Il **nous** *a vus partir.*

Observații

1. Cu verbul *laisser* + *infinitiv* se poate folosi atît pronumele complement direct, cît și cel indirect, fără ca sensul să se modifice:

Je **le** *laisse prendre ce livre.*
Je **lui** *laisse prendre ce livre.*

2. Cu verbul *faire* + *infinitiv* se folosește pronumele complement direct dacă infinitivul nu este însoțit el însuși de un complement:

Je **les** *ai fait chanter.*

sau pronumele complement indirect dacă infinitivul este însoțit de un complement:

Je **leur** *ai fait chanter une chanson.*

3. Dacă verbul principal și infinitivul au, fiecare, cîte un pronume complement, ele se exprimă înaintea fiecărui verb:

Je **les** *vois* **me** *suivre.*
Cet ami, je **vous** *laisse* **le** *reconduire.*
Tu **les** *as laissé* **m'***insulter.*

Totuși, dacă pronumele complement al infinitivului este *le, la, les* el poate fi exprimat împreună cu pronumele complement al verbului principal înaintea primului verb:

Cet ami, je **vous le** *laisse reconduire.*

§ 506. Dacă în propoziție se află două pronume complemente, deosebim următoarele situații:

a) Pronumele complemente se exprimă înaintea unui verb la mod personal, în afară de imperativ forma afirmativă, în următoarea ordine:

1. Dacă pronumele complemente sînt de *persoane diferite* (I + a III-a, a II-a + a III-a) se exprimă întîi pronumele complement *indirect:*

Ce livre, je **te le** *donne.*
Voici des fleurs, je **vous les** *offre.*
Si tu as besoin de ma voiture, je **te la** *prête volontiers.*
Ces livres que je lui avais prêtés, il ne **me les** *a pas rendus.*
Cette lettre, il ne **nous l'***a jamais montrée.*

2. Dacă pronumele complemente sînt de persoana a III-a se exprimă întîi pronumele complement *direct:*

Ce livre, je **le lui** *donne.*
S'il a besoin de ma voiture, je **la lui** *prête.*
Nous **le leur** *dirons.*
Ces fautes, je **les lui** *pardonne.*

Observație

În cazul că unul dintre aceste complemente este pronumele reflexiv *se*, acesta va preceda complementele directe **le, la, les:**

Cet oncle lointain, qu'il n'a jamais connu, il **se le** *représente comme un héros.*
Tout ce mal, on **se le** *serait donné pour rien?*

b) Dacă două pronume complemente însoțesc un verb la imperativ forma afirmativă, ele se exprimă după verb, de care se leagă prin liniuță, primul fiind complementul *direct:*

*Ces fleurs, offrez-***les-lui***!*
*J'aurais besoin de ce dictionnaire, prête-***le-moi***!*

Je ne comprends pas cette règle, explique-**la-moi**!
Quel est ton secret? Dis-**le-moi**!

Observaţii

1. Ca şi atunci cînd e folosit fără alt complement, pronumele indirect *me* e înlocuit, după un verb la imperativ, prin *moi*.

2. După un verb la imperativ, *toi* şi *vous* sînt pronume reflexive şl, în afară de rare excepţii, nu pot fi însoţite de un alt pronume complement.

3. La imperativ, forma afirmativă, apare uneori şi ordinea inversă a pronumelor complemente *(complement indirect + complement direct)*, dar numai cu pronumele complement indirect *nous:*

Ces livres, prêtez-**nous les** *pour un jour!*

Această construcţie aparţine numai limbii familiare.

4. Combinaţiile posibile ale pronumelor personale conjuncte cu rol de complement pot fi reprezentate schematic în felul următor:

— înaintea unui verb la mod personal, în afară de imperativ forma afirmativă:

subiect +	*me* *te* *nous* *vous* *se*	**le** **la** **les**	*lui* *leur*	+ verb

— după un verb la imperativ, forma afirmativă:

verb +	**le** **la** **les**	*moi* *lui* *nous* *leur*

Întrebuinţarea pronumelor complemente disjuncte

§ 507. Pronumele complement *direct* disjunct e folosit în următoarele situaţii:

1. Pentru a sublinia un complement direct exprimat printr-un pronume conjunct:

Lui, *je* **le** *connais depuis longtemps.* (Pe el îl cunosc...)
Elle, *je l'ai vue il y a deux jours.* (Pe ea am întîlnit-o...)
Moi, *il ne* **m'** *invite jamais chez lui.* (Pe mine...)

Acest pronume disjunct poate fi exprimat şi după verb:

Je **les** *connais,* **eux.** (Îi cunosc eu pe ei)

2. Într-o propoziţie interogativă fără verb:

Ils m'ont invité aussi. — **Toi?** (Pe tine?)

sau într-un răspuns eliptic:

Qui appelle-t-on? — **Lui.** (Pe el)

3. Cînd pronumele complement este coordonat cu alt complement **direct:**

Il ne nous a pas reconnus, ni **moi** *ni Jacques.*
Il contemplait la foule sans distinguer ni **moi** *ni personne.*
On va appeler **lui** *ou* **elle.**

4. Ca al doilea termen de comparaţie precedat de *que* sau de *comme:*

Il est plus habile que **toi.**
Elles sont étudiantes comme **toi.**

5. Cu expresia de prezentare *c'est ... que:*

C'est **lui** *que j'ai appelé.* (Pe el l-am chemat)
C'est **elle** *que je voudrais revoir.*
C'est **nous** *qu'il a salués.*

6. Cu formula restrictivă *ne ... que:*

On n'admire que **lui.**
*Je n'ai invité qu'***eux.**

Observaţii

1. Într-o propoziţie relativă introdusă prin **que** *(pe care)*, spre deosebire de limba română, pronumele personal complement direct nu mai e exprimat:

Voici les livres **que** *je viens de recevoir.* (Iată cărţile pe care *le*-am primit)
La poésie **que** *tu as choisie est très belle.* (Poezia pe care ai ales-*o* e foarte frumoasă)
Les romans **que** *vous m'avez envoyés sont très intéressants.* (Romanele pe care mi *le*-aţi trimis ...)

2. De asemenea, dacă relativa este introdusă prin **à qui, auquel, auxquels, à laquelle, auxquelles** (căruia, căreia, cărora), pronumele personal complement indirect este omis, spre deosebire de limba română:

La personne **à qui** *tu as prêté de l'argent est-elle vraiment honnête?* (Persoana căreia *i*-ai împrumutat bani ...)
Les enfants **à qui** *vous avez donné des bonbons sont revenus.* (Copiii cărora *le*-aţi dat bomboane s-au întors)
Les pigeons **auxquels** *vous jetez du grain semblent vous reconnaître.* (Porumbeii cărora *le* aruncaţi grăunţe ...)

§ 508. Pronumele complement *indirect* disjunct este întrebuinţat în următoarele cazuri:

1. Ca complement prepoziţional, putînd fi precedat de numeroase prepoziţii:

Je pense souvent **à toi.** (... la tine)
Nous ne sommes pas contents **de lui.** (...de el)
Nous irons au théâtre **avec eux.** (... cu ei)
Quand viendrez-vous **chez nous?** (...la noi)
Un groupe d'enfants courait **derrière lui.** (...în urma lui)
Il marchait **devant moi.** (... înaintea mea)
On ne peut pas compter **sur eux.** (...pe ei)
Il est arrivé **après moi.** (...după mine)

Observaţii

Din exemple se poate vedea că acest pronume disjunct înlocuieşte numai nume de persoane. Pentru a reprezenta nume de lucruri se recurge la următoarele construcţii:

1. La pronumele adverbial *y*, dacă substantivul reprezentat este precedat de prepoziţia **à**:

Je pense **à cette histoire.** *(J'***y** *pense.)*

2. La pronumele adverbial *en*, dacă substantivul reprezentat este precedat de prepoziţia *de:*

Je parle **de cet événement.** *(J'***en** *parle.)*

3. La un adverb corespunzător prepoziţiei care ar preceda substantivul:

L'enfant ouvrit l'armoire et se cacha **dedans.** *(dans cette armoire)*
Il fit un bon feu et s'assit **devant.** *(devant ce bon feu)*
Il souleva la couverture et se blottit **dessous.** *(sous cette couverture)*
Au milieu il y avait une table avec quatre chaises **autour.** *(autour de cette table)*

În limba familiară se foloseşte o construcţie similară şi cînd e vorba de persoane; în acest caz propoziţia conţine un pronume complement indirect:

Il lui courut **après.** (Alergă după el)
Si on lui tire **dessus?** (Dacă se trage asupra lui?)

2. Pentru a sublinia un pronume conjunct complement indirect:

Cela me ferait plaisir, **à moi.** (Mi-ar face plăcere)
Je ne sais pas ce qu'il lui dit, **à elle.**

3. În răspunsuri sau interogaţii fără verb:

À qui dois-je remettre cette lettre? — **À moi.**
J'ai offert des fleurs à Hélène. — **À elle?** *Vous auriez dû m'en offrir à moi d'abord.*

4. Cu expresia de prezentare **c'est ... que:**

C'est **à elle** *que j'ai remis la lettre.*
C'est **de lui** *que nous parlons.*
C'est **avec eux** *qu'il partira.*

5. Atunci cînd e coordonat cu alt complement prepoziţional:

On n'a rien envoyé, ni **à moi,** *ni* **à elle.**
Je vais leur écrire, **à lui** *ou* **à elle.**

6. Cu formula restrictivă **ne ... que:**

*Je n'obéirai qu'***à eux.** (Nu voi asculta decît de ei)
Il ne m'a parlé que **de toi.**

7. Înaintea unui participiu trecut, folosit ca adjectiv; în acest caz pronumele este precedat numai de prepoziţia *à:*

Dans une lettre **à moi** *adressée, il me priait d'aller le voir.*
Cette enfant, **à eux** *confiée, grandit et devint une jeune fille charmante.*

8. După un verb reflexiv, dacă substantivul nume de persoană e reprezentat de un pronume:

Je m'adresse **à lui.** (Mă adresez lui)
Je me fie **à vous.** (Mă încred în dvs.)
Je m'intéresse **à elle.** (Mă interesez de ea)

PRONUMELE REFLEXIVE

§ 509. Formele pronumelor reflexive sînt:

me, te, se, nous, vous, se

care însoţesc un verb reflexiv:

Je **me** *promène dans la rue.*
Il **se** *lave les mains.*

1. Aceste pronume sînt neaccentuate şi conjuncte putînd fi atît complemente directe, cît şi indirecte:

Nous **nous** *amusons très bien.* (complement direct)
Elles **se** *sont écrit pendant les vacances.* (complement indirect)

2. Aceste forme însoţesc un verb reflexiv la un mod personal, în afară de imperativ forma afirmativă, fiind exprimate înaintea verbului:

Nous ne **nous** *reprochons* **rien.**

Dacă verbul este la imperativ forma afirmativă, pronumele reflexiv se exprimă după verb de care se leagă prin liniuţă, avînd formele accentuate **toi, nous, vous:**

*Lève-***toi,** *il est tard!*
*Dépêchez-***vous!** *Asseyez-***vous!**
*Amusons-***nous!**

Observaţii

1. La imperativ forma negativă, pronumele îşi reiau locul lor obişnuit înaintea verbului redevenind forme neaccentuate:

Ne **te** *dépêche pas, il ne viendra pas si tôt!*
Ne **vous** *allarmez pas, les choses s'arrangeront.*

2. La imperativ forma afirmativă, pronumele reflexiv poate fi urmat de pronumele **en**; în acest caz, se va folosi forma neaccentuată a pronumelui reflexiv:

*Va-***t'en!** *Allez-***vous-en!** (Pleacă! Plecaţi!)
*Souviens-***t'en!** (Aminteşte-ţi de asta!)

Aceleaşi pronume apar şi la forma negativă, dar înaintea verbului:
Ne **t'en** *vas pas!*
Ne **vous** *en allez pas!*

3. Pronumele reflexive *nous, vous, se* (plural) pot avea şi un sens reciproc:

Ils **se** *regardaient étonnés.*
Nous **nous** *aimions tendrement.*

4. Pronumele reflexiv **se** poate avea şi o valoare posesivă atunci cînd verbul e urmat de un complement direct exprimînd o parte a corpului:

Il **se** *lave les mains.* (Se spală pe mîini)
Elle **se** *peigne les cheveux.* (Ea se piaptănă)
Il **s'***essuie les yeux.* (Se şterge la ochi)
Elle **s'***est cassé la jambe.* (Şi-a rupt piciorul)

De altfel, în aceste raporturi posesive care implică un obiect inalienabil, adjectivul posesiv nici nu poate fi folosit. (A se vedea § 362)

Pronumele *se* mai poate indica posesia şi cînd complementul verbului denumeşte un obiect de îmbrăcăminte:

Elle **s'***est déchiré la jupe.* (Şi-a rupt fusta)

Observaţie

În limba română, pronumele *se* are două sensuri cărora le corespund în limba franceză două pronume deosebite:

— un sens de pronume reflexiv, corespunzător pronumelui *se* din limba franceză: ***El se grăbeşte*** = ***Il se dépêche.***

— un sens de pronume nehotărît corespunzător pronumelui **on**:
Aici **se** *vorbeşte limba franceză* = *Ici* **on** *parle français.*

§ **510.** Pronumele reflexiv accentuat **soi** (ca şi forma sa întărită **soi-même**) e folosit în următoarele cazuri:

1. Cînd subiectul propoziţiei e nedeterminat fiind exprimat printr-un pronume nehotărît:

On ne doit pas penser uniquement **à soi.** (Nu trebuie să ne gîndim numai la noi)
Ici on fait tout **soi-même.** (Aici facem totul noi înşine)
Quiconque ne pense qu' **à soi** *est un égoïste.* (Cine nu se gîndeşte decît la sine e un egoist)
Cela va **de soi.** (Asta se înţelege de la sine)
Personne ne veut rester enfermé **chez soi.** *par un temps si beau.* (Nimeni nu vrea să stea închis în casă pe o vreme atît de frumoasă)

2. După un verb impersonal:

Il est honteux de ne penser qu' **à soi.** (E ruşinos să te gîndeşti numai la tine)
Il faut être exigeant **envers soi.** (Trebuie să fii exigent cu tine însuţi)

3. După un infinitiv fără subiect exprimat:

Rester **soi-même.** *c'était son premier devoir d'artiste.* (A rămîne el însuşi constituia prima sa îndatorire de artist)

4. Cu substantive care pot implica o acţiune reflexivă:

L'amour **de soi** (dragostea de sine)
Le respect **de soi** (respectul de sine)
La conscience **de soi** (conştiinţa de sine)
La confiance **en soi** (încrederea în sine).

Observaţii

1. Dacă subiectul este *determinat*, se folosesc pronumele personale disjuncte *lui, elle, eux, elles:*

Jacques regardait droit devant **lui.**
Ils ne pensaient qu' **à** *eux.*

2. Dat fiind că în limba curentă s-a restrîns folosirea lui *soi*, pronumele *lui, elle, eux, elles* mai apare şi în următoarele situaţii:

— cu un subiect nume de lucru:
Le feu s'était éteint de **lui-même.**

— cu un subiect nume de persoană la plural:
Quelques-uns pensent toujours à eux.

— chiar cu un subiect nedeterminat la singular:

Chacun prenait soin de **lui-même.**

Celui qui se juge maître de **lui-même ...**

3. Pronumele **soi** intră în compunerea cîtorva locuțiuni frecvente:

En soi:

Votre conduite est **en soi** *inqualifiable.* (Comportarea **voastră** este în sine (prin ea însăși) incalificabilă)

Aller de soi:

Cela **va de soi.** (Asta se înțelege de la sine)

À part soi:

Chacun pensait **à part soi.** (Fiecare se gîndea în sinea lui)

Revenir à soi (a-și reveni în simțiri).

4. Numeroși scriitori moderni încearcă să reabiliteze pronumele *soi* folosindu-l deseori chiar cu subiecte determinate:

Elle hochait la tête, regardant droit devant **soi.** (Alain Fournier)

Ramuntcho sentait s'éveiller au fond de **soi-même** *les vieilles aspirations ancestrales* (P. Loti)

5. Expresia **soi-disant** nu conține, așa cum s-ar crede, pronumele *soi.* Ea reprezintă forma veche de participiu prezent al verbului *se dire* și are astăzi înțelesul de *așa-zis:*

Les **soi-disant** *occupations de cette* **soi-disant** *élite.*

PRONUME PERSONALE CU SENSURI SPECIALE

§ **511.** Pronumele de politețe este reprezentat de **vous**, care corespunde în limba română cu *dumneavoastră, dumneata:*

Vous *êtes professeur, Monsieur (Madame, Mademoiselle)?*

Vous poate reprezenta o persoană (de genul masculin sau feminin) sau mai multe, ceea ce atrage acordul corespunzător al numelui predicativ:

***Vous êtes* content** *(contente, contents, contentes)?* sau al participiului trecut dacă *vous* este complement direct și precedă verbul:

Il vous a **salué** *(saluée, salués, saluées).*

Observații

1. O formulă de extremă politețe este formată din *Monsieur (Madame)* urmate de un verb la persoana a III-a:

Monsieur m'a appelé?

Madame est servie.

2. Această structură (cu verbul la persoana a III-a) este folosită și cu formulele de reverență: *Votre Majesté, Votre Altesse, Votre Sainteté* (Sfinția-Voastră), *Votre Excellence:*

Sire, répond l'agneau, que Votre Majesté ne se mette pas en colère, mais plutôt qu'Elle considère ... (La Fontaine)

§ **512.** Pronumele nehotărît **on** poate înlocui, mai ales în limba vorbită, pronumele subiect *tu, il, elle, nous, vous, ils, elles,* ceea ce îi conferă deseori un statut de pronume personal:

*Qu'est-ce qu'***on** *fait maintenant?* (Acum, ce facem?)

*A-t-***on** *été sage, mon enfant?* (Ai fost cuminte, micuțule?)

Cette petite demoiselle ne s'est même pas excusée; on *est trop fier pour ça!* (...e prea mîndră ca să facă aşa ceva)

(A se vedea **§ 454**).

§ 513. Pronumele **me, te, vous** pot avea o valoare corespunzătoare cu a dativului etic din limba română:

Je te *l'ai pris par la peau du cou et je* te *l'ai mis dehors.* (Ţi l-am luat de gît şi ţi l-am dat afară)

Va me *fermer la porte!*

Si c'était mon fils, je vous *le dresserai.*

§ 514. Adjectivul **même** poate întări pronumele personale *moi, toi, nous, vous, lui, eux, elle, elles, soi* legîndu-se de ele prin liniuţă:

Moi-même, toi-même, elle-même, eux-mêmes, elles-mêmes.

De remarcat că adjectivul *même* se acordă în număr şi corespunde pronumelui de întărire din limba română:

Moi-même (eu însumi, eu însămi)

Nous-mêmes (noi înşine, noi însene)

PRONUMELE ADVERBIALE

§ 515. Pronumele EN şi Y sînt, la origine, adverbe de loc, dar au devenit pronume personale conjuncte care reprezintă mai ales nume de lucruri:

Elle a fait un beau voyage; elle en *parle souvent.*

Les examens approchent; y *pensez-vous?*

Pronumele EN

§ 516. Pronumele EN, echivalent cu *de lui, d'elle, d'eux, d'elles, de cela,* poate îndeplini toate funcţiile unui substantiv precedat de prepoziţia **de**:

1. Complement indirect, reprezentînd numai nume de lucruri:

*Cette ville, je m'*en *souviendrai toujours.* (De acest oraş am să-mi amintesc întotdeauna).

*Tu te sers de ce dictionnaire? — Oui, je m'*en *sers tous les jours.* (Da, mă folosesc de el în fiecare zi)

*Il aperçut une petite maison et s'*en *approcha.* (Zări o căsuţă şi se apropie de ea)

*Vous avez besoin de ce livre? — Oui, j'*en *ai besoin.*

*Cette affaire m'intéresse, je vais m'*en *occuper.*

2. Complement de agent (introdus prin prepoziţia *de)*, reprezentînd nume de persoane, de lucruri, uneori de animale;

Il aime ses camarades et il en *est aimé.* (... şi e iubit de ei)

La peste ayant éclaté, il en *fut atteint.*

Son chien le suivait; il en *était d'ailleurs toujours accompagné.* (... era de altfel totdeauna însoţit de acest ciine)

3. Complement circumstanţial de loc:

*Il est resté dans son bureau toute la journée et vient d'*en *sortir.* (... de acolo)

*Avez-vous été chez lui? — J'*en *reviens.* (Mă întorc de la el)

de cauză:

Il attrapa une mauvaise grippe et **en** *mourut.* (... și muri din cauza acestei boli)

instrumental:

Il prit une planche et **en** *boucha le trou.* (Luă o scîndură și astupă cu ea gaura)
*Il prit une pierre et l'***en** *frappa.* (Luă o piatră și-l lovi cu ea)

§ 517. Pronumele EN poate reprezenta, de asemenea, un atribut substantival în genitiv:

*Je ne savais rien de cette ville, je n'***en** *connaissais que le nom.* (... nu-i știam decît numele)
*J'aime ce village; j'***en** *connais toutes les maisons.* (... îi cunosc toate casele)
*Il déchira la lettre avant d'***en** *lire le contenu.* (... înainte de a o citi)

În acest caz, EN are o valoare posesivă și intră deseori în competiție cu adjectivul posesiv:

*J'aime cette ville, j'***en** *connais toutes les rues.*
(J'aime cette ville, je connais toutes **ses rues.**)

Observații

1. Pentru ca pronumele EN să poată reprezenta un substantiv determinat de adjectiv posesiv, enunțul trebuie să satisfacă următoarele condiții:

— Cele două substantive (reprezentînd posesorul și obiectul posedat) trebuie exprimate în propoziții deosebite:

*J'achète ce tissu: j'***en** *aime la couleur.*
(J'achète ce tissu: j'aime **sa couleur**)
Il aime beaucoup Paris et **en** *admire les monuments.*
(Il aime beaucoup Paris et admire **ses monuments.**)

— Pronumele EN trebuie să reprezinte atributul unui complement direct:

*La musique roumaine me plaît; j'***en** *aime le rythme.*
(La musique roumaine me plaît; j'aime **son rythme.**)

sau al unui nume predicativ exprimat printr-un adjectiv:

Ce café est excellent; l'arôme **en** *est exquis.*
(Ce café est excellent; **son arôme** *est exquis)*
Prenez de ces fruits; le jus **en** *est excellent.*
(Prenez de ces fruits; **leur jus** *est excellent.)*

2. Nu întotdeauna atributul substantival în genitiv poate fi convertit în substantiv determinat de un posesiv:

Le jeu des acteurs demande des efforts soutenus, mais des salves d'applaudissements **en** *sont la récompense.*
J'ai vu ce monument, **en** *voici la photo.*

În aceste cazuri, pronumele EN devine obligatoriu.

§ 518. Pronumele EN reprezintă deseori un substantiv precedat de articol partitiv:

Est-ce qu'elle a acheté du café? — Oui, elle **en** *a acheté* (A cumpărat cafea? — Da, a cumpărat)
*Voulez-vous du pain? — Non, j'***en** *ai.* (Vreți pîine? — Nu, am)
Vous avez acheté de la viande? — Oui, nous **en** *mangeons tous les jours.*

de articolul nehotărît *des:*

*Vous avez trouvé des fleurs au marché? — Oui, j'***en** *ai acheté de très belles.* (Da, am cumpărat flori foarte frumoase)

*Des ennemis, je n'***en** *avais pas.*

*Voici des pommes bien mûres: prenez-***en**!

de prepoziţia *de* cu sens partitiv:

*Tu n'as plus de cigarettes? — Non, je n'***en** *ai plus.* (Nu mai ai ţigări? — Nu, nu mai am)

Observaţie

Deşi EN are funcţia de complement direct şi precedă verbul, participiul trecut nu se acordă:

Voyez ces fleurs! **En** *avez-vous* **cueilli**?

*Des hommes admirables, j'***en** *ai* **connu**!

Totuşi, numeroşi scriitori acordă participiul trecut cu substantivul reprezentat de EN:

Ses ordres, s'il **en** *a* **donnés,** *ne me sont pas parvenus.* (Stendhal)

Des conseils, mes trois fils **en** *avaient* **reçus.** (Duhamel)

§ 519. Pronumele EN mai poate reprezenta un substantiv precedat:

1. de articolul nehotărît *un, une:*

*Avez-vous un stylo? — Oui, j'***en** *ai* **un.** (Aveţi un stilou? Da, am)

2. de un numeral cardinal:

Il n'a pas qu'une auto, il **en** *a* **deux.**

Ils ont des enfants? — Oui, ils **en** *ont* **quatre.**

3. de un adverb de cantitate:

*J'aime les fruits et j'***en** *mange* **beaucoup.**

*Des ennuis, j'***en** *ai* **assez.**

Nous avons du vin d'excellente qualité, mais nous **en** *buvons* **peu.**

4. de adjectivele *un autre, d'autres:*

*Ce dictionnaire n'est pas très bon, mais je n'***en** *ai pas* **un autre.** (Acest dicţionar nu e prea bun, dar n-am altul)

Si ce chapeau ne vous plaît pas, je pourrais vous **en** *montrer* **d'autres.** (... aş putea să vă arăt altele.)

5. de un pronume sau adjectiv nehotărît cu sens cantitativ:

*Oh! les beaux fruits que vous avez, donnez-m'***en** *quelques-uns!...* (... daţi-mi cîteva)

*Des romans modernes, j'***en** *ai* **plusieurs** *qui pourraient vous intéresser* (... am mai multe care v-ar putea interesa).

6. de un substantiv indicînd cantitatea:

*Vous avez cueilli des fleurs? — Oui, j'***en** *ai cueilli* **des bouquets.**

*Des livres pour enfants, j'***en** *ai toute* **une caisse.**

Il aime les sardines; il **en** *mangerait* **une douzaine.**

Observaţii

1. În aceste cazuri, EN poate reprezenta un substantiv cu rol de complement direct: *Des poésies, il* **en** *a écrit beaucoup.*

de nume predicativ:

*Cette gibecière ne ressemblait pas à une gibecière pour la raison que ce n'***en** *était pas une.*

sau de subiect real al unui verb impersonal:

*De tout cet argent, il m'***en** *restait peu.*
Du vin, il n'y **en** *a plus.*

2. Cu expresia impersonală *il y a*, pronumele EN poate fi folosit în mod absolut, fără ca substantivul pe care îl reprezintă să fi fost exprimat:

Il y **en** *a qui ne le croient pas.* (Sînt unii care nu cred asta.)

§ 520. Pronumele EN poate deseori reprezenta o propoziție completivă introdusă de prepoziția *de:*

*J'ai rencontré mon meilleur ami et j'*en *suis très content.*
(Je suis très content d'*avoir rencontré mon meilleur* ami)
*Vous m'avez rendu service et je m'*en *souviendrai.* (M-ați sprijinit și îmi voi aminti de acest lucru.)
*J'ai voulu l'aider, mais il dit qu'il n'*en *avait pas besoin.* (... dar el îmi spuse că nu avea nevoie de ajutorul meu.)

În acest caz, pronumele EN este deseori complement al unui adjectiv:

Il a été reçu au concours et il en *est très content.* (A reușit la concurs și e foarte mulțumit.)
Il n'a pas fait cela, il en *est bien incapable.* (N-a făcut asta, nici nu e în stare s-o facă.)
*Il n'a pas répondu à ma lettre et j'*en *suis très étonné.* (N-a răspuns la scrisoarea mea și sînt foarte mirat.)

Observații

1. Deseori EN, reprezentînd o propoziție, indică și un raport de cauză:

Elle portait une robe trop longue et en *paraissait plus grande.* (Ea purta o rochie prea lungă și părea din această cauză mai înaltă.)
Faites du sport, vous ne vous* en *porterez que mieux.

2. Pronumele EN poate reprezenta și un verb la infinitiv:

Êtes-vous content d'avoir rencontré votre ami? — Oui, j'*en *suis très content.

3. Ca complement al unui adjectiv, EN poate reprezenta și un singur substantiv:

Il ne sait plus où mettre ses livres, sa maison* en *est pleine.

§ 521. EN intră în compunerea unui mare număr de expresii, fiind, în acest caz, inanalizabil:

En vouloir à quelqu'un (a avea pică pe cineva); *En avoir assez* (a nu mai putea suporta, a-i fi de ajuns); *N'en pouvoir plus* (a nu mai putea, a fi la capătul răbdării, al puterilor); *En venir aux mains* (a se lua la bătaie); *S'en faire* (a-și face griji, a se sinchisi); *S'en prendre à quelqu'un* (a se lua de cineva); *S'en remettre à quelqu'un* (a se încrede în cineva, a se bizui pe cineva); *N'en faire qu'à sa tête* (a face numai după capul său) etc.

Pronumele Y

§ 522. Pronumele Y reprezintă de cele mai multe ori un substantiv, nume de lucru sau de animal, precedat de prepoziția *à* și joacă rolul de complement indirect:

Ce vase est trop délicat, je ne veux pas y *toucher.*

(Acest vas e prea delicat, nu vreau să mă ating de el)
Qu'on lui donne cette récompense, il **y** *a droit* (Să i se dea această recompensă, are drept la ea.)
*Et votre nouveau roman? — J'***y** *travaille.* (Lucrez la el.)
Ce cheval est capricieux, ne vous **y** *fiez pas.* (Acest cal e nărăvaş, nu vă încredeţi în el!)

Observaţii

1. În mod excepţional, pronumele Y poate reprezenta şi un nume de persoană, dar numai cu verbe ca *s'intéresser, se fier, penser* etc.:

*Il s'intéresse à cet enfant et je m'***y** *intéresse aussi.*
C'est un homme équivoque, ne vous **y** *fiez pas!*
*Pensez à moi! — J'***y** *pense.*

2. Cu anumite verbe ca *donner, ôter, reprocher, préférer, nuire, servir, consacrer* etc., pronumele *lui, leur* e folosit în locul lui *y* pentru a reprezenta şi nume de lucruri:

La pièce est très claire; cette grande fenêtre **lui** *donne beaucoup de lumière.*
Les journaux ont annoncé cette nouvelle en **lui** *consacrant leur première page.*
Je **lui** *ai donné un air tout neuf à mon manteau.*
Ce roman ne m'a pas plu; je **lui** *reproche d'être mal écrit.*

§ 523. Pronumele Y poate reprezenta o propoziţie completivă indirectă introdusă prin *à (ce que)*, fiind, în acest caz, echivalent cu *à cela:*

*Ce que vous dites me paraît grave; j'***y** *penserai.*
(Je penserai à ce que vous dites.)
*Je ne partirai pas: rien ne m'***y** *oblige.*
*Je voulais vous apporter ce livre, je n'***y** *ai plus pensé.*
*Vous voulez que je vienne avec vous? J'***y** *consens volontiers.*

§ 524. Y are o valoare adverbială evidentă atunci cînd reprezintă un complement circumstanţial de loc exprimat printr-un substantiv precedat de prepoziţiile *à, dans, sur, sous:*

*Connaissez-vous la Roumanie? — J'***y** *suis allé cet été.*
*Il sortait du magasin quand j'***y** *entrais.*
Prenons rendez-vous devant la station de métro; je vous **y** *attendrai vers midi.*
Elle ouvrit l'armoire et **y** *rangea le linge.*
La table était grise de poussière; il **y** *écrivit son nom avec l'index.*
Il a un grand jardin; il **y** *cultive toutes sortes de légumes.*

§ 525. Pronumele Y intră în compunerea unor expresii ca: *Il y a* (este, se află); *Ça y est* (gata, s-a făcut); *Il y va de ta vie* (e în joc viaţa ta); *Il s'y entend, il s'y connaît* (se pricepe); *Il s'y prend bien* (procedează bine); *Vous n'y êtes pas* (nu înţelegeţi); *Je n'y peux rien* (nu pot face nimic) etc.

Locul pronumelor adverbiale

§ 526. În cazul că în propoziţie este un singur pronume complement, deosebim următoarele situaţii:

1. Pronumele adverbial EN sau Y se exprimă înaintea verbului, dacă acest verb nu este la imperativ forma afirmativă:

*Tu vas au théâtre? — Oui, j'**y** vais.*
*Tu as acheté des fruits? — Oui, j'**en** ai acheté.*

2. Dacă verbul este la imperativ forma afirmativă, pronumele EN și Y se exprimă după verb și se leagă de el prin liniuță:

*Voici des pommes bien mûres: prenez-**en**!*
*Le temps passe, pensez-**y**!*

Observații

1. La imperativ forma negativă, pronumele EN și Y își reiau locul lor normal înaintea verbului:

*N'**en** prenez pas!*
*N'**y** pensez plus!*

2. Verbele de grupa I în *-er*, care la imperativ, forma afirmativă, sînt urmate de un pronume adverbial, primesc un *-s* la persoana a II-a singular, pentru a evita hiatul:

*Parle**s**-en! Va**s**-y! Pense**s**-y!*

3. Dacă verbul este la infinitiv, pronumele EN sau Y se exprimă înaintea verbului:

*Ce mal, on peut **en** deviner la cause.*
*Je m'occupe de ce projet et je voudrais vous **en** parler.*
*J'aime cette ville et je désire **y** revenir.*

§ 527. Dacă verbul este însoțit de un alt pronume complement, EN sau Y se exprimă după acest pronume:

Leur avez-vous parlé de ce projet? — Non, mais je **leur en** *parlerai.* (Nu, dar le voi vorbi de el.)
Il t'a donné des conseils? — Oui , il **m'en** *a donné, comme d'habitude.* (Da, mi-a dat, ca de obicei.)
Vous avez vu les laboratoires? — Oui, le professeur **nous y** *a conduits.* (Da, profesorul ne-a condus acolo)

Observații

1. La imperativ forma afirmativă ordinea pronumelor este aceeași:

*Tu as des bonbons? Donne-**m'en**! Donnez-**nous-en**!*

2. Asociațiile cele mai frecvente sînt cu pronumele EN *(m'en, t'en, nous-en, vous-en)*, formele cu pronumele Y fiind rare *(m'y, t'y, nous-y)*. Astfel, în loc de *attendez-m'y* (așteptați-mă acolo) se va spune de preferință: *Attendez-moi là!* sau *Vous allez m'attendre là.*

3. Pronumele EN și Y pot figura în același enunț numai în cazul galicismului *il y a:*

Y a-t-il encore des noix au grenier? — Oui, il **y en** *a.*

ADVERBUL

§ 528. Adverbele formează o clasă de cuvinte invariabile care se caracterizează prin faptul că pot întregi înţelesul unui verb:

Il s'est défendu **vaillamment.**

al unui adjectiv:

Il est **peu** *aimable.*

al unui adverb:

Il habite **plus** *loin.*

Observaţii

1. Invariabilitatea adverbelor nu este absolută. Astfel, adverbul *tout* se acordă cu adjectivul în unele cazuri (a se vedea § 471):

Elle est **toute** *triste.*
Elles sont **toutes** *tristes.*

De asemenea, unele adjective cu valoare adverbială fac totuşi acordul:

Des portes **larges** *ouvertes.*
Des fleurs **fraîches** *écloses.*

2. Adverbul mai poate întregi înţelesul unei propoziţii:

Heureusement, *j'avais ma carte sur moi.*

al unei conjuncţii:

Il sortait **juste** *quand nous entrions.*

sau al unei prepoziţii:

Il dort **tout** *contre le mur.*

3. Spre deosebire de alte cuvinte invariabile (prepoziţii, conjuncţii, interjecţii), adverbul poate îndeplini o anumită funcţie sintactică în propoziţie.

FELURILE ADVERBELOR

§ 529. După originea şi forma lor, adverbele pot fi grupate în următoarele categorii:

1. *Adverbe primare*, provenite din limba latină, ca: *bien, hier, là, loin, mal, mieux, moins, non, ne, où, peu, pis, plus, si, tant, tard, très volontiers.*

2. *Adverbe compuse*, formate prin alipirea a două cuvinte: *bientôt* (bien + tôt), *dedans* (de + dans), *depuis*, *dessous*, *dessus*, *partout*, *surtout*, *deça*, *delà*, *davantage*, *autrefois*, *parfois*, *quelquefois*, *longtemps*, *toujours*, *beaucoup*. Pentru unele adverbe, compunerea e mai complexă: *dorénavant* (d'ores + en + avant), *désormais* (dès + ore + mais).

Observaţii

1. Din categoria adverbelor compuse fac parte şi numeroasele locuţiuni adverbiale în care elementele componente sînt sau nu legate prin liniuţă: *d'ailleurs* (dealtfel), *dès lors* (de atunci), *en arrière* (înapoi,) *en dehors* (în afară), *par ici* (pe aici), *après-demain* (poimîine), *avant-hier* (alaltăieri), *d'ordinaire* (în mod obişnuit), *à l'instant* (imediat), *nulle part* (nicăieri), *en face* (în faţă), *vis-à-vis*, *tout à fait* (complet, în întregime), *peu à peu* (puţin cîte puţin, încetul cu încetul), *peut-être* (poate) etc.

2. Acestor locuţiuni li se pot adăuga cele împrumutate direct din limba latină şi care apar frecvent, mai ales în limbajul gazetăresc: *ab ovo* (de la origine), *ad libitum* (după voie), *ad hoc*, *a fortiori* (cu atît mai mult), *ibidem* (în acelaşi loc), *manu militari* (cu forţa), *in extremis* (în caz extrem) etc.

3. *Adverbe derivate din adjective* cu ajutorul sufixului *-ment: joyeusement* (joyeuse + -ment), *assidûment*, *commodément*, *autrement*, *aucunement* etc.

4. *Adjectivele cu valoare adverbială* formează deseori adevărate locuţiuni verbale: *Voir clair* (a vedea limpede, a nu se înşela), *sentir bon* (a mirosi frumos), *sentir fort* (a mirosi tare), *chanter faux* (a cînta fals), *parler haut* (a vorbi tare), *parles bas* (a vorbi încet), *boire sec* (a bea zdravăn), *hacher menu* (a toca mărunt), *payer cher* (a plăti scump), *parler net* (a vorbi pe faţă), *parler fort* (a vorbi tare), *filer doux* (a o şterge englezeşte), *la pluie tombe dru* (plouă tare), *voir grand* (a vedea în mare) etc.

Observaţii

1. În afară de aceste adjective, devenite adverbe invariabile, numeroase alte adjective pot fi folosite cu valoare adverbială, dar ele se acordă cu substantivul sau pronumele respectiv:

Ils dormaient **tranquilles.**
(Ils dormaient tranquillement.)
Ils combattent **obstinés.**
(Ils combattent obstinément.)
Des roses **fraîches** *cueillies.*
(Des roses fraîchement cueillies.)
Vos yeux sont **grands** *ouverts.*

2. Folosirea adjectivelor cu valoare adverbială a luat extindere în stilul publicitar:

Roulez économique! (Economisiţi carburantul!)

sau în limbajul sportiv:

Il pédale terrible. (Biciclist care pedalează deosebit de repede)
Il gagnera facile. (Concurent care va cîştiga uşor)

§ 530. Din punct de vedere semantic, adverbele pot fi grupate în:

— adverbe de afirmaţie
— adverbe de negaţie
— adverbe de cantitate
— adverbe interogative
— adverbe circumstanţiale (de mod, de timp, de loc, de cauză, de comparaţie etc.).

Evident, aceste categorii nu sînt etanşe, acelaşi adverb putînd face parte din clase deosebite. Astfel, majoritatea adverbelor interogative sînt fie adverbe de cantitate *(combien?)*, fie adverbe de mod *(comment?)*, fie de loc *(où?)*.

DERIVAREA ADVERBELOR

§ 531. Numeroase adverbe (dintre care majoritatea sînt adverbe de mod) derivă din forma de *feminin* a unui adjectiv, la care se adaugă sufixul **-ment**:

DOUX: **douce** + **ment** = DOUCEMENT
VIF: **vive** + **ment** = VIVEMENT
CLAIR: **claire** + **ment** = CLAIREMENT
SOT: **sotte** + **ment** = SOTTEMENT

Această regulă comportă însă următoarele excepţii:

1. Adjectivele care se termină la masculin singular în **-ai, -é, -i, -u** pierd, în general, pe *e mut* de la feminin înainte de a primi sufixul **-ment**:

VRAI: **vrai(e)** + **ment** = VRAIMENT
AISÉ: **aisé(e)** + **ment**=AISÉMENT
JOLI: **joli(e)** + **ment** = JOLIMENT
ABSOLU: **absolu(e)** + **ment** = ABSOLUMENT

Observaţii

1. Numai cîteva adverbe derivate din adjective care se termină în **-u** primesc pe această vocală un accent circumflex care aminteşte pierderea vocalei *e mut* de la feminin: *assidûment* (asiduu, cu asiduitate), *continûment* (continuu, fără întrerupere), *crûment* (fără milă, fără menajamente), *dûment* (cum se cuvine), *indûment* (în mod nepermis), *goulûment* (lacom, cu lăcomie).

Această particularitate ortografică complică în mod inutil scrierea franceză, dat fiind că alte adverbe terminate în *-ument* nu primesc accent circumflex: *éperdument, ingénument, résolument, absolument* etc.

2. Adverbul *gaiement* (cu veselie) se scria, pînă nu demult, *gaîment*, cu accent circumflex.

3. Adjectivul *gentil* (drăguţ, amabil), a cărui consoană finală nu se pronunţă, a permis derivarea *gentiment* după tipul *joli — joliment.*

2. Un număr destul de mare de adverbe schimbă pe *e mut* de la femininul adjectivului respectiv în *-é* înainte de a primi sufixul **-ment**:

aveugle — aveuglément
commode — commodément
commun — communément
conforme — conformément
confus — confusément
diffus — diffusément
énorme — énormément
exprès — expressément
exquis — exquisément
immense — immensément
importun — importunément
incommode — incommodément
intense — intensément
obscur — obscurément
opportun — opportunément
précis — précisément
profond — profondément
profus — profusément
uniforme — uniformément

Observaţie

După acest tip a fost derivat şi adverbul *impunément* din adjectivul *impuni* (nepedepsit).

3. Din majoritatea adjectivelor care se termină la masculin singular în **-ant** *(puissant)* şi în **-ent** *(évident)* derivă adverbele respective, schimbînd terminaţia **-ant** în **-amment**:

puissant — puissamment
constant — constamment
élégant — élégamment
vaillant — vaillamment

şi terminaţia **-ent** în **-emment**:

évident — évidemment
prudent — prudemment
violent — violemment
décent — décemment

Observaţii

1. Fac excepţie:

lent — lentement; présent — présentement; véhément — véhémentement

care urmează regula generală.

2. Adverbele *notamment* (mai ales) şi *précipitamment* (în grabă, în mod precipitat) derivă din participiile prezente *notant* şi *précipitant* luate ca adjective.

3. Terminaţiile *-amment* şi *-emment* se pronunţă la fel.

4. Unele adverbe derivă din adjective ieşite din uz: *brièvement* (pe scurt), *grièvement* (folosit numai în expresia *grièvement blessé* — grav rănit), *journellement* (zilnic), *nuitamment* (în timpul nopţii), *traîtreusement* (în mod perfid), *sciemment* (cu bună ştiinţă).

Observaţii

1. Unele adverbe în **-ment** sînt derivate din:

— adjective pronominale: *aucun — aucunement* (nicidecum, în nici un fel), *autre — autrement* (altfel; foarte), *nul — nullement* (în nici un fel, nicidecum), *tel — tellement* (aşa de, atît de) etc.

— adverbe: *comme — comment;*

— interjecţii proprii limbii familiare: *fichtre — fichtrement* (al dracului de, grozav de);

— substantive folosite ca interjecţii în limba familiară: *diable — diablement* (drăceşte de, grozav de), *vache — vachement* (foarte, extrem de — aparţine limbii populare);

— substantive care pot fi şi adjective: *bête — bêtement* (prosteşte), *sot — sottement* (prosteşte).

2. Unele adjective şi numeroase participii trecute nu pot forma adverbe: *content, satisfait, fâché, vexé, concis, mobile* etc. De asemenea, în afară de *vert — vertement* (pe faţă, deschis), celelalte adjective care denumesc culori nu au adverbe derivate.

COMPARAŢIA ADVERBELOR

§ 532. Ca şi adjectivele calificative, **numeroase adverbe pot avea grade de** comparaţie:

Il habite plus loin que nous.
Elle parle moins bien le français.
Il a couru le plus vite de tous.
Il nous parla très doucement.

Observaţii

Pot avea grade de comparaţie următoarele categorii de adverbe:

1. Majoritatea adverbelor terminate în *-ment.*

2. Adverbele primare *loin, près, souvent, tard, tôt, vite, volontiers.*

3. Adverbele *beaucoup, bien, mal, peu* (care au şi unele forme speciale de comparativ şi superlativ).

4. Majoritatea adjectivelor folosite adverbial.

5. Unele locuţiuni adverbiale.

§ 533. Comparativul se formează, ca şi la adjective, cu adverbul **plus** pentru a exprima *superioritatea:*

Vous marchez **plus vite** *que moi.*

cu adverbul **moins** pentru a exprima *inferioritatea:*

Je marche **moins vite** *que vous.*

sau cu adverbul **aussi** pentru a marca *egalitatea:*

Il marche **aussi vite** *que moi.*

Observaţii

1. Într-o propoziţie negativă şi, uneori, într-o propoziţie interogativă, adverbul *aussi* poate fi redus la **si:**

Cet homme ne parle pas **si** *(aussi) clairement que toi.*
Ne courez pas **si** *vite!*
Vous avez déjà fini? **Si** *vite que ça?* (Atît de repede?)

2. În limba curentă ia extindere folosirea unui comparativ de superioritate construit cu adverbul *autrement,* dar numai pentru adverbele care nu se termină în *-ment:*

Pierre ira **autrement** *loin que son frère.*
(Pierre ira plus loin que son frère.)
Il voit **autrement** *plus clair que toi.*

Deseori, *autrement* întăreşte un comparativ:

Elle est **autrement** *mieux que sa sœur.* (Ea e mult mai bine decît sora ei.)

§ 534 Superlativul relativ se formează din formele comparativului de superioritate sau de inferioritate, precedate de **le** *(le plus, le moins):*

Il a agi **le plus** *prudemment de tous.*
Il se comporte **le moins** *modestement.*

Observaţii

1. Dacă al doilea termen al comparaţiei nu este exprimat, superlativul relativ poate fi deseori întărit prin cuvîntul *possible:*

Il reviendra le plus tôt **possible.** (... cît mai curînd posibil.)

2. Unele locuţiuni adverbiale foarte frecvente au încorporate cîte un superlativ: *au plus juste* (cît mai bine), *au plus tôt* (cît mai curînd), *au plus vite* (cît mai repede) etc.:

Il faut que vous partiez **au plus tôt.**

§ 535. Superlativul absolut se formează, ca şi la adjective, cu adverbele *très, fort, bien:*

Il parle **très** *clairement.*
Il roule **bien** *vite.*

Extrêmement poate fi, de asemenea, folosit pentru formarea superlativului absolut, dar *nu cu* adverbe terminate în *-ment:*

Il parle **extrêmement** *vite.*

Adverbe cu forme speciale de comparativ şi de superlativ

§ 536. Următoarele adverbe au unele forme speciale pentru a exprima gradele de comparaţie:

		BEAUCOUP	PEU	BIEN	MAL
COMPARATIVUL	de superioritate	**plus davantage**	**moins**	**mieux**	**(pis) plus mal**
	de inferioritate	—	—	**moins bien**	**moins mal**
	de egalitate	—	**aussi peu**	**aussi bien**	**aussi mal**
SUPERLATIVUL	relativ	**le plus**	**le moins**	**le mieux**	**le pis le plus mal**
	absolut	**extrêmement**	**très peu**	**très bien**	**très mal**

1. Comparativul **plus** (mai mult) nu trebuie confundat cu adverbul de negaţie *plus* (mai) de care, de altfel, se distinge din ce în ce mai des şi printr-o pronunţare diferită:

Il n'a **plus** *d'argent.* [ply] (Nu mai are bani.)
Il exige toujours **plus.** [plys] (Pretinde mereu mai mult.)

2. **Davantage** nu poate întregi decît înțelesul unui verb sau al pronumelui *en*, fiind sinonim cu *plus:*

Il exige toujours **davantage.**
(Il exige toujours plus.)
Il faut travailler **davantage.**
Je n'en sais pas **davantage.**

Deși numeroși lingviști afirmă că **davantage** nu poate fi urmat de al doilea termen al comparației, limba curentă și scriitorii moderni folosesc frecvent *davantage que:*

Ce paquet pèse **davantage que** *les autres.*
Rien ne dérange **davantage** *une vie* **que** *l'amour.* (Mauriac)
Rien n'attire **davantage que** *le mystère.* (Claudel)

Interdicția se extindea și asupra construcției *davantage de* + *substantiv* care tinde totuși să se impună mai ales în limba literară:

Il y a chaque année **davantage de** *voitures dans les rues.*

3. **Extrêmement** servește ca superlativ absolut pentru adverbul *beaucoup* și este deseori sinonim cu *infiniment:*

Cet incident me contrarie **extrêmement** *(infiniment).*

4. Comparativul **pis** nu mai e folosit astăzi decît în unele expresii ca *tant pis* (cu atît mai rău), *de mal en pis* (din rău în mai rău), *au pis aller* (în cazul cel mai rău). De altfel, de cele mai multe ori, *pis* este înlocuit de *pire* (comparativul adjectivului *méchant):*

Ce qu'il y a de **pire.** (Ceea ce e mai rău.)
Le **pire,** *c'est que tout cela est arrivé à notre insu.* (Cel mai rău e că totul s-a întîmplat fără știința noastră.)

Astfel, singurele forme folosite pentru exprimarea gradelor de comparație ale adverbului *mal* sînt cele regulate: *plus mal, moins mal, aussi mal, le plus mal, le moins mal.*

5. **Mieux** este singurul comparativ de superioritate al adverbului *bien:*

Le malade se sent **mieux.**
Vous êtes **mieux** *logés que nous.* (Locuiți mai bine decît noi.)

Mieux mai poate avea și alte valori:

— de adjectiv, mai ales cînd e nume predicativ:

Elle est **mieux** *que lui.* (Ea e mai bine decît el.)

— de substantiv:

Le mieux *est l'ennemi du bien.* (Mai binele e dușmanul binelui.)
La situation est moins mauvaise, il y a **du mieux.** (... se constată un progres.)
Le médecin a constaté **un mieux.** (Medicul a constatat o ameliorare.)

— de pronume nedefinit:

Je m'attendais à **mieux.** (Mă așteptam la ceva mai bine, la mai mult.)
Il a changé en **mieux.** (S-a schimbat în bine.)

Observații

1. *Mieux* intră în compunerea a numeroase expresii curente: *à qui mieux mieux* (care mai de care), *être au mieux avec quelqu'un* (a fi în relații foarte bune cu cineva),

de mieux en mieux (din bine în mai bine), *tant mieux* (cu atît mai bine), *il vaut mieux* (e mai bine, e preferabil), *aller mieux* (a o duce mai bine cu sănătatea).

2. Superlativul relativ, precedat de prepoziția *de* și de adjectiv posesiv *(de mon mieux, de son mieux* etc.) formează o locuțiune care ia, în traducere, timpul verbului respectiv:

Il a toujours fait **de son mieux** *pour ne pas vous déplaire.* (A făcut întotdeauna tot ce a putut ca să vă fie pe plac)

Je ferai **de mon mieux** *pour vous satisfaire.* (Voi face tot ce voi putea pentru a vă mulțumi)

Locul adverbului în propoziție

§ 537. Exceptînd adverbele de negație, al căror loc este bine determinat (a se vedea § 12—26), pentru celelalte categorii de adverbe nu se pot da reguli precise. Deseori, locul adverbului e în funcție de natura cuvîntului pe care îl determină, de structura și stilul enunțului etc.

De aceea, nu se pot da decît unele recomandări cu caracter orientativ.

1. Dacă adverbul determină un verb la timp simplu, el se exprimă în general după verb:

Les enfants dormaient **tranquillement.**
Conservez **précieusement** *cette lettre.*
Il vient **quelquefois** *nous voir.*

Observații

1. Unele adverbe de timp ca *aujourd'hui, demain, hier* etc. se plasează fie înaintea verbului, fie după el:

Demain, *j'irai voir Jacques.*
Je me repose **aujourd'hui.**

2. Adverbele de loc *en* și *y* sînt exprimate după un verb la imperativ forma afirmativă (a se vedea § 526).

3. Adverbele interogative se exprimă în mod normal înaintea verbului:

Où *vas-tu?*
Comment *partirez-vous?*
Combien *coûte ces fleurs?*

dar în limba familiară ele pot fi și postpuse verbului (a se vedea și § 47):

Tu vas **où?** *Vous partirez* **comment?**

4. Dacă verbul e la infinitiv, deseori adverbul îl precedă:

Il partit sans **trop** *savoir où il allait.*
Je vous prie de **bien** *vouloir ...*

dar se poate spune și:

Je vous prie de vouloir **bien ...**

5. Unele adverbe de afirmație sau de îndoială ca *sans doute, peut-être,* uneori și *probablement, apparemment* pot fi exprimate și înaintea verbului, fiind în acest caz urmate, mai ales în limba literară, de inversiunea subiectului:

Sans doute, *viendra-t-il avec son ami.*
(Il viendra, **sans doute,** *avec son ami.)*

2. Dacă adverbul însoțește un verb la timp compus, el e deseori exprimat între auxiliar și participiu:

Il avait **d'abord** *pensé qu'il valait mieux se taire.*
Il a **beaucoup** *voyagé.*
Elle a **joliment** *parlé.*
Ils se sont **très bien** *amusés.*

Observații

1. O primă excepție o constituie adverbele interogative și majoritatea celor de loc:

Quand *est-il arrivé? (Il est arrivé* **quand?**)
Il est arrivé **ici** *avant midi.*

2. Adverbele de timp de tipul *aujourd'hui, hier, demain* pot apărea după participiul trecut:

Elle est venue **hier.**

la începutul enunțului înaintea subiectului:

Hier, *nous avons fait une belle promenade.*

sau chiar la sfîrșitul propoziției:

Nous avons fait une belle promenade **hier.**

Celelalte adverbe de timp își au, în general, locul între auxiliar și participiu:

Elle a **toujours** *évité les courants d'air.*
Ils ne sont **jamais** *venus nous voir.*

3. Adverbele de mod prezintă, de asemenea, o mare mobilitate:

Il s'est **hardiment** *jeté au milieu des flammes.*
Il s'est jeté **hardiment** ...
Hardiment, *il s'est jeté* ...

3. Adverbul e exprimat, în general, înaintea adjectivului sau adverbului pe care îl însoțește:

L'endroit était **totalement** *désert.*
C'était une maison **un peu** *vieille mais* **encore** *imposante.*
Il parlait **bien** *mal le français.*
Son mari était **mal** *rasé et* **mal** *vêtu.*

Observație

Adverbele care determină o locuțiune verbală sînt intercalate între elementele acestei locuțiuni:

Faites **bien** *attention à ce que vous dites.*
Il est **très** *au courant de ces questions-là.*

Folosirea adverbului *très* în aceste construcții s-a impus în limbă, împotriva opoziției unor gramaticieni:

J'ai **très** *faim. J'ai* **très** *peur. J'ai* **très** *froid.*

4. Adverbele *bien, mal, debout, beaucoup, peu, trop* pot juca rolul de nume predicative fiind, în acest caz, exprimate după verbul respectiv:

Elle était **bien** *dans sa robe noire.*
Nous étions tous **debout** *et nous l'attendions.*
C'était **trop,** *cette fois-ci!*

5. Unele adverbe ca *pourtant, tant, d'ailleurs, cependant* pot servi ca legătură logică între două propoziții:

Il pleut à verse; **pourtant,** *ils sont allés se promener.*
Il m'exaspère, **tant** *il est bavard.*
Il ne pleut pas et **d'ailleurs,** *si le temps se gâte, nous irons au cinéma.*

6. Adverbele *plus, moins, mieux, autant* exprimate la începutul a două propoziții juxtapuse sau coordonate pot exprima un raport proporțional între două fapte, acțiuni:

Plus *il parlait et* **plus** *il s'enferrait dans ses explications.* (Cu cît vorbea mai mult, cu atît încurca explicațiile.)
Moins *la pièce est éclairée et* **plus** *vous vous faites mal aux yeux.* (Cu cît încăperea e mai puțin luminată cu atît vă faceți rău la ochi.)
Autant *la géometrie l'intéresse,* **autant** *les romans l'ennuient.* (Pe cît îl interesează geometria, pe atît îl plictisesc romanele)

PREPOZIȚIA

§ 538. Prepoziția *(la préposition)* este o parte de vorbire neflexibilă care implică prezența a doi termeni (regent și subordonat) între care stabilește o relație de subordonare.

1. Raporturile pe care prepoziția le stabilește între cei doi termeni sînt extrem de variate și pot indica:

— timpul:

Il se réveille **à** *six heures.*
Revenez **dans** *une heure.* (... peste o oră)
Il viendra sur les dix heures. **(... pe la ...)**

— cauza:

Il tremble **de** *peur.*
Il pleure **de** *joie.*
Il avait agi **par** *avarice.*

— mijlocul, instrumentul:

Il a été averti par **votre** *dépêche.*
J'écris **avec** *le stylo.*
Nous vivons **de** *notre travail.*

— scopul:

Il vient **pour** *nous voir.*
Je le dis **pour** *votre bien.*

— modul:

Il a envoyé la lettre **par** *avion*
Nous aimons voyager **en** *auto.*
Elle s'habille **de** *blanc.*

— locul, punctul de plecare:

Il sort **du** *bureau.*
Elle arrive **de** *Paris.*

— apartenența:

C'est un livre **à** *moi.*
C'est la voiture **de** *mon ami.*

2. Prepozițiile nu au toate aceeași valoare:

— unele au semnificații concrete și pot exprima unul sau două raporturi bine determinate și întotdeauna aceleași, fiindcă ele însele indică raportul pe care îl exprimă (unele sînt prepoziții simple, altele sînt compuse și formează locuțiuni prepoziționale):

Une voiture a stoppé **devant** *la maison.*
Il y a un beau jardin **derrière** *notre maison.*
Nous sommes partis **avant** *la fin du spectacle.*
Ils se sont revus **après** *les vacances.*
Il se dirige **vers** *l'école.*
Elle s'est promenée **le long** *de la Seine.*
Il n'a pas obtenu son permis de conduire **à cause** *d'une fausse manœuvre.*
Vos lunettes sont **à côté** *de la pendule.*
Ne mettez pas la tête **au dehors de** *la portière.*
Cela s'est passé **en dehors de** *moi.* (fără participarea mea)

— altele, cum sînt *à*, *de*, *par*, au semnificații abstracte și deci nu au înțeles decît într-un grup de cuvinte sau într-o propoziție; aceasta explică, de altfel, varietatea raporturilor pe care le pot exprima; cele mai abstracte sînt *à* și *de* care, deseori, înaintea unui infinitiv (mai ales *de*), nu sînt decît elemente formale de legătură sintactică. Astfel:

Il refuse **de** *nous accompagner.*
Il a réussi **à** *convaincre son ami.*
Elle a décidé **de** *partir.*

FORMELE PREPOZIȚIILOR

§ 539. Prepozițiile sînt simple sau compuse din două sau mai multe cuvinte.

a) Prepozițiile simple au aspectul unui singur cuvînt și originea lor este diferită:

1. Prepoziții moștenite direct din limba latină: *à*, *avant*, *avec*, *contre*, *de*, *derrière*, *en*, *entre*, *envers*, *jusque*, *outre*, *par*, *pour*, *sans*, *sous*, *sur*, *vers*.

2. Prepoziții formate în limba franceză dintr-un substantiv sau prin sudarea unor elemente (prepoziții simple, prepoziții și adverbe, sau o temă verbală și un adverb): *chez* (lat. *casa* = *maison*), *hormis* (*hors* + *mi*), *malgré* (*mal* + *gré*), *parmi* (*par* + *mi*), *voici* (*voi* + *ci*), *voilà* (*voi* + *là*); *ès* (*en* + *les*), *lez* (lat. *latus* = *côté*).

Observație

Prepozițiile *ès* și *lez* (*les*) sînt rar folosite. *ÈS* se păstrează în anumite formule consacrate:

Maître **ès** *arts; docteur, licencié, bachelier* **ès** *lettres,* **ès** *sciences.*

Lez (*les*) s-a păstrat în numele cîtorva localități cu înțelesul de *alături, lîngă: Plessis-lez-Tours* (Plessis lîngă Tours)

3. Unele prepoziții sînt participii prezente folosite cu valoare de prepoziții *(durant, pendant, suivant, moyennant, concernant, touchant):*

Il y eut **durant** *trois jours de grandes festivités.* (...timp de...)
Nous avons eu congé **pendant** *trois jours.* (...timp de...)
Il travaille **suivant** *vos indications.* (...conform, potrivit...)
Il parviendra **moyennant** *un effort soutenu.* (...cu, printr-un...)
Des mesures **concernant** *la circulation des véhicules.* (...privind, cu privire la...)
Le propriétaire exprime toutes sortes de doléances **touchant** *la consommation d'eau.* (...cu privire la...)
Concernant *les pays sous-développés aucune décision n'a été prise.* (Cu privire la...)

Observație

Moyennant ca formă verbală nu mai există, verbul *moyenner* fiind un arhaism care nu se folosește.

4. Un număr restrîns de participii trecute sînt folosite ca prepoziții *(attendu, vu, excepté, passé, y compris, étant donné):*

Vu (attendu) *la situation, le conseil se réunira d'urgence.*
Excepté *ses voisins, il ne connaît personne dans l'immeuble.*
Passé *onze heures, on n'avait pas la permission d'écouter la radio pour ne pas déranger les voisins.*
Étant donné *sa persévérance, il réussira.*
Il s'est fâché avec toute sa famille **y compris** *sa sœur.*

5. Cîteva adjective pot fi folosite uneori (cu forme invariabile) ca prepoziții: *plein, proche* și *sauf:*

Il a des bonbons **plein** *les poches.* (prep.: ...doldora...)
La valise est **pleine.** (adj.: ...plină)
Il habite rue de la Paix, **proche** *l'Arsenal.* (prep.: ...de lîngă...)
Les prévisions sont **proches** *de la vérité.* (adj.: ...apropiate...)
J'ai toute la collection, **sauf** *deux numéros.* (prep.: ...afară de...)
Il a la vie **sauve.** (adj.: A scăpat cu viață, nevătămat)

6. Principalele prepoziții simple sînt:

à	**derrière**	**moyennant**	**sauf**
après	**dès**	**outre**	**selon**
attendu	**devant**	**par**	**sous**
avant	**en**	**parmi**	**suivant**
avec	**entre**	**passé**	**supposé**
chez	**envers**	**pendant**	**sur**
concernant	**excepté**	**plein**	**touchant**
contre	**hormis**	**pour**	**voici (voilà)**
dans	**hors**	**près**	**vers**
de	**jusque**	**proche**	**vu**
depuis	**malgré**	**sans**	

b) Prepozițiile compuse sau locuțiunile prepoziționale s-au format prin compunerea prepozițiilor *à, de, par, en* cu adverbe sau cu substantive.

Principalele locuțiuni prepoziționale sînt:

à bas de (jos)
à cause de (din pricina)
à côté de (alături de)
à défaut de (în lipsă de)
à force de (după multă)
à l'égard de (cu privire la)
à l'exception de (cu excepția)
à la faveur de (mulțumită)
à la merci de (la discreția)
à la mode de (după moda)
à moins de (doar dacă)
à travers (prin)
au dedans de (pe dinăuntru, înăuntru)
au-dehors de (pe dinafară, în exterior)
au-delà de (dincolo de)
au-dessous de (mai jos de, dedesubt)
au-dessus de (deasupra)
au-devant de (dinaintea)
au lieu de (în loc de)
au milieu de (în mijlocul)
auprès de (aproape de, lîngă)
au prix de (cu prețul, pe lîngă)
autour de (în jurul, împrejurul)
au travers de (în mijlocul, printre)
aux dépens de (pe seama, pe cheltuiala)
avant de (înainte de)
d'après (după)
d'avec (de)
de crainte de (de teamă)
de façon à (încît să)
de manière à (în așa fel)
de peur de (de teamă să)
en deça de (dincolo de)
en dehors de (în afară de)
en dépit de (în ciuda)
en face de (în fața)
en raison de (din cauza)
en travers de (de-a curmezișul)
faute de (în lipsă de)
grâce à (datorită)
hors de (afară de)
jusqu'à (pînă la)
le long de (de-a lungul)
par-delà (dincolo de, peste)
par-dessous (dedesubt)
par-devant (dinainte, în față)
par rapport à (în comparație cu, pe lîngă)
près de (aproape de, alături, lîngă)
proche de (aproape de, lîngă)
quant à (cît despre, cît privește)
vis-à-vis (în față, peste drum)

Observații

1. *Avant, après, devant, derrière, dessus, dessous, depuis* sînt folosite în mod curent fie ca adverbe, fie ca prepoziții:

Il est arrivé **avant** *moi.* (prepoziție)
Réfléchissez **avant,** *vous parlerez* **après.** (adverb)
Il est arrivé **après** *tout le monde.* (prepoziție)
Le monde fut consterné par les événements qui survinrent **après.** (adverb)
Ne vous mettez pas **devant** *moi, je ne vois rien.* (prepoziție)
Il marche toujours **devant.** (adverb)
Il disparut **derrière** *le tournant.* (prepoziție)
Il est resté **derrière,** *loin* **derrière.** (adverb)
On a marché **depuis** *le matin jusqu'au soir.* (prepoziție)
Nous l'avons vu dimanche, mais pas **depuis.** (adverb)
Ce siège est solide, vous pouvez vous asseoir **dessus.** (adverb)
Passez **par-dessons** *la clôture.* (prepoziție)
Le prix du vase est marqué **dessous.** (adverb)

2. *Avec, contre, pour* se folosesc deseori, mai ales în limba familiară, ca adverbe în construcții considerate eliptice:

Il ne quitte pas ses lunettes, il couche **avec.**
Il a acheté un chapeau et il est parti **avec.**

Je n'ai rien à dire **contre.**
Pour moi, je suis **contre.**
Moi, je suis **pour.**
Il a la marée **contre.** — *Mais il a le vent* **pour.** (Hugo)

3. Limba vorbită folosește cu multă libertate locuțiunile prepoziționale, suprimînd deseori prepoziția inițială sau prepoziția finală, sau pe amîndouă:

Du point de vue forme, ce texte est critiquable.
Côté cour, côté jardin în loc de *du côté de la cour, du côté du jardin.*

§ 540. Prepoziția poate introduce:

— un substantiv:

Il va **à** *la bibliothèque.*
L'amour **de** *la patrie.*
Il travaille **avec** *enthousiasme.*
Poussé **par** *curiosité, il entra* **dans** *le magasin.*

— un pronume:

Ne parlez **de** *cela* **à** *personne.*
C'est un livre **à** *moi.*
À *quoi pensez-vous?*
Je vais **chez** *lui et ensuite je viendrai* **chez** *vous.*

— un numeral:

C'est une voiture **à** *quatre places.*

— un adverb:

Dès *aujourd'hui il sera ponctuel.*
Vous venez **de** *loin.*
Il est parti **pour** *toujours.*

— un verb la infinitiv:

Une machine **à** *laver.*
Il écoute **sans** *regarder.*
Elle a peur **de** *nager.*

— un adjectiv calificativ sau un participiu trecut precedate de prepozițiile *en, de, pour* (în anumite construcții):

Elle était vêtue **de** *blanc.*
Il n'y a rien **d'***intéressant.*
Encore un carreau **de** *cassé.*
Elle passe **pour** *élégante.*
C'est une lettre écrite **en** *français.*

— anumite prepoziții, îndeosebi *de, dès, pour, jusque*, care pot introduce un cuvînt (sau un grup de cuvinte) cu rol de complement circumstanțial, el însuși introdus printr-o prepoziție:

Je viens **de chez** *vous.*
Il me regardait **de derrière** *la fenêtre.*
La réunion est remise **pour dans** *huit jours.*

§ 541. **Locul prepozițiilor**

1. În general, prepoziția precedă termenul subordonat:

Je vais **au** *cinéma.*
Il parle **d'***un spectacle intéressant.*
Elle se promène **avec** *ses amies.*

2. Dacă termenul subordonat este un verb la infinitiv, între cei doi termeni se așază:

— pronumele neaccentuate complemente ale infinitivului:

Elle est entrée **sans** *me dire bonjour.*
Nous consentons **à** *y participer.*
Je serai content **de** *les revoir.*

— cuvintele cu înțeles negativ:

Je chercherai **à** *ne rien oublier.*
Il est content **de** *ne pas voyager seul.*

— adverbul

Il regardait **sans** *bien comprendre ce qui se passait.*
J'ai pris la décision **de** *ne jamais lire cet auteur.*
Elle fait des exercices **pour** *mieux chanter.*

3. Prepoziția *avec*, în vorbirea actuală, este frecvent separată de termenul subordonat printr-un grup de cuvinte, deseori introdus și el printr-o prepoziție:

Il parlait à voix basse **avec** *parfois dans les yeux une douceur infinie.*
Derrière lui sa femme **avec,** *courant et criant, deux enfants blonds.*
Le château tout blanc
Avec *à son flanc,*
Le soleil couché... (Verlaine)
Nous voici au premier, où se trouve votre chambre **avec,** *en face, la bibliothèque.*

REPETAREA PREPOZIȚIILOR

§ 542. Un verb sau un substantiv pot avea mai multe complemente sau atribute de aceeași natură introduse cu ajutorul aceleiași prepoziții. În acest caz, întîlnim următoarele situații:

1. Prepozițiile *à, de, en* se repetă, în general, înaintea fiecărui termen pe care îl introduc:

Il écrit **à** *Pierre et* **à** *Jean.*
Son panier était plein **de** *fruits,* **de** *viande,* **de** *pâtes et* **de** *légumes.*
Le directeur s'adressa **aux** *enfants et* **à** *leurs parents.*
Il aime voyager **en** *avion et* **en** *auto.*
Elle n'a pas le courage **d'***entrer dans l'eau et* **de** *nager.*
Un cours **de** *grammaire et* **de** *littérature.*
En *lisant et* **en** *relisant votre lettre, j'ai fini par comprendre.*

2. Prepoziţiile **à, de, en** nu se repetă în următoarele cazuri:

— în anumite locuţiuni:

En *mon âme et conscience.*

— cînd cei doi termeni subordonaţi reprezintă aceeaşi persoană sau acelaşi obiect:

C'est un livre écrit **par** *mon ami et collègue.*

— cînd cei doi termeni subordonaţi denumesc o unitate, un ansamblu:

Inspecteur **des** *eaux et forêts.*
École **des** *arts et métiers.*
Inspecteur **des** *ponts et chaussées.*

— într-o enumerare al cărei ansamblu formează un grup, o serie:

Il craignait **de** *marcher, sauter, courir.*
Elle pensait **à** *s'amuser, voyager, voir le monde.*
Nous avancions **à** *travers les herbes, les orties, les lianes.*

— cînd adjectivele numerale sînt introduse prin *ou:*

La tour s'élève **à** *trois cents ou trois cent dix mètres.*

3. Repetarea celorlalte prepoziţii nu este obligatorie, în afară de cazul cînd vrem să subliniem termenul introdus de prepoziţie:

Dans *les villes et* **(dans** *les)* *villages.*
Il y avait des livres **sur** *les tables,* **(sur)** *les chaises.*
C'est un devoir **sans** *faute et* **(sans)** *rature.*
Travailler **avec** *ardeur et* **(avec)** *application.*

Observaţie

Uneori, repetarea prepoziţiei schimbă sensul enunţului:

Il a causé **avec** *Victor et Paul.* (a vorbit în acelaşi timp)
Il a causé **avec** *Victor et* **avec** *Paul.* (a vorbit separat, cu fiecare în parte)
Il a parlé **devant** *les soldats et les officiers.* (în acelaşi timp)
Il a parlé **devant** *les soldats et* **devant** *les officiers.* (separat)

OMISIUNEA PREPOZIŢIEI

§ 543. În principiu, prepoziţia poate fi omisă în următoarele situaţii:

— cînd raportul dintre termeni este suficient sugerat prin simpla lor juxtapunere:

Nous parlions littérature, musique et peinture.
Nous avons visité les usines Dassault.
J'ai l'intention de vous revoir fin juillet.
C'était la fin décembre.

— după *en face de, près, proche* urmate de un complement de loc (mai ales în limba familiară):

Votre chambre est au premier, **en face** *la bibliothèque.*
L'église sise **en face** *le magasin de nouveautés.* (M. Proust)
A l'orée d'un petit bois, **proche** *la poterne.* (A. France)
Il habite à l'entrée du vieux bourg **près** *le château.*

— după *vis-à-vis*, se poate omite prepoziția *de:*
Chez un peintre vis-à-vis *la fontaine Diorama.* (Stendhal)
Vis-à-vis *le numéro* 60 *se dresse un vieux chêne.*

— în anumite expresii care aparțin limbajului diplomatic, *auprès de* este înlocuit uneori prin *près* (fără *de):*
Ministre, ambassadeur du roi près *la cour d'Angleterre.* (Littré)

ÎNTREBUINȚAREA PRINCIPALELOR PREPOZIȚII ȘI LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE

§ 544. *À*

Prepoziția *à* are numeroase și variate valori:

1. Prepoziția *à* introduce complemente indirecte (ale unor verbe tranzitive) exprimînd:

— destinația (corespunde unui dativ în limba română):
Il a donné son livre à *son ami.* (... prietenului său)
Elle a prêté son stylo à *Jeanne.*
Il a écrit une longue lettre à *son oncle.*
Nous devons de la reconnaissance à *nos parents.*

— proveniența:
Il a emprunté des livres à *son oncle.* (... de la unchiul său)
Il a demandé de l'argent à *son frère.*
Puiser de l'eau à *la source.*
Il a arraché une confidence à *son cousin.*

2. Prepoziția *à* introduce complemente ale unor verbe tranzitive indirecte:
Il s'intéresse à *l'histoire.* (Îl interesează istoria)
Elle aspire au *bonheur.* (Aspiră la fericire)
Ils obéissent à *leurs parents.* (Ascultă de părinții lor)
Il s'est adressé à *un passant.* (... unui trecător)

3. Prepoziția *à* introduce deseori un complement circumstanțial care poate exprima:

— direcția, punctul de sosire:
Il va à *la bibliothèque.* (... la ...)
Ils vont à *Paris.*
Elle a fait un voyage au *Brésil.* (... în Brazilia)
Ils vont à *la campagne.*

— momentul precis, durata:
Il sera de retour à *dix heures.* (... la ora zece)
Je l'ai rencontré au *sortir de l'école.*
Nous n'avions pas prévu cela au *départ.*
Louable à *l'année.* (de închiriat cu anul)

— locul în care se găsește cineva, unde are loc o acțiune:

Il est **à** *l'usine.* (... la ...)
Vous habitez **à** *Marseille.*
Ils sont arrivés **à** *Sinaïa.*
Ce soir, ils sont **au** *théâtre.*
Je me promène **au** *bois.*

— modul:

Il parle **à** *voix basse.* (... cu voce joasă)
Elle marche **à** *pas lents.*
Aller **à** *l'aventure.* (... la întîmplare)
Vendre **à** *meilleur marché.* (... mai ieftin)
Le petit dort **à** *poings fermés.* (... doarme buștean)

— modul și indicarea mijlocului (a instrumentului):

Il va **à** *bicyclette.* (... cu bicicleta)
Examiner **à** *la loupe.* (... cu lupa)
Il aime pêcher **à** *la ligne.* (... să pescuiască cu undița)
Cela marche **à** *l'électricité.* (... merge cu ...)
C'est une lettre écrite **à** *la machine.*

— măsura, prețul, aproximația, evaluarea:

Vendre **au** *mètre.* (a vinde cu metrul)
Un livre **à** 2 *francs.* (o carte de doi franci)
Vendre **au** *poids.* (a vinde la cîntar)
Vendre **à** *la pièce.* (a vinde cu bucata)
Faire du cent **à** *l'heure.* (a face o sută la oră)
Il est payé **au** *mois.* (e plătit cu luna)
Cinq **à** *six heures environ.* (cinci pînă la șase ore aproximativ)

— simultaneitatea:

À *la vue de son ancien camarade, il resta stupéfait* (La vederea ...)
À *ces mots, il baissa la tête.*

— distanța față de un punct:

C'est **à** *deux pas d'ici.* (... la doi pași ...)
Sa maison est **à** *trois cents mètres de l'école.*

4. Prepoziția *à* poate introduce un atribut care exprimă:

— destinația obiectului:

Une tasse **à** *café.* (... de cafea)
Une machine **à** *laver.* (... de spălat)
Du bois **à** *chauffer.* (lemn de ars)
Une boîte **aux** *lettres.* (o cutie de scrisori)

— nota caracteristică:

Regardez l'homme **au** *chapeau rond.* (... cu ...)
C'est un monsieur **aux** *cheveux blancs.* (... cu părul alb)
C'est une fillette **aux** *yeux verts.*
Une belle robe de soie **à** *volants.*

— mijlocul de funcționare:

C'est un moteur **à** *essence.* (... cu benzină)
Un avion **à** *réaction.*
Un moulin **à** *vent.*
Un fourneau **à** *gaz.* (un aragaz)
Un moteur **à** *explosion.*

— apartenența (regimul este un pronume și construcția subliniază determinantul posesiv):

C'est mon stylo **à** *moi.* (E stiloul meu)
Il a sa voiture **à** *lui.* (Are mașina lui personală)
Il a sa petite maison **à** *lui à la campagne.*

Observație

Dacă termenul introdus de prepoziția *à* este un substantiv, construcția aparține limbii populare sau familiare:

C'est le fils **à** *Jean.* (E fiul lui Jean)
C'est la femme **à** *Martin.*
Je suis venu dans le camion **à** *Prache.*

Întîlnim această construcție și în unele expresii:

Un fils **à** *papa* (fecior de bani gata).
La bête **à** *bon Dieu* (buburuză).

5. Construcția *à* + *substantiv* ca și *à* + *pronume* se întrebuințează frecvent după verbul *être*, exprimînd un raport de apartenență:

Cette voiture? Elle n'est pas **à** *moi, elle est* **à** *mon voisin.*

6. Prepoziția *à* introduce, de asemenea, un complement al adjectivului și poate exprima raporturi diferite (complementul poate fi un substantiv sau un verb la infinitiv): *agréable* **aux** *yeux, attentif* **aux** *conseils, cher* **à** *mon cœur, conforme* **à** *la loi, contraire* **à** *la règle, enclin* **à**, *étranger* **à**, *favorable* **à**, *fidèle* **à**, *habile* **à**, *hostile* **à**, *indifférent* **à**, *préférable* **à**, *prêt* **à**, *propre* **à**, *semblable* **à**, *utile* **à**, *antérieur* **à**, *postérieur* **à**, *inférieur* **à** etc.:

Elle était attentive **aux** *conseils.*
C'était un enfant cher **à** *mon cœur.*
Il est enclin **à** *la paresse.*
Je suis totalement étranger **à** *cette affaire.*
Ils sont favorables **à** *ce projet.*
Elle est prête **à** *partir.*
Il est plus enclin **à** *regarder qu'***à** *juger.*
C'est un homme habile **à** *tromper.*

§ 545. DE

Prepoziția *de* are un înalt grad de abstractizare și poate exprima cele mai variate și numeroase raporturi.

Din punct de vedere sintactic, prepoziția *de* poate introduce un atribut, un nume predicativ, un complement circumstanțial, un complement direct, un complement adjectival, un complement de agent:

1. Prepoziția **De** introduce complementul unui mare număr de verbe (A se vedea § **163, 164**):

Il bénéficie **d'***un traitement élevé.* (... de un ...)
Je doute **de** *son succès.*
Le pays jouit **d'***un heureux climat.*
Dans sa lettre il me parle **de** *ses soucis.*
Ce fait témoigne **de** *l'importance qu'il attache à cette affaire.*
Il rêve **de** *ses vacances passées.*
Souvenez-vous **de** *vos promesses.*

2. **De** introduce un complement circumstanțial care exprimă:

— punctul de plecare, originea, depărtarea (în spațiu sau în timp):

Il vient **de** *Paris.* (... de la ...)
J'arrive **de** *Sinaïa.*
Elle sort **de** *l'école.*
Il est né **de** *parents paysans.* (... din ...)
Vous revenez **de** *loin.* (... de departe)
Il y a quelques mois **de** *cela.* (... de atunci)

Observații

1. *De ... à* exprimă punctul de plecare și punctul de sosire, începutul și sfîrșitul unei etape:

Je vais **de** *la porte* **à** *la fenêtre.* **(... de la ... la ...)**
Il travaille **du** *matin* **au** *soir.* **(... de dimineață pînă seara)**
Elle passe **de** *la tristesse* **à** *la joie.*
Les vacances scolaires vont **de** *juillet* **à** *septembre.* **(... din iulie pînă în septembrie)**

2. *De ... à* poate exprima, de asemenea, o evaluare, o aproximație:

Ce livre coûte **de** *cinq* **à** *six francs.* **(... de la cinci la șase franci)**
Il y avait là **de** *quinze* **à** *vingt personnes.*

3. *De ... en* indică etapele succesive ale unei acțiuni, intervalul (în spațiu sau în timp):

Cette troupe **d'***acteurs allait* **de** *ville* **en** *ville.* (... din oraș în oraș)
Il nous écrivait **de** *temps* **en** *temps.*
Elle maigrissait **de** *jour* **en** *jour.* (... de la o zi la alta)
Compter **de** *dix* **en** *dix* (... din zece în zece)

— cauza:

Elle pleure **de** *joie.* (... de bucurie)
Il est mort **de** *faim.*
Ils tremblaient **de** *froid.*

— timpul:

Il viendra **de** *bonne heure.* (Va veni devreme)
Ne rien faire **de** *la journée.* (... toată ziua)
Nous nous sommes levés **de** *grand matin.* (... dis-de-dimineață)
C'est un travail **de** *trois ans.* (... de trei ani)
Il ne fait rien **de** *la semaine.* (... toată săptămîna)
Travailler **de** *nuit.* (... de noapte).

— diferența *(de* are această valoare după verbele *grandir, vieillir, augmenter, diminuer, avancer, reculer, s'éloigner, retarder* etc.):

Ma montre retarde **de** *dix minutes.* (... cu ...)
Il a vieilli **de** *dix ans.*
Le petit a grandi **de** *dix centimètres en huit mois.*
Son frère, **de** *quelques années plus âgé qu'elle, l'avait beaucoup aidée.*

— modul, maniera:

Il a mangé **de** *bon appétit.* (... cu poftă)
Nous avons accepté **de** *grand cœur.* (... din toată inima)
Elle nous regardait **d'***un œil distrait.*

— instrumentul, mijlocul:

Il est armé **d'***un bâton.* (... cu un băț)
Elle me fait signe **de** *la tête.* (... cu capul)
On me poussait **du** *coude.*
Il vit **de** *son travail.*

3. **De** poate să preceadă un complement direct avînd, în general, valoarea unui partitiv:

Elle a acheté du sucre et **de** *la viande.*
La ville reprenait peu à peu **de** *son aspect ordinaire.*
Elle avait perdu **de** *son charme.*

Observație

După verbul *être* (cu sensul de *a face parte dintr-un grup, a participa la o acțiune)* prepoziția *de* are, de asemenea, valoare partitivă:

Etes-vous **de** *ceux-là? — J'en suis.*

4. **De** poate introduce un complement de agent al unui verb pasiv:

Il est aimé **de** *ses camarades.*
Il est adoré **de** *ses condisciples.*
Elle est effrayée **de** *son acte.*
Cette action est approuvée **de** *tout le monde.*

Introducerea complementului de agent al unui verb pasiv constituie o zonă de concurență între prepozițiile *de* și *par*. Pentru folosirea acestor două prepoziții, în acest caz, nu există reguli stricte.

Se poate, totuși, ține seamă de următoarele:

— *De* se folosește mai ales cînd exprimă *starea* rezultată din acțiunea verbului (valoarea participiului trecut este mai aproape de aceea a adjectivului):

Cet homme politique était détesté **des** *Parisiens.*

Par se folosește, în general, pentru a exprima agentul acțiunii:

La peinture m'était enseignée **par** *ma sœur.*

— *De* se folosește înaintea verbelor cu sens figurat:

Il était accablé **de** *honte.*

Par se folosește înaintea verbelor luate cu sensul lor propriu:

Il était accablé **par** *la charge.*

— *De* se folosește deseori cu verbele care exprimă un sentiment:

Il était craint **de** *ses ennemis et aimé* **de** *ses sujets.*

Par se folosește cu verbele care indică o activitate materială, pentru a sublinia realizarea însăși a acțiunii:

La charrue est tirée **par** *les bœufs.*
Le vase a été cassé **par** *cet enfant.*
Le rassemblement des élèves dans la cour **par** *le surveillant.*

— *De* se folosește înaintea unui complement fără determinant:

La place était encombrée **de** *curieux.*

Par se folosește înaintea unui complement însoțit de un determinant:

La place était encombrée **par** *les curieux du voisinage.*

5. *De* înlocuiește articolul nehotărît sau partitiv cînd precedă complementul direct al unui verb la forma negativă:

Elle n'a pas acheté **de** *fleurs aujourd'hui.*
Ces enfants sont trops sages; ils ne font jamais **de** *bruit.*

6. Prepoziția *de* introduce un atribut exprimînd următoarele raporturi:

— apartenența:

Le livre **de** *Jean.* (Cartea lui Jean)
C'est une lettre **de** *Marie.* (...o scrisoare a Mariei)

— originea, proveniența:

Les vins **de** *Champagne.*
Les soies **de** *Lyon.*
Un beau tapis **d'***Olténie.*

— valoarea, prețul:

Un livre **de** *dix francs.*
Il a acheté une voiture **de** *cinq mille francs.*

— măsura, greutatea:

Une salle **de** *cent mètres carrés.*
Un camion **de** *sept tonnes.*

— specia, varietatea:

Un oiseau **de** *proie.*
Un poisson **de** *mer.*

— materialul:

Une maison **de** *brique.*
Un tissu **de** *laine.*
Une plaque **de** *marbre.*
Une barre **de** *fer.*

— nota caracteristică:

Un regard **de** *pitié.*
Un homme **de** *génie.*
Un acteur **de** *talent.*

— destinația (în cazuri limitate):

Un cabinet **de** *travail*
Une usine **d'***automobiles.*

— cantitatea, conținutul:

Un tas **de** *livres.*
Un bouquet **de** *fleurs.*
Une tasse **de** *thé.*
Un troupeau **de** *moutons.*
Un groupe **d'***étudiants.*
Un paquet **de** *cigarettes.*
Une collection **de** *timbres.*

— timpul:

C'est un travail **de** *trois ans.*
La leçon **d'***aujourd'hui est très intéressante.*
Je n'ai pas lu le journal **d'***hier.*

7. Prepoziția *de* poate introduce și un complement al pronumelui *qui*, *que*, *quoi* (interogativ), *ceci*, *cela*, *personne*, *rien*, *quelconque*, *quelque chose:*

Quoi **de** *neuf?* (Ce mai e nou?)
Quoi **de** *plus facile?* (Ce e mai ușor?)
Je vous montrerai quelque chose **de** *beau.* (... ceva frumos)
Il n'y a rien **d'***impossible.* (Nimic nu e imposibil)
Il n'y a personne **de** *malade chez nous.*

8. *De* introduce, de asemenea, un complement al unui adjectiv și exprimă mai ales raporturi de cauză:

Elle est heureuse **de** *partir.* (... de a pleca, să plece)
Il est content **de** *son travail.* (... de munca lui)
Nous sommes fiers **de** *votre succès.*
Je suis sûr **d'***avoir raison.* (Sînt sigur că am dreptate)
En lisant la lettre, ils pleuraient **de** *joie.*

9. Prepoziția *de* nu indică întotdeauna un raport precis; uneori este o simplă particulă de legătură. Astfel:

— leagă două substantive, dintre care al doilea este apoziție:

La ville **de** *Bucarest.* (Orașul București)
Le mois **de** *décembre.*
Un fripon **d'***enfant.*

— introduce un infinitiv istoric (A se vedea § 118):

Et grenouilles **de** *se plaindre.*
Aussitôt les ennemis **de** *s'enfuir et* **de** *jeter leurs armes.*

— introduce un mare număr de infinitive care urmează după verbele tranzitive (A se vedea § 120):

Il a cessé **de** *parler.*
Elle se prépare **de** *passer ses vacances à la montagne.*

— introduce un infinitiv care urmează după o locuțiune impersonală (A se vedea § 120):

Il est beau **de** *faire son devoir.*
Il est facile **de** *faire cela.*

10. *De* se întrebuințează ca particulă în titlurile nobiliare:

Alfred **de** *Musset*; *le général Charles* **de** *Gaulle.*

§ 546. APRÈS

1. Prepoziția *après* exprimă, în general, un raport de posterioritate:

— în timp:

*Ne vous décidez qu'***après** *mûre réflexion.* (... după ...)
Après *le repas, nous irons au cinéma.*
Elle est arrivée bien **après** *moi.*

— în spațiu:

La maison est juste **après** *la poste.*
Elle traîne **après** *elle deux enfants.*
La clef est **après** *la porte.*
Au bas de la côte, **après** *le pont, commence une chaussée.*
Les chiens aboient **après** *les passants.*

2. *Après* poate fi urmată de un verb la infinitiv trecut dacă subiectul infinitivului este același cu subiectul verbului principal (A se vedea § 118):

Après *avoir souri, il lui pardonne.* (După ce a surîs ...)

Observație

După locuțiunea conjuncțională *après que* se folosește indicativul (uneori subjonctivul) dacă verbul subordonatei are subiect diferit de cel al verbului principal (A se vedea § 194):

Bien des années **après** *qu'il fut parti, on reconstruisit la maison.*

§ 547. AVANT

1. Prepoziția *avant* exprimă anterioritatea:

— în timp:

Il est arrivé **avant** *moi.* (... înaintea mea)
Il doutait de lui **avant** *son succès.*
J'irai le voir **avant** *vous.*

— în spațiu:

C'est la dernière maison **avant** *le carrefour.* (... înaintea răspîntiei)
La mairie est juste **avant** *la poste.* (... înainte de a ajunge la poștă)
On place l'article **avant** *le nom.* (... în fața, înaintea ...)

Observații

1. *Avant* nu trebuie confundat cu *devant* care indică, de asemenea, anterioritatea în spațiu, dar are sensul de *în față:*

Devant *nous s'étendait à perte de vue la plaine du Danube.*
Je marche **devant** *lui.*
Il y a une patisserie **devant** *le théâtre.*

2. Uneori, deosebirea dintre *avant* și *devant* este lipsită de semnificație, încît substituirea este posibilă:

Cet adjectif se place soit **avant** (**devant**), *soit après le nom.*

3. În unele situații, comutarea acestor prepoziții ar schimba sensul enunțului:

La mairie est juste **avant** *la poste.* (Primăria este chiar înainte de a ajunge la poștă)
La mairie est juste **devant** *la poste.* (Primăria este chiar în fața poștei)

2. Prepoziția *avant* poate exprima prioritatea:
Il place son intérêt **avant** *celui des autres.*

3. După *avant de* se folosește infinitivul dacă subiectul infinitivului este același cu subiectul verbului principal:
Consulte-moi **avant d'***agir.*
Il hésitait **avant de** *commencer.*
Je l'ai vu **avant de** *partir.*

Observație

După locuțiunea conjuncțională *avant que*, verbul se folosește la subjonctiv (cu sau fără *ne*); subiectul subordonatei este diferit de cel al verbului principal (A se vedea **§ 197**):
Rentre **avant qu'***il (ne) pleuve.*

§ 548. AUPRÈS DE

1. Locuțiunea prepozițională *auprès de*, urmată de un substantiv care denumește o ființă sau un lucru, indică:

— apropierea (ca loc):
Elle passa toute la nuit **auprès de** *sa mère malade.* (... lîngă ...)
Elle avait sa place **auprès de** *la fenêtre.*
Il est venu s'asseoir **auprès de** *moi.*
Il y avait un atelier de couture **auprès de** *l'école.*

— comparația:
Son malheur n'est rien **auprès** *du tien.* (Nenorocirea lui ... față de ...)
Ce film est médiocre **auprès** *du précédent.*

2. Uneori, locuțiunea *auprès de* are o valoare mai abstractă:
Excusez-moi **auprès de** *vos parents.* (... față de, pe lîngă ...)
Il jouissait d'une grande estime **auprès du** *directeur.*
Il a pris ma défense **auprès de** *mon père.*
Il a fait des démarches pressantes **auprès des** *autorités.*

§ 549. PRÈS DE

1. Locuțiunea *près de* urmată de un substantiv (nume de ființă sau de lucru) indică:

— apropierea (în timp sau în spațiu):
Il est **près de** *onze heures.* (... aproape ...)
Elle est demeurée **près de** *sa mère malade.* (... lîngă ...)
Nous demeurons tout **près d'***ici.* (... foarte aproape de aici)
Il a échoué **près du** *port.*

— o stare (cînd complementul este un substantiv abstract):
Il est **près du** *désespoir.*

2. *Près de* urmată de un verb la infinitiv indică o acțiune iminentă:
Il est **près d'***achever son travail.* (E pe punctul de a ...)
Elle est **près de** *partir.* (E gata să plece)
Il était **près de** *pleurer.*

3. *Près de* urmată de un numeral indică aproximația, limita superioară:
Il a touché **près de** *mille francs.* (... aproape ...)
Nous avons parcouru **près de** *dix kilomètres à travers la forêt.*

§ 550. AVEC

1. Prepoziția *avec* introduce complemente circumstanțiale care exprimă:

— însoțirea:

Il est sorti **avec** *ses amis.*
Elle se promène **avec** *ses enfants.*
Il est **avec** *nous.*

— modul:

Il agit **avec** *prudence.*
Elle parle **avec** *colère.*

— mijlocul, instrumentul:

Il écrit **avec** *le stylo.*
Elle s'est coupé le doigt **avec** *le couteau.*
Avec *l'argent qu'il a reçu, il s'est acheté un vélo.*

— simultaneitatea:

Il se lève **avec** *le jour.* (Se scoală o dată cu ziua)
Avec *l'âge, il devenait morose.*
Avec *le mois de mai,* ***l'été commence.***

— opoziția (prezența simultană a unor elemente contrarii):

Avec ***tant de qualités, il a cependant échoué.***
Avec ***un peu d'attention, ils auraient réussi à comprendre votre exposé.***

— prezența a două elemente asociate întîmplător:

C'était une belle ***maison*** **avec** ***des colonnes de marbre.***
C'était un homme **avec** ***un chapeau rond et*** **avec** ***un parapluie.***;

Dacă unul din cele două elemente unite cu ajutorul prepoziției nu poate exista fără celălalt, prepoziția *avec* este înlocuită cu prepoziția *à:*

C'était une belle salle **aux** *fenêtres larges.*
(Este greu de conceput o sală frumoasă fără ferestre mari)
C'est une chambre **aux** *murs blanchis à la chaux.*

Prepoziția *avec* este, de asemenea, înlocuită cu *à* dacă unul din elemente constituie o notă caracteristică:

Tu as vu l'homme **au** *chapeau gris.*
C'est un beau tissu **à** *rayures.*

2. Locuțiunea prepozițională *d'avec* exprimă deosebirea, separarea:

Distinguer l'ami **d'avec** *le flatteur.* (a deosebi prietenul de lingușitor)
Il a divorcé **d'avec** *sa femme.*

Observație

Verbele *se fiancer* (a se logodi) și *se marier* (a se căsători), urmate în mod obișnuit de prepoziția *à*, pot fi construite și cu *avec:*

Il s'est fiancé **à** *ma sœur* sau **avec** *ma sœur.*
Il s'est marié **avec** *ma cousine* sau **à** *ma cousine.*

De asemenea, se spune la fel de corect *parler* **à** *quelqu'un* sau *parler* **avec** *quelqu'un*. Se va spune însă întotdeauna *causer* **avec** *quelqu'un*.

§ 551. SANS

Această prepoziție se folosește înaintea unui pronume sau a unui substantiv.

1. Prepoziția *sans* exprimă:

— absența, lipsa:

C'est une région **sans** *route praticable.*
Il est allé au cinéma **sans** *son frère.*
C'est un livre **sans** *illustrations.*
Sans *talent, il ne fera rien.*

— modul:

Il agit **sans** *enthousiasme.*
Il pleut **sans** *cesse.*

— condiția negativă:

Sans *ce défaut, il aurait réussi.*
(S'il n'avait pas eu ce défaut, il aurait réussi)
Sans *cet accident, il serait arrivé à temps.*
(S'il n'y avait pas eu cet accident, il serait arrivé à temps)

2. *Sans* precedată de *non* formează o locuțiune prepozițională care are înțelesul de *și totuși* (exprimă concesia):

Il accepta **non sans** *de nombreuses hésitations.* (... nu fără multe ezitări)

§ 552. CHEZ

Se folosește înaintea unui nume de persoană sau înaintea unui pronume și are, de cele mai multe ori, înțelesul de *la* sau *acasă la*.

1. Prepoziția *chez* indică o localizare în spațiu sau în timp:

J'entends des cris **chez** *mon voisin.*
Va acheter du sucre **chez** *l'épicier.*
Ils sont venus **chez** *nous vers les dix heures.*
Chez *les Daces on rendait un culte au ciel.*
La paresse l'emporte encore **chez** *lui sur la gourmandise.*
Chez *Chateaubriand, on trouve des phrases harmonieuses.*
Ce que j'apprécie **chez** *cet homme c'est son amabilité.*

2. *Chez* poate fi precedat de *de, par, vers* sau de o locuțiune prepozițională:

Je reviens de **chez** *lui.* (... de la el)
Nous passerons par **chez** *nos amis.* (... pe la ...)
Ils habitent vers **chez** *nous.* (... cam pe lîngă noi)
Il y a un nouveau locataire au-dessus de **chez** *moi.*

§ 553. CONTRE

Prepoziția *contre* are înțelesul de *lîngă, contra, de, pentru, la* și indică:

— apropierea imediată, contactul:

Il se range **contre** *le mur.* (... lîngă ...)
Elle serre son enfant **contre** *sa poitrine.* (... la pieptul său)
Il s'est heurté **contre** *l'armoire.* (... de ...)

— opoziția:
Il se bat **contre** *les préjugés.* (... contra, împotriva ...)
Il a agi ainsi **contre** *l'avis de ses amis.*
Les peuples luttent **contre** *la menace de guerre.*

— schimbul:
Il a changé sa maison **contre** *un petit appartement.* (... pentru ...)
On lui a offert une vieille voiture **contre** *sa moto.*

§ 554. DANS

Dans poate avea înțelesul comun în *în*, dar este întrebuințată de cele mai multe ori cu înțelesuri diferite:

1. Prepoziția *dans* se folosește întotdeauna înaintea unui substantiv determinat (cu excepția cîtorva nume proprii și a unor pronume) și indică în mod normal:

— prezența cuiva, a ceva într-un loc sau apartenența la un ansamblu:
Il est **dans** *la salle de classe.*
Les draps sont **dans** *l'armoire.*
Il a les mains **dans** *ses poches.*
Il sert **dans** *la marine.*
Elle joue **dans** *un orchestre.*

— timpul (ca dată și ca durată):
Il sera de retour **dans** *une semaine.* (... peste o săptămînă)
Je le verrai **dans** *un mois.* (... după, peste ...)
Il pourra commencer ce travail **dans** *trois jours.*
Cela sera fait **dans** *les délais convenus.* (... la data stabilită)
Dans *sa jeunesse, il a fait de bonnes études.* (În tinerețe ...)
Dans *son enfance, il n'était pas courageux.*

2. Prepoziția *dans*, urmată de o indicație cifrică, exprimă evaluarea cu aproximație:
Cela coûte **dans** *les mille francs.* (... în jur de, cam ...)
Il pèse **dans** *les cinquante kilos.*
L'enfant avait **dans** *les onze ans.*

Observații

1. Prezența unui determinant în construcțiile introduse cu *dans* dă acestor construcții o valoare mai concretă decît au cele introduse cu *en:*

Aller **dans** *la classe* (a se duce în sala de clasă).
Aller **en** *classe.* (a merge la școală, a frecventa)
Dans *la cachette.* (în ascunzătoare)
En *cachette.* (pe ascuns, în taină)
Les oiseaux volent **dans** *l'air.* (... prin aer)
Il regarde **en** *l'air.* (... în sus)
Dans *l'été.* (în cursul verii)
En *été.* (vara)
On le voit passer **dans** *sa voiture blanche.*
Il circule **en** *voiture.* (... cu mașina)

2. În unele cazuri se poate folosi *dans* sau *en* fără ca sensul să se schimbe:

Dans (en) *un coin.*
Dans (en) *son for intérieur.*
Dans (en) *ce temps-là.*
Dans (en) *de telles circonstances.*

§ 555. EN

Această prepoziție, deși are același înțeles ca și prepoziția *dans*, prezintă unele particularități.

1. Prepoziția *en* nu este folosită, în general, înaintea articolelor *le*, *les* și este deseori evitată înaintea altor determinanți. **En** poate exprima:

— locul:
Il vit **en** *province.*
Il va de ville **en** *ville.*

— timpul (ca dată și ca durată):
C'était **en** *1975.*
Ils se sont rencontrés **en** *été*, **en** *juillet.*
Il a rédigé cette composition en *trois heures.* (... în trei ore)
Je lirai ce livre **en** *deux jours.* (... în două zile)
Il a fait cent kilomètres **en** *une heure.* (... într-o oră)

— ținuta:
Il est en habit de soirée.

— forma, dispoziția obiectelor în spațiu:
On avait disposé les chaises **en** *cercle.*
Il faut réunir le bois **en** *pyramide.*

— materia:
C'est une montre **en** *or.* (... de aur)
Des meubles **en** *bois.*

— felul de a se exprima:
En *français*, **en** *vers*, **en** *prose.*

— starea fizică sau morală:
Être **en** *paix*, **en** *détresse*, **en** *deuil*, **en** *larmes*, **en** *colère.*

— calitatea sau competența:
Il parle **en** *chef*, **en** *ami.* (... în calitate de, ca ...)

2. *En* se folosește înaintea denumirilor geografice. Astfel:

— înaintea numelor de țări și de insule care în mod obișnuit au articolul *la* sau *l'*, se folosește *en* fără articol:

En *Europe*, **en** *France*, **en** *Irak*, *en* **Corse**, *en Iran.*

Înaintea numelor de țări sau de insule precedate de articolul *le* sau *les*, se folosește *au(x)*:

Au Japon, **au** Brésil, **au** Portugal, **aux** Pays-Bas, **aux** Etats-Unis.

Dacă numele de țări sau de orașe sînt însoțite de un adjectiv sau de un alt determinant, se folosește *dans le, dans la:*

Daus l'*Amérique d'aujourd'hui;* **dans la** *Hollande maritime;* **dans le** *vieux Toulon.*

— înaintea numelor de provincii franceze sau de regiuni de genul *feminin*, precum și înaintea celor de genul *masculin* care încep cu *vocală:*

En *Auvergne*, **en** *Bretagne*, **en** *Bourgogne*, **en** *Alsace*, **en** *Vendée*, **en** *Charente.*
En *Anjou*, **en** *Artois.*

Înaintea numelor de provincii franceze de genul masoulin care încep cu *consoană*, se folosește *en, au* sau *dans le:*

Dans le *Berry* (**au** *Berry*, **en** *Berry*)
Dans le *Périgord* (**au** *Périgord*, **en** *Périgord*)
Dans le *Maine*, **dans le** *Vercors.*

3. *En* se folosește înaintea pronumelui *qui:*

L'homme **en** *qui j'ai confiance.*

Înaintea pronumelui *lequel*, se folosește *dans:*

L'homme dont ma sœur m'a parlé, **dans** *lequel j'ai pleine confiance, est le frère de mon oncle.*

4. Într-o serie de locuțiuni, se folosește *en* în locul lui *dans:*

En *l'honneur de*, **en** *l'absence de*, **en** *l'air*, **en** *l'espèce*, **en** *mon pouvoir*, **en** *toute chose*, **en** *la personne de*, **en** *l'an...*, **en** *quel temps*, **en** *quelle année*, **en** *telle* **année**, **en** *la présence de* (**en** *présence de*), **en** *un seul point*, **en** *l'occurrence*, **en** *d'autres termes.*

5. **În formulele din scrisorile prin care se anunță** un eveniment de familie (naștere, căsătorie, deces) se folosește *en* **înaintea unui substantiv precedat de** articol:

En *l'église de...*, **en** *la mairie de ...*, **en** *l'hôtel de ...*

dar se va spune:

Les mariés entrent **dans** *l'église*, **dans** *la mairie* **etc.**

§ 556. DEDANS

Prepoziția *dedans* este rareori folosită singură; deseori, intră în compunerea locuțiunilor prepoziționale *au dedans de, en dedans de:*

J'en voyais et dehors et **dedans** *nos murailles.*
Au dedans de *lui-même, il regrette ses paroles.* (În sinea lui ...)
Il a plié le doigt **en dedans de** *la main* ... (... înăuntrul mîinii)

Observație

Dedans poate fi folosit și ca adverb sau ca locuțiune adverbială:

Vous attendrai-je dehors ou **dedans?**
Avez-vous mis la clef dans le tiroir?
Oui, elle est **dedans.** (... înăuntru)
Il est caché **là-dedans.** (... aici înăuntru)
Il y a du vrai **là-dedans.**

§ 557. DEHORS

Prepoziția ***dehors*** **intră în compunerea locuțiunilor prepoziționale** *au dehors de, en dehors de:*

Ne mettez pas la tête **en dehors** *de la portière.* (... în afara ...)
Cet homme a beaucoup souffert **au dehors de** *son pays.* (... în afara, departe...)
C'est **en dehors de** *la question.* (... în afară de ...)
Cela s'est passé **en dehors de** *moi.* (... fără participarea mea, fără știrea mea)
En dehors de *ce que vous avez vu, il y a encore plusieurs articles sur la question.* (În afară de ...)

Observație

Dehors este deseori folosit și ca adverb de loc:
Je serai **dehors** *toute la journée.*
Attends-moi **dehors,** *je n'en ai que pour quelques instants.* (... afară ...)

§ 558. DEPUIS

Depuis exprimă, în mod obișnuit, un raport temporal sau spațial:

1. Indică și subliniază momentul în care a început o acțiune (verbul poate fi la prezent, la imperfect, la perfect compus, la mai mult ca perfect):

Depuis *le jour où nous nous sommes rencontrés, il est survenu bien des événements.* (Din ziua în care ...)
Depuis *cet accident il est resté infirme.* **(De la acest accident ...)**

2. Poate indica durata:

Il est absent **depuis** *un mois.* (... de o lună)
Il le connaît **depuis** *trente ans.*
Depuis *combien de temps est-il absent?*
Il travaille **depuis** ***le matin jusqu'au soir.***

3. Indică locul unde are loc sau a avut loc un eveniment:

Il me fait signe **depuis** *la grille.* (... de la ...)
Nous avons eu du soleil **depuis** *Bucarest jusqu'à Sinaïa.*
Depuis *mon balcon je puis tout voir.* (Din ...)

4. Indică o succesiune neîntreruptă:

Depuis *le premier jusqu'au dernier, ils chantaient tous.* (De la, începînd cu ...)

Observație

Depuis, folosit ca adverb, exprimă timpul:
Il est parti après la guerre et nous ne l'avons pas revu **depuis.** (... de atunci).

§ 559. DÈS

Dès este în mare măsură sinonim cu *depuis,* dar exprimă cu mai multă promptitudine momentul cînd începe o acțiune:

Vous viendrez me voir **dès** *mon retour.* (... chiar, o dată cu ...)
Dès *l'entrée on entendait battre l'horloge.* (De la intrare ...)
Dès *le jour où il a appris ce malheur, il a changé d'attitude à mon égard.* (Din ziua în care ...)
Dès *son enfance, il manifestait un certain goût pour la peinture.* (Chiar din copilărie, copil fiind ...)

§ 560. DEVANT

Prepoziția *devant* indică anterioritatea și se referă la poziția în spațiu; are înțelesul de *în fața, înaintea:*

Je marche **devant** *lui.*
Elle est placée **devant** *toi.*
Il y a une pâtisserie **devant** *la mairie.*
L'avenir est **devant** *vous.*
Nous sommes égaux **devant** *la loi.*

Observații

1. *Devant* intră în compunerea locuțiunii prepoziționale *au-devant de:*
Il partit **au-devant de** *son frère.* (... înaintea, în întîmpinarea ...)

2. *Devant* este deseori folosit ca adverb:
Il marche **devant.** (... înainte, în frunte)
Allez **devant,** *je vous rejoindrai.*
Il a loué deux places **devant.** (... în față)

§ 561. DERRIÈRE

Prepoziția *derrière* indică poziția sau locul (în urma unei persoane sau a unui lucru):

Il marche **derrière** *lui.* (... în urma ...)
Il est placé **derrière** *toi.* (... în urma, în spatele ...)
Il y a un petit jardin **derrière** *la maison.* (... în spatele ...)
Regardez **derrière** *les apparences.* (... dincolo de ...)

Observație

Derrière se folosește și ca adverb și ca locuțiune adverbială:
Il est resté **derrière,** *bien* **derrière.** (... în urmă, în urmă de tot)
Il dit du mal de lui **par derrière.** (Îl vorbește de rău în spate)
Il l'a attaqué **par derrière.** (... pe la spate)

§ 562. ENVERS

Prepoziția *envers* are sensul de *față de, cu:*
Il est bien disposé **envers** *vous.*
Ils se montraient cruels **envers** *les prisonniers.*
Son attitude était pleine de déférence **envers** *moi.*
Mes sentiments **envers** *lui n'ont pas changé.*

Observație

Envers intră în compunerea locuțiunii adverbiale *à l'envers:*
Lire un texte **à l'envers** (... pe dos).
Vous avez pris mes paroles tout **à l'envers.** (... tocmai pe dos)

§ 563. VERS

Prepoziția *vers* poate exprima:

— direcția:
Ils se dirigeaient **vers** *le centre de la ville.* (... spre ...)

— aproximația în timp:

Il rentre **vers** *deux heures.* (... către, cam pe la...)
Vers *ce temps, j'avais pour ami un petit garçon roux.*
(Pe atunci, în vremea aceea ...)

§ 564. JUSQUE

Jusque se combină în general cu prepoziția *à, en, chez,* formînd locuțiuni prepoziționale care indică limita spațială care nu se depășește:

Il alla **jusqu'au** *bout du jardin.* (... pînă la ...)
Jusqu'à *dix ans il fut élevé par ses grands-parents.*
Il a pris l'autobus **jusqu'à** *la place de la République.*
Il pousse la méchanceté **jusqu'à** *la cruauté.*
Je vous accompagne **jusque** *chez vous.*

Uneori, *jusque* are un sens apropiat de acela al lui *même* (pînă și):

Tout a brûlé, **jusqu'aux** *écuries.* (... pînă și ...)
Il n'est pas **jusqu'à** *ses amis qui ne le désapprouvent.*
Il y avait des souris **jusque** *dans le buffet de la salle à manger.*
Il fouilla partout et regarda **jusque** *sous le lit.*

§ 565. PAR

Par este frecvent folosită și poate exprima un mare număr de raporturi.

1. Prepoziția *par* introduce un complement circumstanțial și poate indica:
— spațiul, locul pe unde se trece:

Il passe **par** *son bureau.* (... prin ...)
Allez **par** *le passage souterrain pour traverser cette rue.*
Ils sont revenus **par** *la Moldavie.*

Observații

1. *Par* se folosește deseori înaintea unui substantiv fără articol și indică spațiul în sens mai general:

Voyager **par** *terre,* **par** *mer,* **par** *voie aérienne,* **par** *voie maritime.*

2. *Par* poate avea un sens figurat:

Il est passé **par** *de rudes épreuves.*
Cette idée lui est passée **par** *l'esprit.*

3. *Par* întărit cu *de* formează locuțiunea *de par le monde:*
Aller **de par le monde** (... prin toată lumea).

— momentul în care se petrece acțiunea:

Il se promenait **par** *un soir de grand vent.* (... într-o seară cu vînt puternic).
Par *une belle après-midi de septembre, nous avons été à Sinaïa.*
Par *temps de brouillard il est préférable de rouler à vitesse moyenne.* (Pe timp de ceață ...)

— mijlocul, modul:

Je le sais **par** *un de vos amis.* (... de la ...)
Il veut arriver **par** *tous les moyens.* (... prin ...)
Elle a été avertie **par** *votre dépêche.* (... de ...)

Je l'ai su **par** *le journal.* (... din ziar).
Il voyagera **par** *le train.* (... cu trenul)
Il réussit **par** *son travail.* (... prin ...)
Elle s'esst imposée **par** *son intelligence.*

-- distribuția:

On l'a interrompu **par** *deux fois.* (... de două ori)
Je le vois plusieurs fois **par** *mois.* (... pe lună)
Ils entraient dans la salle trois **par** *trois.* (... trei cîte trei)
Sa voiture dépense dix litres **par** *cent kilomètres.* (... la suta de kilometri)

2. *Par* introduce complementul de agent al unui verb la forma pasivă, al unui participiu trecut sau al unui substantiv (care denumește o acțiune):

Il a été choisi **par** *l'assemblée tout entière.*
Le vase a été cassé **par** *cet enfant.*
L'exploitation des faibles **par** *les forts.*

Observație

Complementul de agent poate fi deseori introdus și cu ajutorul prepoziției *de* (A se vedea § 545).

Il est aimé **de** *ses parents.*

3. Prepoziția *par* intră în compunerea unor locuțiuni adverbiale sau prepoziționale:

— **par bonheur : Par bonheur,** *il ne nous a pas vus.* **(Din fericire ...)**

— **par malheur : Par malheur,** *il est arrivé trop tard.* **(Din nefericire,** din păcate ...)

— **par ailleurs :** *Il ne s'inquiétait pas de la situation,* ***étant par ailleurs*** *d'un naturel optimiste.* (... de altfel, de-altminteri ...)

— **par devant:** *Si tu passes* **par devant,** *tu raccourcis ton chemin.* **(... prin față ...)** *Faire un testament* **par devant** *le notaire.* (... în prezența ...)

— **par exemple :** *Une invention moderne,* **par exemple** *la télévision.* **(... de** pildă ...)

— **par suite de : Par suite des** *pluies, la rivière a débordé.* **(Din cauza ...)**

— **par cœur :** *Apprendre, connaître, réciter, savoir* **par cœur.** **(... pe de rost,** pe deasupra)

— **par instants : Par instants,** *je me demande s'il pense ce qu'il dit.* **(Uneori ...)**

— **par endroits :** *Le livre me paraît bon, et même très bon* **par endroits.** **(...** pe alocuri)

— **par rapport à :** *Les étoiles nous paraissent très petites* **par rapport au** *soleil.* (... în comparație ...)

§ 566. POUR

După prepozițiile *à* și *de*, prepoziția *pour* este aceea care poate indica cele mai numeroase raporturi:

1. *Pour* introduce un complement circumstanțial sau un atribut substantival și poate indica:

— destinația, scopul unei acțiuni:

C'est un livre **pour** *ces enfants.* **(... pentru ...)**
Il travaille **pour** *la gloire.*

On l'a fait **pour** *votre bien.*
J'ai pris la parole **pour** *lui.*
Mourir **pour** *la patrie.*

— destinația, direcția:
Il y a deux jours, il est parti **pour** *la Roumanie.* (... în România)
Le train **pour** *Paris va entrer en gare.* (... pentru, de ...)

Observație

Verbul *partir* urmat de un substantiv care indică direcția plecării se construiește cu prepoziția *pour*. Totuși, deseori *pour* este înlocuit cu alte prepoziții ca *à, en, chez, vers* etc.:

Il feignait de partir **au** *bureau.*
J'étais parti **en** *Angleterre.*
Nous partions **dans** *le midi.*

— termenul sau durata (cu un substantiv care exprimă timpul):
Je vous le promets **pour** *le mois prochain.*
Je m'en vais à la campagne **pour** *trois semaines.*
C'est **pour** *aujourd'hui ou* **pour** *demain.*
Il est parti **pour** *toujours.*

— motivul unei acțiuni, cauza:
On admire cet acteur **pour** *son jeu.*
Ne pleurez pas **pour** *un rien.*
Le magasin est fermé **pour** *réparations.*
Il a été puni **pour** *avoir répondu grossièrement.* (... pentru că a răspuns necuviincios)

Observații

1. Locuțiunea prepozițională *pour cause de* este folosită în formule administrative sau anunțuri:

Magasin fermé **pour cause de** *décès,* **de** *mariage.* (... din motive de ...)
Il a été renvoyé de cette place **pour cause d'***incapacité.*
Demander un congé **pour cause de** *maladie.*

2. Prepoziția *pour* intră și în compunerea interjecției compuse *et pour cause:*

Il est furieux **et pour cause!** (... și pe bună dreptate!)

2. După un substantiv care exprimă un sentiment, *pour* are înțelesul de *pentru, față de:*

J'ai de l'estime **pour** *vous.*
Il a de la sympathie **pour** *son directeur.*
Tu as beaucoup d'amitié **pour** *lui.*

3. *Pour* poate avea înțelesul de *drept, ca:*

Il avait **pour** *compagnon un jeune homme qui se taisait tout le temps.*
Pour *toute réponse, il sortit en claquant la porte.*
Il a **pour** *principe de ne jamais mentir.*
Il se fait passer **pour** *médecin.*
Il passe **pour** *un maître en la matière.* (El trece drept maestru ...)

4. Prepoziția *pour* se folosește și pentru a sublinia un termen al propoziției (în acest caz, termenul subliniat este așezat la începutul propoziției și este precedat de *pour):*

Pour *méchante, elle l'est.* (De răutăcioasă, e răutăcioasă)
Pour moi, *la situation est sans issue.* (În ceea ce mă privește ...)
Pour moi, *je n'y vois rien.* (Cît despre mine ...)

5. Prepoziția *pour* (urmată de un verb la infinitiv sau la subjonctiv) se folosește în construcții concesive: cu sensul de *oricît de, deși* etc. (A se vedea **§ 231, 235) :**

Pour *être plus âgés, ils n'en sont pas toujours plus sages.* (Deși, cu toate că sînt mai vîrstnici ...)
L'appartement qu'il a acheté **pour** *petit qu'il puisse paraître, n'en est pas moins confortable.* (... oricît de mic ar putea să pară ...)
Pour *peu que vous le vouliez, vous réussirez.*
Pour *peu qu'il eût fait attention, il aurait évité l'accident.* (Oricît de puțin **ar** fi fost atent ...)

6. *Pour*, urmată de un verb la infinitiv sau la subjonctiv, poate exprima scopul unei acțiuni. (A se vedea **§ 219, 220) :**

— cu infinitivul:

J'emprunte ce livre **pour** *le lire.* (... ca s-o citesc)
Elle va au marché **pour** *acheter des fruits.*

— cu subjonctivul:

Il fait tout ce qu'il peut **pour que** *tout le monde soit content.*
Pour que *vous n'ayez pas à vous plaindre, je donnerai à tous la même quantité.*

7. *Pour* poate exprima consecința unei acțiuni. (A se vedea și **§ 217):**

— cu infinitivul:

Il y a des gens assez fous **pour** *le croire.* (... ca s-o creadă)
Cette histoire est trop belle **pour** *être vraie.*
Pour *avoir une bonne récolte, il faudrait un peu de pluie.*

— cu subjonctivul:

Sa voiture est assez vaste **pour que** *tout le monde puisse y tenir.* (... pentru **ca** toată lumea să poată încăpea)
Il suffit de la plus légère menace **pour qu'***il se mette à pleurer, le gosse.* (... pentru ca el să înceapă ...)
Je suis trop jeune **pour qu'***on me confie cette tâche.*

8. *Pour*, urmată aproape întotdeauna de un verb la infinitiv trecut poate exprima cauza. (A se vedea **§ 213):**

Il s'est rendu malade **pour** *avoir trop bu.* (... pentru că ...)

§ 567. SOUS

Prepoziția *sous* are, în general, înțelesul de *sub* și poate indica:

— poziția, locul:

S'asseoir **sous** *un arbre.*
Il porte un paquet **sous** *son bras.*
Elle passe **sous** *la fenêtre de son amie.*

— timpul:

Cela se passait **sous** *Michel le Brave.* (... pe vremea, sub domnia ...)
Il reviendra **sous** *peu,* **sous** *peu de temps.* (... peste puțin timp, repede)

— cauza:

Il agit **sous** *l'empire de la colère.* (El acționează sub influența ...)
Regardez cette branche qui plie **sous** *le poids des fruits.* (... din pricina greutății ...)

— mijlocul, modul:

Défense d'afficher **sous** *peine d'amende.* (Afișajul oprit (interzis) și pedepsit cu amendă)
Confier quelque chose **sous** *le sceau du secret.* (... în mare secret)
Regardez un objet **sous** *toutes ses faces.* (... sub toate fețele)

— subordonarea (din punct de vedere ierarhic):

Il a des hommes **sous** *ses ordres.*
Se mettre **sous** *la protection d'une personne.*

§ 568. SUR

Sur indică numeroase raporturi ce pot fi exprimate în limba română prin diferite prepoziții. Astfel *sur:*

— indică poziția, locul:

Porter un fardeau **sur** *son dos.* (... în spate)
Monter **sur** *un bateau.* (... pe ...)
La clef est **sur** *la porte.* (... în ușă)
Un appartement qui donne **sur** *la rue.* (... spre ...)

— indică direcția față de un punct:

Tourner **sur** *la droite.* (... la ...)
Fixer son regard **sur** *une personne.* (... asupra ...)

— indică timpul cu aproximație:

Il est parti **sur** *les dix heures.* (... către ...)
Il va **sur** *la cinquantaine.* (... pe ...)

§ 569. VIS-À-VIS DE

Adverbul *vis-à-vis* intră în compunerea locuțiunii prepoziționale *vis-à-vis de* și are înțelesul de *în față, față de:*

Il s'est assis **vis-à-vis de** *mon frère.* (... în fața ...)
Je suis **vis-à-vis de** *vous dans une situation gênante.*
Il était réservé **vis-à-vis de** *cet individu.* (... față de ...)

§ 570. VOICI și VOILÀ

Voici și *voilà* se folosesc, deseori, în aceeași propoziție pentru a deosebi un obiect apropiat (o ființă sau o idee) de unul mai îndepărtat și are sensul de *iată:*

Voici *l'appartement,* **voilà** *le parc; c'est un beau quartier.*

În general, limba vorbită folosește *voici* și *voilà* cu același sens, preferînd însă pe *voilà:*

Voilà *l'heure de partir.*

Voilà *l'argent.*
Enfin, **voilà** *les invités.*
Voilà *qu'on sonne.*

Regula tradițională, potrivit căreia *voici* exprimă apropierea sau viitorul, iar *voilà* exprimă depărtarea sau trecutul, este uneori respectată în limba scrisă:

Voici *comment il faut faire; remplissez d'abord ce questionnaire.*
Voici *venir le printemps.*
Voici *ma conclusion: il est coupable.*
Remplir d'abord ce questionnaire: **voilà** *ce qu'il fallait faire.*
Il a volé: **voilà** *ce qu'il a fait.*
Faites votre devoir: **voilà** *ce que je voulais vous dire.*
Voici *le livre dont on a parlé.*
Voilà *votre père qui passe dans la rue.*

Voici și *voilà* pot fi deseori precedate de un pronume neaccentuat, cu funcția de complement direct:

Le **voici.** (Iată-l)
Nous **voilà** *arrivés au bout de notre voyage.* (Iată-ne ...)

CONJUNCȚIA

§ 571. Conjuncția *(la conjonction)* este o parte de vorbire neflexibilă care unește doi termeni cu aceeași funcție într-o propoziție sau două propoziții între ele:

C'est un ami fidèle **et** *loyal.*
Il ne peut **et** *ne doit agir ainsi.*

Observație

Atît conjuncția cît și prepoziția indică raporturile stabilite între elementele pe care le unesc; prepoziția unește însă părți de vorbire, în timp ce conjuncția leagă îndeosebi propoziții:

Rentre **avant** *la nuit.* (prepoziție)
Rentre **avant que** *la nuit tombe.* (conjuncție)
Ecrivez-moi **dès** *votre arrivée.* (prepoziție)
Ecrivez-moi **dès que** *vous serez arrivé.* (conjuncție)
(A se vedea și § 538).

După natura legăturii pe care o stabilesc, conjuncțiile pot fi grupate în:

1. Conjuncții coordonatoare *(conjonctions de coordination)* care unesc doi termeni cu aceeași funcție dintr-o propoziție sau două propoziții de același fel:

Marie **et** *Jeanne se sont promenées ensemble.*
Je lui ai demandé s'il resterait une semaine **ou** *s'il serait absent un mois.*

2. Conjuncții subordonatoare *(conjonctions de subordination)* care unesc două propoziții, stabilind între ele un raport de dependență:

Je veux **que** *vous veniez avec nous.*
Quoique *j'aie travaillé toute la journée, je ne suis pas fatigué.*

CONJUNCȚIILE COORDONATOARE

§ 572. Din punct de vedere al formei, conjuncțiile coordonatoare sînt:

— conjuncții simple moștenite din limba latină *(et, ou, ni)* sau provenite din adverbe din limba latină cărora li s-a atribuit valoare conjuncțională *(mais, or, car, donc)*;

— conjuncții compuse sau locuțiuni conjuncționale formate în limba franceză *(par conséquent, en revanche, à savoir* etc.);

— conjuncții sau locuțiuni conjuncționale constituite din două părți care formează o construcție simetrică, stabilind un paralelism între doi termeni ai unei propoziții sau între două propoziții *(ni ... ni, soit ... soit, non seulement ... mais aussi, tantôt ... tantôt)*.

Printre conjuncțiile coordonatoare sînt considerate și adverbele sau locuțiunile adverbiale care sînt folosite deseori cu valoare conjuncțională *(en effet, alors, puis, aussi, ainsi, cependant, pourtant, néanmoins, autrement)*.

Unele dintre aceste adverbe *(aussi, ainsi, autrement, cependant)* își schimbă înțelesul cînd sînt folosite cu valoare conjuncțională:

Il a plu cette nuit, **aussi** *l'atmosphère est-elle humide.* (... de aceea ...)

Notez sur votre carnet mon adresse; **ainsi** *vous ne l'oublierez pas.* (... în felul acesta, astfel ...)

Soyez prudent; **autrement** *vous perdrez tout* (... dacă nu, altfel ...)

J'ai pensé lui rendre service; **cependant** *il n'est pas content.*

§ 573. Conjuncțiile coordonatoare pot fi grupate în funcție de principalele raporturi pe care le indică. Astfel:

1. Conjuncțiile coordonatoare copulative (indică o simplă legătură): *et, ni, puis, ensuite, alors, aussi, bien plus, jusqu'à, comme, ainsi que, aussi bien que, de même que, non moins que, avec.*

2. Conjuncțiile disjunctive (indică o alternativă): *ou, soit ... soit, soit... ou, tantôt ... tantôt, ou bien, au contraire* etc.

3. Conjuncțiile cauzale: *car, en effet, effectivement* etc.

4. Conjuncțiile adversative (indică opoziția, restricția sau concesia): *et, mais, en revanche, par contre; cependant, pourtant, néanmoins, seulement; du moins, d'ailleurs, au reste, du reste; or* etc.

5. Conjuncțiile consecutive (indică consecința sau concluzia): *donc, aussi, par conséquent, par suite, c'est pourquoi, alors* etc.

6. Conjuncțiile explicative (care precizează): *savoir, à savoir, c'est-à-dire, soit, ainsi, notamment* etc.

7. Conjuncțiile comparative: *que* (după un comparativ), *comme, comme si, ainsi que, aussi bien que, de même que, tel que,* precum și construcțiile simetrice, formate cu ajutorul adverbelor *plus ... plus, moins ... moins, autant ... autant* etc.

Locul conjuncțiilor coordonatoare

§ 574. Conjuncțiile se așază, în general, între cuvintele (grupuri de cuvinte sau propoziții) pe care le unesc.

Adverbele și locuțiunile care au și rol de conjuncție se pot așeza nu numai la început, ci și în cursul propoziției sau chiar, uneori, la sfîrșitul propoziției pe care o unesc sau o opun alteia:

Ils ne mouraient pas tous, **mais** *tous étaient frappés.*
Ils croiront **en effet** *mériter qu'on les craigne.*
Ce sacrifice paraît pénible, il est nécessaire **cependant.**

Observație

Aussi se așază întotdeauna la începutul propoziției dacă aceasta exprimă o consecință, o concluzie:

Il est rustre et brutal, **aussi** *tout le monde le fuit.* (... de aceea ...)
Ces étoffes sont belles, **aussi** *coûtent-elles cher.*

VALOAREA ȘI ÎNTREBUINȚAREA PRINCIPALELOR CONJUNCȚII DE COORDONARE

§ 575. ET

1. Conjuncția *et* este copulativă prin excelență și poate lega între ele două cuvinte sau două propoziții cu același rol sintactic:

Un concerto pour piano **et** *orchestre.*
Elle répond toujours brièvement **et** *rapidement.*
C'est un livre original **et** *qui vous plaira certainement.*

Observații

1. Conjuncția *et* poate fi repetată înaintea fiecărui termen cînd vrem să insistăm:

Et *les élèves,* **et** *les étudiants* **et** *les ouvriers se dirigeaient vers le stade.*

2. Pentru a imprima un ritm alert unei enumerări, conjuncția *et* poate fi omisă:

Hommes, femmes, jeunes, vieux, tous applaudissaient cet acteur célèbre.

2. *Et* poate avea rolul unei conjuncții adversative:

Lui, il travaille, **et** *toi, tu ne fais rien.*
L'ennemi est aux portes, **et** *vous délibérez.*

3. Conjuncția *et* așezată la începutul unei propoziții exclamative sau interogative introduce o notă de insistență cu o nuanță emfatică:

Et *moi, vous ne me demandez pas mon avis?*
Et *voilà, nous sommes arrivés!*

§ 576. NI

1. *Ni* (nici) este o conjuncție negativă care poate lega:

— doi termeni dintr-o propoziție negativă:

Ce garçon n'était pas paresseux; ce n'était pas une bête **ni** *un sot.*

— două propoziții negative; în acest caz, a doua parte a negației se omite:

Il ne veut **ni** *ne peut refuser.*
Parlez mon ami; personne ne nous voit **ni** *ne nous écoute.*

— două propoziții subordonate care depind de o principală negativă:

N'espérez pas que je vous félicite **ni** *que je vous récompense pour un pareil travail.*

— doi termeni dintre care primul este introdus cu ajutorul prepoziției *sans:*

Tout cela ne se fait **sans** *fatique* **ni** *dépense.*
Il parlait **sans** *enthousiasme* **ni** *conviction.*

Observații

1. Conjuncția *ni* nu este folosită în următoarele situații:

— dacă prepoziția *sans* este repetată:

Tout cela ne se fait **sans** *fatique et* **sans** *dépense.*

— dacă *ni* este urmat de locuțiunea *non plus:*

Vous ne le savez pas, (ni) moi **non plus.**
Je ne l'aiderai pas, vous **non plus.**

2. Conjuncția *nici* din limba română are trei echivalente în limba franceză *(ni* sau *ni ... ni, non plus* și *même pas):*

Je ne suis pas aveugle **ni** *sourd.* (... și nici ...)
Je ne suis **ni** *sourd* **ni** *aveugle.* (... nici orb nici surd)
Si tu ne pars pas, je ne partirai pas **non plus.** (... nici eu)
Je n'ai pas vu ce film. — Moi, **non plus.** (... nici eu)
Vous acceptez son invitation? — Je n'y pense **même pas.** (... nici nu mă gîndesc)

2. Conjuncția dublă *ni ... ni* poate lega:

— doi termeni dintr-o propoziție negativă:

Je n'ai **ni** *argent* **ni** *provisions.*
Il n'est **ni** *peureux* **ni** *téméraire.*
Il n'est **ni** *plus paresseux* **ni** *plus sot que d'autres.*

— două grupuri de cuvinte:

Ni *la mort de son père* **ni** *la ruine de ses affaires n'ont pu l'abattre.*
Je ne les envie **ni** *les uns* **ni** *les autres.*

— două propoziții:

Il n'admet **ni** *qu'on le calomnie,* **ni** *même qu'on l'attaque d'une manière ou d'une autre.*

Observații

1. *Ni* este deseori înlocuit în limba contemporană de *ou* sau de *et:*

Les conseils **ou (et)** *les reproches n'ont rien pu sur lui.*
(Ni *les conseils* **ni** *les reproches n'ont rien pu sur lui).*

2. *Ni* poate fi întărit: *ni même.*

§ 577. MAIS

1. Conjuncția adversativă *mais* leagă cuvinte sau propoziții exprimînd:

— o opoziție:

Il est intelligent, **mais** *très paresseux.* (... însă, dar ...)
Il veut étudier le droit, **mais** *son père s'y oppose.*

— o restricție:
Elle fit des efforts, **mais** *en vain, pour rejoindre ses amies.*

2. *Mais* se folosește deseori, în vorbirea directă, ca simplă particulă de întărire:

Mais, *j'y pense, que faites-vous demain?*
Mais, *à propos, avez-vous de bonnes nouvelles de votre ami?*
Mais *non, je vous assure, je n'ai reçu aucune lettre.*

§ 578. OU

Conjuncția *ou* indică o alternativă și poate lega:
— doi termeni ai unui grup de cuvinte sau două grupuri de cuvinte:
Tôt **ou** *tard vous accepteriez.* (... sau ...)
De près **ou** *de loin, on admire toujours ce beau monument.*
Il y avait dans cette salle vingt **ou** *trente personnes.*

— două propoziții:
Je lui ai demandé s'il resterait une semaine **ou** *s'il serait absent un mois.*
Viens-tu au théâtre **ou** *préfères-tu aller seul au cinéma?*

Observații

1. Conjuncția disjunctivă *ou* este deseori întărită *(ou bien, ou plutôt, ou mieux, ou pour mieux dire)*:

Le soir, je lisais **ou bien** *encore je regardais la télé.*

2. Pentru a insista asupra alternativei, *ou* se repetă înaintea fiecărui termen dintr-o enumerare:

Je viendrai **ou** *demain,* **ou** *après-demain.*

§ 579. SOIT ... SOIT

1. Conjuncția dublă *soit ... soit* poate exprima alternativa:
Il faisait toujours appel **soit** *à son oncle,* **soit** *à son frère aîné.*
C'est un travail facile; **soit** *lui,* **soit** *un autre pourra le faire.*

2. Conjuncția *soit ... soit* are deseori valoare cauzală, exprimînd alegerea între două cauze posibile:
Soit *faiblesse,* **soit** *bonté, elle supportait tout sans protester.*

§ 580. CAR

Conjuncția *car* introduce o propoziție care conține o explicație, o justificare a faptului exprimat în propoziția precedentă:
Nous avons eu des vacances délicieuses, **car** *le temps a toujours été très beau.*
Ferme la fenêtre, **car** *il y a un courant d'air.*
Il faut nous séparer, **car** *il se fait tard.*

Observație

Parce que nu are aceeași valoare cu conjuncția *car; parce que* exprimă cauza propriu-zisă și răspunde la întrebarea *pourquoi?*:

Pourquoi n'a-t-il pas fini son travail? — **Parce qu'***il est malade.*
A-t-il fini son travail? — *Non,* **il ne l'a pas fini,** **car** *il est malade.*

§ 581. DONC

1. Conjuncția *donc* exprimă consecința, concluzia:
C'est un homme désintéressé, **donc** *honnête.*
Il était ici il y a un instant; il n'est **donc** *pas loin.*
J'avais fini mon travail, vous ne me dérangez **donc** *point.*

2. Conjuncția *donc* este frecvent folosită în limba vorbită pentru a exprima uimirea, surpriza sau pentru a sublinia insistența:
Que la maison est **donc** *jolie!*
Mais que faites-vous **donc** *dehors par un temps pareil?*
Qui **donc** *a pu téléphoner?*
Allons **donc**! (exprimă o îndoială, considerînd cele spuse ca exagerate)
*Dites-***donc**! (exprimă un reproș sau o amenințare)

Observație

Deseori, în aceste cazuri, **donc** nu are echivalent în limba română.

§ 582. OR

Or exprimă, în general, o legătură logică cu ceea ce precedă și se așază întotdeauna la începutul propoziției:
Or, *un jour il rencontra son ancien camarade d'enfance.*
Assis sur le banc, il semblait attendre quelqu'un; **or** *il était déjà huit heures.*
On comptait beaucoup sur lui; **or** *il a eu un empêchement au dernier moment.*
La maison était bien gardée; **or,** *une nuit on leur vola la voiture.*

Uneori, conjuncția *or* exprimă o opoziție, putînd fi înlocuită cu *cependant:*
Mais je crois qu'elle se trompe sur les véritables intérêts de son époux; elle le pousse à sacrifier... comment dire?... la profondeur à l'éclat. **Or** *telle n'est pas la nature vraie de Guillaume.* (Maurois)

CONJUNCȚIILE SUBORDONATOARE

§ 583. Conjuncțiile subordonatoare *(les conjonctions de subordination)* leagă o propoziție subordonată de propoziția de care depinde. Aceste conjuncții nu pot uni decît propoziții.

Dintre conjuncțiile subordonatoare numai patru sînt simple *(que, comme, quand, si);* celelalte sînt conjuncții compuse sau locuțiuni conjuncționale în compunerea cărora intră, în general, conjuncția *que.*

Observație

Unele locuțiuni conjuncționale devin locuțiuni prepoziționale prin înlocuirea lui *que* cu prepoziția *à* sau *de:*
Afin qu'*on ne vous oublie pas, téléphonez à la fin de la semaine.*
Je me hâte **afin d'***arriver à l'heure.*
Laisse ton adresse **avant de** *partir.*
Je pense le revoir **avant qu'***il ne parte.*
Il a crié **de telle manière qu'***il m'a réveillé.*
Il travaillait le soir, **de manière à** *ne pas être à la charge de ses parents.*

§ 584. Conjuncțiile subordonatoare pot fi grupate, după raporturile pe care le exprimă, în felul următor:

RAPORTUL PE CARE ÎL EXPRIMĂ	CONJUNCȚII SUBORDONATOARE
1. **Timpul :**	*quand, comme, lorsque, alors que, pendant que, tandis que, en même temps que, tant que, aussitôt que, dès que, après que, depuis que, avant que, en attendant que, jusqu'à ce que, à mesure que, une fois que, du moment que, à peine ... que* (A se vedea § **190 — 198**)
2. **Cauza :**	*parce que, comme, puisque, du moment que, une fois que, attendu que, vu que, d'autant plus que, d'autant que, soit que ... soit que (soit que, ... ou, que) c'est que, ce n'est pas que, non que* (A se vedea § **208**)
3. **Modul :**	*de manière que, de façon que, de sorte que, sans que* (A se vedea § **216**)
4. **Scopul :**	*pour que, afin que, de crainte que, de peur que* (A se vedea § **219, 220**)
5. **Consecința :**	*si bien que, de sorte que, de manière que, de façon que, au point que; que* (cu un corelativ în principală: *si, tant, tellement, tel*) (A se vedea § **215 — 217**)
6. **Condiția :**	*si, à condition que, pourvu que, à moins que, pour peu que, supposé que; en cas que, au cas où, dans le cas où, selon que, suivant que* (A se vedea § **221 — 229**)
7. **Opoziția :**	*alors que, tandis que, au lieu que, si* (A se vedea § **238**)
8. **Concesia :**	*bien que, quoique, encore que, quel que, quelque ... que, si ... que, pour ... que, tout ... que, même si, quand même, quand* (A se vedea § **231 — 236**)
9. **Comparația :**	*comme, de même que, ainsi que, autant que, plus que, moins que, selon que, comme si* (A se vedea § **239 — 247**)

Observație

Conjuncțiile simple *(que, comme, quand, si)* nu trebuie confundate cu omonimele lor care aparțin altor categorii gramaticale. Astfel:

— *Que* poate fi conjuncție, pronume relativ (interogativ), adverb:

Je vois **que** *vous comprenez.* (conjuncție)
La maison **que** *vous admirez est très belle.* (pronume relativ)
Que *vous êtes jolie!* (adverb)
Que *de difficultés je prévois!* (adverb)
Que *faire?* (pronume interogativ)
Que *de patience représente cet ouvrage!* (adverb)

— *Comme* poate fi conjuncție și adverb:

Tu t'en iras **comme** *il entrera.* (conjuncție — exprimă timpul)

Nous arrivâmes **comme** *il partait.* (conjuncție — exprimă timpul)
Comme *ses raisons paraissaient bonnes, on s'y rendit.* (conjuncție — exprimă cauza)
Vous savez **comme** *il s'est conduit envers moi.* (adverb de mod)
Comme *il a changé!* (adverb exclamativ)
Comme *je suis heureuse!* (adverb exclamativ — exprimă intensitatea)

— *Quand*, de asemenea, poate fi conjuncție (exprimînd un raport temporal) sau adverb interogativ:

Quand *tu auras lu ce roman, tu me le prêteras.* (conjuncție temporală)
Quand même (quand bien même) *vous insisteriez, je n'accepterais pas.* (conjuncție — exprimă un raport de opoziție)
Quand *vous la plaindriez, elle n'en serait pas pour cela sauvée.* (conjuncție — exprimă un raport de opoziție și are sensul de *chiar dacă)*
Savez-vous **quand** *il rentrera?* (adverb interogativ)
Depuis **quand** *est-il parti?* (adverb interogativ)

— *Si* este conjuncție și adverb:

Si *j'avais su, je ne me serais pas dérangé.* (conjuncție — introduce o propoziție condiționată)
Vous n'avez pas déjeuné? — **Si** (adverb de afirmație)
Il marche **si** *vite!* (adverb — exprimă intensitatea)
Elle est **si** *élégante!*

Repetarea conjuncțiilor subordonatoare

§ 585. Două propoziții subordonate de același fel pot depinde de aceeași propoziție principală. În general, conjuncția nu se repetă înaintea celei de-a doua subordonate, ci este reprezentată prin *que*, care înlocuiește orice conjuncție exprimată anterior:

Quand il entra dans la salle et **qu'***il vit ce qui se passait, il sortit vite.*
Si tu le rencontres, et **qu'***il te parle de cette histoire, laisse-le faire.*
Quoiqu'il fasse froid et **qu'***il pleuve, il veut se promener.*
Comme il faisait chaud et **qu'***il était libre, il décida d'aller à la piscine.*

FOLOSIREA UNOR CONJUNCȚII SUBORDONATOARE

§ 586. QUE este prin excelență conjuncția a cărei întrebuințare este extrem de variată. Conjuncția *que* intră în compunerea unui mare număr de locuțiuni conjuncționale și poate reprezenta orice conjuncție subordonatoare.

În general, conjuncția *que* este folosită în următoarele situații:

1. Introduce o subordonată completivă sau o subordonată care depinde de o locuțiune impersonală:

Je veux **qu'***il fasse ce travail.*
Elle est sûre **que** *son frère arrivera ce soir.*
Il est nécessaire **qu'***il parte ce soir-même.*
Il vaut mieux **que** *vous sachiez cela.*

2. *Que* poate introduce o subordonată temporală:

— după cuvinte care indică timpul *(à présent que, aujourd'hui que, il y a longtemps que, chaque fois que, du temps que, un jour que, maintenant:*

Je peux vous féliciter **maintenant que** *vous avez réussi.*
Chaque fois que *je le rencontrais, il me racontait des choses amusantes.*
Il y a longtemps que *je l'ai prévenu.*

— după o principală negativă:

Il n'avait pas franchi le seuil **qu'***il se rappela avoir oublié les fenêtres ouvertes.*
Elle n'avait pas huit ans **qu'***elle aidait déjà sa mère dans les travaux du ménage.*

— cu valoare aparent coordonatoare, *que* poate exprima un raport de timp însoțit de o ușoară opoziție:

On essayait encore de le retenir **qu'***il était déjà dans l'antichambre.*

3. După o principală negativă, *que* poate avea aceeași valoare cu *sans que* sau cu *avant que:*

Je ne te lâche pas **que** *tu ne m'aies pardonné.*
Il ne dormira plus **qu'***il n'ait fait un sonnet.*

4. După un imperativ, *que* este sinonim cu *pour que:*

Venez **que** *je vous embrasse.*
Descends vite **que** *je te dise la bonne nouvelle.*

5. *Que* se așază între două propoziții care au verbul la condițional (prima având valoarea unei subordonate condiționale sau concesive):

Je le saurais **que** *je vous le dirais.*
(Si je le savais, je vous le dirais)
Je la recevrais **que** *je ne vous la montrerais pas.*
(Même si je la recevais, je ne vous la montrerais pas)

6. *Que* poate fi conjuncție coordonatoare cînd introduce al doilea termen al comparației (A se vedea § 241—247; 327):

Il est aussi beau **qu'***intelligent.*
Vous avez le même âge **que** *moi.*

7. Conjuncția *que* intră în compunerea locuțiunii restrictive, avînd înțelesul de *decît:*

Je ne vois **que** *dix personnes dans la salle.*

8. *Que* intră în compunerea locuțiunii *c'est... que* folosită pentru a sublinia:

— un complement direct sau circumstanțial:

C'est un livre **que** *j'ai acheté.*
C'est demain **qu'***il viendra chez nous.*

— un nume predicativ:

C'est un garçon appliqué **que** *Robert.*
C'est une honte **que** *de refuser de travailler.*
C'est une belle réussite **que** *l'exposition de ton ami.*
C'est une bonne action **que** *d'aider cet homme.*

9. *Que* este deseori folosită în propoziții exclamative:

Qu'*elle est élégante!*
Qu'*il est gentil!*

10. *Que* își pierde cu totul valoarea conjuncțională cînd este folosită înaintea unui verb la subjonctiv într-o propoziție independentă:

Qu'*il s'en aille!*
Qu'*on me laisse tranquille!*
Qu'*il se taise!*

11. *Que* își pierde valoarea conjuncțională devenind o simplă particulă de ntărire cînd precedă unele adverbe care exprimă afirmația sau negația:

Que *oui!* **que** *si!* **que** *non!*

§ 587. À MOINS QUE

Locuțiunea conjuncțională *à moins que* se folosește pentru a indica o condiție fără împlinirea căreia, un lucru, o acțiune nu sînt posibile:

J'irai chez vous **à moins que** *vous ne sortiez.* (... numai dacă, în afară de cazul ...)

Nous resterons dimanche chez nous, **à moins que** *le temps ne s'améliore.* (... dacă nu se îndreaptă vremea)

Il n'accepterait pas **à moins qu'***il ne reçoive une augmentation* **(à moins de** *recevoir une augmentation).* (... numai dacă, în afară de cazul în care...)

§ 588. DE FAÇON A CE QUE, DE MANIÈRE À CE QUE

Aceste locuțiuni sinonime indică scopul și sînt urmate de subjonctiv:

Remettez-vous vite, **de façon à ce que** *nous ne nous irritions pas l'un l'autre.* (... în așa fel încît...)

Je m'arrangerai **de manière à ce que** *tes lettres viennent me retrouver.* (... în așa fel încît...)

Réponds-moi tout de suite **de manière à ce que** *j'aie une lettre dimanche matin.*

Elle plaçait son éventail **de façon à ce qu'***il pût le prendre.*

§ 589. PAR CONTRE

Locuțiunea *par contre* este sinonimă cu *en revanche:*

S'il est laid, **par contre** *il est intelligent.* (... în schimb...)

Le magasin est assez exigu, **par contre** *il est bien situé.*

C'est un garçon charmant, **par contre,** *son frère a un caractère détestable.*

§ 590. PENDANT QUE

Această locuțiune poate indica simultaneitatea sau, uneori, cauza (cu valoare apropiată de aceea a lui *puisque):*

Pendant que *je regardais à la fenêtre, une voiture qui voulait se ranger provoqua un embouteillage.*

Pendant que *vous étiez, vous auriez dû ramener nos affaires.*

C'est ça, **pendant que** *vous y êtes, prenez aussi mon portefeuille.*

§ 591. TANDIS QUE

Locuțiunea *tandis que* aparține limbii literare și indică:

— simultaneitatea a două acțiuni:

Nous sommes arrivés **tandis qu'***il déjeunait.* (... în timp ce...)

Des impressions anciennes nous revenaient en mémoire, **tandis que** *lentement nous regagnions la maison.*

— contrastul, opoziția:

Tout le monde le croit heureux, **tandis qu'***il est rongé de soucis et de remords.*

Vous reculez, **tandis qu'***il faudrait avancer.*

Tandis que *l'un travaille, l'autre se repose.*

§ 592. CEPENDANT QUE

Această locuțiune este sinonimă cu *pendant que* și aparține limbii literare, având o ușoară tentă arhaică:

Cependant que *mon ami n'y est pas, je vais faire un tour.*
Cependant qu'*il parlait comme un notaire, les cinq femmes poussaient des cris.*

§ 593. POUR AUTANT QUE

Locuțiunea *pour autant que* urmată în general de subjonctiv exprimă proporția și restricția:

Pour autant que *je sache, le dossier a été transmis.*
(În măsura în care, după cîte...)
Il ne sait rien de l'affaire, **pour autant que** *son étonnement soit sincère.*
L'homme n'est responsable que **pour autant qu'***il est (soit) libre.*
Ce livre est bon, **pour autant que** *j'en puis (puisse) juger.*
Pour autant que *je le sache, ils étaient tous de braves gens.*

§ 594. SOIT; SOIT QUE; SOIT... OU; SOIT QUE... OU QUE

Soit, repetată sau corelată cu *ou,* este considerată conjuncție și exprimă o alternativă:

Soit *timidité,* **soit** *incertitude sur ses propres sentiments, il parlait rarement.* (Fie..., fie...)
Soit qu'*elle ne comprit pas* **ou qu'***elle ne voulût pas comprendre.* (Fie că... sau că...)
Soit *lui,* **soit** *un autre.*
Il a perdu une forte somme, **soit** *un million.* (... adică...)

§ 595. TEL QUE

Exprimă comparația și este un sinonim al lui *comme* (deși nu are statutul unei conjuncții constituite fiindcă *tel* se acordă în gen și număr cu substantivul sau pronumele care servește ca prim termen de comparație):

Il est **tel que** *son père.*
Elle est **telle que** *sa mère.*
Tels que *des bêtes féroces, ils se sont tous rués.*

SUNETELE LIMBII FRANCEZE

§ 596. Sistemul fonetic francez se compune din 16 vocale și 17 consoane reprezentate, în transcrierea fonetică internațională, prin următoarele semne grafice:

Vocale orale

[a] patte, lac.
[ɑ] pâte, tas
[e] été, année
[ɛ] crème, mais
[i] ville, pyjama
[ɔ] note, mode
[o] pôle, sot
[u] jour, pour
[y] mur, tu
[œ] peuple, heure
[ø] bleu, nœud
[ə] premier, me

Vocale nazale

[ɑ̃] an, champ
[ɛ̃] vin, main
[ɔ̃] plomb, on
[œ̃] parfum, brun

Consoane

[b] bas, aborder
[d] dent, dur
[f] fable, phare
[g] gare, gant
[ʒ] jeune, manger
[k] corps, quatre
[l] calcul, le
[m] drame, grammaire
[n] neuf, dictionnaire
[p] stop, papa
[r] rare, or
[s] savant, ça, ciel
[t] théâtre, tu
[v] voir, wagon
[z] zéro, réseau.
[ʃ] chat, échec
[ɲ] agneau, peigne

Semivocale

[w] oui, ouest
[ɥ] lui, nuit
[j] pied, lieu

Observație

În numărul celor 16 vocale nu au fost incluse *semivocalele* care sprijină, asemenea unor consoane, pronunțarea vocalei care le urmează. De aceea, se mai numesc și *semiconsoane.*

Ele formează în general diftongi:

œil = [œ + j]
paille = [ɑ + j]

sau triftongi:

ouaille = [w + a + j]

§ 597. Exceptînd vocalele [i, u, y, ə], celelalte vocale orale prezintă cîte două variante:

A [a] deschis (anterior)
[ɑ] închis (posterior)

E [ɛ] deschis
[e] închis

O [ɔ] deschis
[o] închis

EU [œ] deschis
[ø] închis

Aceste vocale sînt *deschise* sau *închise* după timbrul pe care îl au în funcție de deschiderea canalului fonator. Ele constituie sunete *deosebite* în pronunțarea franceză.

Vocalele nazale au la baza pronunțării vocalele [a, ɛ, ɔ, œ], dar în timpul emisiunii lor aerul este expirat prin gură și prin nas în același timp. Vocalele nazale lărgesc considerabil sistemul vocalic francez — și așa destul de complex — contribuind la ceea ce se numește muzicalitatea limbii franceze.

§ 598. Sistemul consonantic francez prezintă multe asemănări cu consonantismul românesc de care se diferențiază, mai ales, prin:

— sunetul [r] care comportă mai multe variante, în regiunea pariziană fiind folosit așa-numitul *r* dorsal, puțin graseiat;

— și prin sunetul [ɲ] numit și *n* muiat, ortografiat prin *gn*.

TENDINȚE ACTUALE ÎN PRONUNȚAREA FRANCEZĂ

§ 599. Limba franceză curentă tinde să simplifice sistemul vocalic francez. Deocamdată, aceste tendințe au caracterul unor simptome evolutive, care, deși apar din ce în ce mai frecvent, nu pot încă constitui norme.

1. Se consemnează astfel tendința de a reduce vocala nazală [œ̃] la [ɛ̃] și de a pronunța identic *un* și *în*, *brun* și *brin*. Fenomenul este aproape generalizat în regiunea pariziană și se extinde și în celelalte regiuni. Astfel, vor rămîne numai trei vocale nazale în loc de patru, ceea ce, afirmă lingviștii, nu va afecta prea mult sistemul vocalic în ansamblul său.

2. Se prevede, de asemenea, dispariția distincției dintre [a] anterior și [ɑ] posterior. Astfel, numeroși vorbitori francezi nu mai fac nici o deosebire în pronunțarea unor cuvinte ca *tache/tâche*, *patte/pâte*, *rat/ras*.

3. Deși opoziția dintre [e] închis și [ɛ] deschis este una dintre cele mai bine consolidate, totuși ea nu mai diferențiază pronunțarea terminațiilor *-ai* și *-ais* producînd confuzie între viitor și condițional *(je tiendrai/je tiendrais)* și între perfectul simplu și imperfect *(je chantai/je chantais)*. Pierderea acestei distincții afectează însuși sistemul verbal, ceea ce explică eforturile învățămîntului francez pentru recuperarea ei.

4. Se mai înregistrează tendința de a pronunța vocala [œ] foarte deschis *(malheureux, jeudi, pneumatique)*, apropiind-o uneori pînă la valoare lui [ə] din cuvinte ca *le, me, te, se*. Se afirmă chiar că în unele cuvinte ca *il cueillait, chaleureux* confuzia între aceste sunete este aproape completă.

§ 600. Deşi unii lingvişti deplîng alterarea concomitentă a sistemului consonantic, se pare că acest fenomen aparţine exclusiv limbii familiare sau chiar celei populare.

Este vorba mai ales de faptul că sunetele *r* şi *l* tind să nu se mai audă în terminaţiile *-dre*, *-tre*, *-ble*. Astfel, în conversaţia uzuală infinitivele *prendre* şi *mettre* devin *prend'* şi *mett'*, iar *possible* devine *possib'*. Aceste alterări sînt produse de fluxul deosebit de rapid al exprimării şi nu pot da loc la perturbări în sistemul consonantic.

Ceva mai îngrijorătoare apare tendinţa de a nu pronunţa pe *l* în grupuri ca *-ill*, *-il* (tendinţă înregistrată chiar în discursuri oficiale). Astfel se aude din ce în ce mai des *miyon*, *miyard* în loc de *million*, *milliard*, iar *milieu* devine *miyeu*.

REPREZENTAREA GRAFICĂ A SUNETELOR

§ 601. Alfabetul francez conţine 26 de litere pe care le însoţim de denumirea lor în limba franceză:

A *(a)*, B *(bé)*, C *(cé)*, D *(dé)*, E *(e[ə])*, F *(effe)*,
G *(gé)*, H *(ache)*, I *(i)*, J *(ji)*, K *(ka)*, L *(elle)*, M *(emme)*,
N *(enne)*, O *(o)*, P *(pé)*, Q *(qu)*, R *(erre)*, S *(esse)*, T *(té)*,
U *(u)*, V *(vé)*, W *(double vé)*, X *(icse)*, Y *(i grec)* Z *(zède)*.

Observaţii

1. Literele *q* şi *y* nu figurează în alfabetul românesc.

2. Atît pentru a putea reprezenta toate sunetele limbii franceze cît şi din motive etimologice, literele alfabetului francez sînt completate de semne diacritice (accent ascuţit, grav, circumflex, sedilă, tremă); de asemenea, grupuri formate din mai multe litere sînt folosite pentru reprezentarea unui anumit sunet: *au*, *eau* [o].

3. Litera *h* nu reprezintă nici un sunet; uneori împiedică legătura consonantică sau elidarea *(un héros, des haricots)* şi e numit *h aspirat*. Alteori, este un simplu semn grafic şi nu implică nici o modificare în pronunţare, fiind numit *h mut (l'homme, les hommes)*.

§ 602. Spre deosebire de ortografia română, care este fonetică, cea franceză este în mare măsură etimologică, reproducînd scrierea cuvintelor după originea, forma şi pronunţare lor veche. Principalele modalităţi de reprezentare în scris a diferitelor sunete franceze sînt:

Sunetul	*Grafeme*	*Exemple*
[a]	a	page, parc, dame
	e	femme, couenne, solennel
	ail [aj]	travail, éventail
	aille [aj]	médaille, taille
	oi [wa]	oiseau, poisson
[ɑ]	â	âme, pâte, châle
	a	repas, bas, tas
	aille [ɑj]	paille, bataille, volaille
[e]	é	blé, thé, cliché
	e	souper, nez, dîner

[ɛ]	è	**père, crème, frère**
	ê	**tête, fête, bête**
	ai	**paix, clair, chaise**
	aì	**chaîne, maître**
	cy	**jersey, poney**
	ay [ɛ̃j]	**rayon, crayon**
[i]	i	**ici, clinique**
	î	**île, abîme**
	ï	**maïs, naïf**
	y	**type, cycle, style**
[ɔ]	o	**robe, ode, forêt**
	ô	**hôtel, hôpital**
	au	**aurore, auréole, autobus**
[o]	eau	**drapeau, chapeau, niveau**
	au	**gauche, sauce, ébauche**
	ô	**pôle, diplôme**
	o	**poser, doser, dossier**
[u]	ou	**pour, toujours**
	où	**goût, coût**
[y]	u	**dur, murmure**
	ụ	**dû, sûr, flûte**
	cu	**j'eus, il eut**
[œ]	eu	**peuple, aveugle, heure**
	œu	**œuf, œuvre, cœur**
	ueil[œj]	**accueil, recueil, orgueil**
[ø]	eu	**bleu, dieux, feu**
	œu	**nœud, vœu, bœufs**
[ə]	(A se vedea **§ 603, 604**).	
[ɑ̃]	an	**plan, blanc, gant**
	am	**ample, camp, lampe**
	en	**pente, dent, vent**
	em	**temps, membre**
	ean	**vengeance, Jean**
[ɛ̃]	in	**instinct, vin, chemin**
	yn	**syntaxe, lynx**
	im	**timbre, simple**
	ym	**tympan, sympathie, nymphe**
	ein	**peindre, teinte, frein**
	ain	**pain, bain, vain**
	ien [jɛ̃]	**bien, rien, lien**
	oin [wɛ̃]	**coin, foin, loin**

[ɔ̃]	on	**pont, bond, bonbon**
	om	**ombre, pompe, sombre**
[œ̃]	un	**brun, défunt, opportun**
	um	**parfum, humble**
[w]	ou + voc.	**oui, doué, ouate, joueur**
	oi	**moi, toi**
	oin [wɛ̃]	**poing, coing, témoin**
[ɥ]	u + voc.	**huit, buée, nuage, juin**
[j]	i + voc.	**pierre, bière, fiacre**
	oy [waj]	**voyage, moyen, doyen**
	uy [ɥij!]	**bruyant, tuyau, fuyant**
	ill	**billet, grille, cédille**
[b]	b	**beurre, blé, snob**
[d]	d	**dot, doux, deux**
	dd	**addition, reddition**
[f]	f	**feu, fier**
	ff	**buffet, coiffeur**
	ph	**phase, phare, asphalte**
[g]	g	**légume, gai**
	gu + voc.	**gui, gué, digue, aiguille**
[ʒ]	j	**jaune, sujet**
	gi	**gifle, agir**
	gé	**gémir, géminé**
	ge	**gel, geler, léger, âge**
[k]	k	**képi, kilo**
	qu	**quand, quai, quoi**
	q	**coq, cinq**
	c	**caisse, corps, cou**
	ch	**chaos, chorale, écho**
[l]	l	**lait, lit, loup**
	ll	**idylle, balle, ville**
[m]	m	**mai, imiter**
	mm	**grammaire, sommet**
[n]	n	**non, nuit**
	nn	**ennui, enneiger**
[p]	p	**pomme, pneu**
	pp	**appel, apprendre**
[r]	r	**riz, Paris, abri**
	rr	**erreur, horreur**

[s]	s	sel, bonsoir, asymétrie
	ss	assez, basse
	ç	français, ça, façade
	ci	cil, ciel
	ce	ceci, ceinture
	sc	sceptre, sceptique
	x	six, dix, soixante
	ti	démocratie, diplomatie, initier
[t]	t	tard, tôt
	th	thé, théâtre, mythe
	tt	attaque, datte
[v]	v	vie, avis
	w	wagon, wagonnet
[z]	z	gazon, zéro, gaz
	s	usine, usage, subsister
[ʃ]	ch	chat, chemin, vache
	sch	schéma, schisme
[ɲ]	gn	cognac, vigne
	ign	oignon, encoignure

Observație

În unele cuvinte există grupuri de litere care au pronunțare specială. Așa sînt:
aô, ao = [o] în *Saône* (oraș), *curaçao*
aoû, aou = [u] în *août, saoul*
ai = [ə] în *faisan, bienfaisant, satisfaisant, je faisais* (prima silabă la toate persoanele)
aen = [ɑ̃] în numele proprii *Caen* (oraș), *Saint-Saens*
aon = [ɑ̃] în *paon, taon, faon, Laon* (oraș)
en = [ɛn] în *lichen, dolmen, spécimen, pollen, abdomen, eden*
enn = [ɑ̃n] în *ennui, ennoblir*
enn = [an] în *couenne*
oê, oe = [wa, wɑ] în *poêle, poêlon, moelle, moelleux*
on = [ə] în *monsieur*
mn = [n] în *condamner, damner, condamnation*
pt = [t] în *sculpter, compter, baptême, promptement*
um = [ɔm] în *album, rhum, sérum, radium* etc.

VOCALA E CADUC

§ 603. Vocala *e caduc* reprezintă, în principiu, sunetul [ə], dar nu se pronunță decît *uneori*. Astfel, în următorul enunț, *e caduc* apare în scris de șase ori, dar nu se pronunță decît de trei ori:

Je n(e) te l(e) demand(e)rais pas.
1 2 3 4 5 6

(În pozițiile 1, 3, 5 se pronunță, iar în pozițiile 2, 4, 6 este mut)

În următoarea propoziție, nici un *e caduc* nu se pronunță:

Un(e) grand(e) femm(e) pass(e) seul(e) derrièr(e) cett(e) petit(e) collin(e).

Observație

Faptul că deseori acest *e* nu se pronunță i-a atras denumirea de *e mut*, care corespunde numai situației în care el nu reprezintă nici un sunet. Astfel *e caduc* final din al doilea exemplu este un *e mut*. Această denumire nu corespunde însă situațiilor 1, 3, 5 din primul exemplu, căci nu putem spune că *e mut* se „pronunță".

§ 604. Menținerea sau suprimarea lui *e caduc* în pronunțarea franceză curentă este deosebit de importantă; în acest sens, erorile sînt nu numai supărătoare, dar influențează negativ și ritmul exprimării.

În general, *e caduc* se pronunță numai cînd trebuie evitată întîlnirea a trei consoane. Astfel, în:

un(e) fenêtre
1 2

al doilea *e* caduc va trebui pronunțat [ə], altfel am avea trei consoane (*n* + *f* + + *n*); însă în:

la f(e)nêtre

același *e* nu va mai fi pronunțat pentru că nu se întîlnesc decît 2 consoane (*f* + *n*).

În conformitate cu această regulă a *celor trei consoane*, se poate spune că în general:

1. *E caduc* precedat de o vocală sau de o singură consoană nu se pronunță:

La ru(e) d(e) Rom(e). L'avenu(e) d(e) l'Opéra
Je vous r(e) merci(e). C'est c(e) qui vous tromp(e).

2. Dacă *e caduc* e despărțit de vocala care îl precedă prin două consoane, el se pronunță:

Il part demain.
Un os de poulet.

Observații

1. În majoritatea cazurilor, *e caduc* apare în silabă neaccentuată. El devine accentuat numai în pronumele complement *le* exprimat după un imperativ afirmativ:

Regarde-le! Prenez-le!

2. Suprimarea unui *e caduc* înseamnă și suprimarea silabei respective; de aceea, în lectura poeziilor acest *e* este menținut ori de cîte ori formează silabă.

LEGĂTURA CONSONANTICĂ

§ 605. Fenomenul legăturii consonantice *(liaison)* constă în pronunțarea consoanei finale mute, a unui cuvînt, împreună cu vocala inițială a cuvîntului următor:

Mes_amis sont_arrivés en_auto.

Astfel între perechile de cuvinte:

mes_amis

sont_arrivés legătura s-a făcut cu consoanele *-s* *-t* *-n*

en_auto

care, fiind finale, nu se pronunță decît în această situație.

1. În cadrul legăturii, pronunțarea consoanelor respective se schimbă uneori. Astfel:

— S se pronunță [z]:

Les enfants. Mes élèves. Ces hommes. Trois arbres.

— X se pronunță tot [z]:

Six oiseaux. Deux yeux.

— D se pronunță [t]:

Un grand homme. Quand ils arriveront.

— G se pronunță [k] (caz rar):

Suer sang et eau.

— F se pronunță [v], dar numai înainte de substantivele *ans*, *heures* și *hommes:*

Neuf ans. Neuf heures. Neuf hommes.

2. Vocalele nazale *an*, *en*, *ain*, *ein*, *ien*, *un* pot suferi următoarele modificări fonetice:

— se pronunță nazal, dar fac legătura prin consoana *-n;*

Il en_a	[ilɑ̃na]
Un_ami	[œ̃nami]
Aucun_enfant	[okœ̃nɑ̃fɑ̃]

— denazalizează, vocala de bază fiind urmată în legătură de *-n:*

Un bon_enfant	[bɔnɑ̃fɑ̃]
Un bon_ami	[bɔnami]

3. Consoanele P, T, C, Z, R își păstrează sunetul lor obișnuit în cadrul legăturii:

Beaucoup_à faire	[p]
Dit-elle	[t]
Allez-y	[z]
Croc-en-jambe	[c]
Le dernier_acte	[r]

§ 606. Legătura consonantică nu poate avea loc decît între cuvinte care aparțin aceluiași grup ritmic (a se vedea **§ 610**). Astfel, în enunțul:

Ces petits enfants / ont perdu leur chemin.

legătura dintre *enfants* și *ont* nu este posibilă pentru că cele două cuvinte aparțin unor grupuri ritmice deosebite.

Observație

Această interdicție fiind absolută, rămîne dificultatea de a cunoaște categoriile de cuvinte care, aparținînd aceluiași grup ritmic, permit legătura. Astfel, nu este suficient ca un cuvînt să se termine în consoană mută pentru ca el să se pronunțe legat de cuvîntul următor care începe cu vocală. Aceasta cu atît mai mult cu cît astăzi, în limba curentă, există tendința de a face cît mai puțin legături.

Legături obligatorii

§ 607. Cuvintele aparținînd următoarelor categorii gramaticale se pronunță în legătură cu cuvîntul care le urmează*:

1. Articolele:

Les_arbres. Des_histoires.
Aux_armes! Un_ami.
Voici les_heureux parents.
Les_uns et les_autres.

2. Adjectivele determinative (posesive, demonstrative, interogative, exclamative, nehotărîte):

Mes_enfants. Ton_ami. Ces_années.
Certains_hommes. Aucun_ami.
Mon_amical souvenir.
Ces_ardents patriotes.
Quels_ennuis? Quels_animaux étranges!

3. Adjectivele calificative:

Un grand_espoir. De beaux_enfants.
De gros_ennuis. D'excellents_amis.

4. Pronumele personale subiecte dacă precedă verbul:

Ils_ont de la chance. Elles_aiment les fleurs.
Vous_êtes aimable. Nous_avons cueilli des roses.

Observații

1. În propoziția *allez-vous_en* se face totuși legătura pentru că pronumele *vous* face parte integrantă din verbul *s'en aller.*

2. Pronumele personale *nous, vous, ils, elles* și pronumele nehotărît *en* fac legătura cu pronumele adverbiale *en* și *y* care le urmează:

Nous_en avons. Ils_en ont pris.
Vous_y êtes.

5. Pronumele personale complemente dacă precedă verbul sau pronumele adverbiale *en, y:*

Il vous_aime. Vous les_avez vus.
Il nous_en a parlé. Je vous_y attendrai.

6. Numeralele cardinale:

Trois_enfants. Vingt_ans. Six_oiseaux.

---

* Atragem atenția asupra faptului că majoritatea indicațiilor cuprinse în acest paragraf conțin excepții care sînt consemnate mai departe printre legăturile interzise sau facultative (A se vedea **§ 608, 609**).

7. Unele adverbe monosilabice ca *bien, plus, très, tout, trop:*
C'était très_amusant. Trop_ennuyeux.

8. Prepozițiile *dans, sans, chez, sous, en:*
Je viendrai dans_une heure. Il est chez_eux.
Sans_argent. Nous sommes en_été.

9. Pronumele relativ *dont:*
Le livre dont_il parle. Ce travail dont_elles sont fières.

10. Conjuncția *quand:*
Quand_il arrivera. Quand_on est là.

11. În numeroase expresii și locuțiuni ca: *mot_à mot, deux_à deux, de temps_en temps, d'un bout_à l'autre, les Champs-Elysées, les jeux_olympiques, Mesdames_et Messieurs, un_à un, petit_à petit, un prêt_à porter, quant_à* etc.

Observații

1. Dacă cuvîntul se termină în două consoane, dintre care numai prima este sonoră, legătura se face cu această consoană:

Un court exposé. Nord-est. Vers une heure.

Dar dacă cuvîntul se termină într-un *-s* de plural, legătura se va face cu această consoană:

Leurs_enfants. Plusieurs_hommes.

2. Trebuie reținut faptul că majoritatea legăturilor în [z] de tipul *les_enfants* au un rol gramatical important, ele indicînd, în codul oral al limbii, marca pluralului.

Legături interzise

§ 608. În următoarele cazuri nu se face legătura dintre cuvinte:

1. Înaintea tuturor cuvintelor care încep cu un *h* aspirat:

Les héros. Les halles de Paris. Deux haches.

Cuvinte mai des folosite și care încep cu *h* aspirat:

hache, hagard, haie, haillon, haine, haïr, haler, haleter, hall, halle, halo, halte, hamac, hameau, hampe, hanche, hangar, hanneton, hanter, happer, harangue, haras, harasser, harceler, hardes, hardi, hareng, hargneux, haricot, haridelle, harnais, harpe, harpie, harpon, hasard, hase, hâte, hausse, hautain, hautbois, héler, hennir, hérisser, hernis, héron, héros, héroïne, héroïque, herse, hêtre, heurt, hibou, hideux, hiérarchie, hisser, hockey, Hollande, homard, Hongrie, honte, hoquet, horde, hors, houblon, houe, houille, houle, hourra, housse, houx, hublot, huer, huit, humer, huppe, hurler, hutte.

2. Între un substantiv și adjectivul care urmează:

Un lit immense. Un enfant étourdi. Des élèves appliqués.

Această legătură e totuși posibilă în cazul unor expresii și locuțiuni (a se vedea § 607).

3. Înaintea cuvintelor *uhlan, yacht, yaourt, yatagan, yod, yole, oui, ululement:*

Les uhlans. Trois yoles. Un yacht. Des ululements.

4. Între conjuncția *et* și cuvîntul următor:

Vivre et aimer. Toi et elle.

5. Între subiectul exprimat printr-un substantiv și verbul care urmează:

Ces enfants ont de bonnes notes en français.
Les femmes aiment les fleurs.

Interdicția se extinde și asupra altor categorii de cuvinte luate ca substantive:

Chanter est un bonheur pour elle.
Le tout est d'avoir de la patience.

6. Între pronumele subiect exprimat după verb și cuvîntul care urmează:

Sont-elles arrivées? Avez-vous aperçu quelque chose?
A-t-on amené les enfants?

7. Înaintea numeralelor *un, huit, onze, huitième, onzième:*

Ils étaient onze. Cent un. Les huitièmes de finale.
Quatre-vingt-un Quatre-vingt-onze.

Fac însă excepție: *dix_huit, vingt_huit, soixante-dix_huit, quatre-vingt-dix_huit.*

8. Între *comment* și cuvîntul care urmează:

Comment êtes-vous venu? Je voudrais savoir comment il ira à Paris.

Face excepție expresia *Comment_allez-vous?*

9. Consoana *s* din interiorul unui substantiv compus nu se pronunță în legătură:

Des chars-à-banc. Des moulins à vent.
Des arcs-en-ciel. Des salles à manger.

10. Între prepozițiile *vers, envers, hors, selon, concernant, moyennant* și cuvîntul care le urmează:

Vers un but. Envers eux. Hors un cas.
Moyennant une somme.

11. Între pronumele *chacun, quelqu'un* și cuvîntul care urmează:

Chacun a sa part.
Quelqu'un est venu.

12. Între formele verbale care se termină în *-s* sau *-t* și cuvîntul următor:

Je vois une erreur. J'écris une lettre.
Il part à la pêche. Tu as un livre. Tu es Anglais.

Fac excepție: *je suis_allé, il est_allé, ils sont_allés* și formele verbale urmate de pronume subiect inversat: *Peuvent-ils? Avaïent-elles?*

13. Între pronumele personal accentuat *nous, vous, eux, elles* și cuvîntul care urmează:

Eux et vous. Vous et moi. Elles et toi.
Nous avec eux. Vous ainsi que moi.

14. În unele expresii ca *nez à nez, pot à tabac, chaud et froid, du cent à l'heure.*

Legături facultative

§ **609.** Majoritatea legăturilor facultative sînt omise în conversația curentă, dar pot apărea în lectura cu voce tare a unui fragment literar, în pronunțarea unei alocuțiuni, a unui discurs etc.

1. Între verbul auxiliar și participiul trecut care urmează:

Nous avons eu.
Nous avons aperçu.
Nous serions enchantés.
Vous avez été.

Totuși se face în mod curent legătură dintre: *Je suis_allé, ils sont_allés, ils sont_arrivés, il est_arrivé* (a se vedea și paragraful anterior, punctul 12).

2. Între infinitivul verbelor de grupa I și cuvîntul care urmează:

Monter à cheval.
Jouer aux échecs.

3. Între o formă verbală personală și complementul care urmează:

Il chantait une chanson.
Nous avons un livre.
Nous jouons avec eux.

4. Între participiul prezent și cuvîntul care urmează:

En allant à Paris.
En parlant avec eux.

5. Între substantivul la plural și adjectivul care urmează:

Les gouvernements intéressés.
Les langues orientales.
Les pays arabes.

6. Între substantivul la plural cu articol nehotărît și conjuncțiile *et, ou* urmate de alt substantiv la plural:

Des hommes et des femmes.

7. Între adverbul *jamais* și cuvîntul următor:

Il n'a jamais été chez nous.
Je n'ai jamais eu l'occasion.

8. Între adverbul *pas* și cuvîntul care urmează:

Il n'a pas eu de chance.
Pas encore.

Însă *pas* se pronunță în legătură cînd e urmat de *un, une (pas_un, pas_une)* și în expresia *pas_à pas.*

9. Între conjuncția *mais* și cuvîntul care urmează (în afară de *oui*):

Mais on peut lui téléphoner.
Mais il faudrait le lui dire.

Observație

Legătura consonantică nu trebuie opusă întotdeauna *hiatului* care reprezintă întîlnirea în pronunțare a două vocale. De cele mai multe ori, în limba franceză, întîlnirea a două vocale este, de fapt, o *legătură vocalică.* Astfel, în *j'ai été* se pronunță de două ori, și fără

întrerupere, aceeași vocală. Alteori, întîlnirea unor vocale diferite ca ton și ca modulație nu numai că nu este supărătoare, dar contribuie la muzicalitatea limbii franceze. În enunțul:

Cette soirée a_eu_un succès fou.

întîlnirea dintre [e + a + y + œ̃] este foarte plăcută. Aceasta explică reculul înregistrat de legătura consonantică în limba curentă actuală și extinderea legăturilor vocalice.

ELEMENTE DE PROZODIE

Ritmul

§ 610. O frază sau o propoziție dezvoltată prezintă, în pronunțare, o serie de *grupuri ritmice* formate deseori dintr-un grup de cuvinte, legate strîns prin înțelesul lor și caracterizate printr-un accent de intensitate pe ultima silabă sonoră a grupului și de o pauză care le separă de grupul următor. În fraza următoare, barele indică pauzele dintre grupurile ritmice:

Il est un pays superbe, / un pays de Cocagne, / dit-on, / que je rêve de visiter / avec une vieille amie.

Pentru pronunțarea corectă a grupului ritmic se va ține seama de următoarele reguli:

1. Grupul ritmic format din mai multe cuvinte se pronunță ca și cum ar constitui un singur cuvînt:

Il est un pays superbe	[ilɛtœ̃peisypɛrb]
un pays de Cocagne	[œ̃peidkɔkaɲ]
dit-on	[ditɔ̃]
que je rêve de visiter	[kəʒrɛvdəvizite]
avec une vieille amie	[avɛkynvjɛjami]

2. Fiecare grup ritmic comportă un accent de intensitate pe ultima vocală sonoră:

Il est un pays superbe, un pays de Cocagne, dit-on, que je rêve de visiter avec une vieille amie.

3. Pauzele dintre grupuri sînt mai scurte sau mai lungi. Cele lungi sînt, în general, indicate de virgule, ca în fraza de mai sus.

4. Grupurile ritmice sînt formate dintr-un număr variabil de cuvinte, uneori dintr-un singur cuvînt:

Parfois, / dans le ciel de l'après-midi, / passait la lune, / blanche comme une nuée, / furtive, / sans éclat, comme une actrice...

Observație

Un cuvînt format din mai multe silabe are, luat izolat, accentul de intensitate pe ultima silabă; acest accent se aude însă numai dacă cuvîntul respectiv formează el însuși un grup ritmic: *parfois, furtive* din fraza de mai sus. De cele mai multe ori însă accentul nu aparține cuvîntului, ci grupului. Astfel în:

Ce que vous ne savez pas.

există un singur accent de intensitate *(pas)*, pentru că toate cuvintele formează un singur grup.

Accentul de insistență

§ 611. Uneori, vorbitorul, dorind să comunice odată cu enunțul pe care îl exprimă și un sentiment sau o emoție care îl stăpînește, introduce în grupul ritmic un accent suplimentar, numit **accent de intensitate**; astfel, enunțul:

C'est épouvantable, cet accident.

exprimat calm, ca o simplă constatare, comportă două accente ritmice, corespunzătoare celor două grupuri din care e format:

C'est épouvantable
cet accident.

Dorind însă să exprime cu mai multă tărie sentimentul de groază pe care i-l inspiră accidentul, vorbitorul poate include în primul grup un accent de insistență pe silaba *pou* din primul grup:

C'est épouvantable, cet accident.

În acest caz, cuvîntul *épouvantable* — și implicit grupul respectiv — va conține două accente de valoare mai mult sau mai puțin egală: unul de insistență și altul ritmic.

Observații

1. Pe lîngă faptul că e brusc și neașteptat, accentul de insistență, spre deosebire de cel ritmic, prelungește durata consoanei respective.

2. De cele mai multe ori, accentul de insistență cade pe prima silabă a cuvîntului:

C'est dégoûtant.
Ce personnage est vraiment répugnant.
L'explosion a été formidable.

Intonația

§ 612. Intonația enunțului declarativ comportă întotdeauna două părți: o curbă ascendentă și una descendentă:

Un pigeon roucoule.

Această dublă linie melodică este și mai evidentă atunci cînd enunțul comportă cel puțin două grupuri ritmice:

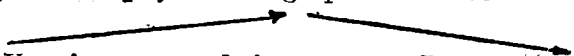

Un pigeon roucoule | au sommet d'une cheminée.

Cînd enunțul e format din mai multe grupuri ritmice, caz de altfel foarte frecvent, cele două curbe pot reprezenta liniile melodice a cîte două grupuri ritmice:

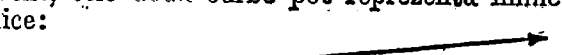

Un grand bruit d'hommes | et de chevaux |

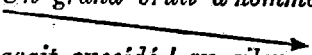

avait succédé | au silence.

Deseori însă, repartiția grupelor ritmice între cele două curbe este inegală:

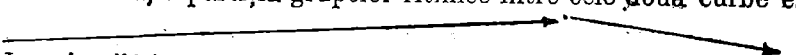

Je suis allé | me promener | de bon matin | le long de la Seine.

În acest exemplu avem trei grupuri în partea ascendentă şi un singur grup în cea descendentă. Dezechilibrul poate fi însă şi invers:

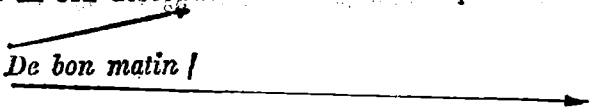

De bon matin /

je suis allé / me promener / le long de la Seine.

§ 613. Linia melodică a propoziţiei interogative este ascendentă, dacă interogaţia e totală:

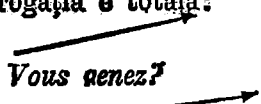

Vous venez?

Aimez-vous les fleurs?

şi descendentă, dacă interogaţia e parţială:

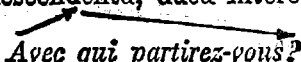

Avec qui partirez-vous?

Comment allez-vous?

Pourquoi est-il parti?

Observaţii

1. De remarcat că în cazul interogaţiei parţiale, cuvîntul interogativ care introduce propoziţia reprezintă o curbă ascendentă, care apoi coboară pentru restul propoziţiei.

2. În interogaţiile totale care conţin o apoziţie, curba melodică scade brusc în pronunţarea cuvîntului respectiv:

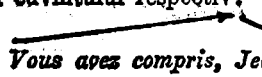

Vous avez compris, Jeanne?

§ 614. Propoziţiile exclamative, mai ales cele introduse printr-un cuvînt exclamativ, prezintă, în general, o curbă descendentă:

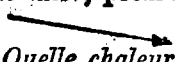

Quelle chaleur!

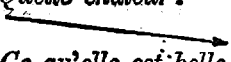

Ce qu'elle est belle!

Observaţie

Curbele de intonaţie au fost reprezentate schematic prin linii drepte. Cum fiecare grup ritmic îşi are propria sa linie melodică, direcţia ascendentă sau descendentă a intonaţiei este formată, de fapt, din serii de linii ondulate, reproducînd grafic melodia fiecărui grup.

SEMNELE DIACRITICE

Accentele

§ 615. Accentul ascuţit *(l'accent aigu)* marchează un *é* închis [e]: *blé, vérité, traité, lycée, durée, fécond, précisément, téléphone.*

Observații

1. Vocala *e* închis nu are accent ascuțit atunci cînd e urmată de una din consoanele finale *d, r, f, z: pied, chanter, clef, nez.*

2. Deși are accent ascuțit, acest *é* este deschis [ɛ] în unele cuvinte: *crémerie, allégement, abrégement, empiétement* etc.

§ 616. **Accentul grav** *(l'accent grave)* marchează un *è* deschis [ɛ], mai ales în următoarele situații:

1. Cînd se află la sfîrșitul unei silabe, iar silaba următoare este mută: *mère, père, modèle, Hélène, j'achète.*

2. Înainte de *-s* final în majoritatea cuvintelor: *très, procès, exprès, succès, près, décès abcès.*

Observații

1. *E* deschis nu e marcat de accent grav atunci cînd e urmat de consoană dublă *(terre, pelle, steppe, j'appelle, je jette)*, de *x (examen, exactement, exagération)* și deseori cînd e urmat de două consoane diferite *(perle, herbe, personne, merle, verte).*

2. Accentul grav apare și pe vocala *a* în următoarele cazuri:

— pe prepoziția *à* pentru a o deosebi de indicativul prezent al verbului *avoir*, persoana a III-a singular *(il a);*

— pe adverbul *çà* pentru a-l deosebi de pronumele demonstrativ *ça;*

— pe adverbul *là* pentru a-l deosebi de articolul *la;*

— pe adverbele *deçà, delà, voilà, holà, déjà.*

3. Vocala *u* primește accent grav numai în adverbul *où* pentru a-l deosebi de conjuncția *ou.*

§ 617. **Accentul circumflex** *(l'accent circonflexe)* e folosit pe vocalele *a, e, o, u* indicînd, în majoritatea cazurilor, alungirea vocalei respective: *pâte, bâtir, tête, fête, extrême, diplôme, dôme, sûr.*

Observații

1. Pronunțarea lungă a vocalei respective este deseori rezultatul dispariției unei litere (mai ales *s)* sau chiar a mai multor litere din scrierea veche: *tête* (scris altădată *teste)*, *rôle (roole)*, *âge (aage)* etc. Alteori, accentul circumflex indică o vocală lungă existentă și în cuvîntul latinesc sau grecesc de origine: *infâme, cône.*

2. Nu întotdeauna căderea unei litere a antrenat alungirea vocalei respective; astfel, în unele cuvinte, vocala cu accent circumflex este scurtă: *hôpital, épître.*

3. În numeroase cazuri, accentul circumflex e folosit numai pentru a deosebi unele cuvinte omonime și omografe: participiul trecut *dû* al verbului *devoir* de articolul contractat și partitivul *du;* indicativul prezent al verbului *croître (je crois, tu crois)* pentru a nu se confunda cu formele verbului *croire (je crois, tu crois)* etc.

Sedila[1]

§ 618. **Sedila** *(la cédille)* este un semn diacritic care însoțește litera *c* atunci cînd această consoană este urmată de *a, o, u* și are valoarea unui *s* surd: *façade, façon, fraçais, laçon, reçu.*

Trema

§ 619. **Trema** *(le tréma)* este un semn diacritic, format din două puncte, plasat pe vocalele *e, i, u* și indică, de cele mai multe ori, că ele se detașază de vocala care le precedă păstrîndu-și sunetul lor propriu: *haïr, aiguë, ambiguïté, ciguë, naïf, héroïne, inouï, Tolstoï, Haïti.*

În cîteva nume proprii, *e* cu tremă nu se citește: *Saint-Saëns, Mme de Staël.*

ELIZIUNEA

§ 620. Prin eliziune *(élision)* se înțelege căderea unei vocale finale înaintea unui cuvînt care începe cu o vocală sau cu *h* mut: *l'auto, l'homme, j'ai vu.* În scris, eliziunea e marcată de cele mai multe ori de un apostrof *(une apostrophe).* Vocalele care se pot elida sînt *a, e, i* și uneori *u.*

1. Elidează vocala finală următoarele categorii de cuvinte:

— articolele **le, la**: *l'étudiant, l'étudiante.*

— următoarele pronume:

je: *j'ai*
me: *il m'a vu*
te: *je t'ai vu*
se: *il s'est assis*
le: *je l'ai rencontré*
la: *je l'ai rencontrée*
ce: *c'était un enfant*
ça: *ç'a été*
que: *voilà ce qu'il m'a dit*

— negația **ne**: *ce n'est rien*

— prepoziția **de**: *un défaut d'attention*

— conjuncția **si**, dar numai înaintea pronumelui *il: s'il vient.*

— conjuncția **que** și compusele sale **lorsque, parce que, puisque, quoique, pour que** se elidează înainte de *un, une, il, elle, ils, elles, on: je crois qu'elle viendra, lorsqu'on viendra, parce qu'elle ne vient pas.*

— prepoziția **jusque** se elidează înainte de *à (au, aux), en, ici: jusqu'à une heure, jusqu'en janvier, jusqu'ici.*

— **quelque** nu se elidează decît înainte de *un, une: quelqu'un, quelqu'une,* iar **presque** numai în cuvîntul compus *presqu'île.*

Observații

1. Prepoziția *entre* elidează vocala *e* final numai în cinci verbe: *s'entr'aimer, entr'apercevoir, s'entr'appeler, s'entr'avertir, s'entr'égorger,* dar nu se elidează în altele: *s'entraider, entrouvrir* etc.

2. Sînt raporturi strînse între legătura consonantică și eliziune; de cele mai multe ori, atunci cînd un cuvînt permite legătura, el poate să elideze și vocala finală:

Les_hommes — l'homme. Les_élèves — l'élève.

3. De asemenea, căderea unui *e* mut final poate fi considerată tot o eliziune deși nu e marcată printr-un apostrof:

Un honnête homme. Un fidèle ami.

2. Nu se face eliziunea vocalei finale în următoarele cazuri:

— înaintea unui cuvînt care începe cu *h* aspirat (a se vedea și § 608): *le héros; la halte.*

— în general, înaintea numeralelor *un, huit, huitième, onze, onzième: le un, la huitième, le onze.*

— înaintea unor cuvinte care încep cu vocala *u* sau *y* ca: *uhlan, ululation, ululer, ululement, yacht, yaourt, yatagan, yole: le uhlan, la yole.*

— în general, înaintea substantivelor denumind litere:

le a, *le* i, *le* o, *le y, le*, n, *le* r;

deseori însă se aude și se scrie:

Une sorte d'a bref.
On double parfois l'n.

Pronumele *le, la* nu se elidează atunci cînd sînt accentuate:

Prends-le aujourd'hui ! Remets-la ici !

și înaintea adverbului de afirmație *oui:*

Le oui. Je crois que le oui pourrait manquer.

Înaintea substantivului *ouate* eliziunea articolului hotărît este facultativă: *La ouate; l'ouate.*

EXERCIŢII

1. *Puneţi următoarele propoziţii la forma negativă* (§ 13):

Il revient ce soir. Il est revenu. Revient-il? Est-il revenu? Reviens! Lève-toi! Revenir à midi. Être revenu à temps. Déjeuner à la même heure. Avoir déjeuné à temps. Tu te soignes. Tu t'es soigné. Se soigne-t-il? S'est-il soigné? Se lever vite. S'être levé vite.

2. *Transformaţi următoarele propoziţii punînd verbul la forma negativă* (§ 13):

Ces fleurs, je les ai achetées. Ces livres, il les a lus. Ce spectacle, il l'a vu. Cette photo, elle vous l'a montrée. Cette actrice, il l'a vue jouer la semaine dernière. Ces livres, je les lui ai donnés. Cette lettre, je la lui enverrai demain. Cette belle région, il l'a visitée tout seul.

3. *Puneţi următoarele propoziţii la forma negativă întărind negaţia cu* pas du tout (§ 13):

J'aime les œufs à la coque. Il fait froid aujourd'hui. J'ai chaud. Elle a peur. Elle est courageuse. Il est malade. Il peut marcher. Ils ont faim. Elle est timide. Ils sont courageux. Ils sont prudents. Ils ont fait appel à moi. Ils ont dormi. Elles étaient fatiguées.

4. *Puneţi următoarele propoziţii la forma negativă, înlocuind cuvîntul* tout *prin* rien (§ 14):

Il a tout entendu. Elle a tout compris. Je te raconterai tout. Je vous ai tout dit. Elle leur a tout confié. Nous pouvons tout dire au directeur. On a tout fait pour lui. Il sait tout. Elle a tout perdu. Il a tout mangé. Elle dépensera tout. Je vois tout. Ils ont tout risqué.

5. *Puneţi următoarele propoziţii la forma negativă, înlocuind cuvîntul* tous *prin* personne (§ 21):

Je montrerai à tous ces photos. Il vous présentera à tous. Nous les recevrons tous. Je les écouterai tous. Il peut les recevoir tous. Je les ai tous vus. Il veut s'occuper de tous. Tous sont venus. On peut dire cela à tous. Tous ont approuvé cette décision. Il les a trompés tous. Tous sont venus nous souhaiter la bienvenue.

6. *Puneţi următoarele propoziţii la forma negativă folosind* ne ... plus; *remarcaţi schimbarea de sens* (§ 14 — 15):

Il mange des oranges. Il achète du raisin. Ils viennent chez vous. Marcel fume. J'attends mes amis. Elle veut danser. Ils prennent le tram. Tu habites

ce quartier. Ils vont au cinéma. Je reviendrai dans cet hôtel. Il l'a revue depuis cette date. Tu as besoin de lire ce livre. Je l'aime. Il y a des places dans le compartiment. Nous avons le temps. On le voit chez les Durand. Il est très jeune. Nous avons des pommes de terre.

7. *Introduceți în următoarele propoziții cuvîntul dintre paranteze* (§ 14):

Il ne dort pas *(plus)*. Elle ne mange pas *(guère)*. Ce jeune homme n'a pas d'esprit *(point)*. Cette étudiante n'est pas en retard *(jamais)*. Il ne renonce pas à son projet *(jamais)*. Il n'est pas courageux *(guère)*. Cette voiture n'est pas assez rapide pour lui *(nulle)*. J'ai rencontré quelqu'un *(personne)*. Elle a vu quelqu'un dans le jardin *(personne)*. Elle a acheté quelque chose *(rien)*. Quelqu'un m'a vu *(personne)*. Il a quelque chose à faire ici *(rien)*. Quelqu'un est venu me voir *(pas un)*. On ne l'a pas trouvé *(nulle part)*.

8. *Transformați următoarele propoziții în propoziții negative, introducînd adverbele* nullement *sau* aucunement (§ 20):

Cela me gêne. Il est ambitieux. Il en est responsable. Cette jeune fille est bavarde. Il était jaloux. Il en est question. Il craint la mort. Elle est jolie. Cela m'intéresse. Il a peur. Il est malade. J'accepte vos idées. C'est un simple fait qu'il avance sans prétendre l'expliquer. Il en a été question.

9. *Transformați următoarele propoziții în propoziții negative înlocuind cuvîntul în cursive cu adverbul* jamais (§ 18):

Il vient *toujours* chez nous. Elle va *tous les jours* à la bibliothèque. Il m'écrit *parfois*. Nous lui téléphonons *de temps en temps*. Mon ami arrive *toujours* en retard. Notre cousin nous écrit *souvent*. Elle va *parfois* au cinéma. Il nous accompagne *souvent* au théâtre.

10. *Exprimați propozițiile următoare înlocuind cuvîntul în cursive cu fiecare din cuvintele:* aucun, nul, pas un (§ 24, 25):

Cet homme acceptera votre proposition. *Cette* femme mettra cette robe démodée. *Cet* enfant pourra répondre à cette question. *Cette* voiture est assez rapide pour lui. *Ce* spectacle lui plaît.

11. *Exprimați următoarele propoziții la forma negativă folosind conjuncția* ni (§ 26):

Je l'estime et je l'aime. Il boit et il mange. Je veux et je dois obéir. L'enfant jouait et chantait. J'entends vos cris et vos soupirs. Il sait lire et écrire. Elle chante et elle danse. Il mange et il dort. Il est aveugle et sourd.

12. *Exprimați următoarele propoziții la forma negativă folosind conjuncțiile* ni ... ni (§ 26):

Le vent et la pluie l'empêchaient de partir. Son frère et sa sœur venaient le chercher. Son père et sa mère étaient d'accord. Le quartier et la maison lui plaisaient. Sa sœur et sa cousine étaient prêtes à partir. Il boit du vin et de la bière. Elle lit des romans et des poésies. Elle a acheté des bonbons et du chocolat. On lui a offert des fleurs et des livres. Le petit mangera de la soupe et du rôti.

13. *Transformați propozițiile următoare în propoziții negative folosind negația* ne ... pas *sau* ne **(§ 28):**

Il cessa de parler. Elle peut sortir une minute. Elle pourrait se consoler du départ de son fils. Cette fillette a cessé de tousser. J'osais tourner la tête pour mieux voir. Il sait ce qu'il veut faire.

14. *Folosiți în propozițiile negative negația completă* ne ... pas *(variantă preferată uneori în limba uzuală)* **(§ 28):**

Si je ne me trompe, je vous ai bien rencontré l'année dernière Voici cinq ans que je ne l'ai vu. Je n'ai d'autre désir que de vous satisfaire. Il ne peut faire un pas sans qu'elle s'inquiète. Il ne sait ce qu'il veut. Il est venu une personne pour vous voir, je ne sais qui. Il n'est travail qui ne demande un temps d'apprentissage. Il s'est passé bien des choses depuis que je ne l'ai vu.

15. *Explicați folosirea negației simple* ne *în propozițiile și frazele următoare* **(§ 27, 28):**

Qui parmi nous ne connaît son activité prodigieuse? Que ne le disiez-vous plus tôt? Il y a bien longtemps que je ne vous ai rencontré! Il n'y a pas d'homme qui ne désire voir ce beau pays. Il y a longtemps que je ne l'ai vu. Que de gens ne savent exactement ce qu'ils veulent! Si vous ne réformez votre caractère, vous vous aliénerez bien des sympathies. Il y a bien deux mois que je ne lui ai écrit.

16. *Citiți următoarele fraze fără* ne *expletiv — variantă deseori folosită în limba uzuală* **(§ 29):**

Je crains qu'il n'apprenne cette nouvelle. J'ai peur qu'il ne tombe malade. J'évite qu'il ne vienne. Je prends garde qu'il ne vienne. Il ne doute pas qu'il ne soit trompé. Elle ne dissimule pas qu'elle n'ait peur. Est-ce qu'il nie que cette erreur ne se soit produite? Il faut le prévenir avant qu'il ne fasse cette sottise. Peu s'en faut qu'il n'ait tout abandonné. Vous êtes plus grand que vous ne le croyez. Il est plus fin qu'on ne croit. J'ai peur que vous ne riiez de moi. Je tremble qu'il ne tombe malade. J'empêche qu'il ne vienne. J'irai le voir avant qu'il ne parte. Je ne doute pas qu'il ne se rétablisse. Le jour est moins avancé que je ne croyais. Il se représentait ce pays autrement qu'il n'était. Il est moins habile que je ne pensais. Préviens-le avant qu'il ne soit trop tard. Soyez prêts avant que nous ne rentrions. Crains-tu qu'il ne vienne? Je trouve ton ami plus intéressant que tu ne me l'avais présenté. Il n'est pas plus étonné que je ne l'ai été. Il a peur que tu ne partes avant lui. Je crains qu'il ne pleuve cet après-midi. Je n'en ai pas plus qu'il n'est nécessaire.

17. *Transformați următoarele enunțuri introducînd expresia restrictivă* ne ... que **(§ 38):**

Nous sommes allés trois fois à Sinaïa. Là on soigne les rhumatismes. Vous aurez besoin d'une saison pour guérir. Il avait cinq ans quand son grand-père est mort. L'ami de mon frère avait deux enfants. Il y a dix minutes qu'il est là. Je suis resté huit jours à la montagne. J'ai peu de temps à vous convaincre. J'y suis resté trois heures. J'attends une minute.

18. *Transformați propozițiile următoare, introducînd expresia restrictivă* ne ... que (§ 38):

Je t'interroge. Je vous interroge. Je les interroge. Je lui parle. Je leur parle. Je cause avec lui. Je cause avec elle. Je cause avec eux. Vous me parlez. Il te parle. Elle te demande des conseils, Marie et Jeanne? On les a invitées.

19. *Citiți următoarele fraze și faceți deosebirea între* ne *adverb de negație și* ne *din locuțiunea restrictivă* ne ... que (§ 38):

On ne voit que vous sur la plage. On ne sait que penser de cette affaire. Je ne puis que promettre, c'est tout. Je n'entends que d'une oreille. Je ne crois pas que cela se produise. Je ne veux plus que vous parliez sur ce ton. On n'en dit que du bien. On n'en dit rien que vous ne sachiez. Rien ne dit que j'irai.

20. *Citiți următoarele fraze și precizați dacă* ne *este expletiv sau exprimă negația* (§ 37):

Je voudrais ne pas sortir cet après-midi. Est-ce qu'il nie que cette erreur ne se soit produite? L'heure exquise, c'est le crépuscule un peu avant que les chasseurs n'arrivent. Rien n'était prêt. Il détala à toutes jambes, comme s'il avait peur qu'on ne le poursuivît. Cet homme dédaigneux ne vous dédaignait pas. Il veut faire mieux qu'il n'est pratiquement possible. Vous n'êtes plus satisfait de votre métier. Il n'a plus ni parents ni amis. Il faut le prévenir avant qu'il ne parte. Il ne disait jamais ni oui ni non, et n'écrivait point. J'empêche qu'il ne vienne. Il est plus fin qu'on ne croit.

21. *Puneți verbele din următoarele propoziții la forma interogativă făcînd inversiunea subiectului sau folosind* est-ce que *dacă inversiunea nu este posibilă* (§ 41):

J'ai le temps. Je peux prendre cela. Je viens vite. Je dois payer. Je sais. Je cours. Je suis ponctuel. Je vais le rencontrer. Je pars. Je fais un tableau. Je déjeune. Il dort bien. Il s'est bien amusé. Elle a beaucoup dansé. Vous avez mangé vite. Ils se sont écrit des lettres. Elles se sont levées tard aujourd'hui.

22. *Formulați întrebări pentru a afla subiectul următoarelor propoziții, folosind* qui (qui est-ce qui) *sau* qu'est-ce qui, *după caz* (§ 43):

Marie a reçu beaucoup de lettres. Robert a parlé de son voyage. Mon cousin a téléphoné ce matin. Le professeur a été absent hier. Mon ami aime se promener seul. Jean est arrivé le premier. Ce gâteau plaira à Jean. Le livre est tombé par terre. Le directeur vient de sortir. Cette nouvelle l'a affligée. Le départ de son fils le chagrine.

23. *Înlocuiți în următoarele fraze adjectivele interogative și substantivele pe care le determină prin pronumele interogative corespunzătoare* (§ 476 — § 478):

Regardez ces deux blouses: quelle blouse me va le mieux? Tu as de belles robes: quelle robe mettras-tu ce soir? Vous parliez de livres: de quels livres parliez-vous? Voici deux vendeurs: à quel vendeur vous adressez-vous? Regardez ces beaux fruits: quels fruits désirez-vous acheter? Il y a deux tiroirs: dans quel tiroir as-tu mis les clefs? Elle a récité des poésies: quelles poésies a-t-elle récitées? Il y a deux trains: quel train prendrez-vous? Regardez ces deux belles voitures: quelle voiture préférez-vous? Il partira avec un de ces

enfants; avec quel enfant partira-t-il? Il y a plusieurs trains; par quel train arrivera-t-elle? Il a offert des fleurs à une de ces deux jeunes filles; à quelle jeune fille a-t-il offert des fleurs? Elles se partagent les travaux ménagers; de quels travaux Jeanne s'occupera-t-elle? Elle pense souvent à ses deux amies; à quelle amie pense-t-elle le plus souvent?

24. *Formulați întrebări cu privire la numele predicativ* **(§ 44):**

Il est le frère de votre ami. Ces gens sont mes amis. Il est le professeur de mon frère. Elle est la meilleure amie de ma cousine. Mon voisin est mécano dans une grande usine. Ces jeunes filles sont danseuses. Jean est resté un compagnon fidèle. Ce garçon semble un gentil petit agneau. Ils sont des clients raisonnables. Si j'étais un grand de la terre, vous ne prononceriez pas de paroles si blessantes. Une conviction profonde et grave est la source où il puise ses œuvres.

25. *Formulați întrebări pentru a afla complementul direct* **(§ 45):**

Pierre regarde sa mère. Jean a invité ses amis. La mère a appelé son enfant. Mon oncle voulait absolument que sa chère sœur assistât à sa noce. Alors il appelle les siens et leur distribue toute sa fortune. Elle a voulu faire ce voyage. Les touristes admirent la belle statue. Nous désirons du pain, du pâté, de quoi boire. Le maître de Jacques descend, achète un cheval, remonte et trouve Jacques habillé.

26. *Formulați întrebări pentru a afla complementul indirect* **(§ 46):**

Elle parle à son amie. Il offre des fleurs à Anne-Marie. Il se promène le dimanche avec ses copains. Il compte sur toi. Nous travaillons aussi pour vous. La table où j'étais se garnissait et se dégarnissait de travailleurs. Cette ville-là disposait d'une presse importante, de plusieurs théâtres fort bien achalandés. Je voudrais bien me conformer à cette ancienne habitude mal fondée. Il rêve à un beau voyage. Elle a ouvert cette boîte avec un couteau. Elle se plaint de sa migraine. La grand-mère parle toujours de ses voyages. Elle compte beaucoup sur l'aide de son oncle. Le sport plaît aux jeunes gens. Le coup fut rude; notre ami est encore accablé de chagrin.

27. *Puneți întrebări pentru a afla complementul circumstanțial* **(§ 47):**

Pierre va passer ses vacances à la montagne. Il voyagera en auto. Elle a remis la date de son départ parce qu'elle est souffrante. Il sera de retour dans deux mois. N'allez donc pas encore à la plage, le reflux ne fait que commencer. Ne tardez pas si vous voulez jouir du spectacle: le soleil se lève dès cinq heures maintenant. Poète, il aimait à s'attarder au bord du ruisselet qui traversait son village natal. Finalement, les enfants suivirent la fanfare des pompiers jusque sur la place du bourg. L'orateur occupa deux heures la tribune. Par simple nonchalance, on peut provoquer de graves accidents. Vous me trouverez sûrement à mon bureau, vers les cinq ou six heures.

28. *Formulați propoziții interogative cu ajutorul adverbelor interogative în cursive* **(§ 47 și § 530):**

Où? Il va au théâtre. Cette route mène à Bucarest. Il voudrait s' installer dans une petite maison à la campagne. Ils vont passer leurs vacances au bord de la mer.

Comment? Il voyagera par le train. Cette affaire finira mal. Il s'est comporté comme un enfant. Cette maison est très belle.

Combien? Mon oncle gagne trois mille francs par mois. Ma tante dépense trente francs par jour. Nous devons attendre quelques instants. Cette voiture coûte dans les six mille francs. Il doit payer une grosse somme, soit dix mille francs.

Quand? Pierre sera de retour ce soir. Ce spectacle prendra fin à onze heures. Les cours vont recommencer dans une semaine. Il sera chez nous demain, à midi.

Pourquoi? Marie s'est arrêtée devant les vitrines pour regarder les belles robes. Elle ne sort pas; elle a sa migraine. Nous avons renoncé à notre promenade parce qu'il commençait à pleuvoir. Parce que tout semble se retourner contre lui, il désespère.

29. *Transformați următoarele propoziții interogative directe în interogative indirecte* **(§ 48):**

Où va ton ami? Quand pourra-t-il finir son travail? Où se promène-t-il? Comment voyagera-t-elle? Pourquoi Jean est-il parti si vite? Pourquoi Robert viendra-t-il chez vous ce soir? Quand ton oncle sera-t-il de retour? Combien ton frère a-t-il payé cette voiture? Comment a-t-elle réussi cet exploit?

30. *Folosiți interogația indirectă în locul celei directe* **(§ 49):**

Est-il parti? A-t-elle pris son petit déjeuner? Est-ce qu'il est en bonne santé? Serez-vous de retour à temps pour ne pas manquer son anniversaire? Aura-t-elle reçu mon télégramme? Voudra-t-elle se soumettre à notre décision? Voudriez-vous m'accompagner dans ce voyage? Sera-t-il prêt à temps. Consentira-t-il à nous aider? Puis-je faire appel à lui?

31. *Folosiți interogația indirectă în locul celei directe* **(§ 50):**

Qui a téléphoné? Qui êtes-vous? Qui est venu? Qui arrivera le premier? Qui est-ce qui sortira le premier? Qui fait du bruit? Qui est-ce qui chante? Qui est-ce que vous avez invité? Qui est-ce qui a apporté ce livre? Qui a vu ce spectacle? Qui a acheté ces beaux fruits? Qui est-ce que tu vois? Qui regardes-tu?

32. *Transformați interogativele directe în interogative indirecte folosind* **ce qui** *sau* **ce que** *după cum este vorba de subiect sau de complement nume de lucru* **(§ 50):**

Qu'est-ce qui vous intéresse? Qu'est-ce qui s'est passé? Qu'est-ce qui est arrivé? Qu'est-ce qui lui plaît? Qu'est-ce qui pourra l'amuser? Qu'est-ce qui vous tracasse? Que désire-t-il? Qu'est-ce qu'elle écrit? Que cherchent-ils? Que veulent-ils? Qu'est-elle devenue? Qu'est-ce qui te chagrine? Qu'est-ce qui est tombé? Qu'est-ce que vous aimeriez faire? Qu'a-t-elle acheté? Qu'est-ce qu'ils ont décidé? Qu'attendez-vous?

33. *Folosiți interogația indirectă în locul celei directe* **(§ 50):**

À quoi penses-tu? À quoi ça sert? De quoi se nourrit-il? En quoi puis-je vous être utile? De quoi se souviennent-ils? Par quoi commençons-nous? Quelle personne as-tu rencontrée? Quels amis as-tu invités pour ton anniversaire?

Quel est ce fameux secret qu'il ne voulait révéler à personne? Quelle a été la cause de cet accident? De quel côté allez-vous? Comment écrit-on votre nom? Comment partiras-tu, en voiture ou par le train? Comment avez-vous fait pour ne rien casser? Comment n'avez-vous pas compris que je plaisantais? Comment pouvez-vous croire qu'on vous oublie? Oú vont-ils passer leurs vacances? D'oú vient-il? Par oú passera-t-il? Pourquoi dis-tu cela? Pourquoi est-ce que vous n'y êtes pas allé? Pourquoi Jean a-t-il fait cela? Pourquoi tes amis sont-ils partis si tôt? Quand pourrez-vous venir? Quand est-ce que vous pourrez me le dire? Depuis quand est-il parti? Depuis quand date cet événement?

34. *Indicați mijloacele prin care este exprimată exclamația în exemplele următoare* **(§ 51—57) :**

Cette soirée est agréable! Ce château est magnifique! Comme elle est grande cette ville! Qu'elle était jeune! Que vous étiez petite! Ce qu'elle ressemble à sa mère! Comme je regrette le temps de mon enfance! Comment, il a dit ça! Bonté divine, il a réussi! Si nous étions arrivés plus tôt que d'habitude! Si vous pouviez faire ça! Pourvu qu'elle tienne jusqu'à l'aube! Quelle chance il a eu! Pourvu que nous ayons le temps de les rejoindre! Que ne suis-je près d'elle pour l'aider!

35. *Explicați inversiunea subiectului în propozițiile și în frazele următoare* **(§ 58, 59) :**

Il n'y a que des marais. Pouvez-vous me dire oú mène ce chemin? Que sert de dissimuler? Vivent les vacances! crient les écoliers. Voir les difficultés est une des premières conditions du succès. Bientôt reviendront les beaux jours. La Moldavie, dit le guide, est une des plus belles régions de notre pays. Peut-être fera-t-il beau demain. J'ai bien écouté, aussi ai-je bien compris. Là vivait un homme qui jouissait de l'estime de tous les habitants de la région. Oú va-t-il de ce pas?

36. *Transformați propozițiile următoare introducînd prezentativele* c'est ... qui *sau* c'est ... que *pentru a pune în evidență cuvintele în cursive* **(§ 60) :**

Jean s'est présenté le dernier. *Jean et Paul* viendront chez nous. *Tu* t'amuses bien. *Ils* ont envoyé un télégramme. *Je* fais appel à eux. *Je* me suis levé le premier. *Vous* vous êtes levés trop tard. *Pierre et Robert* sont les premiers de leurs classes. Mes amis m'ont envoyé *des livres*. Ils m'ont invité *chez eux*. Ils nous ont raconté *de belles histoires*. Nos amis partiront demain *pour Paris*. Je *les* ai rencontrés hier. *Il* nous attendra ici. Ils vont passer leurs vacances *à la montagne*. Je *leur* ai envoyé une carte illustrée. Je parle *à mon frère*. Nous avons visité *le Delta du Danube*.

37. *Transformați propozițiile următoare folosind ca procedeu de subliniere includerea verbului între* ce (celui, celle) qui ... c'est *sau* ce (celui, celle) que ... c'est **(§ 61) :**

Son succès m'étonne. J'admire ce beau paysage. L'état de son enfant lui donne des soucis. Ce départ à l'improviste lui a causé du chagrin. Elle écrit une belle lettre. Elle a envoyé un beau livre à sa cousine. Le bruit lui faisait peur. Elle aurait voulu faire un beau voyage. Il désire offrir un beau cadeau à son père. Jean m'écrit le plus souvent. Je voudrais revoir ton grand-père.

38. *Indicați sensurile verbului* aller *în frazele următoare* (§ 74):

Où allez-vous? Je vais acheter un journal. Je vais peut-être acheter un journal pour connaître les dernières nouvelles. Quand irez-vous visiter le Louvre? Allez donc me soutenir qu'il y a une région plus belle en France que la vallée de la Loire? Comment allez-vous? Allons, secouez-vous, et bientôt, vous verrez, tout ira beaucoup mieux.

39. *Înlocuiți în frazele următoare cuvintele tipărite cursiv prin perifraza* aller + *verbul la infinitiv* (§ 74):

Les froids *diminuent de plus en plus*. Sa maladie *s'aggrave de plus en plus*. Le mouvement pour la défense de la paix *se renforce de plus en plus*. Au loin, le sentier *se perd de plus en plus* dans la forêt épaisse. La menace *se précisait de plus en plus*. Le soleil *déclinait de plus en plus*. Les chaleurs *augmentaient de plus en plus*. Son aversion pour le mensonge *croissait de plus en plus*.

40. *Transformați următoarele fraze punînd verbul propoziției principale la un timp trecut* (§ 74):

Il *dit* qu'il va revenir bientôt. Elle *ne sait pas* ce qu'elle va trouver chez elle. Je *crois* que son frère va rentrer. Ils me *téléphonent* qu'ils vont être en retard. Le médecin m'*assure* que je vais bientôt guérir. Je *sais* qu'il va tout risquer. Tu *crois* qu'il va dire la vérité. Je *pense* qu'il va demander au directeur la permission de s'en aller. Tu *crois* qu'ils vont déménager. Je *suis* sûr qu'il va revenir.

41. *Citiți frazele următoare și indicați diferitele sensuri ale verbului* venir (§ 75):

Il vient souvent chez nous, le soir, pour regarder la télé. Ce livre vient de paraître. Le docteur n'est pas là; il vient de sortir. Ma sœur vient de recevoir un télégramme. Si tu viens à passer quelques jours à Bucarest, va donc visiter le Musée du village. Au cours de cette terrible guerre, le charbon et la nourriture vinrent à manquer. Si vous venez à visiter le musée de la République, vous verrez que la peinture classique est richement représentée. Quand vous passerez dans la région ne manquez pas de venir me voir. Il vient beaucoup de touristes dans cette région. Une idée m'est venue soudain. Quand je suis arrivé, il venait de partir. S'il vient à pleuvoir, vous fermerez les fenêtres.

42. *Folosiți în frazele următoare verbul* venir *la imperfect, urmat de infinitivul verbului tipărit cursiv și indicați care este corespondentul acestei perifraze* (§ 75):

Je *rentrais* quand tu m'as téléphoné. Elle *se levait* quand tu as frappé à la porte. Ils se mirent à bavarder des promenades qu'ils *avaient faites*. La pluie *cessa* et nous repartîmes. Je l'*ai rencontré* quand l'accident s'est produit. Il *prenait* son petit déjeuner quand je suis arrivé. Quand je suis arrivé, il *sortait*.

43. *Indicați felul acțiunii exprimate de verbul* devoir *folosit în următoarele fraze* (§ 76):

Notre ami a dû être retardé par un embouteillage. Tu dois, mon ami, remplir consciencieusement ta tâche. Il a dû, malgré sa résistance, se soumettre aux dispositions paternelles. Cette voiture élégante doit coûter assez cher. Tu

n'aurais pas dû attendre le dernier moment. Il aurait dû réfléchir avant d'agir. Je n'aurais pas dû raconter les secrets de mon frère, mais je n'ai pas pu me taire. On montre encore, au café de la Régence, près du Louvre, la table où Bonaparte a dû jouer aux échecs.

44. *Indicați sensul verbului* faire *în următoarele fraze* (§ 78):

Que ferez-vous ce soir? Nous fîmes appeler un médecin. On me fit entrer dans un bureau élégant. Faites-leur dire que je ne pourrai plus venir les voir. Il s'est fait conduire chez le directeur de l'école. Cet homme s'est fait chasser de partout pour sa mauvaise conduite. Elle s'est fait faire une nouvelle robe. Tu ferais bien de ne pas écouter ses mensonges. Quand il aura fini ses études, il fera un beau voyage. Il prend un remède qui le fait dormir. L'émotion le fit crier. Il a fait transmettre ce message à son ami. Faites-moi prévenir dès son arrivée.

45. *Puneți verbele dintre paranteze la perfectul supracompus* (§ 79):

Quand il *(ouvrir)* la porte, une bonne odeur lui a chatouillé les narines. Quand il *(acheter)* des fruits, il est retourné chez lui. Lorsque nous *(achever)* notre travail, nous avons pu nous reposer un peu. Dès que les élèves *(finir)* leurs compositions, le professeur leur a donné la permission de quitter la salle de classe. Quand le médecin *(soigner)* son malade, il est vite retourné chez lui. Après qu'ils *(faire)* leurs leçons, ils ont éprouvé le besoin d'aller faire un petit tour dans le parc.

46. *Puneți la prezentul indicativului, persoana corespunzătoare, verbele dintre paranteze* (§ 82):

Si nous *(commencer)* à huit heures, nous finirons à midi. Nous *(soulager)* les maux de ceux qui souffrent et nous *(partager)* leurs peines. Qui *(semer)* le vent récolte la tempête. Ils *(élever)* leurs enfants dans l'amour du travail. Ils *(peser)* les conséquences de leurs actes. Comment *(s'appeler)* votre ami? Ils *(se rappeler)* les joies de leur première enfance. Tu *(acheter)* ces livres? Vous *(acheter)* cette belle voiture? Le soleil du matin *(pénétrer)* jusque dans la profondeur du feuillage et *(sécher)* l'humidité de la nuit. Il *(jeter)* des papiers dans une corbeille. Il ne *(céder)* jamais au désespoir. Ces jeunes hommes *(se révéler)* courageux dans le danger. Il *(essayer)* toujours de parler de manière que les élèves puissent le comprendre. Ils ne *(s'ennuyer)* jamais. Tu *(employer)* toutes les ressources de ton éloquence pour me convaincre. Nos maîtres nous *(répéter)* souvent que le travail est la source du bonheur.

47. *Transformați propozițiile următoare folosind verbul la diateza pasivă* (§ 86 — 89):

Les touristes parcourent toute la Roumanie. La route suivait le cours d'une rivière. Le radar décèle tous les avions en vol dans sa zone d'investigation. Notre tante nous comble de cadeaux. Un ami m'appelle. Tes camarades t'attendront à la gare. Le professeur les interrogera. Tu enverras cette lettre au destinataire. Personne n'a compris la question. Son père a construit cette maison l'an dernier. La guerre a détruit beaucoup de villes et de villages. L'excavateur creuse une fouille pour les carriers. Qui vend le pain? Qui soigne les malades?

48. *Transformaţi propoziţiile următoare folosind verbul la forma reflexivă cu sens pasiv* (§ 89):

On voit la rivière à travers les arbres. On aperçoit ce monument de très loin. On lit facilement ce livre. On vend vite ce type de voiture. On trouve cela difficilement. On apprend vite cela. On vend cher le pétrole cette année. On lève le rideau. On vend ce produit partout.

49. *Transformaţi propoziţiile următoare folosind construcţia activă cu pronumele* on (§ 89):

Notre ancienne maison a été démolie. Une décision très importante a été adoptée. La voiture a été trouvée non loin d'ici. Tous les exemplaires seront vendus. Ces enfants seront punis. Il a été félicité pour son discours. Elle a été appelée au téléphone. Les formalités voulues par la loi avaient été remplies.

50. *Puneţi verbele din următoarele propoziţii la diateza pasivă* (§ 87, 88):

Un orage nous avait arrêtés. Des pluies violentes avait retardés les travaux. Des amis les avaient conduits à la gare. On m'avait conduit à la gare en auto. Pendant la belle saison, la culture de son jardin l'occupe suffisamment. Un bois de chêne et de sapins couvrait un pan de colline. Le silence et la paix de la campagne transfiguraient les citadins. Les lueurs de la voiture éclairaient les taches roses des bruyères en fleur. Tous préconisaient une réconciliation entre les deux familles rivales. Un tremblement de terre peut ravager une contrée prospère en quelques jours.

51. *Explicaţi folosirea prepoziţiilor* par *şi* de *în următoarele construcţii pasive* (§ 88):

L'été le parc est très fréquenté par les citadins. Ces vieux vêtements sont tout rongés de vermine. Notre progression dans la brousse n'était entravée par personne. Le stade est entouré de supporters déchaînés. Le cortège est précédé de la musique. La table du salon est encombrée de nombreuses revues inutiles. Le monument a été inauguré par le président de la république. Le président a été accompagné de son épouse. Dans le bureau, chaque objet était rangé par la sœur de mon ami. L'alcool lui avait été défendu par le médecin.

52. *Puneţi verbele din propoziţiile următoare la diateza pasivă şi introduceţi complementul pe agent prin* par *sau* de (§ 88):

Tous les citoyens respectaient cet homme. Ils ont acheté cette maison l'an dernier. Mon ami avait accompagné Yvonne. Elle a provoqué l'accident. Nous inviterons nos grands-parents. Une pitié infinie saisit mon cœur. J'ai réparé la voiture. Tous les étudiants estimaient ce professeur. Le succès a couronné nos efforts. Le mauvais temps nous a empêchés de partir.

53. *Deosebiţi verbele accidental reflexive de cele folosite numai la diateza reflexivă* (§ 90):

Certains jeunes gens, s'étant peu souciés de leur avenir se sont heurtés à de graves difficultés. Il voudrait que chacun de ses étudiants s'appliquât à devenir meilleur. À peine se furent-ils aperçus de leur erreur qu'ils se repentirent de leur légèreté. Ils se plaignirent de ce qu'on les avait trompés. Je me suis abs-

tenu de dire mon opinion. Quand votre ami se sera consacré à une noble tâche, il se sentira plus grand. Il aurait désiré que les autres étudiants se fussent abstenus de toute critique. Elle s'aperçut trop tard de son erreur. Ils se sont battus. La police s'est donné beaucoup de mal. Les hommes se poussaient, se bousculaient et s'injuriaient. Ils se sont marché sur les pieds. Elle s'est souvenue de cette histoire. En entendant le bruit, ils se sont tous enfuis. Vous vous êtes plaints. Ce produit se vend en toutes pharmacies. Ils se sont disputé ce mérite. Il s'aperçut de son erreur. Ils se sont blessés l'un l'autre. Il s'empara d'un bâton et se défendit avec courage.

54. *Analizați verbele impersonale din frazele următoare precizînd dacă sînt verbe impersonale propriu-zise sau accidental impersonale; indicați subiectul aparent și subiectul real* (§ **93, 94**)**:**

Il ne pleut pas encore. Il faut reconnaître que les pétales pleuvaient dans le jardin. Il faisait beau temps. Il convient que vous soyez ponctuel. Il est agréable de constater qu'on apprécie votre travail. Il suffit de le regarder pour se rendre compte qu'il est extrêmement content. C'est un beau parc, mais, pour le moment, il est défendu d'y entrer. Il faudrait que chacun fît son devoir. Il se fit un grand silence dans la salle. Dehors, il faisait sombre. Il avait neigé à la veille. Il arrive que tu fasses erreur. Il est permis de se tromper. Il ne se passa rien. Il se raconte bien des choses sur ce pays. Il venait chaque jour de nombreux visiteurs pour admirer les trésors artistiques de ce fameux musée.

55. *Transformați următoarele propoziții punînd verbul la forma impersonală* (§ **93, 94**)**:**

Bien des choses se passent dont nous n'apercevons pas l'importance. Être poli ne coûte rien. Quelque temps s'était écoulé avant que le grand-père regardât son petit-fils. Le soir une paix profonde s'étend sur le village. De la montagne sortent plusieurs rivières; une idée nous vient: si nous en suivions une jusqu'au fond de la vallée? Une envie me prit d'explorer toutes les pièces de cette maison abandonnée.

56. *Puneți verbele în cursive la forma personală* (§ **93, 94**)**:**

Il *est venu* quelqu'un. Il *souffle* un vent terrible. Il me *vient* une idée: allons au cinéma. Il *circule* des milliers de gens par le train. Il *se fit* un grand silence dans la salle. Il *s'est* rarement *présenté* une occasion aussi favorable.

57. *Explicați valoarea particulară a verbelor la prezentul indicativului* (§ **96**)**:**

En ce moment, je déjeune. Il vient tout de suite. Samedi, nous allons au théâtre. S'il fait beau, je ferai un bout de promenade. Si tu le rencontres, remets-lui cette lettre. Le soir, je lis d'ordinaire jusqu'à dix heures. Qui dort, dîne. Il ne faut jurer de rien. La terre tourne autour du soleil. Il est malade, je le sais. Il se promenait tranquillement sur la route, soudain survient une voiture. Je sais qu'il travaille beaucoup. Turenne contourne les Vosges et tombe sur l'ennemi. Demain, nous visitons un vieil hôtel. Reprends courage: dans une heure tu es hors du danger. Attention! tu tombes. Achetez le numéro gagnant: dans huit jours vous gagnez un million! Pour aller au Louvre, prenez la rue de Rivoli et vous y êtes. Je t'attends demain.

58. *Indicați diferitele mijloace de exprimare a viitorului* (§ **97**):

Je vous quitte; je dois visiter une exposition de peinture à deux heures. Ce matin, je reste chez moi. Cet après-midi, je sors et j'achète les livres dont j'ai besoin. Dans un quart d'heure, je vais quitter cette belle région. Je ne crois pas qu'il puisse finir à temps ce travail. S'il accepte, tu me donneras un coup de fil. Il a dit que son frère serait de retour dans deux jours. Il n'est pas là; il a sans doute trop de travail.

59. *Înlocuiți viitorul verbelor în cursive prin viitorul perifrastic; indicați deosebirea de sens* (§ **98**):

Nous *lirons* ce livre. Attendez-les, ils *viendront*. Vous le *rencontrerez* ce soir-même. Nous *profiterons* de cette belle occasion. Il *pleuvra* cet après-midi. Vous *parlerez* à vos collègues, n'est-ce pas? Je pense qu'il *achètera* cette voiture. Tu lui *offriras* ces fleurs pour son anniversaire. Je lui *dirai* ce que je pense de lui.

60. *Justificați folosirea viitorului anterior în frazele următoare* (§ **99**):

Il n'a jamais dit cela; vous aurez mal entendu. Attendez un peu; dans un quart d'heure j'aurai fini la lettre. Si vous avez eu la chance de visiter la France, vous n'aurez pas manqué de visiter la cathédrale de Chartres. Je n'ai pas vu cela parce que j'aurai mal regardé. Attendez, s'il vous plaît, dans cinq minutes il sera descendu. Quand j'aurai fini la lecture de ce livre, je te le prêterai volontiers. Vous serez récompensés quand vous aurez bien travaillé. Vous me direz ce que vous aurez décidé. J'irai me coucher quand vous aurez fini de parler.

61. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător* (§ **99**):

Dès qu'il *(finir)* son discours, nous irons le féliciter. Il arrivera quand je *(partir.)* Lorsqu'il *(recevoir)* cette lettre, je suis curieux de savoir comment il réagira. Aussitôt qu'il *(rédiger)* sa composition, il sera libre. Quand vous *(apprendre)* les nouvelles dispositions, vous nous les ferez savoir. Quand nous *(faire)* notre promenade habituelle, nous passerons vous voir. Quand ces arbres *(grandir)*, nous serons trop vieux pour apprécier leur ombrage.

62. *Citiți următoarele fraze și arătați dacă modul condițional este folosit cu sensul lui general sau dacă, în unele fraze, are o valoare particulară* (§ **100, 101**):

Un tel travail demanderait plusieurs semaines. Je vous serais reconnaissant de répondre par retour du courrier. Croyez-vous qu'on pourrait venir à bout? Je ne vous aurais pas dérangé si je n'avais appris une nouvelle qui peut vous intéresser. Il faudrait être exact, à l'avenir. Je ne vous aurais pas dérangé pour si peu, n'eût été mon départ pressant. Quelle nature morte réussie: ces melons, on en mangerait! Je lui ai promis que je le prendrais au passage. Nous aurions passé nos vacances en Suisse, mais les prix sont si élevés! Je ne pensais pas que je vous trouverais malade. Je n'ai pas l'émotion que j'aurais attendue.

63. *Atenuați sensul frazelor următoare folosind verbele din propozițiile principale la condițional prezent* (§ **100**):

Je *veux* avoir une conversation avec vous. Je *désire* vous poser une question. Il *est bon* que tu fasses ton travail avec soin. Il *est souhaitable* que vous écoutiez davantage. *Voulez*-vous fermer la porte? *Pouvez*-vous me prêter ce livre? *Avez*-

vous *peur?* Il *faut* que nous partions. Tu *dois* épouser cette charmante jeune fille. Je *veux* assister à cette réception. Je *désire* vous présenter mon ami. Il *faut* appeler un médecin. *J'accepte* de vous aider. Il *n'hésite pas* d'avoir son opinion là-dessus.

64. *Puneți la imperfect verbele din propozițiile principale: schimbați forma verbelor din subordonate pentru a menține raportul existent în frază* (**§ 102**):

Nous *pensons* que nous serons rentrés à Paris avant le mois de septembre. Notre ami *écrit* qu'il aura bientôt fini son travail. Le professeur *dit* à ses élèves qu'ils feront une belle excursion, quand ils auront fini l'année scolaire. Le marchand *sait* que ce client n'achètera rien. Je *pense* qu'il nous enverra des livres quand il aura reçu de l'argent. On *suppose* qu'il reviendra quand il aura accompli son service militaire.

65. *Citiți următoarele fraze și indicați diferitele valori ale verbelor la imperfect* (**§ 102**):

Si on allait se promener? Si j'étais à votre place, je lui dirais le vérité. Elle m'a écrit qu'elle était malade et qu'elle ne pouvait plus venir chez nous. Il disait qu'il n'avait sommeil et qu'il ne voulait pas aller se coucher. On m'a dit qu'il était vieux et qu'il avait des manies. Je savais qu'il était le premier de sa classe. Il hésitait maintenant à entrer. Aucun bruit ne sortait de la tour solitaire. La lune se levait à ras des flots, et les étoiles brillaient. Il se levait de bonne heure, prenait vite son déjeuner, embrassait ses enfants et courait pour ne pas manquer le train.

66. *Explicați folosirea perfectului simplu în următoarele fraze* (**§ 103**):

Cette assurance me calma. Je sentis ma douleur s'apaiser. Ma grand-mère apporta le rhum, le sucre et l'eau bouillante. Ils prirent le même train. Elles furent heureuses de retrouver leur chat. Ils mirent leurs manteaux et s'en allèrent. Ils entrèrent, saluèrent et s'assirent dans un coin. Un grand silence se fit dans la salle.

67. *Citiți următoarele fraze și indicați diferitele valori ale verbelor la perfectul compus* (**§ 104**):

Depuis quelques années, il a voyagé souvent à l'étranger. Cette semaine, j'ai vu quelques pièces de théâtre. La semaine n'est pas encore achevée. On a appelé le médecin, il va venir. César a conquis la Gaule en sept ans. Attendez quelques minutes, j'ai bientôt terminé mon travail. Si dans cinq minutes vous n'avez pas quitté la salle, je fais venir la police. Si vous avez terminé votre entretien avant midi, vous pourrez m'accompagner à la gare. On n'a jamais fait appel en vain à cet homme. Pauvre papa, dit-il, je lui ai donné beaucoup de mal depuis quelque temps. Monsieur, vous avez fait une belle conférence.

68. *Citiți următoarele fraze și explicați folosirea trecutului perifrastic* (**§105**):

Elle est heureuse car elle vient de rencontrer sa meilleure amie. Le directeur n'est plus là, il vient de sortir. Je viens de lui téléphoner, mais personne ne répond. Je sais que tu as gagné la course, ton frère vient de me le dire. Je viens de recevoir de ses nouvelles. Ce livre vient de paraître. Je peux te prêter ce livre, je viens de le lire. Il n'est pas chez lui, il vient de sortir.

69. *Explicați folosirea trecutului anterior în frazele următoare* (§ **106**) :

Quand elle eut terminé son repas, elle se mit à laver la vaisselle. Dès qu'ils eurent pénétré dans la forêt, ils poussèrent des cris d'admiration. Dès qu'il fut entré, la conversation s'anima. Quand il eut achevé son discours, il sortit de la salle. Il reçut un coup de poing, il eut vite répondu. Dès que j'eus franchi le seuil, je courus retrouver mes amis que j'avais abandonnés une heure avant. Quand il eut fini son travail, il rentra directement chez lui. À peine eut-il dit ces paroles entremêlées de soupirs, que toute l'assistance poussa un cri. Quand ils eurent laissé l'église derrière eux, l'homme demanda à Cosette: C'est donc la foire ici? Le drôle eut lapé le tout en un moment.

70. *Exprimați frazele următoare folosind verbul dintre paranteze la trecutul anterior* (§ **106**) :

Dès qu'il *(entrer)* la conversation s'anima. La mère a repris espoir dès que l'enfant *(s'endormir)*. Il est allé se promener après qu'il *(finir)* son travail. Quand il *(terminer)* son repas, elle se mit à laver la vaisselle. On apporta une assiette de lait et bientôt le chat *(laper)* tout. A peine Tartarin *(mettre)* pied à terre, le quai s'anima. Dès qu'ils *(pénétrer)* dans la forêt, ils poussèrent des cris d'admiration. Quand les invités *(partir)*, l'hôtesse de la maison ouvrit les fenêtres. Dès qu'elle le *(voir)*, elle se rendit compte que c'était lui qu'elle avait attendu. Quand nous *(monter)* dans la voiture, elle se mit à parler.

71. *Puneți verbele dintre paranteze la mai mult ca perfectul indicativului și indicați felul acțiunii pe care o exprimă față de acțiunea verbului din principală* (§ **107**) :

On m'a dit qu'ils *(partir)* de bonne heure. J'ai cru qu'ils *(arriver)*. Il m'a dit qu'il m'*(écrire)* souvent. Elle nous a dit qu'elle *(faire)* une excursion en voiture et qu'elle *(voir)* les plus belles régions de notre pays. Il avait de la peine à marcher comme s'il *(être)* malade. Quand il *(chanter)* bien, il était heureux. Je savais qu'il *(être)* malade. Si je l'*(rencontrer)*, je lui aurais tout dit. Ah! Si je *(pouvoir)* le convaincre!

72. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător pentru a exprima un raport de simultaneitate față de verbul din propoziția principală* (§ **108**) :

Les clients se plaignent que la patronne du café *(être)* le plus souvent occupée à se mettre du rouge qu'à les servir au comptoir. Chaque soir quand je *(passer)* devant la fenêtre de mon ami je m'arrête pour l'écouter jouer du piano. Il constate que son fils *(connaître)* ses intentions. Il pense que son fils *(être)* le meilleur garçon du monde. Elle ignore que son mari *(travailler)* toute la journée d'arrache-pied. Ce jeune homme est un mauvais garçon car il ne *(manquer)* jamais aucune occasion de jouer des tours à ses voisins.

73. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător pentru a exprima un raport de posterioritate față de verbul din propoziția principală* (§ **108**) :

Il dit qu'il nous *(accompagner)*. Elle pense que vous *(consentir)* à l'aider. Nous croyons qu'ils *(accepter)* ces conditions. Je suis persuadé qu'il *(revenir)* dans un mois. Le médecin m'assure que le petit *(guérir)* bien vite. J'espère qu'il *(arriver)* à temps. Nous décidons donc que nous ne *(partir)* pas sans lui. Je ne doute pas qu'il *(faire)* tout ce qu'il *(pouvoir)*.

74. *Exprimați propozițiile exercițiului anterior punînd verbele dintre paranteze la viitorul perifrastic* (§ 108).

75. *Explicați folosirea verbelor la timpurile trecute ale modului indicativ* (§ 108):

Je vois que la pluie a cessé. Nous espérons qu'ils ont reçu à temps notre télégramme. Je considère qu'il avait tort. J'apprends que son oncle avait été élu député. Tout le monde sait qu'il avait été promu grâce à ses mérites. On ignore que cet homme à réussi à imposer son projet. Nous nous rendons compte qu'il a bien agi à ce moment-là. Je crois qu'il aurait fallu l'encourager davantage. Je soutiens que nous aurions dû l'aider. Vous pensez qu'il a renoncé à ses idées.

76. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător pentru a exprima o acțiune anterioară față de acțiunea exprimată de verbul din propoziția principală* (§ 108):

Les enfants lurent d'un trait les livres que leur père leur *(offrir)*. Il savait que tu *(rencontrer)* son frère à Paris. Elle croyait que son mari *(être)* la victime d'un terrible accident. J'ignorais que notre ancien professeur *(subir)* une opération. Quand elle *(finir)* son travail, elle ne rentrait pas directement chez elle; elle s'arrêtait dans un jardin public. L'homme *(cesser)* de lui faire des questions et gardait maintenant un silence morne. Je *(n'avoir pas mangé)* le premier morceau, que l'hôte entra, suivi de l'homme qui le *(arrêter)* dans la rue.

77. *Transformați frazele următoare, folosind verbul din propoziția principală la un timp trecut; respectați raportul de posterioritate* (§ 108):

Je *prévois* que je trouverai chez vous les robes du dernier modèle. Il *sait* que vous viendrez le voir. Elle *croit* que son mari sera de retour dans une semaine. Je *suis* sûr qu'il arrivera ce soir. Le médecin m'*assure* que l'enfant n'aura plus de douleurs et qu'il guérira. Nous *croyons* qu'ils seront heureux. Il me *promet* toujours qu'il ne fumera plus. Nous *pensons* qu'il fera de bonnes études et qu'il sera un bon médecin. Il m'*écrit* qu'il sera de retour vers la fin du mois. J'*espère* qu'il obtiendra une meilleure note à cet examen. Elle *pense* que vous voudrez l'aider. J'*espère* que vous aurez dans votre magasin l'article que je cherche. Il me *promet* qu'il rentrera à onze heures. J'*ignore* si Elisabeth pourra aller en Moldavie à la fin du mois de juillet.

78. *Puneți verbele tipărite în cursive la viitor și apoi la imperfect, respectînd raportul existent în frază* (§ 108):

Les voyageurs *quittent* le train après qu'il s'est arrêté. Les vignerons *font* le vin après qu'ils ont cueilli le raisin. Il *se met* à table quand nous avons déjà fini de dîner. Vous *lisez* les livres dès que vous les avez achetés. Vous me *rapportez* la bouteille après que vous l'avez vidée. Elle *va* se promener après qu'elle a terminé le ménage. Il *répond* au téléphone aussitôt qu'il l'entend sonner. Nous *nous mettons* à parler dès que nous sommes ensemble. Vous ne *pensez* à elle que quand vous la voyez. Ils *atteignent* les neiges éternelles dès qu'ils arrivent en haut de la montagne.

79. *Transformați următoarele fraze folosind verbul din propoziția principală la imperfect; respectați raportul existent în frază* (§ **108**) :

Je lui *dis* qu'il a eu tort d'inventer des mensonges si évidents. Je *lis* dans ce journal que notre équipe a gagné tous les matchs de football. Cet auteur *écrit* que les Grecs ont inventé la tragédie il y a deux mille cinq cents ans. Nous *notons* que ce livre a été mal imprimé. Vous *remarquez* que ces jeunes gens n'ont pas mérité d'être reçus à leurs examens. Ils me *disent* que ce joueur a manqué quatre buts sur six. Il *ignore* si la visite a eu déjà lieu. Elles *se demandent* si leur amie a vu ce spectacle.

80. *Indicați raportul care există în fiecare frază între acțiunea verbului din subordonată și aceea a verbului din principală* (§ **108**) :

Tu vois qu'il est souffrant. Je crois qu'il a reçu ma lettre. J'espère qu'il sera d'accord avec moi. Je lui rappellerai que tu attends sa réponse. Tu lui diras que nous étions chez nos amis. Je répondrai que tu attendras jusqu'à demain. Tu as compris qu'il s'ennuyait. J'avais espéré qu'il arriverait à temps. Je pensais qu'il avait fini son déjeuner.

81. *Transformați frazele următoare folosind verbul tipărit cursiv la un timp trecut și schimbind timpul verbului din subordonată pentru a menține raportul de simultaneitate existent în frază* (§ **108**) :

Elle *sait* qu'il dort. Elle *apprend* qu'il travaille dans une usine. Tu *crois* que nous partons. Nous *supposons* qu'il est à la maison. Tu *penses* qu'elle est en retard. Vous *dites* qu'ils sont à la campagne. Il nous *écrit* qu'il est malade. Il me *dit* qu'il étudie et qu'il ne peut pas venir chez nous. Sa mère lui *écrit* qu'elle va mieux, qu'elle s'occupe un peu de ménage. Il *déclare* qu'il n'accepte aucun compromis. Il *dit* qu'il s'agit d'un problème assez difficile à résoudre.

82. *Puneți verbele din propozițiile principale la un timp trecut și schimbați timpul verbului din subordonate în așa fel încît raportul de posterioritate existent în frază să nu fie modificat* (§ **108**):

Il *pense* qu'il ne pourra pas venir. Il me *dit* qu'il viendra à coup sûr mais qu'il ne pourra pas rester longtemps. Je *pense* que je vous trouverai alité. Je *sais* bien qu'il reviendra. Il dit qu'il ira revoir sa tante qui est malade. Je *me rends compte* qu'il pourra terminer ce travail à temps. Nous *nous demandons* comment il se débrouillera. Nous *sommes sûrs* que nous ne reverrons jamais un tel spectacle. Je *me demande* souvent ce qu'elle deviendra. Il *veut* savoir si je voudrais passer mes vacances à la campagne. Nous *apprenons* que nos amis partiront dans quelques jours. On *suppose* qu'il reviendra au pays quand il aura accompli son service militaire.

83. *Explicați nerespectarea regulilor concordanței în frazele următoare* (§ **108**) :

Il m'a assuré que ce village est situé dans une région pittoresque. Elle m'avait déjà dit que son grand-père est d'origine française, mais je l'avais oublié. Ils m'ont écrit qu'ils sont tous à Mamaïa. Je ne savais pas que ta sœur est médecin. J'avais complètement oublié que dans cette région il pleut souvent en été. Tout le monde savait qu'il est un brave homme. On nous a

dit que le téléphérique fonctionne bien. Les moralistes ont souvent affirmé que les richesses ne font pas le bonheur. J'ai souvent pensé qu'on n'enseigne pas à bien lire.

84. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul cerut de sensul frazei* (§ 109):

Si vous *(assister)* un jour à ce spectacle, vous applaudirez comme tout le monde. Si vous *(voir)* cette région, vous éprouverez une profonde émotion. S'il n'y *(avoir)* pas de nuages, on verra le sommet de la montagne. Si vous *(continuer)* à bien travailler, vous avez des chances de réussir. Si vous *(venir)* avec moi, vous verrez un spectacle inoubliable. S'il *(faire)* beau, la semaine prochaine, notre excursion sera magnifique. Si tu *(parcourir)* la campagne en été, tu pourras admirer les champs de blé. Si ce musicien *(obtenir)* un grand succès, il ira jouer dans le monde entier. Si ce jeune homme *(hésiter)* trop, il ne fera rien. S'il *(compter)* trop sur moi, il aura tort. Si vous *(travailler)* d'arrache pied, vous réussirez.

85. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul cerut de sensul frazei* (§ 109, 111):

Si vous *(avoir)* ce livre, je l'achèterais tout de suite. S'il *(être)* moins cher, cet appareil me conviendrait parfaitement. Si tu *(parcourir)* la campagne en été, tu verrais les beaux champs de blé. S'il *(faire)* beau, je sortirais ce soir. S'il *(pleuvoir)*, je resterais à la maison. Si vous *(être)* libre, vous iriez au stade et vous verriez un beau match de football. S'ils ne *(sortir)* pas, ils achèveraient leur travail, ensuite ils pourraient écouter la musique, à la radio. Si tu *(rester)* à la maison, tu prendrais un livre et tu lirais. Si elle *(avoir)* le temps, elle m'accompagnerait au théâtre. Si vous *(aller)* à la campagne, vous feriez de belles promenades, et vous iriez aussi à la pêche. Croyez-moi, je n'ai pas d'argent; si j'en *(avoir)*, je vous en donnerais. Nous serions tous bien contents si vous *(venir)* déjeuner, un jour, à la bonne franquette. Si vous *(prendre)* un peu d'exercice, vous vous porteriez mieux. Quelle chose merveilleuse serait la société des hommes si chacun *(mettre)* de son bois au feu au lieu de pleurnicher sur des cendres.

86. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 109, 111):

Je ne vous *(déranger)* si je n'avais appris une nouvelle qui peut vous intéresser. Nous *(louer)* une cabine si les prix n'avaient été si élevés. Si j'avais tenu ce maraud-là, je lui *(rompre)* le bras et coupé les oreilles. Si je vous avais su malade, je *(prendre)* de vos nouvelles. Si je ne l'avais pas secouru, il se *(noyer)* hier. S'il avait fait beau temps dimanche passé, il y *(avoir)* une foule immense au stade. S'il avait pu, il *(arrêter)* la pluie de tomber, tant son envie de se promener était grande! Il ne pas *(venir)* s'il n'avait pas été appelé par un télégramme. Si j'avais su que vous étiez à Paris, je *(aller)* vous voir.

87. *Puneți verbele dintre paranteze la condițional trecut* (§ 111):

Si vous aviez ralenti, vous *(éviter)* cette collision. Si vous me l'aviez demandé, je *(répondre)* à cette question. Si nous avions eu de l'argent, nous *(faire)* le tour du monde. Si l'on m'avait aidé, je *(terminer)* mon travail ce soir. Si tu avais eu chaud, tu ne pas *(mettre)* ton pull-over. Nous *(aller)* à l'aéroport si nous avions reçu à temps votre télégramme.

88. *Puneți formele verbale în cursive la condițional trecut, formă curentă în vorbire* (§ 111) :

Si je vous avais vu, je vous *eusse prévenu.* S'il avait pu, il *eût envoyé* les livres promis. S'il avait bien travaillé, il *eût reçu* les félicitations les plus vives et les plus sincères. Si cela avait été nécessaire, il *eût*, je crois, *fait* ajourner la date de son départ. Si j'avais su que mon intervention aurait une issue aussi désagreable, je ne l'*eusse pas faite.* Si vous aviez cherché mieux, vous *eussiez trouvé* la réponse à cette question. Si vous aviez chassé cet homme, mon devoir *eût été* de faire l'effort de l'aider. Il *eût osé* poursuivre sa confession s'il avait vu le moindre signe d'encouragement.

89. *Explicați folosirea condiționalului în frazele următoare* (§ 109, 111) :

Il avait affirmé qu'il viendrait dès qu'il aurait terminé. Si cette enfant m'était confiée, je ferais d'elle une enfant brillante d'intelligence et de vie. S'il avait pu acheter ce vélo, il aurait été heureux. Je ne serais pas malade maintenant si je n'étais pas sorti hier. Si j'avais touché mon salaire, j'irais demain m'acheter une belle montre. Si l'on avait chauffé le poêle, il ne ferait pas si froid dans cette salle. Si j'étais moins distrait, je n'aurais pas fait tant de fautes dans ma composition. Si vous me prêtiez ce livre cet après-midi, dans deux jours je l'aurais lu. Il nous prêterait de l'argent s'il en avait touché hier. Il serait calme à présent s'il avait mieux préparé ses examens. Je saurais comment agir si j'avais obtenu son accord. Si vous étiez plus méthodique, vos progrès seraient plus rapides. S'il se connaissait mieux, il se corrigerait plus facilement de ses défauts. Si tu étais plus patient, tu réussirais mieux. S'il connaissait le code de la route, il aurait évité ce terrible accident. Si j'avais su, je ne me serais pas dérangé. Si j'avais su que vous étiez à Paris, je serais allé vous voir. Je désirerais que vous répondiez aussitôt que possible. J'aimerais aller à la mer cet été.

90. *Citiți frazele următoare și explicați folosirea timpurilor* (§ 111) :

Si j'étais de bonne humeur, il plaisantait et riait avec moi. Si je n'avais pas envie de parler, il se taisait. Si je lisais, il allait se promener tout seul dans le jardin. S'il faisait beau temps, nous nous promenions le long de la rivière. S'il pleuvait, elle regardait la télé ou, le plus souvent, elle jouait du piano.

91. *Explicați folosirea verbelor la viitor și la condițional după conjuncția* si (§ 111) :

Je me demande s'il pleuvra aujourd'hui. Il veut savoir si elle acceptera de nous accompagner dans ce voyage. Elle voulait savoir si vous seriez d'accord avec nous. J'ignore si mon ami passera ses vacances à la campagne. Je ne sais s'il arrivera à temps. Dites-moi s'il viendra avec vous. Vous ne m'avez pas encore dit si vous m'emmèneriez voir les châteaux. Je me demandais si j'aurais le temps de faire tout cela en deux jours. J'ignorais s'il publierait son livre avant l'été.

92. *Faceți deosebirea între* si *conjuncție și* si *adverb interogativ; puneți verbele dintre paranteze la modul și timpul corespunzător* (§ 111) :

Si je *(partir)* après demain, je vous donnerais un coup de fil. Je ne sais pas si je *(revenir)* après demain. Je me demande si elle *(pouvoir)* dormir dans cette petite chambre. Je veux savoir si tu *(aimer)* le revoir après une si

longue absence! Si tu le *(rencontrer)*, tu aurais de la peine à le reconnaître: il a beaucoup changé.

93. *Explicați folosirea subjonctivului în următoarele propoziții și fraze* (§ 113):

Qu'il sorte à l'instant! Que Monsieur veuille bien montrer ses papiers. Que le vent vienne à cesser et la pluie tombera. Moi! Que je fasse une telle démarche! Qu'il se présente demain chez le directeur. Qu'on me comprenne bien: l'homme doit agir. Moi, que je perde le souvenir des bienfaits que j'aie reçus de mes parents! Qu'il prenne la voiture pour venir. Que rien ne soit décidé en mon absence. Que vos vacances soient heureuses. Qu'il ose m'interrompre, et je saurai le faire taire.

94. *Explicați folosirea subjonctivului ca mod și timp în frazele următoare* (§ 114):

Je ne crois pas que vous puissiez arriver avant midi. Nous ne pensions pas qu'il pût se froisser de nos plaisanteries. Je ne demandais qu'une chose, c'est qu'il fît son devoir. Je lui demanderai qu'il soit ponctuel. Il semble que ses arguments aient changé quelque peu durant la discussion. Vos grands-parents seraient si heureux que vous vinssiez les voir plus souvent! Quoi qu'il ait dit sur mon compte, je ne lui en tiendrai pas rigueur. Il parlera de sorte que toute l'assistance puisse l'entendre. Je lui montre la lettre afin qu'il sache toute l'affaire. Il est bon que vous sachiez cela. Bien que la pièce fût médiocre, il ne s'ennuya pas. Réglons cette affaire, à moins que vous ne vouliez réfléchir. Il n'est pas un d'entre nous qui ne puisse y réussir. Il faudra que tu prennes part à cette compétition. Je crains qu'il n'arrive encore en retard. Je suis heureux qu'il ait eu beau temps. Nous sommes contents qu'il se souvienne encore de nous. Cette histoire est l'une des plus belles que j'aie jamais lues. Il n'y avait personne avec qui il puisse collaborer. Quelles que soient les difficultés, ne vous découragez jamais.

95. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător al subjonctivului* (§ 115):

Il est douteux que ce vieil avion *(faire)* encore de nombreux voyages. Nous souhaitons tous que vous vous *(rétablir)* promptement. Mes amis seront heureux que vous *(accepter)* leur invitation. Nous voulons bien que nos cousins *(venir)* chez nous pour passer leurs vacances. Il importe que chacun *(comprendre)* le prix du temps. Je ne crois pas que vous *(réussir)* à faire cela. Je lui demanderai qu'il *(faire)* voir ses papiers. Je ferai en sorte que vous *(être)* satisfait. Il faudra que ton ami *(faire)* son devoir. Pensez-vous que vos voisins *(signer)* la pétition? Il n'y a pas d'homme qui *(avoir)* le droit de mépriser les hommes.

96. *Puneți verbul propoziției principale la un timp trecut și folosiți în subordonată subjonctivul la timpul corespunzător raportului din frază* (§ 115):

Je ne conteste pas qu'il ait du mérite. Je ne m'imagine pas qu'on puisse se livrer à une occupation plus belle. Il n'y a personne ici qui sache cette langue. Je ne trouve pas qu'il fasse froid dans sa chambre. Je lui envoie cette lettre afin qu'il me la traduise. Il est le seul qui mérite quelque considération. La mère exige que les enfants soient à la maison avant 10 heures. Bien qu'il fasse du soleil, il ne fait pas chaud. Il faut qu'il aille chez son ami et qu'il lui dise la vérité. Il parle de manière que tout le monde le comprenne. Quoi-

qu'il n'ait pas de bonnes notes, cet enfant travaille beaucoup. Jolie comme elle l'est, je m'étonne qu'elle ne se marie pas.

97. *Puneți verbul dintre paranteze la subjonctiv imperfect sau la subjonctiv prezent potrivit tendinței actuale a limbii franceze* (§ **115**) :

La petite aimait que son père lui *(raconter)* des histoires. Il fallait que nous *(partir)* tout de suite. Elle attendit que sa mère *(être)* couchée et descendit dans la cuisine. Je doutais qu'elle *(savoir)* de quoi il s'agissait. Il aurait mieux valu que vous *(être)* obligés d'y aller. Je ne voulais qu'une chose: qu'elle *(revenir)*. Il ne trouva personne qui l'*(aider)* à réparer la voiture. Il fallait que son émotion *(être)* grande pour que ses amis *(s'en apercevoir)*. Elle s'était écartée de la cheminée de crainte qu'on ne *(voir)* son visage.

98. *Puneți verbele dintre paranteze la subjonctivul perfect* (§ **115**) :

Je doute fort qu'il *(passer)* son examen. En attendant que tu *(finir)* ton travail, je lirai le journal. Je crains beaucoup qu'il ne *(manquer)* le train. C'est le plus beau spectacle que je *(voir)* cette année. Je regrette qu'il *(venir)* si tard. Je doute qu'elle *(pouvoir)* arriver à temps au bureau. Je vous attendrai jusqu'à ce que vous *(finir)*. Il est très content qu'elle *(venir)* chez nous. Je ne trouve pas qu'ils *(être)* satisfaits de leur soirée. Nous doutons qu'elle *(savoir)* la vérité. Je souhaite qu'il *(réussir)*. Il est fort douteux qu'ils *(parvenir)* à se faire entendre. Il est regrettable que vous *(manquer)* cette belle occasion. J'ai peur qu'ils ne *(faire)* fausse route.

99. *Următoarele fraze aparțin limbii scrise; puneți verbul din subordonată la timpul corespunzător folosit în vorbire* (§ **115**) :

Je ne me serais pas imaginé qu'elle fût si imprudente. J'ai craint qu'elle ne se fît casser une jambe. Il faisait toujours ses devoirs avant que mon père ne rentrât. Je les ai attendues jusqu'à ce qu'elles fussent venues. Elle aurait désiré que tu lui disses des choses agréables. Il aurait fallu que vous vinssiez avec nous. J'aurais eu besoin de quelqu'un qui eût pu traduire ces lettres sans délai. C'était l'homme le plus aimable qu'on eût connu dans cette ville. Quoiqu'ils eussent su de quoi il s'agissait, ils ne firent rien pour mettre les choses au clair.

100. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și timpul corespunzător* (§ **115**) :

Nul ne prévoyait que cet acteur *(tomber)* si vite dans l'oubli. Il aurait fallu que ton ami *(recevoir)* ta lettre la veille. Nous ne pensions pas qu'il *(attendre)* timidement, dans ce coin sombre. L'enfant avait une mine trop piteuse pour qu'on lui *(donner)* la correction promise. Quand la cloche sonna, le maître d'études fut obligé de l'avertir, pour qu'il *(se mettre)* avec nous dans les rangs. C'était la seule parole qu'il *(entendre)*, le seul nom qui *(troubler)* pour lui le silence universel. Craignant que la jeune fille ne *(s'étioler)* à demeurer auprès du feu sans cesse, comme une vieille, il avait commencé à la faire sortir. Il souhaitait qu'on *(trouver)* parmi les hommes tant de probité et de justice que les tribunaux *(devenir)* inutiles. Quelque méchants que *(être)* les hommes, ils n'oseraient paraître ennemis de la vertu. Il n'y eut pas un sentier que je ne *(parcourir)* dès le lendemain. Il déguerpissait toujours avant qu'on *(s'apercevoir)* de sa présence.

101. *Explicați valoarea propozițiilor imperative din enunțurile următoare* (§ 116) :

Qu'il sorte! Attendons, dit le guide. Ferme les yeux. Soyez attentifs aux petites choses. Qu'on laisse les enfants jouer dans le jardin. Qu'on ouvre les portes et les fenêtres. Qu'il finisse le travail! Soyez prêts demain à six heures. Passez de bonnes vacances, vous et les vôtres. Écoute, on entend quelqu'un marcher dans le couloir. Ne viens pas samedi, téléphone-moi. Attendez un instant. Considérons les obstacles, nous saurons les surmonter.

102. *Spuneți dacă formele imperativului din următoarele enunțuri exprimă o acțiune prezentă sau o acțiune viitoare* (§ 116) :

Attends-le une seconde: il arrive. Au retour, attends-toi à des reproches bien mérités. Venez plutôt vers dix heures: vous éviterez la foule. Avancez, mes enfants. Allez lentement, vous aurez tout votre temps, mais ne partez pas avant que neuf heures aient sonné. Allez tout droit, tournez à droite, tournez à gauche: c'est la rue que vous cherchez. Demandez un verre d'eau: il vous le refusera. Soyez arrivés de bonne heure, si vous ne voulez pas manquer le début du concert.

103. *Transformați frazele următoare folosind infinitivul în propozițiile subordonate* (§ 117, 118) :

Il regardait les gens qui *passaient* dans la rue. On entendait un avion qui *survolait* la région. Elle ouvrit la fenêtre et écouta la rivière qui *murmurait* et les arbres qui *frémissaient*. J'entends quelqu'un qui *joue* du piano dans l'appartement voisin. Il voyait les bâteaux qui *entraient* dans le port. Entendez-vous la pluie qui *tombe?* Elle regardait son amie qui *traversait* la rue.

104. *Transformați următoarele fraze folosind în subordonată infinitivul trecut* (§ 118) :

Elle déclara qu'elle avait eu mal à la tête. Vous espérez que vous avez réussi. Je crois que je vous ai vu l'autre jour. Il prétendait qu'il était arrivé un jour avant. Elles nous dirent qu'elles avaient aperçu Jean tout seul devant la maison. On l'accusait de ce qu'il avait trahi ses amis. Nous regrettons que nous n'ayons pu venir chez vous. Je vous remercie de ce que vous êtes venu. Il avait mal à la tête parce qu'il avait passé la nuit sans dormir. Je crois que je me suis levé tôt aujourd'hui. Elle pensait qu'elle s'était trompée d'adresse. Ils croient qu'ils se sont installés dans un village tranquille. Ils avaient pensé qu'ils s'étaient mis d'accord sur l'itinéraire à suivre.

105. *Folosiți în următoarele fraze infinitivul trecut precedat de prepoziția* après (§ 118) :

Il a fini sa composition, puis il est allé faire une promenade. Nous nous sommes promenés, puis nous sommes rentrés. Il a monté sa valise dans sa chambre, puis s'est changé. Elle t'a téléphoné, puis elle est sortie. Nous avons regardé la télé, puis nous nous sommes endormis. Ils ont pris le déjeuner, puis ils s'en sont allés. Nous sommes descendus du wagon et ensuite nous nous sommes dirigés vers le centre de la ville.

106. *Indicați funcțiile infinitivului în frazele următoare* (§ 120) :

Il veut rester. Le moment d'agir est arrivé. Il n'a eu qu'un désir: faire de ses enfants de braves gens. Moi! oublier l'affection dont mes parents m'ont

entouré! Comment récompenser nos parents des peines que nous leur avons coûtées? Demander des conseils est une façon de plaire. Il est bon de connaître ses forces. Ils désirent nous accompagner au théâtre. Gardons-nous de juger les gens sur l'apparence. Vivre c'est agir. Il fait des efforts pour mieux se connaître. Nous étions prêts à partir sans vous. Il se contentera de nous envoyer une carte illustrée. Il passe sa vie à manger et à dormir. Que faire! Comment sortir d'ici? À qui se fier? Comment l'aider? Nous préférons nous taire. Mentir est une honte. Travailler bien est une vertu. Ne pas étudier aujourd'hui c'est regretter demain.

107. *Citiți frazele următoare și spuneți dacă cuvintele în cursive sînt participii prezente, gerundive sau adjective verbale* (§ 122 — 124):

C'est un film *captivant*. Le film *captivant* les spectateurs, les places étaient louées. Méfie-toi, c'est du sable *mouvant!* Quel beau soleil *couchant* l'on admire dans ce pays! L'œil du chat *luisant* dans les ténèbres, m'apparut *effrayant*. Le voyageur, *voyant* le nuage *menaçant*, remis la date de son départ. *Se cachant* le jour, *marchant* la nuit, le prisonnier réussit son évasion. Il se promène *en chantant*. *En prenant* l'escabeau, tu pourras atteindre le dernier rayon. Il entendait le frémissement léger de la neige, *tombant* sur les arbres. *Voyant* son frère malade, il alla chez le médecin.

108. *Exprimați următoarele fraze înlocuind verbele din propozițiile relative redate în cursive prin participiul prezent* (§ 122):

On entendait le frémissement léger de la neige *qui tombait* sur les arbres. On voyait des jeunes filles *qui dansaient et chantaient* au son du violon. Ces enfants *qui grandissent* chaque jour, seront bientôt aussi grands que leur père. C'est un ami sûr *qui ne refuse jamais* ses services et *ne s'indigne pas* quand nous le négligeons. Ils ont rencontré un groupe d'ouvriers *qui allaient* à leur travail. Ils avaient pris un étroit sentier *qui serpentait* entre les blés verts. Les personnes *qui désirent* parler au directeur sont priées de remplir une fiche.

109. *Înlocuiți formele verbale redate în cursive prin participiul prezent* (§ 122):

Hélène *est* fatiguée, elle restera au lit. Paul *est* blessé, il restera dix jours à l'hôpital. Mon ami *est* malade, il n'ira pas à l'usine demain. Paul *est* sympathique, il a beaucoup d'amis. Je *n'ai pas* de skis, je ne peux pas sortir. Je *n'ai pas* d'argent, je n'irai pas à Val-d'Isère. Je *n'ai pas* faim, je ne peux rien manger. Nous *ne sommes pas* fatigués, nous pouvons sortir ce soir. Vous *ne savez pas* son adresse, vous ne pouvez pas lui écrire.

110. *Transformați frazele următoare înlocuind propozițiile subordonate redate în cursive prin gerundiv* (§ 123):

Pendant qu'il lisait, il prenait des notes. La vieille femme montait péniblement l'escalier *et soufflait* beaucoup. On parvient parfois à s'entendre *quand on discute* d'homme à homme. La fortune lui vint *pendant qu'il dormait*. *Quand je quittais* la bibliothèque, je rencontrais toujours mon ancien camarade de classe. Mon oncle lisait son journal *pendant qu'il dînait*. *Quand il parlait*, ses yeux s'humectaient d'émotion. *Pendant qu'il se promenait*, il cherchait une solution. *Si je regarde* ce petit village, je me rappelle le village de mon enfance. *Si vous prenez un taxi*, vous pourrez arriver à temps à la gare.

111. *Introduceți în propozițiile subordonate redate în cursive participiul trecut compus* **(§ 126):**

Quand j'ai fini mon travail, je me repose. *Parce qu'il a pris un somnifère*, il s'endormit. *Après avoir fini ses malles*, Jeanne s'approcha de la fenêtre. *Quand un homme a beaucoup voyagé*, il sait raconter un tas de choses. *Quand les nuages s'étaient fendus*, le fond bleu du firmament parut. *Parce qu'elle s'est réveillée dès l'aube*, elle put partir à temps. *Abandonné de ses amis*, il s'est vu seul. *Revenus dans le village*, nous sommes allés chez le maire. *Il a tout dépensé*, il n'a plus de quoi vivre.

112. *Înlocuiți infinitivul dintre paranteze cu una din formele participiului: participiul prezent, participiul trecut compus, gerundivul sau adjectivul verbal* **(§ 122 — 126):**

Alors n'en *(pouvoir)* plus, je venais me ranger contre la rive, au milieu des roseaux tout *(bourdonner)*. Toutes les rues étaient encombrées d'ouvriers *(traîner)* des arbres entiers, *(charrier)* des faisceaux de poutres *(pousser)* de grands chars *(gémir)* sous le poids des blocs de marbre. Il arrive qu'un jeu nouveau *(passionner)*, retienne plusieurs heures de suite les petits hommes dans leur chambre. Je consulte ma montre, tout *(travailler)*, et commence à m'étonner. La Seine *(passer)* entre les deux cités, continuait sa route, puis disparaissait à l'horizon après *(décrire)* une longue courbe arrondie. Le terme *(venir)*, notre voisin quittait la vieille maison ruinée pour s'installer dans une petite maison à la campagne.

113. *Explicați acordul participiului trecut din frazele următoare* **(§ 127):**

Bien *guidée* dans ses études, ta sœur irait loin. Grièvement *blessés*, ils restèrent à leur poste. *Intriguée*, elle s'est *arrêtée* en entendant quelqu'un frapper à la porte. *Fatigués* par la route, ils s'allongèrent sur la pelouse à l'ombre d'un vieux chêne. La rivière *passée*, nous vîmes de beaux champs de blé. Elle rentra tard de l'école, les mains et les pieds *gelés*. *Accablée* par la souffrance, les jours et les nuits lui semblaient *chargés* de mélancolie. Il se plaisait à se rappeler ces beaux sites *baignés* de lumière douce. Il y a des gens si *éclairés* que rien n'échappe à leur intelligence. *Appliqués* à leur travail, ils ne nous avaient pas *entendus*. Les enfants *appliqués* sont sûrs de réussir. *Frappées* par cette nouvelle, elles restèrent *interdites*.

114. *Citiți frazele următoare și faceți acordul participiilor trecute dintre paranteze* **(§ 128):**

Si nous étions *(monté)* sur le sommet, nous aurions pu voir le village qui se trouve au pied de la montagne. Lui et son ami sont *(né)* le même jour. Si nous étions *(parti)* à temps, nous n'aurions pas manqué le spectacle. Mes amis étaient *(venu)* tard. L'heure de dormir étant *(arrivé)*, les deux jeunes filles sont *(allé)* se coucher. Étant *(parti)* dès l'aube, ils sont *(arrivé)* à midi. Nous y sommes *(allé)* nous-mêmes. Elles sont *(persuadé)* de ce qu'elles disent. Elles étant *(entré)*, les portes se refermèrent.

115. *Faceți acordul participiilor trecute ale verbelor la diateza pasivă și justificați-l* **(§ 129):**

Ces élèves seront *(récompensé)*. Ces gens sont *(dévoré)* de l'ambition de monter plus haut encore. Tous les étudiants étaient *(réuni)* dans l'amphithéâtre. Toutes les lumières étaient *(éteint)*. Comme notre expérience est *(limité)*, il convient que nous soyons *(conseillé)* et *(dirigé)* par ceux qui sont

sages et prévoyants. Il ne faut pas que les enfants soient *(élevé)* dans la mollesse. La villa a été *(loué)* pour les vacances. Nous avons eu tort de nous être *(laissé)* persuader. Notre voiture est *(doublé)* par un camion. Notre ancienne maison a été *(démoli)*. Transportés à l'hôpital, ils ont été *(opéré)* d'urgence.

116. *Faceți acordul participiilor trecute ale verbelor reflexive dintre paranteze* **(§ 130):**

Mes amis étaient venus tard, ils s'en étaient *(excusé)*. Les plus puissants empires de l'Antiquité se sont *(écroulé)* successivement. Pendant l'été mes amis se sont *(installé)* à la campagne. Fuyant les horreurs de la guerre, les populations s'étaient *(réfugié)* dans les montagnes. La tâche qu'il s'est *(imposé)* est trop difficile. Ils se sont *(connu)* il y a une année et ils sont devenus des amis inséparables. Comme elle était fatiguée, elle s'est *(laissé)* tomber sur un banc. Jouant avec les ciseaux, la fillette s'est *(blessé)* au doigt. Les élèves se sont *(levé)* très tôt et se sont *(précipité)* à la rivière où ils se sont *(lavé)*. Ils ne se sont pas *(attendu)* à cette réplique. Elle s'était *(persuadé)* qu'on n'oserait la contredire. Ces étudiants se sont *(rendu)* célèbres par leurs chansons. Elles se sont *(efforcé)* d'obtenir les meilleurs résultats.

117. *Explicați acordul sau lipsa de acord a participiilor trecute tipărite în cursive* **(§ 130):**

Elles se sont *réveillées* à temps. Ils se sont *donné* la peine de finir à temps leur travail. Ils s'étaient *livré* une guerre cruelle. Ces jeunes hommes s'étaient *livrés* au jeu. Ils se sont *dit* de gros mots, puis ils se sont *réconciliés*. Ils se sont *écrit* beaucoup de lettres. Ils se sont *efforcés* d'obtenir de bons résultats. Elles se sont *confié* leurs peines. Elle avait enfin le rôle qu'elle s'était *promis* de jouer. Elle ne s'était pas *donné* la peine d'écrire une carte illustrée à ses parents. Voilà les difficultés que je me suis *promis* de vous signaler.

118. *Faceți acordul participiilor trecute tipărite în cursive, dacă este cazul* **(§ 130):**

Elle s'est *(imposé)* une tâche assez difficile. Vos amis se sont *(imposé)* pour vous des sacrifices; vous ne devez jamais l'oublier. On admire toujours ceux qui se sont *(donné)* pour tâche de faire triompher la justice et la vérité. Les événements se sont *(succédé)* d'une manière inattendue. Ils se sont *(disputé)*, puis ils se sont *(pardonné)* mutuellement leurs torts et se sont *(serré)* la main. Ils s'étaient *(persuadé)* que personne n'oserait entrer dans leur maison pendant leur absence. Nos amis s'étaient *(proposé)* de parcourir cette route escarpée en trois heures. Ces braves gens se sont-ils *(demandé)* quels profits ils retireraient de la peine qu'ils se sont *(donné)* pour aider ces enfants frappés par le malheur? Les sentiments les plus divers se sont *(succédé)* dans son âme. Elle s'est *(assuré)* notre aide. Ils se sont *(persuadé)* de notre innocence. Ils ne se sont pas *(attendu)* à un tel accueil de votre part. Ils se sont *(laissé)* emmener au cinéma pour voir un film médiocre. Ils se sont *(ri)* de votre projet et se sont *(efforcé)* de nous convaincre pour y renoncer.

119. *Transformați următoarele propoziții folosind diateza reflexivă cu sens pasiv* **(§ 131):**

On a vendu bien les voitures cette année. On a arrangé cela tout de suite. On vend ce produit en toutes pharmacies. Les fruits ont été vendus cher. On a joué les deux matchs en province. On sert le café bien chaud. On a allumé la rampe. On a vendu les marchandises en un clin d'œil.

120. *Explicați acordul sau lipsa de acord a participiilor trecute redate în cursive* (§ 132) :

Tous les succès que vous avez *remportés* ont *réjoui* le cœur de vos parents. Ils n'ont pas *retenu* toutes les choses qu'ils ont *étudiées*. S'ils avaient *suivi* les bons conseils *donnés* par leurs professeurs, ils auraient *réussi*. Nous aurions *pu* éviter ces dangers si on nous avait *avertis* à temps. Dites-moi si vous avez *reçu* les lettres que je vous ai *écrites*. Que de livres vous avez *achetés !* Combien de services il nous a *rendus !* La maison n'était plus telle que je l'avais *vue*. Tous les villages avaient beaucoup *changé*. Mes cousines, je ne les ai pas *vues* depuis longtemps. Vous avez *pris* la bonne route. C'est la bonne route que vous avez *prise*. Ces choses, je les ai *vues*, elles sont *restées peintes* dans mon esprit. Comment, Jeanne! est-ce que je ne t'avais pas *prévenue* que je serais absent quelques jours? Voilà les conseils que vous auriez *dû* écouter. C'est la cantatrice que j'ai *entendue* chanter. La romance que j'ai *entendu* chanter est magnifique. Elle a *ceuilli* des fraises dans le jardin et elle en a *mangé*. La somme importante qu'a *coûté* cette voiture! Les efforts qu'a *coûtés* cet examen. Les vingt minutes que nous avons *couru*. Ne sous-estimez pas les dangers que nous avons *courus*. Je ne compte pas les nuits blanches que ces recherches m'ont *coûtées*.

121. *Faceți, dacă este cazul, acordul participiilor trecute redate în cursive* (§ 132) :

Cet homme, possesseur d'une riche collection, a-t-il joui de la beauté des objets qu'il a *(accumulé)?* Choisissons bien nos amis, mais quand nous les avons *(choisi)*, restons-leur fidèles. Certaines gens s'imaginent que les maux qu'ils ont *(enduré)* étaient les plus cruels qu'on eût jamais *(souffert)*. Mes amis, aimez vos parents qui ont *(formé)* votre caractère, qui vous ont *(montré)* la voie à suivre. De toutes les régions que nous avons *(visité)* celle-ci est la plus belle. Nous avons *(accompli)* avec application toutes les tâches qu'on nous avait *(imposé)*. Ils devraient partir à neuf heures mais une difficulté imprévue les en a *(empêché)*. Les villages n'étaient plus tels que je les avais *(connu)*. Cette nouvelle inespérée les avait *(rendu)* impatientes. Ils nous ont *(rendu)* tous les livres. Ils avaient de la peine à quitter la maison qu'ils avaient *(habité)* longtemps et qui gardait le souvenir des parents qu'on a tendrement *(aimé)*.

122. *Acordați, dacă este cazul, participiile trecute redate cursiv* (§ 132) :

On a dû renoncer à cette entreprise *attendu* les difficultés auxquelles on s'est heurté. *Passé* ces délais, aucune réclamation ne sera admise. Lisez la lettre *ci-inclus*. Il a tout perdu, *excepté* l'estime de ses amis. *Vu* les bons résultats obtenus dans ses recherches, on lui a décerné la légion d'honneur. *Entendu* toutes parties, le tribunal a décidé que l'affaire serait jugée le 15 du mois prochain. Veuillez me retourner sans retard les documents *ci-joint*. *Ci-inclu* les factures relatives à votre dernière commande. *Vu* les difficultés de traverser cette région, il est nécessaire d'avoir un bon guide. Vous trouverez *ci-annexé* la copie du document que vous avez demandée. Veuillez trouver *ci-joint* copie du rapport présenté à l'assemblée générale. Je vous envoie *ci-inclus* la dernière lettre de votre frère. Il avait de gros revenus, *non-compris* une petite pension. La lettre *ci-joint* sera la meilleure preuve de son innocence. Lisez attentivement la lettre *ci-annexé*. *Passé* onze heures du soir, on allait dormir. La douleur *passé*, le jeune homme recommença son travail. Nous étions

six dans la voiture, les deux fillettes *y compris*. *Vu* la nature de sa charge, le camion avançait lentement.

123. *Faceți acordul participiilor trecute redate în cursive, dacă este cazul* (§ 132) :

Cette voiture ne vaut pas les six mille francs qu'elle a *coûté*. Ils ne se rendent pas compte des peines qu'ils ont *coûté* à leurs parents. Il faut toujours penser aux souffrances qu'il a *fallu* à certains hommes pour réussir dans la vie. Il revend sa maison pour la moitié de la somme qu'elle a *valu*. Pendant les heures qu'a *duré* l'ascension, nous avons gardé notre courage. Les dangers qu'il avait *couru*, il les exagérait toujours. Je me souviens encore des réflexions que m'a *valu* jadis la lecture de ce livre. Après les trois heures que nous avions *marché* nous nous sentions déjà fatigués. Ces raisons que vous donnez, les avez-vous bien *pesé?* Ces colis les a-t-on bien *pesé?*

124. *Citiți următoarele fraze și faceți acordul participiilor trecute dintre paranteze, dacă este cazul* (§ 132) :

Tu te rappelles la chanson que nous avons *(entendu)* chanter hier à la radio. La jeune fille que tu as *(entendu)* chanter est ma cousine. Les raisins que j'ai *(vu)* cueillir étaient bien mûrs. Les fillettes que tu as *(vu)* cueillir des fleurs sont les amies de ma sœur. Il y a des mélodies que nous avons *(entendu)* chanter plusieurs fois sans jamais nous en lasser. Les deux garçons que tu as *(vu)* construire des châteaux de sable sur la plage sont les enfants de mon frère. On nous a *(empêché)* d'entrer dans le musée parce qu'il y avait trop de visiteurs. Les livres qu'ils m'ont *(donné)* à lire sont très intéressants. Ils se sont *(laissé)* tous les deux glisser sur la pente neigeuse. Te rappelles-tu la première composition que tu as *(eu)* à écrire? Il s'agissait de bien reproduire les quelques phrases qu'on nous avait *(donné)* à copier. Même les difficultés qu'on nous a *(appris)* à résoudre nous laissent parfois dans l'embarras. Les peines qu'ils ont *(eu)* à endurer ont affermi leur courage. Nous avons rendu à cet homme les honneurs que nous avons *(estimé)* lui devoir. Les danseuses que j'ai *(vu)* applaudir par le public sont célèbres. Ces ponts, mon père les a *(vu)* bâtir.

125. *Explicați invariabilitatea participiilor trecute redate în cursive* (§ 132) :

Elle a *trouvé* dans la musique plus de satisfactions qu'elle n'en avait *espéré*. Il y a de belles régions dans notre pays; vous en avez *visité* assurément un grand nombre. Autant de batailles il a livré, autant il en a *gagné*. Les efforts sont indispensables pour parvenir au succès, en avez-vous *fait?* Vous n'avez pas d'excuse; ce sont des travaux que vous auriez *pu* terminer avant de partir. J'ai *acheté* les livres que j'ai *voulu*. Mes chaussures, je les ai *fait* faire sur mesure. Les nouvelles que je lui ai *fait* parvenir ont *dû* le rassurer. En septembre, les quelques jours qu'il a *plu* nous ont bloqués à l'hôtel.

126. *Analizați prin ce se exprimă subiectele din propozițiile și din frazele următoare* (§ 134 — 140) :

Mes camarades sont partis hier soir. Votre livre est usagé. Marie est souffrante. Le beau est aussi nécessaire que l'utile. Celui-ci est mon voisin. Chacun est le fils de ses œuvres. Aujourd'hui est le père de demain. Rien n'est resté

après le passage des voleurs. Les petits ruisseaux font les grandes rivières. L'eau profonde et l'épais feuillage donnaient de la fraîcheur à ce lieu. Une petite pluie glacée mouillait les toits et les trottoirs. Déserter est une lâcheté.

127. *Citiți frazele următoare și remarcați că subiectul este exprimat printr-o propoziție* **(§ 140 — 142):**

Vous offrir un voyage à l'étranger, si vous êtes le premier, entre dans mes intentions. Que l'hiver soit rude cette année est possible, sinon certain. Que tu sois fière de ton père, ne m'étonne pas: c'est un excellent acteur. Que le principe de la justice soit méconnu nous surprend. Quiconque ment est indigne de notre estime. Il est certain qu'il fera une belle carrière. Il est bon que tu travailles selon un plan. Que vous fassiez si peu d'efforts pour vous corriger me chagrine. Il importe que votre réputation soit bonne. Qui ne dit mot consent. Il est vrai que chacun a ses peines. Il est évident que vous ferez des progrès si vous travaillez avec méthode. Il est douteux qu'il vienne.

128. *Justificați locul subiectului în propozițiile și în frazele următoare* **(§ 140 — 144):**

Quel journal lisez-vous? Quand viendra-t-il? Où est-elle? Je pourrais vous accompagner, ajouta-t-il vivement. Il fait beau, dit-elle. Dans la salle il y avait beaucoup de spectateurs. Vous avez bien travaillé; ainsi vous serez récompensés. À peine fit-il deux pas qu'il se rappela avoir oublié la porte ouverte. Dès qu'apparut le soleil, il sauta prestement du lit. En contrebas coulait un ruisseau très clair. Il est gravement malade; aussi devra-t-il garder le lit. Pourvu qu'il ne pleuve. Jean ne veut pas devenir médecin, peut-être a-t-il raison, vu son talent littéraire. Il est resté du pain sur la table. Il manque à votre ami un peu de courage pour réussir.

120. *Citiți următoarele propoziții și fraze și analizați numele predicative* **(§ 149):**

Le printemps est une belle saison. La patience est une grande force. Bucarest est la capitale de notre patrie. La vallée de la Prahova est admirable en automne. Travailler est noble quand on travaille aussi pour les autres. L'air est froid; les branches paraissent poudrées. Le plus cher désir de ton père est que tu restes bon et honnête. Celui qui n'a plus d'enthousiasme pour rien est à plaindre. Nous serons toujours fidèles à nos promesses. Nos parents sont contents. Cette maison a l'air belle.

130. *Explicați folosirea modurilor și a timpurilor în propozițiile predicative din frazele următoare* **(§ 150):**

Quand vous ne comprenez pas votre leçon, le mieux est que vous demandiez conseil à votre professeur. Le malheur est qu'il ne pourra pas faire face à cette situation imprévue. La vérité est que vos amis n'ont qu'un petit bagage de connaissances. Mon avis est que les hommes seraient plus heureux s'ils réussissaient à limiter leurs désirs. Le désir le plus ardent de ton père est que tu fasses bien ton métier. Mon opinion est qu'il travaille selon une bonne méthode. La volonté de ses parents était qu'il fût toujours appliqué. Son opinion a été que le travail fait le bonheur des hommes. Le sentiment de mon ami est qu'à force de volonté et de persévérance on réussit à résoudre la plupart des difficultés. Le meilleur élève n'est peut-être pas qui vous croyez.

131. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul indicat și faceți acordul predicatului cu subiectul* (§ 153 — 157):

Mes amis et moi-même n' (*être, ind. imperfect*) pas très rassurés. Tes frères et toi-même *(manquer, ind. prezent)* de chance: toutes les places sont louées. Je vous ai observés: toi, Pierre, et toi, Hélène, *(regarder, ind. imperfect)* souvent votre montre: le spectacle vous ennuyait. Vous deux, et toi, Jean, *(aller, ind. prezent)* à l'aéroport pour accueillir vos amis. C'est ainsi que les deux porteurs, le guide et moi *(arriver, ind. perfect compus)* au pied de la montagne. Une simple parole, un petit geste de sympathie *(redonner, ind. prezent)* souvent courage aux affligés. Le bonheur ou le malheur des hommes *(venir, ind. prezent)* souvent de leur conduite. Ni la douceur ni la sévérité n' *(obtenir, ind. prezent)* rien d'un esprit rebelle. C' *(être, ind. imperfect)* les amis de ton frère. Il *(tomber, ind. imperfect)* de larges gouttes tièdes. Un geste, un regard *(suffire, cond. trecut)* pour l'empêcher de partir fâché. Le ministre ou le vice-ministre *(assister, ind. perfect compus)* à la cérémonie.

132. *Faceți acordul verbelor dintre paranteze cu subiectul indicat de sensul frazei; puneți verbele la timpul corespunzător* (§ 158):

La plupart des spectateurs *(quitter)* la salle avant la fin du spectacle. Une foule de gens *(attendre)* que le match commence. Beaucoup de gens *(promettre)*, peu *(savoir)* tenir. Quantité de touristes *(visiter)* chaque année notre pays. Le trop d'expédients *(suffire)* pour gâter une affaire. Un flot d'intrépides *(se ruer)* sur le quai. Une petite foule de badauds *(se rassembler)* devant le guichet. La plus grande partie des villages *(changer)* totalement d'aspect. Une multitude de canaux *(sillonner)* la plaine du Danube. Nombre de jeunes gens *(essayer)* d'écrire des poésies.

133. *Faceți acordul verbelor dintre paranteze cu subiectul propoziției introdus prin* qui; *puneți verbele la timpul indicat* (§ 159 — 160):

C'est moi qui lui (*dire*, ind. perfect compus) la vérité. C'est nous qui (*partir*, ind. prezent) les premiers. Les voyez-vous qui (*se glisser*, ind. prezent) derrière la haie? Je croyais que c'était toi, Claude, qui *(rentrer*, ind. imperfect). C'est moi qui *(être*, ind. prezent) la cause de toutes les peines. C'est eux qui *(dire*, ind. perfect compus) cela. Ce sont eux qui m' *(ennuyer*, ind. perfect compus) toute la soirée. Tout dormait, excepté moi, qui *(regarder*, ind. imperfect) la belle vallée riche en souvenirs historiques. Le peu de minutes qui *(rester*, ind. prezent) leur *(suffire*, viitor) pour remporter la victoire. C'est moi qui *(devoir*, ind. perfect compus) lui montrer ce qui lui reste à faire. C'est nous trois qui *(mériter*, ind. prezent) les compliments. C'est moi qui *(avoir*, perf. compus) raison et vous qui *(avoir*, ind. prezent) tort. Toi qui *(être*, ind. prezent) médecin, tu comprends cela. Nous qui *(parcourir*, perf. compus) cette région, nous pouvons vous fournir des renseignements utiles. Moi qui *(vivre*, ind. prezent) à la campagne, je connais la vie des paysans. C'est nous qui *(aider*, ind. perfect compus) votre frère. Moi, qui *(connaître*, ind. prezent) l'histoire de mon pays, je me rends compte de la lutte héroïque de nos ancêtres contre les envahisseurs. Nous sommes trois qui *(réussir*, perf. compus) à passer tous nos examens. C'est un des films qui lui *(valoir*, ind. perf. compus) bien des fatigues et des soucis. C'est vous ou moi qui *(être*, viitor) invités pour prendre part aux débats.

134. *Explicați folosirea modurilor din următoarele subordonate introduse prin conjuncția* que **(§ 166 — 169):**

J'affirme qu'il a tort. Je doute qu'il réussisse à parcourir cette distance en trois heures. Tu sais très bien qu'il est parti avant la fin du spectacle. Elle regrette qu'on ne l'ait pas prévenue plus tôt. Vous lui direz qu'il est arrivé trop tard. Il me semble que mon ami rentrera tard ce soir. Il est possible qu'il ait manqué le train. Je ne nie pas que cette danseuse ait du talent. Vous voulez qu'on ne me voie plus ici. Il semblait qu'une voix mystérieuse eût prononcé ces paroles magiques. Tu n'aimerais pas qu'il t'expliquât cela lui-même. Il avait décidé qu'il ne recevrait personne et donné l'ordre de dire qu'il était sorti. Je crains que le petit ne soit malade; je voudrais que le médecin le vît. Je dis que c'est une action infâme que vous avez faite là. Il semble qu'aucun bruit ne pouvait le troubler; ce travail l'absorbait complètement. Je soutiens que vous auriez pu mieux faire. Je ne crois pas que j'aurais fait la même chose si j'avais été à sa place. Il demandait ce que l'on mangerait.

135. *Citiți următoarele fraze și analizați raporturile exprimate de verbele redate în cursive; justificați folosirea timpurilor în subordonate* **(§ 166 — 169):**

Il *était évident* que le travail lui *plaisait*. Mon ami *voulait* se persuader qu'il *avait raison*. Il ne *pouvait* réaliser que son père *était* gravement malade. Je lui *demandais* si elle *était* prête. Ton ami *disait* qu'il *avait fait* un beau voyage en Asie. Il *déclara* à ses amis qu'il *n'avait pu* participer à leur réunion parce qu'il *avait manqué* le train. L'enfant *dut* reconnaître qu'il *avait oublié* de poster la lettre. Je *savais* que notre ami *n'avait* jamais *fait* des poésies. Il m'*a dit* qu'il *viendrait* à coup sûr, mais qu'il *ne pouvait pas* nous accompagner au théâtre. Il m'*a fait* dire qu'il vous *écrirait* avant de partir. Je *savais* que vous *reviendriez* vite. Elle m'*avait dit* qu'elle *irait* revoir la petite ville où elle *avait passé* son enfance. Elle s'*aperçut* que ses amis *se taisaient*. Elle me *téléphona* pour me dire que le spectacle *avait été* longuement applaudi. Il *était clair* que mon ami *allait* se consacrer à l'étude des langues anciennes. Nous *étions persuadés* que nous *ne pourrions* leur tenir tête. Je *me demandais* souvent ce que mon ami *était devenu*. Je *ne savais pas* qu'il *était* déjà *revenu* du Canada.

136. *Puneți verbele dintre paranteze:* a) *la subjonctiv prezent;* b) *la subjonctiv perfect pentru a exprima un raport de anterioritate* **(§ 114 — 115; 168):**

Je ne suis pas sûr qu'il *(pouvoir)* rester. Nous souhaitons qu'il *(réussir)*. Je crains qu'il n'*(oublier)* sa promesse. Je voudrais qu'il ne *(prendre)* pas les choses à la légère. Je ne pense pas que la musique *(être)* pour lui autre chose qu'une fantaisie passagère. Il est douteux que ce travail lui *(plaire)*. Je crains que mon ami ne *(être)* malade. Vous souhaitez qu'il *(partir)*. Je suis étonné qu'il *(avoir)* une meilleure tenue. Je doute qu'il *(réussir)* à avertir ses parents. Nous regrettons que vous *(partir)* si tôt. Cela m'étonne que Jean *(arriver)* à l'heure.

137. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpurile corespunzătoare; precizați raporturile pe care le pot exprima* **(§ 168):**

Cela m'aurait étonné que Pierre *(être)* en retard. Il craignait qu'on ne lui *(parler)* de cette histoire. Je voudrais que ton frère *(préparer)* mieux ses exa-

mens. Il voulut que son école *(être)* une maison d'éducation modèle. Il jugea inutile que la commission *(se réunir)* chaque semaine. Les enfants n'attendaient pas que les poires *(être)* mûres. On demandait que la capitale *(être)* ravitaillée au jour le jour. J'avais peur que tu ne le *(revoir)*. Elle tenait beaucoup à ce que son fils *(aller)* dans le monde. Beaucoup de choses s'opposaient à ce que le séjour à la campagne *(être)* prolongé. Elle ne voulait pas que son père *(faire)* venir le médecin. J'étais étonné qu'il ne *(venir)* faire ses adieux à son oncle qui l'aimait tant.

138. *Puneți verbele propozițiilor principale la un timp trecut (imperfect, perfect compus etc.), iar verbul propoziției completive la timpul corespunzător* (§ **169**)**:**

J'espère que je serai admis. Sa mère croit qu'il est là. On me dit qu'il ne faut pas refuser son invitation. On demande combien vous vendez ces fleurs. Elle ne sait sur qui elle pourra compter. Je suis sûr qu'il viendra. Je suis sûr qu'il est venu. Je me demande s'il restera longtemps chez vous. Il se demande où le loger quand il viendra. Il est convaincu que son père a eu raison. Il explique qu'il s'est trompé d'heure. Il dit qu'il regrette sa vivacité. J'espère que nos lecteurs s'intéresseront à ces problèmes. Je m'aperçois que j'ai gardé de ce voyage des souvenirs inoubliables. J'imagine que ce petit village deviendra un jour une belle ville d'eaux grâce à ses sources d'eau minérale.

139. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător al modului indicativ* (§ **169**)**:**

Il avait décidé qu'il ne *(recevoir)* personne. J'ai pensé qu'une omelette aux truffes vous *(faire)* plaisir. Nous répondîmes que nous *(ignorer)* l'interdiction. Il répondit qu'il n' *(avoir)* pas le temps. Il disait qu'il *(venir)* de Paris. Ils étaient convaincus que Bernard *(se débrouiller)* dans cette conjecture. Le téléphone avertit Mme Dupont que son mari *(ramener)* quelqu'un à déjeuner. Il se désolait que son ami *(choisir)* de finir sa vie dans une petite ville de province. Il s'aperçut tout à coup que personne ce soir ne l'*(attendre)* sur le quai. Les enfants voyaient bien que leur maman *(être)* triste. Je voulais savoir jusqu'où *(aller)* les prétentions de Jean. Il était de règle que, chaque année, on *(passer)* la saison chaude à la montagne ou à la mer. Je lui racontai que je m'*(se perdre)* dans la forêt. Nous n'étions pas persuadés que les hostilités *(finir)* de sitôt. Pierre se demandait où *(être)* le musée du Village, dont il avait entendu parler. Il se doutait que le lendemain *(avoir)* lieu une conversation décisive. Jacques profita de ce qu'il *(fumer)* à la fenêtre pour ne rien répondre.

140. *Citiți următoarele fraze și explicați folosirea în completivă, după același verb, a indicativului și a subjonctivului* (§ **170**)**:**

Je dis qu'il vient. Je dis qu'il vienne. Ils contestent que vous avez raison. Ils contestent que vous ayez raison. Tu comprends qu'il ne réussira pas. Je comprends qu'il ne sache pas cela. J'entends qu'on vient. Il entend qu'on fasse vite ce travail. Nous supposons que vous avez l'intention de l'aider. Supposons que vous ayez l'intention de l'aider. Nous consentons qu'il a raison. Vous consentez qu'il soit bien accueilli. Il ne contesta pas que son ami réussira. Je ne conteste pas que ta sœur réussisse. Nous sommes d'avis qu'il fera un beau voyage. Nous sommes d'avis qu'il s'en aille le plus tôt possible. On conçoit que cette belle région devait être recherchée par de nombreux touristes. Je conçois que cet homme tienne davantage à sa réputation. J'admets qu'il a du talent. Admettons qu'il ait du talent. Elle ignore que je doive partir. Elle ignore que je dois partir.

141. *Puneți verbele din propozițiile principale la imperfect; respectați raportul de simultaneitate existent* (§ **170**) :

Je trouve qu'elle chante bien. Jean se demande où est le café. Tu crois qu'elle travaille. Vous soutenez que ces gens sont heureux. Elle sait que tu as raison. Je pense qu'elle tient sa promesse. Il m'écrit toujours quand il se sent mal. Sa mère croit qu'il est là. Il constate que son fils reprend goût aux choses de la vie. Il s'aperçoit que la rue est déserte. Je considère qu'il ne faut pas abandonner trop vite cette idée

142. *Explicați folosirea indicativului prezent în completivă* (§ **170**) :

Je savais que ton frère est écrivain. Il m'a assuré que sa maison est située dans une région pittoresque. Le professeur a expliqué à ses élèves que la terre tourne autour du soleil. Il déclarait que son père est d'origine belge. Tu disais que cette contrée est très agréable. Il disait qu'il faut battre le fer pendant qu'il est chaud.

143. *Puneți verbele dintre paranteze la un timp corespunzător pentru a exprima un raport de anterioritate* (§ **170**) :

Je savais qu'il *(partir)*. Nous nous apercevions qu'elle *(s'en aller)*. Vous pensiez qu'ils *(agir)* bien. Je me rendis compte qu'elle *(travailler)* consciencieusement. Il affirmait que vous vous *(conduire)* bien. Je croyais qu'ils *(faire)* un voyage agréable. Il se demandait quand son frère *(arriver)*. Nous voulions savoir si elle *(recevoir)* nos lettres. On ne s'expliquait pas pourquoi il *(aller)* loger chez ses grands-parents.

144. *Exprimați frazele următoare punînd verbul dintre paranteze la timpul corespunzător pentru a exprima un raport de posterioritate* (§ **170**) :

J'étais sûr qu'elle *(travailler)* bien. Je savais qu'elle *(partir)* avec ses amies. Elle croyait que nous *(aller)* à la piscine. Nous pensions qu'elle *(être)* heureuse d'apprendre cette nouvelle. Vous disiez qu'il *(pouvoir)* venir nous voir. J'espérais que vous *(être)* parmi les invités. Je me demandais quand elle *(revenir)*. Je voulais savoir jusqu'où *(aller)* les concessions de Paul. Il me disait que son père *(faire)* un voyage en France. Elle se demandait si elle *(faire)* de son frère son allié contre sa tante. Nous étions persuadés que vos amis *(arriver)* en avance.

145. *Puneți verbele dintre paranteze la condițional prezent pentru a exprima un fapt eventual* (§ **109**) :

Il dit qu'il *(pouvoir)* faire ce travail dans une semaine. J'entends que votre ami *(recevoir)* une belle récompense pour le résultat de ses recherches. On nous dit que votre ami *(accepter)* de collaborer avec nous. Vous pensez qu'il nous *(faire)* plaisir de les accompagner dans un voyage tellement instructif. Il déclare que ses amis *(vouloir)* bien nous aider. Je ne réalise pas tout de suite qu'elles *(être)* les conséquences de cette défaite.

146. *Puneți verbele completivei la condițional trecut, iar verbul din subordonata condițională la timpul corespunzător* (§ **111**) :

Tu sais bien que je remercierais ton frère si je le rencontrais. J'affirme qu'il pourrait arriver plus tôt s'il prenait cette route. Je soutiens que ton frère réussirait s'il travaillait avec application. Nous croyons qu'ils viendraient chez

nous ce soir s'il ne pleuvait pas. Tu sais bien que je t'aiderais si tu faisais appel à moi. La grand-mère dit qu'elle serait heureuse si tu venais passer les vacances chez elle.

147. *Puneți verbele din subordonatele completive la modul subjonctiv, timpul prezent, pentru a exprima un raport de simultaneitate* (§ 114 — 115) :

Je crains qu'il ne *(pouvoir)* accepter vos propositions. J'ai peur que tu ne le *(revoir)*. Je souhaite qu'elle *(choisir)* un bon métier. Il ordonne que vous *(dire)* la vérité. Elle craint que son père ne *(être)* grièvement blessé. Je veux que vous ne *(faire)* pas fausse route. Il interdit qu'on me *(parler)*. Je suis étonné qu'ils *(vouloir)* nous aider. Il s'oppose à ce que le séjour à la campagne *(être prolongé)*. La petite doute qu'elle *(pouvoir)* plaire à sa tante.

148. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător al subjonctivului pentru a exprima un raport de simultaneitate; aplicați regula concordanței pentru limba scrisă* (§ 115) :

Elle ne voulait pas que son père *(faire)* venir le médecin. Je désirais qu'il *(finir)* vite son travail. Elle doutait qu'il *(être)* le premier de sa classe. Nous souhaitions qu'il *(s'en aller)* le plus vite possible. Je ne pensais pas qu'il *(rester)* là tout seul. Je ne voulais pas qu'elle *(connaître)* le contenu de cette lettre. Il était possible qu'elle *(réussir.)* Je ne demandais qu'une chose; c'est qu'il n'*(emporter)* point mon livre.

149. *Exprimați frazele din exercițiul precedent, aplicînd regulile concordanței pentru limba vorbită* (§ 115).

150. *Puneți verbele din propozițiile principale la un timp trecut; timpul verbului din completivă va fi cel corespunzător raportului existent în frază* (§ 115) :

Le père de Jean est si heureux que son fils ait passé l'examen. Il n'est pas étonnant que Pierre n'ait pas invité son cousin. Je regrette que tu n'aies pas été à la place de ton frère. L'auteur de la comédie est enchantée que la pièce ait été applaudie par le public. Elle craint que son fils n'ait été la victime d'un accident. Je n'espère pas que Jean ait réussi à parcourir cette distance en trois heures. Je ne suis pas convaincu que cet individu ait pu commettre un tel crime. Elle est désolée que son fils ait été refusé au concours d'admission. Nous sommes contents que tu aies remporté ce prix. Il est enchanté que vous ayez accepté sa proposition. Je crains qu'il n'ait rien compris de cet échec. Je crois que c'est le plus beau film que j'aie vu.

151. *Exprimați frazele următoare schimbînd locul propoziției completive* (§ 171) :

Je reconnais qu'il n'est pas appliqué. Il sait que son ami ne réussira jamais à faire cela. Nous pensons que vous avez raison. Je crois qu'il est honnête. Elle s'imagine que tu es malade. Nous savons tous que la richesse ne fait pas le bonheur. On comprend que le travail est un trésor. Nous voyons qu'elle fait attention à ce que vous lui dites. Nous supposons qu'ils ont besoin de votre aide. Je ne savais pas qu'il était déjà revenu de l'étranger. J'espère qu'il viendra avec nous, mais je ne compte pas trop sur sa présence. Il est vrai qu'ils se sont parfaitement entendus. Il fut convenu que chacun à son tour aurait ce livre.

152. *Citiți următoarele fraze și explicați folosirea locuțiunii conjuncționale* à ce que *înaintea subordonatei completive* (§ 173) :

Elle s'attend à ce que sa mère lui fasse des reproches. Je m'oppose à ce qu'il fasse ce voyage tout seul. Je suis bien décidé à ce qu'il parte. Nous nous attendons à ce que vous l'aidiez. Nous nous exposons à ce qu'il nous gronde. Je consens à ce qu'il y aille. Elle renonce à ce qu'on lui fasse le portrait. Cette actrice ne tient pas à ce que les spectateurs l'applaudissent. La grand-mère veillait à ce que tout fût en ordre. Faites attention à ce que personne ne vous voie.

153. *Citiți următoarele fraze și observați că după același verb completiva poate fi introdusă prin* que *sau prin* de ce que (§ 174) :

Je doute que ce remède soit efficace. Je doute de ce que j'ai vu. Il s'étonne que son ami d'enfance ne le reconnaisse plus. Il s'étonne de ce que son ami le connaît si peu. Je m'indigne que tu sois si lâche. Il s'indigne de ce que ses tableaux faisaient si peu d'impression. Ils furent surpris qu'il n'y eût rien de beau dans cette ville. Elle fut surprise de ce qu'il n'y avait vu rien d'intéressant dans cette région. Elle s'inquiétait que son mari fût en retard. Elle s'inquiétait de ce que son frère lui écrivait. Il se souvenait qu'il avait fermé la porte à double tour. Il se souvenait de ce que son père lui avait dit. Il dit que cela dépend de ce qu'on va décider. Ils se plaignent de ce que leurs amis les ont froissés. Il se plaint qu'on l'a trompé. Il se félicitait de ce que son ami était un bon compagnon. Ils lui gardaient rancune de ce qu'il les avait trompés.

154. *Înlocuiți subordonata completivă printr-o propoziție echivalentă cu verbul la infinitiv* (§ 175) :

J'interdis qu'on lui parle. Ils ont empêché qu'il ne me rejoignît. Elle sentit le rouge qui lui montait au visage. Il regardait la foule qui défilait en ordre. Nous voyons le train qui arrive en gare. Nous regardons les soldats qui passent. Nous écoutions le vent qui sifflait à nos oreilles. Je crois que j'entends ton père qui revient. Il sentit les doigts de son neveu qui tressaillaient dans sa paume. L'hiver, j'écoutais ma grand-mère qui me narrait des contes de fées. Arrivé au sommet, il vit le soleil qui descendait derrière la montagne.

155. *Citiți următoarele fraze și precizați prin ce sînt introduse subordonatele completive* (§ 177 — 180) :

Tu fais souffrir qui tu aimes. Cela doit suffire à quiconque n'est pas trop prétentieux. Il ne sait pas ce que cela signifie. Il va nous dire ce qui est arrivé. Il faut faire attention à ce qui se passe. Il n'y avait rien de nouveau dans ce qui amusait mes amis. Elle avait une répugnance profonde pour ce qui menaçait le calme de son existence. Nous parlions de ce que vous devriez apprendre. Je ne sais pas ce que tu veux. Elle pensait à ce que son mari aurait fait dans une situation pareille. Il ne m'a pas dit à quoi il pensait. Il veut savoir si tu es content. Je demande qui vous cherchez. Tu ne sais pas qui a fait du bruit. Je veux savoir qui a téléphoné. Je me demande pourquoi il s'est abstenu. Tu ne sais pas combien j'ai travaillé. Tu ne pourras jamais t'imaginer ce qu'elle était belle cette région.

156. *Citiți următoarele propoziții și precizați mijloacele de exprimare a timpului* (§ 181 — 189) :

Les cours commencent à huit heures. Son père rentre à la maison vers six heures. Je le verrai cet après-midi. Ce soir-là j'ai rencontré mon ami d'enfance. La bibliothèque est fermée samedi. Ce magasin est fermé le lundi. Mon ami sera de retour le 30 mai. Aujourd'hui c'est lundi 10 avril. Aujourd'hui c'est le 10 avril. Votre réunion aura lieu en mai. Nous le rencontrerons au mois de novembre. Il sera de retour au printemps ou en été. Je pense qu'il reviendra dans un mois. Il pourra faire ce voyage en trois semaines. Dans trois jours nous serons à Sinaïa. Il est parti depuis quatre ans. Dans quelques années vous ne reconnaîtrez plus cette ville. Jadis, il y avait ici une forteresse. Attendez-le, il viendra dans un instant. De temps en temps, il allait voir sa grand-mère. Pendant l'été, il a beaucoup voyagé. Avant de partir, il nous a téléphoné. Je suis resté sur le quai jusqu'au départ du train. Je pense qu'il sera de retour avant ton arrivée.

157. *Puneți verbele din subordonatele temporale la timpul corespunzător de la indicativ pentru a exprima un raport de simultaneitate* (§ 190 — 192) :

Quand les fenêtres *(être)* ouvertes, on entendait tous les bruits de la rue. Lorsque je *(vouloir)* dormir, elle se mettait à jouer du piano. Lorsque l'enfant *(paraître)* le cercle de famille applaudit à grands cris. Le jour où elle *(remporter)* ce prix, nous pourrons la féliciter. Alors que vous le *(connaître)*, vous seriez enchanté. Au moment où vous *(sortir)* de la salle, nous étions dans le foyer. Quand il *(faire)* beau, nous sortions et nous faisions une promenade le long de la plage. Chaque fois qu'il *(sortir)*, il saluait poliment. Quand le soir *(approcher)*, je descendais des cimes de l'île et j'allais m'asseoir au bord du lac. Pendant que Jacques *(travailler)* les autres se querellaient entre eux. Quand le malade *(commencer)* de se lever, nous le décidâmes à prendre un peu l'air. Aussi longtemps que la fortune l'*(favoriser)*, il a compté beaucoup d'amis. Tandis que des pays *(vivre)* dans l'abondance, des nations sous-développées meurent de faim. Aussi longtemps qu'il *(vivre)*, il n'oubliera pas ce qu'il doit à ses parents. Tandis qu'on *(réparer)* le pneu, ils visitèrent le château. Quand le lac agité ne lui *(permettre)* pas la navigation, il passait ses après-midi à parcourir l'île. Chaque fois qu'il me *(voir)*, il me demandait des nouvelles de ma famille. Toutes les fois que mon oncle *(venir)* chez nous, il nous apportait des sucreries. Quand elle *(lire)* son journal, elle mettait ses lunettes. Chaque fois que nous *(entrer)* dans ce magasin, la vendeuse nous souriait aimablement. Personne n'avait pensé au chat au moment où on *(quitter)* l'appartement.

158. *Indicați frazele în care conjuncția* comme *introduce o subordonată de timp și cele în care introduce o subordonată de cauză sau de comparație* (§ 191 — 192) :

Comme le soir tombait, nous arrivâmes en vue d'un village. Comme je vous sais discret, je peux vous faire cette confidence. Comme ellle arrive demain, il faut préparer une chambre. Comme j'étais en train de sortir de l'école, j'ai aperçu mon père entrer dans le bureau du directeur. Comme la voiture est en panne, il faudra prendre le métro. Il a agi comme son père aurait agi. Faites votre travail comme l'aurait fait votre professeur. Comme il connaît la route, je n'ai pas peur de m'égarer. Nous entrâmes dans le bureau comme il en sortait. Il se mit à parler comme l'aurait fait un orateur. Comme la réunion avait pris fin, ils sortirent de la salle.

159. *Înlocuiți gerundiul cu o subordonată de timp introdusă prin conjuncția dintre paranteze* (§ 191 — 192) :

En marchant, il chantait *(pendant que)*. En voyageant, on raconte des histoires *(quand)*. En conduisant la voiture, il écoutait la radio *(chaque fois que)*. En marchant, tenez-vous droit *(pendant que)*. En sortant du bureau, j'ai rencontré mon ami d'enfance *(lorsque)*. En jouant du piano, il ne voit plus personne *(alors que)*. En travaillant, elle ne pensait qu'à son travail *(quand)*. Tout en m'écoutant, maman me regardait avec émotion *(pendant que)*. En m'apercevant, il poussait des cris de joie *(quand.)* Tout en grandissant, il devient plus sérieux *(à mesure que)*. En vieillissant son grand-père est moins gai *(à mesure que)*. Tout en parlant, il regardait par la fenêtre *(pendant que)*.

160. *Transformați frazele următoare înlocuind subordonata de timp printr-un gerundiv* (§ 191 — 192) :

Alors que nous montions l'escalier, nous pensions à l'accueil qui allait nous être fait. Quand elle se promenait, elle réfléchissait mieux. Lorsqu'il rentrait tard, il trouvait les siens en train de dîner. Quand il se rendit au bureau, il fut abordé par un passant. Chaque fois qu'il traversait ce bois, il était charmé par les chants des oiseaux. Quand il observa de plus près cette église, il fut frappé de sa forme bizarre. Tandis qu'il disait ces mots, des sanglots entrecoupaient sa voix. Quand vous commencerez l'escalade, bien des difficultés vont se dresser devant vous. Lorsqu'il vit une telle misère, il se mit à pleurer. Quand je pénétrais dans cette chambre, mes souvenirs d'enfance venaient m'y accueillir. Pendant qu'il descendait l'escalier, il regardait toujours la porte du bureau d'où il venait de sortir.

161. *Transformați frazele următoare folosind inversiunea subiectului în subordonata temporală; eliminați conjuncția de timp:*

Quand on lui parlait, il écoutait froidement. Lorsqu'il nous rencontrait, il faisait semblant de ne pas nous voir. Chaque fois qu'elle se mettait à danser, tous les spectateurs se mettaient à applaudir. Quand il faisait beau, nous allions au jardin du Luxembourg. Lorsqu'il termine sa correspondance, il fait un peu de lecture ou il écoute la radio. Chaque fois qu'il prenait conscience de son ennui, il allumait une cigarette. Dès qu'il achevait son travail, il allait se promener.

162. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător pentru a exprima un raport de anterioritate* (§ 193 — 194) :

Alors qu'on *(visiter)* une belle région, on éprouve une sensation de joie. Depuis que Paul *(cesser)* de fumer, sa femme est contente. Le jour où il *(réussir)*, il se sentira moins malheureux. Quand elle *(finir)* son travail, elle se mit à jouer du piano. Lorsque le spectacle *(prendre)* fin, les spectateurs quittèrent la salle. Après que le jour *(paraître)*, les oiseaux se mirent à chanter. Quand la chanteuse *(finir)* de chanter, une tempête d'applaudissements s'éleva. Vous m'enverrez un télégramme dès que la somme *(être)* versée. Quand tu (finir) ta composition, tu me la montreras. Sitôt que le chien *(avaler)* un morceau, il jappait pour réclamer le suivant. Lorsqu'elle *(atteindre)* le coin de la rue, elle se réfugia sous des platanes. Depuis que son papa *(être)* mort, son oncle a soin de la famille. Après qu'il *(déjeuner)*, il se mit à raconter

ce qui lui était arrivé pendant le voyage. Ces fleurs reprennent vie depuis qu'on les *(arroser)*. Je lui écrirai dès que je *(apprendre)* son adresse. Quand je *(lire)* les premiers vers, je me rendis compte que cette poésie ne valait pas la peine d'être lue. Après que tu *(prendre)* le déjeuner, je te raconterai la fin de cette histoire tragique. Dès que son frère *(partir)*, elle se mit à pleurer. Aussitôt qu'il *(apprendre)* la nouvelle du mariage, il lui envoya une lettre de félicitations. Quand l'expérience *(être autorisé)*, on commença les préparatifs.

163. *Folosiți în frazele următoare infinitivul după cum urmează* (§ **118**) :

a) *punînd verbele dintre paranteze la infinitivul trecut:*

Je savais bien qu'elle aurait voulu ne jamais le *(rencontrer)*. Elle s'étonnait de ne pas *(deviner)* que son mari aimait tellement la musique. C'était un brave homme; il reconnaissait qu'il pouvait *(se tromper)* sur ce point. Il se reprochait de *(se réveiller)* si tard. Paul regrettait de *(se faire)* un ennemi de son ami d'enfance. Cet homme semblait *(mettre)* au point un nouveau système de signalisation.

b) *punînd verbele din subordonate, acolo unde este cazul, la infinitivul trecut:*

Après que j'eus pris un bain, je sentis ma fatique se dissiper. Les vignerons font le vin après qu'ils ont cueilli le raisin. Après que le gouvernement aura approuvé l'expérience, on commencera les préparatifs. Après que les Romains auront conquis la Gaule, leur civilisation s'y répandra. Après que je fus allé le voir, il se sentit mieux. Vous me rapportez la bouteille après que vous l'aurez vidée. Après que le signal fut donné, les coureurs s'élancèrent. Après qu'ils furent entrés dans le village, ils reconnurent le paysage familier.

164. *Transformați frazele următoare, înlocuind locuțiunile conjuncționale cu* à peine ... que (§ **194**) :

Aussitôt qu'il sera arrivé, il devra repartir. Dès qu'elle fut sortie, elle se rappela avoir oublié son sac sur le comptoir du marchand. Sitôt qu'ils furent entrés, ils retrouvèrent les souvenirs le leur enfance. Dès qu'il aura fini cette entreprise périlleuse, il se sentira plus libre. Aussitôt qu'il fut sorti de sa chambre, il entendit sonner le téléphone. Une fois qu'elle fut mise au courant de l'affaire, elle se mit à sangloter. La mère reprendra espoir dès que l'enfant sera endormi. Après qu'il eut déjeuné, on lui demanda de raconter son dernier voyage.

165. *Transformați frazele următoare înlocuind propoziția participială cu o subordonată de timp* (§ **195, 196**) :

Le travail fini, nous rentrâmes à la maison. La lettre écrite, nous la porterons à la poste. Les invités partis, la vieille ouvrit les fenêtres pour aérer le salon. Le tableau terminé, le peintre jeta sa palette. Les parents partis, les enfants s'amusaient toute la journée. La mère sortie, l'enfant se mettait à pleurer. Aussitôt le train parti, ils s'installèrent à leurs places. Sitôt l'affaire conclue, ils se sont séparés bons amis. Aussitôt la mère arrivée, l'enfant courut à sa rencontre.

166. *Transformați frazele următoare reducînd subordonata temporală la o propoziție participială* (§ 195, 196) :

Lorsque les invités furent arrivés, on servit le dîner. Quand le spectacle fut terminé, nous quittâmes la salle. Lorsque le vent fut tombé, tout le monde quitta l'abri. Quand l'expérience fut finie, il se mit à rédiger ses notes. Lorsque les cours furent suspendus, les étudiants rentrèrent vite à la maison. Quand l'expérience eut été autorisée, on annonça les journalistes. Dès qu'il se fut endormi, il fit un rêve affreux. Lorsque leur père fut revenu, ils se mirent à table. Quand la nuit fut venue, elle ferma toutes les portes à double tour. Quand la fête fut finie, nous nous séparâmes à contre cœur.

167. *Explicați folosirea modurilor și a timpurilor în propozițiile subordonate din frazele următoare* (§ 197) :

Avant qu'il eût pu retenir l'agresseur, il était renversé, roulé sur le plancher. Il était chez lui avant que le soleil eût passé derrière l'horizon. Je voudrais visiter cette région montagneuse avant qu'il ne fasse trop froid. Jusqu'à ce que vous fassiez vos bagages, je vais chercher un taxi. En attendant qu'il finisse son discours, nous lisions le journal. Nous serons là avant que la compétition ne commence. Je resterai ici en attendant le moment où il viendra. Avant de partir, tu devrais prendre congé de ta tante. En attendant de reprendre la course, il écoute le rythme du moteur. Soignez-le jusqu'á ce qu'il soit rétabli. Il se contente de la radio jusqu'à ce qu'il puisse se payer le petit écran. En attendant sa réponse, je pense que la partie est perdue. Il marche beaucoup jusqu'à ce qu'il se sente fatigué. Il a l'intention de partir avant que sa grand-mère ne se réveille.

168. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător de la subjonctiv pentru a exprima un raport de posterioritate* (§ 198) :

Il partit avant que le père *(avoir)* le temps de lui parler. Lisez cette revue en attendant qu'il *(revenir)*. Il a insisté jusqu'à ce qu'on lui *(donner)* la permission de s'en aller. En attendant que votre ami *(être)* de retour, prenez place. Je voudrais visiter cette région montagneuse avant que l'hiver ne *(s'installer)*. Il faut le prévenir avant qu'il ne *(faire)* cette sottise. En attendant qu'il *(parler)* nous nous taisons. Nous resterons chez eux jusqu'à ce qu'il *(faire)* nuit. Il voulait arriver avant que la cloche ne *(sonner)*. Ne touche pas seul à ce poste avánt que tu ne *(savoir)* parfaitement le manier. Avant que maman *(être)* malade, je passais mon temps avec mes copains.

169. *Transformați frazele următoare, înlocuind locuțiunea* jusqu'à ce que *prin* jusqu'au moment où (§ 198) :

Il attend jusqu'à ce que son ami vienne. Il se contentera de sa moto jusqu'à ce qu'il puisse s'acheter une voiture. Attendons jusqu'à ce que le spectacle prenne fin. Jusqu'à ce qu'il réussisse, il se contente de ce que sa femme gagne. Jusqu'à ce que vous partiez pour l'école, aidez votre frère. Jusqu'à ce qu'ils soient appelés, ils restent silencieux. Jusqu'à ce qu'on les fasse entrer dans la salle, on vérifie avec attention leurs billets. Un travail persévérant vient à bout de tout: redoublons donc de travail jusqu'à ce que nous ayons vaincu les difficultés. Restez jusqu'à ce que je revienne.

170. *Citiți următoarele fraze și indicați construcțiile echivalente cu subordonatele temporale; precizați raportul pe care îl exprimă* (§ 199) :

Tout en parlant, il regardait par la fenêtre. En le voyant triste, nous étions tristes aussi. Tout en prétendant nous aider, ils ont cherché à nous nuire. Après avoir écrit la lettre, elle l'a déchirée. Après avoir travaillé, ils sont allés se promener. Après avoir souri, il lui pardonna. Avant de partir, tu devrais prendre congé de ta tante qui t'aime tendrement. Consulte-moi avant d'agir. Il hésitait avant de commencer.

171. *Citiți următoarele propoziții și fraze și indicați mijloacele folosite pentru exprimarea locului acțiunii* (§ 200 — 204).

Il est arrivé à Paris. Il puise de l'eau à une source. Il s'est écarté de la route. Il est né de parents modestes. Le train passe par Craïova. Il marche vers l'autobus. Restez en classe. Il se rend chez son oncle, à la campagne. Entrez dans la salle; le spectacle commence. Cherchez dans le buffet. Mettez les clefs dans le tiroir. Il a pris le train pour Brașov. Il cherche partout ses lunettes, mais ne les trouve nulle part. Ici on est à l'ombre, là le soleil est trop chaud. Où règne la discorde, règne la misère. Vous sortirez par où vous êtes venus. Il n'a pas couru jusqu'où on lui avait demandé. Personne ne passe par où tu as passé. Ils se promèneront dans les bois jusqu'où ils voudront.

172. *Citiți următoarele propoziții și fraze indicînd mijloacele de exprimare a cauzei* (§ 205 — 207) :

Il est rouge de honte. Tu seras châtié de ta témérité. Il resta muet de surprise. Il renversa un verre par inadvertance. Il fut puni pour sa paresse. La réunion a été reportée à cause des fêtes du nouvel an. Il a demandé congé pour cause de mariage. Étant malade, il est resté à la maison. J'ai évité un malheur grâce à vos conseils. Comme j'ai eu peur, je me suis enfui. Je ne l'ai pas reconnu parce qu'il a beaucoup changé. Puisque tu es malade, reste à la maison. Nos parents ont souri de bonheur quand ils ont entendu parler de nos succès. Le mal dont vous souffrez est pour vous l'occasion de tremper votre caractère. Comme tu as faim, prends cette tartine de confiture. Ce n'est pas que je veuille vous renvoyer, cependant il se fait tard et la nuit va tomber. Faute de patience, il ne réussit pas à le calmer. J'étais exaspéré d'avoir attendu si longtemps. Cette personne, qui a beaucoup voyagé, pourra vous renseigner. La voiture a dérapé parce que le conducteur a freiné brutalement. Puisque vous le désirez, allons au théâtre ce soir. Ne vous fâchez pas parce qu'on vous a taquiné.

173. *Introduceți între propozițiile perechi o relație de cauză folosind conjuncțiile sau locuțiunile conjuncționale indicate între paranteze* (§ 208) :

Je ne l'ai pas reconnu; il a beaucoup changé *(parce que)*. Nous avons dû faire un long détour; la route était coupée *(car)*. On vous a taquiné; ne vous fâchez pas *(parce que)*. Hâtez-vous; le temps passe *(car, parce que)*. J'ai dû prendre mon imperméable; il pleuvait *(comme)*. J'ai peu d'expérience; je ne jugerai pas à la légère *(comme)*. Il est inutile de lui demander conseil; vous avez déjà pris une décision *(puisque, comme, du moment que)*. Je n'ai plus rien à vous dire; vous ne me croyez pas *(puisque, du moment que)*.

Vos parents vous autorisent à faire ce voyage; je n'ai pas à m'y opposer *(puisque)*. Vous êtes d'accord; déposez votre signature *(du moment que)*. Cette affaire ne concerne que moi-même; je préfère m'en occuper tout seul *(comme, du moment que, puisque)*. L'affaire sera renvoyée; l'accusé est malade *(attendu que)*. Les témoins ne sont pas présents; leur audience n'aura pas lieu *(vu que)*. Vous rendrez à chacun ce qui lui revient; la justice l'exige *(étant donné que)*. La persévérance est une des conditions du succès; sachez donc prolonger votre effort *(vu que)*. On ne pouvait le soigner ici; les médecins l'envoyèrent à Paris *(étant donné)*.

174. *Puneţi verbele dintre paranteze la modul şi timpul corespunzător* (§ 208, 209):

Je contredirai votre témoignage; non que je *(vouloir)* vous froisser, mais la vérité a ses droits. J'aimerais autant rester à la maison; non que je *(être)* fatigué, mais je dois mettre de l'ordre dans ma bibliothèque. Je vais rarement au Musée du Village; ce n'est pas que ce musée me *(déplaire)*, mais je n'ai pas le temps. J'irai au cirque; non que cela me *(faire)* un grand plaisir, mais je n'ai pas envie de travailler ce soir. Je n'irai pas voir ce film; ce n'est pas qu'il ne *(pouvoir)* m'intéresser, mais je dois préparer mes examens.

175. *Transformaţi frazele următoare înlocuind locuţiunea* non parce que *cu* non que (§ 208):

J'aimerais voir ce spectacle non parce qu'il est bon, mais parce qu'il est nouveau. Il achète ce costume non parce qu'il est bon marché, mais parce qu'il est très chic. Elle irait voir cette exposition non parce qu'elle aime la peinture, mais parce qu'elle est un peu snob. Je suis arrivé à temps non parce que je me suis dépêché, mais parce que ma montre avance. Il ne sort presque jamais non parce qu'il n'a pas le temps, mais parce qu'il a de la peine à marcher. On le fuit non parce qu'il est laid, mais parce qu'il est méchant. On l'applaudit toujours non parce qu'elle est belle, mais parce qu'elle fait rire les spectateurs.

176. *Puneţi verbele dintre paranteze la subjonctiv, timpul corespunzător* (§ 209):

Soit que sa vue *(être)* mauvaise, soit qu'il *(faire)* semblant de ne pas nous voir, il passa sans nous saluer. Soit qu'il *(être)* malade, soit qu'il *(être)* occupé, il n'accepta pas notre invitation. Soit que son cœur *(faiblir)*, soit qu'il *(perdre)* trop de sang, il mourut jeune. Sot qu'il *(être)* trop pressé, soit qu'il *(oublier)* notre adresse, il n'est pas venu nous voir. Soit que l'ambiance s'y *(prêter)*, soit que l'événement du jour *(donner)* à cette soirée un air solennel, ils se laissent aller aux confidences.

177. *Transformaţi frazele următoare, înlocuind subordonata de cauză printr-o propoziţie cu verbul la participiu* (§ 210):

Puisque le temps est court, il faut bien l'employer. Comme les apparences sont trompeuses, ne vous y fiez pas. Nous pouvons sortir parce que la pluie a cessé. Comme le bruit du moteur l'étonnait, le client hésitait à se décider. Je ne vous ai pas écrit parce que vous êtes parti sans laisser d'adresse. Puisque je désire que vous soyez content, achetez cette voiture économique. Je ne l'ai pas reconnu parce qu'il a quitté notre ville depuis longtemps. Vous pouvez essayer parce que rien ne s'oppose à votre projet. Maintenant que le

chien était aveugle, on ne s'occupait plus guère de lui. Nous ne pouvions quitter la maison, puisque grand-mère était malade. Comme l'hôtel était confortable, nous y restâmes encore une semaine.

178. *Transformați frazele următoare înlocuind subordonata de cauză printr-un verb la participiu* **(§ 210):**

Comme il était libre, il se promenait tous les jours. Il était fatigué parce qu'il marchait depuis trois heures. Je vous pardonne parce que je vois votre repentir. Comme j'avais pris rendez-vous avec lui, j'ai été étonné de son absence. Tu as eu le prix parce que tu as trouvé la meilleure solution du problème. Elle souriait à tous parce qu'elle était contente de son succès. Comme nous étions plongés dans nos réflexions, nous ne voyions rien autour de nous. Parce qu'il était heureux d'avoir remporté le prix, il ne savait plus que faire. Comme il avait froid, il nous quitta. Il aurait réussi, malin comme il était, à gagner sa vie dans un cirque. Comme j'étais à jeun depuis la veille, j'avais bien envie de manger un bifteck aux frites.

179. *Indicați mijloacele de exprimare a cauzei în următoarele fraze* **(§ 211 — 213):**

On le fuit; il est méchant. Je n'aime pas son appartement; il est sombre. On admire ce parc; il est très beau. Tout le monde aime cet homme; il est intelligent et honnête. Nous marchons à pied; notre voiture est en panne. Ferme la fenêtre; il y a un courant d'air. Il faut nous séparer; en effet il se fait tard. Il ne craint rien et personne; il est audacieux. Elle ne viendra pas; elle est donc malade. D'avoir trop mangé, il est malade. Jean, qui est fier de son petit frère, le montre à tous ses amis. On perd tout en voulant trop gagner. A force de chercher, il finira par trouver. Tout en pensant à ses recherches, il avait négligé sa famille. Ce combat cessa faute de combattants. Faute de vin, il buvait de l'eau. Il sera blâmé pour le temps qu'il consacre aux distractions. Il fut relâché, faute de preuves. Content de son succès, il souriait à tous.

180. *Citiți următoarele fraze și indicați mijloacele de exprimare a consecinței* **(§ 214, 215):**

Il a beaucoup travaillé, dono il est très fatigué. Il est sorti, c'est pourquoi vous ne pouvez pas le voir. Cet enfant est trop petit; par conséquent il ne pourra pas faire ce voyage. Nous sommes en été; aussi fait-il chaud. On ne l'a pas invité, en conséquence il ne viendra pas. Cette région est très belle, elle est recherchée par les touristes. Le convalescent est encore trop faible, il ne pourra pas faire une longue promenade. L'accident fut brutal, au point que nul ne put en établir les circonstances exactes. Il n'est pas si égoïste qu'il ne nous vienne en aide.

181. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și timpul corespunzător* **(§ 216):**

Il parle de telle sorte que tout le monde *(pouvoir)* comprendre ce qu'il dit. Elle parlait de telle façon que personne ne *(réussir)* à la suivre. Il arriva à midi de sorte que nous *(pouvoir)* discuter en déjeunant. Ils avaient manœuvré de telle façon qu'ils *(sauver)* l'embarcation. Au matin un brouillard assez épais était descendu sur la forêt, de sorte qu'on *(cheminer)* à l'aveuglette. La chaleur était accablante, de sorte que nous *(mourir)* de soif. Le bruit devint si intense que l'on *(devoir)* fermer la fenêtre.

182. *Citiți frazele următoare și remarcați că aceleași locuțiuni conjuncționale introduc subordonate care exprimă o consecință dorită, apropiată ca sens de o finală; puneți verbele dintre paranteze la subjonctiv, timpul corespunzător* (§ 216) :

Je voudrais qu'elle parle de façon que ses élèves *(pouvoir)* entendre ce qu'elle dit. Conduisez-vous toujours de manière qu'on n'*(avoir)* rien à vous reprocher. Partagez votre temps de telle manière que vous *(avoir)* chaque jour quelques moments à consacrer à la lecture. Agissez de sorte que vous *(mériter)* l'estime des gens. Faites les valises de sorte que vous *(être)* prêts demain à six heures. Elle reste derrière le rideau de telle sorte qu'elle *(réussir)* à surveiller le jardin. Le professeur répète la question de façon que les élèves ne *(faire)* pas d'erreurs.

183. *Introduceți între propozițiile perechi locuțiunile indicate între paranteze care adaugă ideii de consecință pe aceea de intensitate* (§ 216) :

La route à travers la forêt était mauvaise; ses huit kilomètres exigèrent trois heures de marche *(si ... que)*. Son cousin a eu faim; il a avalé sans même trouver le temps de souffler *(tellement ... que)*. Il fit le reste du chemin avec une angoisse dans l'âme; le moindre bruit lui faisait peur *(telle ... que)*. Il était ému; ses mains tremblaient *(tellement ... que)*. Son cœur bat fort; il entend ses coups *(si ... que)*. Il a insisté; je n'ai pu lui refuser ce plaisir *(tant ... que)*. Nous avons commis des erreurs stupides; nos amis ont perdu toute confiance en nous *(tellement ... que)*. L'apiculture avait toujours été son violon d'Ingres; il a renoncé à sa profession pour mieux se consacrer à ses abeilles *(au point que)*. Cette maison est délabrée; il est difficile de la faire réparer *(si ... que)*. Son désespoir était profond; il était capable de tout abandonner *(si ... que)*. Elle a réfléchi à ce problème; elle peut le résoudre facilement *(tant ... que)*. Il pleuvait; il refusa de nous conduire *(tant et si bien que)*. Il ne parlait plus; j'ai cru à un accident *(si bien que)*. La chance tourna mal; il perdit tout ce qu'il avait gagné *(si bien que)*. Le bruit devint intense; on dut fermer les fenêtres *(si ... que)*.

184. *Puneți verbele dintre paranteze la subjonctiv, timpul corespunzător* (§ 217) :

Il est entré sans que les invités le *(voir)*. Il ne s'est pas conduit de telle manière qu'on *(pouvoir)* le renvoyer. Il n'est pas si égoïste qu'il ne nous *(venir)* en aide. Il pleut trop qu'on *(pouvoir)* faire les semailles. Tu irais trop vite pour que je te *(suivre)*. Son père était trop vieux pour qu'on *(pouvoir)* encore compter sur lui. Il suffit que cet homme paraisse pour que *(se répandre)* autour de lui un peu de son élan vital. La nuit vint sans que je me *(être)* ennuyé un seul instant. Je ne peux le rencontrer dans un couloir sans qu'il me *(toiser)* insolemment. Cette fillette est encore trop petite pour qu'on lui *(permettre)* d'entrer seule dans la mer. Sont-ils tellement fâchés qu'ils ne *(vouloir)* plus venir? Est-il tellement préoccupé de ses affaires qu'il ne *(savoir)* penser à autre chose?

185. *Explicați folosirea infinitivului în propozițiile subordonate care exprimă consecința* (§ 218) :

L'orateur parlait clairement de manière à se faire entendre. Elle travaillait avec attention de façon à ne casser rien. Il a fourni un gros effort au point de tomber malade. Cette usine est assez grande pour occuper un grand personnel. Il est assez vigoureux pour parcourir cette distance en une heure.

Il s'est couché trop tard pour pouvoir se lever de bon matin. Vous êtes trop lâche pour avoir le courage de lui dire la vérité. Il n'est pas parti assez vite pour gagner cette course.

186. *Citiți propozițiile următoare și indicați mijloacele de exprimare a scopului* (§ 219) :

Il travaille pour ses enfants. Il n'a jamais rien fait contre ses amis. C'est une réunion au sommet en vue d'une paix durable. Tout le monde se réunit pour le cortège. Il n'a jamais cesser de travailler dans l'espoir de réussir. Nous étudions non pas pour l'école, mais pour la vie. Je travaille avec vous pour vous aider. Il lit régulièrement les journaux pour savoir tout ce qui se passe dans le monde. Partons vite afin que nous ne manquions pas le spectacle. Viens que je te montre des photos. Je voulais lui envoyer un télégramme pour qu'il vînt vite.

187. *Puneți verbele dintre paranteze la subjonctiv, timpul corespunzător* (§ 220) :

Il parle fort afin que tout le monde l'*(entendre)*. Elle faisait manger sa fillette pour qu'elle ne *(s'affaiblir)* pas. Il fait poser des verrous, de crainte qu'on ne le *(voler)*. Fermez les fenêtres de crainte que le courant d'air ne *(venir)* à briser le carreau. Allez chercher un porteur qui *(aller)* prendre mes bagages à la voiture. Les instructions les plus sévères avaient été données au personnel pour qu'aucune information relative à son état ne *(être)* communiquée à quiconque. Je fis des vœux pour que son sommeil *(durer)* jusqu'au terme de notre course. Je me tais pour que vous *(parler)*. Donnez-moi votre chapeau pour que je vous en *(débarrasser)*. Mettez-vous là près de la fenêtre, que je vous *(voir)* bien. On leur donne une bonne éducation pour qu'ils *(pouvoir)* être plus tard utiles à la société. Je veux lui tenir compagnie afin qu'il ne *(être)* pas seul. Il est entré doucement de peur que sa mère ne l'*(entendre)*. Elle marchait sur la pointe des pieds afin qu'elle ne nous *(déranger)* pas.

188. *Puneți verbele din subordonate la infinitiv, diateza pasivă;* pour que, *în această situație, se reduce la* pour (§ 86 și § 220) :

Il apporte des preuves pour qu'on le croie. Ils portent tous des maillots jaunes pour qu'on les reconnaisse sans peine. Il chante fort pour qu'on l'entende de loin. Elle rit bruyamment afin qu'on la remarque. Cet acteur parle clairement afin que les spectateurs le comprennent. Il se cache dans le jardin pour que son père ne le voie pas.

189. *Transformați frazele următoare înlocuind locuțiunile* pour que, afin que *cu locuțiunile* de crainte de, de peur de *urmate de verb la infinitiv pasiv* (§ 86 și § 220) :

Il part vite pour qu'on ne le voie pas. Ils se dépêchent pour qu'on ne les surprenne pas. Elle parle à voix basse pour qu'on ne l'entende pas. Elles ont toutes des masques afin qu'on ne les reconnaisse pas. Il se cache pour qu'on ne l'aperçoive pas. Il n'a pas ouvert de peur qu'on ne le dérange.

190. *Citiți frazele următoare și observați că* pour que *se poate restrînge la* que *înaintea celei de-a doua propoziții de scop (A se vedea și* § 220) :

Je sors pour que tu sois seul et que tu puisses travailler. Le professeur donne des explications afin que l'élève le suive et qu'il se corrige. Je lui donne

ce livre pour qu'il le lise et qu'il le prenne comme modèle de composition. Je vous ferai aider pour que tout soit prêt à l'heure fixée et que vous ayez moins de fatigue. Nous lui écrivons de crainte qu'il ne parte et qu'il n'ait plus de soucis. Tu cherches cet ami afin qu'il t'écoute et qu'il t'aide.

191. *Indicaţi mijloacele de exprimare a condiţiei în propoziţiile şi frazele următoare* (§ 221) :

Sans votre appui, il n'aurait pas réussi. Nous partons demain à six heures, à moins d'un contrordre. Demain je serai chez vous à condition de ne pas manquer le train. On ouvre ces écluses seulement en cas d'inondation. Faites cela et je ne vous adresserai jamais la parole. En cas de pluie, la fête sera remise à une date ultérieure. Selon que vous serez de son avis ou non, il vous estimera ou vous méprisera. Au cas où il accepterait, avertissez-moi. À voir ce film, on croirait tous les hommes des scélérats. Il doit tout ignorer de la nouvelle, à moins que vous n'ayez eu l'impudence de la lui apprendre. Je le ferais encore si j'avais à le faire. S'il n'avait pas couru si vite, il ne serait pas tombé.

192. *Citiţi următoarele fraze şi explicaţi folosirea prezentului în propoziţia principală* (§ 223) :

Si vous admettez mon opinion, vous avez raison. Si vous continuez à bien travailler, vous avez des chances de réussir. S'il est parti, revenez me voir. S'il vient, dites-lui de m'attendre. Si tu as quelque ennui, tu peux me le confier. Si tu acceptes, téléphone-moi. S'il fait beau ce soir, je sors. Si tu as fait cela, tu es coupable. S'il est malade, il fait venir le médecin.

193. *Puneţi verbele redate în cursive la condiţional prezent, iar cele din subordonata condiţională la timpul corespunzător* (§ 223) :

S'il n'a aucun incident de route, il *arrivera* dans deux heures. Si vous avez de l'argent vous *achèterez* une voiture et vous *ferez* de beaux voyages. Il *sera* heureux si vous acceptez son invitation. S'il ne sait pas conduire, il ne pourra pas prendre la voiture de son père. Si le musée est fermé, ces touristes ne *pourront* pas le visiter. Si vous criez trop fort, vous *gênerez* vos voisins. S'il vient, nous le *garderons* à dîner. Si je l'apprends, je te le *dirai*. Si nous venons en voiture, nous *arriverons* peut-être à l'heure.

194. *Puneţi verbele dintre paranteze la timpul corespunzător* (§ 223, 224) :

Si le temps le *(permettre)*, je vous accompagnerais. Si j'*(avoir)* la voiture, vous viendriez avec moi. Si l'on m'*(aider)*, je finirais le travail ce soir. Si l'on *(pouvoir)* avoir un peu de patience, on éviterait bien des ennuis. Si je le *(pouvoir)*, j'empêcherais cela. S'il (oser) il prierait son frère de lui consentir un prêt. Si nous *(parvenir)* à vendre cette auto, nous aurions assez d'argent pour faire un voyage en Italie. Si j'*(être)* libre, je viendrais vous voir cet après-midi. Si je le *(savoir)*, je vous le dirais. Si l'on*(avoir)* le temps, on irait au cinéma. Si je *(connaître)* son adresse, je lui écrirais. Si nous *(habiter)* cette petite maison, nous serions contents. Si tu *(être)* plus patient, tu réussirais mieux. S'il *(venir)* demain, je lui parlerais.

195. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător* (§ 223, 224) :

Si tu *(travailler)* mieux, tu aurais eu un meilleur résultat. S'il *(pouvoir)*, il serait revenu. Si je *(connaître)* son adresse, je lui aurais écrit. Si vous *(ralentir)*, vous auriez évité cette collision. Si j'*(avoir)* la voiture vous seriez venu avec moi. S'il *(suivre)* tes conseils, il ne se serait pas trompé de route. Si je vous *(voir)*, je vous aurais prévenu. Si nous *(partir)* plus tard, nous aurions manqué le train. S'il *(réussir)* dans son affaire, il aurait pris un commerce plus important. Si j'*(savoir)* qu'il était à Paris, je serais allé le voir. Elle ne serait pas partie si elle *(se douter)* des conséquences de son départ. Je lui aurais prêté ces livres s'il me les *(demander)*. Si tu le *(rencontrer)*, tu aurais eu de la peine à le reconnaître. Si elle *(être)* seule, elle se serait ennuyée. Il n'aurait pas douté du succès, si je lui *(faire)* confiance.

196. *Înlocuiți subjonctivul mai mult ca perfect al verbelor tipărite în cursive (forme întîlnite uneori în limba scrisă) prin mai mult ca perfectul indicativului sau, după caz, prin condiționalul trecut; aplicați regula lui* si *condițional* (§ 223 — 224) :

S'il *eût crié*, je l'*eusse entendu*. S'il en *eût eu* la possibilité, il *eût* beaucoup *voyagé*. Si je vous *eusse vu*, je vous *eusse prévenu*. S'il *se fût opposé* à ce moment-là, tout ce qui s'est passé par la suite n'aurait pas eu lieu. S'il *eût attendu*, il aurait rencontré son ami. Si elle avait pu voir la tête du gamin, elle *eût compris* qu'il se moquait d'elle. S'il en *eût été* autrement, son ami *ne fût pas allé* plus loin. S'il *eût su*, il *eût agi* autrement. Si cet homme n'avait pas agi honnêtement, il *eût été exposé* aux attaques de ses adversaires.

197. *Înlocuiți conjuncția* si *din a doua condițională prin* que + *subjonctiv* (§ 226) :

Si tu viens trop tôt et *si* je ne suis pas là, attends-moi, je ne saurais tarder. S'il fait beau et *si* je suis libre, nous irons à la campagne. Si le temps le permet et *si* ma voiture est réparée, nous partirons en voyage. S'il vient et *si* je ne suis pas là, dites-lui de m'attendre. S'il ne pleuvait pas et *si* elle était libre, elle viendrait avec nous. Si elle se coiffait autrement et *si* elle mettait une belle robe, elle serait même jolie. S'il avait été persévérant et s'il avait eu du courage, il aurait réussi à coup sûr. Si nous avions travaillé davantage et *si* les circonstances nous avaient favorisés, nous aurions mieux réussi.

198. *Explicați folosirea timpurilor în frazele următoare* (§ 224) :

Si tu avais mieux travaillé, tu aurais un meilleur résultat. Si nous étions partis plus tard, nous manquions le train. Si je n'étais pas sorti hier, je ne serais pas malade aujourd'hui. Il nous prêterait de l'argent s'il en avait touché. Elle serait avec nous maintenant si elle avait fini ses cours. Il serait calme à présent, s'il avait préparé ses examens. Si nous avions reçu à temps son télégramme, nous serions à l'aéroport maintenant pour lui souhaiter la bienvenue. Si j'avais obtenu son accord, je saurais comment agir à présent.

199. *Citiți frazele următoare și remarcați că subordonatele introduse prin conjuncția* si *nu sînt condiționale; precizați felul acestor subordonate* (§ 227) :

S'il faisait beau, nous sortions et nous nous promenions dans la forêt. Je veux savoir si vous partirez demain. S'il est de bonne humeur, il plaisante et il rie avec nous. Si elle a des chagrins, elle se met à jouer du piano. Il

vous demande si votre ami agit comme vous. Elle veut savoir si son amie agira comme elle. Si l'enfant pleure c'est qu'il a faim. Si je te demande de l'argent c'est que j'en ai besoin. Si ce garçon court c'est qu'il est en retard. Si cet homme criait c'est qu'il était en danger. Je ne sais pas s'il viendra ce soir. Je voudrais savoir si c'est un brave homme et comment il se nomme. Si mes dépenses restent les mêmes, mes ressources diminuent. Si je ne vous ai pas salué, c'est que je ne vous ai pas vu. C'est un miracle si nous sommes réchappés de cette catastrophe. Pardonnez-moi si je ne vous ai pas encore répondu. Si seulement vous étiez venu plus tôt! Si ce n'était la crainte de vous déplaire, je vous parlerais librement.

200. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător; remarcați că subordonatele condiționale nu sînt introduse prin conjuncția* si **(§ 228):**

Ce tissu est gris ou marron selon qu'on le *(regarder)* de face ou de côté. À moins qu'il n'y *(avoir)* une surprise, ton frère doit gagner la course. Partez avant la fin, au cas où la réunion *(se prolonger)* trop. Établis ton itinéraire selon que tu *(disposer)* d'une ou de deux semaines. Elle souriait toujours, soit qu'on la *(féliciter)*, soit qu'on la *(complimenter)*. Maman m'a permis de revenir seule, à la condition que je *(rentrer)* de bonne heure. Pourvu qu'elle *(avoir)* assez d'argent pour se payer ses œufs, ses légumes, ses fruits, elle s'estimait satisfaite. En admettant qu'il *(être)* là, vous le verrez dans le couloir, entre deux portes. Au cas où elle *(altérer)* la vérité, elle l'avait fait avec adresse. Pourvu que le temps le *(permettre)*, on dressait la table en plein air pour déjeuner sur l'herbe. En admettant que l'hiver *(se passer)* bien, tout sera à recommencer l'été suivant. À supposer que la porte *(être fermé)*, tu iras chercher la clé chez la voisine. Au cas où tu *(changer)* d'avis, informe-moi sans retard. Pour peu que vous *(insister)*, il vous dira toute la vérité. Je vous prêterai des livres à condition que vous me les *(rendre)* en parfait état. Vous serez en retard à moins que vous ne *(prendre)* un taxi. À supposer qu'il ne *(être)* pas malade, serait-il venu?

201. *Citiți următoarele fraze și explicați sistemul condițional fără subordonare formală* **(§ 220):**

On lui demande quelque chose, il fait semblant de ne pas entendre. Tu recules, il avance. Vous lui dites la vérité et il se fâche. Vous leur parlez et ils se taisent. Levez-vous le ton, elle s'en va. Parle-t-elle, tous se taisent. Le chemin est-il barré, nous faisons un détour. Voulez-vous réussir, soyez énergique. Dis toujours la vérité et tu seras récompensé. Pars et ta place sera tout de suite reprise. Invitez-les et vous aurez des ennuis. N'était ses yeux trop petits, elle serait jolie. N'eût été ses yeux trop petits, elle serait jolie. N'eût été ses rhumatismes, il aurait passé pour un homme robuste. Paul eût-il travaillé davantage, il aurait mieux réussi. La région eût-elle été moins belle, les touristes ne l'auraient pas recherchée.

202. *Indicați mijloacele prin care este exprimată ideea de concesie* **(§ 231):**

Ils se sont fiancés malgré l'opposition de leurs parents. Il a agi en dépit de tes conseils. Ils ont refusé de partir au mépris des ordres reçus. Elle y a consenti à contre cœur. J'y ai été mêlé sans le vouloir. Tout en étant polite, elle manifeste sa volonté. Pour avoir été invité, il n'est pas forcément notre ami. Il a beau être riche, il n'est pas heureux. Il a beau crier, personne ne

l'entend. Bien qu'il fît encore jour, il avait fermé les volets. Quoique le temps se maintienne, on ne commencera pas la cueillette aujourd'hui. Quoi qu'il arrive nous partirons ensemble mercredi.

203. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 232, 233) :

Bien qu'il *(pleuvoir)*, nous allons nous promener. Quoique mon grand-père (être) vieux, il ne porte pas de lunettes. Bien que vous *(être)* généreux, vous ne pouvez pas comprendre sa prodigalité. Quoique sa voiture *(être)* en rôdage, il ne la ménage pas. Bien qu'elle *(suivre)* les prescriptions de son médecin, son mal va empirant. Ces Champs-Elysées sont toujours beaux, malgré que tant de voitures s'y *(jeter)* comme des folles. Encore qu'il *(être)* petit, il joue du piano aussi bien que son frère aîné. Quoique le spectacle *(être)* réussi, elle s'ennuie. Bien qu'elle *(être)* malade, elle n'en paraît rien. Quoique tu *(vivre)* chez eux, tu les connais mal. Le chien sent sa présence encore qu'il ne le *(voir)* pas. Il n'a que quarante ans, bien qu'il *(paraître)* sexagénaire.

204. *Puneți verbele dintre paranteze la timpul corespunzător al subjonctivului pentru a exprima un raport de anterioritate* (§ 232, 233) :

Bien qu'il *(travailler)* beaucoup, il n'a pas envie de dormir. Quoiqu'elle *(être invitée)*, elle ne viendra pas. Bien qu'il *(perdre)* tout, il ne veut pas renoncer au jeu. Bien que tu *(vivre)* chez eux, tu ne les connais pas. Quoiqu'elle *(suivre)* les prescriptions du médecin, son état s'aggrave. Bien qu'il *(nager)* longtemps, il ne s'éloigne guère de la plage. Quoiqu'elle *(être)* malade, elle n'en paraît rien. Bien que son travail *(être apprécié)*, il n'est pas content. Quoique les vacances s'y *(prolonger)* un peu, la neige chasse déjà les estivants attardés en montagnes. Bien que le chauffage central *(fonctionner)* normalement, nous avons froid, car la température est très basse. Quoique le film *(être)* bon, la soirée ne lui paraît pas agréable.

205. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 232, 233) :

Quoique Julie *(vivre)* à Paris depuis son mariage, elle n'avait jamais perdu ses habitudes provinciales. Bien loin que la plaie *(se cicatriser)*, il la sentait s'ulcérer encore dans l'isolement. Il avait participé, quoiqu'il *(s'en défendre)*, à la colère de la famille. Quoique la blessure *(être)* anodine, il appela le médecin. Aucune lettre ne lui était parvenue bien qu'il *(écrire)* chaque semaine à sa famille. À Bucarest, bien qu'il *(être)* sans famille, il ne trouvait que des visages d'amis. Encore qu'elle *(être)* petite, elle jouait du piano mieux que sa mère. La soirée ne lui paraissait guère agréable, quoique le spectacle *(être)* réussi. La récolte des fruits n'a pas été abondante bien qu'il *(pleuvoir)*. Quoique le voyage *(être)* pénible, nous avons déjà oublié ses misères.

206. *Aplicați frazelor din exercițiul precedent regula concordanței folosită în limba vorbită* (§ 232, 233).

207. *Transformați frazele următoare, exprimînd ideea de concesie cu ajutorul adverbelor* pourtant, cependant, toutefois, mais, *urmate de indicativ* (§ 233) :

Quoiqu'ils soient malades, ils ne sont pas tristes. Quoique ce cinéma soit près de moi, je n'y suis jamais allé. Quoique j'aie mis le manteau, j'ai pris froid. Quoique vous disiez que ces livres sont rares, j'en vois dans toutes les libraries.

Quoique tu aies fait réparer ta voiture, elle est encore en panne. L'air brûlait quoiqu'on fût au déclin de la saison. On ne vous entendra pas, quoiqu'on vous estime. Il m'avait rendu un grand service, bien qu'il ne l'ait pas voulu. Bien que sa voiture fût en rodage, il ne le ménageait pas. Quoiqu'elle soit vraie, cette histoire semble invraisemblable.

208. *Exprimaţi ideea de concesie înlocuind* quoique *şi* bien que *cu expresia* avoir beau *urmată de infinitiv* (§ 233):

Bien qu'il coure très vite, il ne sera jamais le premier. Quoiqu'il fasse le jeune, il garde un air de vieillesse. Quoiqu'il soit savant, il ne peut pas tout savoir. Bien qu'il soit rusé, il peut échouer. Quoiqu'il soit riche, il n'est pas heureux. Quoiqu'elle s'efforce d'être polie, personne n'est dupe. Bien que je sois complaisant envers toi, tu cherches à me nuire.

209. *Restrîngeţi subordonata concesivă prin eliminarea verbului* être (§ 233):

Quoiqu'il soit petit, il est assez vigoureux. Il était très gai, quoiqu'il fût malade. Quoiqu'elle ait été tout à fait guérie, elle ne quitte pas le lit. Il fera ce travail, quoiqu'il soit très occupé. Quoiqu'il soit si aimable d'habitude, ce soir il est nerveux. Ses moustaches étaient assez courtes, bien qu'elles ne fussent jamais coupées. Quoiqu'il soit triste, il ne peut s'empêcher de sourire. Quoiqu'il fût affaibli, il faisait chaque jour un bout de promenade. Bien qu'ils fussent puissants, on ne les craignait pas.

210. *Puneţi verbele dintre paranteze la modul şi timpul corespunzător* (§ 234):

Même s'il m'*(accompagner)*, je n'irais pas ce soir au théâtre. Même si vous *(se contenter)* d'une petite chambre, je ne pourrais pas vous en donner une. Même si tu *(promettre)* de les lui rendre demain, il ne te les prêterait pas. Même si tu *(craindre)* le froid, tu devrais aller te promener. Même s'il *(insister)* vous ne le laisseriez pas entrer. Vous devriez patienter, même si votre désir *(être)* grand de rejoindre vos amis. Même si vous lui *(proposer)* un voyage gratuit, il ne sortirait pas de son village. Même si tous ses amis lui *(donner)* tort, il n'aurait pas renoncé à son projet. Même si vous lui *(offrir)* un palais, il n'aurait pas quitté sa petite maison qu'il avait bâtie de ses mains. Même s'il n'*(avoir)* pas d'argent, il n'accepterait pas d'en recevoir.

211. *Inlocuiţi în frazele următoare locuţiunea* même si *prin* quand, quand même *sau* quand bien même *urmate de condiţional* (§ 234):

Nous finirons toujours par nous tirer d'affaire même s'il nous fallait emprunter. Même si vous lui offriez un voyage, il refuserait de quitter sa province. Un homme serait fatigué par cet effort même s'il était vigoureux. Même si on lui donnait un gros pain, il le mangerait. Même si vous alliez au bout du monde, vous ne sauriez trouver plus beau pays. Même si vous le rencontriez, vous ne le reconnaîtriez pas. Même s'il le pouvait, il ne le ferait pas parce qu'il est méchant. Même s'il avait de l'argent, il ne vous en prêterait pas parce qu'il est avare. Même s'il se sentait malade, il viendrait. Même si j'avais tâché de concilier mes intérêts avec le bonheur de mon enfant, quel mal y verriez-vous? Même s'il avait protesté cela n'aurait servi à rien.

212. *Exprimați ideea de concesie ipotetică prin propoziții juxtapuse; eliminați conjuncția* **si** *și aplicați inversiunea subiectului în subordonată* (§ **234**) :

Même si j'étais moins fort, je pourrais porter cette valise. Même si je devais recommencer cette aventure, je n'hésiterais pas à le faire. Même s'il avait le temps, il ne nous accompagnerait pas. Même s'il se couchait tard, il se lèverait tôt le matin. Même si elle le comprenait, elle lui donnerait tort. Même s'il avait été moins occupé, il n'aurait pas accepté de venir. Même si elle s'était sentie bien, elle serait partie. Même s'il ne l'avait aperçu qu'une fois, il l'aurait reconnu. Même si ma vie était en jeu, je n'hésiterais pas.

213. *Exprimați ideea de concesie ipotetică în frazele următoare prin propoziții juxtapuse; aplicați inversiunea subiectului și puneți verbul la subjonctiv, timpul corespunzător* (§ **234**) :

Même si je devais refaire ce travail, je n'hésiterais pas. Même si elle s'était sentie mal, elle serait venue. Quel avare! même s'il mourait de faim, il hésiterait à dîner au restaurant. Même s'il était malheureux, il he vous en dirait rien. Même s'il était moins occupé, il ne serait pas venu. Même si je devais risquer ma vie, je ne reculerais pas. Même si tu étais son ami, tu n'aurais pas le droit de lui parler ainsi.

214. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ **235**) :

Si triste qu'il *(être)*, il ne pouvait s'empêcher de sourire. Si malades que nous *(être)*, nous ne refuserons pas leur invitation. Si affaibli qu'il *(être)* il faisait chaque jour sa promenade habituelle. Si puissants qu'ils *(être)*, on ne les craignait pas. Si difficile que *(être)* l'entreprise, il faut la mener à bonne fin. Si utiles que *(être)* vos conseils, je ne pouvais pas les suivre. Quelque étrange qu'il *(être)*, je l'estime beaucoup. Quelque malade qu'elle *(être)*, elle faisait preuve d'énergie. Si fatigant que *(être)* ce voyage, je n'y aurais pas renoncé. Quelque riches qu'ils *(être)*, ils n'étaient pas généreux.

215. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ **235**) :

Pour peu que vous le *(vouloir)*, vous réussirez. Pour peu qu'il *(faire)* attention, il aurait évité l'accident. Pour si longue que (être) l'entreprise, il faut la mener à bonne fin. Pour petite qu'elle *(être)*, elle est précieuse. Les réserves pour judicieuses qu'elles *(être)*, tiennent peu de place. Pour patient qu'on *(être)* le temps semble long quand on attend.

216. *Puneți verbele dintre paranteze la subjonctiv sau la indicativ, timpul corespunzător* (§ **235**) :

Tout habile que vous *(être)*, vous ne pourrez pas changer le cours des événements. Tout riche qu'il *(être)*, il refusera de vous aider. Toute difficile que (être) la pente de cette colline, nous la monterions. Toute timide qu'elle *(être)*, elle osait protester. Toute petite qu'elle *(être)*, elle était capable de résoudre des problèmes difficiles. Tout moribond qu'il *(être)*, il était encore assez vivant pour défendre ses intérêts. Tout petit qu'il *(être)*, le pupitre encombrait le salon. Tout près qu'elle *(rester)* de l'enfance, elle ne savait pas parler aux enfants. Cette histoire est vraie en tous points, tout invraisemblable qu'elle *(paraître)*. Tout beau qu'il *(être)*, l'automne raccourcit les jours et rappelle au travail. Tout inattendue que *(être)* cette nouvelle, elle était malheureusement exacte. Tout étonnant que cela *(paraître)*, je ne m'aperçus de rien.

217. *Exprimați frazele următoare folosind verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 236) :

Qui que tu *(être)*, ne te fais pas attendre longtemps. Qui que vous *(être)*, attendez votre tour. Je ne le dirai à qui que ce *(être)*. Quoi que vous *(avoir)* à subir de moi, vous avez pris une revanche terrible. Il réussira quoi que vous *(dire)*. Quoi qu'il *(arriver)*, je l'attendrai toujours. Quoi que vous *(soutenir)*, il vous contredira. Quoi que vous *(pouvoir)* dire, il n'est pas possible de faire cela. Quoi que vous *(raconter)* sur cette ville, je vous crois parce que je ne l'ai pas visitée. Quelle que *(être)* l'épreuve, il était toujours le premier. Quelles que *(être)* vos raisons, votre attitude m'a chagriné. Quelle que *(être)* sa peine, il la dissimula de peur d'être ridicule. Quels que *(être)* son courage et sa force, il ne réussira pas. Quel que *(être)* le moment où vous veniez, le temps vous favorise.

218. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 236) :

Quelques efforts qu'il *(faire)*, il ne réussira pas. Quelques excuses qu'il *(alléguer)*, il a tort. Quelques objections qu'ils *(avoir)*, ils finiront par se rallier à notre idée. Quelques mérites littéraires qu'il *(avoir)*, il entrera difficilement à l'Académie Française. Quelques obstacles que vous *(rencontrer)*, vous ne devez pas vous décourager. Ne vous découragez pas, quelques désillusions que vous *(avoir)*. Vous refuserez l'argent d'où qu'il *(venir)*. Quelques belles promesses qu'il *(faire)*, il ne s'améliore guère.

219. *Exprimați frazele următoare folosind verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 237) :

Soit qu'il *(lire)* la lettre, soit qu'il ne la *(lire)* pas, cela ne change rien à la situation. Soit que vous *(partir)*, soit que vous *(rester)*, cela m'est égal. Soit qu'il *(venter)*, soit qu'il *(neiger)*, il s'en ira. Soit qu'il m'*(écrire)*, soit qu'il ne m'*(écrire)* pas, cela me laisse indifférent. Soit qu'elle *(rire)*, soit qu'elle *(pleurer)*, elle est toujours charmante. Soit qu'il *(comprendre)*, soit qu'il ne *(comprendre)* pas, il ne dit jamais rien.

220. *Puneți verbele dintre paranteze la modul și la timpul corespunzător* (§ 237) :

Qu'on le *(vouloir)* ou qu'on ne le *(vouloir)* pas, on doit observer la loi. Qu'il *(pleuvoir)* ou qu'il ne *(pleuvoir)* pas, c'est tout un. Qu'il *(se sentir)* bien ou qu'il *(se sentir)* mal, il viendra. Qu'il *(s'agir)* de moi ou qu'il ne *(s'agir)* pas de moi, c'est la même chose. Qu'on le *(croire)* ou qu'on ne le *(croire)* pas, c'est le cadet de mes soucis. Qu'il le *(vouloir)* ou qu'il ne le *(vouloir)* pas, je partirai quand même. Que je *(se coucher)* tôt ou que je *(se coucher)* tard, je me lève toujours à la même heure. Qu'il *(être)* d'accord ou qu'il ne *(être)* pas d'accord, je ferai ce qui me plaît.

221. *Exprimați frazele exercițiului precedent înlocuind propoziția negativă prin* non (§ 237).

222. *Indicați raportul și cei doi termeni ai comparației* (§ 239, 240) :

Il est aussi sympathique que vous. Tu es aussi élégant que ton frère. Ma chambre est aussi grande que la vôtre. Ils sont presque aussi grands l'un que l'autre. C'est aussi beau qu'un bas-relief antique. Elle se sentit aussi alerte qu'à

l'aube. Il se trompe aussi souvent que toi. Pierre est aussi actif que son cousin. Il n'était pas aussi généreux que son père. Elle est aussi faible que sa sœur.

223. *Transformați propozițiile exercițiului precedent punînd verbele:* a) *la forma negativă;* b) *la forma interogativă* (§ 240).

224. *Citiți următoarele propoziții și indicați mijlocul de exprimare al raportului de egalitate* (§ 240):

J'aime autant la géographie que l'histoire. J'aime autant les enfants que les pauvres vieux. Il travaille autant que son père. Les parents se sont amusés autant que les enfants. Cette fillette dort autant que son frère. Quoique petit, il mange autant que nous. Ce garçon travaille autant qu'une grande personne. Elle a souffert autant que sa mère. Je suis autant que vous. Généreux, il l'est autant que vous, assurément.

225. *Transformați propozițiile următoare punînd la începutul propoziției cuvîntul care exprimă însușirea și face obiectul comparației; înlocuiți* aussi *prin* autant (§ 240):

Il est aussi généreux que vous. Je suis aussi content que mon ami. Ce garçon est aussi gentil que sa sœur. Il est aussi appliqué que sa sœur. Hélène est aussi bavarde que sa mère. Elles sont aussi élégantes que ces demoiselles. Elle est aussi sympathique que sa cousine.

226. *Citiți următoarele propoziții și remarcați exprimarea raportului de egalitate cu ajutorul lui* autant... que *precedat de verb* (§ 240):

Il a autant de défauts que son frère. Elle gagne autant d'argent que son père. Marie a reçu autant de cadeaux que sa sœur. Il se lève avec autant d'angoisse qu'un condamné à mort. Elle a autant de sensibilité que d'imagination. Il y a autant d'eau que de vin dans ce vase. Il avait acheté autant de journaux que de revues. Elle a envoyé autant de lettres que toi. Il a commis autant d'erreurs que vous. Il a autant de finesse que toi.

227. *Exprimați propozițiile următoare punînd verbele la forma negativă și, apoi, la forma interogativă* (§ 240):

Je mange autant que vous. Il travaille autant que son père. Elle a parlé autant que son amie. Cette fillette dort autant que son petit frère. Je vous aime autant que vos camarades. Heureux, il l'est autant que vous. Ils dépensent autant que leurs amis. La musique l'intéresse autant que la danse. J'aime le printemps autant que l'automne.

228. *Citiți următoarele propoziții și indicați mijloacele de exprimare a raportului de egalitate* (§ 240):

Les bonnes nouvelles, comme les mauvaises, se savent vite. Un discours tel que le vôtre mérite des éloges. La photographie était de même format que celle de Paul. Sa patience ainsi que sa modestie étaient connues de tous. Tous, à l'exemple de mon ami, ont l'air de conspirer contre moi. Dans la baie, calme comme un lac, l'hydroglisseur évoluait. Il est tel que son frère. Il a fait la même chose que moi. Il couvait les protégés, telle une poule ses petits. Cette maison est

grande telle un palais. Ses lettres, telles les premières fleurs, m'ont mis de la joie au cœur. Bien des régions de notre pays, tel que le Delta, attirent de nombreux touristes. Tu marches lentement ainsi qu'une tortue.

229. *Citiți următoarele propoziții și indicați cei doi termeni ai comparației* (§ 241):

Ce jeune homme est aussi modeste qu'habile. Cet appareil est aussi simple que pratique. Son appartement est aussi confortable que beau. Cette voiture est aussi élégante que robuste. Le comportement de cet homme est aussi bizarre qu'arrogant. Pour certaines gens les illusions semblent aussi nécessaires que la respiration. Son frère est aussi courageux que fort. Il écrit aussi vite que correctement.

230. *Înlocuiți în propozițiile exercițiului precedent* aussi ... que *prin* autant que, *plasat între cei doi termeni ai comparației* (§ 241).

231. *Citiți următoarele propoziții și indicați raportul și termenii comparației* (§ 242):

Ce jeune homme est plus travailleur qu'intelligent. Ce genre de spectacle est plus instructif qu'amusant. Cette vieille voiture est plus robuste que rapide. Le chien est plus fidèle que le chat. Elle court plus vite que toi. Sa maison est plus confortable que belle. Cet étudiant est moins appliqué que son ami. Vous paraissez plus jeune que moi. Aujourd'hui elle est moins belle qu'hier soir. Le voyage par le train est moins agréable que le voyage en voiture. Ce fruit est moins savoureux que nourrissant. Cet enfant est plus poli et moins tapageur que son frère.

232. *Citiți următoarele propoziții și indicați raportul și termenii comparației* (§ 242):

Nos invités boivent plus de vin que de bière. Mon grand-père mange plus de légumes que de viande. Nos amis boivent plus de café que de thé. Elle a montré moins de force que de courage. Ils ont planté moins de légumes que de fleurs. Elle a mis moins de vin que d'eau. C'est le spectacle le plus réussi de toute l'année. On vous a montré la robe la plus élégante. Ce village est le plus pittoresque de toute la région. Les plus pauvres ne sont pas toujours les moins cultivés ni les moins courageux. C'est la région la moins recherchée par les touristes. Des petites filles suivaient entraînant ou portant les plus jeunes et les moins alertes de la bande. Ce sont les plus belles vacances. Elle a remporté son plus grand succès. Le plus de visiteurs se dirigent vers la grande salle. Le moins de visiteurs écoutaient les explications du guide.

233. *Citiți următoarele fraze și precizați: a) cel de-al doilea termen al comparației; b) raportul dintre cei doi termeni* (§ 243):

La conversation fut aussi animée que le permettait l'étiquette. Il était plus sûr de cela que je ne le suis. Elle était moins indépendante qu'elle ne laissait paraître. Dans l'adversité cet homme se montre moins courageux qu'on n'aurait pu penser. Ce mobilier n'est pas aussi vermoulu que vous le croyez. Il court plus qu'il ne marche. Le compteur marquait moins de kilomètres que la voiture n'en avait parcouru. Pierre travaille mieux à la maison qu'il ne travaille à l'école. C'était moins grave qu'on n'aurait pu le craindre. Elle aimait mieux quitter la ferme que de continuer à garder cette chèvre. Je n'ai pas le temps de lire autant que je le voudrais. Cette gravure me semble d'autant plus laide qu'elle me rap-

pelle un mauvais souvenir. Autant ce premier résultat avait été difficile à obtenir, autant les progrès sitôt après furent rapides. Tant vaut le maître, tant vaut le disciple. Les terres ne rapportent pas tant d'argent qu'on l'avait pensé. La vie n'est jamais romanesque autant qu'on l'imagine.

234. *Puneți verbele dintre paranteze la modul subjonctiv, timpul corespunzător* **(§ 114 — 115):**

C'est le plus beau spectacle que je *(voir)* cette année. Je lui ai offert le livre le plus original qui *(paraître)* cette année. C'est l'homme le plus honnête que j'*(avoir)* rencontré. Ce savant est le premier qui *(étudier)* ce phénomène chimique. Notre ami est le premier touriste qui *(entrer)* dans cette grotte. Votre tante a été la dernière femme qui *(réussir)* à se sauver. C'est l'unique homme qui *(mériter)* quelque pitié. C'est le suprême effort que sa mère *(faire)* pour lui.

235. *Citiți următoarele fraze și precizați calitățile, obiectele sau acțiunile prezentate în opoziție; remarcați procedeele de exprimare a opoziției în cadrul raportului de egalitate* **(§ 243):**

Elle était aussi douce que sa sœur était rancunière. La solitude lui était aussi pénible que la société lui était chère. Vous êtes aussi bavarde que votre ami est taciturne. Elles sont aussi modestes que leur frère est infatué. Il est aussi généreux que son oncle est avare. Il est aussi désagréable avec nous qu'il est charmant avec les autres. La géographie était aussi intéressante pour lui que l'histoire était ennuyeuse.

236. *Transformați frazele exercițiului anterior introducînd în locul lui* aussi ... que *adverbul* autant que, *după primul adjectiv* **(§ 243).**

237. *Transformați fiecare din frazele exercițiului nr. 235 în două propoziții juxtapuse, fiecare fiind introdusă prin adverbul* autant; *remarcați accentuarea ideii de egalitate* **(§ 243).**

238. *Exprimați opoziția în următoarele fraze prin propoziții juxtapuse introduse, fiecare, prin* autant **(§ 243):**

Vous gagnez autant que vous dépensez. Il boit autant qu'il mange. Elle se repose autant qu'elle travaille. Je hais ces gens autant que je les aime. Il déteste la solitude autant qu'il aime la société des hommes.

239. *Citiți frazele următoare și remarcați procedeul de exprimare a identității* **(§ 244):**

Je les vois aujourd'hui tels qu'ils étaient alors. Il a décrit cette histoire d'amour telle qu'il l'a vécue. Il est aujourd'hui tel que vous le connaissez. Cette ville est telle que je l'avais imaginée. Je vous transmet la nouvelle telle que je l'ai entendue. Les faits sont tels que je vous les ai racontés.

240. *Exprimați fiecare frază din exercițiul precedent prin două propoziții juxtapuse, fiecare introdusă prin* tel **(§ 244).**

241. *Indicați procedeele folosite pentru exprimarea comparației în următoarele propoziții* **(§ 245):**

La petite dansait comme aurait fait une ballerine de l'Opéra. Mon grand-père avait une vieille voiture comme on n'en voyait plus. C'était une histoire drôle comme nous n'en avions jamais entendue. Il lui donne des conseils comme

s'il était son père. Vous paraissez contente comme si la nouvelle était bonne. Les feuilles tombent comme si nous étions en automne. Tu criais comme si j'eusse été sourd. Sa patience ainsi que sa modestie étaient connues de tous. Il est autant que vous sensible à cette injure. Il est excusable pour autant qu'il a été de bonne foi. Pour autant que je le sache, rien n'a été publié sur cette question. Elle ne parle pas tant que sa mère.

242. *Introduceți în frazele următoare locuțiunile dintre paranteze pentru a pune în evidență progresia prepozițională* (§ 246) :

Le repas avance; la conversation devient plus vive *(à mesure que)*. Nous approchions du village; on voyait mieux la tour de l'église *(au fur et à mesure)*. On poursuivait les recherches; on voyait plus clair dans les faits *(dans la mesure où)*. Nous montons; l'air de la montagne se fait plus rare *(à mesure que)*. L'heure avançait; elle s'inquiétait davantage *(au fur et à mesure que)*. On se connaît mieux; on s'aime *(à mesure que)*. L'orateur parlait; l'auditoire s'assoupissait *(au fur et à mesure que.)*

243. *Introduceți în frazele următoare locuțiunea* d'autant plus ... que ... plus ... *pentru a pune în evidență raportul de proporționalitate* (§ 247) :

Il marche vite quand il est pressé. On aime cet écrivain quand on le lit souvent. Ils dorment quand ils sont fatigués. On applaudit quand les acteurs sont bons. La mer s'agite quand le vent est fort. Elle s'essoufflait quand elle courait vite. Le regret est vif quand la personne est estimée.

244. *Folosiți în frazele exercițiului precedent* plus ... plus; *se vor inversa propozițiile în frază* (§ 247).

245. *Juxtapuneți propozițiile următoare folosind adverbele dintre paranteze* (§ 247):

Elle mange; elle maigrit *(moins... plus)*. Il la voit; il l'aime *(plus... plus)*. Je le vois; je l'oublie *(plus... moins)*. Il pleut; les eaux grossissent *(plus... plus)*. Tu fumeras; tu tousseras *(moins... moins)*. Tu te reposes; tu sera fatigué *(moins ... plus)*. Vous lisez; les choses s'éclairent *(plus... plus)*. Il travaille; il est heureux *(plus... plus)*. Mon père contait; j'avais envie de dormir *(plus... moins)*. La pièce est éclairée; vous vous faites mal aux yeux *(moins... plus)*.

246. *Faceți, unde este cazul, acordul cuvintelor dintre paranteze* (§ 270, 271) :

Il aimait écouter le *(vieux)* orgue. Que de gens *(ennuyeux)* se croient des conférenciers spirituels! Les *(bon)* choses que voilà dans ce magasin! Je trouve toujours quelque chose de *(négligé)* dans vos travaux. Personne n'est *(venu)* nous voir. Peu de personnes sont *(satisfait)* de leur sort. On aime les *(vieux)* gens paisibles et *(bienveillant)*. Que de *(beau)* œuvres laissèrent les sculpteurs du Moyen Age! Les *(vieux)* gens aiment à se rappeler leur passé. *(Certain)* gens ne sont *(heureux)* que quand ils travaillent. Les *(vrai)* gens de bien détestent le mensonge. J'ai connu de *(bon)* gens dans ce village. *(Quel)* gens êtes-vous? Voyez *(quel)* sont parmi *(tout)* ces *(brave)* gens, (ceux ou celles) *(auquel)* vous donnez votre confiance. L'aigle *(audacieux)* s'abattit et enleva une oie dans ses serres. *(Tout)* l'œuvre *(gravé)* de l'artiste fut *(vendu)* aux enchères. Sur le front des troupes, les aigles *(impérial)* s'inclinèrent. Hymnes *(guerrier)* et hymnes *(religieux)* figuraient au programme. Les œuvres de Chateaubriand sont pleines d'*(harmonieux)* périodes.

247. *Faceți acordul substantivelor dintre paranteze* (§ 283 — 293):

Ce pianiste va de capitale en capitale et donne des *(récital)* très courus. Leurs réservoirs à sec, les tracteurs s'arrêtèrent et tous les *(travail)* cessèrent: on dut aller chercher des *(cheval)*. Les *(carnaval)* de Nice attirent une foule considérable, alléchée par le défilé des chars fleuris et par l'entrain des *(bal)*. Depuis quelques années, les *(festival musical)* se multiplient en Roumanie. Qui ne se rappelle sans attendrissement ses *(jeu)* d'enfant sur les genoux de ses *(aïeul)*? Le rouge des *(corail)* se détachait sur le vert des *(eau)* de l'océan. J'ai volé sous tous les *(ciel)*. Des années durant, propriétaires et locataires se sont querellés devant les *(tribunal)* au sujet du renouvellement des *(bail)*. Mon grand-père me parle souvent de nos *(aïeul)*, originaires de Moldavie et fixés à Bucarest au XVIIIe siècle.

248. *Puneți la plural, unde este cazul, cuvintele dintre paranteze* (§ 283 — 294):

Un tonneau d'*(huile)*. Un baril d'*(olive)*. Un instrument à *(corde)*. Un instrument à *(vent)*. Une paire de *(chaussure)*. Une paire de *(gant)*. Une boîte d'*(allumette)*. Un tas de *(sable)*. Un tas de *(caillou)*. Une dictée sans *(faute)*. Un carnet d'*(adresse)*. Des fruits à *(noyau)*. Un fruit à *(pépin)*. Une livre de *(pomme de terre)*. Accablé de *(fatigue)* et d'*(année)*. De la fécule de *(pomme de terre)*. Une brosse à *(dent)*. Trop de *(sucre)* et de *(sucrerie)* gâtent les dents. Il a su réunir des collaborateurs pleins d'*(idée)*, d'*(imagination)* et de *(talent)*. Offrez-lui donc une boîte de *(dragée)*, un paquet de *(bonbon)* ou un bouquet de *(fleur)*.

249. *Scrieți corect cuvintele dintre paranteze* (§ 298 — 306):

Le fonctionnement des *(chauffe-eau)* et des *(chauffe-bain)* doit être surveillé: attention aux explosions et aux *(court-circuit)*! Avec leurs *(pare-choc)* rouillés, leurs ailes ou leurs *(garde-boue)* bosselés, ces voitures d'occasion n'inspirent pas confiance. Abrité des tempêtes grâce aux *(brise-lame)*, le port accueille côte à côte les *(sous-marin)*, les *(porte-avion)* et les *(navire-hôpital)*. Il faut se méfier des *(chaud et froid)* quand on est en sueur. L'utilisation des *(brise-glace)* et des *(chasse-neige)* de plus en plus commune, rend les communications plus faciles en hiver. Dévoilez vos *(arrière-pensée)*, afin qu'il ne reste aucun malentendu entre nous.

250. *Puneți la plural construcțiile următoare* (§ 298 — 306):

La table du wagon-restaurant. La clef du coffre-fort. L'aile de la chauve-souris. Le nid de l'oiseau-mouche. Le chef-lieu de la région. L'anniversaire de la grand-mère. Le chef-d'œuvre de l'artiste. L'appel du haut-parleur. Le timbre poste de ce pays. L'architecte du gratte-ciel. Le pétale de la perce-neige. La fenêtre du rez-de-chaussée. La clef de la garde-robe. Un couvre-lit. Un tire-bouchon. Une arrière-garde. C'est un bonhomme. C'est un gentilhomme. C'est un sourd-muet. C'est un brise-bise. C'est un porte-cigarettes.

251. *Citiți următoarele propoziții și remarcați sensurile diferite la plural ale substantivelor în cursive* (§ 294):

C'est une *lunette* d'approche. Mettez vos *lunettes*. C'est un *ciseau* de sculpteur. Ce sont des *ciseaux* de couturière. Il a eu la *bonté* de m'écrire. Il a eu des *bontés* pour moi. J'ai écouté avec *attention* son discours. Elle avait pour les enfants des *attentions* délicates. Il a fait preuve de *civilité*. Il lui a présenté ses *civilités*.

252. *Puneți la plural substantivele și adjectivele următoare* (§ 318):

Travail colossal. Lever matinal. Poète provençal. Médecin génial. Bruit infernal. Arc ogival. Geste théâtral. Chanteur méridional. Hiver glacial. Paysage automnal.

253. *Înlocuiți atributul substantival prin adjectivul calificativ corespunzător:*

La nature de l'homme. Une faiblesse du corps. Un faisceau de lumière. La région du Rhin. Un homme d'esprit. Des progrès de géant. Les vertus du citoyen. Une chaleur d'enfer. Un visage de glace. L'érosion du glacier. Des prospectus de tourisme. Les usages du monde. Un mouvement du Moyen Age. Une occupation d'hiver. Un jour de fête. Une fleur de printemps. Le brouillard d'automne. Une patience d'ange. Un ouvrage de fée. Le style des lettres.

254. *Faceți acordul adjectivelor compuse din frazele următoare* (§ 322):

Légère et *(court-vêtu)*, Perrette allait à grands pas vers la ville. La porte de l'avion était *(grand-ouvert)*. Grâce à leurs ailes *(aérodynamique)* et à la puissance des turboréacteurs, les avions de chasse atteignent des vitesses *(supersonique)*. Ces éclairs dans le lointain sont les signes *(avantcoureur)* de l'orage. Les rayons *(ultraviolet)*, les injections *(sous-cutané)* et *(intraveneux)* sont d'usage courant dans le traitement de certaines maladies.

255. *Faceți, unde este cazul, acordul adjectivelor dintre paranteze* (§ 323 — 325):

Une robe *(vert et or)* faisait ressortir sa grâce. Qui sont ces étudiants *(nouveau-venu)* si attentifs? Il existe à Bucarest une école pour les enfants *(sourd-muet)*. Il avait les cheveux *(châtain clair)* et les yeux *(bleu pervanche)*. L'enfant regardait les yeux *(grand ouvert)* les fleurs *(frais éclos)*. Ces histoires sont *(tragi-comique)*. Elle s'est acheté des gants *(paille)*. Elle portait des robes *(lie-de-vin)*. Elle me répondait toujours par des paroles *(aigre-doux)*. Si mes premiers projets sont *(mort-né)*, mes projets *(nouveau-né)* sont réalisables. Les notes manuscrits *(ci-joint)* vous éclaireront sur des sujets qui ont l'air simple; *(ci-joint)* également mes vœux. *(Attendu)* les règlements en vigueur, l'affaire est classée. Tous les invités sont venus, *(excepté)* notre tante, trop *(âgé)*.

256. *Faceți acordul adjectivului dintre paranteze, acolo unde este cazul* (§ 323 — 325):

Des gants *(café au lait)*. Elle a des cheveux *(châtain clair)*. Des blouses *(vert-pomme)*. Des robes *(bleu-marine)*. Des teintes *(gris de perle)*. Elle avait des yeux *(vert foncé)*. Elle avait acheté pour son mari des cravates *(écarlate et bleu)*. Elle avait plusieurs robes *(blanc et noir)*. Il avait des cheveux *(châtain)*. Il portait une cravate *(bleu de roi)* et sur ses cheveux *(blond filasse)* une casquette *(blanc)* à rayures *(ponceau)*. Ces couvertures sont *(rouge cerise)*. Ses yeux sont *(bleu clair)*. Ces jupes sont *(vert bouteille)*.

257. *Faceți, după caz, acordul adjectivului dintre paranteze* (§ 318 — 320):

Elle a une robe et un manteau *(blanc)*. Jeanne et Paul sont *(franc)*. Il a une grammaire et un dictionnaire *(français)*. Ces lettres et ces documents sont *(original)*. Toute la région et tous les villages sont *(beau)*. Ces plantes et ces fruits sont *(tropical)*. Ces roses et ces œillets sont *(frais)*. Tout le monde ad-

mire ces constructions et ces bâtiments *(nouveau)*. Elle achètera un chapeau ou une blouse *(neuf)*. On demande un homme ou une femme *(âgé)*. Ils se nourrissent de chair ou de poisson *(cru)*.

258. *Citiți următoarele propoziții și justificați acordul adjectivelor compuse* (§ 322 — 325):

Ils ont visité les régions *extrême-orientales*. Leurs résolutions sont *mort-nées*. Ce sont des personnes *haut-placées*. C'est une clause *sous-entendue*. Ce sont des signes *avant-coureurs*. Ce sont des voitures *ultra-modernes*. Ce sont des poèmes *héroï-comiques*. C'est une population *gallo-romaine*. C'est une coproduction *franco-roumaine*. C'est une personne *toute-puissante*. Ces hommes sont tombés *raides-morts*. Tu as tort de me répondre par des paroles *aigres-douces*.

259. *Explicați acordul sau lipsa de acord a cuvintelor tipărite cursiv, din propozițiile următoare* (§ 326):

Ce professeur parle à *haute* voix. Elle parle *haut*. Ce sont des voitures *chères*. Ces voitures élégantes coûtent *cher*. Cette fillette a les cheveux *courts*. Elle a les cheveux coupés *court*. Elle parle toujours d'une voix *claire*. Il voit *clair*. C'est une *bonne* odeur. Ça sent *bon* dans la cuisine. Ces fillettes parlent à voix *basse*. Elles parlent *bas*. Elle était *bonne* et *forte*. L'herbe coupée sent *bon* et *fort*.

260. *Faceți, după caz, acordul cuvintelor dintre paranteze* (§ 326):

Les collines sont *(proche)* du village. Avez-vous admiré les immeubles qu'on a construits *(proche)* de l'Université? Je vous demande le plus de détails *(possible)* sur votre voyage. On leur a accordé les conditions de vie les meilleures *(possible)*. On leur a recommandé de prendre toutes les mesures *(possible)* pour assurer la réussite de l'opération. Elle a fait cet ouvrage sans *(grand-)* peine. Elle avait une *(grand)* peur de l'eau. Ma *(grand-)* mère m'aimait beaucoup. J'avais *(grand-)* peur de manquer l'autobus. Faites vite cela: ce n'est pas *(grand-)* chose.

261. *Precizați gradul de comparație al fiecărui adjectiv tipărit în cursive* (§ 327 — 332):

Son appartement est *plus petit* que le mien. Sa voiture est *moins moderne* que la tienne. Votre appartement est *aussi confortable* que le nôtre. Cette ville est *la plus belle* que je connaisse. Je voudrais vous présenter *le meilleur* de mes amis. N'oubliez pas: c'est un flatteur de *la pire* espèce. Ce projet est le *moins réussi* de tous. S'instruire est *aussi nécessaire* que faire du sport. Cette région est *très belle*. Mon stylo est *bon*, mais le sien est *meilleur*. Il est orgueilleux: c'est son *moindre* défaut. Ton oncle est *extrêmement aimable*. Il achète ce qu'il y a de *meilleur*. Sa conduite a été *détestable*. Sa fortune est *extraordinaire*. Cette plaine est *infinie*. Ce fait est très *important*, *essentiel* même. Vous être *trop bonne*. Je suis *trop heureux* de vous revoir.

262. *Citiți următoarele propoziții și indicați mijloacele de exprimare a raportului de egalitate, precum și termenii comparației* (§ 327):

Elle est aussi élégante que sa sœur. Nous sommes aussi pressés que vous. Se reposer est aussi recommandable que travailler. Content, je le suis autant que vous. Cette fillette travaille autant que sa mère. Il a lu autant de romans que son père. On a invité autant de garçons que des jeunes filles. Est-il si appliqué

que son ami? Je ne dors pas tant que vous. Elle n'est pas si élégante que sa voisine. Je ne crois pas cet enfant aussi courageux que son frère. Ils sont presque aussi grands l'un que l'autre. J'aime autant la prose que les vers.

263. *Citiți următoarele propoziții și indicați mijloacele de exprimare a inegalității, precum și termenii comparației* (§ 327) :

Pauline est plus gaie que son amie. Cette maison est plus confortable qu' élégante. Ce garçon mange plus de viande que de légumes. Tu es moins actif que ton père. Aujourd'hui il fait moins beau qu'hier. Ils ont moins de tableaux que de gravures. Il paraissait plus jeune que toi. Elle est moins intelligente que son amie. Tu es plus mince que ton frère. Ce document est antérieur à l'autre. Aujourd'hui le niveau de cette rivière est inférieur à celui qu'il avait hier. La vitesse de l'auto est supérieure à celle du train.

264. *Citiți următoarele propoziții și remarcați formele speciale ale adverbelor, redate în cursive, folosite pentru a exprima raportul de inegalitate* (§ 536) :

Cet enfant mange *peu;* son frère mange *moins*. Vous chantez *bien*, mais votre sœur chante *mieux*. Cette fillette aime *beaucoup* sa mère, mais sa mère l'aime *plus*. Il est malade depuis longtemps; il va de *mal* en *pis*. C'est bien *pis*. Au *pis* aller, nous serons arrivés dans trois heures.

265. *Citiți următoarele propoziții și remarcați:* a) *formele adjectivului* bon *la comparativul de superioritate;* b) *formele duble ale adjectivului* mauvais *și* petit (§ 329) :

Ce vin est *bon*, mais l'eau minérale est *meilleure*. Les pommes sont bonnes, mais les oranges sont meilleures. Ces garçons sont bons, mais leurs amis sont meilleurs. Cet enfant est *petit*. Son frère est *plus petit* que lui. Ses progrès sont *moindres* que ceux de son cousin. Ton écriture est *mauvaise*, mais la mienne est *pire*. Ma vue est *plus mauvaise* que la tienne. Cet enfant ne pouvait pas être *pire* à l'égard de ses parents. C'est un remède *pire* que le mal. Voici venir votre *pire* ennemi. Ce sont des nouvelles de *moindre* importance. Il veut acheter à *moindre* prix.

266. *Transformați următoarele propoziții folosind adjectivele redate în cursive la superlativ relativ* (§ 328) :

Ces fleurs sont *belles*. Cette région est *pittoresque*. C'est une *vieille* maison. Ce sont de *beaux* romans. C'est une *petite* ville. C'est un spectacle *réussi*. Ce sont des étudiants *appliqués*. Il a fait un *beau* voyage. Elle a remporté un *grand* succès. Elle a passé ses *belles* vacances à la mer. Jean est ton *bon* ami. La paresse est son *petit* défaut.

267. *Precizați situațiile în care* des *este articol contractat, articol nehotărît sau articol partitiv* (§ 360 — 377) :

Au goûter, on nous a servi des dattes. On sous-estime les soucis des ménagères. Allez donc cueillir des cerises. Respectez l'uniforme des policiers. Des étudiants firent irruption dans la salle. Les toitures des immeubles modernes ont des formes très variables. Dans le parc il y avait des enfants et des vieillards. Elle aime lire des romans. Les robes des fillettes étaient propres.

268. *Indicați construcțiile în care* du *este articol contractat sau articol partitiv* (§ 360—377) :

Il revient du Portugal. Il veut du vin. Elle achète du café. Il a montré du courage. Demain, nous aurons du beau temps. Aujourd'hui il fait du vent. La violence du vent nous empêche d'avancer. Restez ici: c'est la zone la plus reculée du silence. Du brouillard flotte au fond de la vallée.

269. *Citiți propozițiile următoare și indicați felul articolelor redate în cursive* (§ 360—377) :

Dans la cour *de la* ferme, *des* chiens aboyaient furieusement. Avec *du* courage et *de la* persévérance on vient à bout *des* difficultés les plus grandes. Ayons *de* l'énergie et nous réussirons. C'est un brave ouvrier: il a *de la* méthode et *du* caractère. Je n'aimais pas le ton *de la* voix *de* mon voisin. Il a acheté *du* raisin et *des* pommes. Il a mangé *de la* viande froide et *du* fromage. La qualité *du* fromage est excellente. Je mangerai avec plaisir *des* cerises que vous avez cueillies. On pourrait éviter les causes *des* accidents de route. La fraîcheur *de l'*ombre est agréable en été.

270. *Justificați folosirea articolului* du, de la, de l', des *sau a prepoziției* de (§ 378, 379) :

Nous n'avons pas acheté *de* fleurs. Nous n'avons pas acheté *des* fleurs pour que vous les offriez. Ce n'est pas *des* pommes que nous achetons, c'est *du* raisin. Je n'ai pas assez *d'*argent pour faire ce voyage. Il ne porte jamais *de* gants. Ma tante ne veut pas porter *des* robes passées de mode. On ne voit plus *de* clients dans le magasin. Elle écrit bien; elle ne fait plus que *de* rares fautes d'orthographe. Cet enfant n'a pas *de* courage. Vos amis ne se sont-ils pas donné *de la* peine pour que vous arriviez au succès? Si vous n'avez pas *de* patience, vous ne réussirez pas. Je ne vous ferai pas *des* reproches inutiles. Pour l'instant il n'a *d'*autre préoccupation que de mettre au point son projet. Cet homme n'a pas *du* courage, il a *de l'*acharnement. Nous n'avons pas eu *de* difficultés. Je n'ai pas *de l'*argent pour le gaspiller. Il n'a pas *de* force. N'as-tu pas *des* devoirs à remplir? Il ne prend *du* lait qu'au petit déjeuner.

271. *Explicați folosirea articolelor tipărite cursiv sau a prepoziției* de *în următoarele propoziții* (§ 378, 379) :

Ce soir on joue *du* Musset. Je mange souvent *des* petits pois. Vous avez acheté *de* beaux fruits. Elle nous a apporté *des* fruits extraordinaires. On nous a servi *du* bon vin. On nous a raconté bien *des* choses. Il y a bien *du* monde dans cette salle. La plupart *des* villes connaissent *des* difficultés de circulation. Ils ont bu une bouteille *de* vin. Il y avait là *des* jeunes hommes et *des* jeunes filles. Il y a *des* beaux jours en automne aussi. Il y avait *de* gros nuages à l'horizon. La plupart *des* spectateurs étaient venus tôt. Son grand-père aimait dire *des* bons mots. On lui avait offert pour son déjeuner *des* petits pains bien chauds. Il possédait *de* très beaux livres d'art.

272. *Justificați omisiunea articolului în propozițiile și în frazele următoare* (§ 382, 383) :

Allons, mes *amis*, en avant! Tu as eu *raison:* ce *film* est médiocre. Mon *frère* est *architecte*. *Jeunes* et *vieux* s'étaient réunis pour le défilé. Vous demeurez *rue* de la Paix, n'est-ce pas? Il est *midi*, il faut se dépêcher parce

que le magasin ferme à *midi* et *demie*. Bonne *renommée* vaut mieux que *ceinture* dorée. Les arts et *métiers*. Aux officiers, *sous-officiers* et *soldats*. Dur comme *fer*. Sur *terre* et sur *mer*. Il a travaillé *jour* et *nuit*.

278. *Înlocuiți cuvintele tipărite în cursive prin pronumele demonstrative corespunzătoare* **(§ 392):**

De toutes les poésies modernes je préfère *les poésies* de Prévert. Une lettre arriva, mais ce n'était pas *la lettre* qu'elle attendait. De ces deux trains je prendrai *le train* qui est le plus rapide. Ayant deux bicyclettes, mon ami m'a prêté *la bicyclette* dont il ne se servait pas. Les hommes qui vivent intensément sont *les hommes* qui luttent. Parmi tous ces livres, j'ai trouvé *le livre* que je cherchais depuis longtemps. Ces fleurs sont plus belles que *les fleurs* que nous avons reçues hier. Ces albums sont plus beaux que *les albums* qui viennent de paraître. Cet homme est plus grand que *l'homme* qui vient de sortir. Votre appartement est plus confortable que *l'appartement* de Paul. Les comédies de Caragiale sont aussi applaudies que *les comédies* de Molière. Notre activité finira lorsque commencera *l'activité* des camarades qui doivent nous remplacer. Les cheveux de Marie sont aussi bruns que *les cheveux* de Louise.

274. *Exprimați frazele următoare folosind în locul substantivului tipărit în cursive pronumele demonstrativ corespunzător — forma compusă* **(§ 393):**

Cet enfant-ci est trop maigre; *cet enfant-là* est trop gros. Ces arbres-ci sont moins grands que *ces arbres-là*. Cette maison-ci est moderne; *cette maison-là* ne l'est pas. Elle avait mis de côté deux livres: *ces livres-là*, elle les réservait pour son voyage. Il a acheté deux dictionnaires: ce *dictionnaire-ci* est meilleur que celui-là. Regardez ces deux voitures: *cette voiture-ci* est plus rapide que celle-là. Vous avez entendu ces histoires-là; alors écoutez *ces histoires-ci*.

275. *Citiți următoarele fraze și explicați folosirea pronumelui demonstrativ neutru* ce **(§ 395):**

Ce que je vous dis est ce que je pense. Ce ne sont pas des chênes, ce sont des noyers. Ce qui m'a plu chez ces gens-là, ç'a été leur franchise. C'est difficile ce que vous voulez faire. Ce que vous dites là est fort judicieux. Mon meilleur ami c'est vous. Se reposer quand il le faut c'est faire preuve de sagesse. Vouloir c'est pouvoir. Je sais ce qui s'est passé. Tu pourras choisir ce que tu voudras. Ce que votre mère dit est vrai. Ce qui lui arrive ne m'étonne pas. Ce que vous venez de dire est très intéressant. Ce qui suit est difficile. Ce sont eux les coupables. Ce sera demain le grand départ. Ce devait être lui qui avait apporté la lettre. Ce ne peut être lui. Ce qui est fait est fait.

276. *Puneți în relief cuvintele tipărite în cursive folosind galicismele* c'est ... qui *și* c'est ... que **(§ 396):**

La voiture de mon voisin a été abîmée. *Hélène* est venue nous voir. *Ils* partent ce soir. *Marie* nous a raconté cette histoire. Ils arriveront *demain*. Elles sont allées *au stade*. Nous pensons *à cela*. Vous *les* avez attendues. Je *le* regarde. Vous *la* saluez. Elles *nous* ont regardés. Il *me* parle. Nous *vous* avons téléphoné. C'est sa fiancée: il va *lui* offrir ces fleurs.

277. *Citiți următoarele propoziții și remarcați folosirea prepoziției* **à** *în exprimarea posesiei* **(§ 407):**

C'est mon livre à moi. Ce livre, il est à moi. Ces gants, ils sont à moi. C'est mon chien à moi. C'est notre voiture à nous. Ces livres, ils sont à moi. Cet appartement est à nous. Ce manteau est à moi. Ce stylo est à moi.

278. *Înlocuiți substantivele tipărite în cursive prin pronumele posesiv corespunzător* **(§ 410 — 411):**

Sa voiture est petite, *ta voiture* est grande. Notre appartement est clair, *leur appartement* est sombre. Leurs valises sont petites, *nos valises* sont grandes. Ses yeux sont bleus, *vos yeux* sont verts. Son opinion ne diffère pas beaucoup de *ton opinion*. Mon billet était gagnant; et *ton billet?* Quand un chien aboyait, *leur chien* faisait écho. Vos raisons ne paraissent guère meilleures que *nos raisons*. Mon frère a quinze ans, quel âge a *ton frère?* Nos amis canotaient; *leurs amis* préféraient le tennis.

279. *Transformați frazele următoare exprimînd posesia cu ajutorul pronumelui* dont; *eliminați adjectivul posesiv* **(§ 413):**

C'est un grand écrivain; ses romans connaissent un si grand succès. Voici un arbre; ses feuilles tombent. Regardez ce tissu; sa couleur est passée. Vous admirez ce château; ses tours sont si élégantes. Il a acheté une voiture; son moteur est très puissant. C'est une belle ville; ses parcs sont magnifiques.

280. ***Exprimați relația de posesie în frazele următoare cu ajutorul pronumelui*** en; ***eliminați adjectivul posesiv*** **(§ 418):**

Cette usine est très moderne et ses produits sont excellents. L'industrie de notre pays est en plein essor et son développement est très rapide. J'aime beaucoup ces poésies et j'admire leur naïveté. J'ai vu cette ville; j'ai admiré ses nombreux monuments. Né dans ce village, je connais tous ses sentiers. La vivacité de son esprit est grande; elle cache parfois sa profondeur. J'aime ma ville et j'admire ses larges boulevards. Cette usine est petite, mais ses produits sont déjà appréciés.

281. *Faceți, dacă este cazul, acordul cuvîntului dintre paranteze* **(§ 448):**

Les *(même)* causes produisent souvent les *(même)* effets. Méfiez-vous toujours de vos mauvais instincts, *(même)* apparemment maîtrisés. *(Même)* les plus cupides renoncent à leurs avantages. Ce sont les manuscrits *(même)* de l'auteur. Jusqu'ici rien de très difficile; les difficultés *(même)* commencent là. Vous êtes victimes de vos négligences, de vos imprudences *(même)*. Ils atteignent les bornes *(même)* de votre patience. Ils restèrent insensibles *(même)* aux appels les plus émouvants. Nous-*(même)* nous avons ri. Vous avez fait les *(même)* remarques. Tous les élèves, les plus petits *(même)* travaillaient dans les ateliers de l'école. *(Même)* vertes, ces prunes sont délicieuses! Les grandes personnes elles-*(même)* lisent avec plaisir ce livre qui s'adresse aux enfants. *(Même)* les meilleurs élèves riaient. *(Même)* ruinés, ils n'avaient pas perdu leur fierté.

282. *Indicați cuvintele (pronume, substantive) care pot înlocui pronumele* on *în frazele următoare* (§ 454):

On m'a demandé de vos nouvelles. On est venu me voir. On ne travaille bien qu'avec une bonne santé. On est inquiet de ce qu'on ne comprend pas. On a frappé à la porte d'entrée. On leur a envoyé des secours. On n'est pas toujours jeune et belle. On le voit souvent sortir de la bibliothèque. On la considère comme la meilleure actrice de ce théâtre. On entendait courir dans la rue. On est parti joyeux en promenade, mais l'orage nous a surpris. De pareils succès, on n'en a pas tous les jours. On ne peut pas se taire devant une pareille offense. On a sommeil, ma petite. On va se coucher tôt ce soir: on est fatigué. Ce que l'on dit de ce concert me semble juste. On peut si l'on fait un effort.

283. *Faceți acordul adjectivului* tel (§ 470):

Elle travaillait inlassablement, *(tel)* une abeille diligente. Un peu d'écume sautait dans la barque *(tel)* un oiseau tombé. Il semblait vivre *(tel)* une bête. La lune brillait *(tel)* un disque doré. On ne peut pas se taire devant une *(tel)* offense. *(Tel)* est mon opinion et je ne la changerai point. Cette maison est *(tel)* qu'il la voulait. Tu dois le prendre *(tel)* qu'il est. Les faits sont *(tel)* que je les ai exposés. *(Tel)* est la situation, et *(tel)* sont les indications qu'il serait bon de suivre. Il s'élança, *(tel)* une flèche. N'ébruitez pas un secret d'une *(tel)* importance. De *(tel)* raisons ne peuvent suffire à le convaincre. Nous arriverons *(tel)* jour, à *(tel)* heure. Il m'a dit *(tel)* et *(tel)* chose.

284. *Faceți acordul adjectivului sau pronumelui* tout; *explicați acordul* (§ 471):

Il vient *(tout)* les jours chez nous. *(Tout)* peine mérite salaire. Il y avait dans la cave des objets de *(tout)* espèce. C'est un tableau de *(tout)* beauté. Il a démarré à *(tout)* vitesse. Pour *(tout)* réponse, il se mit à rire. *(Tout)* deux ont tort. Vous êtes *(tout)* quatre ses amis. Il a plu *(tout)* la nuit. Il en a fait *(tout)* une histoire. *(Tout)* son art consiste à bien choisir le bon moment. Nous faisons *(tout)* les réparations. *(Tout)* les dix minutes il y a un train. J'ai invité plusieurs amis: *(tout)* sont venus. J'ai besoin de ces livres: je me sers de *(tout)*. *(Tout)* trois paraissent décidées.

285. *Explicați acordul sau lipsa de acord a lui* tout (§ 471):

Il sait par cœur *tout* «Cinna» de Corneille. Il préfère à *toute* autre distraction, la lecture. Je suis venu pour *tout* autre chose. C'est une *tout* autre question qui nous préoccupe maintenant. Il a agi de la sorte pour de *tout* autres raisons. Il aime son travail: *toute* autre vie lui serait fade. *Toute* autre personne aurait agi de la sorte. Les villages étaient à l'époque *tout* autres qu'ils ne sont aujourd'hui. Ils sont *tout* contents. Elle est *tout* étonnée, *toute* contente. Elles sont *tout* étonnées, *toutes* contentes. Mes voisines étaient *tout* heureuse, *toutes* honteuses. Il aimait manger de la viande *toute* crue. Il est *toute* bonté. Elle avait un air *tout* jeune. Elle s'est couchée *tout* habillée. Les bébés étaient *tout* nus. Elle est *tout* yeux, *tout* oreilles. C'est un tissu de qualité: il est *tout* laine. *Tout* en étant très riche, elle vit simplement.

286. *Citiți următoarele propoziții și fraze și precizați funcțiile sintactice pe care le îndeplinește pronumele interogativ* qui **(§ 472):**

Qui l'a dit? Qui va là? Qui donc a pu m'envoyer ces livres? Qui êtes-vous? Qui sont-ils? Qui parmi vous l'a vu? À qui penses-tu? Qui as-tu rencontré? Qui demandez-vous? À qui voulez-vous parler? Avec qui est-elle sortie ce soir? Tu as téléphoné à qui? Tu as rencontré qui? Sur qui comptez-vous? Chez qui est-il allé? À qui s'est-il adressé? Pour qui travaille-t-il? Qui vous a dit que je vous attendais à la sortie? Qui considérez-vous comme votre meilleure amie? À qui faut-il s'adresser? Qui est-ce? De qui a-t-on pris l'avis? Qui verra-t-on à la fête? Par qui fut-il nommé?

287. *Exprimați frazele exercițiului anterior folosind interogația indirectă* **(§ 473).**

288. *Formulați întrebările exercițiului 286 folosind forma perifrastică* **(§ 474).**

289. *Formulați întrebările următoare folosind interogația indirectă* **(§ 473):**

Que se passe-t-il? Que devient ton ami? Qu'y a-t-il? Que veux-tu? Que te faut-il? Qu'as-tu vu? Que gagne-t-il? Que proposez-vous? Que faites-vous? Qu'en dit-il? Que faut-il en penser? Que faire? Que font ces gens? Que me veux-tu? Que coûte ce livre?

290. *Formulați întrebările exercițiului precedent cu ajutorul formei perifrastice* **(§ 474).**

291. *Formulați întrebările următoare folosind interogația indirectă* **(§ 473):**

De quoi n'est-il pas capable? De quoi se nourrit-il? En quoi puis-je vous être utile? De quoi se souviennent-ils? Par quoi commençons-nous? Quoi faire? Quoi de neuf? À quoi pensez-vous? De quoi vous occupez-vous? En quoi est cette étoffe? Avec quoi a-t-il ouvert la porte? De quoi te plains-tu? De quoi avez-vous peur? À quoi rêvez-vous? Par quoi est-il ému? De quoi riez-vous? De quoi est-il capable dans ses emportements? Quoi de nouveau? Quoi répondre? À quoi cela peut-il servir? Par quoi avez-vous été attiré dans ces parages?

292. *Transformați întrebările următoare folosind interogația indirectă* **(§ 473):**

Qu'est-ce qui se passe ici? Qu'est-ce qui vous prend? Qu'est-ce qui est préférable? Qu'est-ce qui est arrivé? Qu'est-ce qui t'intéresse? Qu'est-ce qui est tombé? Qu'est-ce qui lui plaît? Qu'est-ce qui l'attriste? Qu'est-ce qui te faut?

293. *Puneți întrebările corespunzătoare pentru a afla subiectul următoarelor propoziții* **(§ 473 — 474):**

Pierre frappe à la porte. Marie vient aider cette vieille femme. Le facteur apporte les lettres à la maison. Mon ami me remplacera pendant mon séjour à l'étranger. Le médecin oblige Jean de garder le lit. Son stylo est tombé par terre. La honte l'empêche de parler. La fièvre oblige mon ami de garder le lit. Une bicyclette peut faire le plus grand plaisir à un garçon. Les feuilles des arbres tombent par terre.

294. *Puneți întrebări corespunzătoare pentru ca răspunsul să fie cuvîntul redat în cursive* (§ 473 — 474):

J'ai vu *Jean* monter à la tribune. Je veux aller chercher *mon ami.* Nous regardons *les enfants de nos voisins* jouer dans la cour. Nous voyons *le grand-père* se promener tout seul. Il a rencontré *son ami* se diriger vers la poste. Il a invité *sa sœur* au concert. Ils verront au musée *des tableaux célèbres.* Nous vous laissons *nos livres.* Il a promis à sa femme *de l'emmener au théâtre.* Je vous conseille d'aller voir *ce spectacle.* Nous lui offrons *des fleurs.* Notre grand-mère donne *des gâteaux* aux enfants.

295. *Formulați întrebări la care răspunsul să fie cuvîntul redat în cursive* (§ 473 — 474):

Cette voiture est *à mon ami.* Il faut s'adresser *au directeur.* Elle propose *à son mari* d'aller au théâtre. On va confier cette tâche *à mon ami.* Nous parlons *de cet acteur.* Il travaille *pour ses enfants.* Elle viendra *avec son mari.* Ils se promènent *avec leurs enfants.* Je pense *à mon prochain voyage.* Pour lire, mon grand-père se sert *de lunettes.* Elle a fait allusion *à ce concert.* La prochaine fois nous parlerons *de tes poésies.*

296. *Transformați următoarele întrebări folosind interogația indirectă; începeți întrebarea prin* je vous demande; dites-moi (§ 473 — 474):

Qui est-ce qui a fermé la porte? Qui a téléphoné? Qui avez-vous appelé? Qui est-ce que vous avez rencontré? À qui avez-vous parlé? À qui est-ce que vous avez prêté le stylo? Avec qui avez-vous dansé? De qui parles-tu? Qu'est-ce qui sent si bon? Qu'est-ce que tu as? Qu'est-ce qui fait ce bruit? Qu'est-ce que vous regardez? Qu'est-ce qui est arrivé? Qu'est-ce que tu prétends? Qu'est-ce qui te préoccupe? À quoi est-ce que vous pensez? De quoi est-ce que vous parlez? Qui est ce monsieur? Qui sont-ce? Qui êtes-vous? Qui a-t-on appelé?

297. *Formulați întrebările următoare folosind interogația indirectă* (§ 473 — 474):

Où allez-vous? D'où venez-vous? Par où êtes-vous passés? Quand reviendras-tu? Depuis quand sont-ils partis? Pendant combien de temps restera-t-il chez vous? Pourquoi est-il revenu si tôt? Comment vas-tu? Comment avez-vous voyagé? Pourquoi n'êtes-vous pas contents? Combien de pays as-tu visités? Quand a été bâti ce palais?

298. *Transformați întrebările următoare folosind interogația indirectă; începeți întrebarea prin* je vous demande si (§ 473 — 474):

Vous partez ce soir? Avez-vous la télévision? Est-ce que ça ira maintenant? Est-ce que votre ami travaille toujours? Est-ce qu'on sort ce soir? Fait-il beau? Y-a-t-il des nuages? Est-ce que vous viendrez? Vous êtes-vous bien amusés?

299. *Transformați următoarele interogative indirecte în interogative directe* (§ 473—474):

Je voudrais savoir ce que vous avez dit. Dites-moi qui est venu. Je voudrais savoir ce qui fait ce bruit. Dites-moi qui fait ce bruit. Dites-moi ce qui sent si bon. J'ignore ce qui est arrivé. Dites-moi qui est arrivé tout à l'heure.

Je voudrais savoir ce que vous racontiez. Dites-moi ce qu'il a. Je voudrais savoir ce qu'ils sont. Dites-moi ce que vous avez vu à l'exposition. J'ignore qui vous avez rencontré au théâtre. Dites-moi si vous partez ce soir.

300. *Faceți acordul verbului cu subiectul* qui *ținînd seamă de antecedentul sau de antecedenții pronumelui; puneți verbul la modul și timpul indicat între paranteze* (§ 473 — 474):

Pour recevoir les étrangers, Pierre et André, qui *(connaître*, ind. prezent*)* aussi le français, peuvent rendre plus de services que toi et moi qui ne *(connaître*, ind. prezent) que l'italien. Distribuons les rôles: c'est Jean et Louis qui (*faire*, ind. viitor) le marché; c'est Henriette et moi qui (*préparer*, ind. viitor) le déjeuner. Alors elle se fâcha tout de bon, et surtout contre moi qui (*être*, ind. imperfect) déjà enrhumée. Toi qui (*savoir*, ind. prezent) que je ne te quitterai pas, aide-moi. Nous sommes certainement, lui et moi, les deux ouvriers de l'atelier qui (*avoir*, ind. prezent) le plus à faire. C'est toi qui *(être*, ind. imperfect) le maître tout à l'heure, c'est moi qui le (*être*, ind. prezent) à partir d'aujourd'hui. Je t'envie toi qui (*avoir*, ind. prezent) de beaux enfants. C'est moi qui (*dire*, perf. compus) cela. C'est nous qui (*partir*, perf. compus) les premiers. C'est vous qui (*sortir*, perf. compus) avant nous.

301. *Analizați formele compuse ale pronumelor interogative din exemplele următoare și indicați funcțiile lor sintactice* (§ 475, 476):

Lequel d'entre vous désire me parler? Auquel des deux va ta préférence? Par lequel des deux avez-vous été frappé? Laquelle d'entre nous prendra la parole? Lequel de ces deux livres préfères-tu? Auquel de tes amis veux-tu t'adresser? Laquelle des deux voies veux-tu suivre? À laquelle de ses sœurs a-t-il offert des fleurs? Auquel de tes amis écris-tu? La douceur et la violence ont des effets bien différents; à laquelle préférez-vous recourir? Desquels de ses élèves ce professeur a-t-il le droit d'être fier?

302. *Formulați întrebările din exercițiul precedent folosind interogația indirectă* (§ 476).

303. *Arătați diferitele valori ale adjectivelor interogative; indicați funcțiile lor sintactice* (§ 477 — 478):

Quel est le plus grand des deux? Quelle a été sa réaction devant tant d'ingratitude? Quelle a été la cause de cette terrible catastrophe minière? Quel est cet acteur? Quelles sont les performances de cette voiture? Avec quels amis irez-vous au concert? Quel jour sommes-nous? De quelle province êtes-vous originaire? À quelle heure partirons-nous? De quel film parlez-vous? En quelle saison sommes-nous? Quelle question voulez-vous me poser?

304. *Formulați întrebările din exercițiul precedent folosind procedeul interogației indirecte* (§ 477, 478).

305. *Puneți propozițiile următoare la forma interogativă, făcînd inversiunea subiectului sau folosind locuțiunea adverbială* est-ce que, *dacă inversiunea nu se poate face* (§ 479):

Je sors. J'ai le temps. Je peux attendre. Je mens. Je sais. Je cours. Je suis le premier. Je vois. Je pars. Je dessine une maison. Je vais à Paris. Je mange. Je bois. Je dis la vérité.

306. *Formulați următoarele întrebări fără locuțiunea* est-ce que **(§ 479):**

Est-ce qu'on va entrer dans ce restaurant? Est-ce que je pourrais vous attendre? Est-ce qu'on va lui téléphoner? De qui est-ce que tu parles? De quoi est-ce qu'il souffre? À qui est-ce qu'il faut s'adresser? De quoi est-ce qu'il a été mécontent? Pour qui est-ce que tu travailles? Avec lequel de vos amis est-ce que vous irez au théâtre? Quelle route est-ce qu'il a prise? Avec qui est-ce que tu sors? Quand est-ce qu'il sera de retour? Comment est-ce qu'il a réussi à te convaincre? Contre lequel de ces abus est-ce qu'il a protesté? De quoi est-ce que vous parlez?

307. *Transformați întrebările următoare cu ajutorul adverbului interogativ* si, *folosit în interogația indirectă* **(§ 480):**

Est-ce qu'il vous aidera? As-tu lu ce livre? Avez-vous reçu sa lettre? Passes-tu tes vacances au bord de la mer? Veux-tu faire un bout de promenade ce soir? Est-ce que cet homme guérira? Ces spectateurs seront-ils contents? Est-ce que vous réussirez à le convaincre? Est-ce qu'il pourra dormir dans cette chambre? Est-ce qu'ils seront contents de nous revoir? Est-ce que vous vous sentez en sécurité dans cette vieille voiture?

308. *Indicați la ce parte din propoziție se referă întrebările introduse prin adverbele interogative* **(§ 480):**

Combien d'étudiants sont venus? *Combien* coûte cette voiture? *Combien* pèse cet enfant? *Comment* écrit-on votre nom? *Comment* a-t-il pu s'échapper? *Pourquoi* dis-tu cela? *Pourquoi* se taire? D'*où* vient-il? Par *où* passera-t-il? *Combien* de temps faut-il pour faire ce trajet? *Combien* de personnes répondront à cette invitation? *Comment* pouvez-vous croire cela?

309. *Puneți propozițiile următoare la forma interogativă cu și fără inversiune folosind adverbele interogative dintre paranteze* **(§ 41 — 49; 480):**

Il hésite *(pourquoi?)*. Je dois attendre *(combien?)*. Il mange *(quand?)*. On se promène *(où?)*. Paul reviendra *(quand?)*. Ce spectacle prendra fin *(quand?)*. Nous devons partir *(pourquoi?)*. Je dois payer *(combien?)*. Il se tait *(pourquoi?)*. Il vient *(d'où?)*. Il veut partir *(quand?)*. Il sera absent *(pendant combien de temps?)*.

310. *Transformați următoarele interogative directe în interogative indirecte folosind* „Dis-moi" *sau* „Dites-moi" **(§ 49 — 50):**

D'où vient-il? Par où passera-t-il? Quand serez-vous de retour? Où travaille ton ami? Comment ton ami pense-t-il faire son voyage? Où tes parents passeront-ils leurs vacances? Combien pesez-vous? Pourquoi veux-tu qu'elle aille toute seule en vacances? Pourquoi dis-tu cela? Combien de photos as-tu prises? Où reçoit-on les invités?

311. *Citiți următoarele fraze și indicați funcția sintactică a pronumelui relativ* qui **(§ 484):**

J'ai pris le journal qui était sur la table. J'en connais qui ne seront pas surpris. Il y aura un spectacle nouveau et qui vous amusera. Je fais ce qui me plaît. Il est respecté par tous les gens qui l'entourent. La personne de qui je parle doit passer cet après-midi. Cet ami pour qui vous avez sacrifié votre

repos ne vous est guère reconnaissant. L'homme sur l'aide de qui je comptais m'a fait défaut. J'ai vu ce fils de qui il est si fier. Ce qui te plaît ne me convient pas. Ce qui se passe est grave. Va chercher qui tu sais. Ce qui reste de la fortune de ta mère n'est pas suffisant pour que tu vives sans rien faire. Rira bien qui rira le dernier. Qui va à la chasse perd sa place.

312. *Indicaţi funcţia sintactică a pronumelui relativ* que *din următoarele fraze* (§ 485, 486):

Il saisit la main que je lui tendis. Les maisons que tu aperçois sont celles de mon village. Les enfants que tu vois jouer dans la cour sont ceux du voisin. Fais ce que bon te semble. Il sourit, ce qu'il ne fait presque jamais. Cette petite ville que j'avais quittée à deux ans, et que je croyais ignorer, me reçut comme son enfant. Fais ce que dois, advienne que pourra. Il n'y a pas deux jours que je l'ai vu.

313. *Citiţi următoarele fraze şi indicaţi funcţia sintactică a pronumelui relativ* quoi (§ 487):

C'est cela précisément, à quoi je réfléchissais. Il n'est rien à quoi je ne sois prêt. Il n'est rien de quoi il puisse se formaliser. Il ne voyait rien à quoi il puisse se raccrocher. Il était malade, ce pour quoi il ne pouvait sortir. Vous ne m'avez pas prévenu, ce en quoi vous êtes fautif. Il me dit qu'il y aurait du verglas demain, ce à quoi je n'avais pas songé. Prêtez-moi un peu d'argent sans quoi je ne pourrai payer le taxi. Voilà de quoi il s'agissait. C'est à quoi se montait leur fortune. Je rougis d'avouer ce à quoi se passa ma première semaine. Je voudrais bien être fixé, savoir ce à quoi vous vous tiendrez. Voici de quoi payer le loyer. Ils ont de quoi occuper leur dimanche. Avoir de quoi vivre.

314. *Indicaţi funcţiile sintactice ale pronumelui relativ* dont *folosit în următoarele fraze* (§ 488):

Il se mit à raconter l'accident dont il avait été témoin. Le projet dont je vous ai entretenu est original. L'ami dont je vous ai parlé est grièvement malade. Il n'est rien dont il puisse s'étonner. Il se retourna vers celui dont il se croyait apprécié. La maladie dont il est mort semblait au début sans gravité. La famille dont il descend est originaire d'Alsace. C'est une aventure dont il se souvenait fort bien. Ce dont tu désires la réalisation n'est pas pour demain. Le cerisier dont proviennent ces fruits, c'est mon grand-père qui l'avait planté. Au loin, les pins serrés dont la colline est couverte s'agitaient et bruissaient dans l'ombre. Connaissez-vous ce portrait de Napoléon dont je vous parlais tout à l'heure? Bientôt, sa tante pouvait tremper dans l'infusion bouillante, dont elle savourait le goût de feuille morte ou de fleur fanée, une petite madeleine dont elle lui tendait un morceau.

315. *Transformaţi următoarele fraze legînd propoziţiile perechi cu ajutorul pronumelui relativ* dont; *eliminaţi cuvîntul redat în cursive* (§ 488):

C'est une belle ville; nous avons longuement parlé *de cette ville.* Elle vient de finir son travail; elle est très contente *de son travail.* C'est un grand événement; les historiens *en* parlent longuement. Prêtez-moi ce livre; je viens d'entendre mon professeur parler *de ce livre.* C'est un instrument moderne de précision; je me sers souvent *de cet instrument.* C'est une grande ville; tu as

admiré les parcs et les monuments *de cette ville.* Voici un grand musée; les collections *de ce musée* sont célèbres dans tout le monde. Vous avez vu cet homme; la présence d'esprit de *cet homme* est surprenante. Il me présente au graveur; il m'avait loué la technique et l'art *de ce graveur.*

316. *Legaţi propoziţiile perechi prin relativul* dont; *înlocuiţi adjectivul posesiv prin articolul hotărît* (§ 488):

Ce château se dresse sur une colline; *ses* tours sont une merveille d'architecture. Ce chat est le mien; *son* poil est tigré. Ce vieillard a 80 ans; *son* visage est couvert de rides. Ce pays a beaucoup de ressources; *son* industrie est très développée. Ce vase vient de Chine; *ses* couleurs sont admirables. Ce peintre a beaucoup de talent; *ses* tableaux sont admirés partout. Cette danseuse a quinze ans; *son* succès est dû à son mérite et à sa persévérance. Au fond de la vallée tu verras un petit village pittoresque; toutes *ses* maisons sont en bois.

317. *Înlocuiţi pronumele* en *prin pronumele relativ* dont *şi legaţi propoziţiile perechi* (§ 516 — 518):

Elle regrette ses années heureuses; elle s'en souvient avec mélancolie. Prends ces livres; tu en auras besoin pour ton travail. C'est ma ville natale; je m'en souviendrai toujours avec plaisir. Il a remporté le premier prix; il en est vraiment fier. Vous avez fini votre travail; vous en êtes tout à fait content. Vérifiez cette machine à écrire; je m'en sers tous les jours.

318. *Înlocuiţi pronumele* en *prin pronumele relativ* dont; *intercalaţi propoziţia relativă între părţile propoziţiei principale* (§ 516 — 518):

Cette maison est très confortable; tu en as admiré la façade. Ce bruit est celui d'un avion à réaction; tu en as peur. Cette robe est faite par moi-même; tu en admires la coupe. Cette montagne est un volcan éteint; vous en apercevez le sommet. Ce livre est mon livre de chevet; j'en connais l'auteur depuis longtemps.

319. *Citiţi următoarele fraze şi indicaţi funcţia sintactică a pronumelui relativ* où (§ 489):

Le village où il s'est retiré est loin de la grand-route. Il a fait très froid la semaine où vous êtes partis. Dans la pénible situation où vous vous trouvez, ne refusez aucun concours. Mon ami n'habite plus la ville où il était il y a cinq ans. Je l'ai connu à l'époque où j'étais au lycée. La maison d'où nous venons de sortir est petite mais confortable. Le village d'où je suis parti il y a dix ans avait beaucoup changé. Oubliez les jours où vous étiez souffrant. Tu te rappelles le moment où nous nous sommes connus? Il nous racontait des histoires du temps où il était marin.

320. *Transformaţi frazele următoare folosind formele corespunzătoare ale pronumelui relativ compus în locul cuvintelor redate în cursive; schimbaţi ordinea în frază dacă este cazul* (§ 490; 491):

Regardez ces murs; sur *ces murs* il y a de beaux tableaux. N'oubliez pas votre permis; sans *lui* vous n'avez pas le droit de conduire. Ouvrez cette porte; derrière *cette porte* il y a un bureau. Il contemple les quais du fleuve; il se dirige vers *les quais.* L'enfant a vu la valise; dans *la valise* j'ai mis les

cadeaux pour lui. Entrez dans ce restaurant; nous avons bien mangé *dans ce restaurant* il y a une semaine. C'est une histoire horrible; vous revenez toujours à *cette histoire*. Il y a là une pierre; sous *cette pierre* tu trouveras la clef de la porte.

321. *Înlocuiți pronumele relativ* où *sau pronumele adverbial* y *folosind forma corespunzătoare a pronumelui relativ compus; schimbați ordinea în frază dacă este cazul* (§ 489):

Vous habitez cette ville où j'ai passé une bonne partie de mon enfance. C'est une grande bibliothèque; on y peut entrer à n'importe quelle heure au cours de la journée. C'est un petit village; nous y trouverons le repos et le silence. Entrons dans ce bureau; on pourra y travailler sans être dérangé. Regardez cet endroit merveilleux où nous avons passé les vacances. Vous habitez près de ce parc; on nous y conduisait quand nous étions petits.

322. *Explicați folosirea formelor simple și compuse ale pronumelui relativ în frazele următoare; justificați cazurile în care sînt date două soluții* (§ 490 — 491):

La persévérance avec laquelle il a travaillé mérite sa récompense. Je connaissais fort bien le fils de ma voisine, lequel avait les mêmes goûts que moi. L'incident peu connu auquel je fais allusion remonte à cinq ou six ans. C'est une personne à qui (à laquelle) je pense souvent. Voilà des conditions sans lesquelles je ne consentirai à rien. J'ai rencontré cet homme à qui (auquel) j'ai souvent pensé. Les recherches auxquelles vous vous intéressez sont d'une grande actualité. C'est une amie à qui (à laquelle) j'écris tous les trois jours. Votre ami sans qui (sans lequel) vous ne voulez pas sortir, vous attend en bas. Je vous présente des gens à qui (auxquels) vous pouvez vous fier. Des complices sans l'aide de qui (desquels) ils n'auraient pas réussi. Ce sont les petites filles à qui (auxquelles) vous avez accordé cette permission. C'est le chien pour lequel vous avez préparé cette viande. Les jeunes gens, parmi lesquels il devait choisir, étaient là.

323. *Citiți frazele următoare și explicați întrebuințarea pronumelui relativ* lequel (§ 491):

J'ai reçu, il y a quelques jours, un billet d'un jeune homme, lequel me propose de venir me voir pour m'exposer ses idées sur le cinéma. Vous avez remarqué la tour du château, laquelle a été restaurée l'an dernier. Un étudiant s'est levé au milieu de l'assemblée, lequel a parlé d'une manière extraordinaire. On a entendu les témoins, lesquels ont dit la vérité. On a lu le mémoire de la réclamante, laquelle sollicite un dégrèvement.

324. *Indicați funcțiile sintactice ale pronumelor personale conjuncte din următoarele propoziții* (§ 494, 495):

Je comprends son émotion. Tu ne m'as rien dit. Il n'a pas entendu. Elle n'est pas arrivée. Ils sont partis. Je t'estime beaucoup. Je le crois sur parole. Je l'ai remerciée. Il nous regardait avec attendrissement. Il vous appelait. Il nous a salués. Il les a invités. Il lui en a beaucoup voulu. Je leur ai rappelé ce qu'ils m'avaient promis. Je lui ai donné ton adresse. Il m'écrit souvent. Je voudrais le voir pour lui remettre cette lettre.

325. *Citiți următoarele exemple și remarcați locul pronumelui subiect în propoziție; explicați cazurile în care pronumele subiect este despărțit de verb* (§ **496 — 497**) :

Il lit beaucoup. Où travaille-t-il? Où as-tu trouvé ce livre? Tu dois partir ce soir. Dois-je faire cela? Suis-je ton ami ou non? À qui le dites-vous? À qui votre frère a-t-il prêté ce livre? Quel âge peut-il avoir? À peine a-t-il terminé. Peut-être s'est-il trompé. Vous avez rempli votre tâche. Encore faut-il ajouter. Est-il grand! Est-il méchant, cet homme! J'ai beaucoup travaillé aujourd'hui, aussi voudrais-je me reposer. Il n'est pas d'accord avec nous. Tu ne veux pas venir avec nous. Il n'était pas là. Il s'en est allé. Elles se sont vite habillées. Je lui ai envoyé une lettre. Tu ne l'a pas vu aujourd'hui. Ce paquet, il me l'a envoyé. Ce livre, je le lui rendrai dans une semaine.

326. *Citiți frazele următoare și explicați:* a) *repetarea subiectului;* b) *omisiunea subiectului;* c) *folosirea facultativă a subiectului trecut între paranteze* (§ **498**) :

Elle dort car elle est fatiguée. Il ne boit ni ne mange car il n'a ni faim ni soif. À la campagne tu liras, *(tu)* feras du sport, *(tu)* écouteras la radio, *(tu)* regarderas la télévision et le temps passera. Elle lisait une lettre qu'elle venait de recevoir: ils reviendront d'un moment à l'autre et *(ils)* nous diront ce qui s'est passé. Il entra dans la salle, *(il)* s'arrêta un instant près de la porte, *(il)* choisit une bonne place, *(il)* s'y installa sans regarder personne. Je vous prête volontiers ce livre parce que je sais que vous me le rendrez. Il m'a aidé et il m'aidera encore, car il est mon meilleur ami. Il va, *(il)* vient, *(il)* fait l'important. Nous accueillirons, *(nous)* logerons et *(nous)* habillerons ces enfants. Il ne le saluait ni ne lui parlait jamais. Il agissait sans réflexion et *(il)* s'étonnait ensuite de ses mésaventures.

327. *Citiți propozițiile următoare și faceți deosebirea între* il *pronume personal și* il *pronume cu valoare neutră* (§ **499**) :

Il est arrivé à un âge où il faut se reposer. Il est arrivé à ses fins. Il pleut et il vente. Il manque deux pages à votre livre. Il manque trop souvent. Il est sûr du résultat. Il était une fois une petite fille. Il est arrivé mal à propos. Il est un château au fond d'une vallée. Qu'est-ce qu'il se passe? Il ne fait que passer.

328. *Explicați folosirea formelor disjuncte ale pronumelor personale pentru exprimarea subiectului* (§ **500**) :

Toi, tu mens. Georges et moi nous travaillons. Moi aussi, j'ai vu ce film. Ton frère et toi serez punis. Il a plus de soucis que toi. Georges, lui, a vu ce film. Elle est arrivée et lui aussi. Lui seul comprendra. Mais, lui, qui vous a vu, vous a reconnu. Lui, il est plus grand qu'elle. Elle seule ne viendra pas. Ce n'est pas elle, la coupable. Il court aussi vite qu'eux. Toi et moi, nous sommes persuadés de son innocence. Nous autres, nous considérons que cela est inexact. Lui et moi, nous en sommes bien convaincus. Vous deux, vous avez bien répondu. C'est à vous seuls qu'il appartient de continuer ce que j'ai fait. Toi et lui, puissiez-vous réussir! Qui veut m'accompagner au cinéma? Moi.

329. *Exprimați propozițiile următoare cu fiecare din pronumele complemente conjuncte dintre paranteze* (§ **501 — 508**) :

Nous approuvons *(te, le, la, vous, les)*. J'ai entendu prononcer ces mots *(te, le, la, les)*. Il dira la vérité *(me, lui, nous, leur)*. Je vois *(te, la, vous, les)*. J'ai envoyé hier les photos *(lui, vous, leur)*. Tu écriras une lettre *(me, lui, leur)*. Elle comprend *(le, les, nous)* et elle pardonne *(lui, leur, nous)*. J'ai écrit *(lui, vous, leur)* la lettre et j'ai envoyé *(lui, vous, leur)* le paquet. Vous rencontrerez *(le, les)* et vous direz *(lui, leur)* la vérité.

330. *Indicați valoarea pronumelui complement* le *în următoarele fraze* (§ **504**) :

Le ballon va disparaître; je le vois à peine. Je vous demande d'être exact; je le répète une dernière fois. Monsieur Jourdain faisait de la prose sans le savoir. Il veut sortir, mais on ne le lui permet pas. Nous étions heureux, je vous l'ai dit. Si l'on a des nouvelles, je supplie que l'on m'en donne. Je le vois faire des gestes lents. Je ne l'ai plus quitté depuis. Je le sais, moi, ce qu'il faut faire; je le dirai quand il faudra. Je le vois venir. Il est parti sans le regarder. Retournez, je le veux. Faites-le aujourd'hui. Si vous le voulez, vous pouvez y aller. Je le savais bien, que vous viendriez. Vous le voyez bien, qu'il n'y a rien à faire. Quand je vous le disais qu'elle avait tort!

331. ***Răspundeți la întrebările următoare prin propoziții în care să fie întrebuințat pronumele neutru*** le (§ **504**) :

Savez-vous que notre ami est arrivé hier soir? Vous pensez qu'il a fait un beau voyage? Sont-ils satisfaits de leur visite? Cette visite fut-elle intéressante? Les boulevards de cette ville sont-ils beaux? La plaine du Danube est-elle fertile? Êtes-vous prêtes?

332. *Răspundeți prin propoziții afirmative la următoarele întrebări înlocuind cuvintele redate în cursive prin pronumele conjunct corespunzător* (§ **505**) :

Vois-tu *ton ami* ce soir? Aime-t-il *ses sœurs?* Ont-ils ouvert *ces livres?* Est-ce qu'il a rencontré *ses amis* au cinéma? Vous voyez *ce garçon et son ami?* Elle t'a apporté *les livres promis?* Est-ce qu'on a condamné *ces hommes-là?*

333. *Puneți următoarele propoziții la forma negativă; remarcați locul pronumelui complement conjunct* (§ **505**) :

Tu le vois. Il nous a vus. Elle vous présente à son père. Elle les aime. Ils les ont ouverts, ces livres. Il les a rencontrés au cinéma. Vous nous avez invités. Je l'ai vu aujourd'hui. Il nous a vus hier soir. Vous m'avez reconnu. Tu le crois sur parole. Il les a cueillies dans le près, ces fleurs.

334. *Puneți următoarele propoziții la forma interogativă; folosiți inversiunea subiectului* (§ **41; 496**) :

Il la voit. Vous l'avez reconnu. Son père l'aime beaucoup. Vous m'avez rencontré hier soir. Vous les avez oubliés. Elle t'a vu. Elle nous a aperçus. Je les ai connus pendant les vacances. Elles nous ont invités. Vous les inviterez.

335. *Răspundeți prin propoziții afirmative la următoarele întrebări înlocuind complementele redate în cursive prin pronumele conjuncte corespunzătoare* (§ 505) :

Est-ce qu'il écrit *à son amie?* Est-ce qu'il a téléphoné *à ses cousins?* Est-ce que tu as écrit *à Jean?* Est-ce qu'il a parlé *à ses amis?* Est-ce que vous obéissez *à vos parents?* Est-ce qu'il prête *à Jean* de l'argent? As-tu répété *à Jean et à Marie* mes ordres? Vous avez raconté cette histoire *à Jeanne?*

336. *Transformați următoarele propoziții înlocuind complementele redate în cursive prin pronumele complemente conjuncte corespunzătoare* (§ 505) :

Regarde *cet homme!* Prenez *ces journaux!* Écoute *tes amis!* Obéis *à tes parents!* Achetez *cette robe!* Écris *à tes amis!* Parle *à ton père et à ta mère!*

337. *Exprimați propozițiile următoare la forma negativă* (§ 505) :

Achète-le! Prends-la! Invite-les! Écrivez-leur! Regardez-les! Dis-lui la vérité! Envoie-lui cette carte illustrée. Téléphone-lui ce soir! Attendez-les ici! Écris-lui souvent!

338. *Formulați frazele următoare înlocuind complementele redate în cursive prin pronumele conjuncte corespunzătoare* (§ 505) :

Je voudrais parler *à Jean.* Elle ne tient pas à revoir *cet homme.* J'irai chercher *mes amis.* Je brûle d'impatience de lire *ces poésies.* Je me fais un plaisir de rendre visite *à tes parents.* J'ai vu *ton frère* sortir de la bibliothèque. Nous avons entendus *tes amis* parler dans la chambre voisine. J'ai tenu à dire la vérité *à ton frère.* Je suis ravi de revoir *tes amis.* J'irai dire *à vos amis* que vous les attendez. J'ai laissé partir *Jean.* Il a fait attendre *son ami.* Nous ferons remarquer *à Paul* la différence.

339. *Răspundeți prin propoziții afirmative înlocuind prin pronumele complemente conjuncte corespunzătoare complementele redate în cursive în fiecare întrebare* (§ 506) :

Vous avez envoyé *cette lettre à votre ami?* Tu as prêté *ta bicyclette à ta sœur?* Elle a donné *les fruits aux enfants?* Est-ce qu'il *lui* a rendu *les revues?* Tu as promis *ce livre à Jeanne?* As-tu envoyé *le télégramme à nos grands-parents?* Est-ce qu'il a remis *les lettres à son père?* As-tu prêté *ces livres à tes amis?* As-tu envoyé *les fleurs à tes tantes?*

340. *Răspundeți la întrebările din exercițiul anterior prin propoziții negative, folosind pronumele complemente conjuncte* (§ 506).

341. *Citiți următoarele întrebări și formulați răspunsuri înlocuind complementele redate în cursive prin complementele conjuncte corespunzătoare* (§ 506) :

Tu *m'*as apporté *les disques?* Est-ce qu'il *t'*a montré *les photos?* Tu *me* prêtes *ton dictionnaire?* Est-ce qu'elle *t'*a rendu *les livres?* Est-ce qu'il *vous* a envoyé *les fleurs promises?* Est-ce qu'il *te* demande *de l'accompagner?* Vous *me* donnerez *l'adresse exacte?* Est-ce que Marie *t'*a montré *sa nouvelle robe?* Est-ce que tu *me* présentes *ton ami?* Vous *nous* avez apporté *le courrier?* Veux-tu que je *te* prête *mon vélo?* Voulez-vous que je *vous* dise *la vérité?*

342. *Citiți următoarele propoziții și remarcați întrebuințarea formelor disjuncte ale pronumelui complement* (§ 507 — 508) :

Je le crois, lui. Il est content de toi. On ne peut pas compter sur lui. Je vais tout dire: à lui ou à elle. Nous irons avec eux au cinéma. À lui, tu as toujours obéi. Je suis arrivé après eux. Il te connaît, toi. C'est elle que j'ai rencontrée hier soir. C'est nous que vous avez invités. Ils sont arrivés après nous. Ils étaient derrière vous. Nous pensons souvent à lui. Il ne pense jamais à nous. C'est avec eux que nous avons passé nos vacances. Je ne parle ni de lui, ni de toi; je parle de moi.

343. *Faceți deosebirea între pronumele conjuncte și pronumele disjuncte; justificați locul pronumelor complemente* (§ 494, 495, 505) :

Avant de me donner réponse, Monsieur, je vous prie de me dire si vous êtes le directeur. Vous nous jugez avec sévérité parce que vous avez, tout au fond, une trop belle idée de vous-même. Nous voici dans la salle. Cette chose-là ne vous est pas arrivé, à vous? Je puis l'oublier un moment; lui ne m'oublie point. Moi aussi, j'aime chanter et danser. On le croyait tout près; on l'a cherché mais on ne l'a pas retrouvé. Ils sont tous gais. Il n'y a que lui qui a un air mélancolique.

344. *Precizați funcția sintactică a pronumelor personale complemente din exercițiul precedent* (§ 495, 501, 504, 507).

345. *Precizați dacă pronumele tipărite în cursive sînt pronume conjuncte sau disjuncte; indicați funcția sintactică a acestor pronume* (§ 495, 504) :

Cet enthousiasme que *vous* avez eu dès la première heure, gardez-*le*, mais donnez-*lui* pour compagnon un sévère contrôle. *Moi*, pendant ce temps, j'allais m'asseoir près de *lui* pour *le* regarder travailler. *Nous* sommes trop occupés de *nous-mêmes* pour *nous* approfondir les uns les autres. *Il* aime les livres; *il les* aime pour ce qu'ils ont en *eux-mêmes*.

346. *Indicați deosebirea dintre* il, le, l' (§ 493 — 504) :

Il est dimanche, c'est *le* jour de repos. *Il* n'y a plus de loups dans cette forêt, je te *l*'ai déjà dit. Je ne *l*'ai pas revu. Puisqu'*il* veut me parler, faites-*le* entrer. S'*il* ne veut pas, dites-*le* moi. *Il* me semble que *le* jour baisse. Pensez-vous qu'*il* va revenir? Je *le* pense. Je *le* connais mieux que vous.

347. *Analizați pronumele personale din următoarele fraze* (§ 501) :

Cette poésie, je la lus, je l'appris par cœur et je la récitai. Des mots me furent inintelligibles, mais je les trouvais beaux. Il lui mettait un sac sur le dos et lui disait une formule; c'était son cheval, à lui. Il s'installait près de lui et il le regardait. Votre malheur me touche assez. Je vous prie de m'accorder l'honneur de vous aider. Je vais vous apprendre à me parler, à moi, avec les égards qui me sont dus. Est-ce que je vous connais, moi? Est-ce que je sais qui vous a envoyé chez moi? Vous dites que vous me connaissez. Prouvez-le.

348. *Puneți propozițiile următoare la forma interogativă și indicați pronumele care au funcția de subiect și cele care au funcția de complement; nu folosiți în formularea întrebării* est-ce que **(§ 495, 501):**

Tu fermes les fenêtres. J'éteins la lumière. Il essuie les vitres. Elle range la vaisselle. Vous lui avez demandé son adresse. Je vous ai offert des gâteaux. Ma lettre vous est parvenue. On vous a envoyé les photos. Ma visite ne vous a pas surpris. Vous lui avez parlé de quoi? Je les lui ai rendus, les livres.

349. *Faceți acordul subiectului cu verbul dintre paranteze folosit la prezentul indicativului* **(§ 500):**

Le chien et moi *(être)* de bons amis. Jean et toi *(devoir)* dresser la tente. C'est toi et moi qui *(partir)* les premiers. Vous, les juniors, et nous, les seniors, *(faire)* un match. Ce sont les maillots rouges et vous qui *(disputer)* la coupe. Eux quatre et vous trois *(marcher)* trop vite. C'est vous deux et toi qui *(garder)* l'argent. Vous et moi *(discuter)* inutilement. Les petits et moi *(être)* en retard. Vous et lui *(devoir)* porter les sacs.

350. *Înlocuiți cuvintele redate în cursive prin pronumele personale corespunzătoare; respectați locul pronumelor complemente* **(§ 501):**

Lisez *ce livre*. Adressez-vous *à l'ingénieur*. Voyez passer *les soldats*. Ne parlez pas *à ces gens-là*. Envoyez *à votre ami tous ces livres*. Tenons-nous pour dit *tout cela*. Ne donnez pas *cette revue aux enfants*. Ne racontez pas *ces histoires à vos amis*. Faites venir *vos amis et faites dire à vos amis* que vous serez heureux de les recevoir dans votre nouvelle demeure.

351. *Puneți la plural pronumele complemente* lui *și* à lui **(§ 501):**

Je le lui ai déjà dit. — À lui? — À lui-même. Il ne lui plaît pas de descendre prendre le frais à la terrasse. Le médecin, pourtant, le lui a conseillé vivement. Tant pis pour lui. Après tout c'est à lui de décider. Quand il but la bière que le garçon lui avait apportée, elle lui sembla excellente. Mais quand le garçon ramassa l'argent des clients et que ce fut à lui de payer, elle lui parut moins bonne.

352. *Puneți la plural pronumele personale redate în cursive* **(§ 493 — 501):**

Il se rua sur *lui*, et *lui* porta des coups violents au visage. *Il* protesta mais l'arbitre ne *l'*écouta pas. *Il* ne voulait pas attaquer. *Lui*, *il* aurait préféré attendre encore. Pour *lui* faire peur, *elle lui* faisait d'affreuses grimaces. L'arbitre, furieux contre *lui*, *lui* demanda s'*il* n'était pas devenu fou. *Il* commença les tours de valse qu'on *lui* avait enseignés. Fie-*toi à lui*.

353. *Puneți la forma negativă propozițiile următoare* **(§ 505):**

Donnez-les-lui. Prends-le. Écoute-la. Protège-toi. Envoie-le lui. Invitez-les. Regarde-le. Laisse-le attendre. Présente-lui des excuses. Précipite-toi sur lui. Accroche-toi à lui. Rendez-le-lui. Occupe-toi de lui. Fiez-vous à lui. Réconcilions-nous avec eux.

354. *Transformați în propoziții afirmative următoarele propoziții negative* (§ 505):

Ne lui réponds pas. Ne l'appelle pas. Ne les interroge pas. Ne vas pas avec lui. Ne leur donnez pas de livres. Ne comptez pas sur elles. Ne le lui donne pas. Ne la retiens pas. Ne le lui donne pas. Ne les lui prends pas. Ne la lui envoie pas. Ne les leur donne pas. Ne le lui répète pas. Ne le lui dites pas.

355. *Spuneți dacă cuvîntul redat în cursive este pronume reflexiv; indicați funcția sa sintactică* (§ 509):

Je *me* félicite d'avoir visité ce château. Je *me* repens d'avoir dit cela. L'envieux *se* désole du succès des autres. Le vaniteux *se* targue de ses relations. Écoute quand je *te* parle. Chacun pense *à soi*. Tu *te* leurres, si tu crois être le premier. *Vous* mettez-*vous* au travail? *Nous* enverrez-*vous* les photos? Les spectateurs *s'*étaient levés pour quitter la salle. Si tu savais comme je *t'*envie! Je voudrais partir avec *toi*. *Nous nous* amuserons bien. Elles *se* sont écrit des lettres. Sa proposition *m'*intéresse. Il ne *s'*intéresse à rien. Ils *se* disent bonjour. *Vous* êtes-*vous* déjà rencontrés? *Tu t'*es fait du mal.

356. *Transformați următoarele propoziții folosind un verb reflexiv cu înțeles pasiv* (§ 89 și 92):

Ces livres, on les vend cher. On dit cela souvent. Cette maison, on la voit de loin. On voit la rivière à travers les arbres. On voit de loin la vieille tour. Du côté du jardin on entendit une voix forte. On ne doit pas poser cette question. On prononce ce mot de plusieurs façons. On lit ce livre avec plaisir. On a levé les rideaux. On a bien vendu ses premiers tableaux de fleurs.

357. *Puneți următoarele propoziții la forma negativă* (§ 509):

Dépêche-toi! Sers-toi! Regarde-toi dans la glace! Adresse-toi à lui! Fiez-vous à lui! Abstiens-toi de dire ton opinion! Lève-toi! Promène-toi dans la forêt! Couchez-vous tard! Levons-nous tard! Arrogeons-nous ce droit! Habille-toi lentement!

358. *Citiți fiecare dintre frazele următoare și indicați cazurile în care pronumele* soi *ar putea fi înlocuit cu pronumele* lui, elle *și invers, fără ca sensul frazei să se schimbe* (§ 510):

Il faut être aussi sévère pour soi-même que pour les autres. Il ne voulait pas faire parler de lui. On ne doit pas conter aux autres ce qui n'a d'intérêt que pour soi-même. Il a laissé son ami s'occuper de soi et il est venu me raconter ce qui lui était arrivé, à lui. Quand on voyage on se rend compte que l'on n'est bien que chez soi. Cet étudiant est content de lui-même. Votre conduite est en soi inqualifiable. Ces choses-là vont de soi. Qui ne pense qu'à soi ne peut être aimé. Aucun d'eux ne pense à lui-même. Chacun de ces hommes travaille pour lui-même. Chacun de vous pense du bien de lui-même. Ils retournèrent chacun chez soi. Après cette conversation, chacun s'en retourna chez lui. On ne pense qu'à soi. Il ne pense qu'à lui. Elle ne pense qu'à elle. Il est maître de lui. Il faut rester maître de soi.

359. *Citiți următoarele fraze și indicați cazurile în care folosirea pronumelui* soi *este obligatorie și cazurile în care poate fi înlocuit cu un alt pronume* (§ 510) :

La fillette, timide, les mains croisées devant soi, ne bougeait pas. Cet homme ne vit que pour soi; il ne travaille pas pour les siens. Il était fatigué, mais il a fait sur soi un puissant effort et il a réussi à vaincre le dernier obstacle. Lorsque nous serons devant le jury, chacun répondra pour soi-même. Vous ferez tous cette traduction, mais chacun travaillera pour soi.

360. *Înlocuiți pronumele* on, *unde este cazul, cu una din formele corespunzătoare ale pronumelui personal subiect* (§ 512) :

Est-on prêtes, mesdemoiselles? Sept longues années qu'on ne s'était vus. On ne s'était jamais séparés. Après la cérémonie on a été boire un verre. On faisait tout par nous-même. Nous, on est parti quand même. On aime dans les autres ce qu'on retrouve en soi. Quand on se plaint de tout, il ne vous arrive rien de bon. Nous, on n'est pas contentes. On est inquiet de ce qu'on ne comprend pas. On a tous deux les mêmes goûts. Jeanne et moi, on s'entend bien. Nous, on n'y peut rien. On fait ce qu'on peut. Dans cet ouvrage on se propose de présenter le résultat de nos recherches. Alors, on se promène. Comme on est élégante! On a mis sa belle robe! Alors on est fâché? Moi qui voulais te faire plaisir.

361. *Precizați funcțiile sintactice ale pronumelui* en *folosit în următoarele exemple* (§ 516, 517) :

Je ne ferais rien sans t'en parler d'avance. Il a mal travaillé, mais il s'en repent. C'est plus qu'il n'en faut. J'aime beaucoup cette ville et j'en admire les parcs. Ce chien est méchant, n'en approchez pas. Des livres? Je n'en ai pas. A-t-il de la patience? Il en a. A-t-il acheté du café? Il en a acheté. On ne peut en avoir plus qu'il n'en a. J'en suis encore tout ému. Vous en avez menti. Il en est certain. Qu'en as-tu fait? J'en perds la tête. Je ne l'en trouve que plus sympathique. Il a mal travaillé, mais il s'en repent. Un homme comme on n'en voit plus. J'en ai tant vu de ces gens-là.

362. *Răspundeți prin propoziții afirmative și întrebuințați pronumele* en *pentru a evita repetarea complementelor redate în cursive* (§ 516) :

Est-ce qu'elle a acheté *des fleurs?* Tu as *des cigarettes?* Est-ce qu'il a mis *de l'argent* de côté? Est-ce qu'elle parle toujours *de son voyage?* Il a bu *du vin?* Vous avez acheté *des gâteaux?* Est-ce qu'il vous a prêté *des disques?* Tu manges *des fruits?* Est-ce que vous achetez souvent *du vin?* Buvez-vous *de l'eau minérale?*

363. *Completați răspunsurile afirmative la întrebările următoare cu cuvintele dintre paranteze* (§ 518, 519) :

Avez-vous des livres? *(beaucoup).* Combien de pièces y a-t-il dans votre appartement? *(quatre).* Est-ce qu'il a rencontré tous ses amis? *(trois).* Avez-vous des soucis? *(beaucoup).* Vous avez eu des ennuis? *(peu).* Est-ce qu'ils ont profité de leurs vacances? *(bien).* Est-ce que vous avez vu vos amis? *(quelques-uns).* A-t-elle des soucis? *(trop).* Est-ce qu'il a dépensé beaucoup d'argent? *(assez).* Vous avez acheté des livres? *(six).*

364. *Înlocuiți cuvintele redate în cursive din frazele următoare prin* en **(§ 519):**

Il y a beaucoup d'invités, je ne connais que quelques-uns *de ces invités.* J'avais besoin d'un crayon et il m'a offert *deux crayons.* Sachant que vous aimez ces fleurs, je vous ai apporté un bouquet *de ces fleurs.* Ce professeur aime tous ses élèves; aussi est-il aimé *de tous ses élèves.* Il a bien travaillé, il est très content *de cela.*

365. *Citiți următoarele fraze și indicați funcția sintactică a pronumelui* en **(§ 516):**

Il va souvent là-bas: il en est de retour, justement! Il n'est pas ici; il vient d'en sortir. Il était dans son bureau tout à l'heure, mais il en est descendu. Elle a passé huit jours à la mer et elle en est revenue transformée. Avez-vous été chez lui? J'en reviens. Il est resté dans sa chambre toute la journée et vient juste d'en sortir.

366. *Transcrieți frazele următoare înlocuind cuvintele redate în cursive prin pronumele* en *sau prin adjectivele posesive corespunzătoare* **(§ 517):**

C'est lui qui vous guidera dans la ville car il connaît toutes les rues *de la ville.* Ta sœur a bien travaillé, je constate les progrès *de ta sœur.* J'aime beaucoup la poésie roumaine et j'admire la richesse *de cette poésie.* Il n'a pas seulement déclenché la résistance; il est resté l'âme *de la résistance* jusqu'à la victoire. J'ai voyagé dans les Carpates; j'ai apprécié les beautés *des Carpates.* J'ai pu voir les soldats de près; j'admire la prestance *de ces soldats.* Ce peintre plaît, on ne compte plus les imitateurs *de ce peintre.* Ce tableau plaît, on ne compte plus les admirateurs *de ce tableau.* J'aime ce parc, j'apprécie la régularité des lignes *de ce parc.* J'ai vu ce monument, j'ai même une photo *de ce monument.* Avez-vous lu son livre? Il est facile de se souvenir *de ce livre.* Cette entreprise ne me tente guère; le succès *de cette entreprise* me paraît trop douteux. J'aime beaucoup Paris et j'admire les monuments *de cette ville.* Ne répondez pas à cette lettre; le ton *de cette lettre* est impertinent.

367. *Transformați frazele următoare folosind pronumele* en *în locul pronumelui relativ* dont **(§ 516):**

Regarde ce beau monument dont je vous ai parlé. C'est une belle ville dont vous avez longuement parlé. Elle vient de finir son travail dont elle est très contente. Prêtez-moi ce livre dont tu viens de parler. C'est un grand musée dont les tableaux sont célèbres. Allons voir cette exposition dont on a fait l'éloge. Passez-moi ce dictionnaire dont je me sers souvent. Montre-lui cette photo dont il se souviendra. La poésie est une arme dont il se sert pour aider son peuple à vaincre.

368. *Răspundeți prin propoziții afirmative, înlocuind cuvintele tipărite în cursive prin* en **(§ 516, 520):**

Est-ce que tu te souviens *de l'excursion que nous avons faite?* Vous pouvez vous dispenser *de cet appareil qui marche si mal?* Est-ce qu'ils se réjouissaient *de faire un si beau voyage?* Tu es content *d'avoir obtenu une si bonne note?* Est-ce qu'il se vantait *d'avoir eu des succès?*

869. *În următoarele propoziții imperative înlocuiți complementele redate în cursive prin pronumele* en **(§ 526):**

Prenez *du rôti!* Buvez *de l'eau minérale!* Achetons *des fruits!* Mangez *des pommes!* Prends *du café!* Cueille *des fleurs!*

870. *Exprimați următoarele propoziții imperative la forma negativă* **(§ 526):**

Prenez-en! Achetez-en! Mangez-en! Prends-en! Cueillons-en! Vendons-en! Donnez-m'en! Achète-m'en! Donne-nous-en! Parlez-nous-en! Croyez-m'en! Souviens-t'en!

871. *Răspundeți afirmativ folosind după caz pronumele* en *sau pronumele complemente* le, la, les **(§ 502 — 508; 516 — 521):**

Tu lui as parlé de notre voyage? Est-ce qu'il t'a rendu les livres? Tu leur as offert des fleurs? Vous avez acheté cette voiture? Est-ce qu'elle a pris du café? Vous avez cueilli des fleurs? Est-ce qu'elle aime les roses? Vous avez reçu nos lettres? Tu as pris du sucre? Y a-t-il encore du pain? Avez-vous rencontré nos amis? Est-ce qu'il t'a apporté des disques? Y avait-il beaucoup de gens à l'aéroport?

872. *Răspundeți la următoarele întrebări prin propoziții afirmative; întrebuințați pronumele* y *în locul cuvintelor redate în cursive* **(§ 522):**

Avez-vous renoncé *à votre départ?* Aviez-vous réfléchi *aux conséquences de votre action?* Est-ce qu'elle s'intéresse *à la musique?* Vous avez renoncé *à vos projets de vacances?* A-t-elle répondu *à ta lettre?* Êtes-vous habitué *au climat de notre pays?* Pensez-vous *à vos examens?* Tu t'intéresse *à la littérature?* Est-ce qu'elle prête *à cela* une attention particulière? Il aimait sa profession et ne se décidait pas à renoncer *à elle.*

873. *Răspundeți la următoarele întrebări prin propoziții negative; întrebuințați pronumele* y *în locul cuvintelor tipărite în cursive* **(§ 522):**

Est-ce que vous prendrez part *à cette compétition?* Est-ce qu'elle pense *aux conséquences?* As-tu répondu *à sa lettre?* Pensez-vous *à cette éventualité?* As-tu suffisamment réfléchi *à cela?* Est-ce qu'ils croyaient *à leur bonheur?* Est-ce que ton ami consacre tous ses loisirs *à l'étude du français?* Est-ce qu'il se cramponnait *à son idée?*

874. *Formulați răspunsuri în propoziții afirmative; înlocuiți propozițiile redate în cursive prin pronumele* y **(§ 523):**

Vous pensez *à ce qu'elle vient de vous dire?* Vous consentez *à ce que je lui écrive?* Est-ce que tu penses encore *à ce qu'il vient de faire?* Consentirait-il *à ce que je l'accompagne?* A-t-elle réfléchi *à tout ce que vous lui avez dit?* Penses-tu *à ce que je t'ai dit?* Penses-tu qu'elle réussisse *à se soustraire à cette obligation?*

875. *Răspundeți la următoarele întrebări prin propoziții afirmative; întrebuințați în locul cuvintelor redate în cursive pronumele adverbial* y **(§ 524):**

Vont-ils souvent *au théâtre?* Êtes-vous allé *en Moldavie?* Sont-ils *dans le jardin?* Est-ce qu'ils vont chaque été *à la montagne?* Est-ce qu'il faisait chaud

dans sa chambre? Est-ce que tu vas directement *là-bas?* Est-ce qu'on peut entrer *dans ce jardin?* Est-ce que vous resterez *ici?* Est-ce que mes clefs sont *sur la table?* Sont-ils encore *à la maison?* Est-ce qu'ils vont *à l'usine* tous les jours? Est-ce qu'elle est *ici?* Est-ce qu'il est monté *dans le wagon?* Tu vas *à Paris?*

376. *Răspundeți prin propoziții negative la următoarele întrebări; întrebuințați pronumele adverbial* y *în locul cuvintelor redate în cursive* (§ **528**) :

Avez-vous jamais été *au Canada?* Tes amis étaient *là?* Tu as habité *dans cette maison?* Vous descendez *à la cave?* Tu montes *au grenier?* Est-ce qu'il se promène chaque soir *dans ce quartier?* Est-ce qu'elle s'est installée *à Rome?* Êtes-vous allé *au marché* aujourd'hui? Est-ce qu'il a vécu *à Paris* une dizaine d'années? Peut-on entrer *dans cette salle?*

377. *Citiți frazele următoare și indicați cuvintele sau grupurile de cuvinte pe care le înlocuiește pronumele* y (§ **522, 524**) :

Ces injures sont grossières, je ne veux pas y répondre. Ce vase est brisé, n'y touchez pas. Je voulais vous raconter cette histoire; je n'y ai plus pensé. On écoute malgré soi les éloges, on n'y peut rester insensible. Cela s'est fait quand nous n'y pensions pas. Sans y être obligé, il a donné sa vie pour son pays. Cette bibliothèque, j'y ai passé des heures. Cet ordre était injuste; je n'y ai pas obéi. Cette lettre était insolente, je n'y ai pas répondu. Elle l'exhorta à ne pas rester inactif et elle y insista. Cette histoire, je trouve superflu d'y revenir. Elle aimait la famille de sa voisine; elle y passait souvent ses dimanches.

378. *Pentru a evita repetiția, înlocuiți cuvintele redate în cursive din frazele următoare prin pronumele adverbial* y (§ **522, 524**) :

Cet individu est un homme méchant; ne vous fiez pas *à cet homme.* J'ai vu votre projet; je réfléchirai *à ce projet* encore quelques jours. Elle aime son métier et elle consacre tout son temps *à cela.* Il faut lui accorder ce prix; il a droit *à ce prix.* J'aime beaucoup le théâtre; je voudrais aller ce soir *au théâtre* avec mes amis. Je n'ai pu rester qu'un quart d'heure dans la salle; il faisait trop chaud *dans la salle.* J'ai fait cela avec plaisir; rien ne m'obligeait *à cela.* Paris est une belle ville; elle va chaque automne *à Paris.*

379. *Exprimați propozițiile următoare punînd pronumele dintre paranteze în locul corespunzător* (§ **527**) :

Il a été content *(en).* J'ai cru *(y).* Ne parlons plus *(en).* N'allez pas *(y).* Goûtez *(en).* Réfléchissez *(y).* Je parlerai *(en, lui).* Tu parleras *(en, leur).* Je donnerai *(en, leur).* On veut remercier *(en, vous).* Ne suivez pas *(y, nous).* Accompagnez *(y, les).* J'ai donné *(en, leur).* Donnez *(en, me).* Ne vous vantez pas *(en).* Nous donnerons *(en, leur).* Il ne veut pas offrir *(en, me).*

380. *Puneți următoarele propoziții la forma negativă* (§ **526**) :

Pensez-y! Allons-y! Vas-y? Réfléchissez-y! Croyons-y! Répondez-y! Goûtez-en! Parlons-en! Prenez-en! Achetez-en!

381. *Citiți următoarele fraze și justificați locul pronumelui* y *însoțit de un alt pronume complement* (§ 527):

Si cet enfant aime le cirque, menez l'y. J'ai lu ce livre; il s'y agit de géographie. Nous connaissons cet endroit; il nous y a conduits. Je voudrais revoir cette exposition, mais je veux que tu m'y accompagnes. Vous l'avez pris comme compagnon; je ne m'y fierais pas. C'est un homme équivoque, ne vous y fiez pas.

382. *Citiți următoarele propoziții și fraze și precizați dacă* y *este pronume personal, adverb sau dacă face parte dintr-un galicism* (§ 522 — 527):

Venez-vous? Nous y allons. Vous trouverez les explications dont vous avez besoin dans votre livre; je vous y renvoie. Aimez les livres, vous y trouverez un réconfort? J'y suis, j'y reste. Nous y allons; il y va de mon salut. Ce manuscrit est-il complet, y manque-t-il quelque chose? Ne pas y aller par quatre chemins. Y sont-ils? Ils n'y sont pas. Y a-t-il des spectateurs dans la salle? Il n'y a personne. Nous y sommes. Vous n'y êtes pas du tout. C'est une affaire où il y va de votre intérêt. Tu y vas, toi, à ce bal? Oui, j'y vais. Regardez de près ce vase, mais n'y touchez pas!

383. *Indicați cuvintele sau propozițiile pe care pronumele* le, en, y *le reprezintă* (§ 504; 515 — 527):

Ne croyez-vous pas qu'il accepterait nos propositions? J'en doute. Je vous avais demandé de ne pas mentir; je le répète une dernière fois. Avez-vous oublié votre promesse? Non, j'y pense souvent. Veillez à ce que le travail soit bien fait. J'y veillerai. Il faisait de la prose sans s'en rendre compte. Il est parti pour Paris; je le savais depuis deux jours. Il y avait de beaux livres; j'en ai acheté quelques-uns. C'est une petite librairie; allez-y bien vite, vous en trouverez, j'en suis sûr. Nous étions heureux, je vous l'ai dit. Il est doux de se souvenir; le silence de la nuit y invite. Cette expression n'est pas correcte; la grammaire en défend l'emploi. Il n'a pas répondu tout de suite à ma question; il y a réfléchi d'abord quelques instants.

384. *Exprimați propozițiile următoare derivînd adverbul corespunzător adjectivului dintre paranteze* (§ 531):

Répondre un peu *(vif)*. La soirée s'est passée très *(agréable)*. Il a fêté *(joyeux)* son anniversaire. Ce verbe est employé *(absolu)*. La notice est très *(clair)* rédigée. Vous savez *(certain)* son adresse. Tu tâcheras de te tenir *(convenable)*. Il mettra *(facile)* deux heures pour faire ce travail. Il s'est attaqué *(hardi)* aux abus de la bureaucratie. Vous vous êtes engagés bien *(hardi)*. C'est un salon *(joli)* aménagé. Il a refusé *(poli)* notre invitation. Il a agi *(sot)*. Il s'est mis *(résolu)* au travail. C'est *(vrai)* une révolution populaire.

385. *Exprimați propozițiile următoare folosind adverbul corespunzător adjectivului dintre paranteze* (§ 531):

Il exécute *(aveugle)* les consignes. Le visiteur attendait au salon *(commode)* assis dans un fauteuil. Nous avons *(énorme)* ri. On devinait *(confus)* dans

la brume des maisons et des arbres. On travaillait *(intense)*. Il sentit *(confus)* la crainte l'envahir. Il est *(exprès)* défendu de fumer dans la salle. On s'ennuyait *(profond)*.

386. *Exprimați propozițiile următoare derivînd adverbul corespunzător adjectivului dintre paranteze* (§ **531**) :

Il pleut *(abondant)*. Il est *(constant)* en défaut. C'est une question qu'on me pose *(courant)*. Il n'a pas agi très *(élégant)* avec moi. Les travaux commenceront *(incessant)*. Il rit *(méchant)* de ma mésaventure. Il marche *(pesant)*. Les troupes aéroportées ont *(puissant)* aidé à dégager la base encerclée. C'est une intrigue *(savant)* concertée. Je l'ai laissé *(patient)* débiter ses doléances. Ils ont gardé *(prudent)* le silence. Il arrive *(fréquent)* qu'il se rende à son travail à pied. Il a été nommé *(récent)* à ce poste.

387. *Înlocuiți locuțiunile tipărite cursiv prin adverbele de mod corespunzătoare* (§ **531**) :

Ce jeune homme parle *avec aisance* et *avec élégance*. Il répond toujours *d'une manière polie*. Elle était tellement instruite qu'elle répondait *avec facilité* aux questions les plus difficiles. *Par malheur*, elle a oublié d'éteindre le gaz. Il fume *avec modération*. Ils se sont entendus *à merveille* pour me tromper. Elle a supporté *avec héroïsme* des douleurs atroces. Il a mené des négociations *avec prudence*. Il lui parlait *avec douceur* pour le convaincre. Elle faisait cette besogne *chaque jour*.

388. *Transformați propozițiile următoare înlocuind adverbul* plus *cu adverbul* moins *pentru a exprima un raport de inferioritate* (§ **533**) :

Mon ami lit plus vite que moi. Vous voyagez plus lentement que lui. Elle parle plus doucement que vous. Nous habitons plus loin que nos amis. Elle s'est habillée plus élégamment que d'habitude. J'étais assis plus commodément que les autres. Elle se trouvait plus près de la fenêtre que mon amie. Elle me répondit plus gentiment que sa sœur.

389. *Exprimați propozițiile următoare punînd verbele la forma negativă; adverbul* aussi *poate fi redus la* si (§ **533**) :

Il parle aussi lentement que toi. Elle marche aussi vite que nous. Ta composition est aussi clairement rédigée que celle de Jean. Ton ami a agi aussi prudemment que toi. Elle est aussi élégamment vêtue que son amie. Mon grand-père parle aussi fort que ma grand-mère. Vous écrivez aussi correctement que votre frère. Elle vous parle aussi doucement que vous. Cet enfant a agi aussi courageusement qu'une grande personne.

390. *Exprimați următoarele propoziții întrebuințînd adverbul la superlativul de inferioritate* (§ **534**) :

Il a mangé le plus vite de tous. Tu as rédigé ta note le plus correctement possible. Il travaille le plus lentement de tous. Elle réfléchit le plus longuement possible avant de parler. Paul répondit le plus poliment de tous. Notre ami est vêtu le plus élégamment possible.

391. *Puneți adverbele din propozițiile următoare la superlativul absolut folosind adverbele* très, fort, bien (§ 535):

Il marche vite. Elle parle lentement. Ton ami parle correctement. Vous lisez clairement. Elle chante juste. C'est un texte soigneusement préparé. On a payé cher cette voiture.

392. *Puneți adverbele tipărite cursiv la comparativ sau la superlativ potrivit indicațiilor date între paranteze* (§ 536):

Ta sœur chante *bien* (superlativ absolut). Il parle le français *bien* (comparativ de superioritate) que son frère. Il écrit *bien* (comparativ de inferioritate) que toi. C'est le genre de romans que j'aime *beaucoup* (superlativ de superioritate). Il aurait voulu faire *beaucoup* (comparativ de superioritate) pour son ami. Vous êtes l'homme *bien* (superlativ de superioritate) informé du monde. On m'a servi du plat que j'aime *peu* (superlativ relativ de superioritate). Elle aime *peu* (comparativ de superioritate) les mathématiques que le sport. Il parle *mal* (comparativ de superioritate) que son frère.

393. *Citiți următoarele propoziții și fraze; remarcați că adverbul* autant *se întrebuințează cu un verb sau înaintea unui substantiv precedat de prepoziția* de (§ 430):

Sur la table il y a autant de revues que de journaux. Il a commis autant d'erreurs que son meilleur ami. On a fourni autant de preuves qu'il était possible. Ce jeune homme a autant de sensibilité que sa sœur. Ce jeune ouvrier gagne autant d'argent que son père. Il a autant d'ennuis que vous. Ils sont autant que nous. Il dort autant que moi. Il travaille, comme vous le savez, toujours autant. Paul est modeste autant qu'habile. Il a fait autant de fautes de prononciation que son camarade. Son oncle a autant de livres que mon père.

394. *Citiți frazele următoare și remarcați că adverbul* aussi, *spre deosebire de adverbul* autant, *nu se întrebuințează decît înaintea unui adjectiv sau înaintea unui adverb* (§ 430):

Il est aussi élégant que toi. Elle se trompe aussi souvent que vous. Jean vient aussi fréquemment qu'on peut l'espérer. Vous le connaissez maintenant: il n'est pas aussi généreux qu'on le croit. Est-il aussi fort que vous le dites? Elle n'est pas aussi polie que vous le pensez. Il chante aussi bien que vous. Le soleil brille aussi bien qu'hier. Vous marchez aussi lentement qu'une tortue. Le ciel n'est pas aussi bleu qu'hier.

395. *Exprimați fiecare propoziție cu adverbul trecut între paranteze* (§ 537):

Tu ne lis pas *(bien)*. Tu as lu *(bien)*. Tu n'avais pas lu *(bien)*. Ils n'ont pas écrit *(mal)*. Il ne faut pas écrire *(mal)*. Tu dois pouvoir lire *(bien)*. Il ne faut pas écrire *(mal)*. Il faut lire *(bien)*. Ils ne doivent pas écrire *(mal)*. Il a voyagé *(beaucoup)*. Elle a travaillé *(toujours)*. Ils sont venus nous voir *(souvent)*.

396. *Înlocuiți complementele de loc din propozițiile următoare prin adverbele* y, en, où (§ 516 — 525):

Est-il dans le magasin? Oui, il est *dans le magasin*. Il connaît bien Paris; il a habité deux ans à *Paris;* il est revenu *de Paris* l'été dernier.

Voici une confortable maison, *dans laquelle* j'habite. Quand je suis arrivé devant l'autobus plusieurs personnes descendaient *de l'autobus*, d'autres montaient *dans l'autobus*. Avez-vous été chez lui? Je reviens *de chez lui*. Mettez-vous là et restez *là*. Le document n'est plus dans le dossier *dans lequel* il avait été mis. Il est resté dans son bureau toute la journée; il vient juste de sortir *de son bureau*. Connaissez-vous le Delta du Danube? Je suis allé cet été *dans le Delta*. Il n'habite plus la ville *dans laquelle* il était il y a cinq ans. C'est une région dans laquelle j'ai passé des vacances agréables. Voici le bureau dans lequel travaille ton ami.

397. *Citiți următoarele fraze și recunoașteți adverbele și locuțiunile adverbiale; precizați sensul lor* (§ 529):

Ce soir-là, la père et son fils s'en allèrent ensemble dans les champs. Ils restèrent longtemps dehors. Mais je m'étais mal orienté; au lieu de tourner à droite, j'avais pris à gauche, et je cherchais en vain ma route. J'ai vu bien des régions dans ma vie, mais la région dont vous venez de me parler, je n'en ai jamais entendu parler. Il y a quelques belles choses, mais peu. Ce peu, c'est encore beaucoup pour moi. Je vous annonce aujourd'hui l'arrivée de notre oncle; demain au plus tard, il sera chez nous. Qu'il est doux ce soleil qui s'attarde toujours très longtemps ici, dans ce village où je retrouve toutes les fois que j'y reviens la paix de mon âme. C'est sûr maintenant, tout à fait sûr, qu'on ne l'invitera plus. Il aimait travailler bien, vite et beaucoup. Pourquoi ne m'en a-t-il rien dit? Peut-être se décidera-t-il. Lentement le personnel s'écoula, répandu à nouveau par le salon d'attente. Il ne croyait pas qu'un si grand désastre pût jamais être réparé. Dire qu'autrefois on l'aimait tant! Il se fait tard, reste chez nous; voilà la chambre où tu te plais.

398. *Indicați felul complementelor introduse cu ajutorul prepozițiilor tipărite în cursive* (§ 538 — 570):

C'est *par* la mer, *sur* la mer, *à cause de* la mer que l'histoire humaine s'est écrite *en* ses traits les plus saillants, *dans* les événements essentiels qui ont décidé *de* la grandeur des peuples, *de* leur ruine ou de leur salut *(A. Sarraut)*. Vous êtes *dans* le vent qui chantonne tour à tour et siffle *entre* les madriers *de* fer comme *dans* la montagne au tranchant *de* la roche, venu *de* loin et vous enveloppant; qui court *autour de* vous *en* toute liberté, qui ne connaît aucun obstacle, qui joue *dans* vos cheveux, qui vous chuchote des choses *à* l'oreille *(Ramuz)*.

399. *Indicați raporturile pe care prepoziția* par *le stabilește în enunțurile următoare* (§ 565):

Je suis baigné dans l'air odorant, assoupi par le bruit du vent, rajeuni par les trilles du rossignol. *(M. Barrès)*. On a commencé par un prélude timide. Ce pays ne subsiste que par ses digues. On ne peut pas dormir par une pareille nuit. Je l'apprends par les voisins. Il veut assurer la paix par la négociation. Ce jeune homme s'est imposé par son intelligence. Il le saisit par le bras et ils partirent ensemble. Par bonheur, il n'est pas tombé. Par moments il ne sait plus ce qu'il dit. Il agit par intérêt. Vous avez commencé par la fin. Par une belle après-midi d'automne, nous avons été à Sinaïa.

400. *Citiți următoarele fraze și indicați felul conjuncțiilor de coordonare sau de subordonare* (§ 571 — 595) :

Le professeur ne gronda pas l'élève, ni ne le félicita, bien sûr. Certes, vous n'avez pas très bien réussi, toutefois ne désespérez pas. Lorsque vous arriverez, demandez le patron. Si cela vous fait plaisir, venez avec nous. On se baigne le matin et l'on se promène après déjeuner. Tu crois que le vent sera favorable. Vous avez déjà dix points d'avance, par conséquent vous devez gagner. On l'aimait beaucoup, car son érudition se doublait de modestie. Il se fâcha quand elle lui présenta la note de la couturière. On ne voyait rien, mais on entendait Jean jouer du piano. Puisque vous refusez, je m'adresserai à un autre. Ils ne sont pas encore là, mais il n'est que neuf heures. Dès qu'il fera jour, nous partirons en excursion. Il faut persévérer ou renoncer tout de suite.

401. *Indicați conjuncțiile de coordonare și cuvintele, grupurile de cuvinte sau propozițiile pe care le unesc* (§ 571 — 595) :

Quand on est debout, là-dessus, et qu'on marche, on est seul à dépasser les herbes *(Giono)*. Quand on avait bien causé, bien ri, bien écouté, on mangeait des cerises et des crêpes bretonnes. Ils ne mouraient pas tous, mais tous étaient frappés *(La Fontaine)*. C'était un homme d'une quarantaine d'années, sec et nerveux. Lorsqu'un arbre est seul, il est battu des vents et dépouillé de ses feuilles *(Lamenais)*. Un froissement doux, un chuchotement monotone, mais expressif, m'éveille progressivement *(Colette)*. Comme c'est beau, une rue qui monte droit devant nous, et qui se termine au loin dans le ciel! *(J. Romains)*.

402. *Păstrați sensul frazelor următoare folosind:* a) *o conjuncție de subordonare în locul celei de coordonare;* b) *o conjuncție de coordonare în locul celei de subordonare* (§ 572; 584) :

a) Il nous quitte, car il est malade. Il arriva en retard, et il dut faire des excuses à sa tante. Nous voulions transiger, or vous ne le désiriez pas: impossible de conclure dans ces conditions. Vous faites semblant de ne rien comprendre; je parlerai donc clairement. Ferme la fenêtre, car il y a courant d'air.

b) Puisque vous êtes là, je suis rassuré. Bien que vous ayez du travail, vous viendrez quand même. Parce qu'il avait de la fièvre, il n'osait sortir. Vous voulez que je signe alors que je n'en ai pas le pouvoir. Puisqu'il fait mauvais temps, restons à la maison et regardons la télé.

INDEX ALFABETIC

(Numerele indică paragraful)

A

À 118, 120, 213, 221, 249, 383, 544
À + infinitiv 118, 120, 213, 221, 248
À (introduce un complement de loc) 201
Absolument 531
Abuser (tranzitiv direct sau indirect) 164
À cause de 206
Accentul ascuțit 615
Accentul circumflex 617
Accentul grav 616
Accentul de insistență 611
À ce que 172
À ce qu'il paraît 94
À cette fin que 220
À condition de 221
À (la) condition que 228
Acordul adjectivului calificativ 318—326
Acordul adjectivelor compuse 322
Acordul adjectivelor care denumesc culori 323—325
Acordul participiului trecut conjugat cu *avoir* 132
Acordul participiului trecut al verbelor pasive 129
Acordul participiului trecut al verbelor reflexive 130, 131
Acordul participiului trecut urmat de infinitiv 132
Acordul participiului trecut al verbelor impersonale 132
Acordul participiului trecut cu pronumele neutru *le* 132
Acordul participiului trecut cu pronumele *on* 128
Acordul participiului trecut cu pronumele adverbial *en* 132, 518
À crédit 248
À défaut de 221
À Dieu ne plaise 499
Adjectivul demonstrativ 384—388
Adjectivul interogativ 477—478
Adjectivele nehotărîte 433, 434
Adjectivul posesiv 399—409
Adjectivul relativ 492
Adjective cu valoare adverbială 529
Adverbe compuse 529
Adverbe interogative 479, 480
Adverbe primare 529
Advienne que pourra 113
Afin de 120, 219
Afin que 220
À force de + infinitiv 120, 213
À force de + substantiv 206
Aide 271
Aïeul 291
Aigle 271
Ailleurs 202, 244
Ainsi 58
Ainsi que 58, 245
À jamais 186
À l'aide de 249
À l'égal de 240
À la ... 240
À la dérobée 248
À la façon de 240
À la manière de 240
À la mi-juillet 182
Alentour 202
Alfabetul francez 601
À l'heure où 191
À l'instant 529
À l'instant où 191
Aller + infinitiv 74, 98
Aller + participiu prezent 74
Aller à pied 248
Aller de soi 510

Aller mieux 536
Allons (exclamativ) 52
Alors que 191, 238
Amer 338
À mesure que 58, 191, 246
À mieux 536
À moi, à toi ... (cu valoare posesivă) 407, 413
À moins de 120, 221
À moins que 29, 228, 587
Amour (genul) 270
An (année) 181
À part soi 510
À peine 58, 194
Apercevoir (s'apercevoir) 91
Apoziția 348—352
Applaudir (tranzitiv direct sau indirect) 164
Après 201, 202, 546
Après + infinitiv trecut 199
Après demain 529
Après-midi 273
Après que + indicativ sau subjonctiv 194
Approuvé (acord) 127
À qui? 46
À qui est-ce que? 474
À qui mieux mieux 536
À quoi 46, 50
À quoi bon 326
À quoi est-ce que? 479
À reculons 248
Articolul hotărît 360—367
Articolul nehotărît 368—370
Articolul partitiv 371—380
Assidûment 531
À supposer que 228
À tâtons 248
À tout moment 471
À tout propos 471
À travers 201
Atributul adjectival 334—342
Atributul adverbial 345
Atributul substantival 343
Atributul verbal 344
Attendu 127, 206, 326, 539
Attendu que 208
Au (à + le) 360
Au cas où 228
Aucun 23, 438
Au-delà de 201
Au-dessous de 201
Au-dessus de 201
Au fur et à mesure que 191, 246
Au lieu de 238
Au milieu de 201
Au moins 58
Au mois de 182
Au moment où 191
Au moyen de 249
Au pis aller 536
Au point de 120, 218
Au point que 216
Auprès 201, 202
Auprès de 548
Au printemps 184
Auquel 476
Aussi 58, 215
Aussi longtemps que 191
Aussi ... que 240, 241, 243
Aussitôt 195, 196
Aussitôt que 194
Autant 240, 430
Autant ... autant 243, 537
Autant de ... que 240
Autant de ... que de 240
Autant que 58, 240, 241, 245
Autant ... que 241
Au travers de 201
Autre 439
Autre chose 444
Autrefois 186
Autrement 242, 533
Autrement que 244
Autre que 244
Autrui 440
Aux (à + les) 360
Aux environs de 201
Avant 202, 547
Avant de + infinitiv 199
Avant-hier 529
Avant que 197
Avec 221, 550
Avec qui est-ce que? 479
Avoir (verb auxiliar) 70
Avoir (conjugare) 80
Avoir beau + infinitiv 233
Avoir l'air 152
Avoir peur 146
Avoir très faim 537
Avoir très peur 537
À votre aise 406
Ayant chanté 126

B

Bas 338
Beaucoup 158
Bien 429
Bien loin que 238
Bien que 233
Bien sûr que 144
Boire d'un trait 248
Boire sec 529
Bon 329, 338
Brave 338
Brièvement 531

C

Ça (subiect aparent) 59, 140, 398
Ça se peut 94
Car 580
Ça y est 398, 525
Ce (subiect aparent) 140, 395
Ce (cet, cette, ces) 384—387
Ce à quoi 487
Ce à quoi ... c'est 61
Ceci 397
Ce disant 396
Ce dont 395, 488
Ce dont ... c'est 61
Ce faisant 396
Cela 59, 140, 397
Cela se peut 94
Celui (celle, ceux, celles) 390—392
Celui-ci (celui-là) 393, 394
Ce me semble 396
Ce n'est pas que 208
Cent 417
Cependant 233, 592
Ce que 50, 180, 395
Ce (celui) que ... c'est 61
Ce qui 50, 395, 483
Ce (celui) qui ... c'est 61
Ce qui (que) 143, 178
Ce qu'il (ce qui) 485
Ce qu'il y a de pire 536
Certain 338, 429, 441
Certifié (acord) 127
C'est 60, 140, 160, 396
C'est à eux que ... 60, 160
C'est assez que 140
C'est ça 398
C'est dommage que 140
C'est elles que ... 60
C'est étrange comme 144
C'est eux (elles) qui (acord) 60, 160
C'est nous qui 502
C'est nous (vous) qui (acord) 160
C'est pourquoi 215
C'est ... que 60, 178
C'est qui? 178, 444
C'est ... qui 43, 60
C'est si bon 94
Ce sont ... que 60
Ce sont eux qui 160, 500
Ce sont ... qui 60
C'est vous qui 502
Chacun 442
Chanter faux 529
Chanter (conjugare) 81
Chaque 443
Chaque fois que 191
Chemin faisant 123
Cher 338
Chez 200, 552
Chose 444
Ciel 291
Ci-inclus (acord) 127, 326
Ci-joint (acord) 127, 326
Combien 47, 53, 180
Comme 53, 180, 191, 208, 240
Comme ça 240
Comment? 47
Comme il vous plaira 94
Comme si 102, 245
Comme si de rien n'était 469
Communiqué (acord) 127
Comparativul adjectivelor 327, 329
Comparativul adverbelor 533
Complementul adjectivului 353—358
Complementul de agent 88
Complementul de cauză 205, 206
Complementul de comparație 240—242
Complementul concesiv 231
Complementul de condiție 221
Complementul direct și indirect 165
Complementul instrumental 249
Complementul de loc 201, 202
Complementul de măsură 250
Complementul de mod 248
Complementul de scop 219
Complementul de timp 181—189
Concordanța timpurilor la indicativ 108
Concordanța timpurilor la subjonctiv 115
Condiționalul prezent (valori) 100, 110

Condiţionalul prezent *(futur dans le passé)* 108
Condiţionalul trecut (valori) 101, 111
Conformément à 240
Conjuncţii de coordonare 572—583
Conjuncţii de subordonare 584—595
Consoane 596
Continûment 531
Contre 219, 553
Couru (acord) 132
Coûte que coûte 485
Coûté (acord) 132
Crêpe 271
Crier à tue-tête 248
Critique 271
Crûment 531

D

D'ailleurs 529
Dans 201, 209, 554
Dans la mesure où 246
Dans le but de 219
Dans le cas où 228
Dans l'intention de 219
Dans quelque temps 186
D'aucuns 438
D'autant mieux que 247
D'autant moins que 208, 247
D'autant plus que 208, 247
D'autant que 208
D'autres 439
Davantage 242, 536
Davantage (de) 242, 536
Davantage que 536
De 201, 378, 545
De (introduce complementul de agent) 88
De ... à 545
De + infinitiv (exprimînd cauza) 213
De + infinitiv trecut 120
De ce que 172—174, 208
Décider (tranzitiv direct sau indirect) 164
De crainte de + infinitiv 213, 219
De crainte que 29, 220
Dedans 202, 556
De façon à 218, 219
De façon à ce que 588
Défense de + infinitiv 57
Dehors 202, 557
Délice (genul) 270
De mal en pis 536
De manière à 120, 218, 219
De manière à + infinitiv 120
De manière que 216
De même 58
De même que 240, 245
Demi 326, 426
De mieux en mieux 536
De mon mieux 536
De peur (crainte) de 219
De peur de + substantiv 206
De peur que 29, 220
Depuis 201, 558
Depuis longtemps 186
Depuis peu 186
Depuis que 191, 194
De qui 46, 484
De qui est-ce que? 474
De quoi? 46
Derivarea adverbelor 531
Derrière 201, 202, 561
Descendre (cu aux. *être* sau *avoir*) 71
Des (de + les) 360
Dès 201, 559
Dès l'instant où 191
Dès lors 529
Dès que 194
De sorte que 216
De telle façon que 216
De telle manière que 216
De telle sorte que 216
Devant 201, 202, 560
Devoir + infinitiv 76
Diablement 531
Difficilement 58
Différents 445
Dis-le-moi 506
Divers 445
Dizaine 426
Donc 215, 581
Donnant donnant 123
Dont 413, 488
D'ordinaire 529
D'où 489
Double 426
Douter (se douter) 91
Doux 338
Du (de + le) 360
Dûment 531
Du moins 58
Du moment que 208

Duquel 476, 491
Durant 539
Dût-il 234

E

Écoute-moi 505
Effluves 273
Égal à 240
Eliziunea 620
En (prepoziţie) 181, 201, 555
En (pronume adverbial) 516—521, 526, 527
En (cu valoare posesivă) 413, 517
En admettant que 228
En arrière 202
En attendant que 197
En avoir assez 521
En cas de 221
En ce qui concerne 63
Encore 58
Encore que 233
En conséquence 215
En face de 238
En dehors 529
En dépit de 231
En été (hiver, automne) 184
En face 529
En quoi? 46
En raison de 206
En sorte que 216
Entrer (cu aux. *être* sau *avoir*) 81
En vain 58
En venir aux mains 521
Envers 562
En voilà 63
En vouloir à 521
En vue de 219
Enseigne 271
En soi 510
Éperdument 531
Ès (en + les) 360
Espace 271
Est-ce 41, 479
Est-ce que 41, 479
Est-ce que c'est ... qui? 43
Est-ce ... qui? 43
Et 229, 575
Étant arrivé 126
Étant donné (acord) 127, 206, 326
Étant donné que 208
Être 71, 80
Être appelé (conjugare) 86
Être au mieux avec 586
Être en passe de 77
Être en train de 77
Être en voie de 77
Être sur le point de 77
Excepté (acord) 127, 326, 539
Exclamaţii cu inversiune 55
Exigeant 124
Exprimarea numelui predicativ 149
Extrêmement 536

F

Faire (substitut al altui verb) 245, 504
Faire + infinitiv 78, 176, 505
Faire appel 146
Faire faire 78
Faute de 206, 213, 221
Faux 338
Femininul adjectivelor calificative 309—311
Femininul substantivelor 274—279
Fichtrement 531
Filer doux 529
Finir (conjugare) 83
Fleurir 84
Folosirea articolului înaintea numelor proprii 363—367
Fort 338
Frapper du poing 249
Fraza 1
Froid 338
Fût-il 234

G

Gaiement 531
Garde 271
Gerundivul (valori) 123
Gens (genul) 270
Gentiment 531
Genul numelor de oraşe 263, 264
Genul numelor de ţări 262
Genul substantivelor compuse 269
Goulûment 531
Grâce à 206, 249
Grand 338
Grand-chose 444
Greffe 271
Grièvement blessé 531
Guide 271

H

Hacher menu 529
Haïr 84

Histoire de 120, 219
Histoire de + infinitiv **120**
Huit 360
Hymne (genul) 270

I

Il 139, 499
Il advient que 140
Il arrive que 94, 140
Il convient de 94
Il convient que 140
Il est à craindre que 140
Il est bon que 140
Il est défendu de 94
Il est douteux que 140
Il est étonnant que 140
Il est des gens ... 95
Il est étrange que 140
Il est fâcheux que 140
Il est honteux que 140
Il est hors de doute que 140
Il est impossible que 140
Il est juste que 140
Il est possible que 140
Il est probable que 140
Il est rare que 140
Il est regrettable que 140
Il est sûr que 140
Il est surprenant que 140
Il est temps 94
Il est temps que 140
Il faut que 140
Il gagnera facile 529
Il gèle (ça gèle) 94
Il importe que 140
Il lui courut après 508
Il manque + substantiv 94
Il (me) semble que 94, 140
Il neige (sens figurat) 94
Il n'en est rien 469
Il n'est pas douteux que 29, 140
Il n'y a pas que 37
Il n'y a pas de doute que 29
Il n'y a que ... qui 62
Il paraît que 94, 140
Il pleut (sens figurat) 94
Il pleut (ça pleut) 94
Il se peut que 94, 140
Il s'en faut de beaucoup (de peu) 29, 140
Il s'ensuit que 140
Il suffit que 94, 140
Il s'y connaît 525
Il s'y entend 525
Il s'y prend bien 525
Il tonne (sens figurat) 94
Il va de soi que 140
Il vaut mieux 536
Il vaut mieux que 140
Il y a 94, 525
Il y a une semaine que 191
Il y a du mieux 536
Il y en a qui 519
Il y va de ta vie 525
Imperativul (valori) 116
Imperfectul indicativ (valori) 102
Indicativul prezent (valori) 96
Indûment 531
Ingénument 531
Infiniment 536
Infinitivul (cu valoare verbală) 118
Infinitivul (cu rol de atribut) 120
Infinitivul complement (precedat de *de*) 120
Infinitivul complement (precedat de *à*) 120
Infinitivul (cu rol de complement al adjectivului) 120
Infinitivul complement (în construcție directă) 120
Infinitivul (cu rol de complement verbal) 120
Infinitivul trecut 118
Infinitivul (cu valoare de subiect) 120
Infinitivul (cu rol de nume predicativ) 120
Infinitivul (cu valoare nominală) 120
Inlocuirea articolului partitiv 878—879
Interjecții 52, 57
Interogația inversivă 41
Interogația melodică 41
Interogația perifrastică 41
Intonația 612—614
Inversiunea în propozițiile incidente 58

J

Jadis 186
J'allais + infinitiv 100, 108
Jamais + adjectiv 33
Je (tu, il, elle ...) 494—499
Je le (lui) laisse prendre ce livre 505
Je le suis 504
Je les ai fait chanter 505
Je le lui donne 506
Je leur ai fait chanter une chanson 505

Je ne cesse (pas) 28
Je n'ose (pas) 28
***Je ne peux (pas)* 28**
Je ne sache pas 113
Je ne sais (pas) 28
Je n'y peux rien 525
Je, soussigné 497
Je te le donne 506
Je vais + *aller* 98
Je venais de + infinitiv 107, 108
Je viens de + infinitiv 105
Jeune 338
Journellement 531
Jusqu'à ce que 197
Jusqu'au moment où 197, 198
Jusque 564
Juxtapunerea 2

L

La douzaine (acordul predicatului) 158
Laisser + infinitiv 176, 505
La moitié (acordul predicatului) 158
La pluie tombe dru 529
La plupart 158, 431
Le (pronume neutru) 59, 504
Le, la, les 360, 361, 404, 501
Legătura consonantică 605, 606
Legături facultative 609
Legături interzise 608
Legături obligatorii 607
Léger 338
Le jour de l'an 181
Le jour où 191
Le long de 201
Le même ... que 244
Le mien, le tien etc. 410—412
Le mieux 536
Le moins 536
Le nouvel an 181
Lentement 531
Le pis 536
Le plus (moins) 242, 328
Le quart 158
Lequel 46, 475, 490, 492, 507
Les plus ... possible(s) 326
Le tiers 158
Les uns 446
Les uns les autres 446
Livre 272
Locul adverbului 537
Locul articolelor 380
Locul atributului adjectival 335—342
Locul prepoziţiilor 341
Locul pronumelor adverbiale 526, 527
Locul pronumelor complemente 505, 506
Locul termenilor propoziţiei 58
Loin de + infinitiv 238
Loin que 238
Lorsque 191, 194
Lui 501, 505, 507, 508
L'un 446
L'un (et) l'autre 439, 446

M

Mai mult ca perfectul indicativ (valori) 107
Maint 447
Maintenant que 208
Mais 577
Mais si 10
Malgré 231
Malgré que 233
Malgré que j'en aie 233
Manche 271
Mangé aux mites 88
Manquer (tranzitiv direct sau indirect) 164
Manœuvre 271
Mauvais (comparativ) 329
Méchant 338
Meilleur 243, 329
Même 448, 514
Même si 234
Mémoire 271
Mi 326
Mieux 243, 536
Mieux que 243
Mille 417
Mien, tien, sien ... (adjective posesive) 409
Mode 271
Moi, toi, lui ... 500, 502, 507, 508
Moi-même 500, 514
Moindre 329
Moins 536
Moins de 242
Moins de deux 158
Moins ... et plus 247
Moins le (moins un) quart 185
Moins ... plus 247, 537
Moins que 242, 243
Mon, ton, son 400—408
Monsieur un tel 470
Monter (cu aux. *être* sau *avoir*) 71
Montrer du doigt 249

Mortel 338
Moule 272
Mousse 272
Moyennant 539

N

Naguère 186
N'avoir garde de 27
Ne (fără înțeles negativ) 29
Ne ... aucunement 20
Ne ... guère 14, 16
Ne ... jamais 18
Ne fût-ce que 234
Ne le regarde pas 505
N'empêche que 27, 139
N'en faire qu'à sa tête 521
Ne ... ni 26
Ne ... nulle part 19
Ne ... nullement 20
Ne ... pas 12, 13
Ne pas + infinitiv 13
Ne ... pas du tout 13
Ne ... pas que 39
Ne ... plus 15
Ne ... plus que 36
Ne ... point 17
Ne ... que 38
N'était 27, 229
N'eût été 27, 229
Ne vous en déplaise 27
Ni 576
Ni ... ni 26, 157, 576
Ni l'un ni l'autre 446
N'importe 139, 479
N'importe lequel 451
N'importe quel 452
N'importe qui 236, 449
N'importe quoi 450
Noble 338
Non 30
Non (pas) 30, 31
Non + adjectiv 33
Non compris 127, 326
Non pas que 208
Non que 208
Notamment 531
Nous (emfatic) 497
Nouveau 338
Nu 326
Nuitamment 531
Nul 24, 429, 453
Nul doute que 29, 140
Nullement + adjectiv 33
Numele predicativ reprezentat prin pronumele neutru *le* 151
Numele predicativ (acord) 152
Numeralul cardinal 415—420
Numeralul ordinal 421—425

O

Obéir (folosit la pasiv) 87
Obligeant 124
Œuvre 271
Office 271
Offrez-les-lui 506
Omisiunea articolului 383
Omisiunea prepoziției 542
On 454, 512
On ne sait qui 468
On ne sait quoi 468
Onze 360
Or 582
Orgue (genul) 270
Où 47, 203, 489
Ou 578
Ouate 360
Oui 6, 8
Où que 200, 236
Où vais-je aller? 98

P

Page 272
Pâques (genul) 270
Par 88, 565
Parallèle 271
Par an 181
Parce que 208
Par conséquent 215
Par contre 589
Par crainte de + substantiv 206
Par ici 529
Par l'entremise de 249
Par l'intermédiaire de 249
Pareil à 240
Pareillement à 240
Parler bas 248, 529
Parler en amis 248
Parler haut 529
Parler fort 529
Parler net 529
Par suite de 206
Partant 215

Participiul prezent (valori) 122
Participiul prezent (cu valoare adjectivală) 124
Participiul trecut (cu valoare prepoziţională) 127
Participiul trecut compus 126
Participiul trecut (valori) 125
Participiul trecut precedat de un substantiv colectiv (acord) 132
Partir pour 200
Pas + adjectiv 33
Pas à pas 248
Pas du tout 30
Pas le moins du monde 30
Pas un 25, 429, 455
Pas + adverb 34
Passé 127, 326, 539
Passer (cu aux, *être* sau *avoir*) 72
Passer pour 120, 148
Pauvre 338
Payer cher 529
Pendant que 191, 238, 590
Pendule 271
Perfectul compus (valori) 104
Perfectul simplu (valori) 103
Personne 21, 429, 456
Personne de 21
Pesé (acord) 132
Petit 339, 329
Petit à petit 248
Peu 158
Peu à peu 248
Peu de chose 444
Peu importe 499
Peu s'en faut que 29
Peut-être 11, 58, 529
Peut-être que 144
Physique 271
Pièce à pièce 248
Pire 329, 536
Pis 536
Pis que 243
Plaisant 338
Plaise au ciel 499
Plein 326, 539
Pleuvoir (conjugare) 93
Pluralul adjectivelor calificative 312—317
Pluralul substantivelor 283—306
Pluralul substantivelor compuse 298—306
Pluralul substantivelor proprii 296, 297
Pluralul substantivelor de origine străină 295
Plus + adjectiv 33
Plus (comparativul adverbului *beaucoup*) 536
Plus de 242
Plus d'un 158
Plus ... et moins 247
Plus ... et plus 247
Plus ... moins 247
Plus ... plus 247, 537
Plus que ... 242
Plus ... que 242
Plusieurs 457
Plutôt que 242, 244
Plutôt ... que 242
Poêle 272
Point 14, 17
Pour + adjectiv 63
Pour + infinitiv 120, 213, 231, 245, 566
Pour autant que 245, 593
Pour cause de 206
Pour ce qui est de 63
Pour de + substantiv 63
Pour ... que 235
Pour que 217, 220
Pour peu que 228
Pour qui? 46
Pourquoi? 47
Pourtant 233
Pourvu que (în exclamaţii) 54
Pourvu que 228
Pousser du coude 249
Précipitamment 531
Près de 201, 549
Premier 422
Prendre garde 29, 146
Prendre la fuite 146
Prendre ses aises 406
Présentement 531
Probablement 58
Proche 539
Pronumele adverbial *en* 516—521
Pronumele demonstrativ 389—398
Pronumele interogativ 472—476
Pronumele nehotărîte 435, 436
Pronumele posesive 410—412

Pronumele personal complement (forme conjuncte) 502—506
Pronumele personal complement (forme disjuncte) 507—508
Pronumele personal subiect (forme conjuncte) 496—499
Pronumele personal subiect (forme disjuncte) 500
Pronumele relative 482—491
Pronumele reflexive 509, 510
Propoziția atributivă 346—352
Propoziția cauzală 208—213
Propoziția comparativă 243—247
Propoziția completivă 166—180
Propoziția concesivă 232—238
Propoziția condițională 222—229
Propoziția consecutivă 214—218
Propoziția exclamativă indirectă 180
Propoziția finală 220
Propoziția infinitivală 128, 175, 176
Propoziția interogativă indirectă 178, 179
Propoziția locativă 203—204
Propoziția participială 122, 196, 210
Propoziția predicativă 150
Propoziția subiectivă 140—144
Propoziția temporală 190—199
Propre 338
Puisque 208
Pur 338

Q

Qu'à cela ne tienne 27
Quand 47, 191, 194, 228, 234, 238
Quand bien même 234
Quand même 234
Quant à 63, 120
Que? 43, 44, 473
Que (exclamativ) 51, 53
Que (conjuncție) 141, 167, 178, 191, 194, 197, 208, 220, 229, 473, 485, 586
Que + infinitiv 50, 178, 473
Que + substantiv 485
Que de (exclamativ) 53
Que je crois 486
Que je sache 113, 486
Que ... ou 237
Que oui 9
Que ... ou non 237
Que ... ou que 228, 237
Que ... ne 217
Que ..., que 237
Que si 10
Que tu dis 486
Quel? 477—478
Quel (exclamativ) 51—53, 477
Quel + substantiv 45, 50, 467, 477
Quelconque 462
Quelle heure est-il? 94
Quel que 236
Quelque 430, 458
Quelque chose 460
Quelques 461
Quelque ... que 235, 236, 458
Quelqu'un 459
Quelques-uns 464
Qu'est-ce que? 44, 45, 474
Qu'est-ce qui? 43, 474
Qui 177, 465, 483, 484
Qui? 43, 44, 45, 50, 473
Quiconque 177, 463
Qui est-ce? 44
Qui est-ce que? 44, 45, 474
Qui est-ce qui? 43, 474
Qui que 236
Qui que ce soit 236, 466
Qui que vous soyez 236, 466
Qui ... qui 484
Qui vivra, verra 142
Quoi 43, 45, 50, 177, 178, 473, 487
Quoi de neuf? 473
Quoique 233
Quoi que 236
Quoi que ce soit 236

R

Radicalul verbelor 67
Reçu (acord) 127
Radio 271
Regarde-le 505
Rentrer (cu aux. *être* sau *avoir*) 71
Repetarea prepozițiilor 542
Repetarea articolelor 381, 382
Repetarea conjuncțiilor 585

Reprezentarea grafică a sunetelor 602
Résolument 531
Retourner (cu aux. *être* sau *avoir)* 71
Revenir à soi 510
Rien 22, 429, 469
Rien de bon 326
Rien de rien 469
Rien que 36
Rien que ça 398, 469
Rien que + gerundiv 123
Rien du tout 469
Ritmul (grupul ritmic) 610
Rude 338

S

Sacré 338
Sale 338
Sans 218, 221, 231, 551
Sans doute 58
Sans que 29, 217
Sans quoi 487
Satyre (satire) 272
Sauf 539
Sauve qui peut 142
Sciemment 531
Se (cu valoare posesivă) 509
Second 424
Sedila 618
Se donner pour 148
Se laver (conjugare) 90
Selon 240
Selon que 228
Se mettre à + infinitiv 77
Semi 326
Semivocale 596
S'en aller 90
S'en faire 521
S'en prendre à quelqu'un 521
S'en remettre à quelqu'un 521
S'en retourner 90
Sentir bon 529
Sentir fort 529
S'en venir 90
S'étant levé 126
Seul 58, 338
Si (afirmativ) 7, 8
Si (condiţional) 223—226
Si (dubitativ) 49, 178, 227
Si (marcind opoziţia) 238
Si bien que 216
Si je ne me trompe 27
S'il vous plaît 94
Si ... que 216, 235, 243, 240
Si ... soit-il (elle) 235
Si tant est que 228
Sitôt que 194
Soi 510
Soit (adverb) 113
Soit (valoare verbală) 113
Soi-disant 510
Soi-même 510
Soit que ... soit que 208, 228, 237, 594
Soit que ... où que 208, 228, 237, 594
Soit ... soit 579, 594
Somme 272
Sortir (cu aux. *être* sau *avoir)* 71
Sous 201, 567
Sous peu 186
Subiectul colectiv (acordul predicatului) 158
Subiecte coordonate (acordul predicatului) 155
Subiecte juxtapuse (acordul predicatului) 155
Subjonctivul în propoziţii independente (valori) 113
Subjonctivul în propoziţii subordonate 114
Subjonctivul imperfect (în propoziţii subordonate) 115
Subjonctivul mai mult ca perfect (în propoziţii subordonate) 115
Subjonctivul perfect (în propoziţii subordonate) 115
Subjonctivul prezent (în propoziţii subordonate) 115
Subordonarea 2
Suivant 240
Suivant que 228
Superlativul la adverbe 534, 535
Superlativul la adjective 328—330
Supposé (acord) 127
Supposé que 228
Sur 201, 568

Sur ce 396
Surtout que 208

T

Taire (se taire) 91
Tambour battant 123
Tandis que 191, 238, 591
Tant mieux 536
Tant pis 536
Tant que 191, 240
Tantôt 186
Tel 170, 470
Tellement que 216
Tel que 58, 240, 244, 470, 595
Tel ... que 216, 470
Tel quel 240, 470
Tel ... tel 240, 244, 470
Tel ou tel 470
Tel un 240, 470
Témoigner (tranzitiv direct sau indirect) 164
Tendinţe actuale în pronunţarea franceză 599, 600
Terminaţiile verbale 67
Tiens (exclamativ) 52
Tomber d'accord 146
Toujours est-il que 58
Tour 272
Tous les ans 181
Tout + adjectiv 471
Tout + adverb 471
Tout + gerundiv 123, 199, 231, 471
Tout + substantiv 471
Tout à coup (tout d'un coup) 186
Tout à fait 471, 529
Tout au plus 58
Tout de même 471
Tout de suite 186
Tout ... que 235
Toutefois 233
Toutes les fois que 191
Traîtreusement 531
Trecutul anterior (valori) 106
Trecutul perifrastic 105
Trema 619
Triste 338
Trompette 271

U

Un certain 441
Un mieux 536
Un tel 470
Une fois (în construcţii participiale) 196
Uhlan 360
User (tranzitiv direct sau indirect) 164

V

Vachement 531
Vague 272
Vaille que vaille 139, 485
Vainement 58
Vase 272
Vécu (acord) 132
Véhémentement 531
Venir de + infinitiv 75, 107
Verbe accidental reflexive 130
Verbe exclusiv reflexive 130
Verbe intranzitive 70
Verbe în *-cer* 82
Verbe în *-ger* 82
Verbe în *-éer* 82
Verbe în *-éder, -érer* etc. 82
Verbe în *-eler, -eter* 82
Verbe în *-emer, -eser, -ener* 82
Verbe în *-ayer* 82
Verbe în *-eyer* 82
Verbe în *-oyer, -uyer* 82
Verbe nepredicative 148
Verbe tranzitive directe 70, 87, 162, 163
Verbe tranzitive indirecte 70
Verbe urmate de subjonctiv în subordonată 168
Verbe urmate de indicativ în subordonată 168
Verbe urmate de indicativ sau de subjonctiv în subordonată 170
Verbe urmate de *à ce que* 173
Verbe urmate de *de ce que* 174
Vers 563
Vers (les) dix heures 185
Vert 338
Vieux 338
Vingt 417
Viitorul anterior (valori) 99
Viitorul simplu (valori) 97

Viitorul perifrastic 98
Vocala *E* caduc 603
Vocale deschise sau închise 597
Vocale nazale 596
Vocale orale 596
Voici (voilà) 63, 570
Voici + infinitiv 146
Voile 271
Voir grand 529
Vous n'y êtes pas 525
Vrai 338
Vu 127, 206, 326, 539
Vu que 208

Y

Y (pronume adverbial) 522—527
Yacht 360
Yard 360
Yatagan 360
Y compris (acord) 127, 326, 539
Yod 360
Yole 360

COLI DE TIPAR : 32,50. TIRAJUL 50 000 EX
BUN DE TIPAR : 22 VI 1976

COMANDA NR. 60 181
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
PIAȚA SCÎNTEII NR. 1 — BUCUREȘTI
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA